

โครงการวิจัย

เรื่อง “การวิจารณ์ศิลปะ : รอยต่อระหว่างวัฒนธรรมสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่ออินเทอร์เน็ต”

รายงานผลการวิจัย เล่ม 2

สาขาวรรณศิลป์

(15 ก.ย. 2555 – 14 มี.ค. 2557)

อรพินท์ คำสอน

กรรณิการ์ ถนอมปัญญารักษ์

(ผู้วิจัยสาขาวรรณศิลป์)

ได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

สาขาวรรณศิลป์

(15 กันยายน 2555 – 14 มีนาคม 2557)

โครงการวิจัย “การวิจารณ์ศิลปะ: รอยต่อระหว่างวัฒนธรรมสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่ออินเทอร์เน็ต”

อรพินท์ คำสอน (ผู้วิจัย)

กรรณิการ์ ฅนอมปัญญารักษ์ (ผู้ช่วยวิจัย)

โครงการวิจัย “การวิจารณ์ศิลปะ: รอยต่อระหว่างวัฒนธรรมสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่ออินเทอร์เน็ต” ซึ่งมีระยะในการวิจัยในช่วง 18 เดือนที่สอง (15 กันยายน 2555 – 14 มีนาคม 2557) ได้ดำเนินงานเสร็จสิ้นลงแล้ว ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสาขาวรรณศิลป์ขอรายงานผลการวิจัย ซึ่งในการรายงานครั้งนี้นำผลการวิจารณ์ที่ได้ดำเนินการไปแล้วในช่วง 18 เดือนแรก (1 ตุลาคม 2553 - 31 กรกฎาคม 2555) มารวมไว้ด้วย ดังหัวข้อต่อไปนี้

1. รายงานย่อয়กิจกรรม

สาขาวรรณศิลป์แบ่งกิจกรรมที่ได้ทำเป็น 3 ลักษณะ คือ

1.1 การวิจัย (Research)

- การสำรวจและศึกษาบทวิจารณ์ในสื่อสิ่งพิมพ์
- การสำรวจบทวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตในทั้งประเทศและต่างประเทศ
- การสัมภาษณ์
- การร่วมกิจกรรมการวิจารณ์

1.2 การจัดกิจกรรมเชิงพัฒนา (Development)

- “ค่ายการวิจารณ์วรรณศิลป์” เพื่อพัฒนานักวิจารณ์
- “คลินิกการวิจารณ์” เพื่อพัฒนานักเขียนหน้าใหม่
- การเปิดพื้นที่วิจารณ์ใน [www. bloggang.com](http://www.bloggang.com) เพื่อพัฒนานักอ่านหรือผู้รับ

1.3 การประชาสัมพันธ์เผยแพร่

- การเสนอบทความวิชาการในการประชุมเสนอผลงานวิชาการและการวิจัย
- การเสนอผลการวิจัยในรูปบทความและบทความวิชาการ
- การได้รับเชิญจากองค์กรภายนอก

1.1 การวิจัย (Research)

1.1.1 การสำรวจและศึกษาบทวิจารณ์ในสื่อสิ่งพิมพ์หรือโลกออนไลน์

สาขาวรรณศิลป์ได้เก็บข้อมูลทั้ง หนังสือ บทความ บทวิจารณ์ จากแหล่งข้อมูลในสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่ตีพิมพ์ในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2540 - ธันวาคม 2556 (ต่อจากที่โครงการวิจัย “การวิจารณ์ในฐานะพลังทางปัญญาของสังคมร่วมสมัย” สาขาวรรณศิลป์เคยรวบรวมไว้) และได้จัดทำบรรณานุกรม บทวิจารณ์/บทความ/บทรายงาน รวม 1,395 รายการ และหนังสือ/ตำรา รวม 27 รายการ ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

พื้นที่ แบ่งได้เป็น 4 พื้นที่ใหญ่ๆ คือ

ก. หนังสือพิมพ์ วารสาร และ นิตยสาร ทั่วไป จากหนังสือ 9 เล่ม คือ กรุงเทพฯธุรกิจ (จุดประกายวรรณกรรม) (2540-2556) ขวัญเรือน (2546-2548) เนชั่นสุดสัปดาห์ (2540-2555) มติชนสุดสัปดาห์ (2540-2553) สกุลไทย (2543) สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ (2540-2556) ออล แม็กกาซีน/all magazine (2540-มกราคม 2557) Hi-Class (2540) และ The Nation (2013-2014) จำนวน 863 รายการ (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวกที่ 1)

ข. วารสารและนิตยสารเฉพาะทางวรรณกรรม จำนวน 4 เล่ม คือ Writer (2554-2556) หนังสือใต้ดิน/Underground (2548-2551) อ่าน (2551-2554) และ วารสารวรรณกรรมไทยร่วมสมัย ปรางกุ (2557) จำนวน 447 รายการ (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวกที่ 1)

ค. วารสารวิชาการ จากการเก็บข้อมูลวารสารวิชาการ ที่เน้นทางด้านภาษาและวรรณกรรมจากสถาบันอุดมศึกษา 5 แห่ง คือ ไทยคดีศึกษา (สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) ไทยศึกษา (สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มนุษยศาสตร์สาร (คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) และ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น) รวมบทความทั้งสิ้น 85 บทความ (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวกที่ 1)

ง. หนังสือ ตำรา งานวิจารณ์ ที่เกี่ยวกับแนวทางการวิจารณ์ พัฒนาการการวิจารณ์ รวมบทวิจารณ์และรวมบทความทางวรรณคดีศึกษา จำนวน 27 เล่ม (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวกที่ 1)

ภาพรวมเนื้อหาบทวิจารณ์วรรณกรรมในสื่อสิ่งพิมพ์

ประเภท	ชื่อหนังสือ	เนื้อหา
หนังสือพิมพ์และนิตยสารทั่วไป	▪ เนชั่นสุดสัปดาห์ ▪ มติชนสุดสัปดาห์ ▪ สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ▪ กรุงเทพธุรกิจ ▪ The Nation ▪ ขวัญเรือน ▪ สกุลไทย ▪ ออล แม็กกาซีน ▪ Hi-Class	- คอลัมน์วิจารณ์วรรณกรรมยังคงอยู่ เช่น “บันทึกระหว่างบรรทัด” ใน กรุงเทพธุรกิจ (ทุกวันอาทิตย์) “ปากกาชนก” ใน สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ และ The Nation (ทุกวันจันทร์) - หนังสือพิมพ์และนิตยสารทั่วไปของไทย มักจะวิจารณ์ทั้งวรรณกรรมทั้งไทยและต่างประเทศ โดยมีแนวเรื่องหลากหลาย ขณะที่ The Nation จะวิจารณ์หนังสือทั่วไปมากกว่างานวรรณกรรม - ปรับลดขนาดคอลัมน์ลง เช่น กรุงเทพธุรกิจ เดิมให้พื้นที่เต็มหนึ่งหน้ากระดาษหนังสือพิมพ์ ปัจจุบันเหลือครึ่งหน้าเท่านั้น - เปลี่ยนจากการวิจารณ์เป็นการนำเสนอเป็นรายงานพิเศษ สัมภาษณ์ หรือ การวิจารณ์และแนะนำหนังสือขนาดสั้นเพิ่มมากขึ้น เพื่อตอบสนองผู้อ่านในวงกว้างขึ้น โดยเฉพาะการรายงานประกาศผลการตัดสินรางวัลวรรณกรรมยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนหรือซีไรต์ในแต่ละปี เช่น เนชั่นสุดสัปดาห์ และ มติชนสุดสัปดาห์ - ปิดคอลัมน์วิจารณ์วรรณกรรมที่เคยเผยแพร่อย่างต่อเนื่องนานนับสิบปีลง เช่น เนชั่นสุดสัปดาห์ มติชนสุดสัปดาห์ ขวัญเรือน สกุลไทย และ Hi-Class - ถ้ามีบทวิจารณ์วรรณกรรมที่น่าสนใจ หรืองานวรรณกรรมที่ได้รับความนิยมเป็นที่สนใจในวงกว้าง ก็พร้อมที่จะเปิดพื้นที่ให้เผยแพร่บทวิจารณ์เหล่านั้นเป็นกรณีๆ ไป - เปิดนิตยสารฉบับใหม่ คือ ออล แม็กกาซีน (all magazine: ฉบับแรก พ.ศ. 49) มีคอลัมน์เกี่ยวกับงานวรรณกรรมและบทวิจารณ์วรรณกรรมจำนวนมาก เช่น การแนะนำและวิจารณ์หนังสือทั้งไทยและต่างประเทศ สัมภาษณ์นักเขียน นำเสนอเรื่องราวของธุรกิจหนังสือ วิเคราะห์กระแสและทิศทางของงานวรรณกรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งการนำงานวรรณกรรมไปแปรรูปเป็นสื่ออื่น
นิตยสารและวารสารเฉพาะทางวรรณกรรม	▪ หนังสือไต้ดิน ▪ อ่าน ▪ Writer ▪ วารสารวรรณกรรมไทยร่วมสมัย ปรากฏ	- เปิดพื้นที่สำหรับการวิจารณ์วรรณกรรมทั้งของไทยและต่างประเทศในปริมาณที่มากกว่าและจริงจังกว่าในสื่อสิ่งพิมพ์และนิตยสารทั่วไป เช่น • อ่าน เป็นวารสารที่เปิดพื้นที่ให้การวิจารณ์ทั้งฉบับ ซึ่งมีการวิจารณ์ในด้านต่างๆ อาทิ วรรณกรรม ภาพยนตร์ ศิลปะ สังคม และการเมือง แต่บทวิจารณ์ส่วนใหญ่จะเป็นบทวิจารณ์วรรณกรรม ที่มีทั้งคอลัมน์

		ของนักวิจารณ์วรรณกรรมประจำ และ คอลัมน์ที่เปิดรับบทวิจารณ์จากผู้สนใจทั่วไป ● Writer เปิดพื้นที่สำหรับคอลัมน์วิจารณ์มากถึง 7 คอลัมน์ คือ “นำอ่าน” “บทวิจารณ์: ไตรมร สุขปรีชา” “นำอ่านมาก” “จักรวาลในหนึ่งย่อหน้า: อุทิศ เหมะมูล” “เขาเริ่มต้น” “การอ่านแบบแกะตะเข็บ: ชาติ กอบจิตติ” และ “บทความพิเศษ: เสียง-เสนาะ” แต่พบว่าบางคอลัมน์ปิดไปแล้ว เช่น “บทวิจารณ์: ไตรมร สุขปรีชา” กับ “จักรวาลในหนึ่งย่อหน้า: อุทิศ เหมะมูล” ● นิตยสารไต้ดิน เปิดพื้นที่สำหรับบทวิจารณ์ไว้อย่างชัดเจนในส่วน “สัณการอ่าน” ช่วงท้ายเล่ม ประมาณ 10-15 บทต่อฉบับ โดยวิจารณ์หนังสือทั้งของไทยและต่างประเทศ หลากหลายแนว มีขนาดความยาวตั้งแต่ 1-4 หน้า ซึ่งผู้รับผิดชอบเขียนวิจารณ์ในส่วนนี้มีหลายคน แต่ผู้วิจารณ์หลักมี 2 คน คือ เอกชาติ ใจเพชร และหนุมาน กรรณฐาน ● วารสารวรรณกรรมไทยร่วมสมัย ปรากฏ มีคอลัมน์วิจารณ์หนังสือ 2 คอลัมน์ คือ พระจันทร์ดวงเดียวบนฟ้าไร้เส้น ของ จริญญา ปรปักษ์ประลัย และ ข้างหลังภาพ ของ ลายจุดกับลายดอก ของ อรรถ บุนนาค - เนื้อหาภายในเล่มไม่เพียงแต่มีคอลัมน์วิจารณ์วรรณกรรมโดยตรงเท่านั้น แต่ยังมีคอลัมน์อื่นที่แสดงทัศนะวิจารณ์ที่ครอบคลุมเนื้อหาของวรรณกรรมในด้านต่างๆ ด้วย อาทิ นักเขียน นักอ่าน นักวิจารณ์ บรรณาธิการ สำนักพิมพ์ และ บรรณารักษ์ เช่น หนังสือไต้ดิน Writer และ วารสารวรรณกรรมไทยร่วมสมัย ปรากฏ - นิตยสารและวารสารเฉพาะทางวรรณกรรมหลายเล่ม เปิดพื้นที่แนะนำหนังสือไว้เป็นจำนวนมาก ประมาณ 10-25 เล่มต่อฉบับ ทั้งในส่วนที่คอลัมนิสต์ของนิตยสารเลือกหนังสือที่จะแนะนำเอง และยังมีส่วนที่สำนักพิมพ์เขียนแนะนำหนังสือของตน หรือ สำนักพิมพ์คัดเลือกหนังสือส่งให้คอลัมนิสต์วิจารณ์ เช่น หนังสือไต้ดิน ฉบับที่ 10 11 และ 12 เปิดส่วนที่เรียกว่า “สามัญชนแนะนำหนังสือ” และฉบับที่ 13-14 เปิด “เคล็ดไทยปริทรรศน์” ของสำนักพิมพ์เคล็ดไทย
วารสารวิชาการเฉพาะทางวรรณกรรม	■ ไทยคดีศึกษา ■ ไทยศึกษา ■ มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์ ■ มนุษยศาสตร์สาร	- วารสารบางเล่มเพิ่มเปิดขึ้นใหม่ เช่น วารสารไทยศึกษา ของสถาบันไทยคดี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เนื่องจากในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2548-2550 ผลงานเกือบทั้งหมดเป็นบทความที่มาจากวิทยานิพนธ์ของนิสิตทั้งปริญญาโทและเอก ของภาควิชาภาษาไทย และภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อสนองนโยบายการประเมิน

	■ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์	คุณภาพ กล่าวคือ ทั้งอาจารย์และนิสิตนักศึกษาต่างต้องมีข้อผูกพันให้จำเป็นต้องเผยแพร่ผลงานของตน ไม่เช่นนั้นนักศึกษาก็จะไม่มีสิทธิรับปริญญา ขณะที่ผลต่อการประเมินคุณภาพอาจารย์ (TQF) - เนื้อหาแบ่งเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ 1. บทความวิชาการ • วิเคราะห์วิจารณ์งานวรรณกรรมทั้งไทยและต่างประเทศ บางครั้งเป็นการวิเคราะห์วิจารณ์เปรียบเทียบข้ามชาติและข้ามศาสตร์ด้วย • แนวการศึกษาที่มีการวิเคราะห์วิจารณ์ผลงานเล่มใดเล่มหนึ่ง หรือกลุ่มงานวรรณกรรมจำนวนหนึ่ง โดยตั้งประเด็นศึกษาร่วมกัน เช่น “เรื่องสันคตินิยมสมัยใหม่กับการเปลี่ยนแปลงสังคมเมือง” ของ สรณัฐ ไตลังคะ หรือการศึกษางานวรรณกรรมในประเด็นพัฒนาการ เช่น “ภาพสะท้อนชายรักร่วมเพศในนวนิยายในรอบสามทศวรรษ (พ.ศ. 2513-2543) การศึกษาศักยภาพ ข้อจำกัด และทางออกของนักเขียน” ของ สมเกียรติ คูทวีกุล • การวิเคราะห์เรื่องสั้นภาษาต่างประเทศ ในวารสารมนุษยศาสตร์สาร ของ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้เขียนจะแปลเรื่องสั้นฉบับดังกล่าวไว้ในตอนต้น ก่อนที่จะวิเคราะห์ผลงานเรื่องสั้นดังกล่าวด้วย ซึ่งการทำเช่นนี้ช่วยให้ผู้อ่านได้อ่านเรื่องสั้นและบทวิเคราะห์ไปพร้อมกัน จึงช่วยสร้างความเข้าใจในการอ่านมากกว่าที่อ่านบทวิเคราะห์เพียงอย่างเดียว 2. บทวิจารณ์ วารสารวิชาการหลายฉบับเปิดพื้นที่เฉพาะสำหรับการวิจารณ์หนังสือ บทวิจารณ์ส่วนใหญ่จะมีขนาดยาว โดยสรุปเนื้อหาของหนังสือไว้อย่างคร่าวๆ เพื่อให้ภาพรวมแก่ผู้อ่าน จากนั้นจะชี้ให้เห็นข้อดีและข้อด้อยของหนังสือไว้อย่างชัดเจน แต่มีบทวิจารณ์บางชิ้นที่สรุปด้วยการตั้งข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับหนังสือที่วิจารณ์ สำหรับหนังสือที่นำมาวิจารณ์ส่วนใหญ่เป็นหนังสือวิชาการ สารคดี และหนังสือความรู้ทั่วไป 3. แนะนำหนังสือ วารสารวิชาการบางเล่มเปิดพื้นที่เฉพาะสำหรับบทแนะนำหนังสือ บทแนะนำหนังสือส่วนใหญ่จะมีขนาดสั้น ความยาวประมาณ 1-3 หน้า จะเปิดบทแนะนำด้วยการสรุปเนื้อหาของหนังสือ จากนั้นจะชี้ให้เห็นประโยชน์ของหนังสือเล่มนี้ หนังสือที่นำมาแนะนำส่วนหนึ่งเป็นหนังสือคู่มือการสอน โดยเฉพาะการสอนภาษาต่างประเทศ และ หนังสืออื่นๆ ทั่วไป
หนังสือรวมบทวิจารณ์ และรวมบทความ	(ดูรายชื่อหนังสือ ในภาคผนวกที่ 1)	- ในช่วง พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา พบว่ามีแนวโน้มการพิมพ์รวมเล่มหนังสือรวมบทวิจารณ์ และหนังสือรวมบทความทางวรรณกรรมและ

ทางด้านวรรณกรรม		วรรณกรรมศึกษา นับว่ามีปริมาณมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งอาจเป็นการทดแทนพื้นที่การวิจารณ์วรรณกรรมที่ขาดหายไปในเรื่องสิ่งพิมพ์ที่เคยเปิดพื้นที่ให้กับการวิจารณ์วรรณกรรมอย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง - การเผยแพร่ผลงานวิจัยเกี่ยวกับการวิจารณ์วรรณกรรมที่ได้ทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จำนวน 12 เล่ม โดยเริ่มทยอยพิมพ์เผยแพร่มาตั้งแต่ พ.ศ. 2545 จนกระทั่งปี 2556 - เนื้อหาของหนังสือเหล่านี้ แบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆ ดังนี้ ■ หนังสือรวมบทวิจารณ์ที่มีประเด็นเฉพาะร่วมกัน อาทิ การวิจารณ์และบทความคัดสรรผลงานของศิลปินแห่งชาติทางด้านนวนิยาย เช่น นวนิยาย: บทวิจารณ์นวนิยายสิบสามเรื่องของศิลปินแห่งชาติ หรือ การรวมบทวิจารณ์วรรณกรรมและภาพยนตร์ของนักวิจารณ์ที่ได้รางวัลนักวิจารณ์จากกองทุนหม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ คือ เรียงร้อยถ้อยวิจารณ์: รวมบทวิจารณ์คัดสรรสาขาวรรณกรรมและภาพยนตร์ หรือ ■ การศึกษาผลงานของศิลปินเฉพาะบุคคล เช่น ๒๕ ปี การวิจารณ์ “คำพิพากษา” ๘๐ ปี อังคาร กัลยาณพงศ์ และ จากวินทร์ถึงปราบดา: ปรากฏการณ์ของการวิจารณ์วรรณกรรมไทยร่วมสมัย ■ การรวมบทวิจารณ์ของนักวิจารณ์ เช่น ระหว่างบรรทัด On literature: คนขำขุดหรือมนุษย์โรแมนติก และ นิยมนิยาย ความเรียงสืบทอดภาพของวรรณกรรม ■ การรวมบทวิจารณ์และบทความของนักวิชาการทางวรรณกรรมต่างๆ เช่น อ่าน(ไม่)เอาเรื่อง วรรณกรรมวรรณกรรม โดยนัยนี้ อีกนัยหนึ่ง: นัยอันหลากหลายในตัวบททางวัฒนธรรม ยกอักษร ย้อนความคิด เล่ม 1 ว่าด้วยวรรณกรรม และ กบฏวรรณกรรม บทวิเคราะห์ประวัติศาสตร์และการเมืองในวรรณกรรม ■ หนังสือรวมบทความวิชาการทางด้านวรรณกรรมศึกษาและการวิจารณ์ เช่น วิจารณ์หรือวิจารณ์ ตำนานวรรณคดีวิจารณ์แนวรัฐสร้างและสืบสาน ■ การรวมบทความที่เกี่ยวกับวรรณกรรมศึกษาทั้งไทยและต่างประเทศ อาทิ ศิลป์ส่องทาง: รวมบทความวิชาการ กวีนิพนธ์นานาชาติ: การศึกษาเชิงวิจารณ์ วิธีแห่งการวิจารณ์: ประสบการณ์จากสามทศวรรษทางสายกลางแห่งการวิจารณ์ และ การวิจารณ์บนเส้นทางวรรณคดีศึกษา
------------------------	--	---

วิธีการวิจารณ์

- การวิจารณ์และการวิเคราะห์เนื้อหาที่ปรากฏในงานวรรณกรรมตามแนวทางวรรณศิลป์ เช่น การใช้ภาษา องค์ประกอบของเรื่อง หลักสุนทรียศาสตร์ ซึ่งมักจะชี้ให้เห็นข้อดีและข้อด้อยของผลงานชิ้นนั้นๆ เป็นวิธีการวิจารณ์ที่ได้รับความนิยมมากสำหรับบทวิจารณ์ที่เผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ นิตยสารทั่วไป และนิตยสารเฉพาะทางวรรณกรรมอื่นๆ เนื่องจากสามารถสื่อความกับผู้อ่านทั่วไปได้มากกว่า

- การวิจารณ์โดยใช้มโนทัศน์ และทฤษฎีตะวันตกในการวิจารณ์

○ บทวิจารณ์ลักษณะนี้จะพบมากในวารสารเฉพาะทาง เช่น วารสารวิชาการทางด้านวรรณกรรม และ วารสารอ่าน ผู้เขียนมักจะเป็นอาจารย์ นิสิตนักศึกษา และผู้รู้ทางด้านวรรณกรรมศึกษาและทฤษฎีวรรณคดีต่างๆ ซึ่งจะเขียนเป็นบทวิจารณ์ขนาดยาว และวิจารณ์หนังสือไทยและต่างประเทศ หรือทบทวนและถกเถียงเกี่ยวกับทฤษฎีและการประยุกต์ใช้ทฤษฎีในการวิจารณ์ต่างๆ บทวิจารณ์ในลักษณะนี้จะสื่อความเฉพาะ และมักจะอ่านยากสำหรับผู้อ่านที่ไม่มีพื้นความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีวิจารณ์เหล่านี้ ในปัจจุบันมีการนำทฤษฎีต่างๆ มาวิเคราะห์วรรณกรรมมีจำนวนเพิ่มขึ้น สามารถจำแนกบทวิจารณ์เหล่านี้ได้ 3 กลุ่มกว้างๆ คือ

1) การนำทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งมาวิเคราะห์วรรณกรรมได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยสร้างมุมมองใหม่และเปิดมิติใหม่ๆ ในการวิเคราะห์งาน แต่พบว่าบทความวิชาการในลักษณะนี้ยังมีปริมาณน้อย เช่น งานของชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช นพพร ประชากุล สายัณห์ แดงกลม ชุติมา ประกาศวุฒิสาร

2) การยกแนวคิด ทฤษฎี หรือยกคำพูดของนักทฤษฎีต่างๆ มากกล่าวอ้างไว้ในบทความ แต่ในส่วนการวิเคราะห์งานวรรณกรรมนั้น ไม่ได้นำแนวคิดหรือทฤษฎีที่กล่าวไว้มาใช้วิเคราะห์งานให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม

3) การเลือกทฤษฎีไม่เหมาะกับตัวงานที่ศึกษา จึงทำผู้อ่านเกิดคำถามและข้อสงสัยขณะอ่าน หรือบางครั้งก็ดูราวกับว่าผู้เขียนตั้งต้นด้วยทฤษฎี แล้วพยายามหาตัวอย่างในงานวรรณกรรมไปเสริมแนวคิด ทฤษฎีดังกล่าวมากกว่าที่จะใช้ตัวงานเป็นตัวตั้ง การวิเคราะห์ในลักษณะดังกล่าว บ่อยครั้งที่เหตุผลที่ยกมาอธิบาย มักขัดกับแนวคิดหลักที่ตัวงานวรรณกรรมนำเสนอ เช่น การใช้แนวคิดหลังอาณานิคม มาวิเคราะห์นวนิยายเรื่อง *บ้านทรายทอง* ทั้งนี้พบว่าทฤษฎีตะวันตกที่มีผู้นิยมใช้ แต่บ่อยครั้งที่ไม่เหมาะกับตัวบทที่นำมาศึกษา จึงมักจะก่อให้เกิดคำถามและข้อสงสัยบ่อยครั้ง เช่น แนวคิดหลังอาณานิคม (post colonial) แนวคิดเรื่องความเป็นอื่น (otherness) แนวคิดเรื่องภาพแทน (representation) และ แนวคิดเรื่องวาทกรรม (discourse)

ประเด็นการวิจารณ์

- **การวิจารณ์วรรณกรรมเฉพาะเรื่อง** จะพบว่าบทวิจารณ์ที่สำรวจส่วนใหญ่จะวิจารณ์หนังสือเฉพาะเล่มของนักเขียนไทย ซึ่งมีทั้งนักเขียนรุ่นเก่า และนักเขียนรุ่นใหม่ที่มีผลงานเรื่องแรก นอกจากนี้ยังมีการวิจารณ์

งานวรรณกรรมต่างประเทศ โดยชี้ภาพรวมของผลงาน ข้อดีและข้อด้อยของงานวรรณกรรมชิ้นนั้นๆ รวมถึงความน่าสนใจและความประทับใจที่ผู้เขียนมีต่อผลงานแต่ละเรื่อง ซึ่งผลงานที่นำมาวิจารณ์นั้นมีหลากหลายประเภท ทั้งนวนิยาย เรื่องสั้น บทกวี นิทาน วรรณกรรมเยาวชน สารคดี สารนิยาย ขณะเดียวกันผลงานวรรณกรรมที่นำมาวิจารณ์นั้นก็มีความหลากหลายแนว ทั้งนิยายรักโรแมนติค รหัสนิยาย นิยายสยองขวัญ นิยายบู๊ เพื่อชีวิต ธรรมะ หรือ ชีวิตประวัติ

- **การวิจารณ์ภาพรวมของวงการวรรณกรรม** ทั้งแนวโน้มน ทิศทาง และรูปแบบของงานวรรณกรรมประเภทต่างๆ เช่น การวิจารณ์วรรณกรรมในภาพรวม ไม่ว่าจะเป็นการชี้ให้เห็นทิศทางการเขียนเรื่องสั้นของไทยว่าแบ่งออกเป็น 2 แนว คือแนวการเขียนเรื่องสั้นแบบเก่า และแบบใหม่ที่แสวงหาและทดลองรูปแบบใหม่ๆ อยู่เสมอ การวิจารณ์ที่ชี้ให้เห็นเสน่ห์และจุดเด่นของนวนิยายอมตะที่สามารถข้ามยุคสมัยและกาลเวลา จนสามารถสื่อความกับนักอ่านยุคปัจจุบันได้ หรือการชี้ให้เห็นประวัติและพัฒนาการของวรรณกรรมประเภทหนึ่งประเภทใด โดยเฉพาะ เช่น นิยายพาฝัน (หรือ “นิยายหลีกหนี”) นิยายบู๊รักชาติ นิยายแนวสืบสวนสอบสวน นิยายบู๊อาชญากรรม และ นิยายจินก่าลังภายใน

- **การวิจารณ์งานวรรณกรรมที่ได้รับรางวัล** เมื่อพิจารณาบทวิจารณ์ทั้งหมดแล้วพบว่าหนังสือที่ได้รับรางวัลวรรณกรรม โดยเฉพาะหนังสือที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน หรือรางวัลซีไรต์ มักจะได้รับเลือกความสนใจจากนักวิจารณ์อย่างมาก และนักวิจารณ์บางคนก็เขียนบทวิจารณ์งานดังกล่าวมากกว่า 1 บท เช่น วาณิช จรุงกิจอนันต์ และ สัจจา ประกาศชัย ต่างก็วิจารณ์ *อมตะ* ยาวต่อเนื่องกัน 5 บท ทั้งนี้ วรรณกรรมที่เข้ารอบซีไรต์เรื่องอื่นๆ ต่างก็ได้รับความนิยมจากนักวิจารณ์ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ ข้อดีประการหนึ่งของบทวิจารณ์ที่เกิดขึ้นเหล่านี้คือ ช่วยให้ผู้อ่านได้เห็นมุมมองการวิจารณ์ต่องานวรรณกรรมเล่มหนึ่งในแง่มุมที่หลากหลายและรอบด้านมากขึ้น

นอกจากรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนแล้ว ยังมีการประกวดรางวัลวรรณกรรมอื่นๆ ด้วย เช่น รางวัลพานแว่นฟ้า รางวัล “New Star the Writer” ของสำนักพิมพ์พิมพ์คำ รางวัลเซเว่น บুক อวอร์ด ซึ่งนักวิจารณ์บางคนไม่เพียงแต่วิจารณ์งานวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมจากสถาบันหรือองค์กรอื่นๆ บางเล่มเท่านั้น แต่ยังมิบทวิจารณ์บางบทที่ชี้ให้เห็นข้อดี ข้อเสีย อุปสรรค และปัญหาต่างๆ ของรางวัลวรรณกรรมเหล่านี้ด้วย ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านเห็นว่ายังมีเวทีประกวดผลงานวรรณกรรมอื่นๆ อีกนอกเหนือจากรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์แห่งอาเซียน และบางเวทีก็เป็นการประกวดงานวรรณกรรมเฉพาะประเภท (genre) ประเด็นบริบทและแวดวงวรรณกรรมที่น่าสนใจอื่นๆ ด้วย

- **การวิจารณ์วรรณกรรมที่นำไปสร้างเป็นสื่ออื่น** พบเพียงคอลัมน์เดียว คือ “จับนิยายใส่จอ” ของลำเพา เพ่งวรรณ มักจะนำวิจารณ์เฉพาะนวนิยายที่นำไปสร้างเป็นละครโทรทัศน์ ทั้งที่ออกอากาศช่วงก่อนข่าวและหลังข่าวภาคค่ำ ซึ่งบทวิจารณ์จะชี้ให้เห็นข้อดีและข้อด้อยของนวนิยายแต่ละเรื่อง ขณะเดียวกันก็ยังนำเสนอมิติทางสังคมสอดแทรกอยู่ในนวนิยายด้วย และบางบทก็แสดงให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนการนำเสนอจากวรรณศิลป์

ไปเป็นสื่ออื่น ในที่นี้คือ ละครโทรทัศน์ ซึ่งจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยน หรือเน้นการนำเสนอในบางประเด็น เพื่อให้สอดคล้องกับสังคมในยุคปัจจุบัน หรือปรับให้ต้องกับรสนิยมของผู้รับในปัจจุบัน แต่บางบทก็ตั้งข้อสังเกตว่าละครโทรทัศน์จะสื่อความหมายหรือมิติที่ลุ่มลึกได้เท่ากับที่ผู้แต่งสื่อความในนวนิยายของตนหรือไม่ นอกจากนี้ผู้เขียนมักจะตั้งความหวัง ข้อสังเกตหรือคำถามทิ้งท้ายบทวิจารณ์เสมอในประเด็นที่ว่าข้อคิดหรือมุมมองทางสังคมที่ปรากฏไม่ว่าจะสื่อในรูปแบบของนวนิยายหรือละครโทรทัศน์ ก็น่าจะเป็นบทเรียนหรือกระตุ้นเตือนให้ผู้อ่านและผู้ชมตระหนักถึงประเด็นปัญหาร่วมสมัยบางประการที่สะท้อนอยู่ในงานวรรณกรรมเรื่องนั้นๆ บ้าง

- **การวิจารณ์รางวัลวรรณกรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ** พบว่าบทวิจารณ์บางบทชี้ให้เห็นผลกระทบของรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์แห่งอาเซียนต่อทิศทางและการพิมพ์หนังสือในประเทศไทย มีข้อสังเกตว่า ปริมาณหนังสือในแต่ละประเภทที่พิมพ์ในแต่ละปีจะอิงอยู่กับประเภทของงานวรรณกรรมที่ประกวดในปีนั้นๆ เช่น ปีที่ประกวดเรื่องสั้นก็จะพบว่ามี การพิมพ์เรื่องสั้นเป็นจำนวนมาก ขณะเดียวกันก็ชี้ให้เห็นว่าหนังสือที่ส่งประกวดรางวัลซีไรต์บางเล่มไม่สามารถหาได้ตามร้านหนังสือทั่วไป เพราะหนังสือบางเล่มที่คาดว่าจะได้รับรางวัลก็จะพิมพ์ในจำนวนจำกัดเพื่อส่งประกวดเท่านั้น และรอพิมพ์จำนวนมากอีกครั้งเมื่อหนังสือเล่มดังกล่าวได้รับรางวัลแล้ว นอกจากนี้ยังมีอีกส่วนหนึ่งเป็นหนังสือทำมือที่ทำต้นฉบับเฉพาะส่งประกวดเท่านั้น จึงมีการตั้งข้อสังเกตว่า ส่วนที่ส่งประกวดเป็นต้นฉบับหรือหนังสือทำมือนั้น น่าจะแยกประกวดเป็นอีกประเภทต่างหาก เช่น จัดประกวดหนังสือต้นฉบับ หรือหนังสือทำมือ

ขณะเดียวกัน นักวิจารณ์บางคนยังได้เขียนถึงการประกวดรางวัลวรรณกรรมต่างๆ ในต่างประเทศ ทั้งในระดับภูมิภาค เช่น The Man Asian Literary Prize และระดับโลก เช่น รางวัลโนเบล สาขาวรรณกรรม หรือ Man Booker International Prize เพื่อกระตุ้นให้นักเขียนไทยพัฒนางานเพื่อส่งประกวดงานวรรณกรรมเหล่านั้นบ้าง

- **การวิจารณ์วรรณกรรมที่ชี้ให้เห็นวาระแฝงเร้นต่างๆ** นับเป็นทิศทางการวิจารณ์ในลักษณะใหม่ที่อาจเกิดขึ้นจากความตื่นตัวในทางการเมืองในสังคมไทยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ซึ่งเกิดขึ้นพร้อมๆ กับกระแสการศึกษาจากตะวันตกที่เข้ามาในสังคมไทย โดยเฉพาะแนวคิดหลังอาณานิคม (Post-colonial) ซึ่ง เจตนา นาควัชร ได้เคยอธิบายประเด็นนี้ไว้ว่า

งานวรรณกรรมยุคใหม่อันเป็นยุคหลังอาณานิคม (post-colonial) ขึ้นมา ที่สามารถเตือนสติผู้อ่านในระดับนานาชาติให้สำนึกถึงผลกระทบของลัทธิอาณานิคมได้ เท่ากับเป็นการปลุกกระแสแนวคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ที่อาจทำให้เกิดกลไกต่อการล่าอาณานิคมในรูปแบบที่แอบแฝงต่างๆ ของยุคปัจจุบันได้ วรรณกรรมวิจารณ์เป็นตัวนำในการปลุกกระแสเชิงวิพากษ์ที่ว่านี้ การวิจารณ์วรรณกรรมที่ชี้ให้เห็นวาระแฝงเร้นต่างๆ ที่แทรกตัวอยู่ในวิทยาการของตะวันตกเอง ... การวิจารณ์จึงไม่ใช่เป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวกับตัวงานอีกต่อไป บริบทมีความจำเป็นอย่างยิ่งหย่อนไปกว่าตัวงาน และยิ่งไปกว่านั้น ความสามารถในการวิจารณ์ที่ชี้ให้เห็นวาระแฝงต่างๆ ได้ ก็เท่ากับเป็นการกรุยทางให้กับกระแสทางสังคมและการเมืองพร้อม

กันไปด้วย ซึ่งรู้จักกันในนามของ “ความถูกต้องทางการเมือง” (political correctness) ... ปัญหาที่นักวิจารณ์รุ่นใหม่ยังแก้ไม่ได้ก็คือ ถ้าจะให้เลือกระหว่างความถูกต้องทางการเมืองกับคุณค่าทางศิลปะ พวกเขาจะเลือกทางไหน¹

การวิจารณ์ดังกล่าวที่พบมากใน *อ้วน* ซึ่งบทวิจารณ์ที่เผยแพร่มีแก่นในประเด็นการเมือง ชนชั้น และอำนาจ ทั้งการวิจารณ์งานวรรณกรรมไทยและต่างประเทศ ทั้งการทบทวนโดยการวิจารณ์งานวรรณกรรมยุคเก่าและงานวรรณกรรมยุคปัจจุบัน เช่น บทวิจารณ์ “ชุมชนกับชาติ อำนาจกับความรัก ในทุ่งมหาราช”. “ ‘เศรษฐศาสตร์กลางทะเลลึก’ คึกแห่งชนชั้นที่เติมพันด้วยชีวิต”. หรือ “ ‘ปัสจ’ กับอาการผีเข้าผีออกของปัญญาชนไทย”. ของ ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช “(สำเนียงให้จงดี) แผ่นดินนี้ใครครอง”. ของ ไชยันต์ รัชชกุล

ข้อสังเกตที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมในด้านอื่นๆ

- แนวโน้มและทิศทางของหนังสือและสำนักพิมพ์ปัจจุบัน

○ การขยายตัวทางการตลาดของธุรกิจหนังสือในประเทศขยายไปในหมวดวรรณกรรมเยาวชน นับตั้งแต่ *Harry Potter* เล่ม 1 (ฉบับแปล) สร้างปรากฏการณ์ขายได้ถึง 450,000 เล่ม จึงกระตุ้นให้เกิดการผลิตหนังสือหมวดอื่นๆ คึกคักและเติบโตขึ้น ส่งผลให้ปริมาณการออกใหม่ต่อวันเติบโตอย่างก้าวกระโดด จาก 23 เล่มต่อวัน ในปี 2543 เป็น 28 เล่ม ต่อวันในปี 2544 และ 31 เล่มต่อวันในปี 2548 การขยายอย่างก้าวกระโดดของจำนวนหนังสือที่ออกใหม่ในแต่ละวันเช่นนี้ ทำให้สำนักพิมพ์จำเป็นต้องแสวงหาทิศทางเฉพาะของตนเพื่อความอยู่รอดในเชิงธุรกิจในปัจจุบัน เช่น สำนักพิมพ์ Devilbooks เน้นการพิมพ์เรื่องผีและเรื่องสยองขวัญ หรือสำนักพิมพ์รหัสคดี พิมพ์เรื่องแนวสืบสวนสอบสวน

○ ปัญหาในวงการสำนักพิมพ์และส่วนแบ่งการตลาด กล่าวคือ การที่มีผู้นำตลาดและสำนักพิมพ์ใหญ่จำนวน 30 สำนักพิมพ์ แต่มีส่วนแบ่งตลาดมากกว่า 60% หรือคิดอย่างง่ายๆ ว่าหนังสือจำนวน 6 ใน 10 เล่มเป็นของสำนักพิมพ์เหล่านี้ ในขณะที่มีสำนักพิมพ์ขนาดกลางและเล็กกว่า 400 สำนักพิมพ์ได้รับผลกระทบความไม่เท่าเทียมกับสำนักพิมพ์เหล่านั้นในด้านต่างๆ อาทิ การไม่ได้บุทขายหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติและงานมหกรรมหนังสือระดับชาติ การจับสลากได้ทำเลไม่ดี ขณะที่สำนักพิมพ์ขนาดใหญ่ได้ขายที่เดิมตลอดเวลา หรือ ขาดสิทธิในการรับทราบข่าวสารขององค์กรภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นการประมูล หรือการซื้อหนังสือเข้าห้องสมุดต่างๆ

○ ทิศทางของวงการวรรณกรรมในประเทศตกอยู่ภายใต้ธุรกิจหนังสือที่คำนึงถึงคุณค่าทางพาณิชย์เป็นหลัก และธุรกิจหนังสือในประเทศไทยก็ตกอยู่ในมือของกลุ่มทุน สำนักพิมพ์ขนาดใหญ่ และร้านหนังสือขนาดใหญ่เพียงไม่กี่แห่งที่มีอำนาจครอบงำโครงการสร้างธุรกิจหนังสืออยู่ในขณะนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ซีอีโอ และ

¹ เจตนา นาควัชระ. *วิถีแห่งการวิจารณ์: ประสบการณ์จากสามทศวรรษ*. กรุงเทพฯ: ชมนาด, 2549, 17.

นายอินทร์ ที่เป็น **chain store** รายใหญ่ที่สุดของประเทศไทย การเติบโตของตลาดหนังสือเช่นนี้ส่งผลต่อโครงการของธุรกิจหนังสือในประเทศโดยรวม² ซึ่งมีส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ สำนักพิมพ์ สายส่ง และ ร้านหนังสือ เพราะแต่เดิมระบบการจัดจำหน่ายพึ่งพาระบบสายส่ง และร้านหนังสือเป็นแบบ **stand alone** แต่เมื่อสำนักพิมพ์โตเร็วกว่าร้านหนังสือ ด้วยสภาวะการณ์เช่นนี้ทำให้สำนักพิมพ์แก้ปัญหาด้วยการเป็นทั้งสายส่งและเปิดร้านหนังสือของตนเอง เช่น นายอินทร์ และ ซีเอ็ด จึงทำให้เกิดระบบ **chain store** ที่เป็นทั้ง สำนักพิมพ์ สายส่ง (จัดจำหน่าย) และ ร้านหนังสือ ซึ่งจัดลำดับการวางจำหน่ายโดยให้ความสำคัญกับหนังสือของตัวเองเป็นลำดับแรก รองลงไปคือหนังสือที่ตัวเองส่ง และหนังสือของคนอื่นเป็นอันดับสุดท้าย ซึ่งกลยุทธ์ของ **Chain store** เป็นอุปสรรคต่อวงการหนังสือในภาพรวม อันได้แก่ 1) หากมีหนังสือขายดีหรือหนังสือในกระแส **chain store** จะเก็บไว้ขายเอง ไม่ส่งให้ร้านหนังสืออื่นๆ 2) การสกัดกั้นหนังสือที่จะเข้ามาเป็นคู่แข่งกับหนังสือของตนเอง 3) การครอบครองข้อมูลทางการตลาดมากกว่าผู้อื่น ทำให้สามารถลอกเลียน หรือผลิตตามหนังสือที่ตนรู้ว่าขายดี เพราะรู้ทั้งแบบปกและรูปเล่มของหนังสือพิมพ์อื่นก่อนวางขาย 4) การบังคับให้ร้านหนังสือทั่วประเทศวางหนังสือตามความพอใจของตน และ 5) **chain store** ไม่ต้องพึ่งร้านหนังสือ เพราะมีร้านหนังสือของตน

○ การเติบโตของสำนักพิมพ์ที่รวดเร็วกว่าร้านหนังสือ เป็นการบังคับสำนักพิมพ์ต้องทำร้านหนังสือของตน และส่งผลให้ร้านหนังสือที่เป็น **stand alone** แบบเดิมอยู่ไม่ได้ เพราะถ้า **chaine store** ไม่ส่งหนังสือให้ก็ขายไม่ได้

○ การขาดร้านหนังสือแท้ๆ ในประเทศไทย ซึ่งต่างจากต่างประเทศที่มีร้านหนังสือแท้ๆ เช่น เช่น Barnes & Nobel ของอเมริกา และ The Border ของ ไต้หวัน หรือถ้าสำนักพิมพ์ในประเทศจะเปิดร้านหนังสือก็จะมีแค่ **show room** เพื่อวางหนังสือและจะไม่ขยายสาขามากเหมือนกับระบบร้านหนังสือที่เป็น **chain store** เช่นในประเทศไทย

○ กองบรรณาธิการวารสารใต้ดินนำเสนอปัญหาของวงวรรณกรรมที่รับผลกระทบจากระบบ **chain store** ว่ามีในด้านต่างๆ ดังนี้

1) หนังสือที่ประสบปัญหาในการวางตลาดในร้านหนังสือ แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ หนังสือ **Midlist** หรือ หนังสือที่คาดการณ์ได้ว่าจะไม่ใช่หนังสือขายดี นับเป็นหนังสือกลุ่มใหญ่สุด กลุ่มที่สอง คือ หนังสือ **Backlist** หรือหนังสือที่ผ่านการพิสูจน์คุณค่าด้วยเวลามาแล้ว เป็นหนังสือที่พิมพ์อย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงหนังสืออ้างอิงที่ต้องมีประจำตามร้านหนังสือ และ กลุ่มที่สาม คือ หนังสือหายาก นับเป็นกลุ่มที่ประสบภาวะ

²อ่านเพิ่มเติมใน กองบรรณาธิการ, “สงครามหนังสือ”, วารสารหนังสือใต้ดิน (ฉบับที่ 5 ประจำเดือนกรกฎาคม-กันยายน 2548), 82-121. และ กองบรรณาธิการ, “จิตวิญญาณ + ภูมิปัญญา สองกระบวนการจะสำนักทำพระจันทร์”, วารสารหนังสือใต้ดิน (ฉบับที่ 6 ประจำเดือนตุลาคม-ธันวาคม 2548), 74-123.

วิกฤตมากที่สุด เพราะมีคนอ่านในปริมาณที่น้อยถึงน้อยมาก ทำให้ผู้อ่านไม่สามารถหาหนังสือที่ต้องการเหล่านี้ได้จากร้านหนังสือในประเทศไทย

2) หนังสือ **Frontlist** หรือ หนังสือขายดี งานกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มักได้รับการประเมินว่าเป็นหนังสือที่ไร้คุณค่าหรือไร้สาระ หนังสือส่วนใหญ่ในกลุ่มนี้ผลิตด้วยความเร่งรีบ เพื่อต้องการให้ทันกับความต้องการของกระแสสังคมในขณะนั้น เช่น หนังสือดาราต่างๆ ทั้งที่ดาราเขียนเอง และให้สัมภาษณ์ โดยเน้นการตกแต่งรูปเล่ม ปก และการประชาสัมพันธ์ ซึ่งหนังสือเหล่านี้จะครองพื้นที่ในร้านหนังสือเป็นจำนวนมาก

3) ร้านขายหนังสือระบบ **stand alone** หาหนังสือวางจำหน่ายในร้านไม่ได้ โดยเฉพาะหนังสือขายดี เพราะ **chain store** มักกันหนังสือขายดีที่ตนพิมพ์ หรือที่ตนเป็นสายส่งไปขายในร้านหนังสือของตนก่อนที่จะส่งให้ร้านหนังสืออื่นต่อไป

4) ประสิทธิภาพในการจัดจำหน่ายยังด้อยอยู่ เนื่องจากหนังสือบางเล่มจะไปอยู่ในร้านหนังสือบางแห่ง แต่บางแห่งก็ไม่มีหนังสือเล่มเดียวกันขาย

5) ระบบ **chain store** ที่ครบวงจรก่อให้เกิดปัญหาที่สำนักพิมพ์ ร้านหนังสือ และสายส่งต้องปรับตัว ขณะเดียวกัน ระบบนี้ก่อให้เกิดการผูกขาด ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสำนักพิมพ์ขนาดเล็กและร้านค้าย่อยต้องปิดกิจการไป ธุรกิจที่แข่งขันกันสูงเช่นนี้ จึงปิดโอกาสที่จะเกิดพื้นที่ของคนตัวเล็กๆ

○ สภาพของสังคมวรรณกรรมและสังคมการอ่านโดยรวมของไทยยังคงมีปัญหา เพราะกลุ่มทุนขนาดใหญ่ทั้งที่เป็นร้านหนังสือและสำนักพิมพ์ต่างสนับสนุนแต่หนังสือที่ขายเร็วและขายดี เช่นเดียวกับภาพยนตร์ไทย หากภาพยนตร์เรื่องใดเข้าฉาย 3 วันแล้วขายไม่ได้หรือมีบรรยากาศว่าจะทำรายได้ไม่ดี ก็จะถูกให้ออกจากโรงภาพยนตร์ไปในระยะเวลาอันสั้น นับเป็นการสนับสนุนหนังสือในเชิงบันเทิง หรือหนังสือในกระแส มากกว่าหนังสือนอกกระแส ที่เน้นปัญญอย่างงานวรรณกรรมสร้างสรรค์ จึงส่งผลให้วรรณกรรมสร้างสรรค์ที่ยังคงอยู่ในร้านหนังสือได้มีแต่เฉพาะงานที่ได้รางวัลเท่านั้น วรรณกรรมสร้างสรรค์เล่มอื่นๆ แทบจะถูกขับออกจากร้านหนังสือโดยปริยาย หรือไม่มีพื้นที่อยู่ที่หน้าร้านขายหนังสืออีกต่อไป เช่นเดียวกับหนังสือบางประเภทที่เป็นกลุ่มเฉพาะ (**niche market**) อื่นๆ เช่น สารคดี และหนังสืออ้างอิงสาขาต่างๆ อาจจะมีวางขายได้แต่เฉพาะในร้านหนังสือทางเลือก หรือผู้อ่านต้องรอซื้อในงานสัปดาห์หนังสือ และมหกรรมหนังสือระดับชาติเท่านั้น

○ ด้วยวิธีคิดของสำนักพิมพ์และร้านหนังสือที่เน้นการขายเป็นสำคัญ จึงเริ่มมีการเข้าไปกำหนดวิธีคิดของนักเขียน โดยไม่ปล่อยให้เขียนมีอิสระเสรีภาพในการสร้างงานอย่างแท้จริง แต่ต้องการมุ่งตอบโจทย์ทางการตลาดเป็นสำคัญ

● มหกรรมหนังสือของไทยและต่างประเทศ

○ การวิจารณ์เปรียบเทียบงานขายหนังสือของไทยและต่างประเทศไว้อย่างน่าสนใจ เช่น งาน “ปักกิ่งบุ๊คแฟร์” เปิดพื้นที่ให้สำนักพิมพ์ทั้งในและต่างประเทศนำหนังสือมาจัดแสดงและเปิดให้ประชาชนผู้สนใจเข้าชม

ขณะเดียวกันก็มีการเปิดโต๊ะเจรจาซื้อลิขสิทธิ์ โดยไม่มีการจำหน่ายหนังสือ ผู้สนใจสามารถหาซื้อหนังสือดังกล่าวได้ตามร้านหนังสือทั่วไป จึงแตกต่างจากงาน “บางกอกบุ๊กแฟร์” ที่เป็นงานขายหนังสือ ซึ่งผู้คนจำนวนมากรอซื้อหนังสือในงานกันมากกว่าที่จะไปซื้อตามร้านหนังสือ เพราะมีราคาถูกกว่า จึงส่งผลให้ธุรกิจร้านหนังสือขนาดเล็กต้องปิดตัวลง

○ การเปรียบเทียบกรณีการผลักดันของกรุงเทพมหานครที่จะทำ “กรุงเทพฯ เมืองหนังสือโลก” ในปี 2556 กับมหกรรมการอ่านในต่างประเทศ โดยชี้ให้เห็นว่ามหกรรมการอ่านในประเทศต่างๆ เน้นการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการสร้างบรรยากาศการอ่าน และสังคมแห่งการอ่านขึ้น เช่น งาน “A vous de lire 2001!” ของประเทศฝรั่งเศส หรือ “เทศกาลนักเขียนและนักอ่านอุตุ” ของประเทศอินโดนีเซีย อันส่งผลให้เกิดการสร้างสังคมการอ่านอย่างเป็นรูปธรรมขึ้นในประเทศต่างๆ ของโลก

● ปัญหาและอุปสรรคกีดกันการพัฒนาวรรณกรรมไทย

○ สาเหตุที่วรรณกรรมไทยยังไม่มีผลงานออกไปสู่สากล เช่น การขาดการสนับสนุนและผลักดันที่มากพอ โดยเฉพาะจากภาครัฐ นักแปลของไทยยังมีปริมาณน้อย และรสนิยมของนักเขียนและนักแปลไม่ตรงกัน

○ การเรียกร้องการสร้างความเข้มแข็งในวงวรรณกรรมของไทย เพื่อผลักดันและสนับสนุนให้วรรณกรรมของไทยไปสู่สากล ในประเด็นต่างๆ

- นักเขียนไทยต้องเขียนงานที่สร้างสรรค์และดีเยี่ยม
- นักอ่านต้องตระหนักถึงความสำคัญของวรรณกรรมที่ช่วยในการสร้างวุฒิภาวะทางสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด รวมทั้งช่วยสร้างให้เกิดการถกเถียงและวิพากษ์วิจารณ์
- สำนักพิมพ์ต้องสร้างความเข้มแข็งด้วยการสร้างความหลากหลายในงานที่พิมพ์
- งานวิจารณ์นับเป็นพลวัตที่ช่วยให้งานวรรณกรรมเติบโตขึ้นอย่างผ่าเผยและมีศักดิ์ศรี

● E-book

○ แนวโน้มและการเตรียมตัวของประเทศต่างๆ ที่เตรียมรับปริมาณของ e-book และผู้อ่าน e-book ที่มีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้นในอนาคต

○ ในสังคมไทยยังไม่ได้พัฒนาและเตรียมพร้อมให้คนทั่วไปรู้จักและเข้าใจ e-book อย่างถูกต้อง เนื่องจากคนส่วนใหญ่ยังเข้าใจว่าสิ่งที่มาจากอินเทอร์เน็ตต้องฟรี และพฤติกรรมการอ่านของคนไทยยังไม่คุ้นกับการดาวน์โหลด ชาวชนไทยไม่ได้รับการอ่าน และไม่ได้รับการปลูกฝังในเรื่องนี้มาตั้งแต่เป็นเยาวชนและในโรงเรียน ขณะเดียวกันผู้ใหญ่ที่สอนให้เยาวชนรู้จักแต่การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต แต่ไม่ได้สอนว่ามีสิ่งใดที่มีประโยชน์ และสิ่งใด

ที่ไม่มีประโยชน์ ดังนั้น เยาวชนจึงรู้เพียงแค่ว่าในอินเทอร์เน็ตมีเกม หรือมีการแชต โดยไม่สนใจเป้าหมายในการเรียนหนังสือให้ว่า ความรู้คือสิ่งที่ต้องแสวงหา และเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางสู่การค้นหาคำถามรู้อย่างไร้พรมแดน หากสามารถปลูกฝังวัฒนธรรมการอ่านให้กับเยาวชนได้ เขาก็จะติดการอ่าน **e-book** ไปเอง ขณะเดียวกันก็จะทราบว่ามิอะไรและมีอะไรอีกหลายอย่างที่เขาแสวงหาเองได้

○ ในแง่เขียน เช่น ปราบดา หยุ่น เห็นว่า หากไม่ยึดติดกับรูปแบบของหนังสือมากเกินไป การทำ **e-book** น่าจะเปิดโอกาสให้นักเขียนทดลองการสร้างงานได้มากขึ้นและบ่อยครั้งขึ้น โดยไม่ต้องถูกจำกัดในด้านต้นทุนต่างๆ ที่มาพร้อมกับการพิมพ์หนังสือเล่ม ทั้งนี้ การทำเป็นมัลติมีเดีย ที่มีภาพเคลื่อนไหว ดนตรี และลูกเล่นต่างๆ อาจทำให้เกิดการสร้างงานรูปแบบใหม่ๆ ที่ผสมระหว่างองค์ประกอบเหล่านี้เข้าด้วยกัน นับเป็นเรื่องสนุกสำหรับผู้ทำงานสร้างสรรค์³

● ระบบบรรณาธิการในปัจจุบัน

○ ระบบบรรณาธิการในปัจจุบันด้วยคุณภาพสูง ทั้งในสำนักพิมพ์ขนาดใหญ่ และ สำนักพิมพ์ขนาดเล็ก เนื่องด้วยธุรกิจหนังสือที่เน้นการแข่งขันเป็นหลัก สนใจแต่จะผลิตหนังสือให้ออกขายได้เร็ว บรรณาธิการส่วนใหญ่ในปัจจุบันจึงขาดความใส่ใจต้นฉบับ และหน้าที่ของบรรณาธิการก็เท่าที่ควร ทำหน้าที่เพียงเขียนคำนำในหนังสือ ซึ่งบางครั้งพบว่า บรรณาธิการอ่านงานรอบเดียวและส่งเรื่องไปเรียงพิมพ์ จัดหน้า ตรวจพิสูจน์เลย ขณะที่หนังสือขายได้ก็อาศัยเพียงการออกแบบหน้าปก หรือออกแบบการจัดรูปเล่มและรูปปกเพื่อดึงดูดความสนใจผู้อ่าน

○ บรรณาธิการรุ่นใหม่บางคนที่ยังใส่ใจการทำบรรณาธิการก็ยังคงมีอยู่ แต่มีไม่มากนัก

● สภาพการณ์ของนิตยสารและหนังสือเล่มในประเทศไทย

○ ตลาดนิตยสารในประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปมาก เพราะในปัจจุบัน ผู้ที่เคยนิยมอ่านหนังสือเล่มได้เปลี่ยนความนิยมไปอ่านนิตยสารเพิ่มมากขึ้น ซึ่งต่างจากในอดีตที่มีผู้อ่านนิตยสารน้อยกว่านี้ คือประมาณหนึ่งในสี่ของผู้อ่านนิตยสารในปัจจุบัน เพราะปัจจุบันมีปริมาณนิตยสารจำนวนมากและหลากหลายนับร้อยๆ หัวให้เลือก ซึ่งส่วนหนึ่งก็เป็นนิตยสารหัวนอกที่มีผู้ไปซื้อลิขสิทธิ์มา

○ ภาพรวมหนังสือเล่มพบว่า แต่เดิมนั้นไม่มีหนังสือดารา หากมีก็เป็นในลักษณะของกรณีศึกษา หรือ ประสบการณ์ชีวิตของดาราคนหนึ่งคน โดยไม่ได้ขายความเด่นดังของดารา ซึ่งต่างจากในปัจจุบันที่หนังสือเล่มมักเน้นที่ความเด่นดังของดารา โดยไม่ให้ความสำคัญคุณค่าหรือเนื้อหาสาระที่อยู่ในเล่ม

³ กองบรรณาธิการ. “e-book สู่โลกใหม่แห่งการเล่าเรื่อง”. Writer ปีที่ 1 ฉบับที่ 6 (กุมภาพันธ์ 2555), 35.

นักวิจารณ์

นักวิจารณ์ที่ทำงานวิจารณ์วรรณกรรมในสื่อสิ่งพิมพ์มีความหลากหลาย ทั้งที่เป็นนักวิจารณ์อาชีพ นักวิจารณ์สมัครเล่น และนักวิจารณ์เฉพาะกิจ ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของนักวิจารณ์ได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1) นักวิจารณ์อาชีพ 2) นักวิชาการทางวรรณกรรม 3) คอลัมนิสต์ และ 4) นักเขียน

1) นักวิจารณ์อาชีพ

- นักวิจารณ์อาชีพ มักเป็นนักวิจารณ์ที่ทำงานต่อเนื่องมาอย่างยาวนาน ส่วนใหญ่จะไม่ต่ำกว่า 10 ปี ซึ่งนักวิจารณ์เหล่านี้มีทั้งที่เป็นนักเขียน เช่น “ดอกไม้ดำ” ไพฑูริย์ รุ่งรัตน์ (หรือ ชัยภร แสงกระจ่าง) สุภาพ พิมพ์ชน นักวิชาการ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ สุกุล บุญยทัต ดวงมน จิตรจางค์ นฤมิตร สอดสุข ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช นพพร ประชากุล และ นักอ่านที่พัฒนาเป็นนักวิจารณ์ เช่น จรูญพร ปรปักษ์ ประลัย และ ลำเพา เพ่งวรรณ

- นักวิจารณ์อาชีพในปัจจุบันที่ยังมีคอลัมน์วิจารณ์วรรณกรรมเป็นของตนเอง ส่วนใหญ่จะเป็นนักวิจารณ์ที่ทำงานต่อเนื่องมานานกว่า 10 ปี เช่น ลำเพา เพ่งวรรณ จรูญพร ปรปักษ์ประลัย รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ และ สุกุล บุญยทัต

- นักวิจารณ์อาชีพมีผลงานในหนังสือพิมพ์ และนิตยสารมากกว่า 1 ฉบับ ไม่ว่าจะเป็น จรูญพร ปรปักษ์ประลัย (กรุงเทพธุรกิจ กับ สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์) สุภาพ พิมพ์ชน (สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ และ มติชนสุดสัปดาห์) สุกุล บุญยทัต (สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ กับ กรุงเทพธุรกิจ) และ ดอกไม้ดำ (สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ กับ กรุงเทพธุรกิจ) ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักวิจารณ์อาชีพจำนวนไม่มากนัก

- จำนวนนักวิจารณ์อาชีพที่เคยเขียนงานวิจารณ์วรรณกรรมเป็นประจำเริ่มมีจำนวนลดลง และพบว่าในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา นักวิจารณ์บางคนแทบจะไม่ได้เขียนงานวิจารณ์วรรณกรรมเผยแพร่เลย เช่น ดวงมน จิตรจางค์ และ นฤมิตร สอดสุข

- ขาดนักวิจารณ์อาชีพหน้าใหม่ที่ได้รับการยอมรับ ทั้งนี้อาจจะเป็นผลสืบเนื่องมาจากการลดปริมาณพื้นที่วิจารณ์ในสื่อสิ่งพิมพ์ลง

2) นักวิชาการด้านวรรณกรรม

- มีบทบาทในการวิจารณ์วรรณกรรมในสื่อสิ่งพิมพ์มากที่สุด และเผยแพร่ผลงานอยู่ในทุกเวที ทั้งหนังสือพิมพ์และนิตยสารทั่วไป เช่น รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ สุกุล บุญยทัต นิตยสารเฉพาะทางวรรณกรรม เช่น ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช ชุตินา ประภาศวุฒิสาร ธีรญา สังขพันธ์านนท์ พิริยะดิศ มานิตย์ อีสระ ชูศรี และ สรณัฐ (อิราวด์) ไตลังคะ และ วารสารวิชาการทางด้านวรรณกรรม

- วารสารวิชาการทางวรรณกรรมส่วนใหญ่จะเป็นเสมือนการเปิดพื้นที่สำหรับอาจารย์ และนิสิต นักศึกษาระดับปริญญาโทและเอก เผยแพร่ผลงานของตน ซึ่งโดยปกติมักจะเผยแพร่ในวารสารวิชาการของ

สถาบันต้นสังกัดตนเป็นส่วนใหญ่ แต่วารสารวิชาการเหล่านี้ก็เปิดรับบทความ บทวิจารณ์ และ บทแนะนำหนังสือจากบุคคลากรภายนอกมหาวิทยาลัยของตนด้วย เช่น อาจารย์ นิสิตนักศึกษา และนักวิชาการอิสระจากที่อื่น แต่ก็อยู่ในสัดส่วนที่น้อยกว่ามาก

3) คอลัมนิสต์

- คอลัมนิสต์ที่เขียนวิจารณ์วรรณกรรมในหนังสือพิมพ์ นิตยสาร และนิตยสารเฉพาะทางวรรณกรรมส่วนใหญ่มักเป็นบุคลากรในกองบรรณาธิการ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีหลายคน และช่วยกันรับผิดชอบเขียนคอลัมน์วิจารณ์วรรณกรรม ซึ่งเป็นการเขียนสลับเปลี่ยนกันไปเรื่อยๆ ตามความถนัดของแต่ละคน ยังไม่ค่อยมีคอลัมนิสต์คนใดที่มีคอลัมน์วิจารณ์ของตนเองโดยเฉพาะ
- คอลัมนิสต์เหล่านี้ยังไม่สามารถพัฒนาตนเป็นนักวิจารณ์อาชีพได้ เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่มิใช่พื้นที่การสร้างงานวิจารณ์วรรณกรรมอย่างเต็มรูปแบบเหมือนแต่ก่อน แต่เป็นการวิจารณ์วรรณกรรมขนาดสั้น การแนะนำหนังสือ และรายงานพิเศษทางด้านวรรณกรรมหรือวงวรรณกรรม

4) นักเขียน

- สภาวะการขาดนักวิจารณ์รุ่นใหม่ ทำให้นักเขียนรุ่นใหม่หลายคนต้องหันมารับบทบาทเป็นนักวิจารณ์ด้วย เช่น อุทิศ เหมะมูล ภาณุ ตรัยเวช และ วาด รวี
- นักวิจารณ์ที่เป็นนักเขียนบางคนกลายเป็นนักวิจารณ์ที่เอาจริงเอาจังและมีคอลัมน์วิจารณ์ประจำในนิตยสารเฉพาะทางวรรณกรรม คือ นิตยสาร **Writer** เช่น “จักรวาลในหนึ่งย่อหน้า: อุทิศ เหมะมูล” และ “การอ่านแบบแกะตะเข็บ: ชาติ กอบจิตติ”
- มุมมองของนักวิจารณ์ที่เป็นนักเขียนจะต่างจากนักวิจารณ์ในกลุ่มอื่น เพราะนักเขียนวิจารณ์ด้วยมุมมองของนักเขียน จึงต่างจากมุมมองของนักวิจารณ์กลุ่มอื่นที่มองจากมุมของนักอ่าน ด้วยเหตุนี้จึงมีการนำเสนอมุมมองใหม่ในการวิจารณ์ เช่น บทวิจารณ์ทั้ง 12 บทของอุทิศ เหมะมูล ใน “จักรวาลในหนึ่งย่อหน้า” เป็นการวิจารณ์โดยเน้นที่ย่อหน้าแรกของหนังสือ เพราะเห็นว่าย่อหน้าแรกเป็นส่วนที่นักเขียนทำงานหนักที่สุดและพิถีพิถันที่สุด อุทิศเชื่อว่าย่อหน้าแรกต้องกระตุ้นเร้าความสนใจผู้อ่านให้อ่านจนจบเรื่อง และต้องบอกนัย ส่งสัญญาณ ถึงสิ่งที่เกิดในเรื่องทั้งหมด อุทิศได้นำย่อหน้าแรกของงานวรรณกรรมระดับโลกหลายๆ เรื่องของนักเขียนหลายประเทศมาวิเคราะห์เพื่อสนับสนุนความคิดข้างต้น ขณะที่ คอลัมน์ “การอ่านแบบแกะตะเข็บ” ของ ชาติ กอบจิตติ ชี้ให้เห็นว่า “เราอ่านหนังสือเหมือนแกะตะเข็บกางเกง” และการอ่านระหว่างนักอ่านและนักเขียนก็ต่างกันด้วย กล่าวคือ คนทั่วไปจะอ่านหนังสือก็รู้แค่ว่าตัวละครชื่ออะไร เรื่องแบบนี้สนุกหรือไม่ เรื่องนี้บอกนัยอะไร ผู้เขียนซ่อนอะไรไว้ และต้องการสื่ออะไร แต่สิ่งเหล่านี้ไม่เพียงพอสำหรับนักเขียน เพราะนักเขียน

ต้องทราบว่าเขาเขียนอย่างไร เหตุใดต้องใช้ประโยชน์นี้ เขาทำให้เราติดตามอย่างไร เมื่อนักเขียนอ่านจึงต้องกะให้หมด ต้องอ่านหนังสือสามชั้น ด้วยเหตุนี้ ในคอลัมน์นี้ ขาติจึงจะกล่าวถึงเทคนิคในการเขียนเพียงอย่างเดียว โดยไม่กล่าวถึงตัวงานวรรณกรรมว่าเด่นหรือด้อยอย่างไร และ จะยึดจากประสบการณ์ส่วนตัวมากกว่าหลักวิชาการต่างๆ

- นักวิจารณ์ที่เป็นนักเขียนมักวิจารณ์งานวรรณกรรมต่างประเทศทั้งหมด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลงานที่ได้รับยกย่องว่าแต่งดี หรือเป็นงานคลาสสิกที่ได้รับความนิยมยกย่อง แม้ว่าจะผ่านกาลเวลามานานแล้วก็ตาม เช่น ผลงานวิจารณ์ทั้งหมดของอุทิศ เหมะมูล ทั้งที่เผยแพร่ใน หนังสือใต้ดิน นิตยสารWriter หรือ หนังสือรวมบทวิจารณ์ 2 เล่ม คือ On literature: คนซำรดหรือมนุษย์โรมานติก (2552) และ นิยมนิยาย ความเรียงสืบหาพลาคุณภาพของวรรณกรรม (2556) เป็นงานวรรณกรรมต่างประเทศทั้งสิ้น เช่นเดียวกับคอลัมน์ “การอ่านแบบกะตะเซ็บ” ของ ขาติ กอบจิตติ จะวิจารณ์เฉพาะหนังสือแปลจากต่างประเทศเท่านั้น หนังสือที่นำมาวิเคราะห์ เช่น “ก่อนโลกจะขานรับ” (The Moon and Sixpence / William Somerset Maugham) “เซียนโกะ” (The Master of Ko / ยาสุนารี คาวาบาตะ)

ปัญหาและอุปสรรคในการวิจารณ์วรรณกรรมในปัจจุบัน

- วงวรรณกรรมของไทยในปัจจุบันไม่มีบรรยากาศของการวิจารณ์ที่กระตุ้นให้คนมาร่วมถกเถียงเกี่ยวกับงานวรรณกรรมเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือวรรณกรรมโดยภาพรวม นับว่าเป็นความอ่อนด้อยและถดถอยลงเมื่อเทียบกับบรรยากาศการวิจารณ์ในช่วง 20-30 ปีที่ผ่านมา ในยุค โลกหนังสือ ที่ใส่ใจกับการวิจารณ์วรรณกรรมอย่างจริงจัง และกระตุ้นให้เกิดการตรวจสอบว่า การที่นักวิจารณ์คิดเช่นนั้นจริงหรือไม่อย่างไร และนำมาถกเถียงกัน ในขณะที่บรรยากาศ ถนนหนังสือ จะไม่เน้นการวิจารณ์หนังสือหรืองานวรรณกรรมเล่มใดเล่มหนึ่ง แต่ให้ความสำคัญที่นักเขียน ทำให้ผู้อ่านสนใจติดตามงานของนักเขียนคนนั้นต่อเนื่อง ซึ่งนักเขียนที่ได้ขึ้นปกของ ถนนหนังสือ ในยุคแรกๆ ได้รับการยกย่องว่าเป็นนักเขียนคุณภาพ

- ในทัศนะของ วัชร บัวสนธ์ บรรณาธิการสามัญ ของสำนักพิมพ์สามัญชน⁴ ผู้ที่อยู่ในวงการวรรณกรรมไทยมากกว่า 30 ปี เห็นว่า งานวิจารณ์วรรณกรรมไทยในปัจจุบันที่ไม่เข้มแข็ง เกิดจากสาเหตุสำคัญหลายประการ อาทิ

- ขาดพื้นที่การวิจารณ์
- ขาดแคลนบุคลากร แม้ว่าจะยังมีผู้สนใจเขียนวิจารณ์อยู่บ้าง
- ลักษณะการเขียนวิจารณ์ที่ขาดการสื่อสาร เพราะเริ่มยึดติดกับทฤษฎีบางอย่างที่นำมาเพื่อช่วยมองงานวรรณกรรมเรื่องหนึ่งเรื่องใด จึงทำให้งานวิจารณ์ที่เขียนออกมาสื่อสารได้ยาก งานวิจารณ์หนังสือจึง

⁴ หนูมาน ธรรมฐาน, “วรรณกรรมหายไปไหน (ในร้านหนังสือ) สัมภาษณ์บรรณาธิการสามัญ สำนักพิมพ์สามัญชน”, วารสารหนังสือใต้ดิน (ฉบับที่ 5 ประจำเดือนกรกฎาคม-กันยายน 2548), 122-151.

กลายเป็นการแสดงปัญญาของนักวิจารณ์ มากกว่าการให้ค่ากับตัวงานวรรณกรรม จึงกลายเป็นงานเขียนของผู้วิจารณ์ ซึ่งถือว่าเป็นงานอีกลักษณะหนึ่งที่ไม่ใช่งานวิจารณ์

○ งานวิจารณ์กลายเป็นงานเขียนที่ไม่มีเสน่ห์ ขาดความมีชีวิตชีวา และไม่สามารถสื่อสารกับผู้อ่านได้

○ นักวิจารณ์ของไทยไม่มีวุฒิภาวะเพียงพอ ความคิดนี้พ้องกับนักเขียนคนหนึ่ง คือ พิสิฐ ภูศรี เห็นว่านักวิจารณ์ที่ดีควรที่จะต้องทำงานหนักกว่าหรือน้อยก็เท่ากับนักเขียน แต่บทวิจารณ์ส่วนใหญ่ มักจะเขียนจากความรู้สึก ซึ่งต่างจากบทวิจารณ์ของนักวิจารณ์ต่างประเทศ ที่วิเคราะห์โครงสร้างของงานเขียนได้ แม้ว่าจะวิจารณ์ด้วยภาษาที่รุนแรงก็ตาม⁵ ความคิดนี้ตรงกับข้อสรุปในหนังสือ *การวิจารณ์บนเส้นทางวรรณคดีศึกษา* ของ ดวงมน จิตรจันทน์ และคณะ ที่กล่าวว่า “ผู้สร้างงานประพันธ์จะเป็นกลุ่มเดียวที่ยังเอาจริงเอาจัง แต่ก็ดำรงอยู่อย่างโดดเดี่ยว”⁶ และ “กวีและนักเขียนเป็นคนที่มีกลิ่นให้ครุ่นคิด เพื่อหาคำตอบดังกล่าว และเพื่อเสนอคำตอบที่ได้คิดต่อสาธารณชนได้ร่วมกันคิดพิจารณา ... แต่ทว่า ‘ผู้เสพ’ และ ‘ผู้สืบทอด’ กลับดูเหมือนอ่อนด้อยถอยลงทั้งในเรื่องค่านิยม รสนิยม และวิสัยทัศน์”⁷

○ ข้อวิจารณ์ประการหนึ่งของ หนุมาน ธรรมฐาน นักวิจารณ์ในวารสารหนังสือใต้ดิน กล่าวถึงสภาพการณ์วิจารณ์ไว้อย่างน่าสนใจว่า

“ในสังคมวรรณกรรมของเรามีผู้เชี่ยวชาญวรรณกรรมต่างประเทศไม่น้อย มีแม้แต่ระดับหัวกะทิที่ต่างประเทศให้การยอมรับ เรามีการตีพิมพ์วรรณกรรมต่างประเทศไม่น้อย มีกระทั่งคนคอยรีวิวนานต่างประเทศที่ยังไม่ได้แปล คนจำนวนหนึ่งทุ่มเทเผยแพร่งานวรรณกรรมต่างประเทศ และนำเข้ของค์ความรู้เหล่านั้นคงจะเป็นประโยชน์ไม่น้อย หากคนเหล่านั้นเป็นคนที่รู้จักสังคมของตนเอง แต่สิ่งที่น่าเสียดายก็คือ คนที่ทุ่มเทความสนใจให้กับงานวรรณกรรมต่างประเทศ คนเหล่านั้นมักเห็นทางวรรณกรรมของไทยเหมือนคนแปลกหน้า คนเหล่านั้นส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจถึงประวัติศาสตร์ ความเป็นมา พัฒนาการ สิ่งที่เกิดขึ้นในวรรณกรรมไทย คนเหล่านั้นอย่างมากก็ตมดูเพียงเปลือกผิว องค์ความรู้ที่คนเหล่านั้นนำเข้ามาจึงเหมือนก้อนหิน โยนเข้ามา โยนเข้ามาตามใจฉัน เพราะฉันคิดว่ามันดี มันก้าวหน้า และน่าสนใจกว่า หินเหล่านั้นจึงกองเกลื่อน และบางครั้งก็อาจจะลอยไปโดนหัวใครสักคน

การนำเข้ของค์ความรู้จากต่างประเทศบางครั้งจึงมิได้เป็นอะไรมากไปกว่า การสะสมตัวตนของบางคน การอวดวัดระดับทางรสนิยม บนจักรวาลอื่นที่ตนยกมากดทับบังคับความเป็นไปที่เกิดขึ้น”⁸

⁵ เอกชาติ ใจเพชร, “ซูเปอร์แมนบนดาวอังคาร”, *วารสารหนังสือใต้ดิน* (ฉบับที่ 6 ประจำเดือนตุลาคม-ธันวาคม 2548), 202.

⁶ ดวงมน จิตรจันทน์และคณะ. *การวิจารณ์บนเส้นทางวรรณคดีศึกษา*. มหาสารคาม: อนิพนธ์, 2555, 17.

⁷ เรื่องเดียวกัน, 28 และ 41

⁸ หนุมาน ธรรมฐาน, “จิตร ภูมิศักดิ์ ฉบับการ์ตูน”, *วารสารหนังสือใต้ดิน* (ฉบับที่ 5 ประจำเดือนกรกฎาคม-กันยายน 2548), 253-254.

สรุป

การวิจารณ์วรรณกรรมในสื่อสิ่งพิมพ์กระแสหลักลดความสำคัญลง ทั้งลดขนาดพื้นที่และปรับลดขนาดคอลัมน์ให้สั้นลง เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับผู้อ่านส่วนใหญ่ที่นิยมอ่านบทความหรือคอลัมน์ขนาดสั้น เน้นรูปมากกว่าข้อเขียน และเนื้อหาที่สื่อความไม่ยากเกินไป จึงพบว่าในปัจจุบันมีคอลัมน์แนะนำหนังสือในสื่อสิ่งพิมพ์กระแสหลักเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เกิดการลดพื้นที่และบทบาทของบทวิจารณ์ในสื่อเหล่านี้ลงด้วย

ขณะเดียวกันเกิดสื่อทางเลือกอื่นๆ ขึ้นมาทดแทน เช่น วารสารและนิตยสารเฉพาะทางวรรณกรรม วารสารวิชาการที่เน้นทางด้านภาษาและวรรณกรรม และ การพิมพ์หนังสือวิชาการทางด้านการวิจารณ์วรรณกรรมและรวมบทวิจารณ์กว่า 20 เล่มในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ถึงแม้ว่าสื่อทางเลือกดังกล่าวจะได้สร้างความคึกคักและให้ความสำคัญกับการวิจารณ์ แต่สื่อทางเลือกเหล่านี้ยังมีข้อด้อย คือ เผยแพร่กับคนเฉพาะกลุ่มในวงที่แคบกว่าสื่อสิ่งพิมพ์กระแสหลัก

เมื่อพื้นที่ในสื่อกระแสหลักลดลง จึงส่งผลต่อนักวิจารณ์ในหลากหลายลักษณะ เช่น การปรับวิธีการเขียนให้กระชับมากขึ้น นักวิจารณ์หลายคนก็เลิกเขียนวิจารณ์ไป ขณะเดียวกันเกิดปัญหาการขาดนักวิจารณ์รุ่นใหม่ทำให้นักเขียนต้องทำงานวิจารณ์เองมากขึ้น

1.1.2 การสำรวจบทวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ต

บล็อกในบล็อกแก๊ง

การพัฒนาของเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจากยุคเริ่มต้นของการกำเนิด www (world wide web) ที่เรียกว่า web 1.0 (ค.ศ.1993) จนเข้าสู่ web 2.0 (ค.ศ.1999) ที่ทำให้ผู้ใช้บริการสามารถที่จะเข้าไปสร้างเนื้อหา ข้อมูลต่างๆ ได้ด้วยตัวเอง และยังเปิดให้ผู้ใช้บริการสามารถที่จะติดต่อกับผู้ให้บริการและผู้ให้บริการด้วยกันโดยเป็นการติดต่อแบบที่สามารถโต้ตอบกันทันที (interactive) นับเป็นการหลั่งไหลของข้อมูลจำนวนมากเข้าสู่ไปอยู่ในโลกออนไลน์ เว็บบล็อกหรือบล็อก (weblog, blog) เว็บบอร์ด (webboard) หรือเว็บไซต์ (website) จึงเป็นพื้นที่ให้สร้างเนื้อหาที่เป็นข้อมูลส่วนตัว ความรู้ เรื่องราวต่างๆ ทั้งที่เป็นรูปแบบตัวหนังสือ รวมถึงสื่ออื่นๆ ภาพ เสียง คลิปวิดีโอ เพื่อเผยแพร่ไปสู่สาธารณะ และยังสามารถที่จะสนทนา และแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นบนโลกออนไลน์ได้อย่างอิสระโดยที่ไม่มีขอบเขตของพื้นที่ เพศ อายุ ความรู้ ประสบการณ์ แม้ว่าบล็อกจะเป็นพื้นที่ส่วนตัวที่บล็อกเกอร์ใช้ในการบันทึกเรื่องส่วนตัว กิจกรรม สิ่งที่เป็นเจ้าของบล็อกเกอร์สนใจ การแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ที่ตนเองสนใจหรือเรื่องราวที่เป็นที่สนใจในปัจจุบัน แม้บล็อกจะเป็นพื้นที่ส่วนตัว แต่ก็เผยแพร่ไปสู่สาธารณะในเวลาเดียวกันด้วย

สำหรับผู้ที่รักการอ่านหนังสือ เมื่อเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเปิดโอกาสให้ผู้ที่รักการอ่านหนังสือสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวหนังสือเผยแพร่ไปสู่สาธารณะโดยที่ไม่ต้องเป็นเป็นมืออาชีพ โดยการใช้ “บล็อก” (blog) เป็นพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือ เรียกบล็อกของผู้ที่สนใจการอ่านหนังสือว่า “บุ๊กล็อก” (book

blogs) หรือ “litblogs (literature blogs)” ในต่างประเทศมีปรากฏการณ์การผู้สร้างบล็อกสามารถพัฒนาขึ้นมาเป็นนักวิจารณ์อาชีพที่ได้รับการยอมรับทั้งในพื้นที่ออนไลน์และสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น Book slut ในประเทศสหรัฐอเมริกา Ready Steady Blog ในสหราชอาณาจักร⁹ ในประเทศไทยมีบล็อกที่วิจารณ์ หรือ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือ ทั้งในเว็บบล็อกที่มีผู้ให้บริการเป็นคนไทย บล็อกแก๊ง (BlogGang) ไดอารี่ (diary) เด็กดี (Dek-D) โอเคเนชั่น (OK. Nation) โกทูโนว์ (Gotoknow) ประมูล (pramool) หรือผู้ให้บริการบล็อกต่างประเทศ บล็อกเกอร์ (blogger) เวิร์ดเพรส (wordpress)

ภาพเว็บไซต์บล็อกแก๊ง

การศึกษาบล็อกในประเทศไทย ผู้วิจัยเลือกใช้ข้อมูลบล็อกจาก “บล็อกแก๊ง” (BlogGang) เนื่องจากเป็นบล็อกของคนไทยที่เปิดให้บริการเป็นรายแรกๆ ในประเทศไทย โดยที่ไม่เสียค่าใช้จ่ายและมีสมาชิกบล็อกมากที่สุดในประเทศไทย บล็อกแก๊งเป็นส่วนหนึ่งของเว็บไซต์พันทิปดอทคอม (pantip.com) เปิดให้บริการวันที่ 23 ธันวาคม 2547 เพื่อให้สมาชิกของพันทิปได้สร้างเนื้อหา ข้อมูลที่ตนเองสนใจเผยแพร่ออกสู่โลกออนไลน์ รวมถึงการสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิก การเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็นสองช่วง ช่วงแรกระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2555 – 31 มกราคม 2556¹⁰ และช่วงที่สองระหว่างวันที่ 1 – 30 ธันวาคม 2556¹¹ บล็อกที่เก็บข้อมูลในการศึกษาเป็นกลุ่มที่เขียนบทวิจารณ์หนังสือมากกว่า 10 บท ซึ่งมีทั้งหมด 108 บล็อก โดยแบ่งเป็นการสำรวจครั้ง

⁹ Ann Striner. “Personal Readings and Public Texts: Book Blogs and Online Writing about Literature”. Culture Unbound. Vol. 2, 2010: 471-494, 477.

¹⁰ ดุราลัยละเอียดจากรายงานสรุปความก้าวหน้าการวิจัยในรอบ 6 เดือนที่ 1 (15 กันยายน 2555 - 14 มีนาคม 2556)

¹¹ ดุราลัยละเอียดจากรายงานสรุปความก้าวหน้าการวิจัยในรอบ 6 เดือนที่ 3 (15 กันยายน 2556- 14 มีนาคม 2557)

แรก 74 บล็อก และครั้งที่สอง 34 บล็อก บล็อกเกอร์ในบล็อกแก๊งมีความหลากหลายอายุ การศึกษา อาชีพ ที่อาศัย ความสนใจ จากการสำรวจบล็อกเกอร์ในช่วงเวลาที่ห่างกันหนึ่งปี พบว่าจำนวนของบล็อกที่เขียนบทวิจารณ์หนังสือมากกว่า 10 บท ในช่วงแรกที่สำรวจหยุดเขียนบทวิจารณ์หนังสือไปถึง 35 บล็อก ซึ่งเกือบทั้งหมดเป็นบล็อกเกอร์ที่มีบทวิจารณ์จำนวนไม่มาก ในขณะเดียวกันมีบล็อกเกอร์หน้าใหม่และผู้ทีกลับมาเขียนวิจารณ์เพิ่ม 34 บล็อก และบล็อกเกอร์ที่ยังทำงานวิจารณ์หนังสืออย่างต่อเนื่อง 39 บล็อก ซึ่งเป็นบล็อกเกอร์ที่เขียนงานวิจารณ์มาอย่างต่อเนื่อง เป็นกลุ่มที่มีงานวิจารณ์เป็นจำนวนมาก จากการสัมภาษณ์บล็อกเกอร์ “แม่ไก่” “สามปอยหลวง” “ฟิลิเซียนา” และ “หวานเย็นผสมโซดา” กล่าวตรงกันว่า การเขียนวิจารณ์หนังสือทำด้วยความรักและความสมัครใจ ซึ่งทำแล้วมีความสุขที่ได้แบ่งปันและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่องหนังสือกับผู้อื่น หากมีเวลาก็จะยังคงเขียนวิจารณ์หนังสือในบล็อกต่อไปเรื่อยๆ จำนวนของผู้ที่หยุดวิจารณ์หนังสือกับผู้วิจารณ์หน้าใหม่ มีจำนวนที่ใกล้เคียงกัน จึงทำให้ในส่วนบล็อกยังคงมีความคึกคักทั้งจากผู้วิจารณ์เก่าและใหม่

จากการวิเคราะห์การเขียนวิจารณ์หนังสือในบล็อกแก๊งพบว่ามีลักษณะ รูปแบบ หนังสือ ภาษา พัฒนาการ และความเป็นอาชีพในการเขียนบทวิจารณ์หนังสือ

ลักษณะบทวิจารณ์ แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

- 1) **บทวิจารณ์เต็มรูปแบบ** การวิจารณ์เป็นการชี้ให้เห็นถึงข้อดีและข้อด้อยของหนังสือในเชิงลึกทั้งกลวิธีในการเขียน การชอมนัยของผู้เขียน หรือ การตีความสิ่งที่ผู้เขียนได้ซ่อนไว้ บล็อกที่เขียนวิจารณ์เชิงลึกมีจำนวนน้อย ซึ่งจะเป็นกลุ่มนักเขียนนิยายที่ได้รับการตีพิมพ์
- 2) **บทวิจารณ์ทั่วไป** เป็นรูปแบบการเขียนวิจารณ์ที่ได้รับความนิยมของบล็อกเกอร์ในบล็อกแก๊ง ซึ่งมีทั้งขนาดสั้นและยาว การเขียนเป็นการแสดงความเห็นส่วนตัวที่มีต่อหนังสือว่าชอบ หรือ ไม่ชอบ การเขียนบรรยายวิจารณ์ ตัวละคร พล็อตเรื่องหรือเหตุการณ์ที่ผู้อ่านประทับใจหรือไม่ชอบ ซึ่งในการเขียนลักษณะนี้มีการยกตัวอย่างบางช่วงของนิยายมานำเสนอ และการเล่าการดำเนินเรื่องของนิยายมีทั้งที่เป็นบางส่วนและที่เล่าเรื่องย่อทั้งเรื่อง หรือตอนที่สำคัญเป็นหัวใจของนิยายเรื่องนั้นๆ โดยมีศัพท์ที่ในเว็บไซต์เรียกกันว่าการ “สปอยล์”
- 3) **ทัศนวิจารณ์และการแนะนำหนังสือ (รีวิว)** ลักษณะการเขียนเป็นการนำหน้าปกหนังสือและคำโปรยปกนิยาย หรือ คำนำจากสำนักพิมพ์ ข้อมูลของหนังสือมาเสนอ การแสดงความคิดเห็นว่าชอบหรือไม่ชอบ

รูปแบบการเขียนบทวิจารณ์

การใช้คำโปรยปกหนังสือ คำนำสำนักพิมพ์ บล็อกเกอร์นิยมที่จะนำคำโปรยปกหนังสือหรือคำนำสำนักพิมพ์มาใช้ในการเปิดบทวิจารณ์ และในปัจจุบันสำนักพิมพ์ต่างๆ มีการนำภาพปกหนังสือ คำโปรยปกหนังสือและคำนำสำนักพิมพ์เผยแพร่ทางออนไลน์ และให้ผู้ที่สนใจสามารถนำไปเผยแพร่ได้ การที่

บล็อกเกอร์นำภาพปกหนังสือ คำโปรยปกหนังสือ และคำนำสำนักพิมพ์มาเป็นส่วนหนึ่งของการเขียนบทวิจารณ์จึงเป็นการประชาสัมพันธ์หนังสือในอีกช่องทางหนึ่งให้สำนักพิมพ์

การเล่าเรื่องย่อหรือสปอยล์ หนังสือได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของการเขียนวิจารณ์หนังสือของบล็อกเกอร์ในบล็อกแก็งการ “สปอยล์” เป็นเล่าเรื่องย่อหรือการเฉลยประเด็นปมปัญหาสำคัญของหนังสือตัวละคร เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

การแสดงความคิดเห็นที่มีต่อหนังสือ ส่วนสุดท้ายของบทวิจารณ์จะเป็นการแสดงความคิดเห็นต่อหนังสือ โดยที่บล็อกเกอร์จะใช้คำว่า “หลังอ่าน” “ความรู้สึกหลังอ่าน” “บันทึกหลังอ่าน” ส่วนนี้จะเป็นการแสดงความคิดเห็น วิจารณ์หนังสือ และอาจจะให้คะแนนหรือแนะนำให้อ่านหนังสือเล่มที่วิจารณ์ในตอนท้ายของส่วนนี้

การวิจารณ์โดยใช้
คำ โปรย ป ก
หนังสือ คำนำ

เรื่องย่อเพิ่มเติม

จากอดีตคือบุตรชายแห่งพระยาบริรักษ์ กลับต้องกลายเป็นตะพุนข้างคอยดูแล เลี้ยงช้าง เพราะผู้เป็นพ่อถูกใส่ร้าย !

พระยาบริรักษ์ถูกกล่าวหาว่าฆ่าวิลาด (ฝรั่ง) ตาย จึงทำให้ต้องกลายเป็นนักโทษรอพิจารณาคดีท้ายสุดท่านพระยาบริรักษ์ จึง 'จำใจ' ต้องยอมรับสารภาพทั้งที่ไม่ได้ก่อความผิดนี้ขึ้นและก็โทษพิษบาตผลจากการถูกโบยไม่ไหว จึงสิ้นชีวิตในที่สุด เจ้าเหมบุตรชายจึงกลายเป็นตะพุนเลี้ยงช้างตั้งแต่นั้นมา

หลังจากที่กลายเป็นตะพุนช้างและใช้ชื่อว่า **เสดียง** ทำให้เหมได้เรียนรู้ศาสตร์แห่งช้างสารในหลากหลายประการและโชคชะตาที่ทำให้เขาได้เจอกับ **ลำควน** แม่สาวน้อยที่รู้จักสนิทสนมกับเขามาแต่ในวัยเด็กเหมยังจำภาพที่ลำควนเป็นคนเดียวที่กล้าช่วยเหลือเขาในยามเป็นนักโทษได้แม่นยำ

จึงบังเกิดเป็นความรักความเลิפה เหมจึงพยายามทำทุกอย่างเพื่อพิชิตใจแม่ลำควน โดยมี **ขุนพิชิต** ผู้นิสัยชั่วร้ายเป็นศัตรูเมื่อเหมกับลำควนเกิดรักกัน เหมจึงได้เฝ้าจากตะพุนช้างเป็นนายทหารผู้กล้าจนมียศตามมามากขึ้น ทำให้เขาพอที่จะแต่งงานกับลำควนได้อย่างไม่มีข้อครหาได้สำเร็จ

และเหมยังเป็นเศษสุริ...เศษสุริที่มีค่าเป็นข้าแห่งบดินทร์ ตราบจนลมหายใจสุดท้าย !

การวิจารณ์โดยการเล่าเรื่องย่อ (สปอยล์)

เขียนความรู้สึก...บันทึกหลังอ่าน

วาดานาเบะ ฮิโรโกะ ไปร่วมงานศพของ **ฟูจิอิ ฮิโตะกิ** คนรักของเธอ แล้วบังเอิญได้ที่อยู่ในวัยเด็กของเขามา เธอจึงเริ่มเขียน **จดหมายรัก** ถึง **ฟูจิอิ ฮิโตะกิ** ตามที่อยู่นั้น แม้จะรู้ว่าจดหมายรักดังกล่าวคงส่งไปไม่ถึงจุดหมายปลายทาง ทว่า... เธอกลับได้รับจดหมายตอบกลับจาก **ฟูจิอิ ฮิโตะกิ** ความสัมพันธ์อันแปลกประหลาดระหว่างเธอ กับ **ฟูจิอิ ฮิโตะกิ** จึงเริ่มต้นขึ้น และนั่นทำให้เธอได้รู้จักคนรักของเธอ ผ่านมุมมองของ **ฟูจิอิ ฮิโตะกิ** อีกคน คนที่เป็นรักครั้งแรกของคนบนสวรรค์นั่นเอง

จดหมายรัก หรือ **Love Letter** เป็นภาพยนตร์รักโรแมนติกสมัยของญี่ปุ่น "ผลงานการกำกับและเขียนบทโดย **นุนจิ อิวาอิ** ซึ่งถูกนำมาถ่ายทอดเป็นตัวละครกลายเป็นนิยายรักละ... * * * ไม่น่าแปลกใจนักที่จะทำให้เจ็บปวด ทว่าความรักยังคงงดงามอยู่เสมอ

จดหมายรัก เล่มนี้ เป็นหนังสือที่หวานเย็นต้องใช้ความพยายามมากนิด ๆ ในการหามาอ่าน 🤔 โชคดีนะคะที่ยังอุตส่าห์ตามหามาได้ (อีกครั้ง) หลังจากทีครั้งแรกซื้อมาแล้วต้องเสียสละให้พี่สาวคนหนึ่งไป เพราะพี่เขาบอกว่า 'พ่อยากอ่านนะ' 🙄

อย่างที่หวานเย็นเพิ่งบอกไปนั่นละคะ **จดหมายรัก** เป็นเรื่องรักที่ให้ความรู้สึกละมุนละไม งดงาม ทว่าแฝงไว้ด้วยความเจ็บปวดลึก ๆ **ฟูจิอิ ฮิโตะกิ** หญิงสาวที่เป็นรักครั้งแรกของผู้ชายที่ชื่อ **ฟูจิอิ ฮิโตะกิ** รักครั้งแรกที่ไม่เคยได้ล่วงรู้เลยว่าเขาค้นรู้สึกกับตนเช่นไร ตราบกระทั่งวันที่เขาไม่มีตัวตนอยู่บนโลกใบนี้อีกแล้ว และ **วาดานาเบะ ฮิโรโกะ** หญิงสาวที่เป็นรักครั้งสุดท้ายของผู้ชายที่ชื่อ **ฟูจิอิ ฮิโตะกิ** รักครั้งสุดท้ายที่เพิ่งรับรู้เหตุผลแท้จริงที่เขาเลือกเธอเพราะอะไร

การวิจารณ์โดยการแสดงความรู้สึกที่มีต่อหนังสือ

ลักษณะและรูปแบบการเขียนวิจารณ์หนังสือที่พบในบล็อกแก๊ง การเขียนวิจารณ์มีลักษณะเป็นบทวิจารณ์ทั่วไปขนาดสั้นและมีรูปแบบที่เหมือนกันนั้น คุณจิตรกร บุชบา ผู้วิจารณ์อาชีพในสื่อสิ่งพิมพ์ได้ให้ข้อสังเกตว่า เกิดจากการที่พื้นที่สื่อสิ่งพิมพ์ได้ลดพื้นที่การวิจารณ์เต็มรูปแบบเหลือเพียงการวิจารณ์ขนาดสั้นและการแนะนำหนังสือ จึงได้กลายเป็นตัวอย่างให้กับผู้ที่เขียนวิจารณ์หนังสือในสื่ออินเทอร์เน็ต และจากการสัมภาษณ์บล็อกเกอร์พบว่า บล็อกเกอร์ที่เขียนวิจารณ์หนังสือส่วนใหญ่จะเข้ามาอ่านและติดตามบทวิจารณ์หนังสือของบล็อกผู้อื่นเป็นเวลานานก่อนที่จะเขียนบทวิจารณ์หนังสือของตัวเอง และยังได้ศึกษาหาความรู้การเขียนวิจารณ์หนังสือจากสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นหลัก ทั้งจากเว็บไซต์สำนักพิมพ์ รวมถึงบล็อกที่ได้รับความนิยม รูปแบบการวิจารณ์ที่พบในสื่ออินเทอร์เน็ตทั้งในบล็อกแก๊ง เว็บไซต์สำนักพิมพ์ หรือเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ จึงทำให้ได้รับรูปแบบและลักษณะการเขียนวิจารณ์หนังสือที่คล้ายคลึงกัน จะแตกต่างกันในลีลาการเขียนของบล็อกเกอร์แต่ละคน¹²

หนังสือที่วิจารณ์

บล็อกเกอร์ในบล็อกแก๊งเป็นแหล่งรวมงานวิจารณ์หนังสือทุกประเภท นิยายไทย นิยายแปลต่างประเทศ หนังสือเยาวชน หนังสือแปล สารคดี ธรรมะ ชีวประวัติ บทกวี วรรณกรรมนิยายไทยยอดเยี่ยมทั้งในอดีตและปัจจุบันเป็นหนังสือที่ได้รับความนิยมในการวิจารณ์มากที่สุด

การใช้ภาษา

ภาษาสุภาพ และเป็นกันเอง/ใกล้ชิดกับผู้อ่าน ทั้งการเขียนบทวิจารณ์และการแสดงความคิดเห็นการเขียนวิจารณ์ส่วนใหญ่จะเป็นกลางไม่รุนแรง และแม้ว่าจะไม่เห็นด้วยกับผู้เขียน แต่ผู้เขียนวิจารณ์จะแสดงผลและความเห็นอย่างสุภาพ นอกจากนี้ ภาษายังแสดงความเป็นกันเอง เสมือนเป็นการเขียนให้ผู้ที่รู้จักกันอ่าน ทำให้มีผู้เข้ามาอ่าน แสดงความคิดเห็น เข้ามาทักทาย และสนทนากับเจ้าของบล็อกเป็นจำนวนมาก การใช้ภาษาสุภาพเป็นกันเอง และใกล้ชิดกับผู้อ่าน

จากการสัมภาษณ์บล็อกเกอร์ในบล็อกแก๊งมีความเห็นไปในลักษณะเดียวกันว่า ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ภาษาที่หยาบคายเสียดสี หากต้องการที่จะกล่าวถึงข้อเสียของหนังสือควรที่จะอธิบายด้วยเหตุผลว่าเป็นอย่างไร บล็อกเกอร์ “หวานเย็นผสมโซดา” “อุ้มสม” “แม่โก” และ “ฟิลิเซียนา” ให้ความเห็นว่าเป็นการให้เกียรติกับผู้เขียน เป็นการชี้และอธิบายให้เห็นจุดด้อยของหนังสือ เพื่อที่ผู้เขียนจะได้นำไปปรับปรุงในงานเขียนต่อไป “ฟิลิเซียนา” ให้ความเห็นว่าการเขียนวิจารณ์หนังสือของตนเอง แม้ว่าชี้ให้เห็นข้อบกพร่องของงาน แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นการให้กำลังใจกับผู้เขียน เพื่อที่จะได้นำไปปรับปรุงในการเขียนงานใหม่ หากใช้ภาษาไม่สุภาพหรือไปในทางเสียดสีก็จะเป็นการหาเรื่องนักเขียนมากกว่าที่จะเป็นการให้ข้อเสนอแนะ จึงไม่เกิดประโยชน์ที่จะใช้

¹² ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณจิตรกร บุชบา เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2555

ภาษาไม่สุภาพและรุนแรง ในขณะที่เดียวกันผู้ที่เข้ามาแสดงความคิดเห็นต่อบทวิจารณ์ใช้ภาษาเป็นกันเองและสุภาพด้วยเช่นเดียวกัน

พัฒนาการเขียนวิจารณ์

จากการศึกษาการเขียนวิจารณ์หนังสือในบล็อกแก๊ง พบว่ากลุ่มบล็อกเกอร์ที่ทำงานวิจารณ์หนังสืออย่างต่อเนื่องกันเป็นเวลานานมีพัฒนาการของการเขียนวิจารณ์ที่ดีขึ้นจากการเขียนในช่วงแรก โดยที่บทวิจารณ์ของบล็อกเกอร์เหล่านี้จะได้รับความสนใจ และมีผู้อ่านและเข้ามาแสดงความคิดเห็นตกทอดเป็นจำนวนมากเช่น “แม่ไก” “ฟิลิเซีย” “พุดน้ำบุศย์” “phoneab” “หวานเย็นผสมโซดา” ตัวอย่างบล็อกเกอร์ที่น่าสนใจ อาทิ “อุ้มสม”¹³ เป็นบล็อกเกอร์หน้าใหม่ que เริ่มเขียนวิจารณ์หนังสือในปลายปี พ.ศ. 2555 แต่เขียนวิจารณ์วรรณกรรมทั้งเก่าและใหม่อย่างต่อเนื่องและเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นวรรณกรรมคลาสสิกของนักเขียนชั้นครู และแนวรักหวานแหววของนักเขียนหน้าใหม่ จึงทำให้เห็นพัฒนาการของการเขียนงานวิจารณ์ได้อย่างชัดเจน “อุ้มสม” เริ่มการเขียนวิจารณ์เป็นการเล่าเรื่องนวนิยายที่ได้อ่านมาและแสดงความรู้สึกของตนเองที่มีต่อตัวละคร เนื้อเรื่อง ต่อมาพัฒนาที่จะวิเคราะห์ตัวละคร เนื้อเรื่อง การดำเนินเรื่อง จึงทำให้มีผู้ติดตามอ่านบทวิจารณ์และเข้ามาแสดงความคิดเห็นต่อบทวิจารณ์ของ “อุ้มสม” เป็นจำนวนมาก

ความเป็นอาชีพ

การเขียนวิจารณ์หนังสือในบล็อกแก๊งเป็นการเขียนวิจารณ์ในแบบที่คนวิจารณ์แสดงความคิดเห็นความรู้สึกที่มีต่อหนังสือด้วยภาษาที่เป็นกันเอง เสมือนเป็นการเล่าเรื่องให้กับคนที่รู้จักใกล้ชิด และบล็อกเกอร์ในบล็อกแก๊งมีเป็นส่วนตัวค่อนข้างสูง จากแสดงประวัติข้อมูลของบล็อกเกอร์ที่ไม่เป็นการนำเสนอตัวเองสักเท่าใดนัก และจากการเก็บข้อมูลพบว่ากลุ่มบล็อกเกอร์ในบล็อกแก๊งไม่แสดงการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของตนเองในบล็อกของตนเองทั้ง เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม หรือเว็บไซต์ ทั้งที่ระบบของบล็อกแก๊งสามารถที่จะนำข้อมูลจากสื่อสังคมอื่นๆ ของบล็อกเกอร์มาแสดงในบล็อกได้ ซึ่งต่างจากกลุ่มบล็อกที่เป็นนักเขียนที่มีการนำสื่อสังคมต่างๆ มาแสดงไว้ที่หน้าบล็อกของตนเอง เพื่อที่จะให้ผู้เข้าชมบล็อกได้รับทราบความเคลื่อนไหวของเจ้าของบล็อก จากการสัมภาษณ์ บล็อกเกอร์เองก็ยอมรับว่าการทำงานวิจารณ์และรีวิวหนังสือทำด้วยความสมัครใจ และต้องการที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่มีต่อหนังสือ ไม่ได้ต้องการที่จะสร้างชื่อเสียงให้กับตนเอง

แม้ว่าจะมีบล็อกเกอร์ที่เป็นที่นิยมและมีพัฒนาการการเขียนวิจารณ์หนังสือที่ดี หากแต่เป็นที่รู้จักและรับรู้เฉพาะภายในกลุ่มผู้ที่เป็นสมาชิกบล็อกแก๊งหรือผู้ที่สืบค้นจากอินเทอร์เน็ตเท่านั้น ยังไม่สามารถขยายฐานกลุ่มผู้ติดตามไปยังสื่ออื่นได้ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ และ โทรทัศน์ นอกจากนี้ การที่บล็อกเกอร์เองไม่ได้ต้องการจะ

¹³ ดูรายละเอียดจากรายงานสรุปความก้าวหน้าการวิจัยในรอบ 6 เดือนที่ 3 (15 กันยายน- 14 มีนาคม 2556)

ที่จะนำเสนอตัวเองมากนักแล้ว บทวิจารณ์ในอินเทอร์เน็ตยังไม่ได้ยอมรับทั้งจากสื่ออื่นและนักวิจารณ์อาชีพด้วย ดังเช่น คุณจิตกร บุชบา นักวิจารณ์อาชีพ แสดงความคิดเห็นว่า การวิจารณ์หนังสือในสื่ออินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่เป็นการแสดงความรู้สึกชอบ ไม่ชอบที่มีต่อหนังสือที่ได้อ่าน ขาดกระบวนการวิเคราะห์วิจารณ์หนังสือว่ามีความดี และคุณค่าอย่างไร และยังไม่ได้ผ่านกระบวนการพิจารณาตรวจสอบจากระบบบรรณาธิการ ประกอบกับฐานการอ่านหนังสือของประเทศไทยที่ยังไม่แข็งแรง จึงทำให้ไม่มีการเรียกร้องการวิจารณ์หนังสือ และพื้นที่การวิจารณ์หนังสือในสื่อสิ่งพิมพ์ที่ลดน้อยลงจนแทบจะไม่มีพื้นที่ให้แล้วนั้น ทำให้ไม่สามารถที่จะเกิดนักวิจารณ์หนังสือที่ดำรงชีวิตได้โดยการวิจารณ์หนังสือเพียงอย่างเดียว จึงเป็นการยากที่ผู้วิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตจะสามารถแทรกเข้ามาในสื่อหลักได้¹⁴ ซึ่งพ้องกับความเห็นของคุณอุทิศ เหมะมูล นักเขียนและนักวิจารณ์อาชีพว่า หากบทวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตมีคุณภาพ ก็สมารถที่จะยอมรับได้เช่นเดียวกับบทวิจารณ์หนังสือในสื่อสิ่งพิมพ์ด้วย แต่การวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตที่มีอยู่เป็นจำนวนมากนี้ เป็นงานที่มีไม่คุณภาพ เป็นเพียงแค่การแสดงความคิดเห็นส่วนตัวว่าชอบหรือไม่ชอบเท่านั้น ในปัจจุบันยังไม่เกิดบทวิจารณ์ที่มีคุณภาพในสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญที่ควรจะร่วมกันพิจารณาว่าจะพัฒนาการเขียนวิจารณ์หนังสือในสื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่างไร มากกว่าแค่การยอมรับการวิจารณ์หนังสือในสื่ออินเทอร์เน็ตเท่านั้น¹⁵

คุณอัญชลี ชัยวรพร หัวหน้าโครงการฯ และผู้วิจัยสาขาภาพยนตร์เปรียบเทียบประเด็นนี้กับสาขาภาพยนตร์ที่มีลักษณะตรงข้ามกันว่า สื่อสิ่งพิมพ์หลายแห่งเปิดพื้นที่ให้กับผู้วิจารณ์ภาพยนตร์ที่มีชื่อเสียงในสื่ออินเทอร์เน็ตและมีผู้ติดตามเป็นจำนวนมากได้เผยแพร่งานวิจารณ์ของตนในสื่อสิ่งพิมพ์ได้ จนพัฒนาตนขึ้นมาเป็นนักวิจารณ์อาชีพได้ สาเหตุประการสำคัญอาจเป็นเพราะว่าผู้ที่อยู่ในวงการภาพยนตร์ ทั้งผู้กำกับ บรรณาธิการหนังสือภาพยนตร์ และผู้ชมให้ความสนใจและติดตามสื่ออินเทอร์เน็ต แต่ผู้ที่อยู่ในวงการสื่อสิ่งพิมพ์ของสาขาวรรณศิลป์ยังขาดความสนใจและติดตามการวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ต จึงส่งผลให้ขาดพื้นที่ในสื่อสิ่งพิมพ์ให้นักวิจารณ์ในอินเทอร์เน็ตได้เผยแพร่งานวิจารณ์

การศึกษาเว็บไซต์หนังสือพิมพ์ในประเทศไทย

เว็บไซต์หนังสือพิมพ์ที่มีคอลัมน์เกี่ยวข้องกับหนังสือพบเพียงเว็บไซต์ของหนังสือพิมพ์ “กรุงเทพธุรกิจ” และ “คมชัดลึก” เท่านั้น

1. เว็บไซต์หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ปัจจุบันมีคอลัมน์การแนะนำหนังสือ 1 คอลัมน์คือ “Read and Write” เป็นคอลัมน์ที่เขียนขึ้นใหม่สำหรับเผยแพร่ในเว็บไซต์ แต่เป็นเพียงบทวิจารณ์แนะนำหนังสือขนาดสั้น เมื่อเปรียบเทียบกับบทวิจารณ์ในคอลัมน์ “วรรณกรรม” ในส่วนจุดประกาย และแทบจะไม่เคยนำบทวิจารณ์ใน “จุดประกาย” ไปเผยแพร่ซ้ำในอินเทอร์เน็ต

¹⁴ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณจิตกร บุชบา เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2555

¹⁵ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณอุทิศ เหมะมูล เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2556

2. เว็บไซต์หนังสือพิมพ์*คมชัดลึก* นำคอลัมน์ที่ตีพิมพ์ในหน้าวรรณกรรมสุดสัปดาห์มาเผยแพร่ซ้ำอีกครั้งในเว็บไซต์หนังสือพิมพ์

สื่อหนังสือพิมพ์ได้ลดพื้นที่ในการวิจารณ์หนังสือลง แต่เมื่อมีการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลก็ยังคงไม่ให้ความสำคัญต่อการวิจารณ์หนังสือ ทั้งนี้จะเห็นว่ายังมีเพียงเว็บไซต์ของหนังสือพิมพ์ 2 แห่งที่มีคอลัมน์ประจำที่เกี่ยวข้องหนังสือ แม้ว่าพื้นที่สื่ออินเทอร์เน็ตจะเปิดพื้นที่การวิจารณ์หนังสือมากกว่าสื่อสิ่งพิมพ์ แต่ยังไม่มีการใช้พื้นที่อินเทอร์เน็ตให้เป็นประโยชน์เท่าใดนัก

การศึกษาประสบการณ์จากต่างประเทศ

การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสืออย่างกว้างขวางในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารด้วยอินเทอร์เน็ตในระดับสูง จากการสำรวจในการวิจัยของโครงการวิจัย “การวิจารณ์ศิลปะ: รอยต่อระหว่างวัฒนธรรมลายลักษณ์กับวัฒนธรรมเสมือนจริง” พบว่าในต่างประเทศมี “บุ๊กบล็อก” ทั้งที่เป็นเว็บไซต์และบล็อกจำนวนมากและความหลากหลาย¹⁶ ในการศึกษาครั้งนี้จึงได้ดำเนินการศึกษาบุ๊กบล็อกต่างประเทศ จากหนังสือและบทความต่างประเทศที่ศึกษาเรื่องบุ๊กบล็อก ดังนี้

1. “Personal Readings and Public Texts: Book Blogs and Online Writing about Literature”¹⁷ ของ Ann Striner
2. “Social Media and the Review”¹⁸ จากวารสาร American Book Review
3. Fain Praise: the Plight of Book Reviewing in America¹⁹ ของ Gail Pool
4. The Essential Book Blog: The Complete Bibliophiles’s Toolkit For Building, Growing and Monetizing Your On-line Book-Lover’s Community.²⁰ ของ Ken J. Howe

¹⁶ ผลการวิจัย เล่ม 2 สาขาวรรณศิลป์โครงการวิจัย “การวิจารณ์ศิลปะ: รอยต่อระหว่างวัฒนธรรมลายลักษณ์กับวัฒนธรรมเสมือนจริง”(1 ตุลาคม 2553 – 31 กรกฎาคม 2555)

¹⁷ Ann Striner. “Personal Readings and Public Texts: Book Blogs and Online Writing about Literature”. Culture Unbound. vol 2, 2010, 471-494.

¹⁸ Jeffrey R. Di Leo, editor. “Social Media and the Review”. American Book Review vol.33 No.5 July-August 2012

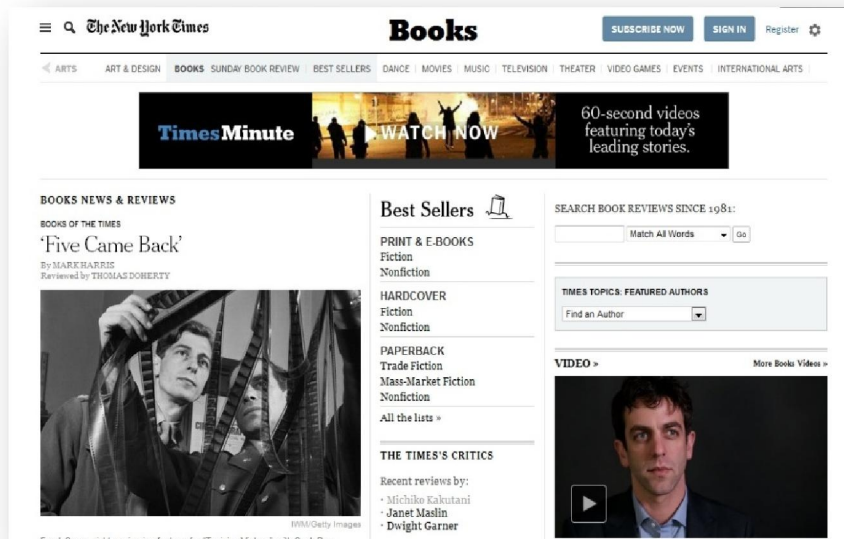
¹⁹ Gail Pool, Faint Praise: The Plight of Book Reviewing in America. Missouri: University of Missouri Press, 2007.

²⁰ Ken J. Howe. The Essential Book Blog: The Complete Bibliophiles’s Toolkit For Building, Growing and Monetizing Your On-line Book-Lover’s Community. California: Brinestone Press, 2012.

จากการศึกษาบล็อกในประเทศสวีเดนของ Ann Striner ได้ชี้ให้เห็นว่าอินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่ทางเลือกที่เปิดให้ทั้งนักวิจารณ์อาชีพและสมัครเล่นได้นำเสนอเผยแพร่บทวิจารณ์หนังสือของตน บล็อกในประเทศสวีเดนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม 1) บล็อกของนักวิจารณ์อาชีพ (professional commercial book blog) 2) บล็อกของนักวิจารณ์อาชีพที่ไม่แสวงหากำไร (Professional non-profit book blog) 3) บล็อกส่วนตัวของนักวิจารณ์สมัครเล่น (non-professional individual book blog) 4) บล็อกของกลุ่มนักวิจารณ์สมัครเล่น (Non-professional group book blog) ทั้งนี้ บล็อกที่มีเป็นจำนวนมากคือกลุ่มที่ 3 และ 4 ซึ่งเป็นบล็อกเฉพาะบุคคลและกลุ่มที่ไม่ได้แสวงหากำไร ซึ่งยกตัวอย่าง บล็อกที่ชื่อ “Bokhora” ซึ่งเป็นบล็อกที่ได้รับความนิยมมีผู้ติดตามเป็นจำนวนมาก ผู้ก่อตั้งบล็อก “Bokhora” กลุ่มผู้หญิง 5 คน ที่มีความสนใจในด้านวรรณกรรมและศึกษาทางด้านวรรณกรรมโดยตรงมารวมตัวกันเพื่อเผยแพร่บทวิจารณ์งานวรรณกรรมใหม่ เก่า หลากหลายรูปแบบ แม้ว่าบล็อกเกอร์ กลุ่มนี้จะแสดงตนเองว่าเป็นนักวิจารณ์สมัครเล่น แต่เป็นนักอ่านหนังสือที่มีความรู้ทางด้านวรรณกรรม เป็นคนทันสมัย เป็นตัวแทนของชนชั้นกลางซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ในประเทศสวีเดน โดยการเลือกใช้ภาษาที่เป็นกันเองแทนการใช้ภาษาที่เป็นทางการหรือภาษาวิชาการ ทั้งนี้เพื่อที่จะแสดงถึงความเป็นเพื่อน มีความใกล้ชิดและสามารถเข้าถึงผู้อ่านได้ในทุกกลุ่มทั้งอายุ เพศ การศึกษา อาชีพได้ง่าย และเป็นจำนวนมาก ทำให้บล็อกเกอร์กลุ่มนี้เป็นที่น่าสนใจ และได้รับความนิยมและมีผู้ติดตามอ่านเป็นจำนวนมาก จนกระทั่งผู้ก่อตั้งบล็อก “Bokhora” ได้รับการยอมรับจากสื่อกระแสหลัก เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ที่แนะนำบล็อกเกอร์กลุ่มนี้ว่าเป็นกลุ่มนักวิจารณ์หนังสือที่น่าสนใจ และยังได้รับเชิญให้ออกรายการโทรทัศน์ วิทยุ การได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรในงานหนังสือระดับชาติของประเทศสวีเดนในฐานะนักวิจารณ์ จึงทำให้บล็อกเกอร์กลุ่มนี้ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปว่าเป็นนักวิจารณ์อาชีพ

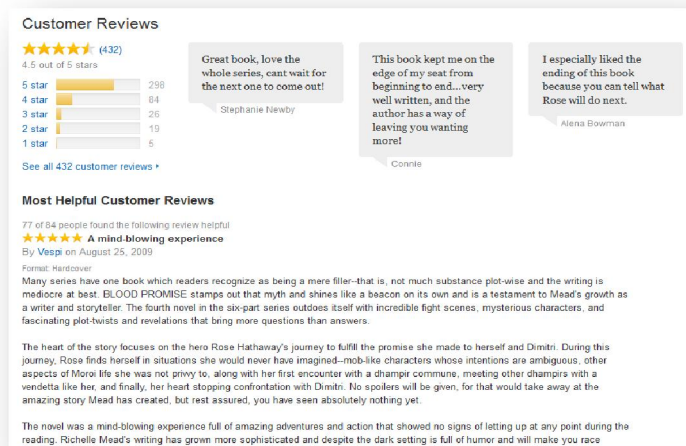
ประเทศอเมริกามีการสร้างบล็อกเป็นจำนวนมาก และบล็อกมีหลากหลายทั้งของผู้ที่สร้างบล็อกเองและเพื่อที่จะรองรับความสนใจของผู้อ่านในแต่ละกลุ่ม จากหนังสือและบทความที่ศึกษาบล็อกในประเทศสหรัฐอเมริกาแบ่งลักษณะบล็อกได้ดังนี้

1) เว็บไซต์หนังสือพิมพ์ เช่น New York Time, Boston Globe, Washington Post หรือนิตยสารการวิจารณ์หนังสือเช่น The New York Review of Books, American Book Review เป็นแหล่งรวบรวมบทวิจารณ์หนังสือทั้งในสื่ออินเทอร์เน็ตและสื่อสิ่งพิมพ์ แม้ว่าพื้นที่การวิจารณ์หนังสือบนสื่อสิ่งพิมพ์จะลดลง แต่การใช้พื้นที่เผยแพร่บทวิจารณ์ในเว็บไซต์ยังคงอยู่ ซึ่งเว็บไซต์หนังสือพิมพ์ยังคงมีคอลัมน์การวิจารณ์หนังสือไว้ ทั้งจากนักวิจารณ์อาชีพและจากผู้อ่านทั่วไป

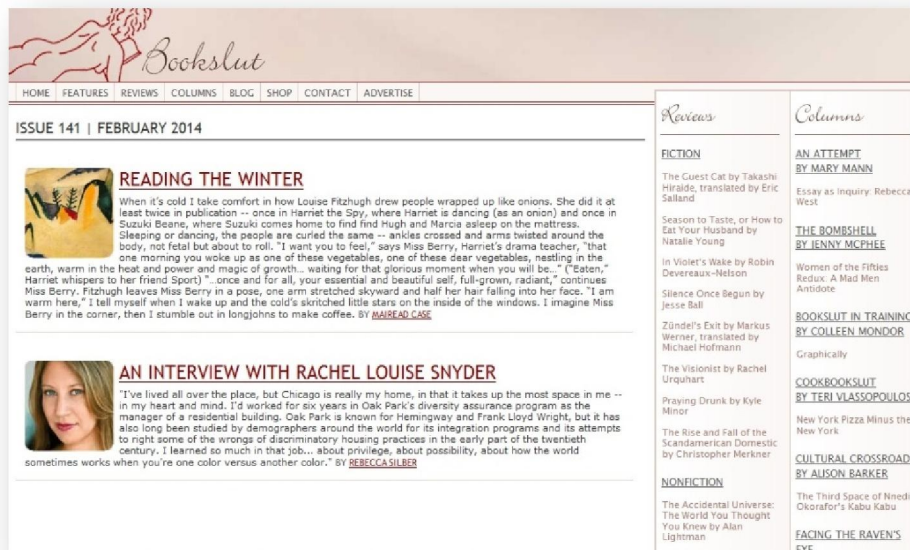
ตัวอย่างเว็บไซต์หนังสือพิมพ์: The New York Times

2) บุกบล็อกเพื่อการค้า เช่น Goodreading เว็บไซต์สำนักพิมพ์ ร้านขายหนังสือออนไลน์ Amazon ร้านหนังสือ Barnes and Noble เว็บไซต์เหล่านี้เปิดให้มีการแนะนำและวิจารณ์หนังสือจากผู้อ่านทั่วไป ซึ่งผู้เข้ามาแนะนำและวิจารณ์หนังสือเป็นจำนวนมาก แต่ส่วนใหญ่เป็นการแสดงความเห็นส่วนตัวของผู้อ่านที่มีต่อหนังสือ

ตัวอย่างเว็บไซต์ร้านหนังสือออนไลน์: Amazon.com

3) บัญชีบล็อกส่วนตัวและกลุ่มที่สร้างขึ้นเพื่อการวิจารณ์และให้ข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือซึ่งมีความหลากหลายและมีความโดดเด่นตามลักษณะของผู้สร้างและผู้ติดตามอ่าน

ตัวอย่างบัญชีบล็อก : Bookslut

บทความ “Social Media and the Review” ในวารสาร American Book Review ชี้ให้เห็นว่าบัญชีบล็อกในอเมริกาได้เข้ามาครอบคลุมและเข้ามาทดแทนในโลกของหนังสือไว้ทุกๆด้าน โดยเน้นศึกษาบัญชีบล็อกส่วนตัวและบัญชีบล็อกกลุ่มในอเมริกาที่สร้างขึ้นเพื่อวิจารณ์หนังสือและให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมในมุมต่างๆ เนื่องจากบัญชีบล็อกในอเมริกามีเป็นจำนวนมากและมีความหลากหลาย ซึ่งในการศึกษาได้เลือกบัญชีบล็อกที่มีลักษณะโดดเด่นเฉพาะเพื่อที่จะแสดงเป็นตัวอย่าง 9 บัญชีบล็อก²¹ ซึ่งแต่ละบล็อกมีความโดดเด่นและแตกต่างกันทั้งในด้านเนื้อหา รูปแบบ ที่เกิดจากความตั้งใจของผู้ก่อตั้ง ความสนใจของกลุ่มผู้อ่าน และได้รับความนิยมผู้ติดตามเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ ความหลากหลายของบัญชีบล็อกในประเทศอเมริกา ทำให้ผู้ที่สนใจสามารถที่จะเลือกอ่านบทวิจารณ์ที่ตรงกับความชอบ รสนิยมส่วนตัว ไม่ว่าจะเป็นแนววิชาการ แนวที่ไม่เป็นทางการ แนวทางเลือก หรือจะเป็นแบบความสนใจเฉพาะกลุ่ม ซึ่งบัญชีบล็อกได้สร้างชุมชนของผู้ที่มีความสนใจในวรรณกรรมทั้งในแบบทั่วไปและเฉพาะกลุ่มขึ้นมา บทวิจารณ์ในแต่ละบัญชีบล็อกต่างมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปด้วย นับว่าบัญชีบล็อกเป็นแหล่งรวบรวมบทวิจารณ์หนังสือที่สำคัญ ดังที่ผู้ศึกษาได้เรียกบทวิจารณ์ในบัญชีบล็อกว่า “wikireview”²²

²¹ คุรยละเอียดจากรายงานสรุปความก้าวหน้าการวิจัยในรอบ 6 เดือนที่ 3 (15 กันยายน 2556- 14 มีนาคม 2557)

²² ผู้เขียนบทความ “Social Media and the Review” บัญญัติศัพท์ “wikireview” มาจากการรวมคำว่า Wikipedia + review ซึ่งหมายถึง แหล่งรวบรวมบทแนะนำและวิจารณ์หนังสือ

จากการสำรวจเพิ่มเติมของผู้วิจัยพบว่า บทวิจารณ์ที่เผยแพร่ในบล็อกที่ศึกษามีทั้งส่วนที่เป็นบทวิจารณ์ของผู้ที่ก่อตั้งบล็อกเขียนบทวิจารณ์เป็นประจำ และอีกส่วนหนึ่งเป็นบทวิจารณ์ที่ผู้ติดตามบล็อกส่งเข้ามาเผยแพร่ ในส่วนของผู้ที่ส่งบทวิจารณ์มาเผยแพร่จะต้องส่งผ่านผู้ดูแลบล็อกก่อน ยังไม่สามารถโพสต์บทวิจารณ์ได้เองอย่างในเว็บไซต์ร้านหนังสือเช่นใน GoodReading, Amazon และ Barnes and Noble เมื่อบล็อกเหล่านี้ได้รับความนิยม มีผู้ติดตามจำนวนมาก สิ่งที่เป็นผลตามมาคือ การมีพื้นที่โฆษณา ซึ่งโฆษณาที่พบเกือบทั้งหมดเกี่ยวข้องกับหนังสือ โดยเฉพาะการเชื่อมต่อโดยตรงกับเว็บไซต์ Amazon ซึ่งเป็นเว็บไซต์ซื้อขายหนังสือที่ใหญ่และได้รับความนิยมที่สุดในโลก

แม้ว่าการวิจารณ์หนังสือในสื่ออินเทอร์เน็ตในประเทศอเมริกาจะได้รับการยอมรับและนิยมอย่างกว้างขวาง หากยังมีข้อเรียกร้องจากนักวิจารณ์อาชีพ กล่าวคือ Gail Pool ผู้เขียนวิจารณ์อาชีพในสื่อสิ่งพิมพ์ระดับชาติและท้องถิ่นกว่า 30 ปี ได้ตั้งข้อสังเกตบทวิจารณ์หนังสือในสื่ออินเทอร์เน็ต โดยเขียนหนังสือชื่อ *Fain Praise: the Plight of Book Reviewing in America*²³ Gail Pool ยอมรับจากประสบการณ์การเขียนวิจารณ์หนังสือในสื่อสิ่งพิมพ์มากกว่า 30 ปี ว่าพื้นที่การวิจารณ์ในหนังสือพิมพ์ นิตยสารที่ลดลงและมีผลประโยชน์ทางด้านธุรกิจหนังสือเข้ามาแทรกแซง จึงทำให้ผู้วิจารณ์รวมถึงบรรณาธิการในสื่อสิ่งพิมพ์ต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น แม้ว่าสื่ออินเทอร์เน็ตจะสามารถเผยแพร่บทวิจารณ์ไปได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็วอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน แต่หากบทวิจารณ์ที่เผยแพร่ในอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะเว็บไซต์ร้านหนังสืออย่าง Amazon Barnes and Noble หรือจะเป็น GoodRead ไม่ได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบจากระบบบรรณาธิการ การคัดเลือกหนังสือที่จะวิจารณ์ ผู้วิจารณ์ที่มีความเหมาะสม รวมถึงการพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของบทวิจารณ์ บทวิจารณ์ที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตสามารถเชื่อถือได้มากเพียงใด มีการกล่าวยกย่องหรือตำหนิเกินความเป็นจริงหรือไม่ และมีผลประโยชน์ทางธุรกิจหนังสือแอบแฝงในการวิจารณ์อยู่หรือไม่ ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาผู้วิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ต้องติดตามต่อไป

ในขณะที่นักวิจารณ์อาชีพในสื่อสิ่งพิมพ์เห็นว่าการวิจารณ์หนังสือในอินเทอร์เน็ตมีปัญหาทั้งคุณภาพของบทวิจารณ์และการถูกแทรกแซงจากผลประโยชน์ทางธุรกิจ Ken J. Howe ผู้เขียนหนังสือ *The Essential Book Blog: The Complete Bibliophiles's Toolkit For Building, Growing and Monetizing Your On-line Book-Lover's Community*²⁴ ได้ให้มุมมองเกี่ยวกับบล็อกที่น่าสนใจว่า บล็อกเป็นโอกาสให้กับผู้ที่มีความสนใจและรักในหนังสือได้แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน และเป็นการสร้างชุมชนของผู้ที่มีความสนใจหนังสือเหมือนกัน บล็อกเกอร์บางคนมีความสามารถในการเขียนวิจารณ์หนังสือ จนกลายเป็นที่นิยมและยอมรับในวงกว้างจนมีผู้ติดตามเป็นจำนวนมาก ย่อมที่จะสร้างชื่อเสียงให้กับบล็อกเกอร์ผู้ก่อตั้ง และยังสามารถสร้างรายได้อีกด้วย

²³ ดุราลัยละเอียดจากรายงานสรุปความก้าวหน้าการวิจัยในรอบ 6 เดือนที่ 2 (15 มีนาคม 2555- 14 กันยายน 2556)

²⁴ ดุราลัยละเอียดจากรายงานสรุปความก้าวหน้าการวิจัยในรอบ 6 เดือนที่ 2 (15 มีนาคม 2555- 14 กันยายน 2556)

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า หนังสือเล่มนี้แม้ว่าจะเป็นหนังสือ **How to** ในการสร้างบล็อก แต่ได้สะท้อนว่า การวิจารณ์หนังสือในอินเทอร์เน็ตในสหรัฐอเมริกาเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย ทั้งจากความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต รวมถึงช่องทางในการเผยแพร่บทวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตที่มีเป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้ที่สนใจสามารถรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร บทวิจารณ์หนังสือได้อย่างรวดเร็ว โดยไม่มีข้อจำกัดของเวลาและสถานที่ บล็อกจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อผู้อ่าน ในการเป็นแหล่งข้อมูลหนังสือ บทวิจารณ์หนังสือในบล็อกเป็นข้อมูลที่จะช่วยให้ผู้อ่านตัดสินใจเลือกที่จะอ่านหรือซื้อหนังสือ นอกจากนี้ยังเป็นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือได้ โดยที่ไม่ต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญ

ปรากฏการณ์การวิจารณ์หนังสือในสื่ออินเทอร์เน็ตที่เกิดขึ้นในต่างประเทศมีความซับซ้อนมากกว่าที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เนื่องจากพื้นที่สื่ออินเทอร์เน็ตเปิดกว้างให้ผู้ที่มีความสนใจงานวรรณกรรมในรูปแบบทั่วไปหรือเฉพาะกลุ่มได้ร่วมกันสร้างเครือข่ายชุมชนด้านวรรณกรรม แต่เดิมชุมชนเครือข่ายวรรณกรรมเป็นของผู้เชี่ยวชาญทางด้านวรรณกรรมที่ศึกษามาโดยตรงเท่านั้น แต่โลกอินเทอร์เน็ตสามารถช่วยให้นักอ่านสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวาง ในบทความ **“Social Media and the Review”** กล่าวว่าการวิจารณ์แสดงความคิดเห็นในโลกออนไลน์เป็นของ **“นักอ่านตัวยง” (expert readers)** บทวิจารณ์หนังสือในบล็อกจึงเปรียบเสมือนคลังข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือ หรืออาจเรียกว่าเป็น **“wikireview”** ที่ผู้สนใจสามารถค้นหาข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว สื่ออินเทอร์เน็ตสร้างบล็อกเกอร์ให้เป็นผู้ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางได้จริง จากบทความเรื่อง **“Private becomes public and public becomes personalise: Aslib Proceeding”**²⁵ ชี้ให้เห็นว่าบล็อกเกอร์เริ่มต้นจากความเป็นส่วนตัว (private) การเขียนบันทึกความคิดเห็นส่วนตัวที่มีต่อหนังสือที่อ่านในสื่ออินเทอร์เน็ตซึ่งได้รับการเผยแพร่ต่อสาธารณะ (public) ในเวลาเดียวกัน ความเป็นส่วนตัวที่เผยแพร่สู่สาธารณะด้วยสื่ออินเทอร์เน็ต ทำให้ตัวตนของผู้ส่งได้รับการเผยแพร่ออกไปด้วย และการสร้างตัวตน (personality) ซึ่งแสดงออกในสื่ออินเทอร์เน็ตสามารถจะหาผลประโยชน์ได้

สรุปการศึกษาเปรียบเทียบการวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตของไทยกับต่างประเทศ แบ่งเป็น 3 ประเด็นหลักดังนี้

ไทย	ต่างประเทศ
1. การใช้ศักยภาพสื่ออินเทอร์เน็ตให้เกิดประโยชน์สูงสุด	
• สื่อสิ่งพิมพ์ไม่ได้ใช้ประโยชน์สื่ออินเทอร์เน็ตเลย • เว็บไซต์ เว็บบล็อกสามารถที่จะสร้างชื่อเสียงให้เป็นที่รู้จักได้	• สื่อสิ่งพิมพ์ใช้ศักยภาพสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างเต็มที่ • บล็อก เป็นที่รู้จักและยอมรับทั้งในสื่ออินเทอร์เน็ตและสื่อหลักอื่นๆ

²⁵Barrie Gunter, Blogging - private becomes public and public becomes personalise: Aslib Proceeding: New Information Perspective, vol.61 No.2,2009,pp120-126

2. ความหลากหลายของผู้สร้าง (bookblogger) ผู้ติดตาม บล็อกเกอร์ (bookblog) ประเภทหนังสือ	
- ผู้สร้างบล็อกเป็นผู้ที่รักสมัครเล่น - ไม่มีการสร้างเว็บไซต์หรือบล็อกที่เกี่ยวข้องกับหนังสือโดยเฉพาะ	- ผู้สร้างบล็อกมีความหลากหลาย ทั้งนักวิจารณ์สมัครเล่น นักวิจารณ์อาชีพ ผู้อ่านทั่วไป และผู้เชี่ยวชาญทางวรรณกรรม - บล็อกมีความหลากหลายและโดดเด่น ทั้งในแง่รูปแบบ เนื้อหา และ หนังสือที่นำมาวิจารณ์
3. การยอมรับผู้วิจารณ์และบทวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ต	
ผู้วิจารณ์และบทวิจารณ์ไม่ได้รับการยอมรับในสื่อสิ่งพิมพ์ ขณะเดียวกันยังมีคนเป็นจำนวนมากไม่ทราบว่าเว็บไซต์ บล็อกที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมหรือการวิจารณ์หนังสือในสื่ออินเทอร์เน็ต	ผู้วิจารณ์และบทวิจารณ์ได้รับการยอมรับทั้งในสื่ออินเทอร์เน็ตและสื่อหลักอื่นๆ เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ

1.1.3 การสัมภาษณ์

สาขาวรรณศิลป์ได้สัมภาษณ์ผู้ที่อยู่ในแวดวงการวิจารณ์วรรณกรรม ทั้งในสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออินเทอร์เน็ต รวมทั้งสิ้น 11 คน (อ่านรายละเอียดในภาคผนวกที่ 3) ตามตารางดังนี้

ที่	รายชื่อ	สถานภาพ	วันที่
1.	จรรยาพร ประักษ์ประลัย	นักวิจารณ์	14 กรกฎาคม 2554
2.	วโรรส โรจนะ	เว็บมาสเตอร์ (เว็บไซต์เด็กดี)	20 กุมภาพันธ์ 2555
3.	พิมพ์ฉัตร พิมพ์สกุล	นักวิจารณ์ (เว็บเด็กดี)	22 กุมภาพันธ์ 2555
4.	จิตกร บุชบา	นักวิจารณ์	26 พฤศจิกายน 2555
5.	อุทิศ เหมะมูล	นักเขียน / นักวิจารณ์	5 มิถุนายน 2556
6.	“สามปอยหลวง”	บล็อกเกอร์ ของบล็อกแก๊ง	การสัมภาษณ์บล็อกเกอร์เป็นการสัมภาษณ์โดยส่งคำถามและตอบทางกล่องข้อความ
7.	“แม่ไก่”	บล็อกเกอร์ ของบล็อกแก๊ง	
8.	“อู่มสม”	บล็อกเกอร์ ของบล็อกแก๊ง	
9.	“ฟิลิเซียน่า”	บล็อกเกอร์ ของบล็อกแก๊ง	
10.	“หวานเย็นผสมโซดา”	บล็อกเกอร์ ของบล็อกแก๊ง	
11.	“กล้วยาสีขาว”	บล็อกเกอร์ ของบล็อกแก๊ง	

1.1.4 การร่วมกิจกรรมการวิจารณ์

การร่วมกิจกรรมแบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ

1. กิจกรรมการวิจารณ์ในสาขา

สาขาวรรณศิลป์ได้ร่วมกิจกรรมในสาขารวม 8 ครั้ง (อ่านสรุปรายงานกิจกรรมต่างๆ เพิ่มเติมในภาคผนวกที่ 4) ดังนี้

1. โครงการอบรมวรรณกรรม Bangkok Creative Writing Workshop II ค่ายงานเขียนสร้างสรรค์ กรุงเทพมหานคร ครั้งที่ 2

หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร ร่วมกับ บัณฑิตวิทยาลัยจัดกิจกรรม “Bangkok Creative Writing Workshop II” หรือ “งานเขียนสร้างสรรค์กรุงเทพมหานคร ครั้งที่ 2” ระหว่างวันที่ 4 พฤษภาคมถึงวันเสาร์ที่ 15 มิถุนายน 2556 (ทุกวันเสาร์) ซึ่งจะแบ่งการอบรมเป็น 2 ช่วง ช่วงเช้า 10.00-12.00 น. จะมีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาอภิปรายประเด็นเกี่ยวกับงานวรรณกรรมต่างๆ และเปิดให้ผู้สนใจทั่วไปเข้าฟังได้ และช่วยบ้ายตั้งแต่ 13.00-16.00 น. จะ เป็นการฝึกอบรมการเขียนเฉพาะผู้ที่ได้คัดเลือกเข้าร่วมโครงการ ณ หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

สาขาวรรณศิลป์เข้าร่วมไปสังเกตการณ์กิจกรรมในครั้งนี้นับรวม 4 หัวข้อ คือ

1. “วรรณกรรมไทยมาจากไหน” โดย สุจิตต์ วงษ์เทศ วันเสาร์ที่ 4 พฤษภาคม 2556 เวลา 13.00-16.00 น. ณ ห้องอเนกประสงค์ ชั้น 1 หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

2. “ลับคมปาก(กา) วรรณกรรมวิจารณ์” โดย คุณจรรยาพร ปรปักษ์ประลัย วันเสาร์ที่ 18 พฤษภาคม 2556 เวลา 10.30-13.00 น. ณ ชั้น 6 หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร คุณจรรยาพร ปรปักษ์ประลัย นำเสนอใน 2 ประเด็นคือ หลักการวิจารณ์ และการวิจารณ์ในสมัยปัจจุบัน

3. “การเขียนเรื่องเล่าการเดินทาง” โดย ภานุ มณีวัฒนกุล วันเสาร์ที่ 25 พฤษภาคม 2556 เวลา 10.30 – 13.00 น. ณ ชั้น 6 หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

4. “วรรณกรรมฝรั่งเศสเบื้องต้น” โดย วันรัก สุวรรณวัฒนา วันเสาร์ที่ 8 มิถุนายน 2556 เวลา 10.30 -13.00 น. ณ ชั้น 6 หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร อาจารย์วันรัก สุวรรณวัฒนา นำเสนอใน 3 ประเด็น 1) ภูมิหลังส่วนตัวที่เกี่ยวกับ “วรรณกรรมวิจารณ์” 2) วรรณกรรมฝรั่งเศสโดยสังเขป และ 3) “เปิดความเป็นไปได้ของการเขียนของ มาร์เกอริต ดูราส” วิเคราะห์เรื่องสั้น “โลกแห่งความตาย” ของ มาร์เกอริต ดูราส

2. โครงการ “วรรณกรรมวิจารณ์” โดยมูลนิธิเอสซีจี

มูลนิธิเอสซีจีกิจกรรม “โครงการวรรณกรรมวิจารณ์” ติดต่อกันมาเป็นปีที่ 3 แล้ว ซึ่งในปีนี้นสาขาวรรณศิลป์ได้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว รวม 2 ครั้ง คือ

1. มูลนิธิเอสซีจีจัดการเสวนาและวิจารณ์นวนิยายเรื่อง “ลักษณะอาลัย” ของ อุทิศ เหมะมูลซึ่งเป็น 1 ใน 7 เล่มเข้ารอบซีไรต์และร่วมเสวนากับนักเขียน วันเสาร์ที่ 24 พฤศจิกายน 2555 เวลา 13.00-16.00 น. ศูนย์หนังสือจุฬาฯ อาคารจามจุรี สแควร์

2. มูลนิธิเอสซีจีจัดการเสวนาและวิจารณ์นวนิยายเรื่อง *คดีดาบยาวยาวแดง* ของ ภาณุ ตรัยเวช โดย ชมัยกร แสงกระจ่าง และร่วมเสวนากับนักเขียน วันพุธที่ 10 กรกฎาคม 2556 เวลา 13.30-16.00 น. ณ ชั้น 2 สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

3. การเสวนา “๕๐ ปีลูกทาส-บนเวทีวรรณกรรมและละครโทรทัศน์”

สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย จัดการเสวนา “๕๐ ปีลูกทาส-บนเวทีวรรณกรรมและละครโทรทัศน์” มีวิทยากรร่วมเสวนา คือ จริญญา พรปักษ์ประลัย อารีย์ นักดนตรี และ รัชฎ์ บุญชูดวง ในวันอาทิตย์ที่ 14 กรกฎาคม 2556 ระหว่างเวลา 14.30-17.00 น. ณ สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย

4. การสัมมนา ในหัวข้อ “อ่าน อ่าน อ่าน”

ภาควิชาภาษาและวรรณคดีอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รังสิต จัดการสัมมนา ในหัวข้อ “อ่าน อ่าน อ่าน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช เป็นวิทยากร ในวันจันทร์ที่ 19 สิงหาคม 2556 เวลา 13.00-16.00 น. ณ ศศ 240 ตึกคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รังสิต

จากการวิจัยในช่วง 18 เดือนที่ผ่านมาพบว่า มีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการวิจารณ์และงานวรรณกรรมเป็นจำนวนมากขึ้น ผู้จัดมีทั้งสถาบันการศึกษา และ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด เนื้อหาที่นิยมการจัดประชุมในสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญที่มีติของอาเซียน ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม รวมไปถึงวรรณกรรมอาเซียนด้วย ในขณะที่หน่วยงานอื่นๆ จะจัดการประชุม / สัมมนา / เสวนา ในประเด็นอื่นๆ ที่นอกเหนือจากอาเซียน ทั้งในด้านภาพรวมของงานวรรณกรรม และ/หรือ การวิจารณ์ในประเทศไทย และต่างประเทศ รวมไปถึงการจัดกิจกรรมการวิจารณ์งานวรรณกรรมเฉพาะเรื่องต่างๆ

การเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการวิจารณ์และงานวรรณกรรมรวม 8 ครั้ง สาขาวรรณศิลป์ ได้รับประโยชน์ในแง่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการช่วยให้เห็นภาพรวมของในวงวรรณกรรมไทยในช่วงที่ผ่านมาว่ามีความตื่นตัวในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการวิจารณ์และงานวรรณกรรมเพิ่มมากขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา ซึ่งผู้จัดมีทั้งสถาบันการศึกษา และ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เนื้อหาที่นิยมการจัดประชุมในสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญที่มีติของอาเซียน ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม รวมไปถึงวรรณกรรมอาเซียนด้วย ในขณะที่หน่วยงานอื่นๆ จะจัดการประชุม / สัมมนา / เสวนา ในประเด็นอื่นๆ ที่

นอกเหนือจากอาเซียน ทั้งในด้านภาพรวมของงานวรรณกรรม และ/หรือ การวิจารณ์ในประเทศไทย และต่างประเทศ รวมไปถึงการจัดกิจกรรมการวิจารณ์งานวรรณกรรมเฉพาะเรื่องต่างๆ

ในส่วนประโยชน์ที่เกี่ยวกับการวิจัยของสาขาวรรณศิลป์พบว่า มีบางประเด็นที่พ้องกับผลการวิจัยในสาขาวรรณศิลป์ ซึ่งช่วยยืนยันผลการวิจัยให้หนักแน่นขึ้น เช่น ในสื่อสิ่งพิมพ์ปัจจุบันมีการวิจารณ์วรรณกรรมและการเปิดพื้นที่การวิจารณ์น้อยลง ขณะเดียวกันคอลัมน์แนะนำหนังสือในสื่อสิ่งพิมพ์ปัจจุบันถูกใช้เป็นพื้นที่โฆษณาและประชาสัมพันธ์แฝงของสำนักพิมพ์ไปแล้ว รวมทั้งในปัจจุบันมีการใช้วรรณกรรมเป็นเครื่องมือในการกล่าวถึงทฤษฎีหรือประเด็นที่ผู้วิจารณ์ต้องการกล่าวถึง มากกว่าที่จะให้ความสำคัญที่ตัวงานวรรณกรรม

การวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตก็มีประเด็นที่พ้องกับผลการวิจัยของสาขาวรรณศิลป์เช่นกัน โดยเฉพาะในแง่ที่ว่า “สื่อสังคม” เปิดพื้นที่และเปิดโอกาสให้คนทั่วไปมีอำนาจและมีพื้นที่ในการวิพากษ์วิจารณ์มากขึ้น รวมทั้งการเขียนบทวิจารณ์ การวิจารณ์จึงเกิดขึ้นได้ง่าย รวดเร็ว ทันที และเกิดการโต้ตอบกันอย่างรวดเร็ว มีการแสดงความคิดเห็นในเชิงวิจารณ์ทั้งขนาดสั้นและยาว และมีช่องทางที่จะวิจารณ์ข้อวิจารณ์มากขึ้น จึงส่งผลให้การประเมินคุณค่างานวรรณกรรมต่างไปจากเดิม

นอกจากนี้ยังพบข้อสังเกตใหม่บางประการที่น่าสนใจ เช่น นักวิจารณ์วรรณกรรมในยุคนี้ยังขาดความกล้าที่จะวิจารณ์ หรือกล้าที่จะชี้หน้าหรือว่ากล่าวสังคม จึงไม่ค่อยมีบทวิจารณ์ที่กล้าแสดงความเห็นในเชิงลบมากนัก หรือ มุมมองเกี่ยวกับการวิจารณ์ในประเทศฝรั่งเศส ซึ่งสามารถนำมาเป็นข้อมูลในการเปรียบเทียบกับวิจารณ์วรรณกรรมในประเทศไทยได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยส่งเสริมสำคัญที่ทำให้สังคมฝรั่งเศสมีการวิจารณ์วรรณกรรมที่เข้มแข็ง เนื่องจากพบว่า การเรียนและการวิเคราะห์วรรณกรรมเป็นหนึ่งในหลักสูตรการศึกษาที่มีมาตั้งแต่ระดับประถมศึกษา โดยศึกษาทั้งในเรื่อง ตัวละคร เสียงเล่า มุมมอง จนเกิด **approach** การเข้าถึงงานวรรณกรรมและการอ่านวรรณกรรม และสังคมการอ่านของฝรั่งเศส คนฝรั่งเศสมีได้อ่านงานวรรณกรรมเฉพาะชาติตน แต่อ่านงานวรรณกรรมของชาติอื่นๆ ด้วย เช่น จีน ญี่ปุ่น ทั้งยังมีวรรณกรรมให้เลือกอ่านหลากหลายแนว มีงานเขียนหลากหลายกลุ่ม ทั้งนักเขียนสตรี งานของชนกลุ่มน้อยอื่นๆ และยังมีงานฝรั่งเศสที่เขียนในพื้นที่อื่นๆ ที่เขียนด้วยภาษาฝรั่งเศส ซึ่งผู้ที่อ่านวรรณกรรมฝรั่งเศสในประเทศฝรั่งเศสไม่ใช่เฉพาะคนในวงวรรณกรรมเท่านั้น แต่เป็นคนอ่านทั่วไปในหลากหลายอาชีพ ยิ่งไปกว่านั้น สื่อโทรทัศน์ยังให้ความสำคัญกับการวิจารณ์วรรณกรรมด้วย เพราะมีรายการการวิจารณ์วรรณกรรมทางโทรทัศน์

2. การเข้าร่วมกิจกรรมนอกสาขา

สาขาวรรณศิลป์ได้ร่วมกิจกรรมการวิจารณ์นอกสาขารวม 5 ครั้ง ดังนี้

1. การปาฐกถาณิเทศการ “ราช เลอสรวง กับ เด็กชายสมบูรณ์หอมเทียนทอง” โดย ศ.ดร.เจตนา นาควัชระ เสาร์ที่ 9 มีนาคม 2556 เวลา 14.00 – 16.00 น. ณ ห้องนิทรรศการชั้น 9 หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

2. การประชุมหัวข้อ “Conference MontienBoonma: Other Dimensions, life and Work”

วันที่ 9 พฤษภาคม 2556 เวลา 14.00-18.00 น. ณ พิพิธภัณฑ์บ้านจิม ทอมป์สัน

3. การเสวนาหัวข้อ “ที่ทางของละครร่วมสมัยไทย โรงละครขนาดเล็กในกรุงเทพมหานคร”

หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานครจัดการเสวนาในหัวข้อ “ที่ทางของละครร่วมสมัยไทย โรงละครขนาดเล็กในกรุงเทพมหานคร ในวันศุกร์ที่ 5 กรกฎาคม 2556 เวลา 18.00-21.00 น. ณ ห้องออติทอเรีย ชั้น 5 หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

4. การเสวนาหัวข้อ “จากห้องเรียนศิลปะเข้าสู่ห้องเรียนออนไลน์กับการดำรงอยู่ของการวิจารณ์”

โครงการวิจัย “การวิจารณ์ศิลปะ: รอยต่อระหว่างวัฒนธรรมสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์” จัดการเสวนาในหัวข้อ “จากห้องเรียนศิลปะเข้าสู่ห้องเรียนออนไลน์กับการดำรงอยู่ของการวิจารณ์” วันเสาร์ที่ 10 สิงหาคม 2556 เวลา 18.00-20.30 น. ณ The Reading Room สี่ลม 19 กรุงเทพฯ โดยมีวิทยากรร่วมอภิปราย 3 คน คือ ผศ.ดร. เถลิงพัฒนาภาส ภาควิชาออกแบบอุตสาหกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผศ.ดร. ชัยยศ อธิวัตรพันธ์ คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และอาจารย์ณัฏฐ์ โอฬารนิเวศน์ ภาควิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ และดำเนินรายการโดย อาจารย์วันทนี ศรีพัฒนานันทกุล คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

5. การเสวนาเรื่อง “การประกวดดนตรีไทย : ภูธร ภูมิภาค การโยยหาคำวิจารณ์” โครงการวิจัย “การ

วิจารณ์ศิลปะ: รอยต่อระหว่างวัฒนธรรมสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่ออินเทอร์เน็ต” ร่วมกับ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณจังหวัดสงขลา จัดการเสวนาเรื่อง “การประกวดดนตรีไทย : ภูธร ภูมิภาค การโยยหาคำวิจารณ์” ในวันเสาร์ที่ 19 สิงหาคม 2556 เวลา 13.00-16.00 น. ณ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณสงขลา โดยมีวิทยากรร่วมเสวนา 5 คน คือ ศาสตราจารย์ ดร. เจตนา นาควัชระ ที่ปรึกษาโครงการวิจัยฯ อาจารย์ ดร.เรวดี อึ้งโพธิ์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ อาจารย์รัชวิช มุสิกการุณ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา อาจารย์ศรัทธา จันทมนิโชติ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ และ อาจารย์พัฒน์พงษ์ ขุนสุยหนู โรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา

2.2 การจัดกิจกรรมของสาขาวรรณศิลป์ การจัดกิจกรรมของสาขาวรรณศิลป์กระทำขึ้นเพื่อตอบ

โจทย์ที่สาขาทั้งไว้ใน 2 ลักษณะคือ ประการแรก เป็นการวิจัยเชิงพัฒนาความเข้มแข็งของการวิจารณ์และวงการวรรณกรรมในภาคส่วนต่างๆ ประการที่สอง คือ กิจกรรมทั้งสามที่จัดขึ้นต่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อเชื่อมและเสริมความแข็งแกร่งให้เกิดขึ้นระหว่างสองโลก นั่นคือโลกของสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่ออินเทอร์เน็ต เนื่องจากผลการวิจัยแสดงให้เห็น

ว่าการวิจารณ์สาขาวรรณศิลป์ยังมีความอ่อนด้อยในด้านนี้อยู่ จึงมีการสร้างกิจกรรมขึ้นใน 3 ลักษณะ คือ 1) “ค่ายการวิจารณ์วรรณศิลป์” เพื่อพัฒนานักวิจารณ์ 2) “คลินิกการวิจารณ์” เพื่อพัฒนานักเขียนหน้าใหม่ และ 3) การเปิดพื้นที่วิจารณ์ใน [www. Blogging.com](http://www.Blogging.com) เพื่อพัฒนานักอ่านหรือผู้รับ ซึ่งแต่ละกิจกรรมมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 การจัดกิจกรรมค่ายการวิจารณ์สาขาวรรณศิลป์ : พัฒนานักวิจารณ์

กิจกรรม “ค่ายการวิจารณ์ศิลปะ” เป็นการจัดกิจกรรมร่วมกับสาขาอีก 4 สาขา คือ ทัศนศิลป์ ศิลปะการละคร ภาพยนตร์ และสังคมศิลป์ ซึ่งจัดขึ้นในวันเสาร์ที่ 2 และวันอาทิตย์ที่ 3 พฤศจิกายน 2556 ณ อิงธาร รีสอร์ท จ. นครนายก กิจกรรม “ค่ายการวิจารณ์ศิลปะ” ในครั้งนี้ โครงการฯ ได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมไว้ 4 ประการ คือ 1) เพื่อเผยแพร่ความรู้การวิจารณ์ในสาขาต่างๆ แก่ผู้สนใจการวิจารณ์รุ่นใหม่ที่เน้นใช้พื้นที่อินเทอร์เน็ตในการสร้างงาน 2) เพื่อปูพื้นฐานแนวความคิดและการวิจารณ์ข้ามสาขา 3) ส่งเสริมการวิจารณ์เชิงสร้างสรรค์บนพื้นที่อินเทอร์เน็ต และ 4) แบ่งปันความรู้และวิธีแก้ปัญหาในการเขียนวิจารณ์บนพื้นที่อินเทอร์เน็ตที่นักวิจารณ์รุ่นใหม่ประสบ “กิจกรรมค่ายการวิจารณ์ศิลปะ” ที่จัดขึ้นจึงไม่เพียงเป็นการอบรมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการวิจารณ์เท่านั้น ขณะเดียวกันยังเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการวิจารณ์ ทั้งเฉพาะสาขาและข้ามสาขา เพื่อสร้างพลังการวิจารณ์มิติใหม่ในสังคมโดยเฉพาะกลุ่มผู้สร้างงานบนสื่ออินเทอร์เน็ต จึงเปิดรับสมัครผู้สนใจการวิจารณ์ศิลปะใน 5 สาขา อายุระหว่าง 18-40 ปี โดยให้ส่งใบสมัครพร้อมบทวิจารณ์ทั้งที่เคยเผยแพร่และเขียนขึ้นใหม่มาเข้าร่วมพิจารณาคัดเลือกเพื่อเป็นหนึ่งในผู้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งมีผู้สนใจส่งใบสมัครพร้อมส่งบทวิจารณ์วรรณกรรมเข้าร่วมรวม 16 คน ประกอบด้วย อาจารย์ระดับมหาวิทยาลัย 1 คน นักศึกษาระดับปริญญาตรี 5 คน นักศึกษาระดับปริญญาโท 2 คน นักศึกษาระดับปริญญาเอก 1 คน พนักงานทั่วไป 5 คน และ นักเขียน 2 คน

สาขาวรรณศิลป์คัดเลือกผู้เข้าร่วมที่มีพื้นฐานความรู้หลากหลาย ทั้งอักษรศาสตร์ นิเทศศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา และมีอายุเฉลี่ยระหว่าง 20-25 ปี ตามเกณฑ์ที่คุณอุทิศ เหมาะมูล ในฐานะวิทยากรประจำกลุ่ม ใช้การพิจารณาคัดเลือกจากความน่าสนใจของมุมมองและข้อเสนอในบทวิจารณ์ ซึ่งมีผู้ผ่านการคัดเลือก 10 คน ดังนี้

ที่	ชื่อ-สกุล	ประวัติ	บทวิจารณ์ที่ส่ง
1.	ฉัตรียา เลิศวิชา	วิทยาศาสตร์บัณฑิต University of Hong Kong	1. โลกประหลาดในประวัติศาสตร์ความเศร้า 2. วันที่ถอดหมวก
2.	ธิดารัตน์ สีหะเกรียงไกร	นักศึกษาปริญญาตรี คณะ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยขอนแก่น	1. บทวิจารณ์วรรณกรรม ยามเมื่อลมพัดหวาน

ที่	ชื่อ-สกุล	ประวัติ	บทวิจารณ์ที่ส่ง
3.	นิชมารณันท์ พิพัฒนามงคล	นิเทศศิลป์ มหาวิทยาลัย อัสสัมชัญ	1. เจ้าชายน้อย: ตัวฉันเล็ก..ก็แค่นั้นเอง
4.	พิชญพงศ์ เพ็งสกุล	นักศึกษาปริญญาโท คณะ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	1. The Joke ของ มิลาน คุนเดอร์: เมื่อมุกตลกน่าขันคือเรื่องน่าสมเพช อย่างที่สุดของคนเล่น
5.	ภาณุพงศ์ เขยขึ้น	นักเขียน และทำงานสำนักพิมพ์ และตรวจรูปฟ้าง	1. ผู้เล่า การเล่าเรื่อง เรื่องเล่า 2. รักพยาบาล (ภาพยนตร์)
6.	ภาณุพันธ์ วีระภูษิต	วารสารสนเทศ คณะนิเทศ ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	1. “กอดผมเอาไว้นะ” คำขอร้องที่เอื้อนเอ่ยจาก วัยรุ่นร่วมสมัย
7.	วรพรรณ อินทะสี	นักศึกษาปริญญาตรี คณะ มนุษยศาสตร์ (ภาษาไทยและ ประวัติศาสตร์) มหาวิทยาลัย รามคำแหง	1. ความรักของวัลยา : ความรักคืออะไร?
8.	สิตางค์ จิตรหลัง	ครูสอนพิเศษ สำเร็จการศึกษา คณะศิลปศาสตร์ (ภาษาจีน) มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์	1. ความสุขของกะทิ: รสความโศกในความสุข
9.	อรจิรา อัจฉริยไพบุลย์	อาจารย์ประจำภาควิชา ภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร	1. กี่ฟ้า: ภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีนใน วรรณกรรมร่วมสมัย
10.	อุมมีสาลาม อุมาร	นักศึกษาปริญญาตรี คณะ ศึกษาศาสตร์ ภาควิชา ภาษาไทย มหาวิทยาลัย สงขลา นครินทร์	1. วัฒนธรรม ศาสนา ประวัติศาสตร์ และความ คาดหวัง: ปัญหาชายแดนใต้ในนวนิยายเรื่อง ปุ ลากง, ซือโก๊ะ แซกอ และ พรหมแดน

กิจกรรมของกลุ่มวรรณศิลป์เริ่มมาตั้งแต่วันที่ประกาศรายชื่อผู้ผ่านการคัดเลือกทั้ง 10 คนซึ่งได้รับการบ้านให้อ่านและเขียนวิจารณ์นวนิยายเรื่อง *ค้ายินยันของเปเรย์รา* ผลงานของ อันตอโนโอ ตาบุคคี นักเขียนชาวอิตาลี ซึ่งกำหนดให้ส่งบทวิจารณ์ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมค่ายฯ หนึ่งสัปดาห์ ทั้งนี้วิทยากรและผู้วิจัยร่วมเขียนบทวิจารณ์ด้วย นวนิยายที่ใช้เป็นตัวงานในการวิจารณ์ แม้มีความยาวประมาณ 200 หน้า แต่มีความรู้มรยของตัวบทที่จะให้อ่านเลือกใช้เป็นประเด็นวิจารณ์เป็นจำนวนมาก นวนิยายเรื่องนี้นำเสนอเรื่องราวของด็อกเตอร์เปเรย์รา อดีตนักหนังสือพิมพ์สายอาชญากรรมของโปรตุเกส ที่ผันตัวมาเป็นบรรณาธิการหน้า

วัฒนธรรมของหนังสือพิมพ์ “ลิสโบอา” ในช่วงเวลาที่ประเทศโปรตุเกส เยอรมัน สเปน อิตาลี ตกอยู่ใต้การครอบงำของอำนาจผู้นำเผด็จการ และชีวิตของเขาเริ่มเปลี่ยนไปเมื่อได้พบกับ *ฟรันเซสคู มอนเตย์โร โรสซี*

กิจกรรมกลุ่มวรรณศิลป์ในช่วงแรกเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนเสนอทัศนะวิจารณ์จากมุมมองของแต่ละคน ซึ่งมีการแสดงความเห็นและหยิบยกประเด็นมาแลกเปลี่ยนกันอย่างกว้างขวาง อันก่อให้เกิดการวิจารณ์ข้อวิจารณ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มตลอดระยะเวลา 5 ชั่วโมง ประเด็นการวิจารณ์ที่น่าสนใจที่จะนำมากล่าวถึงไว้ในที่นี้ นับตั้งแต่ประเด็นความหลายนัยของความหมายที่เป็นความตั้งใจของทั้งนักเขียนและผู้แปลช่วยกระตุ้นให้เกิดการตีความ โดยเฉพาะคำว่า “เปเรย์ร่ายนัยน์” สมาชิกส่วนใหญ่ตั้งใจและอภิปรายความหมายของวลีนี้ ซึ่งได้ข้อสรุปที่หลากหลาย เช่น เป็นคำประกาศ เป็นคำสารภาพ คำให้การ (กับตำรวจ) คำบอกเล่า (ขณะลี้ภัย) และถ้อยแถลง

บุคลิกภาพและการพัฒนาการของตัวละครเอก มีหลายแง่ที่ชวนให้เกิดการตั้งถาม ทั้งบุคลิกภาพของเปเรย์ราที่ลึนหลวม แก่ ป่วย และอ้วน เป็นความตั้งใจที่ผู้เขียนต้องการสื่อสะท้อนถึงสภาพความเสื่อมโทรมของสังคมโปรตุเกสและยุโรปในยุคนั้นใช่หรือไม่ การที่เปเรย์ราให้ความสำคัญตัวเองมากกว่าอุดมการณ์ทางเมือง แสดงว่าตัวตนเขาใหญ่กว่าอุดมการณ์ใช่หรือไม่ เหตุปัจจัยประการสำคัญที่ทำให้เปเรย์ราเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตนเองในตอนท้ายเรื่องคืออะไร และ คุณธรรมความถูกต้องเหมาะสม หรือ คุณค่า ความดีงามมีผลในการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้หรือไม่ อย่างไร

ความผูกพันระหว่างเปเรย์รากับโรสซี นับเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ตีความได้หลายนัย อาทิ โรสซีคือภาพสะท้อนในวัยหนุ่มของเปเรย์รา โรสซีเป็นเสมือนลูกที่ยังไม่ได้เกิดของเปเรย์รากับภรรยา โรสซีคือผู้ที่เปเรย์ราเอ็นดูเหมือนลูก หรือ โรสซีอาจมีความหมายที่กว้างขึ้นในฐานะ “ลูกของประเทศ” ในแง่ของการส่งต่อความคิดและอุดมการณ์

ลีลาและกลวิธีการเขียน สร้างความน่าสนใจให้กับนวนิยายเรื่องนี้ นับตั้งแต่ต้นนักเขียนมิได้บอกความโดยตรง แต่จะค่อยๆ เผยแสดงออกมา หรือ ความขัดแย้งจำนวนมากที่ปรากฏในเรื่อง นับเป็นลูกเล่นและกลวิธีที่นักเขียนใช้ในการสร้างอารมณ์ขัน ขณะเดียวกันยังมีสร้างบุคลาธิษฐานหรือสัญลักษณ์ซ้ำๆ บางอย่าง เช่น การที่เปเรย์รากินไข่เจียวสมุนไพรกับน้ำมันาวที่ใส่น้ำตาลครึ่งแก้ว เพื่อสร้างความทรงจำให้กับผู้อ่าน หรือ การไม่ใส่เครื่องหมายอัญประกาศเพื่อแยกบทสนทนาออกจากบทบรรยาย สร้างความไม่คุ้นชินให้กับผู้อ่าน ขณะเดียวกันยังท้าทายผู้อ่านให้ต้องแยกแยะระหว่างบทบรรยายและบทสนทนา นับเป็นการสร้างอารมณ์ในการอ่านอีกแบบหนึ่งขึ้นด้วย อีกทั้งการเขียนในลักษณะนี้ยังก่อให้เกิดความรู้สึกว่า ถ้อยคำกำลังพุ่งพรูออกจากปากผู้เล่า ซึ่งผู้อ่านต้องตัดสินใจเองว่าข้อความใดสำคัญ ข้อความนี้เชื่อมกับข้อความใด นับเป็นการกลวิธีการเล่าเรื่องที่ซับซ้อนและสลับไหล

บรรยากาศของเรื่อง สร้างความอึดอัดด้วยการกระทำซ้ำๆ ของตัวละคร หรือการวางสัญลักษณ์บางอย่างซ้ำ ซึ่งบรรยากาศเช่นนี้กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มบางคนเริ่มตั้งคำถามกับตัวเอง และย้อนกลับมามองสภาพสังคมไทยในปัจจุบันว่าไม่ต่างกับสังคมของเปรย์ราในยุคนั้น โดยเฉพาะประเด็นที่สื่อยังถูกครอบงำด้วยอำนาจบางอย่าง

ประเด็นทางการเมือง แสดงให้เห็นถึงพิษภัยของสงครามและอำนาจเผด็จการ และความตายของคนหนุ่มสาว ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความคิดความเชื่อใหม่ของปรัชญาสมัยใหม่ รวมไปถึงการปิดกั้นอิสรภาพของสื่อที่จะนำเสนอภาพความจริงของสังคมในยุคเผด็จการครองอำนาจ

การวิจารณ์ในรูปของการอภิปรายของสมาชิกกลุ่มวรรณศิลป์เป็นการวิจารณ์แบบปลายเปิด ไม่มีคำตอบเบ็ดเสร็จตายตัว จึงสามารถที่จะสร้างประเด็นถกเถียง ขยายความ ต่อยอดความคิด ตรวจสอบ และขยายมุมมองต่อการวิจารณ์นวนิยายเรื่องนี้ได้อย่างหลากหลายและรอบด้านมากขึ้นต่อไปได้เรื่อยๆ ขณะเดียวกันยังเสริมวัฒนธรรมแห่งการวิจารณ์ให้เกิดขึ้นด้วย เพราะทุกคนต่างยอมรับความเห็นที่หลากหลายและแตกต่างกับตนในบรรยากาศที่เป็นมิตร

กิจกรรมค่ายในครั้งนี้มิได้เป็นเพียงแต่การวิจารณ์งานวรรณกรรมในรูปของการอภิปรายเท่านั้น ยังมีการวิจารณ์ซ้อนวิจารณ์บทวิจารณ์ของสมาชิกกลุ่มไปพร้อมกันด้วย แต่ด้วยข้อจำกัดของเวลาทำให้สมาชิกอ่านบทวิจารณ์ของเพื่อนสมาชิกในกลุ่มไม่ครบทุกคน คุณอุทิศจึงแสดงทัศนะวิจารณ์ซ้อนบทวิจารณ์เป็นตัวอย่าง ในฐานะที่ได้อ่านบทวิจารณ์ครบทุกชิ้นโดยรวมว่า ประเด็นที่น่าสนใจในบทวิจารณ์ทั้งหมดมีความน่าสนใจ มีมุมมองที่เลือกหยิบและนำเสนอของแต่ละคนผ่านเกณฑ์ หากยังพบปัญหาร่วมด้วยว่า บทวิจารณ์ทั้งหมดยังขาดการโน้มนำประเด็น ลำดับความ และเรียบเรียงความคิดให้เป็นผลงานที่สมบูรณ์ ทั้งยังขาดความต่อเนื่องและยังไม่สามารถเชื่อมโยงให้เป็นประเด็นเดียวกันได้อย่างเป็นเอกภาพ ขณะเดียวกันยังพบว่าภูมิหลังของผู้เขียนบทวิจารณ์มีผลต่อการเลือกประเด็นวิจารณ์ด้วย นอกจากนี้ เมื่ออ่านบทวิจารณ์ของผู้เขียนมากกว่า 1 ชิ้นทำให้เริ่มจับน้ำเสียง ทัศนคติ และนิสัยใจคอของผู้วิจารณ์ผ่านบทวิจารณ์ของแต่ละคนได้ชัดเจนขึ้น เนื่องจากการวิจารณ์เป็นจิตของแต่ละคน ที่จะสามารถสะท้อนบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยของผู้วิจารณ์ผ่านบทวิจารณ์ได้ ทั้งนี้ คุณอุทิศแนะวิธีการแก้ปัญหาไว้ด้วยว่า ผู้วิจารณ์ต้องให้เวลากับการลำดับความและเรียบเรียงความคิดเพื่อถ่ายทอดทัศนะของตนต่อผู้อ่าน รวมถึงการศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมด้วย ขณะเดียวกันจำเป็นต้องอ่านงานวรรณกรรมและงานวิจารณ์เพิ่มขึ้น เพื่อช่วยขยายฐานความคิด โลกทัศน์ คลังคำ และเรียนรู้วิธีการลำดับความในเรื่องเล่าก็จะช่วยพัฒนาการเขียนและการเล่าเรื่องของตนให้สมบูรณ์ขึ้นได้

สมาชิกในกลุ่มยังได้อภิปรายภาพรวมของการวิจารณ์วรรณกรรมในหลายประเด็น เช่น ข้อสรุปหน้าที่และบทบาทของการวิจารณ์ คือ เป็นการแสดงความคิดเห็นของแต่ละคนต่อหนังสือเล่มหนึ่ง และ

การวิจารณ์จะก่อรูปชัดเจนขึ้นหลังจากที่ได้สนทนา แลกเปลี่ยนความคิด และถกเถียงร่วมกับผู้อื่นเกี่ยวกับงานวรรณกรรมเรื่องเดียวกัน ซึ่งจะทำให้เห็นงานวรรณกรรมเรื่องหนึ่งอย่างรอบด้านมากขึ้น และบทวิจารณ์ไม่จำเป็นต้องเฉลยในทุกประเด็นที่ปรากฏในงานวรรณกรรมเสมอไป อาจเลือกนำเสนอเพียงบางประเด็นก็ได้

วิธีการเขียนบทวิจารณ์ ไม่มีรูปแบบที่ตายตัว ขึ้นอยู่กับผู้วิจารณ์ว่าจะเลือกกลวิธี รูปแบบ และสไตล์การเขียนที่เหมาะสมในการสื่อความ สำหรับการเลือกนำเสนอประเด็นและมุมมองให้เลือกที่สำคัญที่สุดหรือจับใจที่สุด เพื่อถ่ายทอดความคิดของตนมายังผู้อ่านงานวิจารณ์ชิ้นนั้นให้ได้ บทวิจารณ์ที่ดีควรมีการเสนอความคิด แสดงเหตุผลอย่างชัดเจนและมีเอกภาพ ทั้งนี้ บทวิจารณ์ไม่จำเป็นต้องใช้รูปแบบทางวิชาการเพื่อรองรับหรือเสนอแนวคิดเสมอไป เพราะทฤษฎีหรือศาสตร์อื่นที่นำมาใช้เป็นเพียงเครื่องมือที่ช่วยให้เห็นมุมมองที่ต่างออกไปหรือแง่มุมใหม่ๆ ในงานวรรณกรรมเท่านั้น อย่างไรก็ตามหากยังมีบทวิจารณ์บางบทที่มุ่งเน้นการเสนอทฤษฎีโดยละเลยการวิเคราะห์ด้วยบทวรรณกรรม สำหรับความยาวของบทวิจารณ์จะขึ้นอยู่กับขนาดพื้นที่ด้วย หากมีพื้นที่จำกัด ผู้วิจารณ์จำเป็นต้องเขียนบทวิจารณ์ขนาดสั้น กระชับ และอาจจะเสนอทัศนะวิจารณ์ได้เพียงหนึ่งหรือสองประเด็น ถ้าไม่จำกัดพื้นที่ก็สามารถเขียนบทวิจารณ์ขนาดยาว และนำเสนอประเด็นได้อย่างหลากหลายมากขึ้น อย่างไรก็ตาม คุณอุทิศเน้นว่าความน่าสนใจและหน้าที่สำคัญที่สุดของบทวิจารณ์คือ บทวิจารณ์ที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง มีพลังทางภาษา มุมมอง ทัศนคติที่แหลมคมและน่าสนใจ จนผู้อ่านบทวิจารณ์ไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านงานต้นแบบก็ได้ ความคิดนี้พ้องกับความคิดของศาสตราจารย์ ดร. เจตนา นาควัชระ ที่เคยอธิบายความหมายของ “บทวิจารณ์ในฐานะวาทกรรมอิสระ” ไว้ว่า “บทวิจารณ์มีความเป็นอิสระต่อสถานะต้นกำเนิด สามารถดำรงอยู่ได้ในรูปของข้อความหรือความเรียงที่สื่อความมายังกลุ่มผู้อ่านที่ห่างไกลจากจุดกำเนิดได้ เป็นงานวิจารณ์ที่มีลักษณะเป็นสากลในระดับหนึ่ง อาจจะสื่อสารข้ามกาลเวลาและถิ่นที่ได้”²⁶

ในช่วงท้าย ผู้วิจัยสอบถามความเห็นและความรู้สึกของสมาชิกสาขาวรรณศิลป์ ซึ่งสรุปได้ว่าการได้เข้าร่วมค่ายการวิจารณ์ศิลปะทำให้ได้ฟังความคิดเห็นในหลากหลายด้าน จึงมิได้เป็นการวิจารณ์ของตนเองโดยลำพัง หรือด้านเดียวอีกต่อไป ได้เห็นกระบวนการคิดจากหลากหลายมุมมอง เป็นการเปิดโลกของการวิจารณ์และโลกทัศน์ของตนเพิ่มมากขึ้น ทำให้ไม่คิดว่าข้อวิจารณ์ของตนเป็นสิ่งที่ถูกต้องที่สุดและยอมรับความเห็นของผู้อื่นมากขึ้น การได้เรียนรู้จากผู้อื่น และมุมมองของสมาชิกบางคนช่วยชี้ให้เห็นสิ่งใหม่ๆ มากขึ้น ขณะเดียวกันการวิจารณ์ร่วมกับผู้อื่น ทำให้ได้ตรวจสอบและสอบทานความคิดของตนไปพร้อมกันด้วย กิจกรรมนี้ทำให้เห็นว่าการวิจารณ์ไม่มีกรอบตายตัว ผู้ซึ่งเคยติดกรอบการวิจารณ์แบบเดิมๆ สามารถที่จะหลุดจากกรอบอันตายตัวของตนไปสู่การวิจารณ์ตามที่ตนคิดได้ ยิ่งไปกว่านั้น กิจกรรมการวิจารณ์เช่นนี้ไม่เพียงแต่ช่วยสร้างกำลังใจในการวิจารณ์เท่านั้น ยังช่วยย้ำให้ตระหนักว่าต้องอ่านงานวรรณกรรมอย่างละเอียดขึ้น และช่วยยกระดับ

²⁶ เจตนา นาควัชระ (หัวหน้าโครงการ). จากศิลปะสู่การวิจารณ์: รายงานผลการวิจัย โครงการวิจัย “การวิจารณ์ในฐานะพลังทางปัญญาของสังคมร่วมสมัย ภาค 2”. กรุงเทพฯ: ชมนาด, 2549, 86-87.

การอ่านของตนต่อไปด้วย นอกจากนี้ การเรียนรู้ข้ามสาขาจากการชมภาพยนตร์เรื่อง “โหมโรง” ทำให้เข้าใจภาพยนตร์เรื่องนี้เพิ่มขึ้น ช่วยให้ตระหนักว่าศิลปะมีรายละเอียดมาก และยังเข้าใจในประเด็นที่ไม่เคยทราบมาก่อนด้วย มุมมองจากการวิจารณ์ข้ามสาขาช่วยให้เห็นว่า บางครั้งผู้เสพงานศิลปะเห็นในสิ่งที่ผู้สร้างไม่ตั้งใจนำเสนอ และทำให้ระลึกว่า หากจะวิจารณ์หรือชมงานศิลปะในครั้งต่อไป จะต้องให้ความสนใจและสังเกตรายละเอียดต่างๆ ที่ปรากฏในผลงานเพิ่มมากขึ้นด้วย

แม้ว่าค่ายการวิจารณ์ศิลปะจะจบลงแล้ว แต่กิจกรรมการวิจารณ์วรรณศิลป์ยังดำเนินต่อเนื่องไป โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกยังคงร่วมแบ่งปันความรู้และวิธีแก้ปัญหาเกี่ยวกับการวิจารณ์ผ่านกลุ่มวิจารณ์วรรณศิลป์ที่ตั้งขึ้นในเฟซบุ๊กโครงการ “ค่ายการวิจารณ์ศิลปะ กลุ่มวรรณศิลป์” ขณะเดียวกัน สาขาวรรณศิลป์มีมิตรร่วมกันที่จะจัดกิจกรรม **post-workshop** เพื่อฝึกปฏิบัติการวิจารณ์ทั้งการเขียนบทวิจารณ์ลายลักษณ์และการวิจารณ์แบบมุขปาฐะ จึงนัดพบกันระหว่างสมาชิกในวันที่ 21 ธันวาคม 2556 ณ อาคารจามจุรี 3 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ก่อนที่จะเข้าร่วมการกิจกรรม **post-workshop** ในครั้งนี้ ผู้เข้าร่วมสาขาวรรณศิลป์จะต้องส่งบทวิจารณ์ 1 ชิ้น ภายในวันที่ 10 ธันวาคม 2556 โดยให้เลือกระหว่าง คือ 1) การวิจารณ์นวนิยายเรื่อง “ลักษณะอาลัย” ของคุณอุทิศ เหมาะมูล โดยจะวิจารณ์ข้อวิจารณ์ผลงานของเพื่อนต่อหน้านักเขียน ซึ่งมีผู้เลือกเขียนบทวิจารณ์นวนิยายเรื่องนี้ 5 คน คือ ฉัตรริยา เลิศวิชา ธีรรัตน์ สีหะเกรียงไกร นิชมารณันท์ พิพัฒนามงคล ภาณุพันธ์ วีรวุชิต และ สิตางค์ จิตรหลัง และ 2) การเลือกงานวรรณกรรมด้วยตนเอง และจับคู่กับเพื่อนเพื่อวิจารณ์ข้อวิจารณ์บทวิจารณ์ของกันและกัน ซึ่งมีผู้เลือก 2 คน คือ วรธรศน์ อินทะสี เลือกวิจารณ์ นวนิยายขนาดสั้น เรื่อง “ตัวตน” (L'identité) ผลงานของ Milan Kundera และ อุมมีสาลาม อุมาร เลือกวิจารณ์นวนิยายเรื่อง “โปรดจงโอบกอดฉันเอาไว้” ของ ปรีดี พงษ์สตัน ทั้งนี้ สาขาวรรณศิลป์ได้ส่งบทวิจารณ์ทุกชิ้นที่ส่งมาไปให้วิทยากรประจำกลุ่มและสมาชิกในกลุ่ม สำหรับเตรียมวิจารณ์ข้อวิจารณ์

กิจกรรม post-workshop

ในวันที่ 21 ธันวาคม 2556 มีผู้เข้าร่วมประชุมที่อาคารจามจุรี 3 รวม 6 คน (เข้าร่วมโดยผ่านระบบการประชุมทางไกล 2 คน) กิจกรรมเริ่มด้วยการวิจารณ์นวนิยายเรื่อง “ลักษณะอาลัย” ซึ่งเปิดโอกาสให้สมาชิกแต่ละคนวิจารณ์ข้อวิจารณ์บทวิจารณ์ที่ตนเลือก โดยคุณอุทิศ เหมาะมูล เจ้าของผลงานและวิทยากร คุณสุนิสา เจริญนา นักวิจารณ์อิสระ ผู้วิจัย ผู้ช่วยวิจัย และมีสมาชิกคนอื่นๆ ร่วมวิจารณ์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งช่วยให้สมาชิกที่เลือกวิจารณ์นวนิยายเรื่องนี้ต่างเห็นข้อเด่นในงานของเพื่อน และข้อบกพร่องในงานของตน รวมทั้งได้ไขข้อข้องใจต่างๆ เกี่ยวกับผลงานเรื่องนี้

ภาพรวมของบทวิจารณ์นวนิยายเรื่อง “ลักษณอาลัย” ทั้ง 5 ชิ้น พบว่า ผู้วิจารณ์ส่วนใหญ่เข้าใจเรื่องราวและประเด็นที่นำเสนอไว้ในนวนิยาย และสามารถหยิบประเด็นที่ตนสนใจมาเขียนไว้ในบทวิจารณ์ได้ แต่บทวิจารณ์บางบทความจะมีความเข้าใจผิดเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งในการร่วมวิจารณ์ข้อวิจารณ์และได้มีโอกาสสอบถามจาก คุณอุทิศ ผู้เขียน ทำให้สมาชิกทุกคนเข้าใจในประเด็นต่างๆ ชัดเจนขึ้น แต่ปัญหาที่พบจะเป็นปัญหาในการเขียนมากกว่า กล่าวคือ ยังไม่กระชับ ขาดความชัดเจน มีลักษณะวกวน หรือผู้เขียนยังมีคลังคำน้อย และขาดทักษะการเขียน ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยเวลาในการฝึกฝนต่อไป

จากนั้นได้เปิดโอกาสให้สมาชิกอีก 2 คนที่เลือกเขียนบทวิจารณ์ นวนิยายขนาดสั้น เรื่อง “ตัวตน” และ นวนิยายเรื่อง “โปรตจงบอบกอดฉันเอาไว้” วิจารณ์ข้อวิจารณ์กัน ผู้วิจัยพบว่าบทวิจารณ์ทั้งสองชิ้นมีปัญหามากกว่าบทวิจารณ์ 5 ชิ้นข้างต้น เนื่องจากนวนิยายต้นแบบมีความซับซ้อนทั้งประเด็นที่นำเสนอ และกลวิธีการเขียน จึงพบว่าผู้วิจารณ์ยังหลงประเด็น ขาดความเข้าใจทั้งตัวบทและประเด็นที่ผู้แต่งนำเสนอ เมื่อผู้วิจารณ์ทั้งสองได้รับคำวิจารณ์และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมทั้งจาก วิทยากร ผู้วิจัย ผู้ช่วยวิจัย และคุณสุนิสา ก็ช่วยให้เข้าใจเรื่องราว ประเด็น และกลวิธีในการเขียนของนวนิยายทั้งสองเรื่องชัดเจนขึ้น

ในช่วงท้าย สาขาวรรณศิลป์เปิดให้สมาชิกส่งบทวิจารณ์ที่ดีที่สุดเข้าร่วมการคัดเลือกบทวิจารณ์ร่วมกับสาขาอื่นเพื่อตีพิมพ์รวมเล่มบทวิจารณ์จาก “ค่ายการวิจารณ์ศิลปะ” ภายในวันที่ 10 มกราคม 2557 และส่งให้คุณอุทิศพิจารณาคัดเลือก บทวิจารณ์ฉบับแก้ไขที่สมาชิกทุกคนส่งหลังจากนำข้อเสนอแนะจากการวิจารณ์ข้อวิจารณ์ร่วมกันนั้นปรากฏว่า บทวิจารณ์ฉบับแก้ไขมีความถูกต้องและสมบูรณ์มากขึ้น ทั้งในเชิงประเด็นวิจารณ์ เนื้อหาในการวิจารณ์ และภาษาเขียนในบทวิจารณ์ จึงเห็นได้ว่า การที่สมาชิกได้มีโอกาสพบปะเพื่อร่วมและเปลี่ยนความเป็นในรูปของวิจารณ์ข้อวิจารณ์ นับเป็นเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาการวิจารณ์ได้อย่างชัดเจน และเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ คุณอุทิศคัดเลือกบทวิจารณ์ 4 ชิ้นจากที่ส่งจำนวน 6 ชิ้น พร้อมเขียนคำนำในส่วนต้นฉบับบทวิจารณ์คัดสรรของสาขาวรรณศิลป์เรียบร้อยแล้ว และจะรวมเล่มพร้อมสาขาอื่นต่อไป

สรุป

จากกิจกรรมดังกล่าวข้างต้น สาขาวรรณศิลป์พบว่า การสร้างนักวิจารณ์วรรณกรรม และบทวิจารณ์ลายลักษณ์ที่ดีและน่าสนใจสามารถทำได้ โดยการสร้างรูปแบบกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะต่างๆ ดังนี้

- การเรียนรู้ประสบการณ์การวิจารณ์จากผู้รู้ทั้งในและนอกสาขา
- การเปิดโอกาสให้เขียนงานวิจารณ์ด้วยตนเอง

❖ การสร้างบรรยากาศการวิจารณ์ที่คึกคักและเป็นมิตร ซึ่งบรรยากาศการวิจารณ์แบบ “มนุษย์สัมผัสมนุษย์” เช่นนี้ขาดหายไปในช่วงปัจจุบัน

❖ การร่วมแลกเปลี่ยนความคิดในการวิจารณ์วรรณกรรมเรื่องเดียวกันไปพร้อมๆ กับนักเขียน นักวิจารณ์ ผู้รู้ และผู้สนใจวรรณกรรมท่ามกลางบรรยากาศที่เป็นมิตร

❖ การเปิดโอกาสให้แก่ไขว้ทวิวิจารณ์ หลังการร่วมกิจกรรมการวิจารณ์แล้ว พบว่าบทวิจารณ์ฉบับแก้ไขมีความถูกต้องและสมบูรณ์มากขึ้น ทั้งในเชิงประเด็นวิจารณ์ เนื้อหาในการวิจารณ์ และภาษาเขียนในบทวิจารณ์

❖ ผลพลอยได้จากการจัดกิจกรรมค่าย คือ การเกิดเครือข่ายการวิจารณ์วรรณกรรม และจุดประกายความสนใจการวิจารณ์ข้ามสาขา

1.2.2 การทำ “คลินิกการวิจารณ์วรรณกรรม” : พัฒนานักเขียนหน้าใหม่

จากผลการวิจัยในโครงการที่ผ่านมาทำให้ผู้วิจัยสาขาวรรณศิลป์เห็นว่านักเขียนหน้าใหม่ในสื่ออินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะในเว็บไซต์เด็กดีที่ถือว่าเป็นพื้นที่เผยแพร่นวนิยายออนไลน์ที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย นักเขียนหน้าใหม่เหล่านี้ส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการเขียน และต้องการความช่วยเหลือและการพัฒนา จากผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญในสาขาทั้งจากนักเขียนและนักวิจารณ์อาชีพ แต่ผู้รู้เหล่านี้แทบจะไม่ค่อยได้ใช้พื้นที่เว็บไซต์เด็กดีมากเท่าใดนัก ด้วยเหตุนี้ สาขาวรรณศิลป์จึงสร้างกิจกรรม เสริมความเชื่อมต่อระหว่างวัฒนธรรมทั้งสองสื่อ ขณะเดียวกันจึงสร้างกิจกรรมเสริมยังคงทำ “คลินิกวิจารณ์วรรณกรรม” ในเว็บไซต์เด็กดี โดยใช้ชื่อในการวิจารณ์ร่วมกันว่า **bluewhale** ซึ่งเป็นการดำเนินการต่อเนื่องมาจากการวิจัยภาคแรก ในช่วงที่ผ่านมาได้เขียนบทวิจารณ์เพิ่มจำนวน 39 ชิ้น (ดูเพิ่มในภาคผนวกที่ 5) รวมวิจารณ์ผลงานนวนิยายและเรื่องสั้นรวม 39 เรื่อง (หากนับรวมบทวิจารณ์ที่ทำมาตั้งแต่เปิด “คลินิกวิจารณ์วรรณกรรม” รวมบทวิจารณ์ 108 ชิ้น ซึ่งวิจารณ์ผลงานนวนิยายและเรื่องสั้นรวม 120 เรื่อง และยังมีผลงานที่รอการวิจารณ์อีกประมาณ 50 เรื่อง)

นอกจากนี้ ในการวิจัยโครงการฯ นี้ยังพบว่าความเชื่อมโยงระหว่างโลกสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่ออินเทอร์เน็ตยังคงมีอยู่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเขียนบทวิจารณ์ตามขนบและความนิยมของสื่อสิ่งพิมพ์ในสื่ออินเทอร์เน็ต ด้วยเหตุนี้ สาขาวรรณศิลป์จึงใช้พื้นที่ “คลินิกวิจารณ์วรรณกรรม” ที่สร้างขึ้นเป็นพื้นที่เชื่อมต่อการวิจารณ์วรรณกรรมเต็มรูปแบบตามขนบของสื่อสิ่งพิมพ์ไปยังสื่ออินเทอร์เน็ตของเว็บไซต์เด็กดี ดังจะเห็นได้ว่าบทวิจารณ์ที่เผยแพร่ใน “คลินิกวิจารณ์วรรณกรรม” แห่งนี้ต่างจากบทวิจารณ์ส่วนใหญ่ที่เผยแพร่ในเว็บไซต์เด็กดี เพราะบทวิจารณ์ส่วนใหญ่ในเว็บไซต์เด็กดีจะวิจารณ์โดยแบ่งตามองค์ประกอบของวรรณกรรม เช่น ชื่อเรื่อง การใช้ภาษา ฉาก ตัวละคร ความสมจริง การเปิดและปิดเรื่อง ซึ่งนักวิจารณ์ส่วนใหญ่มักจะนิยมให้คะแนนหรือให้เกรดผลงานวรรณกรรมที่วิจารณ์ อีกทั้งบทวิจารณ์ส่วนใหญ่จะเป็นบทวิจารณ์ขนาดสั้น แต่บทวิจารณ์ของผู้วิจัยจะเป็นบทวิจารณ์เต็มรูปแบบยาว (โดยเฉลี่ยประมาณ 2-3 หน้า A4) ที่ชี้ให้เห็นข้อดีและข้อบกพร่องของงานวรรณกรรมชิ้นนั้นๆ โดยละเอียด ในการวิจารณ์ ผู้วิจัยจะอ่านงานวรรณกรรมทุกเรื่องที่ส่งมาวิจารณ์ทุกตอน (เท่าที่โพสต์ไว้ในขณะนั้น) ไม่ใช่อ่านเฉพาะตอนแรกหรือเพียง 5 ตอนแรก ดังที่กลุ่มรับวิจารณ์นิยายส่วนใหญ่ใน

เว็บไซต์เด็กดีนิยมปฏิบัติกัน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ต้องใช้เวลาอ่านแต่ละเรื่องนาน ก่อนที่จะเขียนวิจารณ์ผลงานแต่ละเรื่อง เนื่องจากบางเรื่องมีความยาวมากกว่า 70 ตอน หรือบางเรื่องมี 4 ภาค

จากการเปิดพื้นที่รับวิจารณ์งานเขียนของนักเขียนมือใหม่ในเว็บไซต์แห่งนี้พบว่า “คลินิกการวิจารณ์” ที่ตั้งขึ้น นับว่าได้รับการตอบรับจากกลุ่มนักเขียนในระดับหนึ่ง เนื่องจากในปัจจุบันมีนักเขียนนำเรื่องมาโพสต์ให้วิจารณ์ทั้งหมดประมาณ 120-200 เรื่อง มีผู้เข้ามาอ่านบทวิจารณ์ 7,787 ครั้ง มีผู้เห็นด้วยกับบทวิจารณ์ 683 เสียง และมีผู้มาขอเป็นเพื่อน 53 คน (ข้อมูลวันที่ 2 ก.พ. 57) และเว็บไซต์แห่งนี้ได้รับการติเตียนจากเว็บไซต์เด็กดีให้เป็น “นักวิจารณ์มืออาชีพ” ในขณะนั้นนอกจากนักเขียนที่มีผลงานเผยแพร่ในเว็บไซต์เด็กดีแล้ว ยังมีนักเขียนที่เผยแพร่งานที่เว็บไซต์อื่นมาติดต่อให้วิจารณ์ผลงานให้ด้วย 1 คน คือ ohseungor จาก exteen

การทำ “คลินิกวิจารณ์” ในตลอดระยะเวลา 5 ปี ซึ่งอาจนับว่าเป็นกลุ่มวิจารณ์ที่ทำงานต่อเนื่องยาวนานที่สุดในเว็บไซต์เด็กดีก็คงไม่ผิดนัก เพราะโดยปกติกลุ่มวิจารณ์ที่มีอยู่เป็นจำนวนมากมักจะปิดตัวลงหลังจากเปิดไม่เกิน 1-2 ปี นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังเห็นความแตกต่างระหว่างช่วงที่เปิดคลินิกวิจารณ์ในช่วงต้นนั้น นักเขียนที่ส่งมาให้วิจารณ์ในช่วงแรกจะเป็นกลุ่มที่ทดลองส่งให้กลุ่มนักวิจารณ์ที่รับวิจารณ์งานในช่วงนั้น มากกว่าที่จะตั้งใจจะส่งให้วิจารณ์จริงๆ เหมือนในช่วงหลัง เพราะนักเขียนในกลุ่มหลังมักจะได้อ่านตัวอย่างบทวิจารณ์ที่เขียนไว้จำนวนหนึ่งแล้ว จึงตัดสินใจส่งงานมาให้วิจารณ์ จึงมีความพึงพอใจในการเลือกส่งงานมากขึ้น

หลังจากเปิดพื้นที่รับงานมานานพอสมควรแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบผลตอบรับของการวิจารณ์ จึงได้ทำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเขียนตอบบทวิจารณ์ของผู้วิจัยส่งไปยังนักเขียนที่เคยเขียนวิจารณ์ให้ (ส่งประมาณปลายเดือนมกราคม 2557) เพราะอยากรู้ว่าทิศทางและรูปแบบการวิจารณ์แบบเต็มรูป (ซึ่งต่างจากบทวิจารณ์ส่วนใหญ่ในพื้นที่แห่งนี้) เช่นนี้จะยังสื่อความกับนักเขียนหน้าใหม่ในโลกออนไลน์ได้จริงหรือไม่อย่างไร และข้อวิจารณ์สามารถช่วยแก้ปัญหาให้ผู้สร้างงานได้หรือไม่ อย่างไร คำถามที่ส่งไปมีทั้งหมด 4 ข้อ คือ 1) ประเด็นและข้อวิจารณ์เหมาะสมหรือไม่ 2) บทวิจารณ์สามารถชี้ข้อดีและข้อบกพร่องของงานได้มากน้อยเพียงใด 3) การวิจารณ์มีข้อบกพร่องบ้างหรือไม่ และ 4) ต้องการให้เน้นข้อวิจารณ์ด้านใดเป็นพิเศษ มีผู้ตอบแบบสอบถาม 6 คน (ณ วันที่ 2 ก.พ. 57) ซึ่งความคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ บทวิจารณ์ที่เขียนชี้ให้เห็นข้อดีและข้อด้อยอย่างชัดเจน ซึ่งช่วยให้เห็นข้อบกพร่องของตน พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับแก้ ก็ช่วยให้นำไปแก้ไขงานของตนต่อไปได้ และมีนักเขียนคนหนึ่ง คือ คุณ SHIEN ที่ทำให้แบบสอบถามว่า “ให้รักษาแนวทางการวิจารณ์ของท่านไว้ครับ ทำความเข้าใจและใส่ใจในนิยายที่ท่านอ่านเหมือนกับที่อ่านให้กับผม ผมคิดว่าผู้ที่ต้องการ "คำวิจารณ์" จริงๆ จะต้องประทับใจกับการวิจารณ์ของท่านอย่างที่ผมได้รับแน่นอนครับ” ทั้งนี้ขอยกมาเป็นตัวอย่าง 2 ความคิดเห็นของผู้เขียนที่ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

16

Yochuwa

สวัสดีครับคุณ Bluewhale

ถ้าจะให้พูดตรงๆแล้วละก็ ผมว่าคุณ Bluewhale "ไม่จำเป็นต้องตั้งคำถามๆนักเขียนที่ไปใช้วิธีการของคุณหรอกครับ เพราะอะไรนะหรือ เพราะว่า บล็อกวิจารณ์ของคุณนี่ดีที่สุดในเว็บไซต์เด็กดีเลยที่เดียว" ไม่มีกลุ่มนักวิจารณ์ไหนสามารถวิเคราะห์และจับจุด และแนะนำได้ดีไปกว่าบทวิจารณ์ของคุณแล้ว

- 1) เหมาะสมมากครับ
- 2) ข้อดีข้อเสียได้เยอะมากเลยที่เดียวสละครับ "ไม่ว่าจะจุดเล็กจุดน้อย หรือเรื่องยากๆและน่ารำคาญเช่น การพิมพ์ผิดพิมพ์ตก ก็ยังไม่หลุดพ้นไปจากสายตาคุณ" ได้
- 3) ผมว่าไม่น่าจะมีข้อบกพร่องอะไรเลยนะครับ ดีมากเลยที่เดียว
- 4) ผมว่าคุณ Bluewhale จับได้หมดทุกจุดเลยครับ "ไม่น่าจะต้องเน้นอะไรมากเป็นพิเศษ เพราะที่ทำนั้นก็เน้นทุกจุดได้อย่างเจาะจงดีอยู่แล้ว

🖋️ ตอบกลับ ⌚ 27 ม.ค. 57 / 17:15 🗨️ ข้อความลับล่าสุด

12

แมวปีศาจ

ขอบคุณคุณ bluewhale มากๆ เลยค่ะที่เสียสละเวลาอ่านแบ่งรัก หน้ากากลวงใจให้ด้วย "ไม่ได้เข้าเด็กดีนาน ต้องขออภัยด้วยที่ลืมเช็กเรื่องที่ฝากคุณวิจารณ์ไว้เลย จาก

1. ประเด็นและวิธีการในการวิจารณ์ เหมาะสมหรือไม่
-ประเด็นที่คุณ bluewhale กล่าวถึงคิดว่าครอบคลุมรายละเอียดการวิจารณ์ยาวเท่าที่พอจะนึกออกหมดแล้วละ ทั้งจุดเด่น จุดด้อย คำผิด สำนวน โครงเรื่อง ซึ่งก็เป็นสิ่งสำคัญที่ตนเขียนได้ฟังแล้วเอาไปปรับปรุงกับนิยายเรื่องนี้และเรื่องที่จะเขียนต่อไปในอนาคตได้ไม่ยาก
2. บทวิจารณ์นั้นสามารถข้อดีและบกพร่องของงานเขียนได้มากน้อยแค่ไหน
-ได้ประโยชน์มากเลยคะ โดยเฉพาะคำผิด บางคำเป็นคำที่ผิดอยู่นั่น ผิดจน"ไม่รู้ว่ามีผิดเลย ทำให้เวลาเขียนก็คอยตรวจว่าคำนี้เคยผิดอีกทีเปล่า และอีกเรื่องคือความสมเหตุสมผลซึ่งคิดว่า คงต้องพยายามสร้างแรงจูงใจและสถานการณ์รองรับปมที่กำหนดให้สมจริงมากยิ่งขึ้น
3. การวิจารณ์นั้นมีข้อบกพร่องบ้างหรือไม่
-ทำวิจารณ์ได้ละเอียดมาก เห็นได้ชัดเลยถึงความตั้งใจในการดูรายละเอียดทั้งเรื่องสำคัญและปลีกย่อยต่างๆ ดังนั้นก็"ไม่รู้ว่าจะ"ไปหาข้อบกพร่องจากตรงไหนนอกจากควร จะแบ่งร่างคะ เพราะคนจ้อคือเป็นทางว่าอ่านทำวิจารณ์ (แซวเล่นนะคะ เข้าใจว่าการทํางานละเอียดขนาดนี้จะต้องใช้เวลาเป็นธรรมดาอยู่แล้ว)
4. ต้องการให้เน้นการวิจารณ์ด้านใดเป็นพิเศษ
-จริงๆ ท่านก็แจ่มแจ้งทุกด้านได้สมตุลมากๆ อยู่แล้วซึ่งก็เป็นข้อดี แต่หากจะเน้นไปทางข้อบกพร่องให้เยอะขึ้นก็จะดีมากเลยคะ

ด้วยความนับถือ
Black Chip

🖋️ ตอบกลับ ⌚ 23 ม.ค. 57 / 00:13 🗨️ ข้อความลับล่าสุด

จากข้อมูลข้างต้นช่วยยืนยันให้เห็นว่า ผู้เขียนส่วนหนึ่งเห็นว่าบทวิจารณ์สามารถช่วยพัฒนาผลงานของพวกเขาได้จริงๆ ด้วยเหตุนี้จึงสอดคล้องกับงานเขียนที่ส่งมาให้วิจารณ์ในช่วงหลังมักจะเป็นงานเขียนที่

มีคุณภาพมากขึ้น มีความพึงพอใจในการเขียนและการตรวจการสะกดคำและความถูกต้องในการใช้ภาษามาระดับหนึ่งแล้ว

คำตอบจากแบบสอบถามช่วยยืนยันให้เห็นว่า การทำ “คลินิกวิจารณ์วรรณกรรม” ครั้งนี้ บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คือ ช่วยชี้ให้ผู้เขียนเห็นข้อบกพร่องต่างๆ ที่พบในงานเขียน ซึ่งนำไปพัฒนาและปรับปรุงงานเขียนของตนในดีขึ้น ในที่นี้มีกรณีศึกษาของนักเขียนคนหนึ่ง ถือได้ว่าเป็นตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามือนักเขียนยอมรับว่าข้อวิจารณ์ต่างๆ ที่เสนอไปนั้นได้ช่วยปรับปรุงและพัฒนาการเขียนของตนจริงๆ ในช่วงที่ผ่านมามือนักเขียนคนหนึ่ง คือ “เด็กชายโยชัว” ได้นำนิยายที่เคยส่งมาให้วิจารณ์ และนำข้อวิจารณ์ต่างๆ ที่เคยเสนอไปแก้ไขอย่างจริงจัง ซึ่งใช้เวลาแก้ไขนาน 2 ปี และได้นำผลงานที่แก้ไขส่งมาให้วิจารณ์อีกครั้ง จึงได้นำข้อความที่ “เด็กชายโยชัว” ฝากให้วิจารณ์ผลงานของตนเป็นครั้งที่ 2 มาเป็นตัวอย่างด้วย คือ

ความคิดเห็นที่ 179 (จากตอนที่ 40)

สวัสดีครับคุณ bluewhale

ผมเคยให้คุณไปวิจารณ์นิยายเรื่องหนึ่งของผมเมื่อหลายปีที่แล้ว เรื่องที่เคยชื่อว่า "The Lyra: อภินิหารแห่งโพ้นทะเล"

แล้วได้รับคำแนะนำมากมายก่ายกองเลยทีเดียว ผมได้นำข้อเสนอแนะเหล่านั้นมาปรับปรุงแก้ไขตามที่เห็นสมควร อย่างดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ครับ

เป็นเวลาเกือบสองปีแล้วที่ผ่านได้มาอ่านนิยายของผม และตอนนี้ผมก็กลับมาแล้วกับบทความเดิม ที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งถ้าไม่มีปัญหาอะไรมาก ขอความกรุณาให้ท่านวิจารณ์นิยายเรื่องนี้ของผม อีกเป็นครั้งที่สองได้ไหมครับ

อยากขอบคุณมากๆจริง ๆ สำหรับสิ่งที่คุณได้ปลูกฝังไว้เมื่อหลายปีก่อน ตอนนั้นผมเติบโตขึ้นมากแต่ก็ยังไม่แน่ใจว่าได้เวลาที่ผมควรส่งต้นฉบับหรือไม่ ขอความกรุณายินเ้าผมด้วยนะครับ

<http://writer.dek-d.com/Josh/story/view.php?id=424571>

แก้ไขครั้งที่ 1 เมื่อ 26 สิงหาคม 2555 / 17:24

PS. ฝากนิยายด้วยนะครับ ☺ <http://writer.dek-d.com/Josh/writer/view.php?id=424571>

★★★★★
Superb Member

Name : Yochuwa < My.iD > [IP : 124.121.185.79]
Email / Msn : -
วันที่: 26 สิงหาคม 2555 / 17:14

ผลงานที่ส่งมาให้วิจารณ์ครั้งใหม่แสดงให้เห็นว่า “เด็กชายโยชัว” มีพัฒนาการในการเขียนอย่างเห็นได้ชัดเจน กล่าวคือ นวนิยายเรื่องแรกที่ส่งมาให้วิจารณ์คือ *The Lyra อภินิหารแห่งโพ้นทะเล* ของ Yochuwa ซึ่งเป็นนวนิยายเรื่องแรกที่เขียน ในบทวิจารณ์ของผู้วิจัยจึงชี้ข้อบกพร่องต่างๆ ที่พบ 5 ประเด็นหลักๆ คือ 1) การตั้งชื่อเรื่อง ไม่พ้องหรือไม่สนับสนุนเนื้อหาที่ดำเนินอยู่จริง 2) การกำหนดโครงเรื่องไว้ใหญ่เกินไปจนทำให้จุดเน้นหรือจุดโฟกัสของเรื่องเคลื่อนไปเรื่อยๆ 3) การไม่เปิดเผยปมปริศนาที่การไม่เปิดเผยปมปริศนาเกี่ยวกับความสำคัญของ คาเลบ เบนสัน ซึ่งเป็นชนวนอันก่อให้เกิดเรื่องวุ่นวายต่างๆ เหล่านี้ แม้ว่าเรื่องจะดำเนินมาจนจบตอนแรกแล้ว 4) บางเหตุการณ์ขาดความสมจริง และ 5) คำคิดเป็นจำนวนมาก แต่นวนิยายเรื่องนี้มีจุดเด่นที่น่าสนใจด้วยนั่นคือ 1) การสร้างตัวละครแต่ละตัวได้อย่างมีชีวิต และมีสีสันที่น่าสนใจ รวมทั้งผูกประเด็น

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครแต่ละตัวได้เป็นอย่างดี 2) บทบรรยายและบทสนทนาแต่งได้อย่างสละสลวยเป็นธรรมชาติ 3) การสร้างด้วยการพยายามที่จะผสมความเชื่อเกี่ยวกับพระเจ้าตามคำสอนของคริสต์ศาสนาเข้ากับพลังวิเศษของนิยายแฟนตาซี แต่เมื่อผู้เขียนนำข้อวิจารณ์ที่ได้รับไปปรับปรุงงานเป็นเวลา 2 ปี และส่งมาให้วิจารณ์ใหม่ ผู้วิจัยพบว่า ข้อบกพร่องที่เคยตำหนิไปก็ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเรื่องของคำผิด ซึ่งแทบจะไม่มีคำผิดให้เห็นนัก ขณะเดียวกันจุดเด่นที่ชี้ให้เห็นก็ได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นและชัดเจนขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการสร้างตัวละครได้อย่างมีชีวิตชีวา มีบุคลิกภาพที่เด่นชัด และมีสีสันจนเป็นที่น่าสนใจ การสร้างสถานการณ์ให้ตัวละครต้องเผชิญกับอุปสรรค ปัญหา และการผจญภัยหลากหลายรูปแบบได้อย่างน่าตื่นเต้น มีชีวิตชีวา และสามารถกระตุ้นให้อ่านร่วมลุ้นระทึกไปพร้อมๆ กับตัวละครอยู่เสมอ และการสร้างบทบรรยายและบทสนทนาที่ทำได้อย่างเป็นธรรมชาติ สละสลวยต่อเนื่องกันไปอย่างไม่ขาดตอน

เมื่อผู้วิจารณ์เขียนวิจารณ์ให้อีกครั้ง “เด็กชายโยชัว” ได้มาแสดงความคิดเห็นเมื่อได้รับข้อวิจารณ์ว่า พร้อมกับแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อวิจารณ์ที่ได้รับด้วย คือ

ความคิดเห็นที่ 196 (จากตอนที่ 85)

สวัสดีครับท่านนักวิจารณ์ คุณ Bluewhale :)
ผมขอกล่าวขอบคุณมากสำหรับคำวิจารณ์ที่มีประโยชน์มากเช่นเคย
เป็นเวลาสองปีเต็มจึงรู้ว่าคุณ Bluewhale ได้เสียสละเวลาอ่านนิยายของผมเรื่องนี้
ตอนนั้นผมเพิ่งจะเริ่มเขียนนิยายและเข้ามาใช้เด็กดีใหม่ๆ ยังไม่เก่งภาษาอะไรเลย
คำวิจารณ์ของคุณ Bluewhale นั้นมีประโยชน์มากในการที่ผมเข้าไปปรับปรุงนิยาย
จากเรื่องเดิมที่ชื่อว่า The Lyra เลย ก็เปลี่ยนมาเป็น The Chronicles of Lyra แทน
คุณ Bluewhale ได้ให้คำแนะนำว่าควรเปลี่ยนชื่อเรื่องหรือไม่ก็พล็อตเรื่องเพื่อให้บางสิ่งบางอย่างคล่องตัวขึ้น
ในตอนนั้นคิดหนักไม่เบา เพราะโครงเรื่องกว้างไว้ตอนแรกยาวเหยียดจริงๆ แต่ก็กะว่าจะให้เขียนให้เสร็จ
แต่นานทีไรได้ว่าเป็นเพียงเรื่องแรกที่เขียน เรายังไม่เก่งพอ เห็นคนอื่นเขาเขียนมานานก็ค่อนข้างไวแล้วที่หายไปไม่กลับมาก
ก็เลยลองตัดโครงเรื่องออกไปเยอะมากเหมือนกัน และเปลี่ยนชื่อเรื่องให้สอดคล้องกับพล็อตใหม่ที่ได้ทำ
ต้องขออภัยว่า คุณ Bluewhale มีความสามารถในการตีความบทความต่างๆ และได้ให้คำแนะนำที่ถูกต้องและถูกจุด
และคิดแปลกไปจากนักวิจารณ์คนอื่น อย่างไรก็ดี เพราะว่านักวิจารณ์คนอื่น อ่านเพียงแค่นี้ก็จบ และให้คำแนะนำเพียงคำคิดไม่กี่คำ แล้วก็
บอกในสิ่งที่ตนเองชอบและไม่ชอบ แต่คุณ Bluewhale อ่านทั้งหมด วิเคราะห์ทั้งหมดอย่างตั้งใจ ใช้เวลานานมากพอสมควร (อย่ารู้เหมือนกัน
ว่าท่านนักวิจารณ์ใช้เวลาจากไหนมาอ่านวิเคราะห์นิยายได้ถึงแปดสิบหกเรื่องแล้ว)
คุณ Bluewhale จะแนะนำเรื่อง “ความสมบูรณ์” ของยกตัวอย่างสักนิดหนึ่งเพราะอธิบายไม่ถูกเท่าไรในจุดนี้ คือว่าแม้จะรู้ว่านิยายเรื่องนี้เป็นแนว
แฟนตาซี ซึ่งคนส่วนใหญ่จะคิดว่าทุกอย่างเป็นไปได้ในนิยายแฟนตาซี และไม่จำเป็นต้องมี “ความสมบูรณ์”
นั่นคือความผิดที่ผมเคยคิด ผลคืออย่างมากมาย เพราะคงส่งจากที่คุณ Bluewhale ได้ให้วิจารณ์ คุณ Bluewhale สามารถชี้บอกได้เลยว่า ตรง
ไหนๆ ไม่สมบูรณ์ หรือเป็นไปได้ที่จะเกิด ขึ้น คือผมเวอร์เกินไป หรือเป็นความคิดของนักเขียนเองที่ไม่สามารถอธิบายว่าเหตุใดเหตุการณ์ถึง
เกิดขึ้นได้ และคุณ Bluewhale ยังให้คำแนะนำที่เหมาะสม หรือ แนะนำพล็อตที่เหมาะสมมาเสนอเพื่อคิดเขียนสามารถที่จะเข้าใจว่า
คุณ Bluewhale หมายถึงอะไร
ผมขอขอบคุณที่ท่านนักวิจารณ์ แนะนำในส่วนของการเน้นพล็อตเรื่องหลักไปที่เมมดิวรีกัน the chronicles of Lyra มีความเป็นไปได้
อย่างมากที่ผมจะหาอย่างนั้น แต่ฉันคิดว่าโปรดว่าขอคงไว้ตามเดิมดีกว่า แม้ว่าจะเป็นอะไรที่แปลกใหม่และฟังดูน่าสนุกๆกับที่เป็นอยู่แล้ว แต่
ขอยังคงตัดสินใจอะไรในส่วนนั้น

อ่านตอนนั้นผมของมอฉันก็อาจจะรู้สึกงุนงงเล็กน้อย เพราะผมเองก็ไม่ว่าจะพูดอะไรดีไปกว่าเดิม แค่เพียงอยากให้นักเขียนที่เดินทางผ่านไปผ่านมา
ได้เห็น ได้อ่านคอมเม้นท์นี้ และรู้ว่า นักวิจารณ์คนอื่นมีความหมายเพียงไร ในการช่วยปรับปรุงและพัฒนานิยายของพวกเขา จะเรียกว่าเป็น
อาจารย์ที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับนิยายของพวกเขาเลยก็ว่าได้

ขอบคุณมากที่ให้โอกาสผม ได้รับคำวิจารณ์ของท่านอีกเป็นครั้งที่สอง แต่มันยังเป็นเรื่องราวอีกต่างหาก ตอนแรกตั้งใจแต่งแต่เดือนสิงหาคม ผมก็เข้ามา
มาเช็ดเลือดเรื่อยๆ (เอ...คุณ Bluewhale สนิทนิยเราหรือเปล่านะ หรือว่า ชี้เกี่ยวกับรอบที่สองนี่) นานอยู่สองเดือน และอยู่ๆก็มาแบบบป!!
ปรากฏขึ้น ครั้งแรกที่อ่านคำวิจารณ์ครั้งที่สองนี่ตาไหลขึ้นมาทันที.... คิดในใจว่า นี่มันบทใหม่เวลาอ่านนิยายให้เราละขนาดนี้เลยหรอเนี่ย
เพราะอะไรไม่รู้ถึงอย่างนี้ เพราะเมื่อก่อนตัวเองยังเขียนเกี่ยวกับนิยายของตนเองเลย ทั้งเรื่องมันก็แค่ช่วยอ่านด้วยนะ แต่พวกเขา อ่านแล้วและ
ส่งกลับมาเอง ฮ่าฮ่า

เอาล่ะขอบคุณมากแล้ว อยากบอกขอบคุณทุกๆ หลายสิบครั้ง แต่เท่านี้ก็คิดว่า คุณ Bluewhale คงจะเบื่ออ่านเต็มทีแล้ว

ขอบคุณคร่ำครวญ ไปแล้วคร่ำครวญ (ไว้โอกาสหน้าเจอกันใหม่ครับผม)
หวังว่าจะมีคำแนะนำใช้กับคุณ Bluewhale เยอะๆ นะครับ :D

PS. ผ่าถ่านด้วยนะครับ ☺ <http://writer.dek-d.com/Josh/writer/view.php?id=424571>

Name : Yochuwa < My ID > [IP : 121.127.223.119]
Email / Msn : - ส่งข้อความลับ

ความคิดเห็นของ “เด็กชายโยชัว” ข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความใส่ใจของนักเขียนต่อการพัฒนา
งาน และยอมรับว่านักวิจารณ์และทัศนะวิจารณ์ต่างๆ ช่วยในการพัฒนางานของตนด้วย ในที่นี้ “เด็กชายโยชัว”

ยอมรับการวิจารณ์ของ Bluewhale ว่า “นักวิจารณ์คนนี้มีคุณภาพมากเพียงไร ในการช่วยปรับปรุงและพัฒนา นิยายของพวกเขา จะเรียกว่าเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาเกี่ยวกับนิยายของพวกเขาเลยก็ว่าได้”

อีกทั้ง ผู้วิจัยยังพบว่า ผู้ที่นำผลงานมาฝากให้วิจารณ์มีเหตุผลหลายข้อ นับตั้งแต่เป็นงานเขียน ขึ้นแรกจึงอยากทราบว่ามีข้อบกพร่องที่ใดบ้าง อยากให้ช่วยดูบางประเด็นที่คิดว่างานยังบกพร่องเป็นพิเศษ ต้องการให้วิจารณ์ว่ามีข้อผิดพลาดที่ใดเพื่อที่จะนำไปรีไรท์ก่อนที่จะส่งให้สำนักพิมพ์พิจารณา เช่นเรื่อง “กับดักรัก สองโลก” “A.I. Only” หรือก่อนที่จะส่งประกวด เช่น “The Confinement of God พันทนาการแห่งพระเจ้า” นอกจากนี้ยังมีบางคนที่ได้อ่านบทวิจารณ์เรื่องอื่นๆ ที่เคยวิจารณ์ไว้ และสนใจอยากให้วิจารณ์ผลงานของตนด้วย เช่น “TNE Santa Clause ลำนำพันธะซาตาน = ความสุขที่นำมาโดยซาตาน (?)” และพบว่า มีนักเขียนมากกว่า 10 คนที่ส่งงานเรื่องอื่นมาให้วิจารณ์อีก หลังจากที่เคยได้รับคำวิจารณ์ไปแล้ว ซึ่งมีนักเขียนหลายคนที่ส่งงานมาให้วิจารณ์ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า “นานแค่ไหนก็จะรอ”

ความคิดเห็นที่ 238

ขอฝากวิจารณ์นิยายของผมด้วยจ้า

ชื่อ : claymask
 ชื่อนิยาย : -Black Merchant- สันป่าพ้อคำแห่งกรีนยาร์ด
 แนว : แฟนตาซีโบราณ, ผจญภัย

***ขอจบแนวทางการวิจารณ์ของท่านมากระ ติวเยอะก็จะรอ
 เวลาที่เห็นตอนที่ตั้งใจในการวิจารณ์จริงๆแบบไม่ขอไปที แล้วชื่นชมครับ***

แบนเนอร์และสิ่งต้อนรับ

<http://writer.dek-d.com/claymask/writer/view.php?id=967329>

PS. ไม่มีเรื่องเล่าใดในโลกเป็นของคุณอย่างแท้จริง เรื่องที่ยังไม่ถูกเล่าก็ถูกเล่าซ้ำไปหมดแล้ว มีแต่ "น้ำเสียง" เท่านั้นที่อาจเป็นของคุณ เรา
 รักนักเขียนสักคนก็เพราะเหตุผลนี้

★★★★★

Extra Member

Name : claymask < My.id > [IP : 101.108.255.204]

Email / Msn : - ส่งข้อความลับ

วันที่: 26 ตุลาคม 2556 / 19:59

อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยเห็นว่างานส่วนใหญ่ที่ส่งมาให้วิจารณ์มักจะเป็นงานเขียนเรื่องแรก หรืออาจจะเป็นการเปลี่ยนแนวเขียนจากแนวที่ถนัดไปยังแนวเขียนใหม่ๆ งานเขียนเหล่านี้ส่วนใหญ่มักจะมีข้อผิดพลาด ซึ่งมีสาเหตุมาจากการที่นักเขียนหน้าใหม่มักจะมีเฉพาะความมุ่งมั่น ตั้งใจ และปรารถนาที่จะเขียนผลงานชิ้นนั้นๆ แต่

ส่วนใหญ่มักจะไม่ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบและลักษณะเฉพาะของงานที่ตนจะเขียนมาก่อนอย่างจริงจัง ทำให้ไม่ทราบลักษณะเฉพาะของแนวเรื่องบางชนิด เช่น ในงานวรรณกรรมแนวฆาตกรรมระทึกขวัญ ผู้เขียนจำนวนหนึ่งมักเขียนโดยเน้นฉากการฆาตกรรมให้มีรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เพื่อสร้างสีสันและความน่าสนใจให้กับเรื่อง โดยไม่ค่อยให้ความสำคัญกับเหตุผลเบื้องหลังที่ผลักดันให้คนธรรมดาคนหนึ่งกลายเป็นฆาตกร ซึ่งเหตุผลเบื้องหลังเหล่านั้นคือจุดเน้นของเรื่อง

งานเขียนที่ส่งมาให้วิจารณ์ส่วนใหญ่แสดงให้เห็นว่า นักเขียนรุ่นใหม่มีจินตนาการแปลกใหม่ในการเขียน สามารถสร้างงานที่มีเนื้อหาน่าสนใจ งานวรรณกรรมที่ส่งมาให้วิจารณ์นั้น ไม่เพียงแต่มีความแปลกใหม่เกี่ยวกับจินตนาการในการสร้างเรื่องเท่านั้น นักเขียนหน้าใหม่เหล่านี้ยังพยายามที่จะใช้กลวิธีการเขียนที่ซับซ้อนหรือรูปแบบใหม่ๆ เพื่อสร้างมิติและความน่าสนใจให้กับเรื่องของตน นอกจากนี้ยังมีงานเขียนในแนวใหม่ๆ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในช่วงแรกที่เปิดรับวิจารณ์ งานส่วนใหญ่ที่ส่งมาให้วิจารณ์จะเป็นงานแนวรักหวานแหวว (ตามแบบซีรีส์เกาหลี และการ์ตูนญี่ปุ่น) และแฟนตาซี แนวโรงเรียนเวทมนตร์ แต่ต่อมาแนวเรื่องที่ส่งมาให้ก็หลากหลายมากขึ้น มีทั้งฆาตกรรมระทึกขวัญ สืบสวนสอบสวน เรื่องสั้นหักมุม Yaoi แฟนฟิก และ กำลังภายใน แต่สิ่งนี้นักเขียนหน้าใหม่เหล่านี้ยังขาดอยู่ คือ ขาดความชัดเจนในการเขียน ซึ่งต้องอาศัยเวลาในการฝึกฝนและสั่งสมประสบการณ์ต่อไป

ผู้วิจัยพบว่างานวรรณกรรมออนไลน์ที่ส่งมาให้วิจารณ์ ไม่ได้มีเฉพาะผลงานที่เต็มไปด้วยข้อบกพร่องเท่านั้น แต่ยังมีงานวรรณกรรมบางเรื่องที่มีข้อบกพร่องเพียงเล็กน้อย และมีเนื้อหาที่น่าสนใจ ซึ่งหากแก้ไขข้อบกพร่องที่พบก็พร้อมที่จะตีพิมพ์ได้ อาทิ “Stigma ตราประทับอันตราย” “หลงเงาภิเษกจันทร์” และ “Dizzy Story”

จากประสบการณ์ที่ได้ทำ “คลินิกวิจารณ์วรรณกรรม” ตลอด 5 ปีที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบว่านักเขียนหน้าใหม่เหล่านี้ยังคงประสบปัญหาคล้ายๆ กัน ซึ่งแบ่งได้เป็น 4 ประเด็นหลักๆ ดังนี้

1. สัดส่วนบทสนทนาต่อบทบรรยาย

นิยายที่เน้นเรื่องราวความรัก ไม่ว่าจะเป็นแนวหวานแหวว นิยายแนว Y หรือแม้แต่แนวแฟนฟิก หรือ Fic จำนวนมากยังนำเสนอด้วยบทสนทนา มากกว่าบทบรรยายหรือบทพรรณนา บางครั้งสัดส่วนของบทสนทนามีมากถึง 9 ใน 10 ซึ่งงานที่มีปริมาณบทสนทนาจำนวนมากกว่าครึ่งหรือเกือบครึ่งเช่นนี้ ไม่สามารถเรียกว่าเป็นนิยายได้ แต่จัดอยู่ในประเภทของบทละครมากกว่าจึงต่างจากนิยายแฟนตาซี ที่จะเน้นบทพรรณนาหรือบทบรรยายมากกว่าบทสนทนา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะของเนื้อหาที่กำกับวิธีการเขียน จะเห็นได้ว่านิยายแฟนตาซีมักจะเน้นเรื่องราวเหนือจริง โลกอนาคต โลกต่างมิติ โลกของเวทมนตร์ หรือโลกล้ำสมัยต่างๆ ซึ่งผู้เขียนต้องนำเสนอทั้งฉาก ตัวละคร อาวุธยุทโธปกรณ์ที่ใช้ ซึ่งส่วนหนึ่งจะเป็นของที่ไม่มีอยู่จริงในโลกปัจจุบัน ผู้เขียน

จำเป็นต้องจินตนาการขึ้นมาเอง และเพื่อถ่ายทอดภาพในจินตนาการของตนให้ผู้อ่าน ก็จำเป็นต้องอาศัยการบรรยายเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด

2. ละเลยที่จะบรรยายรูปร่างหน้าตาของตัวละคร

นิยายออนไลน์รุ่นหลังๆ จำนวนมากมักจะไม่มีการบรรยายรูปร่างหน้าตาของตัวละครแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นิยายที่มีการลงรูปของ **Image** ตัวละครต่างๆ ไว้ การนำเสนอด้วยวิธีการดังกล่าว แม้ว่าจะช่วยให้ผู้อ่านจินตนาการตัวละครได้ง่ายขึ้น และสามารถเห็นภาพเดียวกับที่ผู้เขียนต้องการ แต่วิธีการดังกล่าว นับเป็นการลดทอนเสน่ห์ดั้งเดิมของงานประเภทนี้ไปอย่างน่าเสียดาย เพราะแต่เดิมผู้เขียนมักจะบรรยายรูปร่างหน้าตา ของตัวละคร โดยบรรยายไปที่ละส่วนอย่างละเอียด ผู้อ่านจะสร้างรูปร่างหน้าตาของตัวละครที่ผู้เขียนบรรยายในจินตนาการของตน ซึ่งรูปร่างหน้าตาที่ผู้อ่านคนหนึ่งสร้างไว้อาจจะเหมือนและต่างจากที่ผู้อ่านคนอื่นสร้างก็ได้ หรือ ผู้อ่านคนเดียวก็อาจจะสร้างตัวละครในจินตนาการแตกต่างออกไปตามช่วงวัยที่อ่านก็เป็นได้ ซึ่งนับเป็นเสน่ห์ประการหนึ่งของงานวรรณกรรม

3. คำผิด

ผู้เขียนนิยายออนไลน์จำนวนมากยังคงไม่ให้ความสำคัญในเรื่องของการสะกดคำมากนัก เพราะยังพบงานจำนวนไม่น้อยที่ยังมีคำผิดให้เห็นเป็นจำนวนมาก ซึ่งคำผิดที่ปรากฏในนิยายออนไลน์มักเกิดจากหลายสาเหตุ นับตั้งแต่รีบเขียนจึงกดแป้นพิมพ์พลาด การเขียนคำสลับที่ การเลือกใช้คำพ้องเสียงผิด เช่น ฟัง / เฟ็ง หรือ ช่าง / ชั่ง หรือ ทลาย / ทะลาย การเลือกใช้คำบางบริบทผิด เช่น *เสียงดังจ๊อกแจ้ก* ใช้ว่า *เสียงดังจ๊อแจ* และไม่ทราบคำที่ถูกต้องเขียนอย่างไร นอกจากนี้ยังพบว่ามีความจำนวนหนึ่งที่นักเขียนส่วนใหญ่มักจะเขียนผิด เช่น กะพริบตา เวทมนตร์ ภูต แป็บ เหนอ ทั้งยังพบว่านักเขียนส่วนใหญ่จะเขียนคำที่มีรูปวรรณยุกต์ตรีและจัตวาผิด โดยเฉพาะเมื่อใช้กับ **sound effect** เช่น มั้ง เขียนเป็น มั้ง ว้าก เขียน เป็น ว้าก หา หรือ ฮะ เขียนเป็น หะ และบ่อยครั้งที่มักเขียนคำที่สะกดด้วยไม้ไต่คู้สลับกับไม้ตรี ทั้งนี้พบว่านักเขียนส่วนหนึ่งจะไม่ทราบหลักภาษาไทยเกี่ยวกับการใช้วรรณยุกต์ตรีและจัตวา เพราะมีนักเขียนหลายคนเขียนมาขอบคุณผู้วิจัยที่บอกหลักของการใช้วรรณยุกต์เหล่านั้นให้

4. การขาดความสมจริง

ความสมจริงในนิยายโดยเฉพาะในนิยายกำลังภายในและนิยายที่กล่าวถึงช่วงเวลาจริงในประวัติศาสตร์ ส่วนใหญ่ที่พบคือ *ข้อมูลที่น่าเสนอผิดบริบททางประวัติศาสตร์* เนื่องจากมุ่งให้ความสำคัญกับจินตนาการ จึงละเลยการค้นข้อมูลและความถูกต้องของข้อมูลประวัติศาสตร์และบริบทของประวัติศาสตร์ ณ ช่วงเวลาที่น่าเสนอ

1.2.3 การเปิดพื้นที่วิจารณ์ใน www.bloggang.com : พัฒน่านักอ่านหรือผู้รับ

สาขาวรรณศิลป์ได้เปิดพื้นที่ทำกิจกรรมการวิจารณ์ใน www.bloggang.com โดยใช้ชื่อว่า “เสี้ยวปา” เปิดบล็อกครั้งแรกในวันที่ 5 พฤศจิกายน 2555 ผู้วิจัยพบว่าผู้ที่อยู่ในพื้นที่ www.bloggang.com สนใจอ่านบทวิจารณ์วรรณกรรมมากกว่าเมื่อเทียบกับจำนวนผู้เข้าชมบทวิจารณ์เดียวกันที่ผู้วิจัยเคยทดลองลงเผยแพร่ใน www.dek-d.com และ www.niyay.com มาก่อนหน้านี้แล้ว ซึ่งเว็บไซต์ทั้งสองนี้เป็นพื้นที่ของนักเขียนในการสร้างและเผยแพร่งานเขียนมากกว่าที่จะเป็นพื้นที่ของนักอ่านที่สนใจอ่านบทวิจารณ์วรรณกรรมทั่วไป อีกทั้งอายุเฉลี่ยของสมาชิกในเว็บไซต์ทั้งสองกลุ่มก็ต่างกัน กล่าวคือ สมาชิกใน www.dek-d.com และ www.niyay.com จะมีอายุเฉลี่ยน้อยกว่าใน www.bloggang.com ซึ่งกิจกรรมในบล็อกที่เปิดขึ้นมานี้แบ่งเนื้อหาเป็น 2 ส่วน คือ บทวิจารณ์วรรณกรรม และ *เปิดเสี้ยววรรณกรรม*

○ *บทวิจารณ์งานวรรณกรรม* ซึ่งวิจารณ์ทั้งวรรณกรรมไทยและต่างประเทศ รวม 19 บท (ข้อมูล ณ วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557)

ที่	ชื่อบทวิจารณ์	วันที่โพสต์	จำนวนผู้เข้าชม (ครั้ง)	จำนวนคอมเมนต์ (ครั้ง)
1.	ทุกสิ่งอันที่เรามีเคยเอื้อนเอ่ยต่อกัน (Toutesces choses qu'on ne's est pas dites)	5 พฤศจิกายน 2555	487	3
2.	The Neverending Story: จุดเริ่มต้นแห่งการแสวงหาดำเนินไม่ รู้จบ	13 พฤศจิกายน 2555	843	2
3.	ชั่วฟ้าดินสลาย ย้อนพิณิจงาน วรรณศิลป์ชั้นครู	20 พฤศจิกายน 2555	791	2
4.	ไปไม่ร่วง ... สู่ราก: นวนิยายแห่งการ แสวงหาการยอมรับของผู้หญิงคน หนึ่ง	4 ธันวาคม 2555	410	3
5.	ลักษณะคล้าย: การวิพากษ์สังคมไทย ร่วมสมัยในแง่มุมต่างๆ	11 ธันวาคม 2555	888	1
6.	สาวนักช้อปฯ ตลุยนิวยอร์ก: เมื่อสาว นักช้อปต้องเปลี่ยนตัวเอง	21 ธันวาคม 2555	474	1
7.	เสน่ห์นิยายชุดของ ‘กิ้งฉัตร’ ในมายา ตะวัน – มนต์จินตรา และ ฟ้า กระจำงดา	2 ธันวาคม 2556	5,545	8

ที่	ชื่อบทวิจารณ์	วันที่โพสต์	จำนวนผู้เข้าชม (ครั้ง)	จำนวนคอมเมนต์ (ครั้ง)
8.	กลองสังกะสี (Tin Drum) เครื่องมือ ในการประท้วงและเหยียดหยามสังคมของ กินเทอร์ กราสส์	7 มกราคม 2556	316	1
9.	ลิตเติ้ลทรี: การสร้างจิตสำนึกอันดี งามให้แก่มนุษย์ในการเข้าใจโลกและ ธรรมชาติ	23 มกราคม 2556	378	-
10.	มงกุฎกุหลาบ นวนิยายเรื่องล่าสุด ของโรสลาเรน	6 กุมภาพันธ์ 2556	1,818	4
11.	ความเรียบเรื่อย และแปลกแยก: เสน่ห์ของ "แกะรอยแกะดาว"	27 ก.พ. 56	301	1
12.	เมื่อสวรรค์ให้รางวัลผม: อีกหนึ่ง บทเรียนชีวิตที่ควรศึกษา	12 มี.ค.56	478	2
13.	คุณชายธนาธร โดย ธารา	27 มี.ค. 56	1,033	6
14.	คุณชายปวรจุ	25 เม.ย. 56	875	4
15.	คุณชายพุดพิภพ: ความรักต่างชนชั้น ของคุณชายหมอแห่งราชสกุลจุฑา เทพ	21 พ.ค. 56	782	3
16.	คุณชายรัชชานนท์	3 มิ.ย. 56	829	1
17.	คุณชายรณพีร์	7 มิ.ย. 56	556	2
18.	บทสรุปของนวนิยายสุภาพบุรุษจุฑา เทพ	5 ก.ค. 56	946	5
19.	Cassette ท่วงทำนองในรอยรัก	27 ก.ย. 56	538	4

ส่วนที่หนึ่ง คือ **บทวิจารณ์งานวรรณกรรม** จากจำนวนบทวิจารณ์ที่โพสต์จำนวน 19 บท แบ่งเป็นการวิจารณ์งานวรรณกรรมไทย 11 ชิ้น และงานวรรณกรรมต่างประเทศ จำนวน 8 ชิ้น ผู้วิจัยพบว่า มีผู้เข้าชมทั้งสิ้น 18,288 ครั้ง แสดงให้เห็นว่าสมาชิกใน bloggng สนใจอ่านงานวิจารณ์ หากคิดเฉลี่ยจำนวนครั้งที่เข้าชมเทียบกับจำนวนบทวิจารณ์ที่โพสต์ เท่ากับ 962.526 ครั้งต่อบท แต่ในความเป็นจริงพบว่า บทวิจารณ์วรรณกรรมไทยจะได้รับความนิยมเข้าชมมากกว่างานวรรณกรรมต่างประเทศ เนื่องจากบทวิจารณ์วรรณกรรมต่างประเทศจะมีผู้เข้าชมโดยเฉลี่ยประมาณ 300-400 ครั้ง จะมีบทวิจารณ์วรรณกรรมต่างประเทศเพียงชิ้นเดียวที่มีผู้เข้าชมถึง 843 ครั้ง (วิจารณ์งานวรรณกรรมเรื่อง Neverending Story) เนื่องจากวรรณกรรม

เรื่องนี้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายอยู่แล้ว แต่ก็ยังถือว่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ขณะที่ผู้เข้าชมบทวิจารณ์วรรณกรรมไทยโดยประมาณ 800 ครั้งต่อชิ้น ซึ่งมีบทวิจารณ์ที่มีผู้เข้าชมสูงสุดถึง 5,545 ครั้ง (วิจารณ์นวนิยายชุด 3 เรื่อง ของกิ่งฉัตร คือ มายาตะวันตก มนต์จันทร์ และ ฟ้ากระจำวด) นับว่ามากกว่าค่าเฉลี่ยถึง 5.7 เท่า และมีบทวิจารณ์งานวรรณกรรมไทยอีก 2 ชิ้นที่มีผู้เข้าชมมากกว่า 1,000 ครั้ง คือ บทวิจารณ์มงกุฎกุหลาบ นวนิยายเรื่องล่าสุดของโรสลาเรน หรือ ทมยันตี (1,818 ครั้ง) และ คุณชายธนาธร ของ ณาธา (1,033 ครั้ง)

ผู้วิจัยเห็นว่า ชื่อนักเขียนและชื่อผลงานวรรณกรรม นับว่าเป็นสิ่งดึงดูดใจให้เลือกอ่านงานวิจารณ์ด้วย ดังเช่นในกรณีบทวิจารณ์งานวรรณกรรมของ กิ่งฉัตร โรสลาเรน (หรือทมยันตี) และ ณาธา ได้รับความสนใจเข้าชมเป็นจำนวนมากเป็นอันดับหนึ่งถึงสามเมื่อเทียบกับผลงานชิ้นอื่น เนื่องจากนักเขียนทั้งสามคนเป็นนักเขียนยอดนิยมที่มีกลุ่มแฟนคลับติดตามผลงานเป็นจำนวนมากอยู่แล้ว ขณะเดียวกันที่ว่า นักเขียนทั้งสามคนนี้ยังเป็นที่นิยมของสมาชิกในบล็อกแห่งนี้ด้วย เช่นในกรณีของ “กิ่งฉัตร” ที่มักมีผู้นิยมนำงานของเธอมาวิจารณ์ในบล็อกวิจารณ์หนังสือใน www.bloggang.com อยู่เสมอ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยเสริมที่ทำให้บทวิจารณ์งานวรรณกรรมบางชิ้นได้รับความสนใจมากยิ่งขึ้น เนื่องจากงานวรรณกรรมที่นำมาวิจารณ์อยู่ในกระแสความสนใจของคนส่วนใหญ่ในสังคม เช่น ในกรณีของบทวิจารณ์นวนิยาย 3 เรื่องของ กิ่งฉัตร คือ มายาตะวันตก มนต์จันทร์ และ ฟ้ากระจำวด เช่นเดียวกับบทวิจารณ์นวนิยาย 5 เรื่องในชุดสุภาพบุรุษจุฑาเทพได้รับความสนใจเป็นพิเศษ เพราะสถานีโทรทัศน์สีช่อง 3 นำนวนิยายเหล่านี้มาสร้างเป็นละครโทรทัศน์ในช่วงเวลาเดียวที่การเผยแพร่บทวิจารณ์ ขณะเดียวกัน มงกุฎกุหลาบ เป็นผลงานเรื่องล่าสุดของโรสลาเรน ที่ยังไม่ค่อยมีผู้ใดวิจารณ์หรือกล่าวถึงมากนัก

แต่เมื่อพิจารณาความคิดเห็นที่มีต่อบทวิจารณ์ที่น่าเสนอพบว่า มีปริมาณน้อยมาก คือมีเพียง 56 ความคิดเห็นเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้เข้าชมทั้งหมด 5,545 ครั้ง ซึ่งเท่ากับ 1.0099% ซึ่งความคิดเห็นและทัศนะวิจารณ์ส่วนใหญ่จะกล่าวเพียงแค่ว่า เคยอ่าน ไม่เคยอ่าน หรือ อยากอ่านงานวรรณกรรมที่กล่าวถึงในบทวิจารณ์ ในจำนวนนี้มีเพียง 8 ความคิดเห็นเท่านั้นที่มีต่อบทวิจารณ์จริงๆ ที่กล่าวว่า “รีวิได้เยี่ยมมาก อ่านนิยายเล่มนี้มานานแล้ว ได้เข้าใจประเด็นหลายอย่างของเรื่อง” (จากบทวิจารณ์กลองสังกะสี) และ “ขอบคุณ บทความความดีๆ เช่นนี้ค่ะ” (จากบทวิจารณ์เสน่ห์นิยายชุดของ “กิ่งฉัตร”...) “วิจารณ์ดีจังเลยค่ะ เห็นด้วยที่พลอตมันซ้ำกันจริงๆ และประเด็นเนื้อหาก็คือ เกี่ยวกับความต่ำและสูงของศักดิ์นาทั้งหมด...” หรือ “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” (จากบทวิจารณ์บทสรุปของนวนิยายสุภาพบุรุษจุฑาเทพ)

○ *เปิดเลี่ยมวรรณกรรม* เป็นการนำข่าวสารและข้อสรุปที่น่าสนใจที่ได้จากการเข้าร่วมฟังการเสวนา / สัมมนา ทางวรรณกรรมต่างๆ มาสรุปและเสนอในรูปของบทความสั้นๆ รวม 5 ชิ้น (ข้อมูล ณ วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557)

ที่	ชื่อบทความ	วันที่โพสต์	จำนวนผู้เข้าชม (ครั้ง)	จำนวนคอมเมนต์ (ครั้ง)
1.	อ่านหนังสือคือความรื่นรมย์	6 พฤศจิกายน 2555	539	-
2.	ความเป็นอาเซียนในงานเขียนไทย (อินเทอร์เน็ตสุดๆ) ลง	22 พฤศจิกายน 2555	959	-
3.	ลักษณะของเรื่องสั้นที่ดี	26 พฤศจิกายน 2555	1,390	2
4.	ทัศนะการวิจารณ์ของจรรยาพร ประไพษ์ประลัย	26 ส.ค. 56	283	-
5.	ค่ายการวิจารณ์	30 ส.ค. 56	423	-

ส่วนที่สอง คือ **เปิดเสียงมววรรณกรรม** ผู้วิจัยพบว่าจำนวนผู้เข้าชมข่าวสารวรรณกรรม และข้อสรุปเกี่ยวกับแวดวงวรรณกรรมที่น่าสนใจมีเป็นจำนวนมาก คือ 3,594 ครั้ง จากจำนวนบทความ 5 ชิ้น เฉลี่ย 718 ครั้งต่อชิ้น ซึ่งคนส่วนใหญ่จะสนใจบทความที่ให้ความรู้เกี่ยวกับงานวรรณกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ลักษณะเรื่องสั้นที่ดี” มีผู้สนใจเข้าชมจำนวน 1,390 ครั้ง และ “ความเป็นอาเซียนในงานวรรณกรรมไทย” ผู้เข้าชมจำนวน 959 ครั้ง แต่กลับพบว่าผู้แสดงความคิดเห็นแค่ 2 ความคิดเห็น หรือเท่ากับ 0.0556% เท่านั้น บทความที่มีผู้แสดงความคิดเห็นมากที่สุดมีเพียงบทความเดียว และเป็นบทความที่มีผู้เข้าชมมากที่สุด นั่นคือ “ลักษณะเรื่องสั้นที่ดี” แม้ว่าความคิดเห็นทั้งสองจะกล่าวถึงบทความเดียวกันคือ “ลักษณะของเรื่องสั้นที่ดี” แต่มีความคิดเห็นที่ต่างกันอย่างชัดเจน คนหนึ่งกล่าวชื่นชมว่า “ได้อ่านบททวนอีกครั้ง ดีมากๆ เลยครับ” ขณะที่อีกคนให้ความเห็นในเชิงตำหนิว่า “กากวะ” (หมายถึงไม่มีประโยชน์ อย่างนั้นๆ)

จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ผู้อ่านในพื้นที่นี้ส่วนใหญ่แม้ว่าจะให้ความสนใจทั้งข่าวสาร สาร และบทวิจารณ์วรรณกรรม มากกว่าอีก 2 พื้นที่ที่กล่าวไปแล้วข้างต้น แต่ก็ยังมีการแสดงทัศนะวิจารณ์ที่จำกัดอยู่มาก ทั้งนี้พบว่าไม่ว่าเนื้อหาที่น่าสนใจจะต่างกัน แต่ปริมาณผู้ที่แสดงความคิดเห็นก็ไม่ต่างกันมากนัก คือ มีเพียงประมาณ 1% ของผู้เข้าชมทั้งหมด

สรุป

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การเปิดพื้นที่วิจารณ์ใน [www. bloggang.com](http://www.bloggang.com) ครั้งนี้ กระตุ้นให้เกิดการอ่านในจำนวนที่น่าพอใจ แต่ยังไม่สามารถกระตุ้นให้เกิดการวิจารณ์และการวิจารณ์ข้อวิจารณ์ได้ ขณะเดียวกันยังช่วยสร้างเครือข่ายของนักอ่าน ที่สนใจอ่านบทวิจารณ์และงานวรรณกรรมไปพร้อมกันด้วย

1.3 การเผยแพร่ผลการวิจัยไปสู่สาธารณะ

สาขาวรรณศิลป์เผยแพร่ผลการวิจัยของสาขาใน 3 ลักษณะ ดังนี้

1.3.1 การเสนอบทความวิชาการในการประชุมเสนอผลงานวิชาการและการวิจัย รวม 2 ครั้ง ดังนี้

○ การเสนอบทความ หัวข้อ “วรรณกรรมออนไลน์ของไทย: โลกาภิวัตน์ที่ท้าทายการวิจารณ์” ในการประชุมเสนอผลงานทางวิชาการและวิจัย สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ครั้งที่ 7 ในวันพุธที่ 11 กันยายน 2556 เวลา 11.30-12.00 น. ณ ห้องประชุมพุดด่าง ชั้น 3 อาคาร 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง หัวหมาก กรุงเทพฯ

○ การเสนอบทความ “วรรณกรรมออนไลน์ : สุนทรียศาสตร์ทางวรรณศิลป์ที่เปลี่ยนแปลงไปในบริบทสังคมไทยร่วมสมัย” ในการประชุมวิชาการ 9th International Conference on Humanities and Social Science 2013” ในวันที่ 14 พฤศจิกายน 2556 เวลา 11.00-12.30 น. ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

1.3.2 การเสนอผลการวิจัยในรูปแบบบทความและบทความวิชาการ จำนวน 3 บทความ ดังนี้

○ บทความ “วรรณกรรมออนไลน์ : สุนทรียศาสตร์ทางวรรณศิลป์ที่เปลี่ยนแปลงไปในบริบทสังคมไทยร่วมสมัย” เผยแพร่บทความที่นำเสนอรวมไว้ในเอกสารแจก ส่วนบทความฉบับเต็มนั้นเผยแพร่ในรูปของซีดีท้ายเอกสารแจกในการประชุมวิชาการ 9th International Conference on Humanities and Social Science 2013” ในวันที่ 14 พฤศจิกายน 2556 เวลา 11.00-12.30 น. ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (หน้า 276-298 อ่านเพิ่มเติมในภาคผนวกที่ 6)

○ การเผยแพร่บทความ “วรรณกรรมออนไลน์ของไทย: โลกาภิวัตน์ที่ท้าทายการวิจารณ์” (Thai Online Literature: A Yearning for Criticism in a Literary Community) ใน วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์ ปีที่ 32 ฉบับที่ 2 หน้า 107-124 (อ่านเพิ่มเติมในภาคผนวกที่ 7)

○ การเผยแพร่บทความ “การวิจารณ์ ‘วรรณศิลป์’ ใน ‘ค่ายวิจารณ์ศิลปะ’ ” ใน วารสารวรรณกรรมไทยร่วมสมัย ปรากฏ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน 2557 หน้า 170-177. (อ่านเพิ่มเติมในภาคผนวกที่ 8)

1.3.3 การได้รับเชิญจากองค์กรภายนอก

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสาขาวรรณศิลป์ได้รับเชิญไปเข้าร่วมกิจกรรมจากองค์กรภายนอก รวม 2 ครั้ง ดังนี้

○ ผู้วิจัยสาขาวรรณศิลป์ได้รับเชิญเป็นกรรมการคัดสรรเลือกนวนิยาย รางวัลนายอินทร์อวอร์ด ครั้งที่ 15 ประจำปี 2556

○ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสาขาวรรณศิลป์ได้รับเชิญเข้าร่วมการประชุมสัมมนา TK Forum 2013 “อ่าน 3 มิติ: อ่านวิเคราะห์ อ่านวิจารณ์ อ่านตีความ” ขึ้น ในวันอังคารที่ 24 กันยายน 2556 เวลา 13.00 – 17.00 น. ณ ห้องมินิเธียเตอร์ 1-2 อุทยานการเรียนรู้ต้นแบบและบริการ ชั้น 8 ศูนย์การค้าเซ็นทรัล เวิลด์

2. ข้อค้นพบจากการวิจัย

2.1 สถานภาพการวิจารณ์ในสื่อสิ่งพิมพ์

2.1.1 พื้นที่สื่อสิ่งพิมพ์กับการวิจารณ์

1. การลดพื้นที่การวิจารณ์หนังสือในสื่อสิ่งพิมพ์หลัก แม่นิตยสารหรือหนังสือพิมพ์ที่เคยเป็นพื้นที่สำคัญในการเผยแพร่วิจารณ์ก็ไม่ได้ยับยั้งเพื่อการวิจารณ์หนังสือดังเช่นในอดีต เนื่องจากการวิจารณ์หนังสือส่งผลในวงแคบเพียงนักเขียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเท่านั้น การลดพื้นที่การวิจารณ์จึงส่งผลให้ผู้วิจารณ์ไม่สามารถที่จะวิจารณ์วรรณกรรมได้เต็มรูปแบบ ในปัจจุบันจึงพบว่ามียอดการแนะนำหรือรีวิวหนังสือมากกว่าคอลัมน์วิจารณ์ จึงทำให้ผู้อ่านปัจจุบันมักเข้าใจว่าการวิจารณ์หนังสือและการแนะนำหนังสือเป็นสิ่งเดียวกัน

2. พื้นที่ในการวิจารณ์และแนะนำหนังสือในสื่อสิ่งพิมพ์เปลี่ยนเป็นพื้นที่ในการโฆษณาหนังสือของสำนักพิมพ์ต่างๆ มากขึ้น สำนักพิมพ์ใช้คอลัมน์การวิจารณ์และแนะนำหนังสือเป็นช่องทางโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อเพิ่มยอดขายหนังสือ สำนักพิมพ์มักจะส่งเพียงคำนำที่สำนักพิมพ์ต้องการประชาสัมพันธ์เพื่อมาเผยแพร่ในคอลัมน์แนะนำหนังสือเท่านั้น โดยที่เจ้าของนิตยสารที่เปิดพื้นที่คอลัมน์แนะนำหนังสือแทบจะไม่ได้มีส่วนสำคัญในการแนะนำหนังสือเลย จึงทำให้หนังสือดีมีคุณภาพที่ควรจะได้รับคำแนะนำขาดพื้นที่ในการประชาสัมพันธ์

3. การวิจารณ์วรรณกรรมเต็มรูปแบบมีพื้นที่เพิ่มขึ้น แต่ไม่ใช่พื้นที่ที่ผู้อ่านทั่วไปจะเข้าถึงในการอ่านได้สะดวก เนื่องจากอยู่ในรูปของนิตยสารหรือวารสารเฉพาะกลุ่ม เช่น นิตยสาร อ่าน **Writer** หนังสือใต้ดิน และวารสารทางวิชาการของสถาบันการศึกษา แม้ว่าจะเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ช่วยสร้างความคึกคักของการวิจารณ์ได้ แต่ในวงที่แคบ เนื่องจากวารสารวิชาการเหล่านี้มักเผยแพร่ในวงจำกัด ไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในสังคมผู้อ่านทั่วไป

2.1.2 การวิจารณ์และบทวิจารณ์

1. มุมมองการวิจารณ์ที่มีความหลากหลายมากขึ้น

- คุณจรรยาพร ปรปักษ์ประลัย ตั้งข้อสังเกตว่า แนวคิดหลังสมัยใหม่ (postmodern) ที่เป็นที่นิยมในปัจจุบันก่อให้เกิดความเชื่อว่ามีคำตอบเบ็ดเสร็จ ไม่มีความจริงหนึ่งเดียว ความจริงขึ้นอยู่กับว่าผู้ใดเป็นผู้มองความจริงนั้นๆ หรืออาจจะไม่มีความจริงที่แท้ ไม่มีความคิดที่ล้ำเลิศหนึ่งเดียว ไม่มีความงามสมบูรณ์ ความจริง-ความดี-ความงาม ที่เคยได้รับการยกย่องถูกตั้งคำถาม หรือผลงานที่ได้รับการยกย่องว่าดีถูกนำกลับมาพิจารณาใหม่ เพราะมีคำถามที่สำคัญมากเกิดขึ้นคือ ใครเป็นผู้บอกว่าดี จึงทำให้สถานะของผู้รู้ นักเขียน (เพราะนักเขียนถูกมองว่าไม่ได้สร้างสรรค์อะไรใหม่ เป็นเพียงนักประกอบสร้างเท่านั้น) และนักวิจารณ์ถูกสั่นคลอน²⁷

- แนวคิดและมุมมองในการวิจารณ์วรรณกรรมขึ้นอยู่กับคำถามของนักวิจารณ์ต่อตัวบทวรรณกรรมขณะที่ย่ออ่าน เช่น การอ่านจะเป็นการเติมเต็มหรือค้นหาสิ่งที่เข้ากับชุดความคิดหรือความเชื่อที่มีอยู่เดิมของผู้อ่านก็ได้ การอ่านจะเป็นทั้งการตอบและการถามคำถาม เนื่องจากตัวบทมีหลายคำตอบ ต้องขึ้นอยู่กับว่าผู้อ่านต้องการถามหาอะไรจากตัวบท และบางคำตอบอาจจะไม่เคยมีผู้ใดคิดถึงมาก่อน การอ่านเป็นการเขียนงานชนิดหนึ่งก็ได้ เพราะการอ่านแสดงนัยบางอย่างที่เกินเลยกว่าตัวบท หรือบางครั้งการอ่านยังเป็นการเติมเต็มช่องว่าง (fill the gap) ของตัวบทไปพร้อมกันด้วย นอกจากนี้ การอ่านยังเป็นการอ่านสื่อหรืออ่านสาร (medium or message) เพราะทฤษฎีการสื่อสารกล่าวว่า “สื่อหรือตัวสาร” (The medium is the message.) หรือการอ่านเป็นการอ่านความหมายหรืออ่านความคิดก็ได้

- การนำทฤษฎีวรรณคดีวิจารณ์หรือมุมมองการวิจารณ์ต่างๆ มาประยุกต์ใช้ได้ในการวิจารณ์หรือการอ่านงานวรรณกรรมในหลากหลายลักษณะ เช่น การวิจารณ์โดยพิจารณาจากกลวิธีทางวรรณศิลป์ อาทิ การใช้บุคลาธิษฐาน การเปรียบเทียบข้ามผัสสะของประสาทสัมผัส โดยการสลับข้ามผัสสะ การใช้ paradox/hyperbole การใช้พหุโฆษะ (polyphony / heteroglossia) หรือ มุมมองการใช้ “ความจริง” มองเห็น 2 มิติ กับ จินตนาการ ที่มองเห็น 3 มิติ และ การใช้ “สื่เปลี่ยนสัญลักษณ์” ในการวิเคราะห์งานวรรณกรรม รวมทั้ง การใช้ทฤษฎี “รื้อสร้าง” (Deconstruction) แต่การใช้ทฤษฎีในการวิจารณ์จะสัมฤทธิ์ผลได้เมื่อผู้วิจารณ์เลือกใช้ทฤษฎีที่เหมาะสมกับตัวบท

ขณะเดียวกันการวิจารณ์หนังสือไม่ควรวิจารณ์ด้วยทฤษฎีมากเกินไป ดังเช่นคุณจิตกร บุขบา นักวิจารณ์วรรณกรรมอาชีพคนหนึ่งให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการใช้ทฤษฎีในการวิจารณ์ว่า

²⁷ ข้อมูลจากการเสวนา “ลับคมปาก(กา) วรรณกรรมวิจารณ์” โดย จรรยาพร ปรปักษ์ประลัย วันเสาร์ที่ 18 พฤษภาคม 2556 เวลา 10.30 – 13.00 น. ณ ชั้น 6 หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

“หากงานวรรณกรรมเรื่องใดที่เข้ารอบทฤษฎีใดก็จะให้ความรู้ที่เกี่ยวกับทฤษฎีนั้นไปด้วย แต่ไม่ได้นำทฤษฎีเป็นไม้บรรทัดมาวัดหนังสือ เนื่องจากว่านักเขียนมิได้ใช้ทฤษฎีในการเขียน แต่หากหนังสือเล่มนั้นสามารถนำทฤษฎีมาเสนอให้เห็น นับเป็นการเพิ่มพูนและยกวิธีการอ่านหนังสือให้กับผู้อ่านและช่วยยกระดับการอ่านให้มีความลึกซึ้งขึ้นได้ และยังชี้ให้เห็นว่าบทวิจารณ์ที่ดีต้องเป็นงานที่ใช้ภาษาที่สื่อความได้ง่าย การวิจารณ์ต้องเป็นไปตามลำดับให้ผู้อ่านเห็นโครงสร้าง เปลือกนอกและเนื้อหาสาระข้างใน ผู้วิจารณ์ต้องแจ่มแจ้งให้ทั้งผู้เขียนและผู้อ่านเห็นข้อคิดและความงามของงานวรรณกรรมเรื่องนั้นๆ ควรยึดหนังสือเป็นสรณะในการวิจารณ์ ไม่ใช่ให้ความสำคัญที่ตนเอง ที่ต้องการเขียนบทวิจารณ์เพื่อแสดงภูมิรู้ของตนเอง ประดิษฐ์สำนวนซ้อนในบทวิจารณ์ ที่ยากต่อความเข้าใจของผู้อ่านบทวิจารณ์ เช่นวิธีการวิจารณ์ของกอบกุล อิงคุทานนท์ กับ ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช เพราะว่าทั้งสองคนอ่านหนังสืออย่างที่ว่าหนังสือเป็น ไม่ได้อ่านหนังสือด้วยทฤษฎี”²⁸

2. บทวิจารณ์ถูกลดคุณค่าและความสำคัญ เนื่องจากสำนักพิมพ์ส่วนใหญ่มุ่งให้ความสำคัญกับการตลาดและยอดขาย จึงมุ่งสนใจที่จะพิมพ์เฉพาะงานวรรณกรรมที่สนองตอบความต้องการของตลาดเท่านั้น โดยหันไปสนใจพิมพ์งานวรรณกรรมออนไลน์แทน อาทิ นิยายรักหวานแหวว ซึ่งงานวรรณกรรมเหล่านั้นส่วนใหญ่เป็นงานวรรณกรรมที่ไม่ได้กระตุ้นให้เกิด คำถาม วิพากษ์วิจารณ์ โต้เถียงใดๆ จึงไม่ต้องการการวิจารณ์ที่ทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมระหว่างงานวรรณกรรมกับนักอ่านอีกต่อไป

2.1.3 นักวิจารณ์

- นักวิจารณ์วรรณกรรมในปัจจุบันยังขาดความกล้าที่จะวิจารณ์ หรือกล้าที่จะชี้แนะหรือว่ากล่าวสังคม นักเขียน หรือผู้อ่าน และยังเกร็งที่จะวิจารณ์ในแง่ที่ไม่ดี เพราะเกรงที่จะถูกโต้ตอบจากนักเขียน หรือเกิดจากการที่นักวิจารณ์ตามความคิดของนักเขียนไม่ทัน
- นักวิจารณ์บางคนมีความเชื่อมั่นหรือมีแนวคิดที่ชัดเจน และมักจะบีบวรรณกรรมให้เข้าไปสู่ทฤษฎีที่ตนต้องการจะกล่าวถึง เช่น ทฤษฎีชนชั้น สตรีนิยม หลังสตรีนิยม หรือบีบไปสู่คำตอบที่ตนเองอยากได้ จนทำให้วรรณกรรมกลายเป็นเครื่องมือในการกล่าวถึงในสิ่งที่อยากกล่าวถึง และไม่ให้ความสำคัญต่อตัวงานวรรณกรรม
- การขาดแคลนนักวิจารณ์อาชีพ โดยเฉพาะรุ่นต่ออาจารย์ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช และ คุณจรรยาพร ปรปักษ์ประลัย
- จากการที่ขาดนักวิจารณ์อาชีพ ทำให้นักเขียนมาทำหน้าที่นักวิจารณ์ไปพร้อมกันด้วย เช่น วาด ระวี ปราปดา หยุน กิตติพล สรค์คานนท์ อนุสรณ์ ตีปยานนท์ ภาณุ ตรัยเวช อุทิศ เหมะมูล หรือแม้แต่ชาติ กอบจิตติ ยังมีคอลัมน์วิจารณ์หนังสือแปลในนิตยสาร **Writer** ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์คุณอุทิศ เหมะมูล

²⁸ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณจิตกร บุชบา เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2555

ได้ให้ความเห็นการที่นักเขียนมาเป็นนักวิจารณ์ว่า “นี่เป็นเรื่องปกติของนักเขียนอยู่แล้ว เนื่องด้วยนักเขียนมีความเป็นนักวิจารณ์อยู่ในตัว เพราะในการเขียนงานของนักเขียนนั้นก็ต้องมีการวิจารณ์ไปพร้อมกันด้วย แต่กลุ่มนักเขียนที่ทำงานวิจารณ์ด้วยเลือกที่จะเป็นนักเขียนมากกว่าจะเป็นนักวิจารณ์ จึงทำให้นักวิจารณ์และงานวิจารณ์หายไป”²⁹

2.2 สถานภาพการวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ต

2.2.1 พื้นที่การวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ต

1. สื่ออินเทอร์เน็ตเปิดกว้างเพื่อการวิจารณ์โดยไม่มีข้อจำกัดพื้นที่ ทั้งพื้นที่ของการเขียนบทวิจารณ์ การเผยแพร่ การเสพการรับบทวิจารณ์ แต่ต้องขึ้นอยู่กับว่าสามารถใช้อินเทอร์เน็ตและมีเครื่องมือ คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต เพื่อที่จะเข้าถึงเว็บไซต์ต่างๆ ในการศึกษาพื้นที่การวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตได้หรือไม่ อย่างไร

- เว็บไซต์เด็กดี เป็นเว็บไซต์ที่เปิดพื้นที่และเปิดโอกาสให้เกิดกลุ่มวิจารณ์ บทวิจารณ์ และนักวิจารณ์หน้าใหม่ขึ้นเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่การวิจารณ์ในเว็บไซต์เด็กดีเป็นการวิจารณ์นิยายออนไลน์ที่เผยแพร่ในเว็บไซต์เด็กดี โดยเปิดพื้นที่ให้วิจารณ์ทำผลงานวรรณกรรมที่โพสต์เผยแพร่ทุกเรื่อง

- เว็บไซต์บล็อกแก็งเป็นการวิจารณ์งานวรรณกรรมที่ได้มีการตีพิมพ์แล้ว ในส่วนนี้มีความคึกคักทั้งด้านบทวิจารณ์และการสร้างชุมชนเครือข่ายวรรณกรรมที่สำคัญบนโลกออนไลน์ ที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความสนใจด้านวรรณกรรมได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นที่มีต่อหนังสือ

2. การวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตเข้ามาทดแทนการวิจารณ์สื่อสิ่งพิมพ์ที่ลดลงได้ แต่ก็สามารถเข้าถึงได้เฉพาะกลุ่มผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเท่านั้น การวิจารณ์ในพื้นที่อินเทอร์เน็ตไม่ครอบคลุมกลุ่มผู้อ่านหนังสือทั้งหมด ทั้งนี้ยังมีกลุ่มคนที่นิยมนิยกรการอ่านและเคยชินที่จะอ่านหนังสือเล่มมากกว่าที่จะอ่านหนังสือบนหน้าจอคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์สื่อสารต่างๆ จึงทำให้ไม่ได้รับรู้การวิจารณ์ที่เกิดขึ้นบนโลกออนไลน์ การวิจารณ์ออนไลน์จึงอาจเป็นการสื่อสารได้ไม่ครอบคลุมในทุกกลุ่มเท่าการวิจารณ์ในสื่อสิ่งพิมพ์

2.2.2 การวิจารณ์และบทวิจารณ์

1. มุมมองในการวิจารณ์ที่ไม่หลากหลาย โดยเฉพาะการวิจารณ์นิยายออนไลน์ในเว็บไซต์เด็กดี เพราะผู้วิจารณ์มีวัยและประสบการณ์การที่คล้ายคลึงกับนักเขียน และยังพบว่าผู้วิจารณ์ในเว็บไซต์เด็กดีจำนวนหนึ่งมีผู้ส่งนิยายมาให้วิจารณ์เป็นจำนวนมาก นักวิจารณ์จึงแก้ปัญหาด้วยการเลือกอ่านงานวรรณกรรมที่ส่งมาให้

²⁹ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณอุทิศ เหมะมูล เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2556

เพียงคร่าวๆ อ่านเฉพาะตอนแรก หรืออ่านไม่เกิน 5 ตอน การวิจารณ์ในลักษณะนี้นับว่าเป็นอันตราย เพราะทำให้ไม่สามารถที่จะมองเห็นภาพรวมหรือทิศทางของงานวรรณกรรมเรื่องนั้นๆ ได้

2. เว็บไซต์เด็กดีก่อให้เกิดชนบทใหม่ของการวิจารณ์ในอินเทอร์เน็ต คือการเขียนวิจารณ์นิยายที่ยังเขียนไม่จบ และนักวิจารณ์จะวิจารณ์นิยายออนไลน์ที่เผยแพร่ในเว็บไซต์เด็กดีก็ต่อเมื่อเจ้าของนิยายขอให้วิจารณ์เท่านั้น นักเขียนก็สามารถเลือกหรือระบุนักวิจารณ์ที่จะให้วิจารณ์ ทั้งยังสามารถเลือกระดับหรือความเข้มข้นของการวิจารณ์ได้ด้วยตนเองว่าอยากให้วิจารณ์งานของตนในระดับใด ในแง่นี้จึงเห็นว่า การวิจารณ์ไม่ได้เป็นกิจกรรมทางปัญญาที่เป็นอิสระ แต่เป็นเพียงแค่กิจกรรมที่ให้ประโยชน์ในเชิงปฏิบัติ (practical use) เท่านั้น

3. ลักษณะของบทวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกันคือ เป็นบทวิจารณ์ทั่วไป ขนาดสั้น รูปแบบการเขียนวิจารณ์ที่คล้ายกัน เช่น การวิจารณ์โดยแบ่งตามองค์ประกอบของงานวรรณกรรม เช่น โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก บทบรรยาย บทสนทนา เปิดเรื่อง และ ปิดเรื่อง รวมทั้งการใช้ภาษาไม่เป็นทางการที่มีความเป็นกันเองใกล้ชิดกับผู้อ่าน นอกจากนี้ยังมีบทวิจารณ์ซึ่งแสดงความรู้สึกส่วนตัวของผู้อ่านที่มีต่อหนังสือ โดยที่ไม่ได้มีการวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของหนังสือไว้ อาจกล่าวได้ว่าลักษณะต่างๆ เหล่านี้เป็นรูปแบบของการวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ต

2.2.3 ผู้วิจารณ์

1. ผู้วิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นผู้รักสมรรถเล่น เนื่องจากสื่ออินเทอร์เน็ตเปิดพื้นที่วิจารณ์ให้กับบุคคลทั่วไป โดยไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นผู้รู้ หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านวรรณกรรมเท่านั้น แต่การวิจารณ์ในพื้นที่อินเทอร์เน็ตเป็นการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นที่มีต่อหนังสือ ทั้งยังช่วยสร้างชุมชนของผู้ที่รักหนังสือร่วมกัน

2. ข้อจำกัดเรื่องเวลาในการวิจารณ์ เนื่องจากผู้วิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นผู้รักสมรรถเข้ามาวิจารณ์ ผู้วิจารณ์ส่วนใหญ่จึงทำงานวิจารณ์ในเวลาว่าง บทวิจารณ์ที่เผยแพร่ส่วนใหญ่จึงขาดความต่อเนื่องดังจะเห็นว่ากลุ่มวิจารณ์หรือบล็อกวิจารณ์ทั้งในเว็บไซต์เด็กดีและบล็อกแก๊งมักปิดตัวลงเมื่อเปิดได้ประมาณ 1-2 ปี

3. ผู้วิจารณ์และบทวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตไม่ได้รับการยอมรับจากนักวิจารณ์อาชีพ และสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และผู้วิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตมีความเป็นส่วนตัวสูงมาก จึงทำให้บทวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตมีความจำกัดในการรับรู้เพียงในโลกออนไลน์เท่านั้น ไม่ได้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง เมื่อรวมกับลักษณะนิสัยของผู้ที่รักการอ่านหนังสือ ซึ่งส่วนใหญ่จะชอบอยู่กับหนังสือลำพัง จึงทำให้ไม่ต้องการที่จะแสดงตัว และมีความพอใจที่จะได้แลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นผ่านตัวอักษรเท่านั้น

4. การพัฒนาให้เป็นอาชีพของผู้วิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นไปได้ยาก เนื่องจากไม่ได้รับการยอมรับจากผู้ที่อยู่ในแวดวงวรรณกรรมและสื่อกระแสหลัก ทำให้ขาดโอกาสในการพัฒนาการเขียนวิจารณ์และการเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง

2.3 การใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตสร้างสรรค์งานวิจารณ์ไม่เต็มที่

1. สื่อสิ่งพิมพ์ไม่ได้ใช้อินเทอร์เน็ตให้เกิดประโยชน์เพื่อการวิจารณ์อย่างสูงสุด แม้ว่าหนังสือพิมพ์จะใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่ในการเผยแพร่อีกช่องทางหนึ่ง แต่การวิจารณ์หนังสือไม่ได้รับประโยชน์จากช่องทางนี้มีเพียงเว็บไซต์หนังสือพิมพ์กรุงเทพมหานคร และคมชัดลึกเท่านั้นที่มีคอลัมน์การวิจารณ์หนังสือ แต่เป็นเพียงบทวิจารณ์ทั่วไปขนาดสั้นและการรีวิวแนะนำหนังสือเท่านั้น
2. แม้ว่าสื่ออินเทอร์เน็ตจะเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้โดยปราศจากข้อจำกัดด้านอายุ การศึกษา อาชีพ เวลา สถานที่ แต่หากไม่มีการรวมตัวกันอย่างหลากหลายเพื่อสร้างชุมชนทางวรรณกรรมที่มีทั้งผู้วิจารณ์อาชีพ หรือ กึ่งอาชีพ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านวรรณกรรมเข้าร่วม เพื่อที่มาร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและให้ความรู้ซึ่งกันและกัน การวิจารณ์ที่เกิดขึ้นในสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นการวิจารณ์โดยลำพังของผู้วิจารณ์สมัครเล่นเท่านั้น จึงขาดโอกาสที่จะพัฒนาตน และไม่เกิดความรู้รยทางความคิดในการวิจารณ์อย่างหลากหลาย ทั้งคิดต่อยอด คิดแย้ง และการวิจารณ์ซ้อนวิจารณ์ แต่ในอีกด้านหนึ่งยังมีการสร้างกลุ่มปิดเพื่อสร้างกลุ่มวิจารณ์อย่างเข้มข้น นับเป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นภาวะอันย้อนแย้งของการใช้พื้นที่อินเทอร์เน็ต
3. ในแง่ที่สื่ออินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ บล็อก หรือสื่อสังคมต่างๆ ที่เปิดกว้างและกระตุ้นให้เกิดการแสดงความคิดเห็นหรือการแสดงทัศนะวิจารณ์ แต่ทั้งในประเทศและต่างประเทศมีผู้แสดงความเห็นหรือทัศนะวิจารณ์ในจำนวนน้อย และรูปแบบการแสดงความคิดเห็นที่เป็นที่นิยมคือการกด ไลค์ หรือ แชร์ ในเฟซบุ๊ก หรือ การกดปุ่มเห็นด้วย/ไม่เห็นด้วย ซึ่งรูปแบบการแสดงความคิดเห็นนี้ไม่ได้บ่งบอกทัศนะความคิดในการวิจารณ์ แต่เป็นเพียงการเก็บสถิติเท่านั้น ซึ่งปัญหานี้นับเป็นปัญหาร่วมทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2.4 วงการวรรณกรรมไทย

วรรณกรรมไทยแบ่งเป็นสองกลุ่มที่ชัดเจนคือวรรณกรรมสร้างสรรค์และเพื่อชีวิตกับวรรณกรรมยอดนิยม

- วรรณกรรมสร้างสรรค์และเพื่อชีวิต กลุ่มผู้รับวรรณกรรมประเภทนี้ไม่เพิ่มขึ้นและยังมีแนวโน้มที่จะลดลง จึงส่งผลให้สัดส่วนการตลาดน้อยเมื่อเทียบกับวรรณกรรมยอดนิยม ทำให้นักเขียนกลุ่มนี้จะต้องสร้างกลุ่มผู้อ่านเฉพาะหรือแฟนคลับจำนวนหนึ่ง ที่จะรองรับการพิมพ์หนังสือแต่ละครั้งให้มีความคุ้มทุนที่จัดพิมพ์ หรือการใช้ระบบการพิมพ์ตามปริมาณ (print on demand) ทั้งนี้ยังมีข้อสังเกตว่าความคึกคักของประเภทงานวรรณกรรมสร้างสรรค์ในแต่ละปี จะขึ้นอยู่กับการตลาดรางวัลวรรณกรรมยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนหรือรางวัลซีไรต์
- วรรณกรรมยอดนิยมยังคงได้รับความนิยมจากผู้อ่านทั่วไป โดยนักเขียนอาชีพยังคงผลิตงานวรรณกรรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ แต่ช่วงห่างระหว่างการออกหนังสือแต่ละเล่มของนักเขียนอาชีพใช้ระยะ

เวลานาน จึงทำให้มีวรรณกรรมของนักเขียนหน้าใหม่จำนวนมากเข้ามาเติมช่องว่างในช่วงเวลาที่ผู้อ่านรองานวรรณกรรมของนักเขียนอาชีพ แต่งานของนักเขียนหน้าใหม่เหล่านี้ได้รับความนิยมและตอบรับเป็นอย่างดีจากผู้อ่านรุ่นใหม่ จนทำให้งานวรรณกรรมของนักเขียนหน้าใหม่เหล่านี้ ซึ่งส่วนใหญ่ถือกำเนิดมาจากโลกออนไลน์ ได้กลายมาเป็นวรรณกรรมกระแสหลักในปัจจุบัน

- วรรณกรรมออนไลน์ คือ การเขียนงานวรรณกรรมที่เผยแพร่ในสื่อออนไลน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเว็บไซต์พันทิปและเด็คดี ซึ่งมีทั้งแนววรรณกรรมยอดนิยม แฟนตาซี งานรักวัยรุ่น เมื่อวรรณกรรมประเภทนี้เกิดกระแสตอบรับจากผู้อ่านในสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นจำนวนมาก จนกระทั่งมีสำนักพิมพ์นํางานที่เผยแพร่ในออนไลน์มาจัดพิมพ์เป็นเล่ม และได้รับความนิยมอย่างล้นหลามในหมู่ผู้อ่านที่เป็นเยาวชนรุ่นใหม่ และขยายฐานผู้อ่านไปยังคนกลุ่มอื่นมากขึ้น จนงานวรรณกรรมออนไลน์กลายเป็นงานวรรณกรรมกระแสหลักแทนวรรณกรรมสร้างสรรค์ที่ครองตลาดผู้อ่านในสังคมไทยมากกว่า 50 ปีไปได้ ความสำเร็จวรรณกรรมออนไลน์ทำให้เกิดปรากฏการณ์ที่น่าสนใจในวงการวรรณกรรมไทย อาทิ การเกิดประเภทงานวรรณกรรมใหม่ๆ ขึ้น เช่น แนวรักหวานแหว่น แนวแฟนตาซี แนว Y และ แฟนฟิค เป็นต้น

- สำนักพิมพ์ใหม่ที่เกิดขึ้นเพื่อการจัดพิมพ์วรรณกรรมออนไลน์โดยเฉพาะ เช่น แจ่มใส สถาพรบุ๊ค สำนักพิมพ์เหล่านี้ในช่วงเริ่มตั้งสำนักพิมพ์จะคัดเลือกวรรณกรรมออนไลน์จากเว็บไซต์ต่างๆ มาจัดพิมพ์เป็นหลัก และแม้ว่าปัจจุบันจะมีการพัฒนางานเขียนของสำนักพิมพ์ตนเองเพิ่มขึ้น แต่แนวของนิยายยังคงเป็นแบบที่นิยมในสื่อออนไลน์

- สำนักพิมพ์หลักที่จัดพิมพ์งานวรรณกรรมสร้างสรรค์และเพื่อชีวิต รวมถึงวรรณกรรมยอดนิยมนลดความสำคัญการจัดพิมพ์วรรณกรรมสร้างสรรค์ และหันมาให้ความสนใจจัดพิมพ์วรรณกรรมออนไลน์เพิ่มมากขึ้น เพราะสัดส่วนทางการตลาดของงานวรรณกรรมกลุ่มนี้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ จนบางสำนักพิมพ์เปิดสำนักพิมพ์ย่อยเพื่อจัดพิมพ์วรรณกรรมออนไลน์โดยเฉพาะ ทำให้นักเขียนวรรณกรรมสร้างสรรค์และเพื่อชีวิตส่วนหนึ่งหันไปเปิดสำนักพิมพ์เพื่อพิมพ์งานวรรณกรรมสร้างสรรค์และเพื่อชีวิตโดยเฉพาะมากขึ้น

- รูปแบบวรรณกรรมออนไลน์ส่วนใหญ่มักมีปัญหาเหมือนกัน คือ พล็อตเรื่องหลวม โครงเรื่องซ้ำ ผูกปมหลวม ปมยังไม่คลี่คลาย เรื่องยาวไป ใช้ภาษาเยิ่นเย้อ ใช้คำผิดจำนวนมาก เขียนโดยนำบทสนทนามาเรียงกันเป็นเหมือนบทละคร

- บทบาทของบรรณาธิการที่เปลี่ยนไป บรรณาธิการวรรณกรรมออนไลน์มีหน้าที่เพียงเป็นธุรการที่มองหาและคัดเลือกงานวรรณกรรมออนไลน์ที่เผยแพร่ในเว็บไซต์ว่าเรื่องใดจะขายได้ หรือมีพล็อตสนุกเท่านั้น เมื่อนำไปจัดพิมพ์โดยผ่านเพียงแค่กระบวนการพิสูจน์อักษรเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากบรรณาธิการหนังสือเล่มในอดีตที่มีหน้าที่คัดกรองและตรวจแก้ต้นฉบับงานวรรณกรรมอย่างเอาใจจริงเอางังก่อนเผยแพร่

2.5 การตลาดกับหนังสือ

- แนวคิดทางการตลาดและผลประโยชน์ทางธุรกิจที่ให้ความสำคัญกับหนังสือที่ “ขายดี” มากกว่าหนังสือ “ดี”
- ระบบการขายหนังสือ chain store ในปัจจุบัน ที่เป็นทั้ง สำนักพิมพ์ สายส่ง และ ร้านหนังสือ ทำให้เน้นการขายหนังสือสำนักพิมพ์ตนเองก่อนหนังสือของสำนักพิมพ์อื่น ทำให้นักเขียนงานวรรณกรรมสร้างสรรค์ส่วนใหญ่ที่มักจะพิมพ์งานเอง หรือพิมพ์กับสำนักพิมพ์ขนาดเล็กไม่มีอำนาจในต่อรองในการวางแผนในร้านหนังสือ
- การใช้กลยุทธ์ทางตลาดและผลประโยชน์นำในธุรกิจหนังสือ ทำผู้อ่านหนังสือไม่ได้เป็นผู้ที่เลือกหนังสือที่ต้องการจะอ่านอย่างแท้จริง แต่อำนาจดังกล่าวตกอยู่ที่ผู้ผลิตหนังสือว่าจะผลิตหนังสือประเภทใดออกมาขายและจะสร้างโลกการอ่านให้เป็นไปในทิศทางใด เนื่องจากผู้อ่านส่วนใหญ่เลือกอ่านหนังสือเท่าที่มีขายในร้านหนังสือ

2.6 การศึกษาที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการกับการวิจารณ์

การศึกษากับการวิจารณ์สามารถแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ การศึกษาที่เป็นทางการ และการศึกษาที่ไม่เป็นทางการ

2.6.1 การศึกษาที่เป็นทางการ

ข้อเด่นของการศึกษาที่เป็นทางการ

- บทบาทของสถาบันการศึกษาต่อการพัฒนาการวิจารณ์มีแนวโน้มที่ดีขึ้น เนื่องจากสถาบันการศึกษาไม่เพียงแต่ทำหน้าที่ให้ความรู้พื้นฐานในการวิจารณ์วรรณกรรมทั้งในการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาเท่านั้น แต่สถาบันการศึกษาโดยเฉพาะคณะวิชาที่เกี่ยวกับการวิจารณ์วรรณกรรมในสถาบันอุดมศึกษายังจัดการประชุมวิชาการ การเสวนา การสัมมนา หรือการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับนักเขียน งานวรรณกรรมเฉพาะเล่มหรือเฉพาะแนว หรือวรรณกรรมวิจารณ์ อย่างเข้มแข็งและบ่อยครั้งมากขึ้น ซึ่งช่วยสร้างความศรัทธาและกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวในวงการศึกษาด้านวรรณคดีศึกษาเพิ่มขึ้น
- อาจารย์ ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญในด้านวรรณกรรมศึกษา และวรรณกรรมวิจารณ์ก็ยังคงมีบทบาทต่อการให้ความรู้เกี่ยวกับงานวิจารณ์และวรรณกรรมในทางตรง กล่าวคือ การสอนในรายวิชาที่นับผิดชอบ การเสนอผลงานทั้งในรูปของบทความวิชาการทางวรรณกรรม และบทวิจารณ์ ในวารสารวิชาการ และในการประชุมและสัมมนาทางวิชาการต่างๆ

- วงการศึกษาช่วยสร้างความแข็งแกร่งให้กับการวิจารณ์วรรณกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของทฤษฎีวรรณคดีวิจารณ์ เนื่องจากในปัจจุบัน ผู้สอน เรียน และผู้มีความรู้ด้านการวรรณกรรมวิจารณ์ได้นำทฤษฎีวรรณคดีวิจารณ์หรือมุมมองการวิจารณ์ต่างๆ มาประยุกต์ใช้ได้ในการวิจารณ์หรือการอ่านงานวรรณกรรมในหลากหลายลักษณะ เช่น การวิจารณ์โดยพิจารณาจากกลวิธีทางวรรณศิลป์ อาทิ การใช้บุคลาธิษฐาน การเปรียบเทียบข้ามผัสสะของประสาทสัมผัส โดยการสลับข้ามผัสสะ การใช้ paradox / hyperbole การใช้พหุโฆษะ (polyphony / heteroglossia) หรือ มุมมองการใช้ “ความจริง” มองเห็น 2 มิติ กับ จินตนาการ ที่มองเห็น 3 มิติ และ การใช้ “สื่เปลี่ยนสัจศาสตร์” ในการวิเคราะห์งานวรรณกรรม รวมทั้งการใช้ทฤษฎี “รื้อสร้าง” (Deconstruction) ซึ่งการใช้ทฤษฎีในการวิจารณ์จะสัมฤทธิ์ผลได้เมื่อผู้วิจารณ์เลือกใช้ทฤษฎีที่เหมาะสมกับตัวบท

- การข้ามโน้ตทัศน์ ทฤษฎี และกระบวนทัศน์ใหม่ที่ได้จากการศึกษาในการวิจารณ์ ช่วยเปิดมุมมองใหม่ในการวิจารณ์ ซึ่งบางครั้งมุมมองใหม่เหล่านั้นอาจต่างจากนักเขียนคิด หรือนำเสนอสิ่งที่นักเขียนมองไม่เห็น ซึ่งก่อให้เกิดการต่อยอดทางความคิด และสร้างความสนุกที่ได้อ่านความขบขันที่หลากหลาย แต่ถ้าบทวิจารณ์นั้นวิจารณ์ผิดก็จะมีผู้อื่นที่ไม่เห็นด้วยเสนอการวิจารณ์ซ้อนวิจารณ์ได้ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความงอกเงยทางความคิดและทำให้การแสดงทัศนะวิจารณ์สนุกขึ้นด้วย

- จำนวนการพิมพ์หนังสือรวมบทวิจารณ์และบทความทางวรรณกรรมและวรรณคดีศึกษามากกว่า 25 เล่ม ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา

- เป็นข้อบ่งชี้สำคัญที่ทำให้เห็นว่า การวิจารณ์เป็นองค์ประกอบประการสำคัญในกระบวนการสร้างและการเสพวรรณกรรม เพราะการวิจารณ์มีความหมายมากกว่าการแสดงความเห็นต่อหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่ง แต่การวิจารณ์นับเป็นกิจกรรมทางปัญญาที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมการอ่านที่เข้มแข็งมั่นคงของสังคมด้วย และยืนยันด้วยว่าการวิจารณ์มีส่วนสำคัญในวงวรรณคดีศึกษา กล่าวคือ หากการวิจารณ์เข้มแข็งวรรณคดีศึกษาก็จะเข้มแข็งตามไปด้วย แต่จากผลการวิจัย การวิจารณ์บนเส้นทางวรรณคดีศึกษา ยืนยันว่าจุดอ่อนของการศึกษาวรรณคดีไทย คือ การละเลยการวิจารณ์ตัวบทประพันธ์และสิ่งที่เกี่ยวข้อง ทั้งในขั้นตอนการตีความและการประเมินคุณค่า

- นับเป็นตัวอย่างสำคัญที่ชี้ให้เห็นถึงทิศทางการพัฒนาการวิจารณ์ที่สามารถขยายขอบเขตและเติบโตขึ้นจากทิศทางของนักวิชาการรุ่นบุกเบิกไปสู่ทิศทางอื่นๆ ได้ หากนักวิชาการรุ่นใหม่สามารถเปิดมุมมองกระบวนทัศน์ มุมมอง และทฤษฎีการวิจารณ์วรรณกรรมใหม่ๆ ในการศึกษาวรรณกรรมอันหลากหลายก็สามารถสร้างความหมาย เสนอข้อถกเถียงโต้แย้ง รื้อสร้าง แนวคิด และวิธีการศึกษาวรรณกรรมใหม่ๆ ขึ้นได้

- การเผยแพร่ผลงานรวมเล่มจำนวนมากเช่นนี้ นับว่าแหล่งข้อมูลและแหล่งอ้างอิงสำคัญสำหรับผู้ศึกษาทางวรรณคดีศึกษาและวรรณกรรมวิจารณ์ รวมถึงผู้สนใจด้านการวิจารณ์ทั่วไป

ข้อดีของการศึกษาที่เป็นทางการ

- ความอ่อนด้อยในการพัฒนาการอ่านในการศึกษาที่เป็นทางการ ส่งผลต่อความอ่อนด้อยในการวิจารณ์ด้วย ซึ่งความอ่อนด้อยนี้เกิดในการศึกษาทุกระดับ จากการสัมภาษณ์คุณจิตกร บุชบา ได้รับการยืนยันว่า “จากการจัดกิจกรรมร่วมกับสำนักพิมพ์สถาพร บุ๊คส์ ซึ่งได้เป็นวิทยากรในโรงเรียนต่างๆ เกี่ยวกับ ‘ทำอย่างไรให้มีนิสัยรักการอ่าน’ และ ‘อ่านอย่างไรให้ประสบความสำเร็จ’ มานานกว่า 3 ปี พบว่าเด็กนักเรียนไม่อ่านหนังสือ และครูก็ไม่อ่านหนังสือ ขณะเดียวกัน ครูไม่ได้มีความรู้มากพอที่จะให้ความรู้ได้ และหลักสูตรการเรียนของครูไม่ได้มีการสอนเพื่อให้มีความเชี่ยวชาญทางเรื่องนี้”³⁰ ซึ่งพ้องกับผลการวิจัย “สถานะและบทบาทการวิจารณ์ในการศึกษาวรรณคดีไทย” ของดวงมน จิตรจำนงค์ และคณะ ที่ยืนยันว่า “สิ่งที่น่าวิตกก็คือผู้รับสารโดยทั่วไปจะหย่อนความเอาใจจริงเอาใจในการพินิจพิจารณา นอกจากที่จำนวนผู้อ่านก็จะลดน้อยถอยลง ... เมื่อขาดการปูพื้นด้วยการศึกษาอย่างเป็นทางการ เยาวชนส่วนใหญ่ซึ่งไม่มีความสุขด้วยการอ่านในระดับต้น ก็มีแนวโน้มอย่างมากที่จะเติบโตขึ้นโดยหย่อนความสามารถที่จะรับสารจากงานที่ต้องอาศัยทักษะการอ่าน สิ่งที่เป็นเหตุและผลตามมาก็คือปฏิกิริยาเชิงวิจารณ์ต่องานสร้างสรรค์ทางวรรณศิลป์ มักจำกัดอยู่ในวงแคบและกลายเป็นกิจกรรมของผู้รู้หรือนักวิชาการ หรือผู้สร้างงานด้วยตนเองเท่านั้น”³¹

- การจัดกิจกรรมทางวิชาการโดยเน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดกิจกรรมทางวิชาการในปัจจุบันเปิดรับจำนวนบทความที่จะนำเสนอในปริมาณที่มาก คือประมาณ 60-200 ฉบับต่อการจัดสัมมนา 2 วัน โดยแบ่งการเสนอผลเป็นกลุ่มย่อยหลายๆ กลุ่มในเวลาเดียวกัน ซึ่งบางครั้งผู้เข้าร่วมก็สนใจฟังหลายๆ หัวข้อที่จัดในเวลาเดียวกัน ก็ต้องเลือกฟังเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งแทน อีกทั้ง การจัดการเสนอผลงานในปริมาณมาก และในเวลาอันจำกัดเช่นนี้ ทำให้ผู้เสนอผลงานมีเวลาเสนองานเพียง 10-15 นาทีเท่านั้น ซึ่งนับว่าเป็นเวลาที่น้อยเกินกว่าจะนำเสนอประเด็นศึกษาได้อย่างครบถ้วนและรอบด้าน ขณะเดียวกัน บทความวิชาการที่เกี่ยวกับการวิจารณ์วรรณกรรมจำนวนมากที่นำเสนอให้กิจกรรมวิชาการที่จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลที่เผยแพร่อยู่ในวงจำกัด และไม่ได้เผยแพร่ในรูปเอกสารตีพิมพ์ แต่เผยแพร่ในรูปของซีดีแนบท้ายแทน ผู้ที่ได้อ่านเอกสารหรือได้รับทราบข้อมูลเหล่านี้มักจะเป็นผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการนั้นๆ จึงเป็นที่น่าเสียดายข้อมูลจำนวนมากเหล่านี้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยอยากเสนอให้มีหน่วยงานกลางที่รวบรวมและเผยแพร่บทความวิชาการที่เสนอในกิจกรรมวิชาการตามมหาวิทยาลัยและหน่วยงานต่างๆ ได้จัดขึ้น ก็จะเป็นคุณูปการต่อวงการวรรณคดีศึกษาของไทยต่อไป

- การที่ทุกมหาวิทยาลัยที่สอนทางด้านวรรณคดีศึกษาพร้อมใจกันจัดกิจกรรมทางวิชาการเช่นนี้ บ่อยครั้งที่พบมีหลายมหาวิทยาลัยจัดงานตรงกัน หรือในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกัน จึงทำให้ผู้สนใจต้องเลือก

³⁰ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณจิตกร บุชบา เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2555

³¹ ดวงมน จิตรจำนงค์ และคณะ. การวิจารณ์บนเส้นทางวรรณคดีศึกษา. มหาสารคาม: อนิพนธ์, 2555, 16.

ว่าจะไปเข้าร่วมกิจกรรมที่ใด จึงพลาดที่จะเข้าร่วมงานอีกที่ไปอย่างน่าเสียดาย จึงน่าจะมีการหารือร่วมกันเพื่อจัดงานตารางงานไม่ให้ซ้อนกัน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สนใจสามารถเข้าฟังได้ทุกรายการโดยไม่ต้องเลือก

- การใช้ทฤษฎีในการวิจารณ์จะกลายเป็นข้อด้อยในหลายลักษณะ อาทิ

○ หากนักวิจารณ์เริ่มต้นการวิจารณ์ด้วยการตั้งทฤษฎีไว้ในใจ และนำตัวบทมาเป็นตัวอย่างเพื่อสนับสนุนทฤษฎีที่ตั้งไว้ ทำให้ทิศทางการวิจารณ์ดังกล่าว มุ่งเน้นที่การพิสูจน์ทฤษฎีมากกว่าอธิบายตัวบทวรรณกรรม

○ ในปัจจุบันพบว่ามียุทธวิธีวิจารณ์จำนวนหนึ่งที่ผู้วิจารณ์ไม่ได้มุ่งวิจารณ์หนังสือ แต่กลับมาแอบอิงและยึดโยงเข้ากับหนังสือเพื่อใช้ทฤษฎีและมุมมองของตนวิพากษ์สังคมและบริบทต่างๆ โดยเน้นการเสนอหลักคิดของผู้วิจารณ์เป็นสำคัญ โดยละเลยตัวบทวรรณกรรมที่เลือกมาวิจารณ์

2.6.2 การศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ (informal education)

ข้อเด่นของการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ

- การศึกษาการวิจารณ์อย่างไม่เป็นทางการเปิดโอกาสผู้ที่ไม่ได้อยู่ในวงการหรือไม่ได้ศึกษาทางด้านวรรณคดีศึกษาและวรรณคดีวิจารณ์โดยตรง แต่มีความสนใจในการวิจารณ์สามารถเรียนรู้และเติมเต็มความรู้ในการวิจารณ์และการฝึกเขียนวิจารณ์ ซึ่งผู้รักสมัครเล่นเหล่านี้หากตั้งใจจริง อาจมีโอกาสพัฒนาจนเป็นนักวิจารณ์วรรณกรรมได้ในอนาคต

- ในปัจจุบันมีองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งในและนอกวงวรรณกรรมต่างสนใจเข้ามามีส่วนทั้งการในอบรมเพื่อสร้างและพัฒนานักเขียน นักอ่าน และนักวิจารณ์ ซึ่งนับเป็นการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ (informal education) ในลักษณะหนึ่ง องค์กรที่มีบทบาทอย่างต่อเนื่องและชัดเจนหลายองค์กรที่น่าสนใจ เช่น

○ สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทยจัดกิจกรรมเพื่อเป็นเวทีในการสร้างความรู้ให้ทั้งกับนักเขียน นักวิจารณ์ และนักอ่านทั่วไป นำเสนอในประเด็นที่เกี่ยวกับวรรณกรรมทั้งไทยและต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการอบรม การประชุม การเสวนา การสัมมนา การสัมมนาเชิงปฏิบัติ หรือกิจกรรมนักเขียนสัญจร

○ มูลนิธิเอสซีจีที่จัดกิจกรรม “โครงการวรรณกรรมวิจารณ์” ติดต่อกันมาเป็นปีที่ 3 (2556) ซึ่งใน 2 ปีแรกเป็นการจัดกิจกรรมโดยเชิญนักวิจารณ์และนักเขียนมากล่าวถึงงานวรรณกรรมเรื่องหนึ่งและเปิดให้ผู้สนใจทั่วไปเข้าร่วมฟังและร่วมวิจารณ์ด้วย ในปีที่ 3 รูปแบบของการจัดกิจกรรมยังเป็นเช่นเดิม แต่เปลี่ยนพื้นที่การจัดกิจกรรม โดยรุกเข้าไปยังสถาบันการศึกษาเพิ่มขึ้น เพื่อกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับนิสิตนักศึกษา โดยจัดไปแล้วที่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และ มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์

○ หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร ร่วมกับบุ๊กโมบี จัดกิจกรรม “Bangkok Creative Writing Workshop” เป็นปีที่ 2 (2556) แม้กิจกรรมในครั้งนี้จะมุ่งสร้างนักเขียน แต่ผู้จัดให้ความสำคัญกับการวิจารณ์ด้วย กิจกรรมส่วนหนึ่งของโครงการจึงเน้นการให้ความรู้ทางด้านการวิจารณ์ โดยเปิดโอกาสให้ทั้งผู้ที่ได้รับการคัดเลือกและผู้สนใจทั่วไปเข้าร่วมฟังและแลกเปลี่ยนความเห็นได้

○ The Reading Room จัดกิจกรรมการวิจารณ์หนังสือต่อเนื่องเดือนละหนึ่งครั้ง เริ่มจัดมาตั้งแต่เดือนกันยายน 2556 ชื่อว่า “Strawberry Sunday Book Club อ่านหนังสือป๊อปกับอรรถ บุนนาค” โดยมีคุณอรรถ บุนนาค เป็นวิทยากร ร่วมแลกเปลี่ยนมุมมองวิจารณ์กับผู้สนใจทั่วไป ซึ่งกิจกรรมจัดที่ The Reading Room (สสม)

○ สำนักพิมพ์สถาพร บุ๊คส์ เชิญคุณจิตกร บุชบา เป็นวิทยากรในโครงการ “ทูตสถาพร” เพราะเห็นว่าสังคมการอ่านไม่ได้เตรียมไว้สำหรับเยาวชน ขณะเดียวกันก็ต้องไม่สนับสนุนให้เยาวชนพัฒนาการการอ่านตามวัย ซึ่งจะช่วยให้เยาวชนสัมผัสได้ถึงความแตกต่าง ความแน่นของเรื่อง พล็อตเรื่อง ความสละสลวยของภาษา ความงดงาม ความหน้าติดตามของภาษา และสิ่งที่สำคัญคือการเตรียมในการเลือกอ่านหนังสือ

● การส่งเสริมวัฒนธรรมการวิจารณ์ที่ดีได้ต้องเริ่มจากเยาวชน ซึ่งกิจกรรมที่จัดนั้นมักจะอยู่ในพื้นที่กรุงเทพเป็นหลัก แต่ยังมีกิจกรรมที่จัดในต่างจังหวัดด้วย กิจกรรมดังกล่าวต้องกระทำหลายอย่างไปพร้อมกัน อาทิ

○ การจะเสริมสร้างประสิทธิภาพการสอนวิชาการวิจารณ์ในโรงเรียนได้ จำเป็นต้องแยกการวิจารณ์ออกมาเป็นวิชาเรียนโดยเฉพาะ เพื่อจะได้เห็นว่าการการวิเคราะห์ วิจารณ์ เป็นเรื่องสำคัญ มิใช่เป็นเพียงตัวประกอบที่เรียนเฉพาะนักเรียนชั้น ม. 6 เท่านั้น

○ การจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการวิจารณ์ควรจะเริ่มจากเสวนาในห้องเรียน ซึ่งจำเป็นต้องมีชั่วโมงการเรียนวิจารณ์ที่ถี่มากขึ้น

○ การเลิกบังคับให้นักเรียนอ่านหนังสือที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (รางวัลซีไรต์) เพื่อเปิดโอกาสนักเรียนเลือกหนังสือที่สนใจวิเคราะห์และเสวนาในชั้นเรียนหลากหลายมากขึ้น

○ การวิจารณ์ต้องทำทุกทักษะและเชื่อมโยงของทักษะที่สำคัญทั้ง อ่าน คิด เขียน และพูด

○ การสนับสนุนให้พัฒนาการอ่านตามวัย เพื่อให้เยาวชนได้สัมผัสความแตกต่าง ความหนังสือที่มีความยากและซับซ้อนขึ้น ทั้งในแง่ของพล็อตเรื่อง ความสละสลวย ความงดงาม และความน่าติดตามของภาษา นับเป็นการเตรียมความพร้อมในการเลือกอ่านหนังสือของเขาต่อไปในอนาคต

● ในสื่ออินเทอร์เน็ตมีจัดกิจกรรมที่สนับสนุนและส่งเสริมการวิจารณ์ที่ไม่เป็นทางการขึ้นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เว็บไซต์เด็กดี มีกิจกรรมส่งเสริมในหลายลักษณะ ซึ่งกิจกรรมที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่จะใช้กิจกรรมการวิจารณ์เพื่อช่วยพัฒนานักเขียนหน้าใหม่ให้เขียนงานได้อย่างมีคุณภาพมากขึ้น อาทิ

○ การเปิดช่องทางในการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพของนักเขียน โดยการลงบทความที่เกี่ยวกับเทคนิควิธีการเขียนนิยายในคอลัมน์ที่ชื่อว่า “เคล็ดลับนักเขียน” ซึ่งจะมีการลงบทความสัปดาห์ละหนึ่งบทความ ในบางสัปดาห์จะนำบทความจากกระทู้ที่ลงในเว็บไซต์เด็กดีที่ทีมงานเห็นว่ามีความน่าสนใจมาลงคอลัมน์นี้สัปดาห์ละบทความหนึ่งจะผู้เขียน ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของเว็บไซต์เด็กดีก็จะศึกษามากจากปัญหาของการเขียนนิยายในเด็กดีเป็นส่วนใหญ่

○ การอ่านหนังสือที่เกี่ยวกับการเขียนนิยาย รวมทั้งประสบการณ์ของผู้เขียนมาแบ่งปันให้กับนักเขียนนิยายในเด็กดี หรือให้มุมมองวิธีการจัดการปัญหาในการเขียนนิยายของผู้เขียนบทความ เพราะทางเว็บไซต์เด็กดีมีเป้าหมายที่จะพัฒนางานเขียนนิยายในเด็กดีให้ดีขึ้น และให้เปิดโอกาสให้กับนิยายที่ดีได้เผยแพร่

○ เด็กดียังจัดกิจกรรมเวิร์คช็อปเพื่อพัฒนานักเขียนร่วมกับสำนักพิมพ์ต่างๆ อาทิ แจ่มใส และ สำนักพิมพ์เนชั่น

○ การเปิดพื้นที่วิจารณ์ในเว็บไซต์เด็กดี ไม่ว่าจะเป็นการเปิดพื้นที่วิจารณ์ไว้ทำวรรณกรรมออนไลน์ทุกเรื่อง และการเปิดพื้นที่ในการสร้างกลุ่มวิจารณ์เพื่อรับวิจารณ์งานของนักเขียนหน้าใหม่ที่ส่งผลงานมาให้วิจารณ์ไม่เพียงแต่จะเป็น “คลินิกวรรณกรรม” ที่ข้อเสนอแนะของนักวิจารณ์เหล่านี้มีส่วนช่วยพัฒนานักเขียนด้านหนึ่ง ขณะเดียวกันก็ถือว่าเป็นการศึกษายังไม่เป็นทางการด้วย เพราะในบางครั้งนักเขียนและนักวิจารณ์เหล่านี้ก็ติดต่อเพื่อสอบถามกันหรือส่งงานให้วิจารณ์เป็นการส่วนตัว จึงไม่แตกต่างการที่ครูแก่นงานศิษย์เป็นระยะๆ

○ เด็กดียังมีการแนวทางในการดำเนินการต่อไปในอนาคต เช่น การจัดกิจกรรมการอบรมเกี่ยวกับ “creative writing” ซึ่งนับว่าเป็น “คลินิกวรรณกรรม” ในลักษณะหนึ่งด้วย

- เว็บไซต์บางแห่งที่เปิดพื้นที่ “คลินิกวรรณกรรม” ด้วย เช่น เว็บไซต์ส่วนตัวของประภัสสร เสวิกุล เว็บไซต์ thaiwriter.net และ เว็บไซต์ Thai Poet Society ซึ่งคำแนะนำนักเขียนในคลินิกวรรณกรรมที่สร้างบนเว็บไซต์ส่วนตัวเหล่านี้ จะมีความเข้มข้นและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานักเขียนได้มากกว่ากลุ่มวิจารณ์บางกลุ่มในเว็บไซต์เด็กดี เนื่องจากนักวิจารณ์ในเว็บไซต์ส่วนตัวเหล่านี้ส่วนหนึ่งเป็นนักเขียนอาชีพและนักอ่านที่มีประสบการณ์การเขียนและการอ่านมาอย่างยาวนานและต่อเนื่อง มิใช่เป็นเพียงนักเขียนหน้าใหม่ที่เพิ่งเริ่มมีประสบการณ์ในการเขียน ดังจะเห็นได้จากบทวิจารณ์ที่ปรากฏมักจะเป็นวิจารณ์ที่ชี้ให้เห็นข้อบกพร่องในการเขียนอย่างชัดเจน ขณะเดียวกันบทวิจารณ์ส่วนใหญ่ยังแนะนำวิธีการแก้ไขและพัฒนางานเขียนให้ดีขึ้น

- การพัฒนาความรู้ด้านการวิจารณ์ทางอ้อม อาทิ

○ อาจารย์ ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญในด้านวรรณกรรมศึกษาได้ถ่ายทอดความรู้ในการวิจารณ์สู่ผู้สนใจทั่วไปที่อยู่นอกแวดวงการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การได้รับเชิญจากองค์กรภายนอก เพื่อเป็นวิทยากรผู้ให้ความรู้ในการจัดกิจกรรมการวิจารณ์ต่างๆ

○ การที่ผู้รู้ ครู และผู้เชี่ยวชาญทางวรรณกรรมศึกษาและวรรณกรรมวิจารณ์ได้เป็นนักวิจารณ์ประจำในคอลัมน์วิจารณ์วรรณกรรมในหนังสือพิมพ์ นิตยสาร และวารสารต่างๆ อาทิ รื่นฤทัย สัจพันธุ์ ชุศักดิ์ ภัทรกุลวณิช และ สรณัฐ ไตลังคะ เป็นต้น ก็นับเป็นการเผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้ทางการวิจารณ์ไปยังมหาชนในวงกว้างอีกทางหนึ่งด้วย

ข้อด้อย

- การขาดสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทกึ่งวิชาการ (ทางวรรณกรรม) เพราะแต่เดิมสื่อในลักษณะนี้ที่สำคัญหลายเล่ม ไม่ว่าจะเป็น *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* และ *วารสารธรรมศาสตร์* ทำให้ขาดช่องทางการส่งต่อองค์ความรู้ทางการวิจารณ์ไปยังมหาชนผู้สนใจในวงกว้าง
- การให้ความสนใจขององค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งในและนอกวงวรรณกรรม อาจเป็นความสนใจแค่ชั่วคราว ซึ่งทำให้ขาดการสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง หรือมีเวลาในการจัดกิจกรรมระยะสั้นมาก จึงไม่อาจสร้างให้ไม่เกิดการสร้างวัฒนธรรมแห่งการวิจารณ์ บทวิจารณ์ และนักวิจารณ์ได้อย่างแท้จริง

2.7 การเปรียบเทียบการวิจารณ์วรรณกรรมในต่างประเทศกับในประเทศไทย

จากการศึกษาจะเห็นว่าสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสำคัญ เนื่องจากพบการวิจัยของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการวิจารณ์หนังสือเพียงพอที่จะเปรียบเทียบกับประเทศไทยได้

1. พื้นที่การวิจารณ์วรรณกรรมของสื่อสิ่งพิมพ์ในต่างประเทศลดลงเช่นเดียวกับประเทศไทย ซึ่งทำให้นักวิจารณ์หนังสือต้องเปลี่ยนวิธีการเขียนวิจารณ์หรือนำหนังสือให้เข้ากับพื้นที่ที่ลดลงนี้
2. การใช้ศักยภาพของสื่ออินเทอร์เน็ต ในต่างประเทศมีการใช้ศักยภาพของสื่ออินเทอร์เน็ตให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร รวมถึงตัวผู้วิจารณ์นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญทางด้านวรรณกรรม ในการเผยแพร่บทวิจารณ์ ความรู้ ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจารณ์ จึงทำให้การส่งผ่านความรู้ ประสบการณ์ทางด้านการวิจารณ์จากสื่อสิ่งพิมพ์มายังสื่ออินเทอร์เน็ตเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง ซึ่งในประเทศไทยยังไม่ได้ใช้ศักยภาพของอินเทอร์เน็ตในการเชื่อมต่อนี้
3. ความหลากหลายของการวิจารณ์วรรณกรรมในสื่ออินเทอร์เน็ต แม้ว่าในประเทศไทยจะมีการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการวิจารณ์วรรณกรรม แต่หากยังจำกัดอยู่ในกลุ่มผู้วิจารณ์สมัครเล่นในเว็บไซต์เพียงไม่กี่เว็บไซต์ และเว็บไซต์ที่เป็นที่นิยมในการเผยแพร่บทวิจารณ์วรรณกรรมทั้งบล็อกแก็งและเด็กดีไม่ใช่เว็บไซต์ทางด้านวรรณ

โดยเฉพาะ ซึ่งในต่างประเทศมีการสร้างชุมชนวรรณกรรมออนไลน์ หรือที่เรียกว่าบุ๊กบล็อกที่มีความหลากหลาย ดังนี้

- ความหลากหลายของของผู้ร่วมในชุมชนวรรณกรรม ทั้งผู้ที่ก่อตั้งและผู้ติดตามที่เป็นทั้งนักวิจารณ์อาชีพ กึ่งอาชีพ สมัครเล่น รวมถึงนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญทางด้านวรรณกรรม ผู้ที่รักหนังสือหรือชื่นชอบในงานวรรณกรรม
- บล็อกที่มีความหลากหลาย ซึ่งเกิดจากความสนใจของผู้เป็นเจ้าของหรือร่วมกับสมาชิกในบล็อกนั้น จึงทำให้ผู้ที่สนใจได้เลือกอ่านบล็อกและบทวิจารณ์ได้ตรงกับความต้องการ
- ลักษณะบทวิจารณ์ที่หลากหลาย บทความทางวิชาการ บทวิจารณ์ บทแนะนำหนังสือทั้งในแบบที่เป็นทางการและเป็นกันเอง และยังไม่จำกัดรูปแบบพื้นที่การเขียนวิจารณ์ ซึ่งเป็นไปสื่การเขียนที่แสดงลักษณะเฉพาะและตัวตนของผู้วิจารณ์

4. การยอมรับและความเป็นอาชีพในการวิจารณ์วรรณกรรม แม้ว่าทั้งในไทยและต่างประเทศจะยังคงมีข้อสงสัยถึงคุณภาพของบทวิจารณ์วรรณกรรมในสื่ออินเทอร์เน็ต แต่ในต่างประเทศ ผู้วิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตได้รับการยอมรับจากสื่อหลัก เช่น ในเว็บไซต์หนังสือพิมพ์ที่เผยแพร่บทวิจารณ์หนังสือ จะเปิดโอกาสให้ผู้อ่านทั่วไปสามารถส่งบทวิจารณ์หนังสือมาเผยแพร่ส่วนของเว็บไซต์ได้ นอกจากนี้ ผู้วิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตที่มีความสามารถยังได้รับการยอมรับให้เป็นผู้วิจารณ์อาชีพหรือเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญทางด้านวิจารณ์ และยังได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรบรรยายในสถานศึกษาหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ และหากสามารถสร้างตัวตนในการวิจารณ์วรรณกรรมให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายได้แล้ว ก็ไม่เพียงแต่จะได้รับการยอมรับเท่านั้น แต่ยังสามารถที่จะสร้างรายได้จากการโฆษณาในเว็บไซต์หรือบล็อกส่วนตัวอีกด้วย

5. พื้นที่การวิจารณ์วรรณกรรมในสื่ออินเทอร์เน็ตทั้งในประเทศและต่างประเทศมีศักยภาพในการสร้างเครือข่ายและประชาคมวรรณกรรม ซึ่งมีทั้งการสร้างกลุ่มของผู้ที่ชื่นชอบวรรณกรรมแนวเดียวกัน หรือเป็นการรวมกลุ่มของผู้ที่ชื่นชอบวรรณกรรมทั่วไป ลักษณะของการรวมชุมชนเป็นการบอกรับสมาชิกแบบทั่วไปที่ต้องการรับข่าวสารและมีการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นทั่วไป และการรวมตัวเป็น “แฟนคลับ” นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงไปสู่สื่อสังคม (social network) ต่างๆ โดยการใช้ facebook, twitter และ e-mail เป็นช่องทางในการติดต่อ และส่งต่อความรู้ที่น่าสนใจ การสร้างเครือข่ายเหล่านี้ไม่ได้ถูกจำกัดกรอบเฉพาะในประเทศอีกต่อไป แต่สามารถที่จะสร้างประชาคมผู้สนใจจากทั่วโลกได้ หากเลือกใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน เช่น เว็บไซต์หนังสือ GoodReads ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่มีผู้เข้ามาใช้พื้นที่ในการวิจารณ์ แนะนำ รีวิว รวมถึงแสดงความคิดเห็น แม้ว่าในปัจจุบันจะให้ใช้ภาษาต่างๆ ในการเผยแพร่แล้ว แต่ภาษาอังกฤษยังเป็นภาษาหลักที่ใช้ในเว็บไซต์นี้

2.8 การเรียนรู้ข้ามสาขา

จากการที่ได้ทำการวิจัยและร่วมกิจกรรมกับสาขาอื่นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ได้รับรู้ถึงสถานภาพการวิจารณ์และวงการศิลปะในสาขาอื่น จึงทำให้เกิดการเรียนรู้การข้ามสาขา ซึ่งมีทั้งในส่วนที่พ้องกันและแตกต่างกันดังนี้

2.8.1 ประเด็นที่พ้องกัน

- การขาดนักวิจารณ์ที่มีความกล้าหาญ ซึ่งต่างจากสมัยก่อนที่นักวิจารณ์ที่กล้าตั้งประเด็นวิจารณ์สังคมวรรณกรรมไม่เฉพาะในแง่ที่ชื่นชมเท่านั้น แต่ยังกล้าที่จะนำงานวรรณกรรมหลายๆ ชิ้นมาวิพากษ์วิจารณ์ รวมถึงการวิจารณ์ข้อวิจารณ์ด้วย เช่น งานของ “นายผี” งานของ “ทวีปวร” และ รายงานผลงานโครงการวิจัย “สถานะและบทบาทของการวิจารณ์ในการศึกษาวรรณคดีไทย” ของ รศ.ดร. ดวงมน จิตรจํานงค์ และคณะ ไม่ถึงเลที่จะวิพากษ์วรรณคดีศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอย่างเข้มข้นและตรงไปตรงมา ดังความที่ว่า “สถานะของการวิจารณ์ศิลปวรรณคดีในสังคมไทยและการศึกษาวรรณคดีในระบบการศึกษาอย่างเป็นทางการ ยังอยู่ในสภาพ ‘ทรงกับทรุด’”³² และ “ปัญหาสำคัญอยู่ที่ความน่าวิตกว่าจุดอ่อนของอุดมศึกษาไทยในภาพรวมคือคุณภาพของอาจารย์ผู้สอน ไม่ต้องสงสัยว่าความหย่อนคุณภาพของอาจารย์วิชาวรรณคดีก็เป็นส่วนหนึ่งของปัญหานี้ด้วย จะเป็นด้วยเหตุใดก็ตาม หากกล่าวเฉพาะด้านวรรณคดีศึกษา แรงกระตุ้นอย่างหนึ่งก็คือบรรยากาศการวิจารณ์ในสังคมนั่นเอง”³³ และงานวิจัยฉบับนี้ยังโดยเน้นว่า การวิจารณ์เป็นปัจจัยที่จะทำให้วรรณคดีศึกษามีคุณภาพ ดังข้อความที่ว่า “คณะผู้วิจัยเห็นว่า การศึกษาสถานะของวรรณคดีวิจารณ์และการปรับใช้วรรณคดีวิจารณ์ในการศึกษาวรรณคดีในระดับอุดมศึกษาเป็นภารกิจสำคัญ โดยมีจุดมุ่งหมายและจะค้นพบความรู้และแนวทางที่จะแก้ไข ปัญหาความอ่อนแอทางวิชาการในดำเนินี้ และหวังว่าจะมีส่วนสร้างความก้าวหน้าทางวิชาการแก่วงการศึกษต่อไป”³⁴

ในยุคปัจจุบัน นักวิจารณ์ไม่กล้าแสดงความเห็นในเชิงลบมากนัก เพราะมักจะถูกโต้ตอบเช่นเดียวกับการวิจารณ์ในสาขาทัศนศิลป์ผู้ตั้งข้อสังเกตว่า บทวิจารณ์ศิลปะในสื่อสิ่งพิมพ์ปัจจุบันทั้งในหนังสือพิมพ์และนิตยสารต่างๆ กลับหลีกเลี่ยงการปะทะทางความคิดกัน ขณะที่ในสาขาสงคีตศิลป์ก็ยังขาดนักวิจารณ์ที่จะกล้าที่แสดงความคิดเห็นที่เปี่ยมด้วยองค์ความรู้เช่นกัน

³² ดวงมน จิตรจํานงค์และคณะ. การวิจารณ์บนเส้นทางวรรณคดีศึกษา, 16.

³³ เรื่องเดียวกัน, 17.

³⁴ เรื่องเดียวกัน, 19.

● การวิจารณ์ไม่ได้ขับเคลื่อนงานศิลปะ ดังที่คุณอุทิศ เหมะมูล นักเขียนและนักวิจารณ์ในสาขาวรรณศิลป์ กล่าวว่าในขณะที่สัมภาษณ์ไว้ว่า “ในวัฒนธรรมไทยการวิจารณ์ไม่เคยขับเคลื่อนงานวรรณกรรมมานานแล้ว”³⁵ ซึ่งพ้องกับผลของโครงการวิจัย “สถานะและบทบาทของการวิจารณ์ในการศึกษาวรรณคดีไทย” ของ รศ. ดร. ดวงมน จิตรจันทน์ และคณะ ที่ยืนยันปรากฏการณ์นี้ว่า “การถกเถียงกันเรื่องบทบาทหน้าที่ของวรรณคดีและหรืองานวรรณกรรม (งานวิจัยนี้ถือว่าวรรณคดีและวรรณกรรมเป็นคำไวพจน์ หมายถึง งานสร้างสรรค์ทางวรรณศิลป์) ก็หายไปจากความสนใจของผู้คน ผู้สร้างงานประพันธ์จะเป็นกลุ่มเดียวที่เอาจริงเอาจัง แต่ก็ดำรงอยู่ค่อนข้างโดดเดี่ยว วารสารทางวรรณกรรมที่เป็นสนามแห่งการวิจารณ์ ก็ล้มลุกคลุกคลานจนต้องปิดตัวลงหลายฉบับ”³⁶ จึงเห็นได้ว่าการวิจารณ์มีผลเพียงในวงสังคมนักเขียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวรรณกรรมบ้าง เช่นเดียวกับในวงการทัศนศิลป์เห็นว่าผลงานของศิลปินต่างประเทศที่ดีและมีพัฒนาการมีสาเหตุมาจากการที่ถูกวิจารณ์อยู่ตลอดเวลา ซึ่งคำวิจารณ์นั้นไม่ได้มุ่งเพื่อสร้างความเจ็บปวด แต่มุ่งสร้างสรรค์เป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้การวิจารณ์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ศิลปินและสังคมทั่วไปรับรู้ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่ต้องพัฒนาต่อไป ดังจะเห็นได้จากการเสวนา หัวข้อ “จากห้องเรียนศิลปะเก่าสู่ห้องเรียนออนไลน์กับการดำรงอยู่ของการวิจารณ์” ซึ่งวิทยากรหลายคนเห็นพ้องกันว่า การวิจารณ์ศิลปะในประเทศไทยไม่ค่อยเจริญ เพราะไม่ค่อยวิจารณ์กัน เมื่อมีการวิจารณ์ศิลปะน้อยก็ส่งผลต่อการพัฒนางานสร้างสรรค์ทางศิลปะด้วย

● การขาด “ศัตรูในจินตนาการ จากการสัมภาษณ์คุณอุทิศเห็นว่า “นักเขียนที่ไม่สามารถที่จะวิจารณ์งานเขียนที่เกิดขึ้นในอดีตได้ ซึ่งนับว่าเป็นศัตรูในจินตนาการที่จะทำให้นักเขียนได้พัฒนาสร้างสรรค์งานของตนให้ต่างจากงานวรรณกรรมในอดีตได้”³⁷ และจากการเสวนาของสาขาทัศนศิลป์หัวข้อ “จากห้องเรียนศิลปะเก่าสู่ห้องเรียนออนไลน์กับการดำรงอยู่ของการวิจารณ์” ผศ.ดร.ชัยยศ อิชฎีวรพันธ์ อาจารย์สาขาทัศนศิลป์เห็นว่าวงการศิลปะของไทยยังขาดหรือไม่ “ศัตรูในจินตนาการ” หากจะมี “ศัตรู” ก็มักจะเป็นศัตรูจริงๆ หรือศัตรูที่เป็นรูปธรรมที่เป็นบุคคลหรือสถาบัน จึงทำให้การวิจารณ์เป็นการโจมตีที่บุคคลหรือสถาบันมากกว่าการวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์

● การไม่วิจารณ์งานศิลปะนับว่าเป็นการลงโทษที่ร้ายแรง กล่าวคือ การไม่กล่าวถึงงานวรรณกรรมเรื่องนั้นหรืองานศิลปะชิ้นนั้นเลย ไม่ว่าในแง่บวกหรือแง่ลบ นักเขียนและศิลปินเห็นว่าวิจารณ์ในเชิงลบก็ยิ่งดีกว่าการนิ่งเฉย การนิ่งเฉยไม่กล่าวถึงงานจึงเป็นการดูแลงานศิลปะอย่างหนึ่ง

● วัฒนธรรมความเกรงใจผู้ใหญ่และบุคคลใกล้ชิด พบว่าวรรณศิลป์ ทัศนศิลป์ สังคีตศิลป์ ยังผูกติดกับระบบอุปถัมภ์ที่ต้องนอบน้อมถ่อมตนและเกรงต่อผู้ใหญ่หรือผู้ที่มีความสนิทสนมใกล้ชิด จึงไม่มีผู้ที่กล้าการวิจารณ์งานของบุคคลเหล่านี้

³⁵ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณอุทิศ เหมะมูล เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2556.

³⁶ ดวงมน จิตรจันทน์และคณะ. การวิจารณ์บนเส้นทางวรรณคดีศึกษา, 18.

³⁷ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณอุทิศ เหมะมูล เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2556.

- การใช้พื้นที่อินเทอร์เน็ตเป็นคลังเก็บข้อมูล จากการวิจัยศิลปะสาขาต่างๆ ต่างใช้พื้นที่อินเทอร์เน็ตเป็นที่เก็บรวบรวมความรู้ทางศิลปะไว้ในหลายลักษณะ ไม่ว่าจะเป็นบทความ บทสัมภาษณ์ บทวิจารณ์ รวมทั้งผลงานศิลปะต่างๆ แม้ว่าบางครั้งอาจจะไม่ใช่ผลงานศิลปะทั้งชิ้น แต่เป็นบางส่วนก็ตาม ซึ่งนับเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับสืบค้นขนาดใหญ่ และเปิดกว้างให้ผู้สนใจสามารถสืบค้นข้อมูลได้ อาจมีบางแหล่งที่เปิดให้เข้าใช้ได้เฉพาะสมาชิกเท่านั้น

- การวิจารณ์ศิลปะสาขาต่างๆ ในพื้นที่อินเทอร์เน็ตปัจจุบันมักจะเน้นการสร้างเครือข่ายสังคม (social network) ของกลุ่มผู้สนใจร่วมกัน ซึ่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเหล่านี้นับวันก็ยิ่งมีความคึกคักและเข้มข้นเพิ่มขึ้น

- กลุ่มนักเขียนงานวรรณกรรมสร้างสรรค์ อาจเทียบได้กับ กลุ่ม “ละครผอม” เพราะเป็นผู้ที่ทำงานด้วยใจรัก และมีบางคนไม่อาจยึดอาชีพนักการละครหรือนักเขียนเลี้ยงชีพได้ ด้วยเหตุนี้ ศิลปินเหล่านี้ต้องหาทางรอดสำหรับอาชีพของตน ขณะเดียวกันก็ต้องบริหารจัดการให้ขายหนังสือหรือขายบัตรได้เท่ากับหรือมากกว่าจุดคุ้มทุนที่คำนวณไว้ ด้วยเหตุนี้ นักเขียนสร้างสรรค์และกลุ่ม “ละครผอม” จึงหาผู้รับเฉพาะกลุ่มหรือสร้างกลุ่ม “แฟนคลับ” ของตนขึ้น ในกรณีนี้จะพบว่ากลุ่มนักเขียนสร้างสรรค์มีโอกาสดีกว่ากลุ่มละครเนื่องจากหนังสือเป็นผลงานที่สามารถขายได้โดยไม่กำหนดระยะเวลา และในทุกๆ ปีก็มีงานมหกรรมหนังสือแห่งชาติถึงสองครั้ง ซึ่งนับเป็นช่องทางการขายที่สำคัญ ในขณะที่ผลงานของคณะละครขายได้เฉพาะช่วงเวลาจำกัด คือเฉพาะช่วงเวลาที่จัดแสดงเท่านั้น แม้ว่าจะมีเทศกาลละครกรุงเทพในทุกๆ ปี แต่การจัดแสดงของกลุ่ม “ละครผอม” หายรายได้ไม่ได้มากนัก และบางครั้งเป็นการเปิดการแสดงโดยไม่เสียค่าเข้าชม

- ปริมาณบทวิจารณ์ทั้งในสื่อลายลักษณ์และสื่อออนไลน์ของสาขาวรรณศิลป์อาจจะมีปริมาณมากพอๆ กับในสาขาภาพยนตร์ แต่ในด้านคุณภาพจะต้องพิจารณาเป็นรายพื้นที่ที่เผยแพร่ เช่น ในเว็บไซต์เด็กดีมักจะเป็นการวิจารณ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา หรือระดับมหาวิทยาลัยจึงอาจมีคุณภาพไม่เท่ากับบทวิจารณ์ในบล็อกแก้ว หรือเว็บไซต์ของนักเขียนหรือนักวิจารณ์อาชีพ ที่มีประสบการณ์ในการอ่านและการเขียนที่มากกว่าและเข้มข้นกว่า ด้วยเหตุนี้ ในพื้นที่เว็บไซต์เด็กดี อาจจำเป็นต้องมีการสร้าง “คลินิกวิจารณ์” เพื่อให้ผู้ที่ยังไม่ทราบวิธีการวิจารณ์วรรณกรรมก็สามารถที่จะแสวงหาองค์ความรู้และตัวอย่างการวิจารณ์วรรณกรรมได้ง่ายกว่าสาขาอื่น เพราะองค์ความรู้ด้านวรรณคดีศึกษาและการวิจารณ์วรรณกรรมในประเทศไทยมีมากกว่า 50 ปีแล้ว³⁸

³⁸ ในหนังสือ *พลังการวิจารณ์: วรรณศิลป์* ซึ่งเป็นรายงานผลการวิจัยสาขาวรรณศิลป์ ของโครงการวิจัย “การวิจารณ์ในฐานะพลังทางปัญญาของสังคมร่วมสมัย ภาคแรก” กล่าวไว้ว่า “การวิจารณ์ด้วยวรรณกรรมอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรน่าจะเริ่มจาก ‘เทียนวรรณ’ นักปราชญ์สมัยรัชกาลที่ 5 วิจารณ์เรื่อง *พระอภัยมณี* ของสุนทรภู่” (หน้า 45-46) และยังกล่าวไว้อย่างชัดเจนว่ามีการสร้างตำราวรรณคดีวิจารณ์ขึ้นครั้งแรกในราว พ.ศ. 2480 ได้แก่ บทความทางวรรณคดีวิพากษ์ พระนิพนธ์กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ตีพิมพ์ใน *วรรณคดีสาร* ต่อมาได้รวมเล่มเป็นงานพระราชนิพนธ์ของท่าน นอกจากนี้ยังมีการแปลตำราการประพันธ์จากภาษาต่างๆ เช่น *สุโทธิสังกา* แปลจากภาษาบาลี หรือ *อลังการศาสตร์* แปลจากภาษาสันสกฤต ขณะเดียวกันก็มีตำราที่ประพันธ์

นอกจากนี้ ผู้ที่อยู่ในวงวรรณศิลป์ไทยต่างเห็นความสำคัญของการวิจารณ์ว่าจะช่วยพัฒนาทั้งนักเขียน นักอ่าน และการวิจารณ์ไปพร้อมๆ กันด้วย จึงเห็นได้ว่าการสร้าง “คลินิก” ในการพัฒนานักเขียนขึ้นในหลายๆ พื้นที่

- ในปัจจุบันพบว่าสถาบันหรือองค์กรที่อยู่นอกสถาบันการศึกษาเป็นกลุ่มที่มีบทบาทเข้ามาเติมเต็มช่องว่างของความรู้ การแสวงหาคำตอบของปัญหาหรือข้อสงสัยในการวิจารณ์ หรือในศาสตร์ของสาขานั้นๆ สาขาวรรณศิลป์มีสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย สมาคมภาษาและหนังสือ กองทุนหม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ หรือแม้แต่เว็บไซต์เด็กดี สาขาทัศนศิลป์ มีมูลนิธิพิพิธภัณฑ์บ้านจิม ทอมป์สัน และ Reading Room สาขาศิลปะการละครมีเครือข่ายละครกรุงเทพและกลุ่มละครต่างๆ สาขาสาขากาพย์ยนตร์มีหอภาพยนตร์แห่งชาติ แต่บุคลากรที่มาให้ความรู้หรือวิทยากรในการเสวนา สัมมนา หรือสัมมนาเชิงปฏิบัติการต่างๆ ที่จัดขึ้นส่วนใหญ่มาจากสถาบันการศึกษา

2.8.2 ประเด็นที่มีความแตกต่าง

- ทศนคติที่มีต่อนิตยสาร อ่าน จากการสัมภาษณ์คุณอุทิศ เหมะมูล เห็นว่า “นักวิชาการและนักวิจารณ์รุ่นใหม่ๆ บางคนมีปัญหาเกี่ยวกับท่าทีในการใช้ทฤษฎีมากเกินไป และการที่นักวิจารณ์สนใจทฤษฎีมากเกินไป จนไม่ได้สนใจตัวหนังสือ และการเขียนวิจารณ์ด้วยลีลาฉวัดเฉวียน แต่ไม่ได้มีเนื้อหาใดๆ”³⁹ ขณะที่อาจารย์นิพนธ์ โอฟารนิเวศ อาจารย์สาขาทัศนศิลป์และศิลปินเห็นต่างไปว่า “นิตยสารอ่าน เป็นหมายเหตุประการสำคัญในทางทัศนศิลป์ เพราะมีบทวิจารณ์ที่เข้มข้นจริงจังอย่างมาก และเห็นว่าสิ่งที่น่าจะรอดต่อไปคือ “แฟน” ที่ติดตามและชื่นชอบนิตยสารฉบับนี้จำนวนหนึ่ง จะพัฒนาต่อไปอย่างไร”⁴⁰
- บทบาทของผู้เชี่ยวชาญและมีความรู้กับเว็บไซต์ เว็บไซต์วรรณกรรมของไทยยังขาดผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญเข้าไปให้ความรู้ เนื่องจากทั้งนักวิจารณ์อาชีพ ผู้เชี่ยวชาญไม่ให้ความสำคัญกับประชาคมที่เกิดขึ้นในสื่ออินเทอร์เน็ต ทั้งๆ ที่ประชาคมที่อยู่ในพื้นที่เหล่านั้นต่างโยยหาความรู้และต้องการจะพัฒนาตนเอง จึงต่างจากสังคมดนตรีไทย โดยเฉพาะในเว็บไซต์ไทยคิดดอทคอม (thaikid.com) ที่มีผู้รู้และเชี่ยวชาญในสาขาสังคีตศิลป์ ไม่ว่าจะเป็นอาจารย์ชนก สาคริก และอาจารย์อานันท์ นาคคง คอยควบคุมและดูแลการแสดงความคิดเห็นและการวิจารณ์ในเว็บไซต์ดังกล่าว หากเกิดปัญหาก็จะเข้าไปดูแลทันที และยังสามารถส่งต่อความรู้และสร้างสังคมดนตรีไทยออนไลน์ที่มีคุณภาพไปยังกลุ่มคนที่ได้เข้าร่วมเว็บไซต์ไทยคิดดอทคอมด้วย

โดยนักวิชาการชาวไทยในยุคต่าง เช่น การศึกษาวรรณคดีแห่งวรรณศิลป์ ของ พระยาอนุมานราชธน วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์ ของ ดร. วิทย์ ศิวะศิริยานนท์ วิเคราะห์วรรณคดีไทย ของ ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ เป็นต้น

³⁹ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณอุทิศ เหมะมูล เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2556

⁴⁰ ข้อมูลจากการเสวนาหัวข้อ “จากห้องเรียนศิลปะเข้าสู่ห้องเรียนออนไลน์กับการดำรงอยู่ของการวิจารณ์” วันเสาร์ที่ 10 สิงหาคม 2556 เวลา 18.00-20.30 น.ณ The Reading Room สโมสร 19 กรุงเทพฯ

- พื้นที่การวิจารณ์สื่ออินเทอร์เน็ตสาขาวรรณศิลป์เน้นพื้นที่เว็บไซต์ และเว็บล็อก ซึ่งต่างจากสาขาทัศนศิลป์ ศิลปะการแสดง สังคีตศิลป์และภาพยนตร์ที่มีการเสนอแนวคิดเชิงวิจารณ์อย่างแพร่หลายในเฟซบุ๊ก (facebook) ทวิตเตอร์ (twitter) ยูทูบ (youtube) อินสตราแกรม (Instagram) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพื้นที่เว็บไซต์ เว็บล็อกมีความเหมาะสมกับการวิจารณ์หนังสือที่ต้องใช้พื้นที่ในการเขียนและจัดเก็บ ส่วนศิลปินในศิลปะทั้ง 3 สาขาใช้ facebook youtube Instagram เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานศิลปะด้วย เมื่อมีผู้รับผลงานก็ก่อให้เกิดการวิจารณ์ผลงานศิลปะดังกล่าวในพื้นที่ที่เผยแพร่เหล่านั้นไปพร้อมกันด้วย

- ธุรกิจการตลาดในการวิจารณ์ศิลปะ ในสาขาวรรณศิลป์ยังไม่เป็นระบบมากเท่ากับที่พบในสาขาละครและภาพยนตร์ แม้ว่าจะมีผู้เขียนบางคอลัมน์ของนิตยสาร all magazine (ออล แม็กกาซีน) เลือกที่วิจารณ์ผลงานของสำนักพิมพ์ใดสำนักพิมพ์หนึ่งมากเป็นกรณีพิเศษ หรือในกรณีของการส่งผลงานให้นักวิจารณ์ในเว็บไซต์เด็กดีพบว่า มีนักเขียนบางคนที่ส่งงานของตนให้นักวิจารณ์หลาย เพื่อที่เป็นการโฆษณาผลงานของนักเขียน โดยมีความมุ่งหวังที่จะให้สำนักพิมพ์ที่จัดพิมพ์นิตยสารออนไลน์เลือกผลงานไปตีพิมพ์ ขณะที่สาขาสื่อภาพยนตร์และศิลปะการละครพบว่าการวิจารณ์กลายเป็นเครื่องมือหรือกลยุทธ์ในทางการตลาด ดังในกรณีของสาขาละครที่คุณณัฐพัชญ์ วงศ์เหรียญทอง ได้กล่าวไว้ในการเล่นว่า “การวิจารณ์ละครในโลกโซเชียล” ว่าบางครั้งการวิจารณ์ละครและภาพยนตร์มีนัยทางการตลาดแฝงอยู่ เช่น ในส่วนการตลาดของบริษัทที่ผลิตละครเวทีและภาพยนตร์บางแห่งมีการสมัครเพื่อเป็นสมาชิกของเว็บไซต์ที่เปิดให้แสดงความคิดเห็นหรือทัศนะวิจารณ์เกี่ยวกับละครเวทีและภาพยนตร์ เช่น เว็บไซต์พันทิป ซึ่งแต่ละบริษัทจะมีเลขสมาชิกมากกว่าหนึ่งหมายเลข บางครั้งอาจมีหมายเลขสมาชิกมากถึง 30-40 หมายเลขต่อหนึ่งบริษัท ซึ่งการมีหมายเลขสมาชิกจำนวนมากเช่นนี้ก็เพื่อที่จะใช้เป็นวิธีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผลงานเรื่องต่างๆ ของบริษัท โดยผ่านการแสดงทัศนะวิจารณ์ต่อผลงานในเชิงบวกหรือเพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านอยากชมผลงานชิ้นนั้น หรือการเฝ้าติดตามการวิจารณ์ภาพยนตร์ในช่วงสามวันแรกของบริษัทผลิตภาพยนตร์ เพื่อไม่ให้มีการวิจารณ์ด้านลบที่จะกระทบต่อยอดขายผู้ชมที่ลดลง

- การยอมรับนักวิจารณ์ที่มาจากสื่ออินเทอร์เน็ต ผู้วิจารณ์อาชีพ รวมถึงผู้ที่อยู่ในแวดวงวรรณกรรมพบว่า บุคคลเหล่านี้ไม่ให้ความสนใจและยอมรับผู้วิจารณ์ที่อยู่ในพื้นที่อินเทอร์เน็ตนัก ซึ่งต่างจากสาขาสื่อภาพยนตร์ที่ผู้วิจารณ์จากสื่ออินเทอร์เน็ตที่มีชื่อเสียง จะได้รับโอกาสให้เผยแพร่ผลงานในสื่อสิ่งพิมพ์และมีโอกาสที่จะพัฒนาการเขียนวิจารณ์เป็นอาชีพได้

2.9 ข้อสังเกตที่ได้จากผลการวิจัย

2.9.1 ความสำคัญของการวิจารณ์วรรณกรรม

1. แนะนำหนังสือให้กับผู้อ่าน จากการสัมภาษณ์คุณจิตกร บุชบาแสดงความคิดเห็นไว้อย่างน่าสนใจว่า การวิจารณ์เป็น “การนำหนังสือมาพบกับผู้อ่าน” นักวิจารณ์ต้องเริ่มจากการเป็นนักอ่านหนังสือ เพื่อจะได้ทราบว่า นักอ่านหนังสือต้องการค้นหาอะไร น่ารู้ น่าสนใจ และมีข้อบกพร่องที่ใด นักวิจารณ์จึงต้องอธิบาย

หนังสือจากหนังสือ หน้าที่ของนักวิจารณ์ที่แท้จริง คือ การนำหนังสือและคนมาพบกัน ซึ่งเป็นการพบกันอย่างมีความรู้ ชี้อรรถาธิบายที่งดงาม มีคุณค่า และน่าอ่าน⁴¹

2. การวิจารณ์เพื่อพัฒนานักเขียน ในมุมมองของนักเขียนและนักวิจารณ์อย่างอุทิศ เหมาะสม เห็นว่า

ในงานวรรณกรรมมีข้อผิดพลาดให้เห็นอยู่ตลอดเวลา แต่ยังมีนักวิจารณ์ที่มีกล้าหาญที่จะเข้ามาชี้ข้อผิดพลาดเหล่านี้ ซึ่งจะทำให้เกิดความตื่นตัวและความศรัทธาที่จะทำให้นักเขียนได้ประเมินประมาตนเอง ด้วยเหตุนี้จึงเป็นว่าสังคมวรรณกรรมปัจจุบันขาดผู้ที่เตือนสติ ขาดความเสียสละทางปัญญาที่จะชี้ให้เห็นข้อผิดพลาดที่แฝงอยู่ในงานวรรณกรรม และจากข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักวิจารณ์ คุณจิตร ชีให้เห็นว่านักเขียนและนักวิจารณ์ต่างให้ความเห็นที่พ้องกันว่า นักเขียนไทยส่วนใหญ่ยอมรับการวิจารณ์ทั้ง ขาด กอบจิตติ ปราย ปรชญา เตือนวาท พิมานา วัฒน วรลยางกูร จำลอง ผึ้งชลจิตร ประชาคม ลุนาชัย อัศศิริ ธรรมโชติ เป็นนักเขียนที่ชอบให้มีการวิจารณ์งานเขียน จะฟัง และให้เกียรติผู้วิจารณ์ นับเป็นมืออาชีพที่พร้อมรับคำวิจารณ์ สนุกที่จะได้ยินคำวิจารณ์ และไม่ตอบโต้ในทางลบ แม้ว่าการวิจารณ์จะถูก ผิด หรือไม่ตรงกับความคิดของเขาหรือไม่ ทั้งนี้ นักเขียนจะรับฟังข้อวิจารณ์ที่เห็นว่ามีประโยชน์ แต่จะต่างจากนักเขียนรุ่นใหม่บางคนที่มีบุคลิกต่อต้านสังคม ขบถ ต่อต้านกรอบ มักจะมีปฏิกิริยากับการวิจารณ์บ้าง เพราะฉะนั้นนักเขียนเหล่านี้มักจะเติบโตมาในสังคมสมัยใหม่ หรือเติบโตมาจากต่างประเทศ หรืออยู่กับทฤษฎีสมัยใหม่ ทำให้คิดว่าตนเองเก่งในทางสมัยใหม่แล้ว เมื่อมาถูกวิจารณ์รูปแบบไทยๆ จึงต่อต้านแต่นักเขียนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่มักยอมรับการวิจารณ์ได้ในระดับที่น่าพอใจ เพราะผู้สร้างงานมีความตื่นตัวที่จะฟังหรืออ่านงานวิจารณ์ ผู้สร้างงานอยากจะเห็นการวิจารณ์งานของตัวเองทั้งแง่บวกและแง่ลบ แม้ว่าจะวิจารณ์อย่างรุนแรงก็เป็นสิ่งที่ยอมรับได้ รวมถึงการวิจารณ์ในแง่ของการนำทฤษฎี มุมมองอื่นๆ มาวิจารณ์⁴²

3. การวิจารณ์ช่วยในการประสมพันธ์หนังสือ จากการสัมภาษณ์คุณอุทิศ เหมาะสม แสดงความเห็นในการเลือกวิจารณ์หนังสือว่า “จะวิจารณ์หนังสือดีที่ไม่ได้รับการกล่าวถึงมากนัก ซึ่งเป็นการช่วยประชาสัมพันธ์เผยแพร่หนังสือให้เป็นที่รู้จัก และยังเป็นการให้กำลังใจกับผู้เขียนที่จะได้สร้างงานดีๆ ต่อไป”⁴³ ข้อคิดเห็นนี้พ้องต้องกันทั้งในการวิจารณ์ในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออินเทอร์เน็ตที่ผู้วิจารณ์ต้องการที่จะให้กำลังใจกับผู้เขียน โดยมีข้อคิดเห็นของนักวิจารณ์อาชีพในสื่อสิ่งพิมพ์ คือ คุณจิตร บุชากับนักวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ต คือ บล็อกเกอร์ “แม่ไก่” แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า “การวิจารณ์หนังสือเป็นการให้กำลังใจกับผู้เขียนทางหนึ่ง แต่หากงานเขียนนั้นมีข้อบกพร่องเป็นจำนวนมากก็ไม่ควรที่จะเลือกนำมาวิจารณ์เพราะจะไม่เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน และทำให้ผู้เขียนหมดกำลังใจ”⁴⁴

⁴¹ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณจิตร บุชบา เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2555

⁴² ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณจิตร บุชบา เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2555

⁴³ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณอุทิศ เหมาะสม เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2556

⁴⁴ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บล็อกเกอร์ “แม่ไก่” ในบล็อกแก๊ง

นอกจากนี้ การวิจารณ์หนังสือยังเป็นช่องทางด้านการประชาสัมพันธ์การตลาดของสำนักพิมพ์ โดยเฉพาะสำนักพิมพ์ที่ซื้อพื้นที่ของการวิจารณ์แนะนำหนังสือ เพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์หนังสือของตนเอง จึงทำให้พื้นที่สำหรับการวิจารณ์และประชาสัมพันธ์เผยแพร่งานวรรณกรรมที่มีคุณภาพลดลง

2.9.2 การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมการอ่านที่เข้มแข็ง

นักวิจารณ์และนักเขียนหลายๆ คนมีความเห็นตรงกันว่า การวิจารณ์จะเฟื่องฟูและเข้มแข็งได้ก็ต่อเมื่อสังคมไทยสามารถสร้างวัฒนธรรมการอ่านที่เข้มแข็งก่อน ซึ่งการสร้างวัฒนธรรมการอ่านต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม โดยเริ่มตั้งแต่การปลูกฝังนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว ก่อนที่จะต่อยอดในเรื่องการวิจารณ์จากโรงเรียนขณะเดียวกันสังคมก็ต้องสร้างบรรยากาศในการอ่านด้วย ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มปริมาณร้านหนังสือ ห้องสมุด การจัดกิจกรรมการเสวนาและการวิจารณ์ต่างๆ รวมทั้งการสนับสนุนการพิมพ์งานวรรณกรรมสร้างสรรค์ที่ทรงคุณค่าในปริมาณที่เพิ่มขึ้น เพื่อให้คนในสังคมมีโอกาสเลือกและเข้าถึงหนังสือดีๆ ได้มากขึ้น และในส่วนของผู้วิจารณ์นั้น คุณอุทิศ เหมาะมูล เชื่อว่า

ผู้ที่เป็่นนักวิจารณ์ได้ต้องมีหัวใจของการเป็่นนักวิจารณ์ เนื่องจากการวิจารณ์ไม่สามารถที่จะกล่าวอ้างโดยที่ไม่มีหลักฐานได้ แต่การพิสูจน์ว่านักวิจารณ์คนนั้นมีความน่าเชื่อถือหรือภูมิความรู้เพียงพอที่จะกล่าวถึงหนังสือเล่มนั้นหรือไม่ สิ่งเหล่านี้จะสะท้อนออกมาในงานเขียนของผู้วิจารณ์คนนั้นว่า งานวิจารณ์มีคุณค่าหรืออ่อนด้อยด้วยภูมิภาวะ สิ่งนี้จะเป็่นตัวชี้วัดว่าผู้เขียนบทวิจารณ์มีโลกทัศน์ทางการอ่านและสิ่งที่วิจารณ์มากน้อยเพียงใด ด้วยเหตุนี้ สิ่งแรกที่นักวิจารณ์รุ่นใหม่ควรตระหนักคือ การวิจารณ์ไม่ใช่เป็่นเพียงการระบายอารมณ์ในสิ่งที่ได้อ่านแล้วไม่สนุก โดยยกเหตุผลมากล่าวว่าไม่สนุกอย่างไรเท่านั้น ซึ่งนั่นไม่เพียงพอสำหรับการวิจารณ์ แต่นักวิจารณ์ต้องมีภูมิภาวะที่จะสะท้อนอุดมคติ ทศนคติ ความรู้ของตนว่ามีมากน้อยเพียงใดผ่านบทวิจารณ์ด้วย⁴⁵

3. การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

โครงการวิจัยฯ ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ 3 ข้อ และได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ตั้งแต่เริ่มการวิจัยจนกระทั่งถึงปัจจุบัน เมื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานที่ผ่านมากับวัตถุประสงค์และผลที่คาดว่าจะได้รับสามารถประเมินผลได้ดังนี้

3.1 ศึกษาความสัมพันธ์และความเชื่อมต่อของการวิจารณ์ในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออินเทอร์เน็ต

จากการศึกษาพบว่า การเชื่อมต่อของการวิจารณ์วรรณกรรมจากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออินเทอร์เน็ตแทบจะไม่เกิดขึ้น แม้ว่าสภาพการวิจารณ์วรรณกรรมในหนังสือพิมพ์และนิตยสารทั่วไปในประเทศไทยลดลงเรื่อยๆ อย่างต่อเนื่อง ทั้งการปิดคอลัมน์วิจารณ์ และการลดขนาดคอลัมน์ลง ในขณะที่การวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นใน

⁴⁵ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณอุทิศ เหมาะมูล เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2556

รูปแบบซึ่งเป็นรูปแบบเฉพาะการวิจารณ์วรรณกรรมในสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งทำให้เกิดการแยกการวิจารณ์ในสื่อสิ่งพิมพ์และอินเทอร์เน็ตอย่างชัดเจนดังนี้

การวิจารณ์ในสื่อสิ่งพิมพ์

- บทวิจารณ์ในสื่อสิ่งพิมพ์ส่วนใหญ่ยังไม่ครอบคลุมไปถึงงานทุกประเภทที่น่าเสนอในสังคมปัจจุบัน เพราะนักวิจารณ์ส่วนใหญ่ยังจำกัดความสนใจวิจารณ์งานในบางลักษณะเท่านั้น เช่น งานวรรณกรรมที่ได้รับการยอมรับแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมต่างๆ หรือผลงานของนักเขียนบางคน เช่น วินทร์ เลียววาริณ ปราปดา หุ่ยน์ ด้วยเหตุนี้จึงมีหนังสือบางประเภทหรือบางเล่มที่ไม่ได้รับความสนใจจากนักวิจารณ์เลย แม้ว่าจะงานวรรณกรรมเหล่านั้นจะได้รับความสนใจจากผู้อ่านในวงกว้างก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานที่มาจากวรรณกรรมออนไลน์ บทวิจารณ์ในสื่อออนไลน์ก็เช่นกัน ที่ไม่ได้ครอบคลุมงานทุกประเภท ส่วนใหญ่นิยมวิจารณ์นวนิยายไทยยอดนิยมทั้งในอดีตและปัจจุบัน

- สื่อสิ่งพิมพ์ลดพื้นที่การวิจารณ์วรรณกรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในระดับนานาชาติด้วยเช่นกัน นักวิจารณ์ในสื่อสิ่งพิมพ์ต้องปรับตัวเพื่อเขียนบทวิจารณ์ เพื่อตอบสนองความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น บทวิจารณ์สั้นลง หากแต่ยังคงต้องกระชับได้ใจความ นับว่าเป็นความท้าทายของนักวิจารณ์ในสื่อสิ่งพิมพ์

การวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ต

- รูปแบบการวิจารณ์เฉพาะในสื่ออินเทอร์เน็ต จากการที่ขาดการเชื่อมต่อการวิจารณ์วรรณกรรมจากสื่อสิ่งพิมพ์มาสู่สื่ออินเทอร์เน็ต ทำให้การวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตเกิดรูปแบบการวิจารณ์เฉพาะขึ้น 2 ลักษณะคือ

- การวิจารณ์ขนาดสั้นที่มีการแสดงภาพปกหนังสือ ใช้คำโปรยปกหนังสือหรือของสำนักพิมพ์ การเขียนเล่าเรื่อง การใช้ภาษาที่เป็นกันเองใกล้ชิดกับผู้อ่าน การแสดงความรู้สึกของผู้วิจารณ์ที่มีต่อหนังสือ ซึ่งเป็นการเขียนวิจารณ์วรรณกรรมที่พบในสื่ออินเทอร์เน็ต บล็อกแก๊ง เว็บไซต์ของสำนักพิมพ์หรือเว็บไซต์หนังสือของไทยเป็นส่วนใหญ่

- การวิจารณ์นิยายที่เขียนออนไลน์ในเว็บไซต์ได้ดี ซึ่งเป็นการวิจารณ์นิยายทั้งที่เขียนจบแล้วและที่ยังเขียนไม่จบ การวิจารณ์ส่วนใหญ่เป็นการวิจารณ์องค์ประกอบทางวรรณศิลป์ของวรรณกรรมออนไลน์ อาทิ ตัวละคร ฉาก การดำเนินเรื่อง หน้าปก ภาพตัวละคร รวมไปถึงป้ายชื่อนิยาย (Banner)

- แม้ว่าความเชื่อมต่อของการวิจารณ์วรรณกรรมจากสื่อสิ่งพิมพ์มายังสื่ออินเทอร์เน็ตจะเป็นเพียงสายใยบางๆ เท่านั้น หากเท่าที่การวิจารณ์วรรณกรรมที่เกิดขึ้นในสื่ออินเทอร์เน็ตกลับส่งไปยังสื่อสิ่งพิมพ์อย่างเป็นรูปธรรมมากกว่า โดยเฉพาะการวิจารณ์ขนาดสั้นที่ใช้ภาษาเป็นกันเองให้ความใกล้ชิดกับผู้อ่าน ซึ่งสามารถที่จะเข้าถึงผู้อ่านวิจารณ์ส่วนมากได้ดีกว่าการวิจารณ์ที่มีความเคร่งขรึมจริงจัง จึงทำให้ผู้เขียนวิจารณ์ในสื่อสิ่งพิมพ์เลือก

ที่จะนำรูปแบบนี้ไปใช้ในการเขียนในสื่อสิ่งพิมพ์ อีกทั้งยังมีความเหมาะสมกับพื้นที่สื่อสิ่งพิมพ์ที่มีอย่างจำกัดในสมัยปัจจุบัน

3.2 ศึกษาลักษณะเชิงสร้างสรรค์ของการวิจารณ์

จากการวิจัยทั้งจากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออินเทอร์เน็ต พบการวิจารณ์ทั้งที่สร้างสรรค์และไม่สร้างสรรค์ ซึ่งประเด็นเหล่านี้มีนัยที่จะควรติดตามความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ดังนี้

ลักษณะเชิงสร้างสรรค์

- **มุมมองและแนวคิดของนักเขียนที่นำมาใช้วิเคราะห์วิจารณ์วรรณกรรม** การวิจารณ์ในสื่อสิ่งพิมพ์โดยเฉพาะนิตยสารและหนังสือเฉพาะด้านวรรณกรรม พบการเขียนวิจารณ์สร้างสรรค์ ในแง่ของมุมมองและแนวคิดของนักเขียนสองคนที่นำมาใช้วิเคราะห์วิจารณ์วรรณกรรมของคอลัมน์วิจารณ์ ในนิตยสารไรเตอร์ นั่นคือ กรณียุติศ เหมะมูล วิจารณ์โดยเน้นที่ย่อหน้าแรกของหนังสือ เพราะเห็นว่าย่อหน้าแรกเป็นส่วนหน้าที่นักเขียนทำงานหนักที่สุดและพิถีพิถันที่สุด ยุติศเชื่อว่าย่อหน้าแรกต้องกระตุ้นเร้าความสนใจผู้อ่านให้อ่านจนจบเรื่อง และต้องบอกนัย ส่งสัญญาณ ถึงสิ่งที่จะเกิดในเรื่องทั้งหมด ยุติศได้นำย่อหน้าแรกของงานวรรณกรรมระดับโลกหลายเรื่อง มาวิเคราะห์เพื่อสนับสนุนความคิดของเขา นับเป็นอีกแนวการวิจารณ์หนึ่งที่น่าสนใจ และในกรณีของ ชาติ ชาติ กอบจิตติ ใช้แนวทางในการวิจารณ์ด้วยแนวคิดที่ว่า “เราอ่านหนังสือเหมือนแกะตะเข็บกางเกง” และการอ่านระหว่างนักอ่านและนักเขียนก็ต่างกันด้วย กล่าวคือ คนทั่วไปจะอ่านหนังสือก็แค่รู้แค่ตัวละครชื่ออะไร เรื่องแบบนี้สนุกหรือไม่ เรื่องนี้บอกนัยอะไร ผู้เขียนซ่อนอะไรไว้ และต้องการสื่ออะไร แต่สิ่งเหล่านี้ไม่เพียงพอสำหรับนักเขียน เพราะนักเขียนต้องทราบว่าเขาเขียนอย่างไร เหตุใดต้องใช้ประโยคนี้ เขาทำให้เราติดตามอย่างไร เมื่อนักเขียนอ่านจึงต้องแกะให้หมด ต้องอ่านหนังสือสามชั้น ด้วยเหตุนี้ ในคอลัมน์นี้ ชาติ จึงจะกล่าวถึงเทคนิคในการเขียนเพียงอย่างเดียว โดยไม่กล่าวถึงตัวงานวรรณกรรมว่าเด่นหรือด้อยอย่างไร และจะวิจารณ์เฉพาะหนังสือแปลจากต่างประเทศเท่านั้น โดยจะยึดจากประสบการณ์ส่วนตัวมากกว่าหลักวิชาการต่างๆ

- **การนำทฤษฎีทั้งทางด้านวรรณกรรม สังคมวิทยา มานุษยวิทยา มาใช้ในการวิเคราะห์วิจารณ์งานวรรณกรรม** ซึ่งได้สร้างมุมมองทางด้านการวิจารณ์วรรณกรรมให้มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น และขยายแวดวงงานวรรณกรรมให้กว้างออกไป แต่หากผู้วิจารณ์วรรณกรรมไม่สามารถเลือกทฤษฎีมาใช้ให้เหมาะกับงานวรรณกรรมที่จะวิจารณ์ หรือการนำวรรณกรรมมาใช้เป็นเครื่องมือที่จะสนับสนุนทฤษฎีเท่านั้น ไม่ได้เน้นให้ความสำคัญกับตัวงานวรรณกรรม จึงทำให้บทวิจารณ์ไม่ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของวรรณกรรมเท่าใดนัก

- **ข้อจำกัดของพื้นที่** นับเป็นความท้าทายสำหรับผู้เขียนวิจารณ์ในสื่อสิ่งพิมพ์ที่ต้องปรับวิธีการเขียนบทวิจารณ์ ในต่างประเทศมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเขียนวิจารณ์ในลักษณะนี้เช่นกัน ซึ่งการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับพื้นที่และความนิยมในการอ่านบทวิจารณ์ที่เปลี่ยนไป หากมองในด้านหนึ่งเป็นการบั่นทอนการวิจารณ์ แต่ในอีก

ด้านหนึ่งก็เป็นการท้าทายความสามารถของผู้วิจารณ์ว่าจะเขียนวิจารณ์ในพื้นที่อันจำกัดและความเปลี่ยนแปลงความสนใจที่มีต่อบทวิจารณ์ เพื่อให้บทวิจารณ์ชิ้นนั้นได้รับความสนใจได้

- **การสร้างรูปแบบการวิจารณ์เฉพาะที่เกิดขึ้นในเว็บไซต์ บล็อก** ที่เป็นการเขียนวิจารณ์ขนาดสั้น ใช้ภาพปกหนังสือ คำโปรยปกหนังสือหรือคำโปรยของสำนักพิมพ์ ภาษาที่เป็นกันเองมีความใกล้ชิดกับผู้อ่าน การวิจารณ์เป็นการแสดงความรู้สึกที่มีต่อหนังสือที่อ่าน ซึ่งรูปแบบนี้พบแพร่หลายในทุกเว็บไซต์ บล็อกที่เปิดให้มีการวิจารณ์หนังสือ แม้ว่าจะเป็นการสร้างรูปแบบการวิจารณ์แบบใหม่ในอินเทอร์เน็ต แต่หากมีการนำไปใช้ซ้ำๆ ต่อๆ กัน จนทำให้การวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตมีเพียงรูปแบบเดียว และขาดความน่าสนใจ

- **ท่าทีการวิจารณ์ในพื้นที่อินเทอร์เน็ตสามารถที่จะเข้ากับมหาชนได้มากกว่า** โดยเฉพาะการวิจารณ์แบบวัยรุ่น จึงเห็นได้ว่านักวิจารณ์ที่มีกรอบหรือติดกรอบการวิจารณ์แบบเดิมได้ปรับตัวโดยต้องหามุมมองในแบบที่วัยรุ่นมองเพิ่มในบทวิจารณ์ของตน ซึ่งส่งผลให้การวิจารณ์ตามกรอบแบบเก่าเริ่มหายไป เสื่อมไป ขณะเดียวกันก็เปิดทางให้กับมุมมองและรูปแบบใหม่ๆ เพิ่มขึ้น

- **การใช้ภาษาที่ไม่เป็นทางการ มีความเป็นกันเองกับผู้อ่าน** ซึ่งเป็นการลดช่องว่างระหว่างผู้วิจารณ์และผู้อ่านให้มีความใกล้ชิดกันมากขึ้น และยังทำให้บทวิจารณ์ลดความหนักหน่วงของการเป็นวิชาการลง ซึ่งทำให้การใช้ภาษาที่ไม่เป็นทางการได้สร้างความใกล้ชิดสนิทสนมที่ทำให้มีผู้ตามอ่านบทวิจารณ์วรรณกรรมในสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นจำนวนมาก และยังได้สร้างชุมชนของผู้ที่รักหนังสือให้เข้ามามนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้ในระดับหนึ่ง

ลักษณะไม่สร้างสรรค์

- **ขาดความหลากหลายในมุมมองการวิจารณ์** อันเกิดจากหมายเหตุ เช่น
 - **การทำงานโดยผู้วิจารณ์ลำพัง** โดยปราศจากการคัดกรองและให้คำแนะนำจากบรรณาธิการ หรือผู้มีความรู้ผู้เชี่ยวชาญ จึงทำให้การวิจารณ์ที่พบในสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นการแสดงความรู้สึกที่มีต่อหนังสือที่อ่านมากกว่าการนำเสนอข้อดี ข้อด้อย คุณค่าและการประเมินคุณค่าของหนังสือเล่มนั้น

- **การวิจารณ์โดยที่ยังอ่านนิยายไม่จบทั้งเรื่อง** หรือการวิจารณ์นิยายที่ยังเขียนไม่จบ ซึ่งเกิดขึ้นในการวิจารณ์นิยายออนไลน์ในเว็บไซต์เด็กดี การวิจารณ์ในลักษณะนี้ ไม่สามารถที่จะมองเห็นภาพรวมหรือทิศทางของงานวรรณกรรมเรื่องนั้นๆ ได้ และทัศนคติวิจารณ์ที่เสนอบทวิจารณ์อาจจะเกิดความผิดพลาดคลาดเคลื่อนได้

- **กลุ่มสมาชิกที่มีอายุ และประสบการณ์ใกล้เคียงกัน** ทั้งยังขาดมุมมองของผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญมาเสริมทักษะ และความรู้ โดยเฉพาะพื้นที่ออนไลน์เช่นเว็บไซต์เด็กดีที่กลุ่มสมาชิกที่มีอายุ และประสบการณ์ใกล้เคียงกัน ที่ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาจนถึงระดับมหาวิทยาลัย จึงทำให้มีมุมมองทางด้านวรรณกรรม การวิจารณ์ที่ใกล้เคียงกันทั้งผู้วิจารณ์และผู้ที่ถูกวิจารณ์ มุมมองที่เกิดขึ้นในชุมชนแห่งนี้มีเพียงด้านของ

เด็กที่ส่วนที่เป็นนักเรียนนักศึกษา แต่ยังคงมุมมองของผู้ที่มีความรู้เชี่ยวชาญทางด้านวรรณกรรมหรือนักวิจารณ์อาชีพที่จะมาเสริมความรู้ ทักษะให้กับเด็กกลุ่มนี้ ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายที่แม้ว่าศักยภาพของชุมชนแห่งนี้สามารถใช้เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนและส่งถ่ายความรู้ทางด้านวรรณกรรมที่สำคัญ แต่กลับไม่ได้ถูกใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด

○ **การใช้ภาษาไม่สุภาพและขาดมารยาท** การที่สื่ออินเทอร์เน็ตเปิดกว้างในการแสดงความคิดเห็นโดยไม่มีข้อจำกัด จึงทำให้มีผู้วิจารณ์ใช้ภาษาที่ไม่สุภาพในการวิจารณ์ และมีการวิจารณ์ที่รุนแรง ซึ่งรวมถึงผู้ใช้คำที่ไม่สุภาพในการแสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาก่อวุ่นวายในหน้าบล็อกหรือกระทู้แสดงความคิดเห็น หรือที่เรียกในภาษาผู้ใช้อินเทอร์เน็ตว่า “เกรียน” ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต แม้ว่าในปัจจุบันทางด้านวรรณกรรมในสื่ออินเทอร์เน็ตจะไม่ค่อยพบการใช้ภาษาที่หยาบคายหรือการเข้ามาก่อวุ่นวายในหน้าบล็อกหรือกระทู้มากนักเหมือนในสาขาอื่น แต่ยังเป็นประเด็นที่ยังต้องติดตามอย่างใกล้ชิด

3.3 ศึกษาปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับศิลปะซึ่งกระตุ้น/สกัดกั้น การวิจารณ์

สาขาวรรณศิลป์ไม่พบว่ามีการปรากฏการณ์ด้านศิลปะที่จะกระตุ้นให้เกิดการวิจารณ์ในวงกว้าง แต่หากมีกระบวนการการแทรกตัวของธุรกิจการตลาด การโฆษณาหนังสือที่กระทบต่อการในการวิจารณ์ ในสื่อสิ่งพิมพ์ ส่วนการวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตพบว่าไม่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางนัก

- **การตลาดของธุรกิจหนังสือเข้ามาแย่งชิงพื้นที่การวิจารณ์หนังสือ** เพื่อใช้โฆษณาประชาสัมพันธ์ หนังสือของตนให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น จากการที่ปัจจุบันมีหนังสือที่พิมพ์ออกจำหน่ายในแต่ละวันเป็นจำนวนมาก หนังสือเหล่านี้ต้องการพื้นที่ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง สำนักพิมพ์ เจ้าของหนังสือจึงหันมาให้ความสนใจพื้นที่ในสื่อสิ่งพิมพ์ในการส่งคำประชาสัมพันธ์หนังสือสั้นๆ หรือคำโปรยปกหนังสือ รวมถึงหน้าปกหนังสือ ไปยังสื่อสิ่งพิมพ์ทั้งหนังสือพิมพ์ นิตยสาร เพื่อช่วยลงเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ โดยเฉพาะคอลัมน์แนะนำหนังสือ ดังมีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า นิตยสารไม่ได้มีส่วนสำคัญในการแนะนำหนังสือ เพราะส่วนใหญ่เป็นเพียงการนำคำนำที่สำนักพิมพ์ต้องการประชาสัมพันธ์ส่งมาให้เผยแพร่เท่านั้น เมื่อสื่อสิ่งพิมพ์ทั้งหนังสือพิมพ์ นิตยสารให้พื้นที่การวิจารณ์แนะนำหนังสือในการโฆษณาประชาสัมพันธ์หนังสือแล้ว หนังสือที่เป็นงานวรรณกรรมสร้างสรรค์และหนังสือดีมีคุณภาพที่ไม่ได้จัดพิมพ์ในสำนักพิมพ์ขนาดใหญ่จึงขาดพื้นที่ในการประชาสัมพันธ์ จึงเห็นว่ามีคามจำเป็นต้องเพิ่มพื้นที่ในการวิจารณ์งานศิลปะ เนื่องจากการสร้างงานศิลปะแล้ว หากขาดมีการกล่าวถึงงานนั้นจะจมหายไป และส่งผลให้วงการศิลปะขาดความน่าสนใจและความคึกคัก

- **ทิศทางการขายหนังสือในร้านหนังสือในปัจจุบัน** เน้น “หนังสือขายดี” เช่น การขายหนังสือวรรณกรรมแนวออนไลน์ ซึ่งเป็นวรรณกรรมยอดนิยมในปัจจุบัน มากกว่า “หนังสือดี” ทำให้หนังสือเฉพาะกลุ่ม (niche market) เช่น วรรณกรรมสร้างสรรค์ สารคดี หนังสืออ้างอิงสาขาต่างๆ ถูกขับออกจากหน้าร้านหนังสือโดยปริยาย โดยมีพื้นที่และเวลาในการวางหน้าร้านเพียงไม่กี่วัน ก่อนที่จะถูกจัดเก็บไว้ในชั้นหนังสือเห็นเพียงสันปก การสนับสนุนหนังสือที่ขายเร็วและขายดีของกลุ่มทุนขนาดใหญ่ ทั้งที่เป็นร้านหนังสือและสำนักพิมพ์ อาจทำให้

สภาพของสังคมวรรณกรรมและสังคมการอ่านโดยรวมของไทยที่อาจจะมีปัญหาในอนาคต เพราะหนังสือที่ผลิตออกมาจะขาดความหลากหลาย เพราะสำนักพิมพ์ต่างมุ่งเน้นงานประเภทเน้นความบันเทิงและหนังสือกระแส หนังสือเหล่านี้ไม่มีความจำเป็นต้องการการวิจารณ์ จึงทำให้บทวิจารณ์และนักวิจารณ์ลดบทบาทความสำคัญไปโดยปริยาย

- สภาพของสังคมวรรณกรรมและสังคมการอ่านโดยรวมของไทย อาจประสบปัญหาในอนาคต เพราะหนังสือที่ผลิตออกมาจะขาดความหลากหลาย และหนังสือเหล่านี้ส่วนใหญ่เน้นความบันเทิงมากกว่าปัญญา ซึ่งทำให้บทวิจารณ์และนักวิจารณ์ลดบทบาทความสำคัญไปโดยปริยาย

- การตลาดเริ่มเข้าไปกำกับการสร้างสรรค์ของนักเขียนมากขึ้น โดยการกำหนดวิธีคิดของนักเขียน แนวเรื่อง ทำให้นักเขียนไม่มีอิสระและเสรีภาพในการสร้างงานอย่างแท้จริง แต่ต้องการให้นักเขียนเขียนงานที่มุ่งตอบโจทย์ทางการตลาดของตลาดหนังสือ และขยายไปสู่การกระแสของการนำบทประพันธ์ไปนำเสนอเป็นสื่ออื่น ทั้ง ละครโทรทัศน์ และ ภาพยนตร์ ซึ่งเป็นการสกัดกั้นความคิดสร้างสรรค์ของผู้สร้างงาน และย่อมที่จะส่งผลต่อการวิจารณ์วรรณกรรมที่ไม่มีผู้วิจารณ์วรรณกรรมเหล่านี้

- การพัฒนาผู้วิจารณ์วรรณกรรมในสื่ออินเทอร์เน็ตให้เป็นอาชีพ จากการที่การวิจารณ์วรรณกรรมที่เกิดขึ้นในสื่ออินเทอร์เน็ตไม่ได้รับการยอมรับทั้งจากนักวิจารณ์อาชีพ ผู้คนในวงวรรณกรรม และสื่อกระแสหลัก สิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ จึงทำให้บทวิจารณ์และผู้วิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นที่รับรู้ในวงจำกัด จึงเป็นการตัดโอกาสของผู้วิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตที่จะได้เผยแพร่บทวิจารณ์ออกไปในวงกว้างขึ้น และยังเป็นการตัดโอกาสในการหาประสบการณ์เพื่อพัฒนาการทำงานด้านการวิจารณ์ให้มีความเป็นอาชีพมากขึ้น โดยเฉพาะการขาดการยอมรับจากสื่อสิ่งพิมพ์ นอกจากนี้ยังตัดโอกาสของผู้รับงานวิจารณ์วรรณกรรมที่ไม่ได้มีความเชี่ยวชาญหรือไม่ได้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตที่ไม่สามารถจะเข้าถึงบทวิจารณ์และแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นกับผู้วิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตได้ จึงยังมีผู้ที่ยังไม่รับทราบว่ามีบทวิจารณ์ที่เกิดขึ้นในสื่ออินเทอร์เน็ตจำนวนหนึ่ง

สรุป

จากการวิจัยของสาขาวรรณศิลป์พบว่า สื่อสิ่งพิมพ์ที่เคยเป็นพื้นที่การวิจารณ์วรรณกรรมที่แข็งแกร่งและต่อเนื่องมาเป็นเวลายาวนานเริ่มลดบทบาทตัวเองลง โดยเฉพาะสื่อสิ่งพิมพ์กระแสหลัก เช่น การปิดคอลัมน์การวิจารณ์วรรณกรรม เนชั่นสุดสัปดาห์ มติชนสุดสัปดาห์ และการลดพื้นที่การวิจารณ์ให้สั้นลงในกรุงเทพธุรกิจ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อนักวิจารณ์ที่ส่วนหนึ่งต้องปรับวิธีการเขียนให้มีความกระชับมากขึ้น นักวิจารณ์อาชีพส่วนหนึ่งเลิกเขียนวิจารณ์วรรณกรรม และขาดนักวิจารณ์รุ่นใหม่จนทำให้นักเขียนต้องเขียนวิจารณ์ด้วยตนเองมากขึ้น

ช่วง 10 ปีที่ผ่านมา สิ่งพิมพ์ทางเลือกได้ขยายตัวเพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการมีนิตยสารเฉพาะทางวรรณกรรมเกิดใหม่ 4 ฉบับ เช่น หนังสือใต้ดิน อ่าน Writer และ วรรณกรรมไทยร่วมสมัย ปรากฏ ขณะเดียวกัน

วารสารวิชาการทางด้านภาษาและวรรณกรรมออกเผยแพร่เป็นจำนวนมากและสม่ำเสมอมากขึ้น ทั้งยังมีหนังสือวิชาการด้านวรรณกรรมศึกษาและรวมบทวิจารณ์วรรณกรรมพิมพ์เผยแพร่เป็นจำนวนมาก แม้ว่าสิ่งพิมพ์ทางเลือกจะสร้างความคึกคักในแวดวงวรรณกรรมและวรรณกรรมวิจารณ์ แต่มีข้อด้อยที่สิ่งพิมพ์ทางเลือกเผยแพร่ในวงจำกัดกว่าสิ่งพิมพ์กระแสหลัก

ขณะเดียวกันยังมีกลุ่มผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการแสดงความคิดเห็นส่วนตัว (private) ที่มีต่อหนังสือที่ได้อ่านเผยแพร่ในเว็บบล็อกส่วนตัว ความคิดเห็นส่วนตัวเหล่านี้ได้รับการเผยแพร่ออกไปสู่สาธารณะ(public) ในเวลาเดียวกัน การวิจารณ์แสดงความคิดเห็นในสื่ออินเทอร์เน็ต นอกจากจะสร้างตัวตนให้กับผู้รักสมัครุ่นที่ก้าวเข้ามาเป็นผู้วิจารณ์หนังสือแล้ว ยังสร้างลักษณะเฉพาะของการวิจารณ์วรรณกรรมในสื่ออินเทอร์เน็ต ขึ้นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างตัวตนให้เป็นที่สนใจ (personalised) และมีความเป็นกันเองเข้ากับผู้อ่านในวงกว้างได้มาก แม้ว่าการวิจารณ์วรรณกรรมในสื่ออินเทอร์เน็ตจะยังไม่ได้รับการยอมรับในเรื่องของคุณภาพมากนัก แต่การวิจารณ์ แนะนำวรรณกรรมเหล่านี้กลับแพร่หลายออกไปอย่างกว้างขวาง และเป็นที่นิยมเพิ่มมากขึ้นในกลุ่มคนที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นหลัก ในอนาคต หากบล็อกเกอร์เหล่านี้ได้รับโอกาสที่จะเรียนรู้พัฒนาการเขียนวิจารณ์ให้มีคุณภาพมากขึ้น หรือได้เผยแพร่ผลงานออกไปในวงกว้างกว่าที่เผยแพร่เฉพาะในสื่ออินเทอร์เน็ต ไปสื่อหลักอื่น อาทิ สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ก็จะช่วยพัฒนาการวิจารณ์วรรณกรรมในประเทศไทยให้คึกคักและเข้มแข็งเพิ่มขึ้น

แม้ว่าองค์ความรู้และประสบการณ์ของการวิจารณ์วรรณกรรมในสื่อสิ่งพิมพ์จะมีอยู่อย่างมั่งคั่ง หากเป็นที่น่าสนใจว่าความมั่งคั่งเหล่านี้ไม่ได้ถูกส่งต่อมายังสื่ออินเทอร์เน็ตเท่าใดนัก เนื่องจากยังขาดตัวอย่างบทวิจารณ์ที่มีคุณภาพสื่อสิ่งพิมพ์นำมาเผยแพร่ซ้ำในสื่ออินเทอร์เน็ต อีกทั้งนักวิจารณ์อาชีพ ผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญทางวรรณกรรมไม่ได้ใช้พื้นที่อินเทอร์เน็ตในการวิจารณ์และเผยแพร่ความรู้มากนัก จึงทำให้การวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตเหมือนเป็นการตัดขาดความรู้และต้องเริ่มต้นใหม่ ด้วยการสร้างรูปแบบการวิจารณ์วรรณกรรมเฉพาะขึ้น เช่น คอมเมนต์กระทู้ บทวิจารณ์ขนาดสั้นที่เน้นการแสดงความรู้สึกส่วนตัวต่อหนังสือที่ได้อ่าน อย่างไรก็ตาม รูปแบบการวิจารณ์ที่เกิดขึ้นในสื่ออินเทอร์เน็ตได้รับความนิยม และมีแนวโน้มว่ารูปแบบดังกล่าวจะกลายเป็นรูปแบบใหม่ที่ได้รับการนิยมนิยมนในสื่อสิ่งพิมพ์ แทนที่การวิจารณ์รูปแบบเดิม

ข้อเสนอแนะการวิจัยต่อไป

การสร้างการเปลี่ยนแปลง ความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการวิจารณ์ และการสร้างวัฒนธรรมแห่งการวิจารณ์ให้เกิดขึ้นกับมหาชนในวงกว้างนั้น จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม ซึ่งเพียงการทำวิจัยของโครงการวิจัย “การวิจารณ์ศิลปะ: รอยต่อระหว่างวัฒนธรรมสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่ออินเทอร์เน็ต” ที่มีข้อจำกัดทั้งทางด้านกำลังคน งบประมาณ และระยะเวลาในการวิจัย จึงมีอาจสร้างความเปลี่ยนแปลงให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมได้ แต่จากการศึกษาข้อมูลและปรากฏการณ์การวิจารณ์วรรณกรรมที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทย มี

ข้อค้นพบว่าปัญหาสำคัญที่สกัดกั้นความแข็งแกร่งของการวิจารณ์วรรณกรรม นั่นคือ ความอ่อนด้อยในการอ่านทุกระดับของสังคม การศึกษาทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการยังไม่สามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับการวิจารณ์ได้อย่างแท้จริง ขณะเดียวกันก็ยังไม่อาจใช้ศักยภาพของพื้นที่อินเทอร์เน็ตเพื่อสร้างความคึกคักและเข้มแข็งในการวิจารณ์ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามก็ดียังพบว่ามีองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนหลายแห่งเล็งเห็นความสำคัญของการวิจารณ์และพยายามที่จะสร้างกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างบรรยากาศและกระตุ้นให้เกิดความคึกคักในการวิจารณ์ในส่วนต่างๆ ของสังคม แต่สังคมไทยยังขาดศูนย์กลางหรือผู้ที่ทำหน้าที่รวบรวมองค์ความรู้ที่กระจุกกระจายทั้งในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออินเทอร์เน็ตไว้อย่างเป็นระบบหรือสร้างเป็นฐานข้อมูลกลาง เพราะข้อมูลบางส่วนในสื่ออินเทอร์เน็ตยากที่จะสืบค้น แม้จะมีคำช่วยค้นแล้วก็ตาม ทั้งนี้ยังขาดการเชื่อมโยงพื้นที่ทั้งสองเข้าด้วยกัน อันจะนำมาสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันก็จะเป็นคุณูปการอันมหาศาลและจะเป็นประโยชน์ต่อการสืบค้นของผู้สนใจต่อไป เพราะผู้ที่อยู่ในทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออินเทอร์เน็ตต่างก็เห็นความสำคัญของการวิจารณ์อยู่แล้ว

ด้วยเหตุนี้ โครงการฯ เห็นว่า การสร้างความเข้มแข็งให้กับการวิจารณ์วรรณกรรมในอนาคตสามารถกระทำได้โดยการสร้างเครือข่ายชุมชนการวิจารณ์ และสร้างความร่วมมือทั้งจาก นักเขียน นักวิจารณ์ นักอ่าน องค์กรการศึกษา และ องค์กรอื่นๆ เพื่อเชื่อมโยงสื่อสิ่งพิมพ์เข้ากับสื่ออินเทอร์เน็ต และพยายามใช้ศักยภาพของสื่อทั้งสองในการพัฒนาและสนับสนุนการวิจารณ์อย่างเต็มที่ ก็จะช่วยสร้างความคึกคักและความแข็งแกร่งให้กับ การวิจารณ์วรรณกรรมอย่างกว้างขวางและเป็นรูปธรรมมากขึ้น ซึ่งสามารถจัดกิจกรรมการพัฒนาการวิจารณ์ ในหลากหลายรูปแบบ อาทิ

- ❖ การใช้ศักยภาพของสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างเต็มที่ เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมและสืบค้นบทวิจารณ์วรรณกรรมทั้งจากสื่อสิ่งพิมพ์และที่เผยแพร่ในอินเทอร์เน็ต
- ❖ การจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้เกิดบรรยากาศการวิจารณ์อย่างต่อเนื่อง ทั้งในโลกจริง และในโลกอินเทอร์เน็ต
- ❖ การจัดอบรมการเขียนบทวิจารณ์ พร้อมทั้งการให้ความรู้ในเรื่องทฤษฎีการวิจารณ์อย่างเป็นระบบ เพื่อนำปรับไปใช้ในการวิจารณ์วรรณกรรมได้อย่างถูกต้อง

บรรณานุกรม

หนังสือภาษาไทย

- เจตนา นาควัชร. *วิธีแห่งการวิจารณ์: ประสบการณ์จากสามทศวรรษ*. กรุงเทพฯ: ชมนาด, 2549.
- เจตนา นาควัชร (หัวหน้าโครงการ). *จากศิลปะสู่การวิจารณ์: รายงานผลการวิจัย โครงการวิจัย “การวิจารณ์ในฐานะพลังทางปัญญาของสังคมร่วมสมัย ภาค 2”*. กรุงเทพฯ: ชมนาด, 2549.
- ดวงมน จิตรจำนง และ คณะ. *การวิจารณ์บนเส้นทางวรรณคดีศึกษา*. มหาสารคาม: อนิพนธ์, 2555.
- วารสารหนังสือใต้ดิน. ฉบับที่ 5 ประจำเดือนกรกฎาคม-กันยายน 2548
- วารสารหนังสือใต้ดิน. ฉบับที่ 6 ประจำเดือนตุลาคม-ธันวาคม 2548.
- อรพินท์ คำสอน และ กรรณิการ์ ฌโนมปัญญารักษ์. *ผลการวิจัย เล่ม 2 สาขาวรรณศิลป์. โครงการวิจัย “การวิจารณ์ศิลปะ: รอยต่อระหว่างวัฒนธรรมลายลักษณ์กับวัฒนธรรมเสมือนจริง”(1 ตุลาคม 2553 – 31 กรกฎาคม 2555)*. เอกสารถ่ายสำเนา
- _____. *รายงานสรุปความก้าวหน้าการวิจัยในรอบ 6 เดือนที่ 1 (15 กันยายน 2555 - 14 มีนาคม 2556)*. โครงการวิจัย “การวิจารณ์ศิลปะ: รอยต่อระหว่างวัฒนธรรมสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่ออินเทอร์เน็ต” โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว). เอกสารถ่ายสำเนา
- _____. *รายงานสรุปความก้าวหน้าการวิจัยในรอบ 6 เดือนที่ 2 (15 มีนาคม 2556- 14 กันยายน 2556)*. โครงการวิจัย “การวิจารณ์ศิลปะ: รอยต่อระหว่างวัฒนธรรมสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่ออินเทอร์เน็ต” โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว). เอกสารถ่ายสำเนา
- _____. *รายงานสรุปความก้าวหน้าการวิจัยในรอบ 6 เดือนที่ 3 (15 กันยายน- 14 มีนาคม 2556)*. โครงการวิจัย “การวิจารณ์ศิลปะ: รอยต่อระหว่างวัฒนธรรมสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่ออินเทอร์เน็ต” โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว). เอกสารถ่ายสำเนา

หนังสือภาษาอังกฤษ

- Di Leo, Jeffrey R. editor. *American Book Review*. vol.33 No.5 July-August 2012.
- Howe, Ken J. *The Essential Book Blog: The Complete Bibliophiles's Toolkit For Building, Growing and Monetizing Your On-line Book-Lover's Community*. California: Brinestone Press, 2012.

Gunter, Barrie. New Information Perspective, vol. 61 No.2, 2009.

Pool, Gail. Faint Praise: The Plight of Book Reviewing in America. Missouri: University of Missouri Press, 2007.

Striner, Ann. Culture Unbound. vol 2. 2010

สัมภาษณ์

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณจิตกร บุชบา. เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2555

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณอุทิศ เหมะมูล เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2556

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บล็อกเกอร์ “แม่ไก่” ในบล็อกแก๊ง

ภาคผนวกที่ 1

บรรณานุกรมบท

วิจารณ์สาขาวรรณศิลป์

บรรณานุกรม

หนังสือ / ตำรา (27 เล่ม)

- คงฤช ไตรยวงศ์. “ลายลักษณ์แห่งการวิจารณ์ : รวมบทวิจารณ์ร่วมสมัย เล่ม 2”. กรุงเทพฯ: ชมนาด, 2550.
- เจตนา นาควัชระ. ศิลปสองทาง รวมบทความวิชาการ. กรุงเทพฯ: คมบาง, 2546.
- _____. วิธีแห่งการวิจารณ์: ประสบการณ์จากสามทศวรรษ. กรุงเทพฯ: ชมนาด, 2549”
- _____. ทางสายกลางแห่งการวิจารณ์. กรุงเทพฯ: โอเพ่นบุ๊กส์, 2555.
- เจตนา นาควัชระ และ คณะ. กวีนิพนธ์นานาชาติ: การศึกษาเชิงวิจารณ์. กรุงเทพฯ: คมบาง, 2546.
- จรูญพร ปรปักษ์ประลัย. ระหว่างบรรทัด. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.
- ชลธิรา สัตยวัฒน์. วิจารณ์ร้อยวิจารณ์ ตำนานวรรณคดีวิจารณ์แนวร้อยสร้างและสืบสาน. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2550.
- ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช. อ่าน(ไม่)เอาเรื่อง. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2548.
- ดวงมน จิตรจำนงค์ และคณะ. การวิจารณ์บนเส้นทางวรรณคดีศึกษา. มหาสารคาม: อินทนิล, 2555.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (บรรณาธิการ). อาเซียน จากมิตววรรณกรรม: อดีตถึงยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: ศูนย์วรรณคดีศึกษา อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.
- _____. (บรรณาธิการ). เรียงร้อยถ้อยวิจารณ์: รวมบทวิจารณ์คัดสรรสาขาวรรณกรรมและภาพยนตร์. กรุงเทพฯ: สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2552.
- ธเนศ เวศร์ภาดา. ทะเลปัญญา. กรุงเทพฯ: ศยาม, 2543.
- ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ. กบฏวรรณกรรม บทวิเคราะห์ประวัติศาสตร์และการเมืองในวรรณกรรม. กรุงเทพฯ: สมมุติ, 2556.
- นพพร ประชากุล. ยกอักษร ย้อนความคิด เล่ม 1 ว่าด้วยวรรณกรรม. กรุงเทพฯ: อ่าน, 2552.
- นัทธนี ประสานนาม. โดยนัยนี้ อีกนัยหนึ่ง: นัยอันหลากหลายในตัวตนทางวัฒนธรรม. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.
- ปิ่น มาลากุล, หม่อมหลวง. ปานมณีรุ่ง บทกวีนิพนธ์คัดสรรของศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ (โดย) หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล และคนอื่นๆ. กรุงเทพฯ: แพร่สำนักพิมพ์ อมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2556.
- พิเชฐ แสงทอง. วาทกรรมวรรณกรรม. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2550.
- รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (บรรณาธิการ). ๒๕ ปี การวิจารณ์ “คำพิพากษา”. กรุงเทพฯ: ชมนาด, 2554.
- _____. (บรรณาธิการ). ๘๐ ปี อังคาร กัลยาณพงศ์. กรุงเทพฯ: ชมนาด, 2554.
- _____. (บรรณาธิการ). จากวินทร์ถึงปราบดา: ปรากฏการณ์ของการวิจารณ์วรรณกรรมไทยร่วมสมัย. กรุงเทพฯ: ชมนาด, 2556.
- ศรีฟ้า (ลดาว์ลีย์) มหาวรรณ, หม่อมหลวง, นวนิยาย: บทวิจารณ์นวนิยายสิบสามเรื่องของศิลปินแห่งชาติ (โดย) ศรีฟ้า และคนอื่นๆ. กรุงเทพฯ: แพร่สำนักพิมพ์, 2553.
- สุวรรณา เกรียงไกรเพ็ชร. พลังการวิจารณ์ รวมบทวิจารณ์ร่วมสมัย. กรุงเทพฯ: คมบาง, 2545.
- _____. มองข้ามบ้านักเขียน: เรื่องสั้นไทยในทัศนะนักวิจารณ์. กรุงเทพฯ: ชมนาด, 2547.

- _____. ทางสายใหม่แห่งวรรณกรรมไทย: ทศนะวิจารณ์ต่อนวนิยายยุคแรก. กรุงเทพฯ: ชมนาด, 2548.
- อุทิศ เหมะมูล. On literature: คนชำรุดหรือมนุษย์โรแมนติก. กรุงเทพฯ: หนึ่ง, 2552.
- _____. นิยมนิยาย ความเรียงสืบหาพลานุภาพของวรรณกรรม. กรุงเทพฯ: แพร่สำนักพิมพ์ อมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2556.
- อบ ไชยสุ. เพชรน้ำเอกเรื่องสั้นและความเรียงคัดสรรของศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ (โดย) ฮิวเมอริสต์และคนอื่นๆ. กรุงเทพฯ: แพร่สำนักพิมพ์ อมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2556.

หนังสือพิมพ์ / นิตยสาร (863 ชิ้น)

กรุงเทพธุรกิจ (138 ชิ้น)

- ข้างขึ้น. “แดนอุตรระของนวนิยาย”. กรุงเทพธุรกิจ จดประกาย. 20 มิถุนายน 2540.
- คำป้อ พอข้าวปุ้น. “ดอกเสี้ยวแห่งดอยสูง สามัญลักษณ์จากวิลักษณ์ ศรีป่าซาง”. กรุงเทพธุรกิจ จดประกาย. 10; 1 มีนาคม 2541.
- คนนอก. “ดอกดาวเรืองและเอทิลแอลกอฮอล์ใน ร่างแห่งความเป็นมนุษย์”. กรุงเทพธุรกิจ จดประกาย. 31 สิงหาคม 2540.
- ดอกไม้ดำ. “‘สนามหลวง’ สนามเรื่องสั้นเพื่อ ‘ข้อการะเกด’”. กรุงเทพธุรกิจ จดประกาย. 2 มีนาคม 2540.
- _____. “‘ฝั่งแสงจันทร์’ เรื่องเล่าของชีวิตที่เรียบง่าย”. กรุงเทพธุรกิจ จดประกาย. 13 กรกฎาคม 2540.
- _____. “ความรู้สึกแปลกต่างในสังคมไทย ผ่านสายตานักเขียนหนุ่มนาม ‘พิสิฐ ภูศรี’”. กรุงเทพธุรกิจ จดประกาย. 17 สิงหาคม 2540.
- _____. “มองพื้นหลังชีวิตผ่านหนังสือ ‘วิปาสมาตกรรม’”. กรุงเทพธุรกิจ จดประกาย. 2 พฤศจิกายน 2540.
- _____. “กุนชื้อ: บางแง่มุมของการเมืองในฐานะนวนิยาย”. กรุงเทพธุรกิจ จดประกาย. 10; 25 มกราคม 2541.
- _____. “ชีวิต ‘คือความละเอียดอ่อนและชวนไตร่ตรอง’”. กรุงเทพธุรกิจ จดประกาย. 15 มีนาคม 2541.
- _____. “บางแง่มุมและความทรงจำที่มีต่อผลงานของ พ.ต.ต.ประชา พูนวิวัฒน์”. กรุงเทพธุรกิจ จดประกาย. 3; 11 ตุลาคม 2541.
- _____. “ดินปนทราย”. กรุงเทพธุรกิจ จดประกาย. 25 ตุลาคม 2541.
- _____. “การระ ‘มันส์ จรยงค์’”. กรุงเทพธุรกิจ จดประกาย. 1 พฤศจิกายน 2541.
- _____. “กลางความโดดเดี่ยว”. กรุงเทพธุรกิจ จดประกาย. 8 พฤศจิกายน 2541.
- _____. “ฝ่าทางตัน”. กรุงเทพธุรกิจ จดประกาย. 17 มกราคม 2542.
- _____. “‘ผู้ต่อไฟ’”. กรุงเทพธุรกิจ จดประกาย. 24 มกราคม 2542.
- _____. “คนตะวันออก”. กรุงเทพธุรกิจ จดประกาย. 3; 7 กุมภาพันธ์ 2542.
- _____. “แล้วเมล็ดพันธุ์มิหยั่งราก”. กรุงเทพธุรกิจ จดประกาย. 3; 14 กุมภาพันธ์ 2542.
- _____. “ห้วยบง”. กรุงเทพธุรกิจ จดประกาย. 3; 28 กุมภาพันธ์ 2542.
- _____. “ระหว่างบ้านกับถนน”. กรุงเทพธุรกิจ จดประกาย. 4 เมษายน 2542.
- _____. “บ้านร้างกลางสวน”. กรุงเทพธุรกิจ จดประกาย. 11 เมษายน 2542.

- _____. “คนไต่ลวดบนดาวสีฟ้า”. กรุงเทพฯธุรกิจ จดประกาย. 25 เมษายน 2542.
- _____. “ทางเจ้าเสด็จ”. กรุงเทพฯธุรกิจ จดประกาย. 9 พฤษภาคม 2542.
- ตะวันวาด. “เยือนบ้านนักเขียน ห้องเรียนสี่สันติลปะแรงบันดาลใจจาก ‘กนกพงศ์’ สู่คนรุ่นใหม่”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 12; 9 มิถุนายน 2556.
- จรรยาพร ปรปักษ์ประลัย. “กลับไปอ่าน ‘รัญจวนจิต’ ของ ประเสริฐ พิจารณ์โสภณ”. กรุงเทพฯธุรกิจ จดประกาย. 7 ธันวาคม 2540.
- _____. “เมื่อผมเป็นผม แต่ผมไม่ใช่ผม”. กรุงเทพฯธุรกิจ. 10; 20 มีนาคม 2554.
- _____. “ความไม่ปกติใน ‘ชีวิตปกติ’ (1)”. กรุงเทพฯธุรกิจ. 10; 24 เมษายน 2554.
- _____. “‘เวลาของชาติ’ เวลาของความสัมพันธ์”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 10; 2 กันยายน 2555.
- _____. “‘ออกไปข้างใน’ ดุจเคว้งคว้างกลางทะเลเวลา”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 10; 9 กันยายน 2555.
- _____. “‘นักเป่าแก้ว’ ณ ดุจที่เปราะบางดังแก้ว”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 10; 16 กันยายน 2555.
- _____. “‘สุสาน’ กาละ เทศะ แห่งชีวิต”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 10; 2 ธันวาคม 2555.
- _____. “‘กาลีสตรา’ เปลี่ยนไป, ไม่เปลี่ยนแปลง”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 10; 16 ธันวาคม 2555.
- _____. “‘เดินรำไปบนท่อนแขนอ่อนนุ่ม’ เกิดเป็นหญิง”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 10; 13 ธันวาคม 2555.
- _____. “‘มีเมฆบ้างเป็นบางวัน’ แม่พลอยมะนิลา”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 10; 27 มกราคม 2556.
- _____. “‘วิมุตติคีตาหมายเลขหนึ่ง: อนุศาสน์ปฎิหารีย์’ มธุรสแห่งธรรม”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 10; 10 กุมภาพันธ์ 2556.
- _____. “‘สายน้ำไม่เหือดหาย’ ระลอกคลื่นในสายธาร”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 10; 10 มีนาคม 2556.
- _____. “‘ตลาดดอกไม้บาน’ ฟิล กู้ด แบบ ชมัยกร แสงกระจ่าง”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 10; 24 มีนาคม 2556.
- _____. “‘ผู้ออกแบบเส้นขอบฟ้า’ ผู้ออกแบบจินตนาการ”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 10; 14 เมษายน 2556.
- _____. “‘สนามเด็กเล่น’ สนามผู้ใหญ่เล่น”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 10; 21 เมษายน 2556.
- _____. “‘สายรุ้งกลางซากผุกร่อน’ ความฝันยังคงดงาม”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 10; 28 เมษายน 2556.
- _____. “‘อรุณสวัสดิ์สนธยา’ จากวัยเยาว์ถึงความตาย”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 10; 5 พฤษภาคม 2556.
- _____. “‘พิพิธภัณฑสถาน’ เสียงสำเร็จรูป”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 10; 19 พฤษภาคม 2556.
- _____. “‘คดีล่าคนเจ้าชู้’ นิยายนักสืบ พุ่มรัก พานสิงห์ มนุษย์นิยมในเรื่องนักสืบ”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 10; 26 พฤษภาคม 2556.
- _____. “‘ลูกสาวแห่งขุนทะเล’ Based on true story”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 10; 6 มิถุนายน 2556.
- _____. “‘นายใน’ สมัยรัชกาลที่ ๖ แผลดเสียงกระซิบ”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 10; 11 สิงหาคม 2556.
- _____. “‘พฤษภามาตา’ เป็นหญิง เป็นเมีย และเป็นแม่”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 10; 18 สิงหาคม 2556.
- _____. “‘คำโหล’ สอประกายคำ”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 10; 1 กันยายน 2556.
- _____. “‘บ้านในหมอก’ สายน้ำไม่ไหลกลับ”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 10; 8 กันยายน 2556.
- _____. “‘ชีไรต์ 2556’ ก่อนสายฝนจะสิ้นสาย”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 10; 15 กันยายน 2556.
- _____. “‘อนุสรณ์สถาน’ เพียงความทรงจำเอาไว้เลย”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 10; 6 ตุลาคม 2556.
- _____. “‘เขียนโคลงอย่างมีฝีมือ’ สมพาท”. กรุงเทพฯธุรกิจ จดประกาย. 10; 20 ตุลาคม 2556.
- _____. “‘ปิ่น’ เหตุผลของการให้”. กรุงเทพฯธุรกิจ จดประกาย. 10; 24 พฤศจิกายน 2556.

- ทีมงานจุดประกายวรรณกรรม. “เรยา เธอผิดหรือไรที่ใจผ่น”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 12; 9 กันยายน 2555.
- ธนันท์ เศรษฐพันธ์. “ตำนานและประวัติศาสตร์ใน ‘แม่โขง’”. กรุงเทพฯธุรกิจ จุดประกาย. 4 ตุลาคม 2541.
- ธาม เชื้อสถาปศิริ. “มายาคติใน ‘ทองเนื้อเก้า’ (1)”. กรุงเทพฯธุรกิจ จุดประกาย. 7; 12 พฤศจิกายน 2556.
- _____. “มายาคติใน ‘ทองเนื้อเก้า’ (2)”. กรุงเทพฯธุรกิจ จุดประกาย. 7; 19 พฤศจิกายน 2556.
- นกสีฟ้า. “ปริญาเอกเสก(ไม่)ได้(NON)-magical Doctor คนรู้ใจผู้ไม่รู้”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 9; 24 มีนาคม 2556.
- นงศ์ลักษณ์ เหล่าวอ. “Alice Munro นักเขียนรางวัลโนเบล 2013”. กรุงเทพฯธุรกิจ จุดประกาย. 12; 20 ตุลาคม 2556.
- นิรันดร์ บัญจันทร์. “‘ลูกอีสาน’ใน ‘ห้องสมุดนวนิยาย’ ทางวิทยุ”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 12; 5 พฤษภาคม 2556.
- บริสุทธิ. “Nation Books Love Story ส่วนผสมใหม่เพื่อหัวใจโรแมนติก”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 12; 16 ธันวาคม 2555.
- ประภัศร เสวิกุล. “การประชุม ‘วรรณกรรมแม่น้ำโขง’ ครั้งที่ 4”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 10; 14 ตุลาคม 2555.
- ปริญา ชาวสมุน. “‘สาคร พูลสุข’ บนเส้นทางและรอยแผลของสายพิณ”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 12; 2 กันยายน 2555.
- _____. “ศิริวร แก้วกาญจน์ ผู้นำสารแห่งโลกประหลาด”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 12; 16 กันยายน 2555.
- _____. “‘คนแคระ’ ซีไรต์ 2555”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 12; 30 กันยายน 2555.
- _____. “นักเขียนรางวัล ‘ลูกโลกสีเขียว’”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 12; 2 ธันวาคม 2555.
- _____. “2556 ในภาพร่างเส้นทางหนังสือไทย”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 12; 6 มกราคม 2556.
- _____. “‘สมาคมบรรณาธิการ’ อีกฐานที่มั่นของคนทำหนังสือ”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 12; 20 มกราคม 2556.
- _____. “ดร. สุรินทร์ พิศสุวรรณ กับสองเรื่องเล่าจากอาเซียน”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 12; 27 มกราคม 2556.
- _____. “เก้าอี้ว่าง The Casual Vacancy ในความว่างเปล่าที่มีความหวัง”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 12; 3 กุมภาพันธ์ 2556.
- _____. “เส้นทาง Free Copy บนเข็มหลักไม้ COMPASS”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 12; 3 มีนาคม 2556.
- _____. “‘ถนนไปสู่ก่อนเมฆ’ 40 ปี คัมภีร์คนหนุ่มสาวยุคแสงหา”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 12; 10 มีนาคม 2556.
- _____. “The Host โรแมนติก ไวไฟ ช้ามดวงดาว”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 12; 14 เมษายน 2556.
- _____. “ลิเนนามตราแห่งลานนา จินตนิยายจากปลายปากกา ‘บันฑูร ลำซำ’”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 12; 26 พฤษภาคม 2556.
- _____. “ก่อนความฝันจะลุ่มสลาย บทเพลงและตัวอักษรของนายแสดมภ์”. กรุงเทพฯธุรกิจ จุดประกาย. 12; 24 พฤศจิกายน 2556.
- ปานศิริ ศิริเดช. “มองวรรณกรรมสมัยใหม่ผ่านบทเพลงและบทกวีร่วมสมัย”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 10; 20 มกราคม 2556.
- ปิกนกสีขาว. “5 คำถามกับ ‘อติคม คุณาวุฒิ’ กรณี ‘ฝังหัวใจเข้าไว้ที่วุ่นเจ็ดนี้’”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 10; 9 ธันวาคม 2555.
- _____. “‘พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบิดาแห่งการถ่ายภาพไทย’ มรดกทางวิชาการที่ทรงคุณค่า”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 10; 23 ธันวาคม 2555.
- _____. “คิด ทำ แบบ ‘ดร. อนุสรณ์ แสงนิมมวล’ วิถีบางจาก โมเดล ที่ยั่งยืน”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 10; 3 มีนาคม 2556.
- _____. “‘คิมรันโด’ bestseller แห่งเกาหลีใต้”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 12; 18 สิงหาคม 2556.

- _____. “ ‘โปรดจงโอบกอดฉันไว้’ ในผลึกความคิดของ ‘ปรีดี หงษ์สตัน’ ”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 9; 16 กันยายน 2556.
- _____. “พานแว่นฟ้าแห่งรัฐสภาไทย ความท้าทายใหม่ร่างวัลวรรณกรรมการเมือง”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 12; 29 กันยายน 2556.
- _____. “ ‘เฟซบุ๊ก’ จากบางขวางถึงแดนหิรัญราชบุรี”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 12; 6 ตุลาคม 2556.
- ปริญญ์ ชวสนุน และ มิชญา นันทะเสน. “อังคาร จันทาทิพย์ กวีซีไรต์ 2556”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 12; 8 กันยายน 2556.
- เปรียบตะวัน. “ ‘หวงอิ’ ผู้นำโลกนวนิยายกำลังภายในแห่งศตวรรษที่ 21”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 12; 25 พฤศจิกายน 2555.
- พราย พันธการ. “เฝ้าหมางและตัวละครตกสมัย ในมุมมองนักเขียนหนุ่ม”. กรุงเทพฯธุรกิจ จดประกาย. 15 พฤศจิกายน 2541.
- ภาวิณี อินเทพ. “สุรัชย์ จันทิมาธร กับ ‘ตะวันสี่แดง’ ”. กรุงเทพฯธุรกิจ จดประกาย. 21 กุมภาพันธ์ 2542.
- ภาคย์ จินตณมัย. “ห้วงน้ำภายใน ความไพเราะในความพราเลือน”. กรุงเทพฯธุรกิจ จดประกาย. 3; 14 มีนาคม 2542.
- ภูมิชาย คชมิตร. “ ‘ต้นทางจากมะละแหม่ง’ ต้นทางที่มาแห่งบรรพบุรุษ”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 10; 25 พฤศจิกายน 2555.
- _____. “อาเชียน และเรื่องสั้นของ ‘นามกา’ ”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 9; 14 เมษายน 2556.
- _____. “บทกวีไฮกุ ‘สี่ฤดู’ ทั้งชีวิต”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 10; 29 กันยายน 2556.
- ภูเพีย. “ ‘เวียดนามตามลำพัง’ และ ขจรฤทธิ์ รักษา”. กรุงเทพฯธุรกิจ. 10; 6 มิถุนายน 2553.
- มณีนุช เสียงหวาน. “ ‘อ่าน เขียน เรียน คิด’ ณ พื้นที่เพาะพันธุ์วรรณกรรมไทย”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 12; 9 ธันวาคม 2555.
- มิชญา นันทะเสน. “Nick VUJICIC ชีวิตที่ขาดหาย แต่ไร้ขีดจำกัด”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 12; 15 กันยายน 2556.
- ยามเตือน. “ ‘เดนฝัน’ ทางออกของนักเขียนโรแมนติค”. กรุงเทพฯธุรกิจ จดประกายวรรณกรรม. 2 พฤษภาคม 2542.
- รัชพล ธนศุทธิสกุล. “ ‘เหยื่อธรรม’ หนังสือ ‘รางวัลพระยาอนุมานราชธน’ ”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 12; 23 ธันวาคม 2555.
- รินฤทัย สัจจพันธุ์. “บุรีแห่งบรมพุทโธ เมืองแห่งผู้ตื่นรู้”. กรุงเทพฯธุรกิจ. 13 (4202): 18; 11 มีนาคม 2543.
- _____. “ใต้เงาตะวัน ... ชีวิตจริงที่มีทั้งด้านที่งดงามและเงามืด”. กรุงเทพฯธุรกิจ. 13 (4204): 18; 25 มีนาคม 2543.
- _____. “ทะเล จำปี ดนตรี ทราย ... ทุกชีวิตล้วนมีทุกข์”. กรุงเทพฯธุรกิจ. 13: 18; 27 พฤษภาคม 2543.
- _____. “ขุนเขา ทะเล กริช”. กรุงเทพฯธุรกิจ. (จดประกายวรรณกรรม) 14; 12 พฤษภาคม 2544.
- รัฐสิดา. “My hero สุภาพบุรุษสุดที่รัก ‘เรื่องรักน้ำดี’ ของ 5 วีรบุรุษเดินดิน”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 10; 17 มีนาคม 2556.
- _____. “ ‘อุมารตี’ และ ‘อาสตา’ ลูกไม้ไผ่ลั่นของศิลปินแห่งชาติ ‘ส. อาสนจินดา’ ”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 9; 22 กันยายน 2556.
- _____. “เบื้องหลังความสำเร็จของเฟซบุ๊ก ผ่านหลักการ ‘5p’ ใน ‘คิดแบบอัจฉริยะ มาร์ก ซักเกอร์เบิร์ก’ ”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 9; 6 ตุลาคม 2556.
- สินาร์. “The Catcher in the Rye ไร้ที่ยืนในโรงเรียนอเมริกัน”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 4; 25 ธันวาคม 2555.
- วิจารณ์ สนามจันทร์. “ ‘ช่างสลักไม้’ อธิบายโลกและชีวิตด้วยทฤษฎีความสับสน”. กรุงเทพฯธุรกิจ จดประกาย. 20 ธันวาคม 2541.

- วีรวรรณ ภิญญรัตน์. “‘คนเดินทาง’ กับความจริงบางบทในอาเซียน”. กรุงเทพฯ วรณกรรม. 10; 3 กุมภาพันธ์ 2556.
- สกุล บุญยทัต. “‘ฉากและชีวิต’ ในวันหนึ่งมันจะพัดพาเขากลับบ้าน”. กรุงเทพฯ จดประกาย. 6 กรกฎาคม 2540.
- _____. “การล่มสลายของสถาบันครอบครัวที่ความรักไม่อาจเยียวยา เพราะ ‘เธอเกิดเป็นมนุษย์...เธอจึงพบกับสิ่งนี้’ ”. กรุงเทพฯ จดประกาย. 6; 20 กรกฎาคม 2540.
- _____. “‘บทเพลงแห่งนกกาเหมา’ การต่อสู้ของวีรบุรุษตัวเล็กๆ กับหัวใจที่มีดบาด”. กรุงเทพฯ จดประกาย. 27 กรกฎาคม 2540.
- _____. “‘ฝั่งแสงจันทร์’ คำตอบของชีวิตรออยู่ในวันพรุ่งนี้”. กรุงเทพฯ จดประกาย. 3 สิงหาคม 2540
- _____. “‘ประชาธิปไตยบนเส้นขนาน ‘ภายใต้ดวงอาทิตย์นี้... ไม่มีสิ่งใดชั่ววันจันทร์’ ”. กรุงเทพฯ จดประกาย. 10 สิงหาคม 2540.
- _____. “‘ครั้งหนึ่งในชีวิต ‘ที่สุดแล้ว... เราก็คือมนุษย์’ ”. กรุงเทพฯ จดประกาย. 6; 7 กันยายน 2540.
- _____. “‘เราจะฝ่าข้ามไป’ 24 ปีตุลาคม”. กรุงเทพฯ จดประกาย. 6; 5 ตุลาคม 2540.
- _____. “‘คำขอโทษ’ เราอยู่กับความชั่วร้ายนานเกินไป”. กรุงเทพฯ จดประกาย. 19 ตุลาคม 2540.
- _____. “‘ทางที่โค้งกลับ’ ภาพสะท้อนของวิถีแห่งสังคม”. กรุงเทพฯ จดประกาย. 16 พฤษภาคม 2542.
- _____. “‘คนโซในปราสาท’ มิติแห่งบทบาทของชีวิต”. กรุงเทพฯ จดประกาย. 3; 23 พฤษภาคม 2542.
- _____. “‘สัตยาบันเลือด เวลา 5 ปีกับดอกผลของอาชญาวิทยาไทย’”. กรุงเทพฯ. 10; 3 เมษายน 2554.
- _____. “จาก ‘เหมือนว่าเมื่อวานนี้เอง’ ถึง ‘กระดุกของความลง’ รวมเรื่องสั้น 2 เล่ม ของเรวัตร์ พันธุ์พัฒน์”. กรุงเทพฯ จดประกาย. 10; 10 เมษายน 2554.
- _____. “‘หยกยิ้ม กวีนิพนธ์แห่งความอ้อมเอมของความรัก’”. กรุงเทพฯ. 10; 17 เมษายน 2554.
- _____. “‘ที่เห็นและหายไป มายาคติ ด้วยความหมายของ ศรีธา’”. กรุงเทพฯ จดประกาย. 10; 8 พฤษภาคม 2554.
- _____. “‘ปล่อยตัวเอง ในประวัติศาสตร์เปลี่ยนเปล้า’”. กรุงเทพฯ จดประกาย. 10; 15 พฤษภาคม 2554.
- สมบุญ วรพงษ์. “มุมมอง รศ.ดร.ตรีศิลป์ บุญขจร มุมมองผู้อ่าน เพื่อสนุกในวรรณกรรมซีไรต์”. กรุงเทพฯ จดประกาย. 12 ตุลาคม 2540.
- สรตีกุล. “ชีวิตและลมหายใจตัวละคร ‘อิสรภาพ’ ที่ถูกพันนาการด้วยอดีต”. กรุงเทพฯ วรณกรรม. 9; 8 กันยายน 2556.
- สร้อยสายฟ้า. “ไม่มี ‘อ้อมมยตา’ ก็ไม่มีพุทธศาสนา”. กรุงเทพฯ วรณกรรม. 9; 9 มิถุนายน 2556.
- สังภูมิ ละออ. “ใบหน้าอื่น...ของ นิวต์ พุทธประสาท”. กรุงเทพฯ จดประกาย. 14 มกราคม 2543.
- _____. “‘โจรปล้นฟ้า’ นิยายในท่วงทำนองกวีนิพนธ์ของ ‘สกุล บุญยทัต’ ”. กรุงเทพฯ จดประกาย. 26 เมษายน 2543.
- _____. “‘คีตก ร.มณฑลขจร’ ตัวตนหนึ่งของ ดร.สาทิส”. กรุงเทพฯ จดประกาย. 26 พฤษภาคม 2543.
- _____. “‘คนกับเสือ และ...มีจรรยาในใจคน’”. กรุงเทพฯ จดประกาย. 16 มิถุนายน 2543.
- สิริวรรณ ศรีเพ็ญจันทร์. “‘เหลียวหลัง แลหน้า 50 ปี สังคมศาสตร์ปริทรรศน์’”. กรุงเทพฯ วรณกรรม. 8; 12 มิถุนายน 2556.
- หยกสิริรุ่ง. “‘นารีนคร’ พระราชนิพนธ์แปลใน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี”. กรุงเทพฯ วรณกรรม. 12; 31 มีนาคม 2556.
- _____. “‘สำรวจแนวร่วม ‘ซีไรต์’ กับปริมาณหนังสือกวีนิพนธ์’”. กรุงเทพฯ วรณกรรม. 7; 14 เมษายน 2556.

- _____. “‘โดร์จีกับกระเรียนคอดำ’ วรรณกรรมจากความทรงจำที่ถูกลืม”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 9; 19 พฤษภาคม 2556.
- อ. ชัยเนตร ชนาคณ. “สี่สันทองถิ่นล้านนา สู่เส้นทางวรรณกรรมแห่งอาเซียน”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 12; 24 กุมภาพันธ์ 2556.
- อรพินท์ คำสอน. “‘สาวนักช้อปฯ ตะลุยนิวยอร์ก’: เหตุใดจึงเป็นนวนิยายขายดี”. กรุงเทพฯธุรกิจ. (จุดประกายวรรณกรรม); 6 ตุลาคม 2546.
- เฮอริเคน. “จากพันธุ์ โพลี ถึงเพลงผู้นำ สำนักพิมพ์ ‘กรุงเทพฯธุรกิจ’ เปิดปกเด่นนักเขียนมืออาชีพ”. กรุงเทพฯธุรกิจ จุดประกาย. 9; 20 ตุลาคม 2556.
- Mr. QC. “‘เก้าอี้ว่าง’ นวนิยายผู้ใหญ่ของ ‘เจ.เค.โรว์ลิง’”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 7; 27 มกราคม 2556.
- _____. “ไตรภาค ‘โครตโคร’ ฉบับภาษาไทย ไม่ใช่ความบ้า...แต่เพราะความกล้า...มาเยือน!”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 7; 21 เมษายน 2556.
- _____. “ฝ่าฝนไปหาฝันที่ ‘มหกรรมหนังสือฯ ครั้งที่ 18’”. กรุงเทพฯธุรกิจ จุดประกาย. 7; 20 ตุลาคม 2556.
- _____. “นวนิยายเชิงสังวาส Fifty Shades หนังสือขายดีที่สุดแห่งกรุงเทพฯ”. กรุงเทพฯธุรกิจ วรรณกรรม. 7; 26 พฤษภาคม 2556.
- _____. “ทำไม ‘เปิด อภินิหาร’ และทำไมหนังสือธรรมะยังขายดี?”. กรุงเทพฯธุรกิจ จุดประกาย. 7; 24 พฤศจิกายน 2556.

ขวัญเรือน (22 ชิ้น)

- กล้าเผชิญไทย. (รื่นฤทัย สัจจพันธุ์). “7 เล่มสุดท้ายชิงรางวัลซีไรต์”. ขวัญเรือน. 35 (760); ปักษ์หลัง กรกฎาคม 2546.
- คงกฤษ ไตรยางค์. “‘โลกีย์ชน’: วิมานคนชี้เหล่า?”. ขวัญเรือน. 35 (761); ปักษ์แรก สิงหาคม 2546.
- _____. “ดาวบ้านเกิดของนายแพนด้าในนวนิยายของปราบดา หยุ่น”. ขวัญเรือน. 36 (781); ปักษ์หลัง มิถุนายน 2547.
- _____. “บริการรับวัดหน้า: สำนึกทางสังคมในรวมเรื่องสั้นชุดใหม่ของชาติ กอบจิตติ”. ขวัญเรือน. 37 (806); ปักษ์หลัง มิถุนายน 2548.
- ชฎารัตน์ สุนทรธรรม. “บัตรทองคำ”. ขวัญเรือน. 37 (804); ปักษ์หลัง พฤษภาคม 2548.
- ดอกไม้ดำ (สมพงษ์ แซ่ซึ้ง). “ความคลุมเครือที่แจ่มชัด”. ขวัญเรือน. 36 (794); ปักษ์หลัง ธันวาคม 2547.
- ธันวา ตะวัน (อดุล จันทรงค์). “ท่องไปใน ‘แม่น้ำรำลึก’ ของ เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์”. ขวัญเรือน. 36 (788); ปักษ์หลัง กันยายน 2547.
- นัทธนี ประสานนาม. “คือชีวิต ... สานฝันยามสนธยา: คือจิตใจของคนพม่าที่คนไทยควรเรียนรู้”. ขวัญเรือน. 37; ปักษ์หลัง กุมภาพันธ์ 2548.
- ปราษฎ์ ธารีสุวรรณ. “หัวใจดอกไม้ อีกด้านหนึ่งของดวงจันทร์”. ขวัญเรือน. 36 (803); ปักษ์แรก พฤษภาคม 2548.
- เพื่อนน้ำมิตร. (พัลลภ สามสี). “(ผม)เป็นศิลปิน วรรณกรรมกระแสสำนึกของศิลปินสองคนในร่างเดียว”. ขวัญเรือน. 37 (805); ปักษ์แรก มิถุนายน 2548.
- ไพลิน รุ่งรัตน์ (ขมัยกร แสงกระจ่าง). “เรื่องเล่าข้าซากเกี่ยวกับชีวิตไร้สาระของคนกรุงเทพฯ”. ขวัญเรือน. 36 (779); ปักษ์แรก พฤษภาคม 2547.

- _____. “สร้อยสุภาว: กระจกสะท้อนความเปลี่ยนแปลงของสังคม”. *ขวัญเรือน*. 36 (785); ปักษ์แรก สิงหาคม 2547.
- มนัส เหมะสม. “Sputnik Sweetheart รักเร้นในโลกคู่ขนาน”. *ขวัญเรือน*. 36 (787); ปักษ์แรก กันยายน 2547.
- _____. “มองข้ามบ้านนักเขียน: เรื่องสั้นไทยในทัศนะนักวิจารณ์”. *ขวัญเรือน*. 36 (796); ปักษ์หลัง มกราคม 2548.
- รินทร์ทัย สัจจพันธุ์. “‘ช่างสำราญ’ ... เรื่องราวของสังคมไทยที่ไม่แห้งแล้งน้ำใจและความเอื้ออาทร”. *ขวัญเรือน*. 35 (764); ปักษ์หลัง กันยายน 2546.
- วิภาพ คันทัพ. “เวลา-ความหวัง และการแก้ไขจุดอ่อนของมนุษย์ในรวมเรื่องสั้นรางวัล ‘พานแว่นฟ้า’ ชุด คืบเดือนเพ็ญ”. *ขวัญเรือน*. 35 (771); ปักษ์แรก มกราคม 2547.
- สรรค์พิสุทธิ์ เสรีรังสรรค์. “เมื่อพันธุ์หมาป่าต้องคำพิพากษาและถูกบีบคั้นให้จนตรอก”. *ขวัญเรือน*. 37 (802); ปักษ์หลัง เมษายน 2548.
- อรพินท์ คำสอน. “‘สวนปริศนา’ (The Secret Garden) สวนแห่งความรักที่ถูกกละเลย”. *ขวัญเรือน*. 35 (749); ปักษ์แรก กุมภาพันธ์ 2546.
- _____. “เรียบเรียงแต่แปลกแยก: เสน่ห์ของ ‘แกะรอยแกะดาว’ ”. *ขวัญเรือน*. 35 (758); ปักษ์หลัง มิถุนายน 2546.
- _____. “‘ไปไม่ร่วงสู่ราก’: นวนิยายแห่งการแสวงหาการยอมรับของผู้หญิงคนหนึ่ง”. *ขวัญเรือน*. 35 (766); ปักษ์หลัง ตุลาคม 2546.
- _____. “เมื่อสวรรค์ให้รางวัลผม: อีกหนึ่งบทเรียนชีวิตที่ควรศึกษา”. *ขวัญเรือน*. 36 (775); ปักษ์แรก มีนาคม 2547.
- _____. “หนึ่งศตวรรษกับการรอคอย: ‘มายาตวัน’-‘มนต์จันทร์’ แล ‘ฟ้ากระจ่างดาว’ บทสรุปนวนิยายชุดไตรภาคของ ‘กิ่งฉัตร’ ”. *ขวัญเรือน*. 36 (790); ปักษ์หลัง ตุลาคม 2547.

เนชั่นสุดสัปดาห์ (84 ขึ้น)

- เขียนข้างสนาม. “‘ประชามมวรรณกรรม’ แดงการณตรวจสอบซีไรต์”. *เนชั่นสุดสัปดาห์*. 16(793) : 78; 10-16 สิงหาคม 2550.
- แคน สาริกา. “เผาวรรณคดีศึกษา”. *เนชั่นสุดสัปดาห์*. 16(803) : 66; 19-25 ตุลาคม 2550.
- เจตนา นาควัชร. “ศิษย์ฝรั่งที่วิญญานยังเป็นไทย: ว่าด้วยรวมเรื่องสั้นภาษาอังกฤษของศุภาศิริ สุพรรณเภสัช”. *เนชั่นสุดสัปดาห์*. 8 (350): 30-31; 18 กุมภาพันธ์ 2542.
- _____. “ความเบิกบานของอาจารย์ภาษาต่างประเทศ ตอนที่ 1”. *เนชั่นสุดสัปดาห์*. 8 (386): 62-63; 28 ตุลาคม 2542.
- _____. “ความเบิกบานของอาจารย์ภาษาต่างประเทศ ตอนที่ 2”. *เนชั่นสุดสัปดาห์*. 8 (387): 59-60; 4 พฤศจิกายน 2542.
- _____. “ความเบิกบานของอาจารย์ภาษาต่างประเทศ ตอนที่ 3”. *เนชั่นสุดสัปดาห์*. 8 (388): 60-61; 11 พฤศจิกายน 2542.
- จำลอง ฝั่งชลจิตร. “บางสิ่งที่สูญหายไป: จากขนานน้อยกลางทุ่งนา ถึง ในลิ้ง”. *เนชั่นสุดสัปดาห์*. 9(432) : 70; 11-17 กันยายน 2543.
- ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช. “เหมือนอย่างไม่เคย..มีแต่พวกมัน จาก วิทยากร เชียงกูล ถึง วัน ณ จันทรธาร”. *เนชั่นสุดสัปดาห์*. 9(424) : 70; 17-23 กรกฎาคม 2543.
- _____. “เหมือนอย่างไม่เคย..มีแต่พวกมัน จาก วิทยากร เชียงกูล ถึง วัน ณ จันทรธาร”. *เนชั่นสุดสัปดาห์*. 9(425) : 70; 24-30 กรกฎาคม 2543.
- _____. “ทำไมต้อง 42 ปี ฟาบกัน”. *เนชั่นสุดสัปดาห์*. 9(430) : 70; 28 สิงหาคม- 3 กันยายน 2543.
- ดวงมน จิตรจันรงค์. “ดัชนีชี้วัดความเป็นมนุษย์”. *เนชั่นสุดสัปดาห์*. 9(431) : 52; 4-10 กันยายน 2543.

- บุญถึง ลือชา. “เติมพลังวรรณกรรม หลอมคน-หลอมใจเจ้าขุนมูลนาย”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 19(987) : 79; 25 กุมภาพันธ์ – 3 มีนาคม 2554.
- พิเชฐ แสงทอง. “ ‘ความน่าจะเป็น’ เรื่องเล่า เรื่องเล่น เรื่องไม่เป็นเรื่อง”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(437) : 54; 16-22 ตุลาคม 2543
- ภาวินี อินเทพ. “วรรณกรรมชาวนาตายแล้ว? คำถามแห่งยุคสมัยท้าทายนักเขียนหนุ่ม”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(373) : 60; 29 กรกฎาคม- 4 สิงหาคม 2542.
- _____. “คำมัน ‘ทมยันตี’ กับวาระตามหา ... รยาาญนิง”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 16(817) : 72-75; 25-31 มกราคม 2551.
- _____. “จาก นักเสพศิลปะ สู่ นักสร้างศิลปะ กิ่ง เปลือย กิ่ง เปลื้อง กับ อุทิศ เหมะมูล”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 18(908) : 76-79; 23-29 ตุลาคม 2552.
- _____. “วาระการอ่านแห่งชาติ = หายนะแห่งหนังสือวรรณกรรม?”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 18(918) : 76-78; 1-2 มกราคม 2553.
- มาลีร้อยสีพันใบ. “ ‘บรรณาธิการหนุ่ม’ กับโรงเรียนอีสานWriter”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 20(1018) : 79; 2-8 ธันวาคม 2554.
- นันทพร ไวศยะสุวรรณ. “วิมล ไทรนิมิตพล ชูธง ‘ซีไรต์’ เผยแผ่พุทธศาสนา”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(428) : 92; 14-20 สิงหาคม 2543.
- ร้อยดาว. “25 ปี กลุ่มนาคร”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 16(793) : 44; 10-16 สิงหาคม 2550.
- รีนฤทัย สัจจพันธุ์. “ความน่าจะเป็น: คลื่นลูกใหม่ของนักเขียนเรื่องสั้น”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 9 (437): 70-71; 16 ตุลาคม 2543.
- _____. “สามทศวรรษแห่งการสรรค์สร้างงานวรรณกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล (1)”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 18(924) : 28-29; 12-18 กุมภาพันธ์ 2553.
- _____. “สามทศวรรษแห่งการสรรค์สร้างงานวรรณกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล (2)”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 18(925) : 28; 19-25 กุมภาพันธ์ 2553.
- _____. “สามทศวรรษแห่งการสรรค์สร้างงานวรรณกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล (3)”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 18(926) : 28; 26 กุมภาพันธ์ – 4 มีนาคม 2553.
- _____. “สามทศวรรษแห่งการสรรค์สร้างงานวรรณกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล (4)”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 18(927) : 73; 5 – 11 มีนาคม 2553.
- _____. “สามทศวรรษแห่งการสรรค์สร้างงานวรรณกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล (จบ)”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 18(928) : 74; 12 – 18 มีนาคม 2553.
- ศิริวรรณ แก้วกาญจน์. “กลุ่มคลื่นลูกใหม่ พลชีฟ! ‘ซีไรต์’ หรือ ‘ใคร’ มีปัญหา? (1)”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 16(800) : 48-49; 28 กันยายน - 4 ตุลาคม 2550.
- _____. “กลุ่มคลื่นลูกใหม่ พลชีฟ! ‘ซีไรต์’ หรือ ‘ใคร’ มีปัญหา?”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 16(802) : 44-45; 12-18 ตุลาคม 2550.
- สายพิน ปฐมาบรรณ. “งานเก่า/งานใหม่ ของพนม นันทพฤษ”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(314) :54; 11-17 มิถุนายน 2541.
- _____. “ความล้ำสมัยใน ‘โนเวลา’ ของแรคา ประโดยคำ”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(316) : 56; 25 มิถุนายน- 1 กรกฎาคม 2541.
- _____. “กลอนลูกทุ่ง ของบัญชา อ่อนดี”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(318) : 54; 9-15 กรกฎาคม 2541.
- _____. “ ‘วัยกลางคน’ (1) ทางออกที่ไม่เสียศักดิ์ศรีของชายวัยหมดประจำเดือน”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(320) : 53; 23-29 กรกฎาคม 2541.
- _____. “ ‘วัยกลางคน’ (2) ชีวิตเริ่มต้นเมื่อ 40”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(322) : 53; 6-12 สิงหาคม 2541.

- _____. “ ‘ร่างแหแห่งวิหค’ โรคภัยทางจิตวิญญาณ หรือโรคภัยทางสังคม?”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(326) : 52; 3-9 กันยายน 2541.
- _____. “คนกับเสือ วีรบุรุษ และมายาของเอกลักษณ์”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(328) : 41;17-23 กันยายน 2541.
- _____. “พันธุ์พื้นเมือง (1) ไอ้ตัวร้ายชื่อ ‘เมือง’ อีกแล้ว”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(332) : 41; 15-21 ตุลาคม 2541.
- _____. “พันธุ์พื้นเมือง (จบ) ไอ้ตัวร้ายชื่อ ‘เมือง’ อีกแล้ว”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(334) : 41; 29 ตุลาคม – 4 พฤศจิกายน 2541.
- _____. “ ‘สุขุมพรเหนือหลุมฝังศพ’ เมื่อเรื่องเล่าถูกบังคับให้เล่าเรื่อง”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 7 336) : 41; 12-18 พฤศจิกายน 2541.
- _____. “ศักดิ์ชัย ลัคนาวิเชียร นักเขียนนอกคอก”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(338) : 41; 26 พฤศจิกายน- 2 ธันวาคม 2541.
- _____. “เช็กกับสัตว์ จากสัญญาณมืด สู่สัญญาณสว่าง”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(340) : 56; 10-16 ธันวาคม 2541.
- _____. “ขอความรักบ้างได้ไหม การแก้แค้น ‘งานตลาด’ ของวรรณกรรมสร้างสรรค์”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(342) : 41; 24-30 ธันวาคม 2541.
- _____. “กวีนิพนธ์ลูกผสม”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(352) : 54; 4-1 มีนาคม 2542.
- _____. “กวีรุ่นใหม่ ต้นธารแห่งความเสื่อม?”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(354) : 54; 18-24 มีนาคม 2542.
- _____. “ชีวิตบนความตาย (1) การสร้างชาติและทำลายคน”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(356) : 54; 1-7 เมษายน 2542.
- _____. “ภาพลวง อารมณ์เพศกับการบรรลู่”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(362) : 59; 13-19 พฤษภาคม 2542.
- _____. “ชาวนาผู้ประสพภัย ขนบเหมือนฝัน”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(364) : 59; 27 พฤษภาคม- 2 มิถุนายน 2542.
- _____. “ตัวสุดท้าย-โดมิโน (1) การเปิดพื้นที่: เหตุของภาวะแยกแยะ”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(366) : 59; 10-16 มิถุนายน 2542.
- _____. “ ‘เพชรฆาต’ สังคมกะเผลกปัจเจก”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(370) : 59; 8-14 กรกฎาคม 2542.
- สิงห์สนามหลวง. “นิตยสารวรรณกรรมร่วมสมัยในโลกอาหรับ”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 15(772) : 46-47; 16-22 มีนาคม 2550.
- _____. “การวิจารณ์ในฐานะพลังทางปัญญาแห่งความล้มเหลวของสังคมร่วมสมัย”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 17(839) : 46-47; 27 มิถุนายน - 3 กรกฎาคม 2551.
- _____. “นักเขียนรางวัลโนเบล สาขาวรรณกรรม คนแรก”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 17(872) : 46-47; 13-19 กุมภาพันธ์ 2552.
- _____. “101 ปีอย่าของจิตต์เมตต์ ผู้เปิดโลกรวมกรรมนานาชาติ เมื่อครั้งตรวจก่อน”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 18(899) : 52-53; 21-27 สิงหาคม 2552.
- _____. “รางวัลวรรณกรรมของญี่ปุ่น”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 19(975) : 52-53;4-10 กุมภาพันธ์ 2554.
- _____. “อ. อ่าน อ. ไอดา อ. อันเนื่องมาจาก ...”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 19(985) : 52-53; 15-21 เมษายน 2554.
- สุมาลี โพธิ์พยัคฆ์ “ ‘รุ่งอรุณ แดนวิไล’ ซีไรต์หมายเลข 3 แห่งสำนัก ‘วันละสีน’ ”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 17(851) : 77;19-25 กันยายน 2551.
- สุวิษานนท์ รัตนภิรม. “การจากไปของพ่อเลป้า ‘นักเขียนตาย คนเกิดเป็นร้อยคน’ ตำนานผู้เฒ่า กวี-นักเขียน ปากะยกคนแรก แห่งภูเขาทุ่งไร่แม่แอ๊ต”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 17(882) : 46-47; 24-30 กุมภาพันธ์ 2552.
- แสงตะวัน. “ส่งท้าย 6 นวนิยายชิงซีไรต์ 43”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(427) : 32; 7-13 สิงหาคม 2543.
- อรพินท์ คำสอน. “ลิตเติ้ลทรี: การสร้างจิตสำนึกอันดีงามให้แก่มนุษย์ในการเข้าใจโลกและธรรมชาติ”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 8 (361): 60-61;6 พฤษภาคม 2542.

- อีสรือน. “ ‘พานแว่นฟ้า’ ปีนี้ ‘เนื้อหาดิ’ แต่ปีหน้า-ทำหายกว่า!!”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 15(759) : 72-73; 15-21 ธันวาคม 2549.
- _____. “ ‘กวีฉันทลักษณ์’ ตายแล้ว ถึง ‘ว่าที่’ ซีไรต์(ไม่)แอ็บแอ็บ!!”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 16(791) : 66-67; 27 กรกฎาคม -2 สิงหาคม 2550.
- _____. “ ‘ท่านอังคาร’ กับคนรุ่นใหม่”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 16(794) : 66; 17-23 สิงหาคม 2550.
- _____. “ดาวตาดิพิเศษของกวี จาก ‘กรรมการ’ ถึง ‘กวีซีไรต์’ ”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 16(796) : 16-17; 31 สิงหาคม -5 กันยายน 2550.
- _____. “ฝันนักเขียนออนไลน์กับ ‘เด็กดีดอทคอม’ ”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 16(803) : 28-29; 19-25 ตุลาคม 2550.
- _____. “ ‘ข้อการะเกด’ ยุคใหม่ กับความในใจ บก. คนเดิม”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 16(805) : 39; 2-8 พฤศจิกายน 2550.
- _____. “ ‘งานศิลปะไม่มีคำว่าพอเพียง’ จาก ‘ชุมนุมช่างวรรณกรรม’ ถึงคนรุ่นใหม่”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 16(813) : 66; 28 ธันวาคม 2550 -3 มกราคม 2551.
- _____. “แรงบันดาลใจ ‘กนกพงศ์’ และอำนาจวรรณกรรม ‘ราหุอมจันทร์’ ”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 16(824) : 48; 14 – 21 มีนาคม 2551.
- _____. “ฟัง ‘กรรมการ’ คุยกับ ‘ว่าที่ซีไรต์’ เน้น ‘กลวิธี’ มากกว่า ‘สาระ’ พัฒนาการเรื่องสั้น 2551”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 16(842) : 28-29; 18 – 24 กรกฎาคม 2551.
- _____. “แค่กระตุ้นให้คนคิด...ก็พอใจแล้ว เสียงซีไรต์คนใหม่ – วชิระ สัจจะสารสิน กับ ‘เราหลงลืมอะไรไปบางอย่าง’ ”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 17(849) : 76-77; 5 – 11 กันยายน 2551.
- _____. “เสนอทั้งงานสัปดาห์หนังสือฯ ที่เปลี่ยนไป”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 17(879) : 76-77; 3 – 9 เมษายน 2552.
- _____. “ ‘ลับแล, แ่งคอย’ กับ ‘เสียงกรรมการทั้ง 7’ ”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 18(899) : 76-77; 21 – 27 สิงหาคม 2552.
- _____. “เรารักเขาเหมือนพี่เหมือนน้องหรือไม่? ‘มองสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา ผ่านคนและวรรณกรรมสองประเทศกับประภัสสร เสวิกุล’ ”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 18(909) : 78; 30 ตุลาคม -5 พฤศจิกายน 2552.
- _____. “อันเนื่องมาจาก – ไปโปรวองซ์ ของ ‘ผู้สื่อข่าว’ ระดับ ‘ชาติ’ ”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 18(912) : 76-77; 20 – 26 พฤศจิกายน 2552.
- _____. “Twitter ก็แต่งกลอนได้... เปิดพรมแดนกวีกับ ‘สฤณี’ หญิงสาวผู้หลงใหลกวีแห่ง ‘ชายขอบ’ ”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 18(932) : 27; 9 – 15 เมษายน 2553.
- _____. “แต่ ‘สงครามชีวิต’ และ ‘แรงบันดาลใจที่ไม่มีวันสิ้นสุด’ ”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 18(935) : 28-29; 30 เมษายน – 6 พฤษภาคม 2553.
- _____. “การเขียนหนังสือ ในฐานะการแสดงออกทางจิตวิญญาณเสกสรรค์ ประเสริฐกุล”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 18(938) : 38-39; 21-27 พฤษภาคม 2553.
- _____. “การเขียนหนังสือ ในฐานะการแสดงออกทางจิตวิญญาณเสกสรรค์ ประเสริฐกุล”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 18(939) : 38-39; 28 พฤษภาคม – 3 มิถุนายน 2553.
- _____. “แต่ จูเลียต- ชนิด สายประดิษฐ์ ‘กุหลาบแดง’ แห่ง ‘กุหลาบกล้า’ ”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 18(942) : 78-79; 18-24 มิถุนายน 2553.
- _____. “ ‘รางวัลซีไรต์ควรจะเป็นผู้ติดตามวรรณกรรม...’ ข้อเสนอโต้ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของกรรมการซีไรต์คัดเลือก 2553”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 19(947) : 28-29; 23-29 กรกฎาคม 2553.

- _____. “จากเส้นทาง ‘กวี’ ที่แตกต่างสู่จุดหมายเดียวของ ‘ว่าที่’ กวีซีไรต์” ทั้ง 5 (+1). เนชั่นสุดสัปดาห์. 19(948) : 84-85; 30 กันยายน-5 สิงหาคม 2553.
- _____. “‘เหมือนกับว่ามาจากความคิดในหัวของผม(ปรัชญา)’ ของกวีซีไรต์คนใหม่ ชะการิยะยา อมตยา”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 19(954) : 84-85; 10-16 กันยายน 2553.
- _____. “เบื้องหลัง ‘วนิดา’ มี ‘วรรณสิริ’ ”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 19(955) : 84-85; 17-23 กันยายน 2553.
- _____. “มากกว่าซีไรต์ คือ ความตั้งใจฟื้นฟูภาษาลาวที่สุดในใจของ ‘ดารา กันละยา’ ”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 19(963) : 76-77; 12-18 พฤศจิกายน 2553.
- _____. “Go To S.E.A. Write 2554”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 18(984) : 79; 8 เมษายน 2554.
- _____. “‘เรื่องเล่า’ ที่แตกต่าง ของ ‘ว่าที่’ ซีไรต์(หนุ่ม) ทั้ง 7”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 20(1001) : 84-85; 5 – 11 สิงหาคม 2554
- _____. “‘คนแคะ ซีไรต์ 2555’ ‘มติเอกฉันท์’ จาก ‘กรรมการตัดสิน’ ทั้ง 7 อ่านแล้วจะรับ ‘เสรีภาพ-เสมอภาค’ ”. เนชั่นสุดสัปดาห์. 21(1061) : 84-85; 28 กันยายน – 4 กรกฎาคม 2555.

มติชนสุดสัปดาห์ (72 ชิ้น)

- เทิดธรรม นามไธ. “วรรณกรรม ‘สร้างสรรค์’ คืออะไร: กรณีศึกษาจาก ‘ความน่าจะเป็น’ (2)”. มติชนสุดสัปดาห์. 23(1161) : 63; 18-24 พฤศจิกายน 2545.
- ธาวิต สุขพานิช. “อมตะ กับ ซีไรต์ (อีกที)”. มติชนสุดสัปดาห์. 21(1060) : 71; 27 11-17 ธันวาคม 2543.
- บุญอ้อม อุทัยประดิษฐ์. “‘หัวโล้น’ ริเขียนหนังสือ: วิจารณ์งานซีไรต์ (แนวทดลอง-เออ)”. มติชนสุดสัปดาห์. 22(1155) : 67; 7-13 ตุลาคม 2545.
- ประภาศ ปานเจียง. “โลกในดวงตาข้าพเจ้า: โลกแห่งบ่วงกรรมของมนุษย์”. มติชนสุดสัปดาห์. 27(1416) : 69; 5-11 ตุลาคม 2550.
- ปัมพ์. “‘ซีไรต์’ ในสายธารแห่งการเปลี่ยนแปลง”. มติชนสุดสัปดาห์. 22(1128) : 68; 1-7 เมษายน 2545.
- ปราย พันแสง. “The Love Letter: กล่องไพรขณีย์สีแดง”. มติชนสุดสัปดาห์. 20(1043) : 76; 14-20 สิงหาคม 2543.
- _____. “อีกครั้ง กับ ‘คืนรัก’ ของ รงค์ วงษ์สวรรค์ ด้านมืดของความรัก ด้านสว่างของเช็กซ์(1)”. มติชนสุดสัปดาห์. 22(1108) : 77; 12-18 พฤศจิกายน 2544.
- _____. “อีกครั้ง กับ ‘คืนรัก’ ของ รงค์ วงษ์สวรรค์ ด้านมืดของความรัก ด้านสว่างของเช็กซ์(2)”. มติชนสุดสัปดาห์. 22(1109) : 77; 19-25 พฤศจิกายน 2544.
- พ. วารยา. “อมตะ : การเปลี่ยนแปลงสมอง ทำให้ได้ใช้สมอง”. มติชนสุดสัปดาห์. 21(1057) : 72; 20-26 พฤศจิกายน 2543.
- พลศรี เกตุจรูญ. “กวีนิพนธ์รัฐธรรมนูญของคุณจำขั้ตั้ง”. มติชนสุดสัปดาห์. 17(886) : 71; 12-18 สิงหาคม 2540.
- ลัดดาวัลย์ รัตนดิกลชัย. “ความน่าจะเป็นของ ปราบดา หยุ่น (1)”. มติชนสุดสัปดาห์. 20(1052) : 67; 16-22 ตุลาคม 2543.
- วัลยา วิวัฒน์ศร. “‘ขมฝรั่ง’ ของ ‘สิงห์เทพ’ ”. มติชนสุดสัปดาห์. 17(859) : 71; 4-1 กุมภาพันธ์ 2540.
- วณิช จรุงกิจอนันต์. “นักอ่าน (2)”. มติชนสุดสัปดาห์. 20(1046) : 71; 4-10 กันยายน 2543.
- _____. “นักอ่าน (3)”. มติชนสุดสัปดาห์. 20(1047) : 71; 11-17 กันยายน 2543.
- _____. “นักอ่าน (4)”. มติชนสุดสัปดาห์. 20(1048) : 71; 18-24 กันยายน 2543.
- _____. “นักอ่าน (จบ)”. มติชนสุดสัปดาห์. 20(1050) : 70; 2-8 ตุลาคม 2543.

- _____. “เข้าใจได้”. มติชนสุดสัปดาห์. 21(1058) : 70; 27 พฤศจิกายน – 3 ธันวาคม 2543.
- _____. “กลับไปอ่าน ‘เรื่องของ จัน ดารา’ ”. มติชนสุดสัปดาห์. 22(1110) : 71; 27 พฤศจิกายน – 2 ธันวาคม 2544.
- _____. “กลับไปอ่าน ‘เรื่องของ จัน ดารา’ (ต่อ)”. มติชนสุดสัปดาห์. 22(1111) : 71; 3-9 ธันวาคม 2544.
- _____. “ ‘ความสุขของกะทิ’ ”. มติชนสุดสัปดาห์. 24(1238) : 77; 7-13 พฤษภาคม 2547.
- วารวิไล สมาน. “ประชาคม ลุนาชัย คลื่นลูกล่าสุด วรรณกรรมลูกทุ่ง”. มติชนสุดสัปดาห์. 17(883) : 67; 22-28 กรกฎาคม 2540.
- _____. “ ‘เพลงไม่รู้จบ’ บทเพลงของคนหนุ่ม ”. มติชนสุดสัปดาห์. 17(893) : 67; 30 กันยายน- 6 ตุลาคม 2540.
- _____. “วรรณกรรมมรดก จาก ‘เมืองหลวง’ ถึง ‘นรก’ ”. มติชนสุดสัปดาห์. 18(918) : 75; 24-30 มีนาคม 2541.
- _____. “ ‘วัยกลางคน’ ชีวิตวิกฤตของ ‘พ่อครัว’ ”. มติชนสุดสัปดาห์. 18(924) : 67; 5-11 พฤษภาคม 2541.
- สัจจา ประกาศชัย. “ซีไรท์ ‘อมตะ’: (1) นวนิยายส่งเสริมศาสนาโดนจึงกลายเป็นการย่ำยี”. มติชนสุดสัปดาห์. 20(1050) : 70; 2-8 ตุลาคม 2543.
- _____. “ซีไรท์ ‘อมตะ’: (2) นวนิยายส่งเสริมศาสนาโดนจึงกลายเป็นการย่ำยี”. มติชนสุดสัปดาห์. 20(1051) : 70; 9-15 ตุลาคม 2543.
- _____. “ซีไรท์ ‘อมตะ’: (3) นวนิยายส่งเสริมศาสนาโดนจึงกลายเป็นการย่ำยี”. มติชนสุดสัปดาห์. 20(1052) : 66; 16-22 ตุลาคม 2543.
- _____. “ซีไรท์ ‘อมตะ’: (5) นวนิยายส่งเสริมศาสนาโดนจึงกลายเป็นการย่ำยี”. มติชนสุดสัปดาห์. 21(1054) : 73; 30 ตุลาคม – 5 พฤศจิกายน 2543.
- สุภาพ พิมพ์ชน. “พิเคราะห์ ‘อมตะ’ : (1) (เก็บตกบางประเด็นที่เหลือ)”. มติชนสุดสัปดาห์. 21(1061) : 60; 18-24 ธันวาคม 2543.
- _____. “พิเคราะห์ ‘อมตะ’ (เก็บตกบางประเด็นที่เหลือ) (จบ)”. มติชนสุดสัปดาห์. 21(1063) : 60; 1-7 มกราคม 2544.
- สุวพงศ์ จันผิงเพชร. “เลือกเกิดไม่ได้”. มติชนสุดสัปดาห์. 18(926) : 76; 19-25 พฤษภาคม 2541.
- _____. “เมืองผักบุ้ง”. มติชนสุดสัปดาห์. 18(948) : 76; 20-26 ตุลาคม 2541.
- _____. “เสนีย์ เสาวพงศ์ ‘ไม่ใช่ของเรา’ ”. มติชนสุดสัปดาห์. 19(986) : 76; 13-19 กรกฎาคม 2542.
- _____. “เมือง”. มติชนสุดสัปดาห์. 19(987) : 76; 20-26 กรกฎาคม 2542.
- _____. “เรียกใช้ผมซี-ผมจะทำสมดุให้”. มติชนสุดสัปดาห์. 19 (1002) : 76; 2-8 พฤศจิกายน 2542.
- _____. “ที่สุด ‘ยิว’ ”. มติชนสุดสัปดาห์. 21(1054) : 72; 30 ตุลาคม – 5 พฤศจิกายน 2543.
- _____. “เซียร์กวิณ”. มติชนสุดสัปดาห์. 21(1091) : 69; 16-22 กรกฎาคม 2544.
- _____. “ผู้หญิงลลนา”. มติชนสุดสัปดาห์. 22(1121) : 69; 11-17 กุมภาพันธ์ 2545.
- _____. “งูใหญ่”. มติชนสุดสัปดาห์. 22(1128) : 69; 1-7 เมษายน 2545.
- _____. “สวนดอกไม้”. มติชนสุดสัปดาห์. 22(1130) : 69; 15-21 เมษายน 2545.
- _____. “รักร้อน ‘มติชนสุดสัปดาห์’ ”. มติชนสุดสัปดาห์. 22(1153) : 69; 23-29 กันยายน 2545.
- _____. “ตะลุม ‘บอล’ เฟื่องหมาแหงน”. มติชนสุดสัปดาห์. 23(1208) : 69; 10-16 ตุลาคม 2546.
- _____. “แล้วจะเก็บดอกไม้มาฝาก”. มติชนสุดสัปดาห์. 25(1270) : 80; 17-23 ธันวาคม 2547.
- _____. “ ‘ดอกไม้บาน’ ในสถานการณ์ ‘ปล้นแผ่นดินฟ้า’ ”. มติชนสุดสัปดาห์. 25(1294) : 80; 3-9 มิถุนายน 2548.
- _____. “ทางของ ‘ไก่อ้า’ ”. มติชนสุดสัปดาห์. 26(1337) : 80; 31 มีนาคม – 6 เมษายน 2549.

- _____. “DAK DONE – ตักตาน- แดกดัน”. *มติชนสุดสัปดาห์*. 26(1343) : 80; 12-18 พฤษภาคม 2549.
- _____. “‘บริสุทธิ์’ แห่งพงไพร”. *มติชนสุดสัปดาห์*. 27(1368) : 80; 3-9 พฤศจิกายน 2549.
- _____. “เปล่า ไม่ เปลือย”. *มติชนสุดสัปดาห์*. 27(1376) : 80; 29 ธันวาคม 2549 – 4 มกราคม 2550.
- _____. “พล็อต”. *มติชนสุดสัปดาห์*. 27(1394) : 80; 4-10 พฤษภาคม 2550.
- _____. “ถั่วอก- หัวไฟ”. *มติชนสุดสัปดาห์*. 27(1396) : 80; 18-24 พฤษภาคม 2550.
- _____. “ครูนิโกร หายไป”. *มติชนสุดสัปดาห์*. 27(1408) : 80; 10-16 สิงหาคม 2550.
- _____. “บุ๊ยกษ์นิกสนุกตีสักกา”. *มติชนสุดสัปดาห์*. 28(1426) : 80; 14-20 ธันวาคม 2550.
- _____. “ตีนลูบหน้า”. *มติชนสุดสัปดาห์*. 28(1444) : 80; 18-24 เมษายน 2551.
- _____. “ในความ ‘หวาน’ ”. *มติชนสุดสัปดาห์*. 28(1460) : 80; 8-14 สิงหาคม 2551.
- _____. “ซีไรต์- ปฏิวัติ!”. *มติชนสุดสัปดาห์*. 28(1467) : 80; 26 กันยายน – 2 ตุลาคม 2551.
- _____. “เสรีภาพ”. *มติชนสุดสัปดาห์*. 29(1495) : 80; 10-16 เมษายน 2551.
- _____. “คนไทยที่จริงรักกัน!”. *มติชนสุดสัปดาห์*. 29(1496) : 80; 17-23 เมษายน 2551.
- _____. “โลกหมุนด้วยเพื่อน”. *มติชนสุดสัปดาห์*. 30(1551) : 80; 7-13 พฤษภาคม 2553.
- _____. “เสียงร้องจาก ‘เลือดนอก’ ความรักไม่อาจเยียวยา ของ อรุณวัติ อรุณมาศ”. *มติชนสุดสัปดาห์*. 17(885) : 75; 5-11 สิงหาคม 2540.
- อิรวดี ไตลังคะ. “ความน่าจะเป็นอะไร”. *มติชนสุดสัปดาห์*. 21(1058) : 70; 27 พฤศจิกายน – 3 ธันวาคม 2543.
- _____. “อุทกภัยในดวงตา: ปราบดา หย่น-นักอ่าน พบกันครึ่งทาง”. *มติชนสุดสัปดาห์*. 21(1070) : 71; 19-25 กุมภาพันธ์ 2544.
- _____. “คนอ่านสร้างเรื่อง”. *มติชนสุดสัปดาห์*. 21(1099) : 64; 10-16 กันยายน 2544.
- _____. “เรื่องของ จัน ดารา / นวนิยาย จัน ดารา / ภาพยนตร์ จะเหลืออะไรให้เสพหากไร้ฉากสังวาส”. *มติชนสุดสัปดาห์*. 21(1104) : 67; 15-21 ตุลาคม 2544.
- เอื้อ อัญชลี. “ตรวจทาน ‘อุดมการณ์ปิตาธิปไตย’ จาก ‘เดอะก๊อตฟาเธอร์’ ถึง ‘พ่อ’ (1)”. *มติชนสุดสัปดาห์*. 21(1085) : 67; 4-10 มิถุนายน 2544.
- _____. “ตรวจทาน ‘อุดมการณ์ปิตาธิปไตย’ จาก ‘เดอะก๊อตฟาเธอร์’ ถึง ‘พ่อ’ (2)”. *มติชนสุดสัปดาห์*. 21(1086) : 67; 11-17 มิถุนายน 2544.
- _____. “ตรวจทาน ‘อุดมการณ์ปิตาธิปไตย’ จาก ‘เดอะก๊อตฟาเธอร์’ ถึง ‘พ่อ’ (จบ)”. *มติชนสุดสัปดาห์*. 21(1087) : 67; 18-24 มิถุนายน 2544.

สกุลไทย (7 ชิ้น)

- ขมัยกร แสงกระจ่าง. “มิติใหม่ศิวาราตรี: จากร้อยแก้วสู่ร้อยกรอง”. *สกุลไทย*. 46 (2372): 62-63, 111; 4 เมษายน 2543.
- _____. “กองทัพนมด ภาพสะท้อนมนุษย์ในสายตามด”. *สกุลไทย*. 46 (2391): 61-62; 15 สิงหาคม 2543.
- _____. “วันวารโลกกว้าง: หนังสือสองมิติ”. *สกุลไทย*. 46 (2398): 62-63; 3 ตุลาคม 2543.
- รินฤทัย สัจจพันธุ์. “แม่จัน สายน้ำที่ผันเปลี่ยน: เมื่อชีวิตและงานประสานเป็นหนึ่งเดียว”. *สกุลไทย*. 46 (2360): 60-61; 11 มกราคม 2543.
- _____. “ความไฝฝันของกวีกับยุคสมัย”. *สกุลไทย*. 46 (2384): 20-21, 76; 27 มิถุนายน 2543.

_____. “สิงห์สาโท: การค้นพบตัวตนจากรากเหง้าแห่งภูมิปัญญาท้องถิ่น”. สกฤตไทย. 46 (2396): 61-63; 19 กันยายน 2543.
 อรพินท์ คำสอน. “ไอ ... อลิช ผู้นำสังสาร ที่ตกเป็นเหยื่อของยาเสพติด”. สกฤตไทย. 46 (2380): 64, 87; 30 พฤษภาคม 2543.

สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ (288 ขึ้น)

กันเกรา. “จินตปาตี... นักข่าวสาวผู้มีอุดมการณ์” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 43(43) : 64-65; 23-29 มีนาคม 2540.

“ขุนเขายะเยือก” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(22) : 64; 29 ตุลาคม – 4 พฤศจิกายน 2543.

จรูญพร ปรปักษ์ประลัย. “นิวัต พุทธประสาท: เมื่อไรโลกจะหายบ้า?”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(22) : 64-65; 29 ตุลาคม – 4 พฤศจิกายน 2543.

_____. “อุรุดา โควิทท์: ชีวิตที่กลับคืน” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(41) : 60-61; 9-15 มีนาคม 2544.

_____. “ชาคริต โกชะเรือง: สำนวนมนุษย์ สำนวนตัวตน” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(44) : 60-61; 30 มีนาคม – 5 เมษายน 2544.

_____. “ขอเวลาให้กับความรักบ้าง: ความรัก ศรัทธา และสันติภาพบนโลกอันร้อนคลั่ง”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(21) : 60-61; 19-25 ตุลาคม 2544.

_____. “คนรักเก่า” หอมกลิ่นความงาม”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(28) : 60-61; 7-13 ธันวาคม 2544.

_____. “นาศบาศ เสียงแห่งล้านนา”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(32) : 60-61; 4-10 มกราคม 2545.

_____. “หนึ่งวันเดียวกัน: วรรณกรรม วรรณเกม”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(35) : 60-61; 25-31 มกราคม 2545.

_____. “มาดเกี้ยว: สงครามความหิว”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(44) : 60-61; 29 มีนาคม – 4 เมษายน 2545.

_____. “อสรพิษ การฉกฉัดของ ‘อำนาจ’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 49(5) : 60-61; 28 มิถุนายน- 4 กรกฎาคม 2545.

_____. “โดยวิธีของเราเอง เสน่ห์ชีวิตธรรมดา”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 49(8) : 60-61; 19-25 กรกฎาคม 2545.

_____. “เพียงจิตที่ยึดมั่น”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 49(9) : 60-61; 26 กรกฎาคม – 1 สิงหาคม 2545.

จำลอง ผึ้งชลจิตร์. “เจ้าลอย: ตัวอย่างความเป็นชายบกพร่อง”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 45(46) : 66; 18-24 เมษายน 2542.

_____. “อ่าน ‘ปิกปริศนา’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(3) : 61; 20-26 กรกฎาคม 2544.

_____. “มัดเดียวกับปู: นวนิยายเยาวชน”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 49(6) : 61; 5-11 กรกฎาคม 2545.

_____. “ทิศทางเรื่องสั้นไทย”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 49(8) : 61; 19-25 กรกฎาคม 2545.

_____. “เรื่องสั้นการเมือง ‘พานแว่นฟ้า’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 49(9) : 61; 26 กรกฎาคม – 1 สิงหาคม 2545.

ดอกพุทธ. “อ่านหนังสือ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 55(37) : 66; 6-12 มิถุนายน 2551.

_____. “อ่านหนังสือ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 55(39) : 66; 20-26 มิถุนายน 2551.

_____. “อ่านหนังสือ” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 55(42) : 66; 11-17 กรกฎาคม 2551.

_____. “อ่านหนังสือ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 55(43) : 66; 18-24 กรกฎาคม 2551.

_____. “อ่านหนังสือ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 55(44) : 66; 25-31 กรกฎาคม 2551.

_____. “อ่านหนังสือ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 55(45) : 66; 1-7 สิงหาคม 2551.

_____. “อ่านหนังสือ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 55(47) : 66; 15-21 สิงหาคม 2551.

_____. “อ่านหนังสือ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 55(48) : 66; 22-28 สิงหาคม 2551.

_____. “อ่านหนังสือ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 55(49) : 66; 29 สิงหาคม – 4 กันยายน 2551.

_____. “อ่านหนังสือ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 55(50) : 66; 5-11 กันยายน 2551.

- _____. “อ่านหนังสือ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 56(6) : 66; 31 ตุลาคม – 6 พฤศจิกายน 2551.
- _____. “อ่านหนังสือ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 56(10) : 66; 28 พฤศจิกายน- 4 ธันวาคม 2551.
- _____. “อ่านหนังสือ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 56(7) : 66; 27 มีนาคม- 2 เมษายน 2552.
- _____. “อ่านหนังสือ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 56(28) : 66; 3-9 เมษายน 2552.
- _____. “อ่านหนังสือ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 56(38) : 66; 12-18 มิถุนายน 2552.
- _____. “อ่านหนังสือ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 56(39) : 66; 19-25 มิถุนายน 2552.
- _____. “อ่านหนังสือ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 56(41) : 66; 3-9 กรกฎาคม 2552.
- _____. “อ่านหนังสือ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 56(42) : 66; 10-16 กรกฎาคม 2552.
- _____. “อ่านหนังสือ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 56(43) : 66; 17-23 กรกฎาคม 2552.
- _____. “อ่านหนังสือ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 56(44) : 66; 24-30 กรกฎาคม 2552.
- _____. “อ่านหนังสือ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 56(45) : 66; 31 กรกฎาคม – 6 สิงหาคม 2552.
- _____. “อ่านหนังสือ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 56(46) : 74; 7-13 สิงหาคม 2552.
- _____. “อ่านหนังสือ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 56(49) : 74; 18 สิงหาคม – 3 กันยายน 2552.
- ดอกไม้ดำ. “พินิจชีวิตจิตใจของ ม.ร.ว.กীরติ ในนวนิยายเรื่อง ‘ข้างหลังภาพ’”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 44(36) : 56-57; 8-14 กุมภาพันธ์ 2541.
- _____. “ROY IS DEAD น่าจะเรียกได้ว่าเป็นนิยายเชิงทดลองเรื่องหนึ่ง”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 44(44) : 56-57; 5-11 เมษายน 2541.
- _____. “ความหมายอันอ่อนโยนจากความรู้สึกและจิตใจของผู้หญิงคนหนึ่ง”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 44(52) : 56-57; 31 พฤษภาคม – 6 มิถุนายน 2541.
- _____. “การกลับมาของความฝันสีขาว”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 45(14) : 56-57; 6-12 กันยายน 2541.
- _____. “เรื่องสั้น ‘คนพันธุ์’ ของ ลาว คำหอม”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 45(28) : 56-57; 13-19 ธันวาคม 2541.
- _____. “ ‘มอม’ เรื่องสั้นจากหนังสือ ‘เพื่อนนอน’ ชีวิต ความรัก การรอคอยของหมาตัวหนึ่ง”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(23) : 66; 5-11 พฤศจิกายน 2543.
- _____. “พรุ้งนี้: เรื่องเล่าที่เหมือนไม่ได้เล่าอะไรเลย”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 49(16) : 60-61; 13-19 กันยายน 2545.
- ดร.นงนัส ตาปสนันท์. “ใครคือ “คนไขในปราสาท” ของฟิสิกส์ ภูศรี”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 44(42) : 56-57; 22-28 มีนาคม 2541.
- เทวทัต. “สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(3) : 64-65; 18-24 มิถุนายน 2543.
- _____. “เคว้ง!”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(6) : 64-65; 9-15 กรกฎาคม 2543.
- _____. “ฟ้าบ่กั้น...คนกั้น”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(9) : 64-65; 30 กรกฎาคม – 5 สิงหาคม 2543.
- _____. “ไม้ซีกกับไม้ซุง”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(15) : 64-65; 10-16 กันยายน 2543.
- _____. “เหลี่ยมมุมมนุษย์”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(18) : 80-81; 1-7 ตุลาคม 2543.
- _____. “เบี้ยหมากรุก”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(24) : 62-63; 12-18 พฤศจิกายน 2543.
- _____. “วิถีดั้งเดิมของชาวบ้าน”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(27) : 60-61; 3-9 ธันวาคม 2543.
- _____. “ความจริงกับความเชื่อ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(30) : 60-61; 24-30 ธันวาคม 2543.
- _____. “ไพอเราะแว่วผะแผ่วเบา”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(33) : 60-61; 12-18 มกราคม 2544.

- _____. “ครอบครัวชั่วคราว”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(36) : 60-61; 2-8 กุมภาพันธ์ 2544.
- _____. “ปรัชญา ศิลปิน และศิลปะ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(39) : 60-61; 23 กุมภาพันธ์ – 1 มีนาคม 2544.
- _____. “ไอ้...อิสรภาพ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(43) : 60-61; 23-29 มีนาคม 2544.
- _____. “หม่อมราชวงศ์เกียรติ: เกียรติของผู้หญิง”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(45) : 60-61; 6-12 เมษายน 2544.
- _____. “ความเป็นอนิจจังของประชาธิปไตยไทยในนิยายปลอมพงศาวดารยุคใหม่”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(47) : 68-69; 20-26 เมษายน 2544.
- _____. “ความสดข้ามสมัย”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(52) : 60-61; 25-31 พฤษภาคม 2544.
- _____. “มหรสพชีวิต”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(3) : 60-61; 15-21 มิถุนายน 2544.
- _____. “แบบแผนของชนชั้นกลาง”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(6) : 60-61; 6-12 กรกฎาคม 2544.
- _____. “แผ่นดิน ชีวิต จิตใจ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(9) : 60-61; 27 กรกฎาคม – 2 สิงหาคม 2544.
- _____. “นาฏกรรมชีวิต”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(13) : 60-61; 24-30 สิงหาคม 2544.
- _____. “อวิชาและการเอาตัวรอด”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(16) : 60-61; 14-20 กันยายน 2544.
- _____. “วิบากกรรม”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(19) : 60-61; 5-11 ตุลาคม 2544.
- _____. “ทรายยังไม่หมด”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(23) : 60-61; 2-8 พฤศจิกายน 2544.
- _____. “ตลกบริโภคร”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(31) : 60-61; 28 ธันวาคม 2544 – 3 มกราคม 2545.
- _____. “สารนิพนธ์วรรณกรรมเยาวชน”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(34) : 60-61; 18-24 มกราคม 2545.
- _____. “อแฟนตาซี”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(37) : 60-61; 7-14 กุมภาพันธ์ 2545.
- _____. “หัวใจวิเศษ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(43) : 60-61; 22-28 มีนาคม 2545.
- _____. “ความฝันที่ยังมีขอบเขต”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(46) : 60-61; 12-18 เมษายน 2545.
- _____. “เรื่องเล่าเรื่องไม่ได้เล่า”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 49(4) : 60-61; 20-27 มิถุนายน 2545.
- _____. “การหักเหของถ้อยคำ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 49(7) : 60-61; 12-18 กรกฎาคม 2545.
- _____. “โลกภายนอก/โลกภายใน”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 49(10) : 60-61; 2-8 สิงหาคม 2545.
- _____. “ลอง [ของ] เล่น”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 49(13) : 60-61; 23-29 สิงหาคม 2545.
- น้ำคำ ลำปาว. “ประชาธิปไตยบนเส้นขนาน ซีไรต์ฉบับ ส.ส.ร.”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 44(12) : 56-57; 24-3 สิงหาคม 2540.
- เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. “ก้านเผือกทองอุตรดิตถ์”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(2) : 59; 11-17 มิถุนายน 2543.
- นพดล ปรารักษ์ทอง. “ ‘บ้านเก่า’ ของ โชคชัย บัณฑิต’ ซีไรต์ ‘ไม่เพอร์เฟกต์’ ปีแรกของกรรมการ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(10) : 60-61; 3-9 สิงหาคม 2544.
- พิทย ฝั่งละอ. “ความว่างเปล่า และสารัตถะแห่งความเป็นมนุษย์”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(30) : 60-61; 21-27 ธันวาคม 2544.
- พินิจ หุตะจินดา. “นิรมิต... แก่นแท้ของมนุษย์”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 43(31) : 52-53; 29 ธันวาคม 2539- มกราคม 2540.
- “เพลงไม่รู้จบ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 46(47) : 66; 23-29 เมษายน 2543.
- ไพฑูรย์ พรหมวิจิตร. “อุตตระ นิยายเล่มแรกของแรคำ ประโดยคำ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 44(1) : 56-57; 8-14 มิถุนายน 2540.
- ภาคย์ จินตณมัย. “ชีวิตชาวบ้านวิถีสังคมและความใฝ่ฝัน”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 45(37) : 55-56; 14-20 กุมภาพันธ์ 2542.

- _____. “การต่อสู้ของสามัญชนใน ‘สาหร่าย’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 46(11) : 68-69; 15-21 สิงหาคม 2542.
- “ภาพผ่านกระจกหม่นมัว”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(6) : 64; 9-15 กรกฎาคม 2543.
- ภานุพงษ์ คงจันทร์. “มูมิด้า ของชีวิต”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 43(38) : 64-65; 16-22 กุมภาพันธ์ 2540.
- _____. “สมพงษ์ ทวี ‘ผมไม่รู้ว่าเขียนสร้างสรรค์คืออะไร’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 43(41) : 64-65; 9-15 มีนาคม 2540.
- _____. “ศรีดาวเรือง เล่าเรื่องลับของทศกัณฐ์”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 43(42) : 64-65; 16-22 มีนาคม 2540.
- _____. “ตื่นจากฝัน”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 43(46) : 64-65; 13-19 เมษายน 2540.
- _____. “สนามหลวง รวบรวมนักเขียน”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 43(49) : 56-57; 4-10 พฤษภาคม 2540.
- _____. “ฉากและชีวิตของ วัดนันทะ วรลยางกูร”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 43(52) : 56-57; 25-31 พฤษภาคม 2540.
- _____. “ประชา สุวิธานนท์ แลเนื้อเถื่อนหนัง”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 43(53) : 56-57; 1-7 มิถุนายน 2540.
- _____. “ยถากรรมของสามัญชนบนฝั่งแสงจันทร์”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 44(3) : 56-57; 22-28 มิถุนายน 2540.
- _____. “บาดแผลของใคร”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 44(8) : 56-57; 27 กรกฎาคม – 2 สิงหาคม 2540.
- _____. “เตียงคนไข้หมายเลขสิบเก้า”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 44(11) : 56-57; 17-23 สิงหาคม 2540.
- _____. “ปล้นหัวใจนักปฏิวัติ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 4(15) : 56-57; 14-20 กันยายน 2540.
- _____. “ปลูกป่าพิทักษ์ไพร ณ บ้านไร่เรือนตะวัน”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 44(27) : 56-57; 7-13 ธันวาคม 2540.
- _____. “ซากดอกไม้ เปิดประตูหลังของชาวเกย์”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 44(32) : 56-57; 11-17 มกราคม 2541.
- _____. “มีอะไรในดวงตา”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 44(51) : 56-57; 24-30 พฤษภาคม 2541.
- _____. “สื่อเดียวกับสันดานดิบ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(34) : 66-67; 19-25 มกราคม 2544.
- ยुर กมลเสรีรัตน์. “เปิดใจบรรณาธิการนิตยสารบางกอก ธาตา เกิดมงคล”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 57(47) : 74; 13-19 สิงหาคม 2553.
- เรืองรอง รุ่งระวี. “อ่าน ‘ฮวนนัง’ ยุค IMF”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 45(46) : 57; 18-24 เมษายน 2542.
- ‘เรื่องอยู่’. “ศักดิ์ศรีวรรณกรรม”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(38) : 60-61; 16-22 กุมภาพันธ์ 2544.
- สกุล บุญยัตต์. “มีไว้เพื่อขาบ ชีวิตของเราทุกคนล้วนถูกถ่มมองและแอบดู”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 55(37) : 65; 6-12 มิถุนายน 2551.
- _____. ““ข่าวการหายไปของอาริยาและเรื่องราวอื่นๆ” ความมืดบอดแห่งศรัทธาในรากเหง้าที่ถูกทิ้งร้าง”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 55(39) : 65; 20-26 มิถุนายน 2551.
- _____. “บุรุษในม่านพราง รอยอำพรางในตัวตนแห่งมายาคติ...” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 55(42) : 65; 11-17 กรกฎาคม 2551.
- _____. “วรรณกรรมตกสระ ‘เราต่างอยู่ในวิถีแห่งจิตวิญญาณของความเป็นอิสระ’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 55(43) : 65; 18-24 กรกฎาคม 2551.
- _____. “ ‘เราหลงลืมอะไรบางอย่าง’ เหตุแห่งความมืดดำในความทรงจำที่สูญสลาย”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 55(44) : 65; 25-31 กรกฎาคม 2551.
- _____. “เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า ‘เรามีชีวิตอยู่ในสังคมที่มีเลือดเนื้อจริงๆ หรือสังคมเสมือนจริงกันแน่???’ ... ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 55(45) : 65; 1-7 สิงหาคม 2551.

- _____. “โคหัตถ์ ‘นัยความหมายแห่งสรรพสิ่งในสถานของความเป็นโลก’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 55(46) : 65; 8-14 สิงหาคม 2551.
- _____. “บริษัทไทยไม่จำกัด ‘สุขนาฏกรรมอันน่าชื่นชมของโศกนาฏกรรมที่ถูกหัวเราะเยาะ’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 55(47) : 65; 15-21 สิงหาคม 2551.
- _____. “ปรารภนาแห่งแสงจันทร์ ‘เมื่อชีวิตกลายเป็นความทุกข์เศร้า ... เราก็ต้องเปลี่ยนแปลงและปลอบประโลม’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 55(48) : 65; 22-28 สิงหาคม 2551.
- _____. “ตามหาชีวิต ‘ชีวิตของเราทุกคนไม่ได้เกิดมาเพื่อที่จะอยู่กับความลง’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 55(49) : 65; 29 สิงหาคม – 4 กันยายน 2551.
- _____. “ชายบ้าและหญิงใบ้ ‘ความมืดบอดแห่งศรัทธาในวิถีแห่งมิตรไมตรีที่ยั่งยืน’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 55(50) : 65; 5-11 กันยายน 2551.
- _____. “เหมือนว่าเมื่อวานนี้เอง ‘ชีวิตคือเรื่องเล่าเรื่องเดียวอันซ้ำซาก’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 56(6) : 65-66; 31 ตุลาคม – 6 พฤศจิกายน 2551.
- _____. “A Piece of Love ‘การเปิดเผยตัวตนอย่างเปิดเผยผ่านจุดบรรจบของความห้วงหาอาทร’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 56(10) : 65-66; 28 พฤศจิกายน – 4 ธันวาคม 2551.
- _____. “หลงกลืนกัญชา ‘ขบวนการล้มล้างศักดินาดอลลาร์’ (Hippies Movement)”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 56(7): 65-66; 27 มีนาคม- 2 เมษายน 2552.
- _____. “ในยามถูกเนรเทศ ‘รวมงานวรรณกรรมแปลของ... ศรีแห่งวรรณกรรมไทย ‘ศรีบูรพา’ และ ผู้ยืนอยู่เคียงข้าง ‘จูเลียต’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 56(28) : 65-66; 3-9 เมษายน 2552.
- _____. “เที่ยวเรือสุดท้าย ‘แม้แต่สิ่งไรชีวิตอย่างเรือยังต้องกลับบ้าน... คนเหนื่อยและปวดร้าวมานานย่อมต้องการพักชีวิต’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 56(38) : 65-66; 12-18 มิถุนายน 2552.
- _____. “รอยวสันต์ ‘รอยทรงจำแห่งสายสัมพันธ์... ในฤดูกาลแห่งความเบิกบานของชีวิต’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 56(39) : 65-66; 19-25 มิถุนายน 2552.
- _____. “ประเทศใต้ ‘ใต้ความเว้งว่างอันไร้ขอบเขตจำกัด...เราต้องคิดถึงปัญหาที่สะสมในประเทศแห่งนี้’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 56(42) : 65-66; 10-16 กรกฎาคม 2552.
- _____. “ลับแล, แก่งคอย ‘ในช่วงชีวิตหนึ่งของคนมีลับแล้วตื่นตลอดชั่วอายุขัย...เป็นอุปมาแห่งจิต’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 56(43) : 65-66; 17-23 กรกฎาคม 2552.
- _____. “โรงเรียนที่เจียบที่สุดในโลก ‘เกมสมมติภายในห้องเรียนแห่งปมปริศนาของ...เอกภาพ’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 56(44) : 65-66; 24-30 กรกฎาคม 2552.
- _____. “ ‘เงาฝันของผีเสื้อ’ ‘ชีวิตในโลกมนุษย์เป็นเพียงความฝัน...เป็นเพียงเงาร่างแห่งมายาของความไม่จริง’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 56(46) : 73-74; 7-13 สิงหาคม 2552.
- _____. “ทะเลน้ำนม ‘ทะเลน้ำนมกับชีวิตมนุษย์มีแรงยึดเหนี่ยวเป็นนิรันดร์....ซึ่งกันและกัน’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 56(49) : 73-74; 18 สิงหาคม – 3 กันยายน 2552.
- _____. “ดอกไม้ดอกสุดท้าย ‘ตราบสายลมยังพัดโบก...เชื้อเกิดโลกเรายังมีหวัง’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 57(2) : 73-74; 2-8 ตุลาคม 2552.

- _____. “‘นกชีวิต’ ฉันจะเริ่มต้นชีวิตและการงาน...ในเช้าวันนี้ด้วยความรัก”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 57(7) : 73-74; 6-12 พฤศจิกายน 2552.
- _____. “ ‘คนกับเสือ’ ความทรงจำแห่งโลกความหมาย...ของ ‘ผู้มีวิญญาณเดียวกัน...วิญญาณที่เป็นอิสระซึ่งเปลี่ยวเหงายิ่ง’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 57(18) : 73-74; 22-28 มกราคม 2553.
- _____. “ ‘หมื่นปีกนก ‘หลุดออกจากพันธะรัตรึง...ละลือไปดั่งนกซึ่งว่ายเว้งจักรวาล’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 57(20) : 73-74; 5-11 กุมภาพันธ์ 2553.
- _____. “ ‘กรุณาแห่งรัก ‘คุกขังตัวเราได้...แต่คุกขังมือและสมองของเราไม่ได้’ ” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 57(23) : 73-74; 26 กุมภาพันธ์ – 4 มีนาคม 2553.
- _____. “ ‘ลูกผู้ชายไม่ตายเปล่า ผู้ที่เปรียบชีวิตของเรากับความฝันนั้นถูกต้องแล้ว...เราตื่นขณะหลับและขณะตื่น’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 57(25) : 73-74; 12-18 มีนาคม 2553.
- _____. “ ‘บทกวีของฉัน: จ่าง แซ่ตั้ง ‘เราต้องทำให้ใจกว้างเท่าแผ่นดิน เท่าท้องฟ้า...ถ้าใจเราแคบ...เราจะอยู่ไม่ได้’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 57(30) : 73-74; 16-22 เมษายน 2553.
- _____. “ ‘ในท้องปลาวาฬ ‘ฉัน, พลัดหลงมา ถามไม่เท่า หาแสงสว่าง...สืบคลานเหมือนทาก...ไล่กวาดกาลเวลา’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 57(33) : 73-74; 7-13 พฤษภาคม 2553.
- _____. “ ‘ ‘ขอยเดียวกัน’ รำลึก ‘วณิช จรุงกิจอนันต์’ ด้วยสำนึกคิดแห่ง ‘ชีวิตและการจากไป’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 57(35) : 73-74; 21-27 พฤษภาคม 2553.
- _____. “ ‘ฉันกับแมว ‘ฉันฝันว่ากลายเป็นแมว...ลอบติดตามผู้ผีเสื้อสีขาวไปสู่ดขอบฟ้า’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 57(41) : 73-74; 2-8 กรกฎาคม 2553.
- _____. “ ‘ไม่มีหญิงสาวในบทกวี ‘ด้วยเธอเป็นเครื่องบัดพลี...สังเวียให้แก่โศกนาฏกรรม’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 57(42) : 73-74; 9-15 กรกฎาคม 2553.
- _____. “ ‘ตำนานเล่าให้ ‘ต้นธารแห่งแรงบันดาลใจ...ที่ถั่งท้นล้นหลากด้วยพลังอันมหัศจรรย์’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 57(43) : 73-74; 16-22 กรกฎาคม 2553.
- _____. “ ‘รูปฉายลายซีฟ ‘ภาพจำลองของอารมณ์ระทมเร้า...ยังจ้องเงาจำแลงที่แฝงจ่อ’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 57(47) : 73; 13-19 สิงหาคม 2553.
- _____. “ ‘ฉันอยากร้องเพลงสักเพลง ‘บางที่เราควรต้องร้องเพลงสักเพลง...ขณะที่โลกกำลังเหมายอยู่ในเมรัยของความโศกเศร้า’ ” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 57(48) : 73-74; 20-26 สิงหาคม 2553.
- _____. “ ‘ในความไหวหนึ่งจัน ‘หัวใจนี้สงบและงดงาม...อยู่ท่ามกลางความเคลื่อนไหวที่แสนสับสน’ ” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 57(49) : 73-74; 27 สิงหาคม – 2 กันยายน 2553.
- _____. “ ‘เมืองในแสงแดด ‘ฉายฉานโปร่งโล่งโม่งยาม...เกี่ยวแก่แงงาม...ลานโลกเอื้อเพื่อเชื้อฝัน’ ” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 57(50) : 73-74; 3-9 กันยายน 2553.
- _____. “ ‘หยาดน้ำค้างคือน้ำตาของเวลา ‘ชีวิตมนุษย์แตกดับ...ประจุหยกน้ำค้างแตกสลาย’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 57(51) : 73-74; 10-16 กันยายน 2553.
- _____. “ ‘พลิกฟ้าคว่ำแผ่นดิน ‘เสียงของประชาชนถึงจะไม่เปล่งออกมาที่ปาก...แต่ก็เปล่งออกมาที่ใจ’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(3) : 73-74; 8-14 ตุลาคม 2553.

- _____. “ผ่านพบไม่ผูกพัน ‘เกลียวคลื่นผ่านมาแล้วก็ผ่านไป...แต่เนื้อในของทะเลกว้างยังคงเดิม’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(4) : 73-74; 15-21 ตุลาคม 2553.
- _____. “นาฏกรรมเมืองหรรษา ‘...รอยแยกกลางหัวใจคน...ที่ยังคงทุเรศทุรังอยู่เสมอ’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(7) : 73-74; 5-11 พฤศจิกายน 2553.
- _____. “การเคลื่อนย้ายของบางสิ่ง ‘กระแสมแห่งความเปลี่ยนแปลงบนโลกที่ผุพังใบนี้...ช่างปรวนแปรรวดเร็วเหลือเกิน’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(13) : 73-74; 17-23 ธันวาคม 2553.
- _____. “ฉันทคือเอรี ‘ชีวิตคือการดำรงอยู่ที่ก้าวพัน...บนสมหาโยชน์ของคนที่มีชีวิต’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(18) : 73-74; 21-27 มกราคม 2554.
- _____. “ทางเส้นเก่า ‘ฤทธหายเคยรักนามนักสู้...จะกลายเป็นศัตรูในวันหน้า’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(21) : 73-74; 11-17 กุมภาพันธ์ 2554.
- _____. “โกลนคนหนุ่ม ‘คนหนุ่มสมารถที่จะทำงานตามอุดมการณ์ได้... ถ้าผู้ใหญ่ให้โอกาสแก่คนหนุ่มบ้าง’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(22) : 73-74; 18-24 กุมภาพันธ์ 2554.
- _____. “จดหมายถึงเพื่อน ‘ก็เมื่อ...แหละชีวิต...นี่แหละมนุษย์ เราจึงไม่มีทางเลือกที่จะเรียนรู้มัน’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(23) : 73-74; 25 กุมภาพันธ์ – 3 มีนาคม 2554.
- _____. “ด้วยเกียรติแห่งเพศแม่... มุศตาร มัยน์ ‘ในฐานะที่เป็นมนุษย์คนหนึ่ง... ฉันตระหนักถึงการมีตัวตนและเคารพตัวเองในฐานะที่เป็นผู้หญิง’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(24) : 73-74; 4 – 10 มีนาคม 2554.
- _____. “หมายเหตุประเทศไทย เราต้องตระหนักร่วมกันว่า... ‘สังคมประชาธิปไตยนั้น ... สามารถเห็นแตกต่างกันได้ โดยไม่ต้องใช้ความรุนแรง’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(25) : 73-74; 11 – 17 มีนาคม 2554.
- _____. “ความทรงจำอันล้ำสอน ‘ในที่สุด, ชีวิตจริงก็กลับมา... ด้วยหัวใจที่ปลอดภัย และคัดค้านการตายด้วยความรัก’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(26) : 73-74; 18 – 24 มีนาคม 2554.
- _____. “หวังว่าประชาชนคงเข้าใจ ‘คนบ้านเรามันบ้ากันไปใหญ่แล้ว... จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ!’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(27) : 73-74; 25 – 31 มีนาคม 2554.
- _____. “กะเทาะเปลือกนิวเคลียร์ ‘สิ่งที่ทำให้พลังงานนิวเคลียร์ต่างจากพลังงานอื่น ... คือความน่ากลัวก็มองไม่เห็น...ไม่รู้สึกตัว และแม้แต่จะโล่งใจไป’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(28) : 73-74; 1 – 7 เมษายน 2554.
- _____. “ที่อยู่ไม่ยอมเดินทางไปรัสเซีย ‘การรับรู้ถึงการมีอยู่ของความรัก ... ไม่จำเป็นต้องใช้หัวใจที่เป็นก้อนเนื้อก็ได้ ... เพราะความรักมักเกิดจากใจที่เป็นนามธรรม’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(29) : 73-74; 8 – 14 เมษายน 2554.
- _____. “ครึ่งหนึ่งของกันและกัน ‘หญิงชายเมื่อเป็นสามีภรรยาแล้ว ... ย่อมอิงอาศัยกัน’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(30) : 73-74; 15 – 21 เมษายน 2554.
- _____. “ไพร่กวี ‘ไพร่แปลกประหลาดที่พยายามศึกษาค้นคิด ... เพื่อพาตัวเองไปสู่แสงสว่างแห่งอารยะ’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(31) : 73-74; 22 – 28 เมษายน 2554.
- _____. “ผมกับผมอีกคน ‘ถ้าไม่จำเป็นจริงๆ ... อย่าไปต่อแยกกับเขาเป็นอันขาด ... เพราะเขาไม่ได้ปรากฏตัวมาให้เราเล่นหัว’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(32) : 73-74; 29 เมษายน – 5 พฤษภาคม 2554.
- _____. “ไม่สงบจึงประเสริฐ (Blessed Unrest) ‘ไม่มีใครสามารถวาดภาพอันหลากหลายของอนาคตได้ ... หากไม่นิยามปัญหาของปัจจุบันให้ชัดเจน’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(33) : 73-74; 6 – 12 พฤษภาคม 2554.

- _____. “งานของพระเจ้า ‘พระเจ้ายินดีบริการลูกค้าตลอด 24 ชั่วโมง ... เดินทางไปทั่วทุกแห่งหน เพื่อปิดเป้าสิ่งเลวร้าย ... ในราคาย่อมเยา’ ” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(34) : 73-74;13 – 19 พฤษภาคม 2554.
- _____. “จุดเล็กๆ บนคาบสมุทรมลายู ‘เราทุกคนล้วนมีส่วนร่วมกันทั้งสิ้น ... ในสถานะแห่งชะตากรรมของเพื่อนร่วมโลกเดียวกัน’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(35) : 73-74;20 – 26 พฤษภาคม 2554.
- _____. “ต้นไม้ได้ดวงอาทิตย์ ‘ถ้าเรามองว่าต้นไม้มีค่ามันก็มีค่า ... ถ้าเรามองว่าต้นไม้มีชีวิตมันก็มีชีวิต’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(36) : 73-74;27 พฤษภาคม – 2 มิถุนายน 2554.
- _____. “{ห้วงคำหนึ่ง} ‘เรื่องทุกเรื่องเกิดขึ้นบนโลกนี้ ... ด้วยคำคำเดียวที่เราต้องเรียนรู้และเข้าใจ’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(37) : 73-74;3 – 9 มิถุนายน 2554.
- _____. “สถานการณ์ฉุกเฉิน ‘ความจริง ... เป็นสิ่งสังคมของเราควรจะถกเถียงและสนทนากัน’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(38) : 73-74;10 – 16 มิถุนายน 2554.
- _____. “ไปยาลใหญ่ในปัจฉิมดำริ ‘เราเป็นชาติที่เกิดมาเป็นผู้ตาม, มิใช่โดยสายเลือด ... หากโดยวิถีคิด’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(39) : 73-74;17 – 23 มิถุนายน 2554.
- _____. “แสงแห่งรัก ... เงาแห่งความเข้าใจ (Light of Love ... Shadow of Understanding) ‘หากปราศจากแสงเงาของความเข้าใจ...ความรักก็คือสิ่งที่เป็นไปได้’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(40) : 73-74;24 – 30 มิถุนายน 2554.
- _____. “มหัศจรรย์ครั้งใหญ่ (The Greatest Magic) ‘เมื่อรอยเลื่อนของความศรัทธาขยับตั้ง ... รอบเลื่อนของชีวิตก็พลอยสั่นสะเทือน’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(41) : 73-74;1 – 7 กรกฎาคม 2554.
- _____. “แดดเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ ‘แสงตะวันเริ่มกล้าแรง เหมือนจะตอกย้ำภาระของดวงตะวัน’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(42) : 73-74;8 – 14 กรกฎาคม 2554.
- _____. “กระดุกของความลวง ‘พันธกิจทางจิตวิญญาณ ... ที่ติดค้างอยู่ในรอยร่างของชีวิต’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(43) : 73-74;15 – 21 กรกฎาคม 2554.
- _____. “ในรูปเงา ‘รูปเงาอื่นเงียบเหงา...ที่เฝ้ารอโอกาสอันก้องดังและงดงามของชีวิต’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(44) : 73-74;22 – 28 กรกฎาคม 2554.
- _____. “นิมิตต์วิกาล ‘การกลืนกินเวลา และเรือนร่างอันว่างเปล่าที่แสนหิวโหย’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(45) : 73-74;29 กรกฎาคม – 4 สิงหาคม 2554.
- _____. “บันไดกระຈ ‘อิสระคือการรับรู้และเข้าใจความไร้อิสระ... (ไม่ว่ามือของมนุษย์จะปิดผนึกความจริงสักเพียงใด!!!)’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(46) : 73-74;5 – 11 สิงหาคม 2554.
- _____. “เรื่องของเรื่อง ‘ถ้าเหนื่อยที่สุดจนใจจะขาด...จงก้าวต่อไปอีกก้าวหนึ่ง’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(47) : 73-74;12 – 18 สิงหาคม 2554.
- _____. “ภาพยนตร์ที่ถ่ายทำตลอดชีวิต ‘วัฒนธรรมแห่งชะตากรรม...ที่ชีวิตควบคุมไม่ได้’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(48) : 73-74;19 – 25 สิงหาคม 2554.
- _____. “24 เรื่องสั้นของฟ้า ‘มองดูตัวเองในกระจก...พริบตาเดียวมัน...จิตใจฉันก็เริ่มถดถอย’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(49) : 73-74;26 สิงหาคม – 1 กันยายน 2554.
- _____. “ณ ที่ซึ่งแม่โพสพเคยสถิต ‘สถานธมภ์ากรดุกทั่วทุกทิศ...เช่นศักดิ์สิทธิ์บูชาชาวนาเอย’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(50) : 73-74;2 – 8 กันยายน 2554.

- _____. “วอลเดน (Walden) ‘บันทึกแห่งธรรมชาติและแรงบันดาลใจ ... ในจิตวิญญาณของผู้แสวงหา’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 58(51) : 73-74; 9 - 15 กันยายน 2554.
- _____. “ทะลวงวัตถุนิยมทางจิตวิญญาณ ‘เราต่างเป็นมนุษย์ที่ยิ่งใหญ่, เรามีสิ่งต่างๆ มากมายในตัวเรา ... เพียงแค่ต้องปล่อยให้ตัวเองได้เป็น’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(52) : 73-74; 16 - 22 กันยายน 2554.
- _____. “เสาคอนกรีตแห่งกาลเวลา ‘ตราบชั่วชีวิตของความรื่นรมย์... สิ่งอันมีค่าย่อมปรากฏขึ้นมาในความเชื่อมั่นของหัวใจ’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(1) : 73-74; 23 - 29 กันยายน 2554.
- _____. “ณ ที่ตะวันฉายแสง ‘ข้าเหนื่อย ... หัวใจข้าอ่อนล้าและโศกเศร้า ... ข้าจะไม่สู้รบอีกต่อไป’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(2) : 118; 30 กันยายน - 6 ตุลาคม 2554.
- _____. “หายนะแห่งศรัทธา ‘38 แห่งภพย้อนกลับของวรรณกรรมเพื่อสังคม ... ในความเจ็บปวดของความเลวร้ายและเจ็บปวด’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(3) : 73-74; 7 - 13 ตุลาคม 2554.
- _____. “เพียงความเคลื่อนไหว ‘พอบินเปรี้ยงแปลบไปในมณฑล... ก็ไม่รู้ประชาชนจะซึ้ง’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(4) : 73-74; 14 - 21 ตุลาคม 2554.
- _____. “โทมัส ทรานสโตรเมอร์ (Thomas Gösta Tranströmer) (นักเขียนรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรมปี 2011) ‘กวีเหยี่ยวผู้ไร้เสียง ... กับสำเนียงสะท้อนที่ก้องดังของโลกแห่งจิตภายใน’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(5) : 73-74; 21 - 27 ตุลาคม 2554.
- _____. “ ‘ขอเวลาให้กับความรักบ้าง’ บทราลึกถึงชีวิตและการจากไป ... ของ มูฮัมหมัด สาเล็ม”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(6) : 73-74; 4 - 10 พฤศจิกายน 2554.
- _____. “ฝนตกขึ้นฟ้า ‘บางทีโลกนี้อาจดีขึ้น... หากไม่มีมนุษย์’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(7) : 73-74; 11 - 17 พฤศจิกายน 2554.
- _____. “เซว (SWAY) ‘ผมมีอะไรจะบอกพวกคุณ ... คนเราไม่ได้มีเหตุผลอะไรหนักหนาหรอก’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(9) : 73-74; 18 - 24 พฤศจิกายน 2554.
- _____. “คนตายยาก (To live) ‘คนเราควรจะอยู่อย่างธรรมดาดีกว่า... ดันรนไปดันรนมาสุดท้ายก็ต้องเอาชีวิตเข้าแลก’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(10) : 73-74; 25 พฤศจิกายน - 1 ธันวาคม 2554.
- _____. “ทางชีวิต ‘จงฝังอดีต ปิดอนาคต และอยู่กับปัจจุบันที่อยู่ในมือเราให้ดีที่สุด’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(11) : 73-74; 2 - 8 ธันวาคม 2554.
- _____. “จดหมายถึงวานเนสซา ‘การรู้สึกถึงความตึงเครียดอันปิติในตัวเรา ... ทำให้สามารถรู้สึกถึงความตึงเครียดในตัวผู้อื่นและจักรวาลอันไร้ขอบเขต’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(12) : 73-74; 9 - 15 ธันวาคม 2554.
- _____. “เฝ้าต้นไม้ รอคอยตาย ‘สิ่งเดียวที่ไม่เปลี่ยนแปลง ... ก็คือทุกสิ่งล้วนเปลี่ยนแปลง’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(15) : 73-74; 30 ธันวาคม 2554 - 5 มกราคม 2555.
- _____. “สิบคำนิยามจีน (CHINA IN TEN WORDS) หวयेเตพสร้างศอกนาฏกรรม เพื่อให้คนรุ่นหลังมีเรื่องราวขบขัน ‘เกิเตยามวุ่นวาย...ตายงามสงบ’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(18) : 73-74; 20 - 26 มกราคม 2555.
- _____. “หัวใจห้องที่ห้า ‘โลกเปลี่ยนแปลงเรามากกว่า ... เราเปลี่ยนแปลงโลก?’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(19) : 73-74; 26 มกราคม - 2 กุมภาพันธ์ 2555.
- _____. “เหมือนไม้สั่นสุด ‘ความหมายที่เปลี่ยนแปลงความหมาย ... ห่างไกลออกไปเหมือนเริ่มต้นที่เส้นของฟ้า’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(20) : 73-74; 3 - 9 กุมภาพันธ์ 2555.

- _____. “ความรักศักดิ์สิทธิ์ ด้วยความรัก โลกจึงเป็นสวรรค์ และเราคือพระเจ้า”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(21) : 73-74; 10 – 16 กุมภาพันธ์ 2555.
- _____. “เขียนอย่างนักเขียนมืออาชีพ ‘นักเขียนย่อมคือผู้เดินตามรอยฝันของใครคนหนึ่ง ... ในนามของชีวิต’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(22) : 73-74; 17 – 23 กุมภาพันธ์ 2555.
- _____. “เปิดหัวใจ (AN OPEN HEART) ‘ตราบที่อากาศธาตุยังแผ่ไพศาล ... ตราบที่สรรพสัตว์ยังเวียนว่าย ... ข้าจักดำรงอยู่’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(23) : 73-74; 24 กุมภาพันธ์ – 1 มีนาคม 2555.
- _____. “เก้าอี้สามขา ‘เมื่อว่ากระจกสองบานหันหน้าเข้าหากัน ... มันไม่อาจมองเห็นใบหน้าของกันและกันได้’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(24) : 73-74; 2 – 8 มีนาคม 2555.
- _____. “คิดถึงคุณป่วย ‘96 ปีแห่งชาตกาล ... อ่านป่วย ... ผ่านทศวรรษด้วยการเมืองและจริยธรรม’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(25) : 73-74; 2 – 8 มีนาคม 2555.
- _____. “กระดูกอเมริกัน (American Bones) ‘ในความเป็นมนุษย์นั้น ... จะมีอะไรที่ประเสริฐเลิศค่าไปกว่าความรู้สึกแห่งความรัก’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(26) : 73-74; 16 – 22 มีนาคม 2555.
- _____. “คราบ ‘ภายในตัวฉัน ... ฉันจะท่องเที่ยวไปทั่วแผ่นดินอันมหัศจรรย์อย่างเดียวยาว’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(27) : 73-74; 23 – 29 มีนาคม 2555.
- _____. “{สิ่งที่อยู่นอกใจ} ‘โลกจะเจ็บไหม ... เมื่อใบไม้หล่นใส่!!!’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(28) : 73-74; 30 มีนาคม – 5 เมษายน 2555.
- _____. “คนในเงา ‘เราต่างคน ... ต่างก็ตามหาคนในเงาของตัวเอง’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(29) : 73-74; 6 – 12 เมษายน 2555.
- _____. “อ่านเถิดชาวไทย ‘เครื่องมือสำคัญที่จะก่อให้เกิด ... สติ ... ปัญญา และ ความ پاکเพียรที่บริสุทธิ์คือการอ่าน’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(30) : 73-74; 13 – 19 เมษายน 2555.
- _____. “แม่มดผู้มองเห็นกำแพงเป็นสะพาน ‘วันคืนที่ฉันนั่งหลังน้ำตา ... ก่อนได้ยินเสียงฟ้าโหมพายุ’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(31) : 73-74; 20 – 26 เมษายน 2555.
- _____. “เดียวยาวใต้ฟ้าคลั่ง ‘เราต้องเคยเป็นเช่นนั้น ... เพื่อที่จะได้เรียนรู้และรับรู้ถึงความเป็นสัจจะอันลึกซึ้งของสิ่งๆ นั้น’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(32) : 73-74; 27 เมษายน – 3 พฤษภาคม 2555.
- _____. “นักเขียนรางวัลศรีบูรพา ปี 2555 ‘ชัยวัฒน์ สถาอานันท์’ ในโยงใยที่เกี่ยวเนื่องกับ ‘... หมู่บ้าน...ไม่สงบ’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(33) : 73-74; 4 – 10 พฤษภาคม 2555.
- _____. “‘หลงรูปบุษยาม’ ‘โลกจักเสื่อมทราม ... ก็ด้วยชีวิตที่ไร้งามของจิต’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(34) : 73-74; 11 – 17 พฤษภาคม 2555.
- _____. “เรื่องเล่าในโลกลงตา ‘หากมนุษย์จะต้องจดจำสิ่งไว้ในดวงใจอันไม่จีรัง ... เขาควรจดจำความงาม’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(35) : 73-74; 18 – 24 พฤษภาคม 2555.
- _____. “ในอ้อมกอดดกาลี ‘เรื่องราวเร้นลึกในห้วงแห่งความจริงลงที่ซ่อนเร้น’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(36) : 73-74; 25 – 31 พฤษภาคม 2555.
- _____. “ปรัชญาแห่งความไร้เหตุผล ‘โลกที่ไร้เหตุผลได้รับความยิ่งใหญ่มาจากกำเนิดอันต่ำต้อย’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(37) : 73-74; 1 – 7 มิถุนายน 2555.

- _____. “คนแคะ ‘ความเข้าใจ .. ที่จะต้องเข้าใจในความไม่เข้าใจ’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(38) : 73-74; 8 – 14 มิถุนายน 2555.
- _____. “เสือ ‘ก่อนฆ่าเสือร้ายจงฆ่าเสือในตัวเองเสียก่อน’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(39) : 73-74; 15 – 21 มิถุนายน 2555.
- _____. “ซั้มบาลา ‘หนทางอันศักดิ์สิทธิ์ของนักรบ’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(40) : 73-74; 22 – 28 มิถุนายน 2555.
- _____. “ปลูกรัก ‘เมื่อความรัก ... เป็นหนึ่งเดียวกับทุกสิ่ง’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(42) : 73-74; 6 – 12 กรกฎาคม 2555.
- _____. “ญาณทรรศน์แห่งความเป็นหญิงที่เปิดเปลือก ‘เงาย้อมแสง ... แห่งวรรณสำนักในความหยิ่งลึกของความเป็นหญิง’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(43) : 73-74; 13 – 19 กรกฎาคม 2555.
- _____. “เธอคือโลก ‘ความสำคัญของโลกคือชีวิต ... คือความเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(44) : 73-74; 20 – 26 กรกฎาคม 2555.
- _____. “งานแห่งชีวิต ‘มนุษย์มิได้เป็นผู้สร้างสถานการณ์ขึ้นมา ... หากแต่เป็นสถานการณ์ต่างหากที่สร้างมนุษย์ขึ้น’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(45) : 73-74; 27 กรกฎาคม – 2 สิงหาคม 2555.
- _____. “ธรรมดาและเรียบง่าย ‘ทุกๆ ขั้นตอนการทำงานของบุคคลหนึ่ง ... ล้วนมีธรรมชาติของความเป็นกวีอยู่’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(46) : 73-74; 3 – 9 สิงหาคม 2555.
- _____. “เมื่อทุกอย่างพังทลาย (When THihgs Fall Apart) ‘การเปลี่ยตัวเองออกเป็นชั้นแล้วชั้นเล่าจนหมดสิ้น ... คือหนทางเดียวในการค้นพบสิ่งที่ไม่อาจถูกทำลายได้ในตนเอง’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(47) : 73-74; 10 – 16 สิงหาคม 2555.
- _____. “การงานคือครู (Master Successful Work) ‘ประหนึ่งแสงสว่างที่สาดส่องไปในห้วงอวกาศ ดุจดังปฏิกมรที่ปั่นรูปขึ้นมาจากก้อนหิน’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(48) : 73-74; 17 – 23 สิงหาคม 2555.
- _____. “สันติภาพทุกอย่างก้าว (Reace in Every Step) ‘สันติภาพและความสุขเป็นสิ่งที่ทำได้ หากเราเพียงแต่จัดการกับความดีที่ขัดสายให้เจียบลง’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(49) : 73-74; 25 – 30 สิงหาคม 2555.
- _____. “แผนที่คนทุกซ์ ‘ความสุขของมนุษย์ก็คือ การเลื่อนตนเองให้สูงขึ้นมา ... เพื่อจะได้เห็นพระผู้เป็นเจ้า’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(50) : 73-74; 31 สิงหาคม – 6 กันยายน 2555.
- _____. “แต่โลกคือชีวิต ‘โลกของวันนี้คนเริ่มไม่ยอมรับความเป็นตัวของตัวเอง ... แต่กลับอยากเป็นเงาของใครอีกคนแห่งชีวิต’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(51) : 73-74; 7 – 13 กันยายน 2555.
- _____. “120 ปี ... ศิลป์ พระศรี ‘ฉันทน์บถิองานศิลปะ ... เผยแพร่สอนศิลปะ ... ศิลปินอดข้าวเขาไม่ตาย แต่ถ้าห้ามเขาไม่ให้ทำงานศิลปะ เขาต้องตาย’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 59(52) : 73-74; 14 – 20 กันยายน 2555.
- _____. “คนปลุกต้นไม้ ‘ต้นไม้เป็นสิ่งมีชีวิตชนิดเดียว ... ที่มีการดำรงอยู่อย่างเกี่ยวเนื่องกับผืนแผ่นดิน’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 60(1) : 73-74; 21 – 27 กันยายน 2555.
- _____. “เชือกกันแปซิฟิก ‘เชือกของฉันทน์วิเศษ ... หากพระเจ้ามีจริง’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 60(2) : 73-74; 28 กันยายน – 4 ตุลาคม 2555.
- _____. “40 ปีแห่ง ‘ถนนไปสู่ก้อนเมฆ ... เราเหมือนต่างสยบยอม โดยไม่พยายามเงยหน้าขึ้นแสวงหาคำตอบ’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 60(3) : 73-74; 5 – 11 ตุลาคม 2555.

- _____. “39 ปี 14 ตุลา ... กับวิถีทรรศน์แห่งศรัทธาของ ‘ฉันทิมาหาความหมาย’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 60(4) : 73-74;12 – 18 ตุลาคม 2555.
- _____. “โม่ เหยียน (Mo Yan) นักเขียนรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรมประจำปี ค.ศ. 2012 ‘งานของผมไม่ได้ลำเอียงเจ้าข้างใคร ... ผมอยู่เหนือขีดจำกัดของชนชั้นและการเมือง’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 60(5) : 73-74;19 – 25 ตุลาคม 2555.
- _____. “นางแห่งเนินทราย ‘จุดเปลี่ยนแปลงที่แท้จริงของมนุษย์อยู่ในจิตสำนึกของทุกคน’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 60(6) : 73-74;26 ตุลาคม – 1 พฤศจิกายน 2555.
- _____. “เรียกฉันด้วยนามที่แท้จริง เมื่อ ... ‘ดวงตะวันแห่งการรู้เท่าจักได้ส่องสว่าง’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 60(7) : 73-74;2– 8 พฤศจิกายน 2555.
- _____. “คนหมายเลขศูนย์ ‘ภายในชีวิตของมนุษย์ทุกคน ... มีความลึกกลับซ่อนอยู่เสมอ’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 60(8) : 73-74;9 – 15 พฤศจิกายน 2555.
- _____. “เรื่องเล่าจากดาวดวงหนึ่ง ‘จงเพาะปลูกความรักให้เติบโต’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 60(9) : 73-74;16 – 22 พฤศจิกายน 2555.
- _____. “บทราฟังก่อนนอนหลับฝัน ‘ชีวิตของเรามีสิ่งอื่นใด นอกจากเป็นการค้นหาประสบการณ์อันไร้สาระ’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 60(10) : 73-74; 23 – 29 พฤศจิกายน 2555.
- _____. “มัทรีเมื่อผู้หวังเดินตามรอย ‘ศรัทธาในวิถี อันก่อฤดาภิหารทานบารมี’ ถูกตำรวจจับ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 60(11) : 73-74;30พฤศจิกายน – 6 ธันวาคม2555.
- _____. “ใบไม้ใบหนึ่ง ‘ความหวังแห่งโลกอนาคตในกระแสธารที่สวนกลับของ อำนาจ แห่งเทคโนโลยี’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 60(12) : 73-74;7– 13ธันวาคม 2555.
- _____. “พรานล่าหมา ‘เลือด... หยาดเหงื่อ และรอยน้ำตา ... ความหมายที่แท้จริงของผู้แสวงหา’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 60(13) : 73-74;14 – 20ธันวาคม 2555.
- _____. “แต่ ... บ้านเมืองที่มีดมน ... ซึ่งร้ายด้วย ‘พลังสำนึกที่หาญกล้า’ ผ่านหนังสือแห่งชีวิต หลุดขึ้น”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 60(14) : 73-74;21– 27ธันวาคม 2555.
- _____. “สันติภาพนิรันดร์ ‘เส้นทางความฝันแห่งอุดมคติที่ผกผันของมนุษย์โลก’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 60(16) : 73-74;4 -10 มกราคม 2556.
- _____. “กวีนิพนธ์ ‘เรียวกัน ผ่านโลก ... ผ่านชีวิตแห่งตัวตน ... สู่ความระเกะระกะของมนุษย์วันนี้’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 60(17) : 73-74;11 – 17 มกราคม 2556.
- สันติพิจน์ ศรีสวัสดิ์. “ ‘ครั้งหนึ่งในชีวิต’ สุกัญญา มิเกล ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 44(17) : 56-57; 28 กันยายน – 4 ตุลาคม 2540.
- _____. “ ‘ประชาธิปไตยบนเส้นขนาน มาตราฐานทางวรรณกรรมที่ไม่ชัดเจน’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 44(20) : 56-57; 9-25 ตุลาคม 2540.
- _____. “วิญญาณที่ถูกเนรเทศ ‘เมื่อภาวะแห่งองคาพยพของชีวิต...ถูกถอดรื้อด้วยอารยธรรมที่หม่นไหม้ของฝันร้าย’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 56(41) : 65-66; 3-9 กรกฎาคม 2552.
- สันติสุข รูปแก้ว. “ความรักมีคม”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 55(20) : 61; 8-14 กุมภาพันธ์ 2551.
- สินธุ. “กรุงเทพฯ ๒๕๕๐ ‘ทันสมัยแต่ไม่พัฒนา’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 46(15) : 68-69; 12-18 กันยายน 2542.

- _____. “ ‘เขี้ยว’ สัญลักษณ์แห่งการต่อสู้มิใช่ก่อศัตรู”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 46(18) : 66; 3-9 ตุลาคม 2542.
- สุภาพ พิมพ์ชน. “ลูกสาวของแม่ดวงดาว”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 46(25) : 63-64; 21-27 พฤศจิกายน 2542.
- _____. “เพียงการตีความ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(2) : 64-65; 11-17 มิถุนายน 2543.
- _____. “ศิลปะแห่งการฆ่าเราชีวิต”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(8) : 64-65; 23-19 กรกฎาคม 2543.
- _____. “นิทานฟองสบู่”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(14) : 64-65; 3-9 กันยายน 2543.
- _____. “ปัญหาเรื่องความชั่ว”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(17) : 64-65; 24-30 กันยายน 2543.
- _____. “ปัญหาของประวัติศาสตร์เดือนตุลาคม”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(20) : 64-65; 15-21 ตุลาคม 2543.
- _____. “ปัญหาเรื่องยุทธศาสตร์กับยุทธวิธี”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(23) : 64-65; 5-11 พฤศจิกายน 2543.
- _____. “ศึกษากาพย์ยหุธิ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(29) : 60-61; 17-23 ธันวาคม 2543.
- _____. “การกลับมาของพระเจ้าในนวนิยาย”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(32) : 60-61; 5-11 มกราคม 2544.
- _____. “อาณาจักรกรี”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(35) : 60-61; 26 มกราคม – 1 กุมภาพันธ์ 2544.
- _____. “ประชาชนของยุคสมัย”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(48) : 60-61; 27- เมษายน – 3 พฤษภาคม 2544.
- _____. “ผ่านวันอันหวั่นไหว”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(51) : 60-61; 18-24 พฤษภาคม 2544.
- _____. “การสยายที่ปลายยอด”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(2) : 60-61; 8-14 มิถุนายน 2544.
- _____. “จักบานเป็นดอกไม้”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(5) : 60-61; 29 มิถุนายน – 5 กรกฎาคม 2544.
- _____. “เขียนเขียนสมัยใหม่”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(8) : 60-61; 20-26 กรกฎาคม 2544.
- _____. “โลกเป็นอย่างที่เราคิด”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(12) : 60-61; 17-23 สิงหาคม 2544.
- _____. “ชีวิตนี้ของใคร”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(22) : 60-61; 26 ตุลาคม – 1 พฤศจิกายน 2544.
- _____. “ต่างกลายเป็นสูญ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(25) : 60-61; 16-22 พฤศจิกายน 2544.
- _____. “อย่าใช้แต่ตามอง”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(36) : 60-61; 1-7 กุมภาพันธ์ 2545.
- _____. “บริบทของความน่าสมเพช”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(42) : 60-61; 15-21 มีนาคม 2545.
- _____. “รับรู้แต่ไม่เข้าใจ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(45) : 60-61; 5-11 เมษายน 2545.
- _____. “มหรสพการเมือง”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(51) : 60-61; 17-23 พฤษภาคม 2545.
- _____. “การเมืองภาคแมลงสาบ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 49(3) : 60-61; 14-20 มิถุนายน 2545.
- _____. “ขณะหนึ่งอันยาวนาน”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 49(6) : 60-61; 5-11 กรกฎาคม 2545.
- _____. “มนต์ขลังแห่งการอำลาและจากไกล”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 49(18) : 60-61; 27 กันยายน – 3 ตุลาคม 2545.
- _____. “ทุกอย่างสำเร็จได้ด้วยใจ?”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 49(21) : 60-61; 18-24 ตุลาคม 2545.
- _____. “มมมิตของด้านสว่าง/มมมิตของด้านมืด”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 49(28) : 60-61; 6-12 ธันวาคม 2545.
- _____. “จากเรื่องเล็กกลายเป็นเรื่องใหญ่”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 49(35) : 68-69; 24-30 มกราคม 2546.
- สุรพล บัณฑุเศรณี. “นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ‘เจ้าโล’”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 46(41) : 64-65; 12-18 มีนาคม 2543.
- “อนาคตอันเก่าแก่”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(3) : 64; 18-24 มิถุนายน 2543.
- อาร์ดา เปรมพันธุ์. “ ‘กลางความโดดเดี่ยว’ ดิเรก นนทพิต อีกครั้งที่ ‘กลับไม่ได้ ไปไม่ถึง’ ”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 45(34) : 56-57; 24-30 มกราคม 2542.
- _____. “ ‘สองทศวรรษ’ ประกายปรัชญา บูรณาการรวมห่อใน ‘วาทกรรม’ ของการสถาปนา”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 46(33) : 64-66; 16-22 มกราคม 2543.

- _____. “ ‘สองทศวรรษ’ ประกายปรัชญา บูรณาการรวมท่อนใน ‘วาทกรรม’ ของการสถาปนา”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 46(34) : 64-65; 23-29 มกราคม 2543.
- _____. “ ‘Shane’ แห่งชายฝั่งทะเลตะวันออก สัมพันธ์บทของเรื่องเล่าใน ‘คนขี่ม้าขาว’ ” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 46(45) : 64-65; 9-15 เมษายน 2543.
- _____. “ ‘สนามหญ้า’ หนังสือที่มีประวัติศาสตร์เสียง ‘ยุคสมัย’ ของ ‘ปัจเจกชน’ (เขาว่า!) ” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 46(48) : 64-65; 30 เมษายน – 6 พฤษภาคม 2543.
- _____. “โกศล กลมกล่อม ใน ‘ทะเล’ ต่างที่เป็น ‘กลอนเปล่า’ แต่เนื้อหายังคงเดิม”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 47(33) : 66-67; 12-18 มกราคม 2544.

อล แม็กกาซีน (211 ชิ้น)

- กองบรรณาธิการ. “ปรากฏการณ์สะท้อนภาพผลงานล่าสุดของหวงอี้”. ออล แม็กกาซีน. 1(6): 46-47; ตุลาคม 2549.
- _____. “นิยายบู๊ในดวงใจ จุดไฟฝัน... ‘พันทิวา’ ”. ออล แม็กกาซีน. 6(8): 60-61; ธันวาคม 2554.
- คุณหมอฟีกัด. “บ่มเพาะวรรณศิลป์ สร้างศิลปินรุ่นใหม่”. ออล แม็กกาซีน. 4(2): 52-53; มิถุนายน 2552.
- จิตปาดลี. “IMA Ai Ni yukimasu แล้วฉันจะกลับมา”. ออล แม็กกาซีน. 1(5): 44-45; กันยายน 2549.
- โชติรส สราญรมย์. “หมอโฮจุน คนทำดี...ต้องได้ดี”. ออล แม็กกาซีน. 1(3): 40-41; กรกฎาคม 2549.
- _____. “อาคิยุกิ กับ ความสุขในปัจจุบันขณะ”. ออล แม็กกาซีน. 1(4): 50-51; สิงหาคม 2549.
- ซูเปอร์ บุ๊คส์. “ร่วมย้อนสู่อดีตการกอบกู้เอกราชไปกับ ‘อัครวินดำ ทหารเอกนเรศวร’ ”. ออล แม็กกาซีน. 1(9): 47-48; มกราคม 2550.
- ปราชญ์ปริณ. “๑ ทศวรรษ รางวัล ‘นายอินทร์อวอร์ด’ มากกว่า ‘รางวัล’ คือ ‘โอกาส’ ”. ออล แม็กกาซีน. 4(5): 48-49; กันยายน 2552.
- _____. “ ‘English Adventure’ การ์ตูนความรู้ของ ‘คุณพีแนน’ ”. ออล แม็กกาซีน. 4(12): 48-49; เมษายน 2553.
- พงศ์ ยุทธิภูมิ. “พัฒนาการนิยายบู๊ ตำนานนักสู้...ลูกผู้ชาย!”. ออล แม็กกาซีน. 4(1): 48-49; พฤษภาคม 2552.
- _____. “อาชญานิยาย... อีกหนึ่งตำนานนิยายบู๊ไทย”. ออล แม็กกาซีน. 4(3): 54-55; กรกฎาคม 2552.
- _____. “รวมกลุ่มประจัญบาน...นิยายบู๊รักชาติ”. ออล แม็กกาซีน. 4(4): 52-53; สิงหาคม 2552.
- _____. “เปิดกรุณิยายกำลังภายใน กระป๋านาคราช ในมนุษย์ยากแค้นยิ่งถึง”. ออล แม็กกาซีน. 4(5): 52-53; กันยายน 2552..
- _____. “เปิดกรุณิยายกำลังภายใน ย้อนรอยตอนจบ ‘ดาบมังกรหยก’ ”. ออล แม็กกาซีน. 4(6): 52-53; ตุลาคม 2552.
- _____. “เปิดกรุณิยายกำลังภายใน ใครคือเทพทั้งแปดใน ... แปดเทพอสูรมังกรฟ้า (ตอนแรก)”. ออล แม็กกาซีน. 4(7): 52-53; พฤศจิกายน 2552.
- _____. “ใครคือเทพทั้งแปดใน ... แปดเทพอสูรมังกรฟ้า”. ออล แม็กกาซีน. 4(8): 52-53; ธันวาคม 2552.
- _____. “ทหารรับจ้างเดนตาย... รวมเรื่องสั้นจากสมรภูมิเลือดโดย ‘สยุมภู ทศพล’ ”. ออลแม็กกาซีน. 4(9): 52-53; มกราคม 2553.
- _____. “ซวงส์ ฉายะจินดา (ตอนที่ 1): ‘จำเลยรัก’ เปิดประตูสู่โลกใหม่”. ออล แม็กกาซีน. 5(11): 54-55; มีนาคม 2554.
- _____. “ซวงส์ ฉายะจินดา (ตอนจบ): ตัวตนกับงานเขียนใน ‘มิติใหม่’ ”. ออล แม็กกาซีน. 5(12): 54-55; เมษายน 2554.

- _____. “เปิดตำนานวีรบุรุษสวนหน้าาก ‘ตอนพิเศษ-ความรักของจ้าววิหค’ ”. ออล แม็กกาซีน. 6(10): 60-61; กุมภาพันธ์ 2555.
- _____. “ชุดนิยายบู๊ขึ้นหิ้ง ของ ‘เศก ดุสิต’ พรานเพชรฆาต”. ออล แม็กกาซีน. 6(11): 60-61; มีนาคม 2555.
- _____. “นางเสือดาว ชุดนิยายบู๊ขึ้นหิ้งของ ‘เศก ดุสิต’ ”. ออล แม็กกาซีน. 6(12): 60-61; เมษายน 2555.
- _____. “ขุนทะเล ชุดนิยายบู๊ขึ้นหิ้งของ เศก ดุสิต”. ออล แม็กกาซีน. 7(1): 40-41; พฤษภาคม 2555.
- _____. “จ้าวพยัคฆ์ ชุดนิยายบู๊ขึ้นหิ้งของ เศก ดุสิต”. ออล แม็กกาซีน. 7(2): 40-41; มิถุนายน 2555.
- _____. “เหนือนมุษย์ ชุดนิยายบู๊ขึ้นหิ้งของ ‘เศก ดุสิต’ ”. ออล แม็กกาซีน. 7(3): 44-45; กรกฎาคม 2555.
- _____. “เหนือนมุษย์ ชุดนิยายบู๊ขึ้นหิ้ง ของ ‘เศก ดุสิต’ ”. ออล แม็กกาซีน. 7(4): 46-47; สิงหาคม 2555.
- _____. “มังกรมาเก้า ชุดนิยายบู๊นอกกระแส ของ นที บุรีรัมย์”. ออล แม็กกาซีน. 7(7): 46-47; พฤศจิกายน 2555.
- _____. “โอม! พระยาไฟ โดย ‘เพชร สถาบัน’ ”. ออล แม็กกาซีน. 7(8): 46-47; ธันวาคม 2555.
- _____. “ชุดนิยายบู๊นอกกระแส นิยายชุด ‘แม่หม้ายดำ’ โดย ‘ก้องหล้า สุธาโร’ ”. ออล แม็กกาซีน. 7(9): 46-47; มกราคม 2556.
- _____. “สันดานเสือ ชุดนิยายบู๊นอกกระแส โดย ‘ตั้ม ท่าอิฐ’ ”. ออล แม็กกาซีน. 7(10): 46-47; กุมภาพันธ์ 2556.
- _____. “ขุนศึกนิรนาม ชุดนิยายบู๊นอกกระแส โดย ‘สำเนาวิ ทิริโอตปปะ’ ”. ออล แม็กกาซีน. 7(12): 46-47; เมษายน 2556.
- _____. “สิ่งล้ำสิ่งนี้ นิยายชุดนอกกระแส โดย ‘ก้อง อินทรกำจร’ ”. ออล แม็กกาซีน. 8(1): 46-47; พฤษภาคม 2556.
- ภักขิภา ฤกษ์สิรินกุล. “แกระรอย”. ออล แม็กกาซีน. 6(3): 42-43; กรกฎาคม 2554.
- ภักขิภา ฤกษ์สิรินกุล และ สมจิต พิเศษสาทร. “เสน่ห์ชวนสงสัยในนิยายสืบสวนของญี่ปุ่นและจีน”. ออล แม็กกาซีน. 6(4): 42-47; สิงหาคม 2554.
- ภาสกร วงศ์ดาวัน. “‘สถานี่ผีสิง’ การปรากฏตัวของ DevilBooks อีกหนึ่งสำนักพิมพ์ทางเลือกของคนอ่านหนังสือไทย”. ออล แม็กกาซีน. 1(11): 47-48; มีนาคม 2550.
- ยุทธชัย สว่างสมุทรชัย. “คุยกับ ‘ณรงค์ จันทรเรือง’ เรื่องวงการนักประพันธ์ไทย”. ออล แม็กกาซีน. 6(12): 42-45; เมษายน 2555.
- รวี ดาวัน. “ธรรมะทำไม”. ออล แม็กกาซีน. 1(5): 42-43; กันยายน 2549.
- รินทร์ทัย สัจจพันธุ์. “โรงรับจำนำ หมายเลข 8”. ออล แม็กกาซีน. 2(3): 56-57; กรกฎาคม 2550.
- _____. “กวีนิพนธ์บนถนนประชาธิปไตย”. ออล แม็กกาซีน. 2(4): 48-49; สิงหาคม 2550.
- _____. “แหวนดอกไม้”. ออล แม็กกาซีน. 2(5): 48-49; กันยายน 2550.
- _____. “เด็กชายกับใบโพธิ์”. ออล แม็กกาซีน. 2(6): 48-49; ตุลาคม 2550.
- _____. “เด็กชายเทวดา”. ออล แม็กกาซีน. 2(7): 48-49; พฤศจิกายน 2550.
- _____. “ลึงจอมโจก: ไชยปริศนาธรรมไสอิ้ว”. ออล แม็กกาซีน. 2(8): 48-49; ธันวาคม 2550.
- _____. “พจนานุกรม แอ็บแบ้ว”. ออล แม็กกาซีน. 2(9): 48-49; มกราคม 2551.
- _____. “เขียนฝันด้วยชีวิต”. ออล แม็กกาซีน. 2(10): 52-53; กุมภาพันธ์ 2551.
- _____. “เตือนใจตอนไปเมืองนอก”. ออล แม็กกาซีน. 2(11): 50-51; มีนาคม 2551.
- _____. “มัลลีสมาชาย”. ออล แม็กกาซีน. 2(12): 50-51; เมษายน 2551.
- _____. “กรณีศึกษาเรื่องลูกแกะพันผูก”. ออล แม็กกาซีน. 3(1): 50-51; พฤษภาคม 2551.

- _____. “อาปา”. ออล แม็กกาซีน. 3(2): 50-51; มิถุนายน 2551.
- _____. “คนไม่เอาไหน”. ออล แม็กกาซีน. 3(3): 50-51; กรกฎาคม 2551.
- _____. “รอยยิ้ม”. ออล แม็กกาซีน. 3(4): 50-51; สิงหาคม 2551.
- _____. “บุรุษไปรษณีย์”. ออล แม็กกาซีน. 3(5): 50-51; กันยายน 2551.
- _____. “เราหลงลืมอะไรบางอย่าง...วรรณกรรมซีไรต์ปี 2551”. ออล แม็กกาซีน. 3(6): 52-53; ตุลาคม 2552.
- _____. “เมียน้อย”. ออล แม็กกาซีน. 3(7): 52-53; พฤศจิกายน 2551.
- _____. “ยิ่งฟ้ามหานที”. ออล แม็กกาซีน. 3(8): 52-53; ธันวาคม 2551.
- _____. “บาร์ค โอบามา ... ผมลิขิตชีวิตเอง”. ออล แม็กกาซีน. 3(9): 52-53; มกราคม 2552.
- _____. “ขวัญสงฆ์”. ออล แม็กกาซีน. 3(10): 52-53; กุมภาพันธ์ 2552.
- _____. “ลมพัดผ่านดาว”. ออล แม็กกาซีน. 3(11): 52-53; มีนาคม 2552.
- _____. “ชื่นไหมผืนเก่าๆ”. ออล แม็กกาซีน. 3(12): 52-53; เมษายน 2552.
- _____. “เสเพลบอยชาวไร่ และผู้มีใจเฝือกหัวใจ”. ออล แม็กกาซีน. 4(1): 54-55; พฤษภาคม 2552.
- _____. “แต่ดวงดาวในดวงใจ”. ออล แม็กกาซีน. 4(2): 56-57; มิถุนายน 2552.
- _____. “พระราชากับคนบดแห่งชนบท”. ออล แม็กกาซีน. 4(3): 56-57; กรกฎาคม 2552.
- _____. “ยอดพยัคฆ์หักทรวง”. ออล แม็กกาซีน. 4(4): 56-57; สิงหาคม 2552.
- _____. “ท่อนแขน”. ออล แม็กกาซีน. 4(5): 56-57; กันยายน 2552.
- _____. “ลับแล, แก่งคอย”. ออล แม็กกาซีน. 4(6): 56-57; ตุลาคม 2552.
- _____. “นิวต์-กรรม 4.0”. ออล แม็กกาซีน. 4(7): 56-57; พฤศจิกายน 2552.
- _____. “ยามตึกนกหวากหวาก เชนยแนบ แอบเอย”. ออล แม็กกาซีน. 4(8): 56-57; ธันวาคม 2552.
- _____. “ธรรมบุญชีวิต ๙ ประการ ตามรอยพระยุคลบาท”. ออล แม็กกาซีน. 4(9): 56-57; มกราคม 2553.
- _____. “บุตรีดาแห่งดวงดาว”. ออล แม็กกาซีน. 4(10): 56-57; กุมภาพันธ์ 2553.
- _____. “Eastern Corner ในภาพมีภาษา”. ออล แม็กกาซีน. 4(11): 56-57; มีนาคม 2553.
- _____. “คนไททั้งแผ่นดิน”. ออล แม็กกาซีน. 4(12): 56-57; เมษายน 2553.
- _____. “ในสวนเมฆ”. ออล แม็กกาซีน. 5(1): 56-57; พฤษภาคม 2553.
- _____. “หลายชีวิต”. ออล แม็กกาซีน. 5(2): 56-57; มิถุนายน 2553.
- _____. “แสงสลาย”. ออล แม็กกาซีน. 5(3): 56-57; กรกฎาคม 2553.
- _____. “ช่างซ่อมตุ๊กตาจากอาเคเซีย”. ออล แม็กกาซีน. 5(4): 48-49; สิงหาคม 2553.
- _____. “เสือเพลิงกรง”. ออล แม็กกาซีน. 5(5): 48-49; กันยายน 2553.
- _____. “ความสุขของกะทิ”. ออล แม็กกาซีน. 5(6): 48-49; ตุลาคม 2553.
- _____. “ไม่มีหญิงสาวในบทกวี”. ออล แม็กกาซีน. 5(7): 48-49; พฤศจิกายน 2553.
- _____. “เงาพราย”. ออล แม็กกาซีน. 5(8): 48-49; ธันวาคม 2553.
- _____. “ดั่งดาวระยิบฟ้า”. ออล แม็กกาซีน. 5(9): 48-49; มกราคม 2554.
- _____. “ฉันคือเอรี กับประสบการณ์ข้ามแดน”. ออล แม็กกาซีน. 5(10): 48-49; กุมภาพันธ์ 2554.
- _____. “ทางเส้นเก่า”. ออล แม็กกาซีน. 5(11): 48-49; มีนาคม 2554.
- _____. “น้ำเล่นไฟ”. ออล แม็กกาซีน. 5(12): 48-49; เมษายน 2554.

- _____. “สุดหัวใจเจ้าชายเทวดา”. ออล แม็กกาซีน. 6(1): 48-49; พฤษภาคม 2554.
- _____. “ซามูไรสีม่วง”. ออล แม็กกาซีน. 6(2): 48-49; มิถุนายน 2554.
- _____. “สัตย์บันเลียด”. ออล แม็กกาซีน. 6(3): 48-49; กรกฎาคม 2554.
- _____. “ผม , มูราคามิ”. ออล แม็กกาซีน. 6(4): 48-49; สิงหาคม 2554.
- _____. “นายก”. ออล แม็กกาซีน. 6(5): 48-49; กันยายน 2554.
- _____. “มือค้ำวันพฤษ”. ออล แม็กกาซีน. 6(6): 48-49; ตุลาคม 2554.
- _____. “สืบคำ นิยามจีน”. ออล แม็กกาซีน. 6(8): 48-49; ธันวาคม 2554.
- _____. “เย็นฉ่ำน้ำค้างย้อย เยือกฟ้าพาดหนาว”. ออล แม็กกาซีน. 6(9): 48-49; มกราคม 2555.
- _____. “สำเนียงของเวลา และ ไพรยาลใหญ่ในปัจฉิมดาร์”. ออล แม็กกาซีน. 6(10): 48-49; กุมภาพันธ์ 2555.
- _____. “จะฝันถึงเธอทุกคืนที่มีแสงดาว”. ออล แม็กกาซีน. 6(11): 48-49; มีนาคม 2555.
- _____. “โถงสีเทา”. ออล แม็กกาซีน. 6(12): 48-49; เมษายน 2555.
- _____. “อัมมา”. ออล แม็กกาซีน. 7(1): 38-39; พฤษภาคม 2555.
- _____. “สุรตนารี”. ออล แม็กกาซีน. 7(2): 38-39; มิถุนายน 2555.
- _____. “คดีดาบลาวยาวแดง”. ออล แม็กกาซีน. 7(3): 42-43; กรกฎาคม 2555.
- _____. “ในรูปเงา”. ออล แม็กกาซีน. 7(4): 42-43; สิงหาคม 2555.
- _____. “คนแคะ”. ออล แม็กกาซีน. 7(7): 44-45; พฤศจิกายน 2555.
- _____. “แว่วเสียงรายา”. ออล แม็กกาซีน. 7(8): 44-45; ธันวาคม 2555.
- _____. “รากบุญ ปมฆาตกรรมจากปากคำของศพ”. ออล แม็กกาซีน. 7(9): 42-43; มกราคม 2556.
- _____. “โมงยามที่งามที่สุด”. ออล แม็กกาซีน. 7(10): 44-45; กุมภาพันธ์ 2556.
- _____. “จาก ‘ฟ้าบ่กั้น’ ถึง ‘เพชรพระอุมา’ ”. ออล แม็กกาซีน. 7(11): 44-45; มีนาคม 2556.
- _____. “ร้านหนังสือที่มีแต่นิยายรัก”. ออล แม็กกาซีน. 7(12): 42-43; เมษายน 2556.
- _____. “นารีนครา ใจหญิงแท้จริงแกร่งดังเหล็กกล้า ”. ออล แม็กกาซีน. 8(1): 44-45; พฤษภาคม 2556.
- _____. “ ‘เก้าอ้วง’ ช่องว่างในใจของมนุษย์”. ออล แม็กกาซีน. 8(2): 44-45; มิถุนายน 2556.
- _____. “ฝากใจไว้ที่นี่ ศาสตร์และศิลป์แห่งการแก้ไขปัญหาวีชีวิต”. ออล แม็กกาซีน. 8(3): 44-45; กรกฎาคม 2556.
- _____. “เสื่อล่องวารี พลั้งเข็มขัดของชุมชนในการรักษาป่า”. ออล แม็กกาซีน. 8(4): 44-45; สิงหาคม 2556.
- _____. “นางพญาฮองไทเฮา พระราชินีหลังม่านไม้ไผ่”. ออล แม็กกาซีน. 8(6): 44-45; ตุลาคม 2556.
- _____. “ออกไปข้างใน การค้นหาด้านในของชีวิต”. ออล แม็กกาซีน. 8(8): 44-45; ธันวาคม 2556.
- _____. “อาม่าบนคอนโด การปะทะระหว่างโลกสมัยใหม่กับโลกสมัยเดิม”. ออล แม็กกาซีน. 8(9): 44-45; มกราคม 2557.
- ลำเพา เฟ่งวรรณ. “พจมาน... นางเอกผู้ทรงนางแห่งบ้านทรายทอง”. ออล แม็กกาซีน. 1(1): 47-49; พฤษภาคม 2549.
- _____. “ดาวพระศุกร์: มิใช่เพียงนิยายน้ำเน่า”. ออล แม็กกาซีน. 1(2): 36-38; มิถุนายน 2549.
- _____. “เย็น: ชีวิตรัตนตของ ‘นางทาส’ ”. ออล แม็กกาซีน. 1(3): 35-37; กรกฎาคม 2549.
- _____. “ปริศนา: นางเอกยุคใหม่ในโลกใบเก่า”. ออล แม็กกาซีน. 1(4): 39-41; สิงหาคม 2549.
- _____. “จำเลยรัก: ใครกันแน่ที่เป็นจำเลย”. ออล แม็กกาซีน. 1(5): 48-50; กันยายน 2549.
- _____. “จุฬาทริคุณ: ความรักคืออะไร”. ออล แม็กกาซีน. 1(6): 48-50; ตุลาคม 2549.
- _____. “สลักจิต: การต่อสู้เพื่อเกียรติของผู้ดีเลือดผสม”. ออล แม็กกาซีน. 1(7): 48-50; พฤศจิกายน 2549.

- _____ . “ละอองดาว: พันธะของ ‘ชีวิต’ และ ‘ความรัก’ ”. ออล แม็กกาซีน. 1(8): 51-52; ธันวาคม 2549.
- _____ . “‘ริษยา’ ความตกต่ำของผู้ดีชั้นสูง”. ออล แม็กกาซีน. 1(9): 51-52; มกราคม 2550.
- _____ . “แก้วลึ้มคอน...การฝึกกำลังของความรัก”. ออล แม็กกาซีน. 1(10): 51-51; กุมภาพันธ์ 2550.
- _____ . “เซลยศักดิ์ การเมืองของความรัก”. ออล แม็กกาซีน. 1(11): 51-52; มีนาคม 2550.
- _____ . “แสงสุริย์: กวาทธรรมจะชนะอธรรม”. ออล แม็กกาซีน. 1(12): 51-52; เมษายน 2550.
- _____ . “วนิดา เกียรติยศ ธนานุภาพ และความรัก”. ออล แม็กกาซีน. 2(1): 60-61; พฤษภาคม 2550.
- _____ . “หนึ่งในทรวง ต้นแบบนิยายแนวรักโรแมนติก”. ออล แม็กกาซีน. 2(2): 60-61; มิถุนายน 2550.
- _____ . “ปราสาทมืด เงื่อนไขของความรัก”. ออล แม็กกาซีน. 2(3): 60-61; กรกฎาคม 2550.
- _____ . “หัวใจเถื่อน... ขนชั้นและความรัก ในยุคมืดของวรรณกรรมไทย”. ออล แม็กกาซีน. 2(4): 50-51; สิงหาคม 2550.
- _____ . “โคหาสน์สีแดง: ความรักกับศักดิ์ศรีของผู้หญิง”. ออล แม็กกาซีน. 2(5): 50-51; กันยายน 2550.
- _____ . “ดอกกรักบานที่สันกำแพง การผลิตซ้ำภาพสาวเหนือในละครโทรทัศน์”. ออล แม็กกาซีน. 2(6): 50-51; ตุลาคม 2550.
- _____ . “แก้วตาพี่...ความรักที่มองผ่านแก้วตาของหัวใจ”. ออล แม็กกาซีน. 2(7): 50-51; พฤศจิกายน 2550.
- _____ . “ปุลม แก่นแก้ว สวย และแสนดี”. ออล แม็กกาซีน. 2(8): 50-51; ธันวาคม 2550.
- _____ . “พลับพลึงสีชมพู...การซ่อนตัวของความรักและศักดิ์ศรี”. ออล แม็กกาซีน. 2(9): 50-51; มกราคม 2551.
- _____ . “ฟ้าเพียงดิน: โลกที่แตกต่างกันของผู้ชาย กับ ผู้หญิง”. ออล แม็กกาซีน. 2(10): 54-55; กุมภาพันธ์ 2551.
- _____ . “สวรรค์เปียง วงจรของเรื่องรักในชนบ่อไร่ไทย”. ออล แม็กกาซีน. 2(11): 52-53; มีนาคม 2551.
- _____ . “คุณหญิงนอกทำเนียบ ‘ชาติกำเนิด’ กับ ‘สถานภาพ’ ของผู้หญิงไทย”. ออล แม็กกาซีน. 2(12): 52-53; เมษายน 2551.
- _____ . “เธอคือชีวิต: ร่าง ชีวิต และวิญญาณ”. ออล แม็กกาซีน. 3(1): 52-53; พฤษภาคม 2551.
- _____ . “นิมิตมาร: ปมปรารถนาในหัวใจ”. ออล แม็กกาซีน. 3(2): 52-53; มิถุนายน 2551.
- _____ . “สุดแต่ใจจะไขว่คว้า... น้ำตื้นในกระแสน้ำเน่า”. ออล แม็กกาซีน. 3(3): 52-53; กรกฎาคม 2551.
- _____ . “เงาโอศก เงาแห่งสุขและทุกข์ของความรัก”. ออล แม็กกาซีน. 3(4): 52-53; สิงหาคม 2551.
- _____ . “ถึงร้ายก็รัก... ความ ‘ร้าย’ ในวังวนของความรัก”. ออล แม็กกาซีน. 3(5): 52-53; กันยายน 2551.
- _____ . “สุดแดนหัวใจ: พรหมแดนแห่งรักและชีวิต”. ออล แม็กกาซีน. 3(6): 54-55; ตุลาคม 2551.
- _____ . “โบตั๋นกลีบสุดท้าย: ลูกจันในการบริบทสังคมสมัยใหม่”. ออล แม็กกาซีน. 3(7): 54-55; พฤศจิกายน 2551.
- _____ . “ศิลาณีน้อยมณีแห่งรัฐและความรัก”. ออล แม็กกาซีน. 3(8): 54-55; ธันวาคม 2551.
- _____ . “เสน่หานางจ้าว: ความรักข้ามพรหมแดนวัฒนธรรม”. ออล แม็กกาซีน. 3(9): 54-55; มกราคม 2552.
- _____ . “คุณแม่จำแลง: ละครในชีวิตจริง”. ออล แม็กกาซีน. 3(10): 54-55; กุมภาพันธ์ 2552.
- _____ . “เมียหลวง: ความขัดแย้งในสงครามผัวเมีย”. ออล แม็กกาซีน. 3(11): 54-55; มีนาคม 2552.
- _____ . “สาปภูษา: อำนาจของผีผู้หญิง”. ออล แม็กกาซีน. 3(12): 54-55; เมษายน 2552.
- _____ . “แม่หญิง: หญิงงามตามจารีต”. ออล แม็กกาซีน. 4(1): 56-57; พฤษภาคม 2552.
- _____ . “ดงผู้ดี: ผู้ดีในดงน้ำคร่ำ”. ออล แม็กกาซีน. 4(2): 58-59; มิถุนายน 2552.
- _____ . “พระจันทร์สีรุ้ง: ความเก่าแก่ของเพศและชีวิต”. ออล แม็กกาซีน. 4(3): 60-61; กรกฎาคม 2552.
- _____ . “บ่วงหงส์: บทเรียนชีวิตของหงส์”. ออล แม็กกาซีน. 4(4): 54-55; สิงหาคม 2552.
- _____ . “ผู้ใหญ่ลึกลับนางมา: สังคมชาวนาในจอโทรทัศน์”. ออล แม็กกาซีน. 4(5): 54-55; กันยายน 2552.

- _____ . “ชิงช้าง: ในวังวนแห่งชะตา”. ออล แม็กกาซีน. 4(6): 54-55; ตุลาคม 2552.
- _____ . “น้ำตาลไหม้: กวาร์สรักจะหวาน”. ออล แม็กกาซีน. 4(7): 54-55; พฤศจิกายน 2552.
- _____ . “น้ำผึ้งชม: ความระทมที่แสนหวาน”. ออล แม็กกาซีน. 4(8): 54-55; ธันวาคม 2552.
- _____ . “สูตรเสน่ห์: ปฐมนิเทศให้ครบสูตร”. ออล แม็กกาซีน. 4(9): 54-55; มกราคม 2553.
- _____ . “เพลิงสีรุ้ง: เพลิงอารมณ์อันหลากหลายและซับซ้อนของมนุษย์”. ออล แม็กกาซีน. 4(10): 54-55; กุมภาพันธ์ 2553.
- _____ . “ตะวันยอแสง: ริษยา ทายาทชาติตระกูล”. ออล แม็กกาซีน. 4(11): 54-55; มีนาคม 2553.
- _____ . “โรงแรมผี: ความแค้น ร้าง และวิญญาณ”. ออล แม็กกาซีน. 4(12): 54-55; เมษายน 2553.
- _____ . “จกลเสียงเทียน: การซ่อนนัยของเรื่องเล่าและวิญญาณ”. ออล แม็กกาซีน. 5(1): 76-77; พฤษภาคม 2553.
- _____ . “ไพร่โคก: โศกนาฏกรรมครอบครัวศักดิ์ดิโน”. ออล แม็กกาซีน. 5(2): 76-77; มิถุนายน 2553.
- _____ . “ดอกกรักริมทาง: ซ่อนตัว ไม่ซ่อนใจ”. ออล แม็กกาซีน. 5(3): 76-77; กรกฎาคม 2553.
- _____ . “ด้วยแรงอธิษฐาน... อารมณ์ ความรัก ความแค้น”. ออล แม็กกาซีน. 5(4): 52-53; สิงหาคม 2553.
- _____ . “กุหลาบไร้หนาม: การตีตราผู้หญิงในสังคมไทย”. ออล แม็กกาซีน. 5(5): 52-53; กันยายน 2553.
- _____ . “วนิดา: ความรักกับความเป็นหญิงในยุคเงินเป็นใหญ่”. ออล แม็กกาซีน. 5(6): 52-53; ตุลาคม 2553.
- _____ . “มัลลีสามชาย: ระหว่างความรักกับราคะจริต”. ออล แม็กกาซีน. 5(7): 52-53; พฤศจิกายน 2553.
- _____ . “ลมพัดผ่านดาว”. ออล แม็กกาซีน. 3(11): 52-53; มีนาคม 2552.
- _____ . “365 วันแห่งรัก: ความรักกับมิติของกาลเวลา”. ออล แม็กกาซีน. 5(8): 52-53; ธันวาคม 2553.
- _____ . “มงกุฎดอกส้ม: มงกุฎมาของผู้หญิง”. ออล แม็กกาซีน. 5(10): 52-53; กุมภาพันธ์ 2554.
- _____ . “ดวงดาวสวรรค์: บันไดชีวิตของดอกหญ้า”. ออล แม็กกาซีน. 5(11): 52-53; มีนาคม 2554.
- _____ . “ค่าของคน: ระหว่าง ‘คุณค่า’ กับ ‘ราคา’ ของผู้หญิง”. ออล แม็กกาซีน. 5(12): 52-53; เมษายน 2554.
- _____ . “ดอกส้มสีทอง: ดั่งดอกไม้ที่ไร้กลิ่น”. ออล แม็กกาซีน. 6(1): 52-53; พฤษภาคม 2554.
- _____ . “วนาลี: ซ่อนตัว ซ่อนรัก ในชนบทนิยายไทย”. ออล แม็กกาซีน. 6(2): 52-53; มิถุนายน 2554.
- _____ . “ดอกแก้ว: ผู้ดีและปริศนาทายาท”. ออล แม็กกาซีน. 6(3): 52-53; กรกฎาคม 2554.
- _____ . “เมียแต่ง: ผู้หญิงกับทะเบียนสมรส”. ออล แม็กกาซีน. 6(4): 52-53; สิงหาคม 2554.
- _____ . “ทวิภพ ต้นแบบของนิยายข้ามภพชาติ”. ออล แม็กกาซีน. 6(5): 52-53; กันยายน 2554.
- _____ . “รอยไหม รอยรัก รอยแค้น รอยอาถรรพ์”. ออล แม็กกาซีน. 6(6): 52-53; ตุลาคม 2554.
- _____ . “ดวงตาในดวงใจ การต่อสู้เพื่อศักดิ์ศรีของสาวอีสาน”. ออล แม็กกาซีน. 6(8): 52-53; ธันวาคม 2554.
- _____ . “กระบือบาล ชะตากรรมของควายไทย”. ออล แม็กกาซีน. 6(9): 52-53; มกราคม 2555.
- _____ . “มุกเหลี่ยมเพชร เหลี่ยมรัก เหลี่ยมชีวิต”. ออล แม็กกาซีน. 6(10): 52-53; กุมภาพันธ์ 2555.
- _____ . “สะใภ้พญายม สลับร่างสร้างชีวิต”. ออล แม็กกาซีน. 6(11): 52-53; มีนาคม 2555.
- _____ . “รักประกาศิต การงาน ความรัก และศักดิ์ศรีของผู้หญิง”. ออล แม็กกาซีน. 6(12): 52-53; เมษายน 2555.
- _____ . “ดอกโคก โคกแห่งรักและชีวิต”. ออล แม็กกาซีน. 7(1): 36-37; พฤษภาคม 2555.
- _____ . “บ่วง แรงกรรมข้ามภพ”. ออล แม็กกาซีน. 7(2): 36-37; มิถุนายน 2555.
- _____ . “ขุนศึก ประวัติศาสตร์ชาตินิยมในนวนิยายไทย”. ออล แม็กกาซีน. 7(3): 40-41; กรกฎาคม 2555.
- _____ . “ธรณีนี่นี้ ใครครอง ที่ดิน ความรัก และศักดิ์ศรี”. ออล แม็กกาซีน. 7(4): 42-43; สิงหาคม 2555.
- _____ . “แรงรักในเงาแค้น”. ออล แม็กกาซีน. 7(7): 42-43; พฤศจิกายน 2555.

- _____. “ก๊อปปี้ ปิศาจอารมณ์ข้ามพรมแดน”. ออล แม็กกาซีน. 7(8): 40-41; ธันวาคม 2555.
- _____. “ร้อยเล่ห์เสน่ห์ลวง สูตรสำเร็จละครไทย”. ออล แม็กกาซีน. 7(10): 42-43; กุมภาพันธ์ 2556.
- _____. “คู่กรรม นิยายกับความทรงจำทางสังคม”. ออล แม็กกาซีน. 7(11): 42-43; มีนาคม 2556.
- _____. “พรพรหมอลเวง สลับร่างสร้างรัก”. ออล แม็กกาซีน. 7(12): 40-41; เมษายน 2556.
- _____. “อาญารัก อาญาชีวิตของผู้หญิง”. ออล แม็กกาซีน. 8(1): 42-43; พฤษภาคม 2556.
- _____. “มัจจุราชสีน้ำผึ้ง ‘หัวใจ’ ในอ้อมกอด ‘มัจจุราช’ ”. ออล แม็กกาซีน. 8(2): 42-43; มิถุนายน 2556.
- _____. “โดมทอง: เคหาสน์แห่งรักและแค้น”. ออล แม็กกาซีน. 8(3): 42-43; กรกฎาคม 2556.
- _____. “ทองเนื้อเก้า บทพิสูจน์ความเป็นทอง”. ออล แม็กกาซีน. 8(4): 42-43; สิงหาคม 2556.
- _____. “สาปพระพิฆเนศ กรรมและคำสาปแห่งจันทรา”. ออล แม็กกาซีน. 8(6): 42-43; ตุลาคม 2556.
- _____. “จ้าวพายุ ปะทุอารมณ์แห่ง ‘รัก’ และ ‘ชัง’ ”. ออล แม็กกาซีน. 8(8): 42-43; ธันวาคม 2556.
- _____. “คือหัตถ์ครองพิภพ นาฏกรรมชีวิตที่ลิขิตจากหัตถ์”. ออล แม็กกาซีน. 8(9): 42-43; มกราคม 2557.
- เลขหนึ่งที่หายไป. “The Icon ล่ารหัสสมรณะสายพันธุ์นาซี อีกหนึ่งรหัสลับความสุดยอด”. ออล แม็กกาซีน. 1(9): 49-50; มกราคม 2550.
- _____. “ ‘Densa otoko’ Chat รักหนุ่มรถไฟ ภารกิจรักแสนอบอุ่นของเจ้าหนุ่มรถไฟ”. ออล แม็กกาซีน. 1(10): 49-50; กุมภาพันธ์ 2550.
- _____. “กิตติพิรุณ ตำนานบทใหม่แห่งวงการนวนิยายกำลังภายในจีน”. ออล แม็กกาซีน. 1(12): 49-50; เมษายน 2550.
- _____. “มังกรสอนลูกสาว สอนลูกให้เป็นมังกร”. ออล แม็กกาซีน. 2(1): 58-59; พฤษภาคม 2550.
- วัฒน์ อนุวัฒน์. “ ‘มติชนออนไลน์’ สื่อใหม่ โดย เลือดใหม่ ปราบต์ บุณยาน”. ออล แม็กกาซีน. 6(11): 28-29; มีนาคม 2555.
- วุฒิดิชา ปานผอย. “การผจญภัยข้ามมิติของเด็กหนุ่มวัย 14 ปี ‘บ๊อบบี้ เพนตราคอน’ ใน ‘พ่อค้าความตาย’ ”. ออล แม็กกาซีน. 1(10): 47-48; กุมภาพันธ์ 2550.
- สังภูมิ ละออ. “เต่า เด็ก เก่ง ศาสตร์แห่งความพอเพียง”. ออล แม็กกาซีน. 1(12): 47-48; เมษายน 2550.
- หมูหวาน. “ ‘รักที่ไม่บรรทัดวัดไม่ได้’ ในความต่าง มีความรัก”. ออล แม็กกาซีน. 1(7): 46-47; พฤศจิกายน 2549.
- อารดา เปรมพันธ์. “ ‘ฝนตกตลอดเวลา’ แต่ไม่มีท่วม ของปราดา หุยน”. ออล แม็กกาซีน. 1(3): 38-39; กรกฎาคม 2549.
- _____. “ที่นั้งที่ยืนของเรื่องสั้นร่วมสมัย”. ออล แม็กกาซีน. 2(1): 56-57; พฤษภาคม 2550.
- _____. “หนังสือกับเวทีประกวดวรรณกรรมสร้างสรรค์ ถึงเวลาที่ต้องมาว่ากันที่ของจริง ตอน ปริมาณที่ไม่สนใจคุณภาพ”. ออล แม็กกาซีน. 2(2): 56-57; มิถุนายน 2550.
- อินทรี รัตติกาล. “ ‘นางแมวป่า’ ต้นแบบนางเอกหนังไทย ยุคกึ่งพุทธกาล”. ออล แม็กกาซีน. 1(10): 36-37; กุมภาพันธ์ 2550.
- Mr. QC. “จาก ‘ปักกิ่งบุ๊คแฟร์’ ถึง ‘บางกอกบุ๊คแฟร์’ ... บนความเหมือนที่แตกต่าง”. ออล แม็กกาซีน. 1(6): 48-49; ตุลาคม 2549.

Hi-Class (6 ชิ้น)

- ดวงมน จิตรจำนงค์. “ดิน น้ำ ลม ไฟ ธาตุแห่งชีวิตและอสิรภาพ”. Hi-Class. 14(157) :136-138; พฤษภาคม 2540.
- ดวงมน. “ ‘คุกดอกไม้’ ในร่างแหวิหคของมาโนช พรหมสิงห์”. Hi-Class. 14(161) :114-115; กันยายน 2540.
- _____. “ฉากและชีวิตอันรื่นรมย์และชวนให้ใจสะทก”. Hi-Class. 14(163) :75-76; พฤศจิกายน 2540.
- ดอกไม้ดำ. “เรื่องราวเล็กๆ ของคนเล็กๆ ในความหมายที่น่าสงสัย”. Hi-Class. 13(153) :138-140; มกราคม 2540.

นฤมิตร สอดสุข. “ฮักแพง...ฮักหลายๆ ภาพสังคมพุทธเกษตรแบบรัฐการในเรื่องสั้นลาวยุค ‘จินตนาการใหม่’ ”. Hi-Class. 14(158) :111-114; มิถุนายน 2540.

_____. “ประชาธิปไตยบนเส้นขนาน : นวนิยายการเมืองไทยในยุค Postmodern”. Hi-Class.14(162) : 84-86; ตุลาคม 2540.

The Nation (35 ชิ้น)

Agence France-Presse Hong Kong. “Dollars in the ‘Mists’. Malasian author Tan Twan Eng win’s top literary prize”. The Nation; 15B, 18 March 2013.

Angus Mackinnon. (Agence France-Presse Paris). “An unlikely literary giant”. The Nation; 10B, 10 November 2013.

Bloomberg. “Five cuckoos and their 24-billion-dollar egg”. The Nation; 6B, 10 November 2013.

Carlos Lozada. (The Washington Post) “Just in time for the people’s revolution?”. The Nation; 6B, 12 January 2014.

Devid Watkins (Agence France-Presse Hong Kong). “THE CONCUBINE who launched modern China”. The Nation; 6B, 10 November 2013.

Foreign Affairs McClatchy-Tribune. “THE HORRORS AND HOPE OF 1945”. The Nation; 6B, 5 January 2014.

Guardian new service. “Gandhi’s AFRICAN roots”. The Nation; 6B, 27October 2013.

_____. “Inside Russia’s BLOODY FORTRESS”.The Nation; 6B, 30October 2013.

_____. “A precision hit on remote-control assassins”. The Nation; 6B, 1 November 2013.

_____. “After ignorance and fear comes faith”. The Nation; 6B, 3 November 2013.

_____. “Love, lust and confusion in Chimerica”. The Nation; 6B, 17 November 2013.

_____. “Flying high on Bird’s trail”. The Nation; 6B, 24 November 2013.

Hephzibah Anderson BLOOMBERG. “Painful descriptions. Britain’s prize for terrible literary sex only makes people want more of it”. The Nation; 3B, 24 December 2012.

Hillel Italie Associated Press Saddle River, New Jersey. “The sprightly octogenarian .Author Mary Higgins Clark is active as ever”. The Nation; 15B, 22 April 2013.

_____. “Hosseini flies his latest ‘kite’. ‘And the Mountains Echoed’ is the new novel from the beloved Afghan writer”.The Nation; 15B, 27 May 2013.

Jim Pollard. (The Sunday Nation) “The CHANGING FACE of Myanmar”. The Nation; 6B, 12 January 2014.

Manote Tripathi. “Death in the Legation. Author Paul French sheds light on the brutal murder of a British teenager in 1930s Peking and explains why the investigation fizzled out”. The Nation; 4B, 24 December 2012.

_____. “Memoties safe in a book. With the Alzheimer thief aprowl, Onchuma Yuthavong preserves the past”. The Nation; 16B, 14 January 2013.

- Manta Klangboonkrong. "A Thai lost in DC. Expat Tichakorn Khroopan Hill's first book turns heads on the chick-lit circuit". The Nation; 14B, 3 June 2013.
- New Scientist McClatchy-Tribune. "The SHAMAN'S-EYE view". The Nation; 6B, 1 December 2013.
- Phatarawadee Phataranawik. "Now we're on JK's dark side". The Nation; 15B, 4 February 2013.
- _____. "The women of Wuhan. HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn translates a Chinese novel that Thais can readily appreciate". The Nation; 16B, 1 April 2013.
- Phoowadon Duangmee. "Characters and culture. Leading bookstore Nan Mee showcases books and photographs of China in a new exhibition". The Nation; 15B, 29 April 2013.
- _____. "Poetry in motion". The Nation; 16B, 15 October 2013.
- Samantha Critchell. (Associated Press New York) "Confessions of AN 'IT' Girl". The Nation; 10B, 15 November 2013.
- Slate. (New York) "Uncorking the muse". The Nation; 6B, 19 January 2014.
- Special to the Nation. "Zombies on the beat0 A drug dealer and his girlfriend find escape from the living dead in Pattaya in this well-researched and often hilarious read". The Nation; 2B, 17 December 2012.
- Subhatra Bhumiprabhas. "Love, death and ignorance". The Nation; 16B, 28 October 2013.
- The Nation. "The rush to the nuclear age. The end of World War II needn't have been so terrible as to witness the birth of the bomb, says author Paul Ham". The Nation; 13B, 7 January 2013.
- _____. "IF 6 WAS 9 and all that". The Nation; 6B, 24 November 2013.
- _____. "How Jesus won the lottery". The Nation; 6B, 17 November 2013.
- The Sunday Nation. "The DREAMWEAVER of Bangkok". The Nation; 6B, 19 January 2014.
- The Washington Post. "HACKING the Wizard of OZ ". The Nation; 6B, 5 January 2014.
- _____. "The schizophrenic SUPERPOWER". The Nation; 6B, 15 December 2013.
- _____. "We don't BELIEVE you, Bob". The Nation; 6B, 8 December 2013.

นิตยสาร / วารสารเฉพาะทางวรรณกรรม (447 ชิ้น)

Writer (126 ชิ้น)

- กตัญญู สว่างศรี. "เพลงรัตติกาลในอินเดีย เรื่องเล่าของการหลงทาง". Writer. 1(12): 54-55; กุมภาพันธ์, 2556.
- กนกวรรณ เปี่ยมสุวรรณศิริ. "ครุฑยุคนาค หนึ่งในรากความคิดของสังคมไทย". Writer. 1(9): 64-65; สิงหาคม, 2555.
- _____. "จะเล่าให้คุณฟัง เรื่องเล่าขนานดีสำหรับนักหลงทาง". Writer. 1(10): 138-139; กันยายน, 2555.
- _____. "จาก 'ยาโอย (Yaoi) ถึง 'ยูริ' (Yuri) โลกชายชอบของนิยายวัยรุ่น ตอน น้องสาวฉันเป็น 'ฟุโจชิ' (Fijoshi)". Writer. 1(11): 54-63; มกราคม, 2556.
- _____. "ชายหนุ่มผู้ถอนตัวจากโลก การปรากฏตัวครั้งสุดท้ายของคุณเอนเซน". Writer. 1(11): 76-77; มกราคม, 2556.

- _____. “วรรณกรรมไทย ในสายตา Tokyo University of Foreign Study เมื่อวรรณกรรมแปลไทย – ญี่ปุ่นขาดแคลน”. Writer. 2(13): 20-30; เมษายน, 2556.
- _____. “ราชินีอิฐแดง นิยายรักภัยการพลิกตัวของวาท”. Writer. 2(16): 76-77; สิงหาคม, 2556.
- _____. “วิถีถิ่นหมื่น เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ ชะการียา อมตยา”. Writer. 2(16): 88-108; สิงหาคม, 2556.
- กองบรรณาธิการ. “แม่พลอยร้อยปี”. Writer. 1(4): 19-22; กันยายน, 2554
- _____. “e-book สุโลกใหม่แห่งการเล่าเรื่อง”. Writer. 1(6): 16-21; กุมภาพันธ์, 2555.
- _____. “โลกหนังสือระลำ ลำนักพิมพ์ผวา ‘ยักษ์ผูกขาด’ จาก ‘GAFA’ ถึง ‘นายเอ็ด’ ”. Writer. 1(9): 18-29; สิงหาคม, 2555.
- _____. “ ‘พานแว่นฟ้า’ ถึง ‘ซีไรต์’ เบื้องหลัง ‘กรรมกร’ เบื้องหลังรสนิยมประเทศไทย”. Writer. 2(14): 60-69; พฤษภาคม, 2556.
- _____. “82 ปี 28 เรื่องของ ‘รงค์ วงษ์สวรรค์’”. Writer. 2(14): 70-87; พฤษภาคม, 2556.
- _____. “ทรงศีล ทิวสมบุญ ถังงอกหัวไฟ การเสพสมถึงจุดสุดยอด”. Writer. 2(14): 99-109; พฤษภาคม, 2556.
- กาตบฝาก. “เสียงทลายวรรณกรรมไทยในกระแสเรื่องเล่าของเอเชีย”. Writer. 1(2): 25-35; สิงหาคม, 2554.
- คีตสังขรณ์. “เมื่อ ‘สหายไฟ’ ได้ซีไรต์”. Writer. 1(7): 18-31; มีนาคม, 2555.
- _____. “สินามินิยายรักภัยรุ่นกวาดกลืนอาเซียน”. Writer. 1(4): 14-16; กันยายน, 2554.
- ชัยพร สิทธิลาภโสภณ. “คนข้ามฝัน”. Writer. 2(20): 138-139 ธันวาคม, 2556.
- ชาติ กอบจิตติ. “การอ่านแบบแกะตะเข็บกางเกง”. Writer. 2(13): 78-80; เมษายน, 2556.
- _____. “เก็บหนังสือ(แปล)มาขึ้นหิ้ง”. Writer. 2(14): 36-41; พฤษภาคม, 2556.
- _____. “เก็บหนังสือ(แปล)มาขึ้นหิ้ง ‘ก่อนโลกจะขานลับ’ ”. Writer. 2(15): 56-63; กรกฎาคม, 2556.
- _____. “เก็บหนังสือ(แปล)มาขึ้นหิ้ง ‘เซียนโกะ’ ”. Writer. 2(16): 54-58; สิงหาคม, 2556.
- _____. “เก็บหนังสือ(แปล)มาขึ้นหิ้ง ‘เซียนโกะ’ ”. Writer. 2(17): 52-56; กันยายน, 2556.
- _____. “เก็บหนังสือ(แปล)มาขึ้นหิ้ง ‘คนปลุกต้นไม้’ ”. Writer. 2(18): 58-63; ตุลาคม, 2556.
- _____. “เก็บหนังสือ(แปล)มาขึ้นหิ้ง (ว่าด้วยเทคนิคล้วนๆ ไม่ปนมะขามเปียก)”. Writer. 2(19): 68-72 พฤศจิกายน, 2556.
- _____. “เก็บหนังสือ(แปล)มาขึ้นหิ้ง (ว่าด้วยเทคนิคล้วนๆ ไม่ปนมะขามเปียก)”. Writer. 2(20): 58-61 ธันวาคม, 2556.
- _____. “เก็บหนังสือ(แปล)มาขึ้นหิ้ง (ว่าด้วยเทคนิคล้วนๆ ไม่ปนมะขามเปียก)”. Writer. 2(21): 32-35; มกราคม, 2557.
- โช ฟูกุโตะ. “ ‘ความหวังเล็กน้อย’ ที่นักเขียนไทยมอบให้นักศึกษาญี่ปุ่น ”. Writer. 2(15): 80-89; กรกฎาคม, 2556.
- ดวงมน จิตรจักษ์. “จากแม่พลอย ถึงโอชินและแดจังกึม”. Writer. 1(4): 32-37; กันยายน, 2554
- โตมร ศุขปรีชา. “ปลายทาง...ด่วน: การหลอกลวงของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในขวิดเหี่ยว”. Writer. 1(1): 77-79; กรกฎาคม, 2554.
- _____. “การโจมตีนักโจมตี”. Writer. 1(2): 104-106; สิงหาคม, 2554.
- ธนพล ศักดิ์สมุทรานนท์. “เมือง / รัก / หนังสือ ไม่ใช่เพียงเมืองที่รักหนังสือ”. Writer. 1(7): 60-61; มีนาคม, 2555.
- _____. “ละครแห่งชีวิต: บทละครที่โชคชะตาเป็นคนเขียน”. Writer. 1(7): 138-139; มีนาคม, 2555.
- นรา. “ลุ่มหวดกับภาพกาก”. Writer. 1(2): 57-61; สิงหาคม, 2554.
- _____. “แม่เบี้ย”. Writer. 1(12): 110-111; กุมภาพันธ์, 2556.
- นิวกลม. “โจนาธาน ลิฟวิงสตัน นางนวล: มากกว่ากินคือการบิน”. Writer. 1(2): 133-137; สิงหาคม, 2554.
- _____. “THE CATCHER IN THE RYE”. Writer. 1(7): 128-131; มีนาคม, 2555.

- บินหลา สันกาลาศีรี. “เราไม่พบกันเพราะ ‘หนังสือ’ ”. *Writer*. 1(2): 50-55; สิงหาคม, 2554.
- _____. “หนังสือหายาก”. *Writer*. 1(3): 68- 72; กันยายน, 2554.
- _____. “ตะละแม่จันทรา กับ ‘เบื้องหลัง’ การทำงานของนักเขียน”. *Writer*. 1(7): 42-45; มีนาคม, 2555.
- ปรีชา ชลหล่อเลี้ยง. “โคตรโคโร”. *Writer*. 2(13): 83-85; เมษายน, 2556.
- ปาณิช โพธิ์ศรีวงษ์. “ถนนหนังสือ”. *Writer*. 1(10): 38-46; กันยายน, 2555.
- _____. “ลาก่อนนางฟ้า”. *Writer*. 2(15): 143; กรกฎาคม, 2556.
- _____. “เสียงก้องจากมุกกะสัน จุดเริ่มหรือร่วง”. *Writer*. 2(16): 49-49; สิงหาคม, 2556.
- _____. “ ‘หัวใจห้องที่ห้า’ ซีไรต์ ‘56’ เมื่อบทกวีชายขอบแสวงทางโค้ง ”. *Writer*. 2(17): 20-23; กันยายน, 2556.
- _____. “40 ปี 14 ตุลา”. *Writer*. 2(17): 76-87; กันยายน, 2556.
- _____. “จากปัญหาพวนแวนฟ้าสู่คำถาม กรรมกรวรรณกรรมไทยกำลังวิกฤต ”. *Writer*. 2(18): 40-49; ตุลาคม, 2556.
- _____. “ไต้ร่มแห่งพุทธะ: การเดินทางแสวงหาจิตวิญญาณในนิเวศ”. *Writer*. 2(18): 152-153; ตุลาคม, 2556.
- _____. “หนังสือไทยโกอินเตอร์”. *Writer*. 2(19): 46-52; พฤศจิกายน, 2556.
- พันธวัฒน์ เศรษฐวิไล. “เฟอร์มิน หนู/รัก/หนังสือ Firmin: Adventure of a Metropolitan Lowlife”. *Writer*. 2(16): 44; สิงหาคม, 2556.
- _____. “เคล็ดลับฉบับย่อ จาก “รุ่นพี่” โครงการบ่มเพาะนักเขียนหน้าใหม่ ปี 2”. *Writer*. 2(16): 49-52; สิงหาคม, 2556.
- _____. “ชายผู้หันหลังให้พระจันทร์เป็นคนที่เจ็ด”. *Writer*. 2(20): 132 ธันวาคม, 2556.
- ภัทรอนงค์ สิริพิพัฒน์. “กรุงเทพฯ มาจากไหน? หลายเผ่าพันธุ์ สงคราม ชาติ และคลอง”. *Writer*. 1(8): 92-93; มิถุนายน, 2555.
- _____. “มาโนช พรหมสิงห์ ‘อ่านหนังสือมากทำให้ไผ่ดำ’ ”. *Writer*. 1(11): 20-27; มกราคม, 2556.
- _____. “กบฏจินเจิน บนถนนพลับพลาไชย จลาจลที่หายไป และชาวจีนที่ไม่เคยเป็นเจ้าของ”. *Writer*. 1(11): 114-115; มกราคม, 2556.
- _____. “13 บุปผาแห่งนานกิง (13 Flowers of Nanjing)”. *Writer*. 1(12): 30-31; กุมภาพันธ์, 2556.
- _____. “ซัลวาดอร์ ดาลี เรื่องเหนือจริงยิ่งกว่าภาพเหนือจริง”. *Writer*. 2(14): 110-111; พฤษภาคม, 2556.
- _____. “Yellow Sun”. *Writer*. 2(14): 116-117; พฤษภาคม, 2556.
- _____. “กลวง กระเจิง กรุง Urban Fusion”. *Writer*. 2(14): 140; พฤษภาคม, 2556.
- _____. “ประวัติศาสตร์ปรัชญา ฉบับกะทัดรัด (A Little History of Philosophy)”. *Writer*. 2(15): 54-55; กรกฎาคม, 2556.
- _____. “จดหมายรักจากนายไม้ประดับ (The Perks of Being a Wallflower) ”. *Writer*. 2(15): 127; กรกฎาคม, 2556.
- _____. “Edinburgh เมืองวรรณกรรมโลก”. *Writer*. 2(15): 146-149; กรกฎาคม, 2556.
- _____. “ผู้ออกแบบเส้นขอบฟ้า”. *Writer*. 2(16): 85; สิงหาคม, 2556.
- _____. “ ‘อะไรกันเนี่ย?! (Extremaly Loud & Incredibly Close) ”. *Writer*. 2(17): 88-89; กันยายน, 2556.
- _____. “ทารกเปรตกับบทละครทั้ง 6 ”. *Writer*. 2(18): 38-39; ตุลาคม, 2556.
- _____. “หัวใจหายไป ของ ดามัสเชน มงเตย์รู”. *Writer*. 2(18): 138; ตุลาคม, 2556.
- _____. “ความรักและปิศาจตัวอื่นๆ (Of Love and Other Demons)”. *Writer*. 2(19): 66-67 พฤศจิกายน, 2556.

- _____. “เมืองไทยสองเสียง? สภาพปัญหา แนวโน้ม และทางออกวิกฤตการณ์เมืองไทย”. *Writer*. 2(19): 140 พฤศจิกายน, 2556.
- _____. “อารยะขัดขืน”. *Writer*. 2(20): 48-49 ธันวาคม, 2556.
- _____. “บทละครเรื่อง การมาเยือนของหญิงชรา และ โรมูลุสมหาราช”. *Writer*. 2(21): 106-107; มกราคม, 2557.
- ภัทรอนงค์ สิริพิพัฒน์ และธนพล ศักดิ์สุเมทรานันท์. “12 นักเขียนอมตะของไทย ครูผู้ซ่อนกายในห้องสมุด”. *Writer*. 1(6): 40-89; กุมภาพันธ์, 2555.
- ภาสุรี ลือสกุล, ดร. “มาริโอ บาร์กัส โยซา นักเขียนเปรูรางวัลโนเบล”. *Writer*. 2(19): 54-64 พฤศจิกายน, 2556.
- มนธิดา ราโท. “พื้นที่ของวรรณกรรม ใน 35 ปีแห่งความสัมพันธ์ ไทย-เวียดนาม”. *Writer*. 1(3): 34-39; กันยายน, 2554.
- มอหมึก. “ชาร์ลี เฉิน เผชิญสืบ สูตรสำเร็จและการละเมิดกฎหมาย”. *Writer*. 1(1): 80-84; กรกฎาคม, 2554.
- _____. “ซ้องกั๋ง วีรบุรุษเขาเหลียงซาน หนังสือและบัปติสต์”. *Writer*. 1(1): 122-123; กรกฎาคม, 2554.
- _____. “ความรักและปีศาจตัวอื่นๆ โศกนาฏกรรมของสาวผมยาว”. *Writer*. 1(2): 70-71; สิงหาคม, 2554.
- _____. “โรงฆ่าสัตว์หมายเลข 5 ข่าและขื่น”. *Writer*. 1(2): 70-71; สิงหาคม, 2554.
- _____. “เดินทางระหว่างหูล หลากหลายทัศนียภาพของเสียง”. *Writer*. 1(2): 138-139; สิงหาคม, 2554.
- _____. “60 ปี น. นพรัตน์ เจิดจรัสศรีมีสื่อมลาย พงศาวดารบูลิ้ม”. *Writer*. 1(3): 85-87; กันยายน, 2554.
- _____. “เสือเพลิงกรง นิยายเพลิงใจ”. *Writer*. 1(4): 38-40; กันยายน, 2554.
- _____. “ปราสาทของพ่อ (The Glass Castle) ชีวิตบัดซบและสวยงาม”. *Writer*. 1(4): 96-97; กันยายน, 2554.
- _____. “อัยเยี้ยวป้อ (เหยียบยอดยุทธจักร) บันทึกกวางกระถาง”. *Writer*. 1(5): 56-60; มกราคม, 2555.
- _____. “ใต้เตียงนักดนตรี เล่ม 1 เซ็กซ์ รัก ของนักประพันธ์เพลง”. *Writer*. 1(5): 104-105; มกราคม, 2555.
- _____. “ชั่วชีวิตพลเมืองชั้นสอง กระซอกหน้ากากของชนชั้นที่มีอยู่จริง”. *Writer*. 1(6): 36-37; กุมภาพันธ์, 2555.
- มะลิ โอคาโมโต. “รางวัลร้านหนังสือ”. *Writer*. 1(10): 34-66; กันยายน, 2555.
- มาริสสา พันธรักษ์ราชเดช. “อ่านแบบฝรั่งเศส เรื่องเล่าบรรยากาศงานมหกรรมการอ่าน A vous de lire 2011! กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส”. *Writer*. 1(3): 45-51; กันยายน, 2554.
- รินฤทัย สัจจพันธุ์. “แม่พลอย...แบบอย่างของคนไทย”. *Writer*. 1(4): 23-31; กันยายน, 2554.
- วรพจน์ พันธุ์พงศ์. “วิสัยทัศน์ของชาติ”. *Writer*. 1(12): 80-105; กุมภาพันธ์, 2556.
- _____. “มอง '14 ตุลา' ผ่านสายตา 'ลาว คำหอม' ”. *Writer*. 2(17): 110-119; กันยายน, 2556.
- สุรพงษ์ ศรีพรหม. “พระธาตุศักดิ์สิทธิ์ สัญลักษณ์อำนาจและพื้นที่”. *Writer*. 1(8): 142-148; มิถุนายน, 2555.
- แสงทิวา นราพิชญ์. “Pride and Prejudice สวมทรงเสน่ห์”. *Writer*. 2(13): 118-119; เมษายน, 2556.
- _____. “บ้านของนักเขียนหญิง”. *Writer*. 2(13): 148-153; เมษายน, 2556.
- _____. “แต่แม่ คาร์ทีนี และพลังของผู้หญิง ในเทศกาลนักอ่าน และชักเขียน อุบัติ 2013”. *Writer*. 2(20): 140-144 ธันวาคม, 2556.
- เสนาะ เจริญพร. “ใน แม่เบี้ย มีอะไรมากกว่า 'นม' ของนางเอก”. *Writer*. 1(12): 112-119; กุมภาพันธ์, 2556.
- _____. “สาบอดิของสามเรื่องสั้นในสาบอีสาน”. *Writer*. 2(13): 120-127; เมษายน, 2556.
- _____. “ศีลธรรมอันแปดเปื้อนใน รหัสลับคอร์ปชั่น”. *Writer*. 2(16): 116-122; สิงหาคม, 2556.
- _____. “จาก สาบอีสาน ถึง อินางเอียเขยฝรั่ง”. *Writer*. 2(18): 122-127; ตุลาคม, 2556.
- _____. “เมื่อปราบดา หยุ่น และบินหลา สันกาลาคีรี ตีแผ่ความชั่วในตัวเรา”. *Writer*. 2(19): 125-130 พฤศจิกายน, 2556.

- _____. “คนค้นคน ผ่านเรื่องสั้นของ สุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ”. Writer. 2(20): 120-125 ธันวาคม, 2556.
- หัสตล พรทัตตูปชีวี. “ทำไมคนอุษาคเนย์ ยังไม่ได้รางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรมกันสักที (วะ)”. Writer. 2(15): 17-25; กรกฎาคม, 2556.
- _____. “การขยับขยายของนิยายโลกร้อน”. Writer. 2(16): 38-43; สิงหาคม, 2556.
- _____. “อัลแบร์ กามู กับการกลืนไม่เข้าคายไม่ออกของคนตื่นตา”. Writer. 2(21): 22-28; มกราคม, 2557.
- อนุสิทธิ์ อนันต์นาวิสูตร. “เรื่องสั้นโนเบล ชุดที่ 11 ผู้ก่อการร้ายที่ป้ายรถประจำทาง”. Writer. 1(8): 52-53; มิถุนายน, 2555.
- อับดุลรอซัค อาดาบี. “อุตสาหกรรมการผลิตทฤษฎีวรรณกรรมในมาเลเซีย”. Writer. 1(7): 105-111; มีนาคม, 2555.
- อิสรีอิน และกองบรรณาธิการ. “เบื้องหลังรางวัลพานแว่นฟ้า การเมืองในวรรณกรรมการเมือง”. Writer. 1(3): 17- 29; กันยายน, 2554.
- อุทิศ เหมะมูล. “จักรวาลในย่อหน้าหนึ่ง”. Writer. 1(1): 124-129; กรกฎาคม, 2554.
- _____. “จักรวาลในย่อหน้าหนึ่ง”. Writer. 1(2): 120-125; สิงหาคม, 2554.
- _____. “โรงฆ่าสัตว์หมายเลข 5”. Writer. 1(3): 132- 137; กันยายน, 2554.
- _____. “เล่าห์รักนักล้าง (fingersmith) ความลับและความลับ ฯลฯ”. Writer. 1(3): 148- 149; กันยายน, 2554.
- _____. “ชะตาชีวิต”. Writer. 1(4): 126-131; กันยายน, 2554.
- _____. “เชื่อกันแปซิฟิก”. Writer. 1(5): 114-119; มกราคม, 2555.
- _____. “Let the Great World Spin”. Writer. 1(6): 138-143; กุมภาพันธ์, 2555.
- _____. “แผลลึก หัวใจสลาย”. Writer. 1(7): 132-137; มีนาคม, 2555.
- _____. “ชั่วชีวิตพลเมืองชั้นสอง”. Writer. 1(8): 136-141; มิถุนายน, 2555.
- _____. “รักไม่เต็มร้อย”. Writer. 1(9): 140-145; สิงหาคม, 2555.
- _____. “Buddenbrook”. Writer. 1(10): 146-151; กันยายน, 2555.
- _____. “1Q84”. Writer. 1(11): 120-125; มกราคม, 2556.
- _____. “2012 Seoul International Writers’ Festival”. Writer. 1(12): 56-62; กุมภาพันธ์, 2556.
- _____. “Please Look After Mom”. Writer. 1(12): 134-139; กุมภาพันธ์, 2556.
- _____. “ธาตุแท้ของการเขียน”. Writer. 2(13): 130-137; เมษายน, 2556.
- _____. “คำยืนยันของเปเรย์รา”. Writer. 2(13): 138-143; เมษายน, 2556.
- อุศนา สุวรรณวงศ์. “4 นักเขียนอินเดียเล่า ‘ประเทศเราไม่มีนักเขียนอาชีพ’ ”. Writer. 1(16): 78-84; สิงหาคม, 2556.
- _____. “จากวรรณกรรมสู่หนังไทย”. Writer. 1(7): 93-97; มีนาคม, 2555.
- _____. “ปลุกชีพอักษรสู่ภาพยนตร์”. Writer. 1(7): 98-101; มีนาคม, 2555.
- _____. “สัปดาห์หนังสือไปแห่งชาติ”. Writer. 1(9): 66-81; สิงหาคม, 2555.
- _____. “ฟ้าบ่กั้น: ความเป็นมนุษย์ที่ถูกกลดทอน”. Writer. 2(16): 18; สิงหาคม, 2556.

วารสารวรรณกรรมไทยร่วมสมัย ปรากฏ / Thai Contemporary Literary Journal) (3 ชิ้น)

- จรูญพร ปรปักษ์ประลัย. “พระจันทร์ดวงเดียวบนฟ้าไร้เส้น”. วารสารวรรณกรรมไทยร่วมสมัย ปรากฏ (1): 70-75; มกราคม-มิถุนายน 2557.

เชอิจิ อุโตะ. “ความเคลื่อนไหว ของ วรรณกรรมไทยในญี่ปุ่น”. วารสารวรรณกรรมไทยร่วมสมัย ปรากฏ (1): 96-107; มกราคม-มิถุนายน 2557.

อรรถ บุนนาค. “ข้างหลังภาพ ของ ลายจุดกับลานดอก”. วารสารวรรณกรรมไทยร่วมสมัย ปรากฏ (1): 76-81; มกราคม-มิถุนายน 2557.

หนังสือใต้ดิน/ underground (153 ชิ้น)

กมลพัฒน์ พรอธีวิวัฒน์. “ยิ่งใหญ่ต้องยิ่งเล็ก”. หนังสือใต้ดิน. (9) : 208-210; 2549.

กองบรรณาธิการ. “เปิดสำนักหัตสคดี”. หนังสือใต้ดิน. (12) : 182-201; ตุลาคม 2550.

“(การ)ละเล่นอันล่งละเมิดมิได้”. หนังสือใต้ดิน. (14) : 10-15; 2551.

กิตติพงศ์ สนธิสัมพันธ์. “ความคิด ความรู้ และอำนาจการเมืองในการปฏิวัติสยาม 2472”. หนังสือใต้ดิน. (3) : 180-184; มกราคม-มีนาคม 2548.

_____. “เมื่อโลกไม่มีประวัติศาสตร์ เสกสรร ประเสริฐกุล”. หนังสือใต้ดิน. (3) : 188-194; มกราคม-มีนาคม 2548.

_____. “รัฐปัตตานี ใน ‘ศรีวิชัย’ เก่าแก่กว่ารัฐสุโขทัย ในประวัติศาสตร์”. หนังสือใต้ดิน. (3) : 195-201; มกราคม-มีนาคม 2548.

กิตติพล สรัคคานนท์. “ภายใต้ฟ้าเดียวกัน”. หนังสือใต้ดิน. (2) : 25-30; ตุลาคม – ธันวาคม 2547.

_____. “เซ เกวรา กับความตาย ธนศ วงศ์ยานนาวา”. หนังสือใต้ดิน. (3) : 177-179; มกราคม-มีนาคม 2548.

_____. “คนหนุ่มข้างใน, รายงานความในใจจากสวนดอกไม้”. หนังสือใต้ดิน. (3) : 150-166; มกราคม-มีนาคม 2548.

_____. “กาฬวิบัติ”. หนังสือใต้ดิน. (8) : 205-207; มิถุนายน 2549.

_____. “กายวิภาคโลกหลายเพศ”. หนังสือใต้ดิน. (9) : 25-30; 2549.

_____. “อยากรู้เรื่องราววรรณกรรมไทย ไปถาม มาร์แชล บาร์งส์”. หนังสือใต้ดิน. (9) : 68-89; 2549.

_____. “หากคำคืนหนึ่งในฤดูหนาว นักเดินทางคนหนึ่ง ... If on winter's night a traveler”. หนังสือใต้ดิน. (9) : 221-223; 2549.

กำพล จำปาพันธ์. “ผู้หญิง “ในกรอบ” ของลิตาตศุภา”. หนังสือใต้ดิน. (8) : 197-204; มิถุนายน 2549.

เจี้ยว คาบจันทร์. “ความเบาหวิวเหลือทนของรัฐ: บทสัมภาษณ์ภัควดี วีระภาสพงษ์”. หนังสือใต้ดิน. (2) : 47-50; ตุลาคม – ธันวาคม 2547.

_____. “Open Model: รูปแบบของแรงบันดาลใจ และเติบโตทางความคิดหลังวิกฤตเศรษฐกิจ 2540, กรณีศึกษาการต่อสู้ของคนที่ทำหนังสือที่เลือกจุดยืน”. หนังสือใต้ดิน. (3) : 61-89; มกราคม-มีนาคม 2548.

_____. “กาลครั้งหนึ่ง ‘กำลังจะมา’ แสงศรัทธา ณ ปลายฟ้า”. หนังสือใต้ดิน. (5) : 28-35; กรกฎาคม-กันยายน 2548.

จิตติ พัวสุทธิ. “On the Raod- All that Jazz”. หนังสือใต้ดิน. (13) : 188-199; มีนาคม 2551.

ชัยพร อินทวิศาลกุล. “Independent Book day ครั้งที่ 2”. หนังสือใต้ดิน. (2) : 37-46; ตุลาคม – ธันวาคม 2547.

_____. “ฟิน เชื่อโรค เหล็กกล้า กับชะตากรรมของสังคมมนุษย์”. หนังสือใต้ดิน. (3) : 185-187; มกราคม-มีนาคม 2548.

_____. “แผนที่นักเดินทาง”. หนังสือใต้ดิน. (5) : 244; กรกฎาคม-กันยายน 2548.

_____. “จิตวิญญาณ+ภูมิปัญญา สองกระบวนการจากสำนักทำพระจันทร์”. หนังสือใต้ดิน. (6) : 77-116; ตุลาคม-ธันวาคม 2548.

- _____. “จุดจบแห่งจินตนาการ (THE END OF IMAGINATION)”. หนังสือใต้ดิน. (6) : 234-235; ตุลาคม-ธันวาคม 2548.
- _____. “วินทร์ เลียววาริณ นักโต้คลื่นทุนนิยมในโลกวรรณกรรม”. หนังสือใต้ดิน. (5) : 155-188; กรกฎาคม-กันยายน 2548.
- _____. “นอกรั้วโรงเรียน”. หนังสือใต้ดิน. (7) : 251-253; มีนาคม 2549.
- _____. “Beat on, Beat in, Beat out ของ รงค์ 'วงษ์สวรรค์’”. หนังสือใต้ดิน. (11) : 46-71; 2550.
- _____. “ตามหาวรรณกรรมปืท The Lost Bookshop กับ แพทริก โมนนิน”. หนังสือใต้ดิน. (11) : 79-81; 2550.
- _____. “บัญญัติ 20 ประการแห่งการโหยหานวนิยายนักสืบ”. หนังสือใต้ดิน. (12) : 108-115; ตุลาคม 2550.
- ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช. “ความคิดหลังสมัยใหม่และวรรณกรรม”. หนังสือใต้ดิน. (14) : 156-167; 2551.
- ดานีอาร์. “ภวภาพ”. หนังสือใต้ดิน. (6) : 233; ตุลาคม-ธันวาคม 2548.
- _____. “ที่อยู่ของหัวใจ”. หนังสือใต้ดิน. (6) : 238; ตุลาคม-ธันวาคม 2548.
- _____. “เอาผืนดินห่มให้หายหนาว”. หนังสือใต้ดิน. (7) : 254-255; มีนาคม 2549.
- _____. “เดินไปสู่หนไหน รวมเรื่องสั้นเล่มสองของผู้เขียน ‘ข้างถนน’ สุรัชย์ จันทิมาธร”. หนังสือใต้ดิน. (8) : 225-240; มิถุนายน 2549.
- ทินกร หุตางกูร. “The Ground Beneath Her Feet”. หนังสือใต้ดิน. (5) : 232-234; กรกฎาคม-กันยายน 2548.
- นวลน้อย. “จากเครื่องทรมานสู่การสืบสวน: ความเปลี่ยนแปลงในนวนิยายนักสืบ”. หนังสือใต้ดิน. (12) : 206-217; ตุลาคม 2550.
- _____. “ชีวิตที่ไม่โสภานักสืบในเครื่องแบบตำรวจ”. หนังสือใต้ดิน. (13) : 36-47; มีนาคม 2551.
- _____. “ความเชื่อ เจ้า กับนักสืบ C.J. Sansom: Dissolution, Dark five, Sovereign and Revelation”. หนังสือใต้ดิน. (14) : 174-183; 2551.
- ปราบดา หยุ่น. “ยูลิสซิส: การผจญภัยของมนุษย์ ผู้ขาดไร้พระเจ้า”. หนังสือใต้ดิน. (13) : 132-141; มีนาคม 2551.
- ปักเป้า. “พระอาทิตย์ครึ่งดวงของ Chimamanda Ngozi Adichie”. หนังสือใต้ดิน. (12) : 34-41; ตุลาคม 2550.
- _____. “LOBSTER – นายรักข้ามสายพันธุ์”. หนังสือใต้ดิน. (13) : 48-53; มีนาคม 2551.
- _____. “พื้นที่ชีวิต Georges Pérec: Species of Space”. หนังสือใต้ดิน. (14) : 168-173; 2551.
- ปั้นคำ. “นักล่ามังกร”. หนังสือใต้ดิน. (12) : 218-224; ตุลาคม 2550.
- ปิยะวิทย์ เทพอานวยสกุล. “บทเพลงปลาวาฬ”. หนังสือใต้ดิน. (8) : 216-221; มิถุนายน 2549.
- _____. “Better WAY (better life better world) กับ อธิคม คุณวุฒิ”. หนังสือใต้ดิน. (9) : 166-191; 2549.
- _____. “ไม่มีโทรศัพท์และเครื่องปรับอากาศ”. หนังสือใต้ดิน. (10) : 213-215; 2549.
- _____. “ที่เกิดเหตุ”. หนังสือใต้ดิน. (12) : 260-262; ตุลาคม 2550.
- _____. “มีไว้เพื่อขาบ”. หนังสือใต้ดิน. (12) : 271-272; ตุลาคม 2550.
- _____. “บทกวีถึงทุกคน”. หนังสือใต้ดิน. (12) : 273-274; ตุลาคม 2550.
- _____. “โจนทาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล: เสียงหัวเราะบนความสง่างาม”. หนังสือใต้ดิน. (13) : 142-151; มีนาคม 2551.
- _____. “ภาพร่างของความลับ”. หนังสือใต้ดิน. (13) : 273-275; มีนาคม 2551.
- _____. “อนุบาลเซอร์เรียลลิสม์แห่งประเทศไทย รับมาจากไหน รับมาอย่างไร และจะรับไปไหน บทวิเคราะห์: อธิพล เซอร์เรียลลิสม์ในศิลปะวรรณกรรมไทยยุคเริ่มแรก”. หนังสือใต้ดิน. (14) : 18-28; 2551.

พยางค์ศักดิ์ เตรีณสกุล. “รัฐประหาร ๑๙ กันยา รัฐประหารเพื่อระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข”.
หนังสือใต้ดิน. (11) : 218-221; 2550.

_____. “ปรัชญาประวัติศาสตร์”. หนังสือใต้ดิน. (12) : 277-278; ตุลาคม 2550.

_____. “ปฏิวัติบริโภค: จากสิ่งของฟุ่มเฟือย”. หนังสือใต้ดิน. (12) : 286-288; ตุลาคม 2550.

_____. “การผจญภัยของโรบินสัน ครูโซ”. หนังสือใต้ดิน. (13) : 289-293; มีนาคม 2551.

_____. “ความตาย ความงาม และกามารมย์”. หนังสือใต้ดิน. (14) : 234-241; 2551.

พอล เฮง. “‘วิมานลงแดง’ ถ้อยทำนองกวีพังค์เพื่อชีวิตผู้ร้าวราน”. หนังสือใต้ดิน. (6) : 218-224; ตุลาคม-ธันวาคม 2548.

พจนภา เปี่ยมศิลปกุลธร. “แผ่นดินของเรา”. หนังสือใต้ดิน. (13) : 294-296; มีนาคม 2551.

พิเชฐ แสงทอง. “‘สามสิบปี’ กวีสองสายธาร การปะทะประสานกันของความหมายและคุณค่า กว่าจะเป็นปัจเจกนิยมพาฝัน”.
หนังสือใต้ดิน. (3) : 18-36; มกราคม-มีนาคม 2548.

พิมพ์ประไพ สุภาศรี. “นอกบท รวมเรื่องสั้นอันเป็นที่รัก ของ มนต์ จรจรยงค์”. หนังสือใต้ดิน. (14) : 223-224; 2551.

_____. “ไปหาใครบางคน”. หนังสือใต้ดิน. (14) : 225-226; 2551.

ไพรัช นิยาย. “รัฐชาติ กับ [ความไร้] ระเบียบโลกชุดใหม่”. หนังสือใต้ดิน. (10) : 216; 2549.

_____. “อรรถศาสตร์เบื้องต้น”. หนังสือใต้ดิน. (10) : 217; 2549.

_____. “คมความคิดของฟรานซิส เบคอน”. หนังสือใต้ดิน. (10) : 218-220; 2549.

_____. “ฤดูมรสุมบนสรวงสวรรค์”. หนังสือใต้ดิน. (11) : 216-218; 2550.

ภิญโญ ไตรสุริยธรรมา. “The Digital Telegraph จากกระดาษสู่ดิจิทัล เมื่อหนังสือพิมพ์เก่าแก่ของอังกฤษ ปรับตัวจาก
กระดาษสู่การนำเสนอยุคดิจิทัล”. หนังสือใต้ดิน. (9) : 48-56; 2549.

รส นิยมสารธารณ์. “Snow Black (หนังสือทำมือ)”. หนังสือใต้ดิน. (2) : 214-215; ตุลาคม – ธันวาคม 2547.

รัชตะ อารยะ. “นิยาย ระบำเมณ โดย อุทิศ เหมะมูล”. หนังสือใต้ดิน. (2) : 212-214; ตุลาคม – ธันวาคม 2547.

รัตนาลี เลิศชัย. “จดหมายจากหมู่เกาะชเลจ”. หนังสือใต้ดิน. (12) : 266; ตุลาคม 2550.

_____. “อสังการศาสตร์”. หนังสือใต้ดิน. (13) : 276-277; มีนาคม 2551.

_____. “คำสารภาพ”. หนังสือใต้ดิน. (13) : 278-279; มีนาคม 2551.

ลาสต์ โบฮีเมียน. “เก้าเล่มที่คุณต้องอ่าน ทางลัดสู่วรรณกรรมปี”. หนังสือใต้ดิน. (11) : 198-206; 2550.

“วรรณกรรมอำพราง”. หนังสือใต้ดิน. (12) : 58-73; ตุลาคม 2550.

วราพร สิงห์งาม. “ทุ่งหญ้าสีน้ำเงิน”. หนังสือใต้ดิน. (12) : 267; ตุลาคม 2550.

วาท รวี. “ก่อนบินสูง: บันทึกบทสนทนากับภิญโญ ไตรสุริยธรรมา”. หนังสือใต้ดิน. (3) : 90-127; มกราคม-มีนาคม 2548.

_____. “ปริมาตรรำพึง”. หนังสือใต้ดิน. (5) : 235-236; กรกฎาคม-กันยายน 2548.

_____. “ตอน กิโมเต้”. หนังสือใต้ดิน. (8) : 208-210; มิถุนายน 2549.

_____. “โลกร้อนกับความจริงที่ไม่มีใครอยากฟัง”. หนังสือใต้ดิน. (12) : 42-43; ตุลาคม 2550.

_____. “ประวัติศาสตร์ที่เขาไม่นับกับวรรณกรรมยอดเยี่ยม”. หนังสือใต้ดิน. (13) : 14-35; มีนาคม 2551.

วารสารหนังสือใต้ดิน. “เซอร์เรียลลิสม์ คือการปฏิวัติ คุยกับสดชื่น ชัยประสาธน์”. หนังสือใต้ดิน. (14) : 96-111; 2551.

วิโรจน์ สุทธิสีมา. “ไมลส์ เรย์มอนด์ (Sideways/2005) เขียนนิยาย จิบไวน์ และพ่ายแพ้ (?)”. หนังสือใต้ดิน. (13) : 204-216;
มีนาคม 2551.

ศมากร นิลนารถ. “กระเจ๊กเงา/เงากระเจ๊ก”. หนังสือใต้ดิน. (8) : 214-215; มิถุนายน 2549.

- ศรีดาวเรือง. “‘สันติบาลใต้ดิน’ ชะลอ ศรีศรากร-เขียน”. หนังสือใต้ดิน. (3) : 38-47; มกราคม-มีนาคม 2548.
- _____. “เล่าเรื่องหนังสือที่ระลึก ๑๐๑ ปี ปรีดี- ๙๐ ปี พูนสุข”. หนังสือใต้ดิน. (5) : 48-81; กรกฎาคม-กันยายน 2548.
- _____. “บันทึกพระยาทรงสุรเดช เมื่อวันที่ปฏิวัติ 24 มิ.ย. 2575 นรนิติ เศรษฐบุตร ชำระต้นฉบับ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ”. หนังสือใต้ดิน. (9) : 32-47; 2549.
- _____. “อดีตจุฬาราชมนตรี แซ่ม พรหมยงค์ (ซ้ำ ชุตินัน มุสตาฟา) กับ ๔ จังหวัดภาคใต้”. หนังสือใต้ดิน. (10) : 30-45; 2549.
- _____. “ในวาระ ๑๐๑ ปี ชาตกาล มนัส จรรยงค์”. หนังสือใต้ดิน. (11) : 22-35; 2550.
- _____. “ยาขอบ ผู้ไม่เหมือนใคร และไม่มีใครเหมือน”. หนังสือใต้ดิน. (12) : 18-33; ตุลาคม 2550.
- ศศิธร แสงอุบล. “รักแท้ รวมเรื่องสั้นอันเป็นที่รัก ยาขอบ”. หนังสือใต้ดิน. (14) : 221-22; 2551.
- _____. “นิตยสารช่อกระเจา ประจำเดือนกรกฎาคม 2551”. หนังสือใต้ดิน. (14) : 245; 2551.
- _____. “อ่าน วารสารรายสามเดือน เพื่อการอ่านฉบับปฐมฤกษ์ เดือนเมษายน-มิถุนายน 2551”. หนังสือใต้ดิน. (14) : 249; 2551.
- _____. “ฟ้าเดียวกัน วารสารรายสามเดือน ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน 2551”. หนังสือใต้ดิน. (14) : 232-250; 2551.
- “สืบทอดวารสาร”. หนังสือใต้ดิน. (12) : 72-107; ตุลาคม 2550.
- หนูมาน กรรณฐาน. “นิยายคติชน, บานานา โยชิโมโตะ เขียน เพลงดาบแม่น้ำร้อยสาย แปล”. หนังสือใต้ดิน. (2) : 216-217; ตุลาคม – ธันวาคม 2547.
- _____. “ไปตามเส้นทางของเรา”. หนังสือใต้ดิน. (2) : 218-219; ตุลาคม – ธันวาคม 2547.
- _____. “โครงการแข่งน้ำ และข้อคิดใหม่ บทกวีฉันทลักษณ์ไทยตายมา 600 ปีแล้ว (ว้าย)!”. หนังสือใต้ดิน. (2) : 225-230; ตุลาคม – ธันวาคม 2547.
- _____. “วรรณกรรมหายไปไหน (ในร้านหนังสือ) สัมภาษณ์บรรณาธิการสามัญประจำสำนักพิมพ์สามัญชน”. หนังสือใต้ดิน. (5) : 125-151; กรกฎาคม-กันยายน 2548.
- _____. “ปิดฉากแรก รุ่งอรุณของวงการหนังสือและวรรณกรรม”. หนังสือใต้ดิน. (3) : 48-60; มกราคม-มีนาคม 2548.
- _____. “สมมุติสถาน”. หนังสือใต้ดิน. (5) : 245; กรกฎาคม-กันยายน 2548.
- _____. “หลังม่านต้นไม้”. หนังสือใต้ดิน. (5) : 246; กรกฎาคม-กันยายน 2548.
- _____. “ประเทศของเราเหมือนสวนดอกไม้”. หนังสือใต้ดิน. (5) : 249-250; กรกฎาคม-กันยายน 2548.
- _____. “ฝนตกตลอดเวลา”. หนังสือใต้ดิน. (5) : 251-252; กรกฎาคม-กันยายน 2548.
- _____. “จิตร ภูมิศักดิ์ ฉบับการ์ตูน”. หนังสือใต้ดิน. (5) : 253-254; กรกฎาคม-กันยายน 2548.
- _____. “เทวดาวิพาหะ”. หนังสือใต้ดิน. (5) : 260-263; กรกฎาคม-กันยายน 2548.
- _____. “บทพิจารณาว่าด้วยวรรณกรรมการเมืองและประวัติศาสตร์”. หนังสือใต้ดิน. (6) : 243-244; ตุลาคม-ธันวาคม 2548.
- _____. “ร่างพระร่วง”. หนังสือใต้ดิน. (8) : 194-196; มิถุนายน 2549.
- _____. “เขียนฝันด้วยชีวิต”. หนังสือใต้ดิน. (9) : 211-213; 2549.
- _____. “แกะรอยเส้นทางคำเด็ก, 5 ชีวิตเด็ก ในธุรกิจของทาน”. หนังสือใต้ดิน. (9) : 214-215; 2549.
- _____. “ลูกสาวฤๅษี”. หนังสือใต้ดิน. (9) : 218-219; 2549.
- _____. “8 ½ ริกเตอร์”. หนังสือใต้ดิน. (10) : 210-211; 2549.

- _____. “มรดกของกนกพงศ์ กับก้าวต่อมาของวรรณกรรมเพื่อชีวิต”. หนังสือใต้ดิน. (10) : 221-223; 2549.
- _____. “ไร้เลือด”. หนังสือใต้ดิน. (11) : 210-211; 2550.
- _____. “นอนใต้ละอองหนาว”. หนังสือใต้ดิน. (11) : 212-214; 2550.
- _____. “ปราสาท”. หนังสือใต้ดิน. (11) : 222-223; 2550.
- _____. “ไม่ขอรับเกียรติใดๆ ทั้งสิ้น 95 ปี 4 เดือน 9 วัน”. หนังสือใต้ดิน. (14) : 227-229; 2551.
- _____. “ซัปปะ”. หนังสือใต้ดิน. (14) : 230-231; 2551.
- _____. “October 7 next”. หนังสือใต้ดิน. (14) : 242-243; 2551.
- _____. “อาจารย์สาร ฉบับ มีนาคม-เมษายน 2551”. หนังสือใต้ดิน. (14) : 244; 2551.
- “อนุสรณ์ ตีปยานนท์ และ จิตติ พัวสุทธิตะกลมวรรณกรรม หากคำคืนหนึ่งในฤดูหนาว นักเดินทางคนหนึ่ง: อิตาโล คัลวิโน”. หนังสือใต้ดิน. (10) : 194-204; ตุลาคม 2550.
- อนุสรณ์ ตีปยานนท์. “อดีตจุฬาราชมนตรี แซ่ม พรหมยงค์ (ชำ ชุติน มุสตาฟา) กับ ๔ จังหวัดภาคใต้”. หนังสือใต้ดิน. (10) : 30-45; 2549.
- อนุสิทธิ หวังเกษม. “สี่เขียว”. หนังสือใต้ดิน. (10) : 212; 2549.
- “ออร์ฮาน พามุก”. หนังสือใต้ดิน. (10) : 12-15; 2549.
- “อะไรนะ?”. หนังสือใต้ดิน. (13) : 56-113; มีนาคม 2551.
- อิสระพร บวรเกิด. “ยาย”. หนังสือใต้ดิน. (12) : 263-265; ตุลาคม 2550.
- _____. “โลกของเราจะไม่เท่ากัน”. หนังสือใต้ดิน. (13) : 270-271; มีนาคม 2551.
- _____. “มรดกขุนนาง”. หนังสือใต้ดิน. (13) : 379-281; มีนาคม 2551.
- _____. “อันนา คาเรนนินา”. หนังสือใต้ดิน. (13) : 282-284; มีนาคม 2551.
- อุทิศ เหมะมูล. “เกมของโลกในโลกของเกม”. หนังสือใต้ดิน. (9) : 194-205; 2549.
- _____. “แขนนาง (One Arm) สำเร็จความลับหลักลับอดีต”. หนังสือใต้ดิน. (14) : 140-155; 2551.
- เอกชาติ ใจเพชร. “หัชมาฮาลบนดาวอังคาร”. หนังสือใต้ดิน. (5) : 237-240; กรกฎาคม-กันยายน 2548.
- _____. “H2O ปรากฏการณ์แตกตัวของน้ำบนแผ่นกระดาด”. หนังสือใต้ดิน. (5) : 241-243; กรกฎาคม-กันยายน 2548.
- _____. “ยังไม่สิ้นกลิ่นม้นม”. หนังสือใต้ดิน. (5) : 247-248; กรกฎาคม-กันยายน 2548.
- _____. “ซูปเปอร์แมนบนดาวอังคาร”. หนังสือใต้ดิน. (6) : 185-213; ตุลาคม-ธันวาคม 2548.
- _____. “ความเขลา”. หนังสือใต้ดิน. (6) : 225-226; ตุลาคม-ธันวาคม 2548.
- _____. “เมนูปรารถนา”. หนังสือใต้ดิน. (6) : 227-228; ตุลาคม-ธันวาคม 2548.
- _____. “บุหลันแรม”. หนังสือใต้ดิน. (6) : 229-230; ตุลาคม-ธันวาคม 2548.
- _____. “แวนเธอร์ธัม”. หนังสือใต้ดิน. (6) : 231-232; ตุลาคม-ธันวาคม 2548.
- _____. “ฝังใจ ไฟ ฝัน 2”. หนังสือใต้ดิน. (6) : 236-237; ตุลาคม-ธันวาคม 2548.
- _____. “ห้าแคนโต้ กลุ่ม 2 กับคนไร้เงา”. หนังสือใต้ดิน. (6) : 239-240; ตุลาคม-ธันวาคม 2548.
- _____. “THE BALLAD OF THE COLUMNIST”. หนังสือใต้ดิน. (6) : 241-242; ตุลาคม-ธันวาคม 2548.
- _____. “เล่นเงา”. หนังสือใต้ดิน. (7) : 244-245; มีนาคม 2549.
- _____. “151 CINEMA”. หนังสือใต้ดิน. (7) : 246; มีนาคม 2549.
- _____. “บ้านปรารถนารัก”. หนังสือใต้ดิน. (7) : 247-248; มีนาคม 2549.

- _____. “BLOG BLOG”. หนังสือใต้ดิน. (7) : 249-250; มีนาคม 2549.
- _____. “นกเพลง”. หนังสือใต้ดิน. (8) : 211-213; มิถุนายน 2549.
- _____. “กุหลาบลม”. หนังสือใต้ดิน. (8) : 222-223; มิถุนายน 2549.
- _____. “โลกหนังสือในมือคนรุ่นใหม่”. หนังสือใต้ดิน. (9) : 92-123; 2549.
- _____. “ปีกนางฟ้า”. หนังสือใต้ดิน. (9) : 216-217; 2549.
- _____. “ดวงตาที่สาม”. หนังสือใต้ดิน. (9) : 217-218; 2549.
- _____. “บางหลีบสมรภูมิ”. หนังสือใต้ดิน. (9) : 219-220; 2549.
- _____. “บ้านของคนรัก”. หนังสือใต้ดิน. (12) : 268-270; ตุลาคม 2550.
- _____. “ความงามข้ามกาลเวลา”. หนังสือใต้ดิน. (14) : 232-233; 2551.
- “Albert Camus”. หนังสือใต้ดิน. (10) : 22-29; 2549.

อ่าน (165 ชิ้น)

- กฤษ เหลือสมัย. “... และเรารู้ว่าตัวเราเปลี่ยนไป”. อ่าน. 3(1): 58-69; ตุลาคม-ธันวาคม 2553.
- กานดา นาคน้อย. “ความบกพร่องของอุดมการณ์ชาตินิยมใน *ทวิภพ*”. อ่าน. 3(4): 178-181; ตุลาคม-ธันวาคม 2554.
- ขวัญฤทัย ชื่นมาลัย. “อ่านผู้ใหญ่เขาคุยเรื่องร้องรำทำเพลง”. อ่าน. 2(1): 184-186; เมษายน-กันยายน 2552.
- คำ ผกา. “Buru Quartet: การปฏิบัติที่ไร้ทายาท”. อ่าน. 1 (1): 63-73; เมษายน-มิถุนายน 2551.
- _____. “ความเลอเลิศของกะทิ”. อ่าน. 1(2): 86-94; กรกฎาคม-กันยายน 2551.
- _____. “ความลับไม่มีในโลก”. อ่าน. 1(3): 94-102; ตุลาคม-ธันวาคม 2551.
- _____. “Miscarry: กรรม กรรม กรรม”. อ่าน. 1(3): 78-86; มกราคม-มีนาคม 2552.
- _____. “ประชาธิปไตยบนเส้นขนาน โปรตอลดข้อเท็จจริง”. อ่าน. 2(1): 51-59; เมษายน-กันยายน 2552.
- _____. “ผู้หญิงร้ายผู้ชายรัก-จริงดิ?”. อ่าน. 2(2): 80-88; ตุลาคม-ธันวาคม 2552.
- จาตุรย์ ดิงศรัทย์. “‘วิจารณ์’ อารมณ์ต้องห้าม: อุดมการณ์ กับความรัก ใน *อะเซเลียสีแดง*”. อ่าน. 1 (1): 129-133; เมษายน-มิถุนายน 2551.
- จิรัฏฐ์ เฉลิมแสนยากร. “เล่ห์เพทุบายของ ‘ที่อื่น’ ”. อ่าน. 3(1): 178-185; ตุลาคม-ธันวาคม 2553.
- จุฬามาศ โคตรคำ. “วิญญาณที่ถูกเนรเทศ”. อ่าน. 3(1): 234; ตุลาคม-ธันวาคม 2553.
- ชัยรัตน์ พลมุข. “เมืองและชนบทในกวีนิพนธ์ร่วมสมัย: จาก ‘เจ้าสาวใบตอง’ ถึง ‘แผ่นดินใหม่’ ”. อ่าน. 3(1): 158-165; ตุลาคม-ธันวาคม 2553.
- ชาคริต แก้วทันคำ. “ ‘ลับ’ ”. อ่าน. 3(2): 242; มกราคม-มีนาคม 2554.
- _____. “นางนวลกับมวลมว ผู้สอนให้รักกัน”. อ่าน. 3(3): 303; เมษายน-กันยายน 2554.
- ชานนท์ ยอดหงษ์. “หัวใจกรบ: ชุมชนในจินตนาการของรัชกาลที่ 6”. อ่าน. 1(3): 188-195; ตุลาคม-ธันวาคม 2551.
- ชุติมา ประกาศวุฒิสาร. “อารมณ์ต้องห้าม: อุดมการณ์กับความรักใน *อะเซเลียสีแดง*”. อ่าน. 1 (1): 116-128; เมษายน-มิถุนายน 2551.
- ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช. “วิจารณ์ซ้อนวิจารณ์และความเข้มแข็งทางปัญญา”. อ่าน. 1 (1): 19-26; เมษายน-มิถุนายน 2551.
- _____. “ชุมชนกับชาติ อำนาจกับความรัก ในทุ่งมหาธาตุ”. อ่าน. 1 (1): 30-253; เมษายน-มิถุนายน 2551.
- _____. “‘ปศาจ’ กับอาการผีเข้าผีออกของปัญญาชนไทย”. อ่าน. 1(2): 57-74; กรกฎาคม-กันยายน 2551.

- _____. “สงครามชิงทำเนียบ”. อ่าน. 1(3): 16-37; ตุลาคม- ธันวาคม 2551.
- _____. “ฟ้าบ่กั้น หยั่งว่าให้ห่างกัน”. อ่าน. 1(3): 70-93; ตุลาคม- ธันวาคม 2551.
- _____. “กากี ความบัดสีบัดเถลิงของอำนาจ”. อ่าน. 1(3): 51-68; มกราคม- มีนาคม 2552.
- _____. “วรรณกรรมทดลองของวินทร์ กับการผลิตแผ่นดินของวรรณกรรมวิจารณ์”. อ่าน. 2(1): 38-49; เมษายน- กันยายน 2552.
- _____. “ปรัศวภาควิไลม วรรณกรรมไทยสมัยใหม่ในสายตา เบเนดิกส์ แอนเดอร์สัน”. อ่าน. 2(2): 50-64; ตุลาคม - ธันวาคม 2552.
- _____. “‘เศรษฐกิจกลางทะเลลึก’ คึกแห่งชนชั้นที่เดิมพันด้วยชีวิต”. อ่าน. 2(3): 14-26; มกราคม - มีนาคม 2553.
- _____. “Facebook VS Myspace สงครามชนชั้นบนอินเทอร์เน็ต”. อ่าน. 2(3): 84-94; มกราคม - มีนาคม 2553.
- _____. “แผลเก่า และแผลจากที่ฝากไว้ก่อน”. อ่าน. 2(4): 13-35; เมษายน- กันยายน 2553.
- _____. “ยุคเปลี่ยนผ่านวรรณกรรมไทย วรรณกรรมยุคเปลี่ยนผ่าน”. อ่าน. 3(2): 33-50; มกราคม - มีนาคม 2554.
- _____. “วรรณคดีของศรีดาวเรือง”. อ่าน. 3(4): 46-84; ตุลาคม - ธันวาคม 2554.
- ไชยันต์ รัชชกุล. “สร้อยเศร้าถึงพระเจ้าซาร์”. อ่าน. 1(2): 150-166; กรกฎาคม- กันยายน 2551.
- _____. “เสือเผือก: ไม่ฆ่านาย ไม่หายจน”. อ่าน. 2(3): 142-159; มกราคม - มีนาคม 2553.
- _____. “(สำเนียงให้จงดี) แผ่นดินนี้ใครครอง”. อ่าน. 2(4): 128-150; เมษายน- กันยายน 2553.
- _____. “โกโกล: ผู้ชวนให้ขำกับความขมของชีวิต”. อ่าน. 3(3): 120-143; เมษายน - กันยายน 2554.
- ณัฐพล ใจจริง. “อ่านปทานุกรมของ สอ เสถบุตร ในฐานะวรรณกรรมทางการเมือง”. อ่าน. 1 (1): 74-82; เมษายน - มิถุนายน 2551.
- เดวิด ชิมป์สัน. “ผีไร้พรหมแดนในเวียดนามหลังสงครามอเมริกัน”. อ่าน. 1(3): 247-249; ตุลาคม- ธันวาคม 2551.
- ทอแสง เขว้ชุตติ. “ทวิภพ กับความหลงตัวเองของมณีนันท์”. อ่าน. 2(2): 152-158; ตุลาคม - ธันวาคม 2552.
- ทิม พาร์ค. “บันทึกความทรงจำ: อำนาจจากการเล่าอดีต”. อ่าน. 1(3): 243-246; ตุลาคม- ธันวาคม 2551.
- ธงชัย วินิจจะกุล. “อ่าน Imagined Communities ของ Benedict Anderson หรือ IC ของ ‘ครูเบ๊น’ ”. อ่าน. 2(1): 14-28; เมษายน- กันยายน 2551.
- ธนรรถวร จตุรงค์วนิช. “เจ. ดี. ซาลิงเจอร์ ศาสดาแห่ง ‘ตำราขบถ’ ”. อ่าน. 2(3): 231-233; มกราคม - มีนาคม 2553.
- ธนาพล ลิมอริชาติ. “ประวัติศาสตร์และการเมืองของวาทกรรมหนังสือดี”. อ่าน. 1(3): 38-60; ตุลาคม- ธันวาคม 2551.
- ธนศ วงศ์ยานนาวา. “Kiran Desai กับการรับมรดกที่สูญหาย”. อ่าน. 1 (1): 108-114; เมษายน - มิถุนายน 2551.
- _____. “Persepolis: รัฐศาสนา วัยรุ่น”. อ่าน. 1(2): 168-177; กรกฎาคม- กันยายน 2551.
- ธนศ อาภรณ์สุวรรณ. “โซรา นิล เฮอร์สตัน: นักเขียนสตรีผิวดำผู้ถูกกลืน”. อ่าน. 3(3): 270-278; เมษายน - กันยายน 2554.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. “อุตรกฤตย์: สังคมอุดมคติเชิงนิเวศแบบพุทธ”. อ่าน. 3(2): 192-202; มกราคม - มีนาคม 2554.
- นัทธนัย ประสานนาม. “เสียงเพรียกจากท้องน้ำ: เรื่องเล่ากับการเมืองเรื่องอัตลักษณ์”. อ่าน. 1(2): 196-207; กรกฎาคม- กันยายน 2551.
- นิติ ภาวรัตน์. “ข้าพเจ้า คนตัวเล็กตัวน้อยหนีอารยธรรม? อ่านความคิดต่อต้านรัฐ ของ James C. Scott”. อ่าน. 3(1): 186-195; ตุลาคม - ธันวาคม 2553.
- นิติ เอียวศรีวงศ์. “ตามหาแผ่นดินของเรา”. อ่าน. 1(2): 142-149; กรกฎาคม- กันยายน 2551.
- นิพัทธ์พร เพ็งแก้ว. “บันทึกไร้พรหมแดนในหลายชีวิตจากกลุ่มอิรวดี”. อ่าน. 1(2): 236-239; กรกฎาคม- กันยายน 2551.

- _____. “บันทึกไร่พรมแดนใน ปาฏิหาริย์จากแดนผิวดิบ”. อ่าน. 1(3): 234-238; ตุลาคม- ธันวาคม 2551.
- นุชจรี ใจเก่ง. “ระลึกชาติ ในแบบเรียนภาษาไทย”. อ่าน. 1(2): 20-54; กรกฎาคม- กันยายน 2551.
- _____. “จากขุนช้างขุนแผน ถึงลิลิตพระลอ ข้อสังเกตเล็กๆ น้อยๆ ว่าด้วยความลึกลับแห่งวรรณคดี”. อ่าน. 1(3): 61-63; ตุลาคม- ธันวาคม 2551.
- เนาวนิจ สิริผาติรัตน์. “อ่าน ‘นายผี’: ที่มา และที่กำลังจะมา”. อ่าน. 3(3): 172-191; เมษายน - กันยายน 2554.
- _____. “ยิ้มรับนายกา คนสวย”. อ่าน. 3(4): 103-119; ตุลาคม - ธันวาคม 2554.
- บดีนทร์ เทพรัตน์. “จาก Raise the Red Lantern ถึงชั่วฟ้าดินสลาย: เสรีภาพในกรงทอง?”. อ่าน. 3(3): 234-247; เมษายน - กันยายน 2554.
- ปารามินทร์ เครือทอง. “อภินิหารบรรพบุรุษ หนังสือของพระเกียรติหรือเสียดสีราชวงศ์”. อ่าน. 1(2): 96-108; กรกฎาคม- กันยายน 2551.
- _____. “ครูฝรั่งวังหลวง กับชมรมคนเกลียดแอนนา”. อ่าน. 2(1): 84-94; เมษายน- กันยายน 2551.
- _____. “อ่านพระลอ: สงสัยปู่เจ้าสมิงพรายเป็นใคร”. อ่าน. 2(3): 104-114; มกราคม - มีนาคม 2553.
- _____. “อ่านพระสังข์: สงสัยพระสังข์ ทำไมต้องตัดจมูก ตัดใบหูทุกเขย?”. อ่าน. 2(4): 236-246; เมษายน- กันยายน 2553.
- _____. “อ่าน ขุนช้างขุนแผน สงสัยนางวันทอง ‘ขี่ม้า’ ทำไหน?”. อ่าน. 3(1): 98-109; ตุลาคม - ธันวาคม 2553.
- _____. “อ่านตะเลงพ่าย: สงสัยพระนเรศวรไล่ ‘รองเท้า’ ทำยุทธหัตถีหรือเปล่า”. อ่าน. 3(2): 114-126; มกราคม - มีนาคม 2554.
- _____. “คน พระอภัยมณี สงสัยพระอภัยกับนางเงือก นั้น กันอย่างไร?”. อ่าน. 3(3): 144-155; เมษายน - กันยายน 2554.
- _____. “อ่านบทเห่เรือ: สงสัยเจ้าฟ้ากุ้งนั่งเรือลำไหน”. อ่าน. 3(4): 130-140; ตุลาคม - ธันวาคม 2554.
- พิริยะดิศ มานิตย์. “อ่าน ‘เจ้าหญิงหน้าฟ้า’ ด้วยจิตวิเคราะห”. อ่าน. 1(2): 192-195; กรกฎาคม- กันยายน 2551.
- _____. “ความทรงจำในวัยเด็กของเอ็มมา โบวารี”. อ่าน. 1(3): 208-213; ตุลาคม- ธันวาคม 2551.
- _____. “‘เอดิปัส’ ใน ลา มาร์แซแยส”. อ่าน. 2(1): 150-159; เมษายน- กันยายน 2552.
- _____. “ความสัมพันธ์แม่-ลูก ในบทกวี ‘กลืนแดนไกล’ ของโบทแลร์”. อ่าน. 2(2): 136-138; ตุลาคม - ธันวาคม 2552.
- _____. “แม่และโสเภณี ในเรื่องสั้น ‘แม่ก้อนไขมัน’ ”. อ่าน. 2(3): 160-171; มกราคม - มีนาคม 2553.
- พิภพ อุดมอิทธิพงศ์. “มาร์กาเรต มิด”. อ่าน. 1 (1): 142-144; เมษายน - มิถุนายน 2551.
- _____. “Howard Zinn สงครามครั้งไหนๆ ก็ไม่ใช่คำตอบ”. อ่าน. 1(2): 230-233; กรกฎาคม- กันยายน 2551.
- แพทริค โจรี. “ปริทัศน์หนังสือ ว่าด้วยความรุ่งเรือง-ล่มสลายของจักรวรรดิ และปัญหาว่าด้วยจักรวรรดินิยมเสรี”. อ่าน. 1(3): 174-187; ตุลาคม- ธันวาคม 2551.
- ภคવી วีระภาสพงษ์. “Blow-Up และ Blowup เราอาจแน่ใจว่าเราเห็น แต่เราไม่มีทางแน่ใจว่าสิ่งที่เราเห็นคือความจริง”. อ่าน. 1(2): 110-121; กรกฎาคม- กันยายน 2551.
- _____. “บาปกลับ ของวิชาเศรษฐศาสตร์”. อ่าน. 1(3): 104-114; ตุลาคม- ธันวาคม 2551.
- _____. “อนาธิปไตย ประชาธิปไตย และ ความเป็นไปได้ในพื้นที่ระหว่าง”. อ่าน. 2(1): 60-70; เมษายน- กันยายน 2551.
- ภู กระดาษ. “หวังว่าประชาชนควรเข้าใจ ความฟุ่มเฟือยของความสูงส่ง (อันล่องละเมิดมิได้)”. อ่าน. 3(3): 248-256; เมษายน - กันยายน 2554.
- มุกหอม วงษ์เทศ. “อัศวินหน้าซ้ำ The Knight of the Same Face”. อ่าน. 1(2): 76-84; กรกฎาคม- กันยายน 2551.
- เมธาวี โหละสุต. “ฝนตกขึ้นฟ้า: นักฆ่าล่าชนชั้นกลาง”. อ่าน. 3(3): 206-221; เมษายน - กันยายน 2554.

แมรี เบียร์ด. “เสียงหัวเราะกับอารมณ์ขัน”. อ่าน. 1(3): 240-242; ตุลาคม– ธันวาคม 2551.

ริชาร์ด เจ. อีแวนส์. “มาเกอร์ิต ดูราส์: ชีวิต ความทรงจำ กับ งานสร้างสรรค์ผ่านเรื่องเล่า”. อ่าน. 1(2): 248-250; กรกฎาคม– กันยายน 2551.

เล่ากิจ กิติเรียงลาภ. “อ่าน แพทริก โจรี อ่าน (ผิด) มาร์กซิสม์ / จักรวรรดินิยม / การเมืองไทยร่วมสมัย”. อ่าน. 1(3): 151-158; มกราคม– มีนาคม 2552.

วริศา กิตติคุณเสรี. “หนังสือดี”. อ่าน. 1(3): 38-60; ตุลาคม– ธันวาคม 2551.

ศรีดาวเรือง. “สุดสายรุ้ง”. อ่าน. 1(3): 164-173; ตุลาคม– ธันวาคม 2552.

_____. “หล่อนไปพักผ่อน”. อ่าน. 1(3): 134-143; มกราคม– มีนาคม 2552.

_____. “ปีศาจของไทย”. อ่าน. 2(1): 97-107; เมษายน– กันยายน 2552.

_____. “กงล้อ”. อ่าน. 2(2): 50-64; ตุลาคม – ธันวาคม 2552.

_____. “ดำรงประเทศ”. อ่าน. 2(3): 116-125; มกราคม – มีนาคม 2553.

_____. “บ้านตุ๊กตา”. อ่าน. 2(4): 226-234; เมษายน– กันยายน 2553.

_____. “รอยยิ้มสุดท้าย”. อ่าน. 3(1): 110-118; ตุลาคม – ธันวาคม 2553.

_____. “รวมเรื่องสั้นชุดประทับใจของ แชน วังน้อย นักประพันธ์สตรีอายุมากที่สุดในปัจจุบันที่ยังมีชีวิตอยู่”. อ่าน. 3(2): 125-141; มกราคม – มีนาคม 2554.

_____. “นิยายทิเบต”. อ่าน. 3(3): 156-171; เมษายน – กันยายน 2554.

ศศิวรรณ จรุงจิตร์. “Life is Elsewhere: เบื้องหลังการกบฏ”. อ่าน. 2(2): 126-135; ตุลาคม – ธันวาคม 2552.

ส. ศิวรักษ์. “How to Behave: Buddhism and Modernity in Colonial Cambodia 1860-1930 โดย Anne Ruth Hansen”. อ่าน. 1(2): 234-235; กรกฎาคม– กันยายน 2551.

_____. “อันเนื่องมาแต่ประวัติพระเยอรมันรูปแรก”. อ่าน. 2(1): 182-183; เมษายน– กันยายน 2552.

_____. “A Stranger Tale of Royal Murder: Love and Death in Kathmandu”. อ่าน. 2(2): 184-185; ตุลาคม – ธันวาคม 2552.

สายัณห์ แดงกลม. “Temporalis aeternitas: บันทึกของนัปดาห์”. อ่าน. 1(3): 214-232; ตุลาคม– ธันวาคม 2551.

_____. “(อะ-นา-ไล) ป., น. คิน ‘เรื่องที่ขโมยมา’ – ปรากฏเป็นภาพ-อนาลัย (1)”. อ่าน. 1(3): 145-151; มกราคม– มีนาคม 2552.

_____. “(อะ-นา-ไล) ป., น. คิน ‘เรื่องที่ขโมยมา’ – ปรากฏเป็นภาพ-อนาลัย (2)”. อ่าน. 2(1): 160-180; เมษายน– กันยายน 2552.

สุธิดา วิมุตติโกศล. “อำนาจของผู้อ่านใน Mister Pip”. อ่าน. 2(1): 138-149; เมษายน– กันยายน 2552.

_____. “ไม่อ่านเอาเท่าไร?”. อ่าน. 2(3): 228-230; มกราคม – มีนาคม 2553.

_____. “The White Tiger: เสียงคำราม (หรือเสียงคราง?) จากเสือเผือก”. อ่าน. 3(1): 166-177; ตุลาคม– ธันวาคม 2553.

_____. “ชั่วฟ้าดินสลาย: เมื่อการเล่าเรื่องเปิดโปงเรื่องเล่า”. อ่าน. 3(3): 192-205; เมษายน – กันยายน 2554.

สุกัลลักษณ์ กาญจนขุนดี. “ควบา: ทุนนิยม พระเจ้า และชิการ์ดีๆ สักมวนก็พอ”. อ่าน. 1(2): 130-139; กรกฎาคม– กันยายน 2551.

อิสระ ชูศรี. “ทะเลแห่งจินตนาการ” อ่าน. 1 (1): 19-26; เมษายน – มิถุนายน 2551.

_____. “บ้านเลขที่ 1984”. อ่าน. 1(2): 122-128; กรกฎาคม– กันยายน 2551.

_____. “ผู้หญิงของราม”. อ่าน. 1(3): 70-77; มกราคม-มีนาคม 2551.

_____. “ฮิวเมอริสต์แบบไม่ซ้ำ”. อ่าน. 2(3): 96-103; มกราคม – มีนาคม 2553.

อังคาร จันทาทิตย์. “รังไหมแห่งความลับของ ‘บาลคปิอุ’ ”. อ่าน. 2(3): 224-226; มกราคม – มีนาคม 2553.

อาทิตย์ ศรีจันทร์. “A Clockwork Orange: ความเป็นมนุษย์และการสูญเสียสภาพความเป็นมนุษย์”. อ่าน. 3(4): 46-84; ตุลาคม – ธันวาคม 2554.

อิสริยะ ไพร์พายฤทธิ. “มหากาพย์ภูผามหานที: เส้นทางสู่เจ้ายุทธจักรของ ‘เฟิ่งเกอ’ ”. อ่าน. 3(1): 232-233; ตุลาคม – ธันวาคม 2553.

อุทัยวรรณ เจริญชัย. “Beyond chutzpah”. อ่าน. 1 (1): 134-141; เมษายน – มิถุนายน 2551.

วารสารวิชาการ (85 ชิ้น)

ไทยคดีศึกษา (สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) (19 ชิ้น)

(เก็บตั้งแต่ ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 [ต.ค. 2546 – มี.ค. 2547] ถึง ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 [เม.ย. – ก.ย. 2555])

กาญจนา เหล่าโชคชัยกุล. “เพราะว่า...เป็นมากกว่าแค่ ‘นิยาย’ บททดลอง ‘อ่าน’ และวิเคราะห์ปรากฏการณ์ความนิยมนิยายรักวัยรุ่น (Teenage Love Fictions and Related Phenomena)”. วารสารไทยคดีศึกษา. 8(1): 182-222; ตุลาคม 2553 – มีนาคม 2554.

เทียวจิตร พวงสมจิตร. “แนะนำหนังสือ ‘ความหลากหลายของชีวิต ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ธีรยุทธ บุญมี (แต่ง)’”. วารสารไทยคดีศึกษา. 3(1): 291-296; ตุลาคม 2548 – มีนาคม 2549.

_____. “วิจารณ์หนังสือ รัฐฉาน (เมืองไต): พลวัตของชาติพันธุ์ในบริบทประวัติศาสตร์และสังคมการเมืองร่วมสมัย”. วารสารไทยคดีศึกษา. 8(1): 249-274; ตุลาคม 2553 – มีนาคม 2554.

ธิบัติ บัวคำศรี “บทวิจารณ์หนังสือ เมืองสุพรรณบนเส้นทางเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ พุทธศตวรรษที่ ๘ ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๕”. วารสารไทยคดีศึกษา. 1(2): 238-259; เมษายน – กันยายน 2547.

นาริสา เดชสุภา. “แนะนำหนังสือ”. วารสารไทยคดีศึกษา. 6(2): 211-215; เมษายน – กันยายน 2552.

บาทัน อิ่มสำราญ. “วรรณกรรมคนพลัดถิ่น”. วารสารไทยคดีศึกษา. 5(1): 41-68; ตุลาคม 2550 – มีนาคม 2551.

วารุณี โอสธารมย์. “บทวิจารณ์ หนังสือทองทศชาติผ่านจิตรกรรม”. วารสารไทยคดีศึกษา. 1(1):260-281; ตุลาคม 2546 – มีนาคม 2547.

_____. “วิจารณ์หนังสือ Working in Women’s Archives Researching Women’s Private Literary and Archival Documents.”. วารสารไทยคดีศึกษา. 6(1):286-301; ตุลาคม 2551 – มีนาคม 2552.

วิไลลักษณ์ เมฆารักษ์. “แนะนำหนังสือ ‘คนไทย’ ไม่ใช่ ‘คนไทย’ แต่เป็นเครือญาติชาติภาษา รวมความรู้ ‘ไทยศึกษา’ ของ ‘ศาสตราจารย์สองแผ่นดิน’ เจีย แยนจง มหาวิทยาลัยยูนนาน”. วารสารไทยคดีศึกษา. 2(2): 275-278; เมษายน – กันยายน 2548.

ศุภารมย์ ประสาทแก้ว. “วิจารณ์หนังสือ พระราชชายาเจ้าดารารัศมี”. วารสารไทยคดีศึกษา. 9(2): 188-197; เมษายน – กันยายน 2554.

สหะโรจน์ กิตติมหาเจริญ. “ความคิดเรื่อง ‘ผู้ดี’ กับความเป็น ‘สุภาพบุรุษ’ ในทัศนะของศรีบูรพา การวิพากษ์และตอบโต้ของปัญญาชนชนชั้นกลางผ่านพื้นที่วรรณกรรม (The Concept of ‘Aristocracy’ and ‘Gentlemanliness’ from Sriburapha’s Perspective and Criticism and Rebuttal of the Middle-Class Intellectual in the Literary Space)”. วารสารไทยคดีศึกษา. 6(2): 108-140; เมษายน – กันยายน 2552.

สิโรตม์ ภินันท์รัชต์ธร. “วิจารณ์หนังสือ ‘งานช่างสมัยพระนั่งเกล้าฯ’ รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ชัย สายสิงห์”. วารสารไทยคดีศึกษา. 5(2): 197-205; เมษายน – กันยายน 2551.

สุรพงศ์ โสธนะเสถียร. “มุมมองการสื่อสารในพระราชนิพนธ์ ‘นายอินทร์ ผู้ปิดทองหลังพระ’”. วารสารไทยคดีศึกษา. 5(1): 1-40; ตุลาคม 2550 – มีนาคม 2551.

- _____. “หัวใจของพระราชนิพนธ์...พระมหากษัตริย์” (Essence of the Story of Mahajanaka). วารสารไทยคดีศึกษา. 7(2): 1-34; เมษายน – กันยายน 2553.
- อาสา อำภา. “แนะนำหนังสือ ‘วารสารฟ้าเดียวกัน – วิพากษ์ กอส.’ ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ เมษายน – มิถุนายน ๒๕๔๙ ธนาพล อีวสกุล และคณะ (บรรณาธิการ)”. วารสารไทยคดีศึกษา. 3(2): 250-259; เมษายน – กันยายน 2549.
- _____. “วิจารณ์หนังสือ ‘ศักราชกับประวัติศาสตร์กรรม ‘ความเป็นไทย’ เล่ม ๒ ยุค จอมพล สฤษดิ์ ถึงทศวรรษ ๒๕๓๐’”. วารสารไทยคดีศึกษา. 5(1): 178-221; ตุลาคม 2550 – มีนาคม 2551.
- _____. “วิจารณ์หนังสือ ‘คนเมือง: ประวัติศาสตร์ล้านนาสมัยใหม่ พ.ศ. 2317-2552’ ”. วารสารไทยคดีศึกษา. 8(2): 178-200; เมษายน – กันยายน 2554.
- อิสรา อุปถัมภ์. “วิจารณ์หนังสือ ประวัติ แนวความคิด และวิธีค้นคว้าวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะไทย”. วารสารไทยคดีศึกษา. 7(1): 197-205; ตุลาคม 2552 – มีนาคม 2553.
- Gamolporn Sonsri. “วิจารณ์หนังสือ Between Fires”. วารสารไทยคดีศึกษา. 2(1):281-300; ตุลาคม 2547– มีนาคม 2548.

ไทยศึกษา (สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) (15 ชิ้น)

(เก็บตั้งแต่ ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 [ก.พ. – ก.ค. 2548] ถึง ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 [ก.พ. – ก.ค. 2552])

- กิริติ ธนะไชย. “‘เสมออุมฤตโสจรสรง’ ขนบวรรณศิลป์และศาสตร์แห่งสุนทรีย์ในวรรณคดีสุโขทัยสมัยสุโขทัย”. วารสารไทยศึกษา. 4(1): 97-141; กุมภาพันธ์ 2551 – กรกฎาคม 2551.
- นัยนา ครุฑเมือง. “บทบาทของผู้หญิงในมิติของชนชั้นและสถานภาพทางเพศในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์”. วารสารไทยศึกษา. 1(2): 49-88; สิงหาคม 2548 – มกราคม 2549.
- บัวริน วังศิริ. “นิทานมุขตลกกับกระบวนการสร้าง ‘ตัวตน’ ลาวหลวงพระบาง”. วารสารไทยศึกษา. 2(2): 17-52; สิงหาคม 2549 – มกราคม 2550.
- พรธาดา สุวธวนิช. “ความรุนแรงในครอบครัวที่ผู้หญิงเป็นฝ่ายกระทำ: ศึกษาจากนวนิยายไทยตั้งแต่พุทธศักราช 2521-2545”. วารสารไทยศึกษา. 3(1): 89-110; กุมภาพันธ์ – กรกฎาคม 2550.
- _____. “‘แม่’ ที่หายไปในนวนิยายท้องถิ่นภาคเหนือ”. วารสารไทยศึกษา. 3(2): 91-101; สิงหาคม 2550 – มกราคม 2551.
- รุ่งตะวัน อ่วมอินทร์. “การเปลี่ยนแปลงของชนบทในวรรณกรรมของวัฒน์ วรรลยางกูร”. วารสารไทยศึกษา. 1(2): 125-149; สิงหาคม 2548 – มกราคม 2549.
- วิมลมาศ ปุจฉากุล. “ผู้ชายได้เปลี่ยนไป”. วารสารไทยศึกษา. 2(2): 9-16; สิงหาคม 2549 – มกราคม 2550.
- วิศิษฐ์ ปันทองวิชัยกุล. “มนต์เสน่ห์เรื่องกรรมใน The light of Asia ของเซอร์ เอ็ดวิน อาร์โนลด์”. วารสารไทยศึกษา. 1(2): 113-124; สิงหาคม 2548 – มกราคม 2549.
- สรณัฐ ไตลังคะ. “เรื่องสั้นคตินิยมสมัยใหม่กับการเปลี่ยนแปลงสังคมเมือง”. วารสารไทยศึกษา. 3(1): 9-42; กุมภาพันธ์ – กรกฎาคม 2550.
- สหะโรจน์ กิตติมหาเจริญ. “‘ความเป็นชาย’ ในวรรณคดีคำสอนผู้ชายและวรรณคดีเรื่องเอกของไทย”. วารสารไทยศึกษา. 2(2): 81-126; สิงหาคม 2549 – มกราคม 2550.

- สุภาณี พัดทอง. “ลิลิตกระบวนแห่พระกฐินพยุหยาตราทั้งทางสถลมารคแลชลมารค: ‘เสนอพระเกียรติกระษัตริย์สร้าง สืบฟ้าดิน เฉลอม’”. วารสารไทยศึกษา. 4(1): 143-177; กุมภาพันธ์ 2551 – กรกฎาคม 2551.
- เสาวณิต จุลวงศ์. “วรรณกรรมล้อแนวคิดหลังสมัยใหม่ของไทย”. วารสารไทยศึกษา. 3(2): 9-89; สิงหาคม 2550 – มกราคม 2551.
- อภิรักษ์ เกษมผลกุล. “‘สืบฟ้าสิ้นดินโชนสิ้นโคกคัลย’ ‘บุษารณะ’ กับศิลปะการดำเนินชีวิตของตัวละคร ในงานวรรณคดีนิทานของไทยสมัยรัตนโกสินทร์”. วารสารไทยศึกษา. 4(1): 155-199; กุมภาพันธ์ 2551 – กรกฎาคม 2551.
- อารียา หุตินทะ. “ภาพลักษณ์สังคมเมืองในเรื่องสั้นไทยร่วมสมัย ระหว่าง พ.ศ. 2534-2536”. วารสารไทยศึกษา. 3(1): 43-76; กุมภาพันธ์ – กรกฎาคม 2550.
- อุมารินทร์ ตูลารักษ์. “อัตลักษณ์แม่หญิงในวรรณกรรมลาวร่วมสมัยหลักการปฏิบัติชาติประชาธิปไตย ค.ศ. ๑๙๗๕”. วารสารไทยศึกษา. 2(2): 55-79; สิงหาคม 2549 – มกราคม 2550.

มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ) (28 ชิ้น)

(เก็บตั้งแต่ ปีที่ 20 ฉบับประจำภาคเรียนที่ 1-2 [2541] – ปีที่ 35 ประจำภาคเรียนที่ 1[2556])

- ตรีศิลป์ บุญขจร, ดร. “บ้านเก่า ของโซคซัย บันจิต: สำนักกวีไทยในกระแสโลกาภิวัตน์”. มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. 23 (ประจำภาคเรียนที่หนึ่งและสอง): 33-38; 2544.
- ถนอมนวล หิรัญเทพ. “ฟรานซ์ ฟานง กับ การล้มล้างอำนาจอาณานิคมทางความคิด”. มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. 29 (ประจำภาคเรียนที่ 1): 77-87; 2550.
- ธีรมน วงศาโรจน์. “กลเกมของ โลลิต้า นวนิยายที่ท้าทายกรอบและค่านิยม”. มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. 30 (ประจำภาคเรียนที่ 1): 67-72; 2551.
- นัทธนัย ประสานนาม. “ชีวิตแรงแค้นอันแสนอึดเฒ่าของเด็กๆ แห่งหมู่บ้านเควง-อีบุรี”. มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. 31 (ประจำภาคเรียนที่ 1): 111-116; 2552.
- พรธาดา สุวัธนวิช. “กระบวนทัศน์หลังอาณานิคมกับการวิจารณ์วรรณกรรมไทย”. มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. 26 (ประจำภาคเรียนที่ 2): 53-63; 2547.
- ภัทรขวัญ ทองเถาว์. “ภาพลักษณ์ของคนชายขอบในวรรณกรรมเยาวชน Image of Marginal people in Young-Adult’s Liteerature”. มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. 33 (ประจำภาคเรียนที่ 2): 91-104; 2554.
- ภัทรภรณ์ คำสือสาย, ดร. พรธาดา สุวัธนวิช และ สุวดี ภูประดิษฐ์. “กระบวนจินตภาพในเรื่องสั้นของบินหลา สันกาลาคีรี (The Imagery in Bin-la Sankalakiri’s Short Stories)”. มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. 33 (ประจำภาคเรียนที่ 2): 81-90; 2554.
- รพินทร คงสมบูรณ์. “นางนวลกับนวลแมวผู้สอนให้รักบิน วรรณกรรมสเปนที่เหมาะสมกับผู้อ่านวัย 8-88 ปี”. มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. 32 (ประจำภาคเรียนที่ 2): 93-98; 2553.
- วนิดา ขำเขียว. “บทวิพากษ์...อันเนื่องมาจาก ‘อมตะ’ ของวิลม ไทรน์มวาล”. มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. 22 (ประจำภาคเรียนที่ หนึ่งและสอง): 49-53; 2543.

- วัลลภา ไทยจินดา, ดร. “Passages เรียนภาษา ด้วยวิธีการสอนเพื่อการสื่อสาร”. *มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 30 (ประจำภาคเรียนที่ 1): 91-94; 2551.
- เวทิน ขาดิกุล, ดร. “ ‘ปรัชญาทรรศน์: พุทธปรัชญา ของศาสตราจารย์ วิทย์ วิศยเวทย์’ ”. *มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 33 (ประจำภาคเรียนที่ 2): 113-118; 2554.
- ศานติ ภัคดีคำ (ดร.). “การศึกษาเปรียบเทียบบทละครเรื่องอิเหนาไทย-เขมร The Comparative Study of ‘Inao’ In Thai and Khmer Versions”. *มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 33 (ประจำภาคเรียนที่ 2): 81-96; 2554.
- _____. “ตุ้มเตี้ยว: วรรณคดีเอกเขมร ผลงานออกญาสนธโรโวหาร (มุก) ที่พระปทุมเถระ (โสม) แก้วไข่มุก. TUM TEAV; MAJOR KHMER LITERATURE COMPOSED BY SANTHOR MUK AND EDITED BY BOTUMTHERA SOM”. *มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 34 (ประจำภาคเรียนที่ 1): 1-12; 2555
- สมเกียรติ คู่ทวีกุล. “ภาพสะท้อนชายรักร่วมเพศในนวนิยายในรอบสามทศวรรษ (พ.ศ. 2513-2543) การศึกษาศักยภาพ ข้อจำกัด และทางออกของนักเขียน ”. *มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 27 (ประจำภาคเรียนที่ 1): 136-145; 2548.
- สรพร เอี่ยมมงคลสกุล, ดร. “S’ APPROPRIER UNE LANGUE ÉTRANGÈRE DANS DER SITUATIONS ET DES DISPOSITIFS PLURIELS”. *มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 34 (ประจำภาคเรียนที่ 2): 103-106; 2555.
- สัญชัย สลักษณานนท์. “พจนานุกรมฝรั่งเศส-ไทยฉบับพระริ้วมา”. *มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 29(ประจำภาคเรียนที่ 2): 73-77; 2550.
- สุพัสชา เจนณะสมบัติ. “Fremdsprache Deutsch: Textkompatenz”. *มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 31 (ประจำภาคเรียนที่ 2): 81-84; 2552.
- _____. “บทวิจารณ์หนังสือ: Textsorten im Deutschalnd”. *มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 35 (ประจำภาคเรียนที่ 1): 73-78; 2556.
- โสวัตรี ณ ถกลาง, ดร. “วิถีแห่งดุลยภาพ (Gesture of Balance)”. *มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 30 (ประจำภาคเรียนที่ 1): 85-90; 2551.
- อภิชัย อารยะเจริญชัย. “แนวรบด้านตะวันตก เหตุการณ์ไม่เปลี่ยนแปลง”. *มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 32 (ประจำภาคเรียนที่ 1): 103-116; 2553.
- อัครา บุญทิพย์. “วิเคราะห์สุนทรภู์จากนิราศพระบาท”. *มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 26 (ประจำภาคเรียนที่ 2): 21-34; 2547.
- อุษาวดี เอกแสงศรี. “นวนิยายเชิงอภิปรัชญาของฝรั่งเศสในคริสต์ศตวรรษที่ 20”. *มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 26 (ประจำภาคเรียนที่ 1): 39-43; 2547.
- Anchalee Jansem. “Teaching ESL/EFL speaking and Listening”. *มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 33 (ประจำภาคเรียนที่ 2): 113-114; 2554.
- Prapaipan Aimchoo. “Literary Criticism and consciousness Raising”. *มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 33 (ประจำภาคเรียนที่ 2): 43-60; 2554.
- Sutassi Smuthkochorn. “Things Fall Apart”. *มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 31 (ประจำภาคเรียนที่ 1): 117-118; 2552.
- Supaporn Yimwilai, Dr. “IN SEARCH OF MOTHER’S GARDEN: THE PIONEERS OF ASIAN AMERICAN WRITERS การค้นหานักเขียนชาวอเมริกันที่มีเชื้อสายเอเชียในยุคเริ่มต้น”. *มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 34 (ประจำภาคเรียนที่ 2): 21-32; 2555.

Supattra Tongkalaya, Dr. “Language matters: A Guide to Everyday Questions about language”. มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. 31 (ประจำภาคเรียนที่ 2):85-88; 2552.

_____. “ABOUT LANGUAGE: TASKS FOR TEACHER OF ENGLISH”. มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. 34 (ประจำภาคเรียนที่ 1):101-104; 2555.

มนุษยศาสตร์สาร(วารสารคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) (13 ชิ้น)

(เก็บตั้งแต่ ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 [กรกฎาคม – ธันวาคม 2543- ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 [กรกฎาคม – ธันวาคม 2553])

กรรณิการ์ เล็กบุญญาลิน. “อ่านรัสเซียใน สงครามและสันติภาพ ของดออสตอย”. มนุษยศาสตร์สาร. 2 (2): 65-79; กรกฎาคม – ธันวาคม 2544.

ดวงพร พงษ์โสภณจิตร. “ฟรานซ์ คาฟกา (Franz Kafka): นักประพันธ์ผู้อัปโชค”. มนุษยศาสตร์สาร. 1 (2): 89-96; กรกฎาคม – ธันวาคม 2543.

ปจรรย์ สุทัศน์ ณ อยุธยา. “ภาพรวมของตำนานกรีก-โรมันในวรรณคดีฝรั่งเศสช่วงครึ่งแรกของคริสต์ศตวรรษที่ 20”. มนุษยศาสตร์สาร. 3 (2): 93-103; กรกฎาคม – ธันวาคม 2545.

พลสุข อาภาวัชรุตม์ ต้นพรหม. “พุทธธรรมในงานวรรณกรรมเยาวชน ของ ฌอร์จ ซองด์”. มนุษยศาสตร์สาร. 10 (2): 1-25; กรกฎาคม – ธันวาคม 2552.

วรางคณา ศิริวานนท์. “แนวคิดเรื่องผู้หญิงในเรื่องสั้นสองเรื่องของโวล์ฟกัง บอร์ชาร์ต”. มนุษยศาสตร์สาร. 9 (1): 38-49; มกราคม – มิถุนายน 2551.

วดีณี สุทธิวิภากร. “วาทกรรมของมิเชล ฟูโกต์ต่อสถานภาพและบทบาทสตรีไทยตามที่น่าสนใจในนวนิยายของคุณหญิงวิมล ศิริไพบูลย์”. มนุษยศาสตร์สาร. 10 (1): 1-16; มกราคม – มิถุนายน 2552.

สมพร วรรณสาร – วาร์นาโด. “วรรณกรรมอิงตำนานและวัฒนธรรมท้องถิ่นของ มาลา คำจันทร์”. มนุษยศาสตร์สาร. 4 (2): 20-36; กรกฎาคม – ธันวาคม 2546.

สยาม ภัทรานุประวัติ. “เวสสันดรปัญหา: การวิเคราะห์เชิงตรรกศาสตร์แนวพุทธ”. มนุษยศาสตร์สาร. 9 (2): 12-32; กรกฎาคม – ธันวาคม 2551.

สุพรรณ ทองคล้าย. “พระอัจฉริยภาพทางด้านกวีนิพนธ์ ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี”. มนุษยศาสตร์สาร. 4 (2): 1-19; กรกฎาคม – ธันวาคม 2546.

หทัยวรรณ ไชยะกุล. “ลักษณะเด่นในกวีนิพนธ์ของไพฑูรย์ พรหมวิจิตร Features of Paitoon Promvichit's Poems”. มนุษยศาสตร์สาร. 10 (1): 31-51; มกราคม – มิถุนายน 2551.

เหรียญ หล่อวิมล. “กำแพง เรื่องสั้นของ ฌอง ปอล ซาทร์”. มนุษยศาสตร์สาร. 2 (1): 72-93; มกราคม – มิถุนายน 2544.

_____. “เรื่องสั้นชื่อ ‘เด็กชายผู้ไม่เคยเห็นทะเล’ ของนักเขียนรางวัลโนเบลปี ค.ศ. 2008”. มนุษยศาสตร์สาร. 10 (2): 27-42; กรกฎาคม – ธันวาคม 2552.

อุบลรัตน์ พันธุมินทร์. “จะแล้โต จะใหญ่และสะกาด่าว้า ศรีธนญชัย (ฉบับพม่า)”. มนุษยศาสตร์สาร. 1 (2): 48-96; กรกฎาคม – ธันวาคม 2543.

มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ (วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น) (10 ชิ้น)

(เก็บตั้งแต่ ปี 28 ฉบับที่ 1 [มกราคม – เมษายน 2554]– ปี 28 ฉบับที่ 3 [กันยายน – ธันวาคม 2554])

จักรกฤษณ์ ดวงพัตรา. “บทแนะนำหนังสือ: เบ้งเฮ็ก ผู้ถูกกลืนทั้งเป็น”. มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ 28(3): 177-192; กันยายน – ธันวาคม 2554.

นันทกา สุธรรมประเสริฐ. “ว่าด้วยอัตลักษณ์ของ ‘คุณเปรม’ จากนวนิยายเรื่อง ‘สี่แผ่นดิน’”. มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ 28(3): 1-16; กันยายน – ธันวาคม 2554.

พรธาดา สุวัธนวิช. “นิทานศึกฤทธิ์”. มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ 28(3): 93-105; กันยายน – ธันวาคม 2554.

พรสวรรค์ สุวรรณธาดา. “แม่พลอยกับเฟมินิสต์” มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ 28(3): 51-72; กันยายน – ธันวาคม 2554..

มานะ นาคำ. “บทวิจารณ์หนังสือ การเป็นสมัยใหม่กับแนวคิดชุมชน”. มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ 28(1): 124-127; มกราคม – เมษายน 2554.

มารศรี สอทิพย์. “อารมณ์สะท้อนใจในนวนิยายเรื่องสี่แผ่นดิน”. มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ 28(3): 73-91; กันยายน – ธันวาคม 2554.

สุภิญญา ยงศิริ. “ความผูกพัน จงรักภักดีไม่เคยจางหายจากหัวใจชาวประชา ในเรื่องสี่แผ่นดิน”. มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ 28(3): 17-34; กันยายน – ธันวาคม 2554.

สุวิทย์ ธีรศาสตร์. “บทวิจารณ์หนังสือ ล่มสลาย: ไขปริศนาความล่มสลายของสังคมและอารยธรรม.” มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ 28(2): 208-214; พฤษภาคม – สิงหาคม 2554.

อนงค์ รุ่งแจ้ง. “พลังฝีมือในสี่แผ่นดิน”. มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ 28(3): 107-124; กันยายน – ธันวาคม 2554.

Orathai Piayara. “Si Phaendin and the Construction of the Female Gender Role”. มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ 28(3): 35-50; กันยายน – ธันวาคม 2554.

ภาคผนวกที่ 2

ตารางการสำรวจบุ๊กบล็อเกอร์ใน
เว็บไซต์บล็อกแก๊ง

ตารางเก็บข้อมูลบุ๊กบล็อกจากเว็บไซต์บล็อกแก๊ง ระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2555 – 31 มกราคม 2556

ลำดับ	ชื่อบล็อก	URL	ที่อยู่	ช่วงเวลาที่วิจารณ์			จำนวนงานวิจารณ์	ลักษณะการวิจารณ์					ลักษณะงานวรรณกรรม	สนับสนุน ความคิดเห็น	ใช้สื่ออื่น	ลักษณะ บล็อก	หมายเหตุ
				เริ่ม	ถึง	หมายเหตุ		บทวิจารณ์	ทัศนะวิจารณ์	วิธี	สั้น	ยาว	หมายเหตุ				
1	saranan	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=mooton&group=6	-	24/12/2554	19/9/2555		20	x				x		x		x	
2	phoneab	http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=phoneab&month=26-07-2012&group=8&gblog=33	ลพบุรี	23/10/2553	14/12/2555		105	x	x			ใช้คำโปรย ปกหนังสือ	x x	x		x	แยกการวิจารณ์ เป็นสำนักพิมพ์
3	*~Rabbit 19_Lunar -moon~*	http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=rabbit-ping19&month=30-06-2012&group=9&gblog=13	กรุงเทพ	3/5/2555	3/7/2555		12	x					x	x		x	วิจารณ์เฉพาะ หนังสือสำนักพิมพ์ แจ่มใส
4	~*Sing Praise*~	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=gipputu&group=9	-	12/1/2554	5/9/2555		21	x	x				x x x	x		x	

5	~:พุดน้ำ บุศย์:~	http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=tankrub	ปทุมธานี	16/1/2555	24/12/2555	146	X	X	ใช้คำโปรย ปกหนังสือ	X			X			X	บล็อกวิจารณ์ หนังสืออย่างเดียว
6	a00152	http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=shkshk&month=17-02-2012&group=5&gblog=23	-	29/11/2552	17/2/2555	20	X	X	ใช้คำโปรย ปกหนังสือ	X			X			X	
7	amy_de_alamode	http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=shamrock&month=02-05-2012&group=4&gblog=23	พระนครศรีอยุธยา	22/4/2550	2/5/2555	22	X	X		X	X		X	X		X	
8	Aneem	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=loveinamist&month=09-2012&date=09&group=1&gblog=1	สระบุรี	19/8/2555	23/12/2555	11	X	X		X			X			X	หนังสือวิจารณ์ ส่วนใหญ่มีการ วิจารณ์หนังสือ มากกว่าหนึ่งเล่ม
9	bite25	http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=bite25&month=18-01-2011&group=29&gblog=9	-	4/1/2554	24/2/2554	12	X	X		X	X		X	X		X	หยุด วิจารณ์ แล้ว
10	Burnburn	http://www.bloggang.com/viewblog.php?id=arsonist&date=03-01-2010&group=2&gblog=3	กรุงเทพ	7/12/2552	25/8/2555	12	X	X			X	X	X			X	หนังสือที่วิจารณ์ ส่วนใหญ่เป็น หนังสือ ภาษาอังกฤษ ต้นฉบับ

11	Emotion-P	http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=emotion-p&month=14-03-2012&group=9&gblog=70	กรุงเทพ	22/10/2552	29/11/2555	156	x	x	ใช้คำโปรยปกหนังสือ	x	x		x			x	แยกบล็อกนิยายไทยกับนิยายแปล
12	fayfena	http://www.bloggang.com/viewblog.php?id=fayfena&group=2	-	2/4/2549	6/12/2555	50	x	x		x	x	x	x			x	บล็อกวิจารณ์หนังสืออย่างเดียว
13	Froggie	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=froggie&month=09-2012&date=29&group=2&gblog=182	-	19/4/2554	3/12/2555	39	x	x				x	x	x		x	วิจารณ์เฉพาะนิยายแนวโรมานซ์ภาษาอังกฤษ
14	grappa	http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=a-wild-sheep-chase&month=12-09-2012&group=1&gblog=206	กรุงเทพ	12/9/2555	20/3/2548		x	x		x	x	x	x	x	x	x	รวมบทวิจารณ์หนังสือกับข่าววรรณกรรมในหน้าบล็อกเดียวกัน
15	i.am.Victor	http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=my-codename-v	กรุงเทพ	14/12/2552	25/12/2555	25	x	x		x	x	x	x			x	
16	jackfruit_k	http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=jackfruit-k	กรุงเทพ	21/5/2553	25/12/2555	164	x	x	x	x	x	x	x			x	บทวิจารณ์ส่วนหนึ่งเป็นการวิจารณ์หนังสือชุดและแยกบล็อกการวิจารณ์เป็นประเภทของหนังสือ
17	javee	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=javee&group=8	สมุทรปราการ	28/11/2553	28/2/2554	หยุดวิจารณ์แล้ว	16	x	x		x		x			x	

18	Jinglebell R.	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=jinglebellrock&group=3	กรุงเทพ	14/10/2554	23/12/2555	13	x	x			x	x		x					บล็อกการวิจารณ์หนังสืออย่างเดียว
19	kikako	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=greenteasoda&group=1	กรุงเทพ	7/1/2555	28/12/2555	28	x	x			x			x					x
20	Kitsunegari	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=i-nazg&group=3	กรุงเทพ	5/8/2548	30/12/2554	27	x	x			x			x					ปี 2555 เป็นการนำข้อมูลหนังสือมาเผยแพร่
21	m-e-e-n-a	http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=poopkapap&month=12-08-2012&group=13&gblog=15	ภูเก็ต	10/3/2555	13/12/2555	17	x	x			x	x		x	x				x
22	mydolphin	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=mydolphin&group=4	-	26/9/2554	2/1/2556	20	x	x			x			x					วิจารณ์หนังสือที่สร้างเป็นละครโทรทัศน์
23	narumoltama	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=narumoltama&group=1	โซล เกาหลี	2/5/1550	16/12/2555	79	x		x		x	x		x		x			วิจารณ์หนังสือแปลเป็นส่วนใหญ่
24	nikanda	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=nikanda&group=9	จันทบุรี	12/1/2551	13/11/2555	62	x		x		ใช้คำโปรยปกหนังสือ	x	x		x				x
25	nonnoiGiwGiw	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=intooneweb&group=5	กรุงเทพ	3/3/2551	8/8/2555	48	x		x		ใช้คำโปรยปกหนังสือ	x			x				x

26	o_pinP	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=aunt-owl&group=3	-	2/2/2552	15/11/2555	53	x	x		x	x		x				เน้นวิจารณ์ยาย แปลแนวโรมานซ์
27	papiyong y	http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=papiyong&month=11-08-2012&group=3&gblog=25	นครศรีธรรม ราช	14/9/2551	14/9/2555	12	x	x		x	x		x				x
28	peiNing	http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=peining&month=11-01-2011&group=15&gblog=32	กรุงเทพ	24/3/2550	10/9/2555	37	x		x	x	x		x				x
29	rainoflove	bloggang.com/viewdiary.php?id=rainoflove&group=14	นครปฐม	2/5/2552	3/12/2554	34	x	x		x			x				เน้นวิจารณ์ หนังสือของดวง ตะวัน
30	rosebay	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=ashashi&month=05-2008&date=25&group=3&gblog=16	นนทบุรี	11/6/2550	10/1/2555	25	x	x		x	x		x	x			x
31	Serverlus	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=a-lot-of-books&group=1		28/3/2555	30/12/2555	85	x	x		ใช้คำโปรย ปกหนังสือ	x	x		x			x
32	กล้วยาสี ขาว	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=dreamanotherdream&group=2	ขอนแก่น	12/6/2552	24/9/2555	86	x	x			x		x	x			x

33	คนขับซ่า	http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=amp-ato		15/8/2549	27/12/2555	187	X	X			X	X	X	X	X	X	วิจารณ์น้อยมาก
34	คุณหนูสายรุ้ง	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=rainbow-lover&group=2	-	1/12/2553	17/12/2555	16	X	X			X		X			X	
35	จิตหลอน	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=kamons&group=10	กรุงเทพ	3/3/2555	12/11/2555	23	X	X			X		X			X	
36	เชษฐภัทร	http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=chettapat&month=01-05-2012&group=32&gblog=29	-	16/5/2551	1/11/2555	30	X		X		X	X	X	X		X	
37	ถั่วฝักยาวสีขาว	http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=whitebean&month=30-09-2012&group=15&gblog=9	กรุงเทพ	20/9/2552	6/1/2556	48		X	X		X		X			X	บทวิจารณ์แบ่งเป็นหนังสือที่เจ้าของบล็อกอ่านในแต่ละเดือน
38	โทโมะจัง	http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=goldfish-p&month=14-12-2010&group=10&gblog=7	-	4/12/2553	22/1/2554	10	X	X			X	X		X		X	หยุดวิจารณ์แล้ว
39	นัทส์	http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=bookkii	กรุงเทพ	26/12/2547	1/12/2556	170	X	X		ใช้คำโปรยปกหนังสือ	X	X	X	X		X	
40	ปลาทองแก้มขี้	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=seranie&group=13	-	4/8/2552	18/8/2555	18	X	X			X		X	X		X	

41	ผู้สาวเมืองยศ	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=mybook&group=2	-	17/7/2548	11/1/2555		112	x	x	ใช้คำโปรยปกหนังสือ	x			x		x	
42	พายุสีเงิน	http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=akhira&month=09-07-2012&group=6&gblog=	กรุงเทพ	10/10/2550	9/7/2555		29	x	x	ใช้คำโปรยปกหนังสือ	x	x		x		x	
43	แพรวพัตรา	http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=satinrose&month=10-04-2012&group=5&gblog=20	-	15/8/2552	10/4/2555		18	x	x	ใช้คำโปรยปกหนังสือ	x	x		x		x	
44	ฟิลิเซียน่า	http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=philiciana		13/2/2552	24/12/2555		389	x		เจ้าของบล็อกเขียนคำโปรยนิยายเอง	x	x		x	x	x	
45	ภูเพีย	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=poopayear&group=5		17/6/2550	3/1/2556		121	x			x	x	x	x		x	
46	เมฆขรา	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=itsarawut&group=1	นครราชสีมา	23/10/2549	2/1/2556		185		x		x	x		x		x	

47	แม่ไก่	http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=maekai&month=16-10-2012&group=18&gblog=11	ลำปาง	17/9/2550	7/1/2556	283	x	x	x		x	x	x	x			x	
48	แมวน้อยคอยหวัง	http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=supachtra&month=30-06-2012&group=3&gblog=13	-	11/4/2553	30/6/2553	13		x	x		x			x			x	วิจารณ์เฉพาะ นิยายของ ภาคนิย
49	แม่วะเทมี๊ว ก้อย	http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=kikukoy&month=14-12-2011&group=3&gblog=16	-	28/9/2552	14/12/2554	16	x	x		ใช้คำโปรย ปกหนังสือ	x	x		x	x		x	
50	ยาคูลท์	http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=yum-cha&month=21-03-2012&group=23&gblog=52	-	9/12/2548	18/11/2555	769	x	x		เขียนคำโปรย รายนิยาย เอง	x	x		x	x	x	x	บทวิจารณ์ส่วน ใหญ่เขียนในช่วงปี 2549-2550
51	รินบุญญา	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=rinboonya&group=3	กรุงเทพ	5/6/2551	17/10/2555	47	x	x			x	x		x	x		x	25 ตอนเป็นการ นำเรื่องย่อนิทาน เวตาล 25 เรื่องมา โพสต์ ในวันที่ 21/11/2553

52	ลิปิการ์	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=dektalae&group=2	ญี่ปุ่น	3/6/2548	2/4/2555	210	X	X	ช่วงหลังมี การใช้คำ โปรย หนังสือ	X	X	X	X			X	
53	วิรติ	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=wirakarn&group=5	กรุงเทพ	8/6/2554	1/2/2555	12	X	X		X			X			X	
54	ศล	http://www.bloggang.com/viewblog.php?id=zol&group=3	กรุงเทพ	14/1/2550	3/12/2555	541	X	X		X	X	X	X			X	
55	ส้มแซ่ส้ม	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=somchaeim&group=37	กรุงเทพ	23/12/2550	8/4/2555	124	X	X	ใช้คำโปรย ปกหนังสือ	X	X	X	X			X	
56	สายลมที่ พร้าวไหว	http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=oddeyes&month=17-07-2012&group=2&gblog=20	กรุงเทพ	5/4/2551	2/12/2555	22	X	X	X	ใช้คำโปรย ปกหนังสือ	X		X	X		X	ผู้วิจารณ์จะ แนะนำ ข้อผิดพลาดจา การเขียน ให้กับนักเขียน หน้าใหม่
57	ส ว ร พัต ช่วง	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=multifarious-maker&group=8	สมุทรปราการ	6/2/2554	19/9/2555	29	X	X	ใช้คำโปรย ปกหนังสือ	X			X			X	
58	สาวน้อย ตามตะวัน	http://www.bloggang.com/viewblog.php?id=ploysupa&group=14	กรุงเทพ	14/8/2553	31/7/2555	10	X	X		X			X			X	
59	แสนดีคน ในพื้นที่	http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=leodana&month=07-06-2012&group=6&gblog	ภูเก็ต	2/6/2552	16/12/2555	19	X	X		X			X			X	

		18																
60	หวันยิหา	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=wanyiva&group=16	กรุงเทพ	25/12/2548	20/1/2556	148	X	X	ผู้เขียนมีพัฒนาการของการเขียนวิจารณ์	X	X	X	X	X			X	บล็อกที่เกี่ยวข้องกับหนังสือมีการแบ่งประเภทของหนังสือที่แนะนำ แต่ส่วนใหญ่เป็นนิยายไทยแนวรักโรแมนติก
61	หวานเย็นผสมโซดา	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=sweet-ice&group=12	นนทบุรี	1/11/2550	8/1/2556	380	X	X	X	ใช้คำโปรยปกหนังสือ	X	X	X	X	X		X	
62	เหมื่อนพระจันทร์	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=moon-toon&month=05-2011&date=04&group=13&gblog=22	นนทบุรี	27/5/2553	7/1/2556	97	X	X			X	X	X	X			X	
63	อ้อมกอดของความเหงา	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=thai-ain&month=10-2012&date=16&group=9&gblog=188		3/6/2553	16/10/2553	153	X	X	หยุดการวิจารณ์แล้ว		X		X	X	X		X	ผู้เขียนจะมีการทาสีที่บในส่วที่เป็นการ สบอเรื่องผู้ที่สนใจอ่านส่วนนี้สามารถใช้เคอร์เซอร์ลากเพื่ออ่านได้

64	JubJung	http://www.bloggang.com/viewblog.php?id=jubbland&date=18-04-2012&group=2&gblog=27	นครปฐม	16/6/2553	18/4/2555	27		x	x	ใช้คำโปรย ปกหนังสือ	x			x			x
65	normalization	http://www.bloggang.com/viewblog.php?id=inthetime&group=3	นนทบุรี	27/2/2554	6/9/2555	51	x		x		x	x	x			x	
66	MagicApple	http://www.bloggang.com/viewblog.php?id=magicapple&date=20-04-2007&group=11&gblog=8	สระบุรี	1/10/2549	15/4/2555	20		x	x			x	x				x
67	lalabel	http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=lalabel&month=05-04-2012&group=5&gblog=45	กรุงเทพ	2/6/2550	5/4/2556	46		x	x	ใช้คำโปรย ปกหนังสือ	x			x			x
68	prunelle la belle femme	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=prunelle&month=06-2011&date=30&group=12&gblog=26	เชียงใหม่ แพร่ ฝรั่งเศส	8/3/2553	25/2/2555	21		x	x	x	x	x			x		x
69	หมุย้อมสี่	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=piggie&month=08-2009&date=17&group=2&gblog=45	สุราษฎร์ธานี	22/11/2548	9/6/2555	57		x	x		x	x		x			x

70	vnd_daly	http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=vnd-daly&month=27-02-2012&group=1&gblog=16		9/2/2553	27/2/2555	15	x	x	ใช้คำโปรย ปกหนังสือ	x	x		x		x	
71	a murder suicide	http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=miserableindigo&month=22-10-2012&group=9&gblog=5		28/9/2555	26/1/2556	18	x	x	ใช้คำโปรย ปกหนังสือ	x	x		x		x	
72	โตขึ้นจะ กลายเป็น ยุ่ง	http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=wll-beloved&month=10-2012&date=27&group=2&gblog=1		27/10/2555	20/1/2556	13	x	x		x	x		x		x	
73	เด็กน้อยซี แย	http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=soulmate168&month=27-01-2012&group=4&gblog=106	กรุงเทพ	17/2/2550	27/1/2555	104		x	x		x	x	x		x	
74	Likar_nil	http://www.bloggang.com/viewblog.php?id=likar&group=5		23/6/2555	22/7/2555	27	x	x	ใช้คำโปรย ปกหนังสือ	x			x		x	รวิวิเฉพาะนียาย ของ "ดวงตะวัน"

ตารางเก็บข้อมูลบุ๊กบล็อกเกอร์หน้าใหม่จากบล็อกแก๊ง (1 ธันวาคม 2556 – 30 ธันวาคม 2556)

ลำดับ	ชื่อบล็อก	URL	ที่อยู่	ช่วงเวลาที่ยวิจารณ์			จำนวนงานวิจารณ์	ลักษณะการวิจารณ์						ลักษณะงานวรรณกรรม			สนับสนุนความคิดเห็น		ใช้สื่ออื่น				ลักษณะบล็อก		หมายเหตุ
				เริ่ม	ถึง	หมายเหตุ		บทวิจารณ์	ทัศนวิจารณ์	รีวิว	สั้น	ยาว	หมายเหตุ	นิยายไทย	นิยายต่างประเทศ/แปล	วรรณกรรมเยาวชน	อื่นๆ	มี	ไม่มี	เฟซบุ๊ก	ทวิตเตอร์	เว็บไซต์และอื่นๆ	book blog	อื่นๆ	
1	อุ้มสม	http://www.blogganng.com/mainblog.php?id=aumsom	ชลบุรี	11/11/2556	26/11/2556		153	X		X	X							X					X		ช่วงแรกของการเขียนวิจารณ์เป็นการแสดงความความคิดเห็นสั้นๆแต่ช่วงหลังมีการเขียนแสดงความความคิดเห็นที่ยาวขึ้น
2	คอเล่า	http://www.blogganng.com/mainblog.php?id=peekmai		24/1/2556	19/11/2556		33			X	X			X				X					X		เป็นบล็อกเพื่อการรีวิวหนังสืออย่างเดียว
3	นัทธ	http://www.blogganng.com/mainblog.php?id=bookkii		15/4/2556	26/9/2556		13	X	X	X			ใช้คำโปรยปกหนังสือ	X				X						X	
4	ชบาหลอด	http://chabalord.bloggang.com		15/4/2556	26/10/2556		13	X		X				X				X					X		

5	Sab Zab'	http://www.blogganng.com/mainblog.php?id=myicy&month=20-05-2013&group=12&gblog=7		9/12/2555	15/11/2556		45		X	X		ใช้คำโปรย ปกหนังสือ	X				X							แยกการวิจารณ์ หนังสือของ ผู้เขียนแต่ละคน
6	คุณหนูฤดี ร่อน	http://www.blogganng.com/viewdiary.php?id=colorfulday&month=03-2013&date=29&group=6&gblog=1		27/3/2556	19/11/2556		16		X	X		ใช้คำโปรย ปกหนังสือ	X	X			X						X	
7	I_am_umi	http://www.blogganng.com/viewprofile.php?id=iamumami&action=viewprofile	กรุงเทพ	30/6/2556	12/2/2556		22			X	X	ใช้คำโปรย ปกหนังสือ	X				X						X	
8	kunaom	http://www.blogganng.com/mainblog.php?id=kunaom		10/2/2556	18/11/2556		19		X	X			X				X						X	
9	ปีศาจ ความฝัน	http://www.blogganng.com/viewdiary.php?id=dream-devil&group=22	กรุงเทพ	13/7/2552	11/11/2556	กลับมา วิจารณ์ ใหม่	22		X	X		ใช้คำโปรย ปกหนังสือ	X	X			X							หยุดวิจารณ์ หนังสือในช่วง 1 กพ. 54 ถึง 17 เม.ย. 56
10	polyj	http://www.blogganng.com/mainblog.php?id=polyj	อุดร ดิตถ์	21/7/2556	22/11/2556		49		X	X		ใช้คำโปรย ปกหนังสือ	X	X			X						X	

17	prysang	http://www.blogganng.com/viewblog.php?id=prysang&date=08-11-2013&group=6&gblog=73		27/2/2552	11/11/2556		43		x		x	x	ใช้คำโปรย ปกหนังสือ	x	x			x				x	
18	ยาจินิคุจัง	http://www.blogganng.com/viewdiary.php?id=yakiniku&month=11-2013&date=06&group=1&gblog=10		17/12/2555	6/11/2556		18		x		x				x		x				x		บ ลั อ ก ข อ ง ส ำ นั ก พื ม พ์ วี เลิร้นและน้ำพุ
19	ณ พิชา	http://www.blogganng.com/viewblog.php?id=napicha&date=02-11-2013&group=2&gblog=11		13/7/2556	2/11/2556		11		x		x			x	x			x				x	
20	Lavinia	http://www.blogganng.com/viewdiary.php?id=lavi3ia&month=10-2013&date=17&group=3&gblog=28	กรุงเ ทพ	26/11/2555	17/10/2556	กลั บ ม า วิจาร์ณอีก ครั้ง	26		x		x			x	x		x	x				x	หยุดวิจาร์ณช่วง เดือนพฤษภาคม 2554 และเพ็ง จ ะ ก ลั บ ม า วิจาร์ณ
21	หมาป่าเสรี		กรุงเ ทพ	29/6/2555	13/10/2556		11		x		x			x			x					x	

22	Zhivago	http://www.blogganng.com/mainblog.php?id=zhivago&month=17-09-2013&group=6&gblog=51	น ค ร ศรียรร มรรา ช	26/5/2549	17/9/2556		36		x		x													
23	กระปุกกลิ้ง	http://www.blogganng.com/viewdiary.php?id=krapookkling&month=08-2013&date=16&group=7&gblog=55	กรู้งเ ทพ	29/6/2549	16/8/2556	ก ลั บ ม า วิจารย์อีก ครั้ง	36		x		x			x	x		x	x						x
24	ดารีคามณี	http://www.blogganng.com/viewdiary.php?id=arcturus&month=09-2013&date=29&group=4&gblog=31		26/10/2548	29/9/2556		30		x		x			x			x							x
25	pichayatana	http://www.blogganng.com/mainblog.php?id=pichayatana&month=13-09-2013&group=3&gblog=9	น น ท บุรี	9/9/2552	13/9/2556	ก ลั บ ม า วิจารย์อีก ครั้ง	29		x		x			x			x							มีส่วนที่วิจารณ์นวนิยายของโสภาคสุวรรณ (ส่วนนี้หยุดวิจารณ์แล้ว)และส่วนที่วิจารณ์นวนิยายของนักเขียนผู้อื่นที่กลับมาวิจารณ์ใหม่

31	นั่งมอร์มา ต่อเมล์	http://www.blogganng.com/viewblog.php?id=mormail&date=08-06-2013&group=9&gblog=10		4/4/2552	6/7/2556		12			X	X				X		X	X						X	
32	nubamju ng	http://www.blogganng.com/viewdiary.php?id=nubamjung&month=06-2013&date=12&group=1&gblog=15	นนท บุรี	15/11/2555 5	12/6/2556		14		X		X			X	X			X					X		
33	หวั่นไหว คล้ายเงา	http://www.blogganng.com/viewblog.php?id=tupp&date=03-12-2013&group=3&gblog=28		20/5/2552	28/5/2556		14		X		X			X	X			X					X		
34	MonkeyF ellow	http://www.blogganng.com/viewblog.php?id=tamlink&date=01-09-2013&group=2&gblog=88		17/5/2552	1/9/2556		87			X	X				X			X					X		

ภาคผนวกที่ 3

บทสัมภาษณ์นักวิจารณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์ : วโรส โรจนะ เว็บมาสเตอร์เด็กดี

ผู้สัมภาษณ์ : กรรณิการ์ ฌอนอมปัญญารักษ์ และ อรพินท์ คำสอน วันที่สัมภาษณ์ : 20 กุมภาพันธ์ 2555

สัมภาษณ์ที่ : บริษัทเด็กดีอินเตอร์แอคทีฟ จำกัด

ผู้ถอดเทป : กรรณิการ์ ฌอนอมปัญญารักษ์

ประวัติส่วนตัว

คุณวโรส โรจนะ จบการศึกษา

มัธยมศึกษาโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย

ปริญญาตรี วิศวกรรมศาสตร์ คอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปริญญาโท คณะพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พื้นฐานด้านการอ่าน

ชอบอ่านนิยาย หนังสือทุกประเภท ซึ่งหนังสือนิยายที่ชอบอ่านเป็นแนวสืบสวนสอบสวน การตูนที่เกี่ยวกับประวัติคนสำคัญ โดยที่ทางครอบครัวสนับสนุนให้อ่าน และตนเองได้ขวนขวายหาความรู้โดยเฉพาะช่วงมัธยมปลายที่ตนเองอ่านหนังสือที่เกี่ยวกับการทำเว็บเป็นหลัก ทั้ง Text ภาษาต่างประเทศ เนื่องจากตนเองตั้งใจที่จะเรียนต่อทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ คอมพิวเตอร์อยู่แล้ว จึงคิดว่าจะหาความรู้ก่อน ทดลองก่อนเพื่อที่เมื่อไปเรียนแล้วจะได้นำไปต่อยอดด้วย โดยที่ความรู้ในการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ของเด็กดีในช่วงที่ก่อนจะเข้ามหาวิทยาลัยเป็นสิ่งที่ตนเองเรียนรู้อยู่เอง เพราะทางโรงเรียนยังไม่มีการสอนทางด้านนี้

การก่อตั้งเว็บไซต์เด็กดี

ในการทำเว็บไซต์เด็กดีตนเองได้เขียนโครงการในกระดาษและส่งให้เพื่อนที่เรียนในห้องที่สนใจ จนได้กลุ่มที่จะร่วมทำสี่คน แต่ละคนก็แยกย้ายไปอ่าน Text ในห้องสมุดหรือเว็บไซต์ต่างประเทศ โดยที่อาศัยหนังสือการทำเว็บไซต์จากห้องสมุดโรงเรียนสวนกุหลาบที่มีอยู่มากในขณะนั้น โดยตนเองและเพื่อนๆ ได้ทดลองฝึกถูกกันเองไม่มีผู้ให้คำแนะนำ โดยที่เว็บไซต์ทำเสร็จในวันที่ 31 ธันวาคม 1999 เพราะว่าเสร็จในวันนั้น ซึ่งตนเองและเพื่อนๆ อยากให้เว็บไซต์เสร็จก่อนหน้าวันปีใหม่ต้องใช้เวลาลองผิดลองถูกและไม่อยากให้เสร็จข้ามปีและเมื่อทำเว็บไซต์เสร็จในวันนั้นก็เปิดเลย

มีแรงบัลดาลใจอะไรในการทำเว็บไซต์เด็กดี

ตนเองไม่มีแรงบัลดาลใจในการทำเว็บเด็กดี แต่ว่าในช่วงนั้นขาดพื้นที่ของวัยรุ่นในโลกออนไลน์ เนื่องจากในช่วงเวลานั้นมีเว็บไซต์ไม่กี่แห่ง สนุก พันทิป ทรูชา ตนเองและเพื่อนจึงคิดว่าจะทำเว็บที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น ซึ่งขณะนั้นยังไม่รู้จักผู้ทำเว็บไซต์ พันทิป สนุกหรือทรูชาว่าเป็นใครด้วยซ้ำ และเว็บไซต์เหล่านี้ไม่มีพื้นที่ให้เด็กสนุกเป็นเว็บไซต์ที่เกี่ยวกับข่าว ส่วนพันทิปเมื่อถามเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเด็กไม่มีใครตอบได้ หรือตอบแบบที่ไม่เข้าใจวัยรุ่น จึงคิดว่าจะทำเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น

ทำไมถึงเชื่อมั่นว่าเว็บไซต์เด็กดีจะประสบความสำเร็จ

การประสบความสำเร็จของเว็บไซต์เด็กดี เมื่อตอนที่ตนเองเขียนแผน ตนเองเชื่อว่าเว็บไซต์จะประสบความสำเร็จได้เนื่องจากหนึ่ง ไม่มีใครทำในส่วนนี้ และสองมีการโปรโมทบอกต่อเพื่อนๆ บอกต่อกัน แต่ไม่ได้คาดหวังว่าจะเป็นธุรกิจใหญ่โตในขณะนี้ ในช่วงแรกวัยรุ่นรู้จักเว็บไซต์เด็กดีจากการบอกต่อ กันการที่เว็บไซต์เด็กดีเป็นที่รู้จักในวัยรุ่นอย่างรวดเร็ว เพราะว่าเว็บไซต์เด็กดีเป็นเว็บเดียวที่เกี่ยวกับวัยรุ่น และไม่มีเว็บไซต์ใดที่จะเข้ามาทดแทนได้ และยังเป็นพื้นที่ให้วัยรุ่นเข้ามาแสดงความคิดเห็นความสามารถ เมื่อวัยรุ่นเข้ามาถูกใจจึงบอกเพื่อนต่อ เป็นการโฆษณาเว็บไซต์เด็กดีไปด้วย และทางโรงเรียน

สวนกุหลาบวิทยาลัยให้การสนับสนุน เมื่อมีนิตยสารหรือสื่อมาสัมภาษณ์นักเรียนคุณครูแนะแนวจะแนะนำให้มาสัมภาษณ์ตนเองเป็นการประชาสัมพันธ์ไปด้วย และโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยยังเปิดให้นักเรียนโทรเข้ามาใช้อินเทอร์เน็ตของโรงเรียนได้ ซึ่งถือว่าเป็นโรงเรียนแห่งแรกๆ เปิดให้นักเรียนใช้อินเทอร์เน็ตของโรงเรียนจากที่บ้าน

ระบบการสื่อสารโดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตที่ยังไม่ทันสมัยเท่าปัจจุบันมีผลต่อการทำงานของเว็บไซต์เด็กดีหรือไม่

การที่ระบบสื่อสาร อินเทอร์เน็ตในช่วงเวลาที่เว็บไซต์เด็กดีเปิดให้บริการยังไม่รวดเร็วและแพร่หลายอย่างในปัจจุบัน ส่งผลต่อการดำเนินการของเว็บไซต์เด็กดีในช่วงแรกที่ทำให้เด็กดีโตแบบค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งผู้ที่ร่วมก่อตั้งเว็บไซต์เด็กดีเป็นนักเรียนจึงไม่มีการอื่นนอกจากการเรียนและทำเว็บไซต์ด้วย จึงสามารถค่อยๆ พัฒนาเว็บไซต์

การแบ่งหน้าที่ของผู้ร่วมก่อตั้งเว็บไซต์เด็กดี

ในเริ่มต้นที่วางแผนงานตนเองมีหน้าที่ดูแลเรื่องบทความ เนื้อหา มีเพื่อนสองคนที่เขียนโปรแกรมและอีกหนึ่งคนออกแบบ ส่วนตนเองออกแบบโปรแกรม**Writer** ปัจจุบันดูเรื่องการเขียนโปรแกรมของบริษัท

ประวัติเว็บไซต์เด็กดี

เว็บไซต์เด็กดีก่อตั้ง 31 ธันวาคม 2542 โดยมีผู้ก่อตั้งสี่คนซึ่งรวมถึงตนเองด้วยซึ่งเป็นเพื่อนร่วมชั้นเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย เริ่มทำเว็บไซต์ชื่อว่าเด็กดีดอทคอม โดยมีแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับทุกเรื่องของวัยรุ่น เรื่องการศึกษา เว็บไซต์ให้วัยรุ่นมาพูดคุย ปรึกษาปัญหา และเป็นเวทีให้วัยรุ่นได้แสดงความคิดเห็น เดิมมีชื่อว่า **story** ความตั้งใจในการเปิดส่วนนี้เพื่อเป็นการแบ่งปันเรื่องราว เรื่องสั้นของวัยรุ่น ไม่ได้คิดว่าจะพัฒนาเป็นการเขียนนิยายที่พิมพ์ออกขายเป็นเล่มเช่นในปัจจุบัน วัตถุประสงค์ที่สำคัญคือให้วัยรุ่นได้แสดงออก โดยที่ตนเองเป็นคนเริ่มต้นให้มีการนำเรื่องนิยายมาโพสต์ในเว็บไซต์ และตนเองเป็นคนออกแบบโปรแกรมหน้า **Writer** และดูแลหน้า**Writer**เอง ในช่วงต้นที่ทำ **story** ตนเองได้บอกต่อกับเพื่อนๆ ส่วนใหญ่เป็นการบอกต่อแบบปากต่อปากให้ส่งเรื่องมาลงที่เว็บไซต์เด็กดี โดยที่ช่วงแรกให้ส่งเรื่องมาที่อีเมลของตนเอง และตนเองจะนำเรื่องลงในเว็บไซต์ซึ่งตนเองจะลงเรื่องทั้งหมดโดยที่ไม่ได้มีการรีไรต์ตัดออก แต่จะมีบางเรื่องที่ไม่ได้ลง เช่นเรื่องที่แต่งมาเพื่อใส่ร้าย ว่ากล่าวผู้อื่น นำเรื่องเพื่อนในห้องเรียนมาเปิดเผย ส่วนเรื่องแนวต่างๆ จะลงทั้งหมด เนื่องจากถือว่าเป็นแนวที่หลากหลาย ซึ่งแต่ละแนวเป็นแนวที่วัยรุ่นชื่นชอบแตกต่างกันออกไป เมื่อถามว่าคุณวโรสทำหน้าที่เป็นบรรณาธิการในการคัดเลือกเรื่องที่ลงหรือไม่ คุณวโรสมองตนเองว่าเป็นผู้กรอกข้อมูลในคอมพิวเตอร์มากกว่า เนื่องจากตนเองไม่ได้เปลี่ยนแปลงเรื่องราวเนื้อหาเลย ได้รับเรื่องมาอย่างไรก็นำข้อมูลใส่ลงไปทั้งหมด จะคัดเรื่องที่ไม่เหมาะสมออก จากการลงนิยายในหน้า **story** ในเว็บไซต์เรื่องแรกที่ลงมี 70 ตอน และได้ตีพิมพ์เป็นหนังสือชื่อเรื่อง ผลที่ได้จากการเปิดให้มีการลงนิยายในหน้า **story** ของเด็กดีสองปี มีนิยายที่ลงไปแล้วหลายร้อยเรื่อง ยังมีส่วนที่ตนได้รับมาและเองยังไม่ได้ลงอีกเป็นร้อยเรื่อง

ทำไมเวลาเพียงสองปีมีผู้ส่งนิยายเข้ามาลงในเว็บไซต์เด็กดีเป็นจำนวนมากขนาดนี้

เนื่องจากวัยรุ่นต้องการที่จะแสดงออก จากการพูดคุยกันก็พบว่าเด็กนักเรียนก็เขียนนิยายใส่กระดาษส่งให้เพื่อนในห้องเรียนอ่านอยู่แล้ว และเมื่อมีระบบนี้แล้วแทนที่เพื่อนจะขอดูทีละคนก็มาอ่านในเว็บไซต์ได้พร้อมๆ กัน วัยรุ่นที่ต้องการแสดงออกเมื่อนำนิยายมาลงที่เว็บไซต์เด็กดีมีคนเข้ามาอ่านจริง ซึ่งรู้ได้จากการที่มีระบบการนับผู้เข้าชม และระบบฟีดแบ็คคือ การที่มีผู้เข้ามาอ่านแล้วเขียนคอมเมนต์กลับ นักเขียนเองมีความภูมิใจที่งานเขียนของตนเองมีคนอ่านและติชมเพื่อจะพัฒนางานเขียนของตนเอง

จากปัญหาที่ตนเองไม่สามารถลงนิยายที่ส่งเข้ามาลงในหน้า **story** ได้ทัน ตนจึงใช้เวลาในช่วงปิดเทอมระหว่างที่จะขึ้นปีสองหนึ่งเดือนในการศึกษาโปรแกรมที่จะให้ผู้เขียนนิยายสามารถลงนิยายได้เองโดยไม่ต้องผ่านตนเอง และตนเองได้สร้างโปรแกรม**Writer**เป็นโปรแกรมแรกของตนเองเขียนขึ้นมาในเด็กดี และตนเองได้เมลไปแจ้งผู้ที่ตนเองยังไม่ได้ลงนิยายเพื่อที่จะบอกว่าอีกหนึ่งเดือนจะมีระบบที่สามารถลงนิยายได้ด้วยตนเองและเมื่อโปรแกรมเสร็จก็ส่งเมลแจ้งไปอีกครึ่งหนึ่ง และมีผู้ที่ทยอยลงนิยายของตนเองในโปรแกรมใหม่นี้ ระบบการลงนิยายในหน้า**Writer**ปัจจุบันนี้ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากที่เริ่มสร้าง โดยที่หมวดหมู่ของวรรณกรรมที่แบ่งในหน้า **Writer** ของเด็กดีไม่ได้แบ่งตามหลักวรรณกรรม หากแบ่งตามที่นักเขียน

เขียนงานเพื่อลงในเว็บไซต์ เช่นงานเขียนวันรุ่นที่มีแนวความรักหลายแบบ เรื่องเกมออนไลน์ ยึดแนวที่ผู้อ่านในเด็กดีและผู้ที่ยื่นนิยายเด็กดีเป็นหลัก

เนื่องจากคุณวโรรสดูแลในหน้าWriterของเด็กดีมาโดยตลอดเห็นความเปลี่ยนแปลงของนิยายออนไลน์ที่ลงในเด็กดีตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบันว่า การเปลี่ยนแปลงมองได้สองมิติ 1) ความนิยมแนวเรื่องนิยายที่เป็นไปตามสภาพของสังคม เช่นสมัยก่อนที่เด็กไทยนิยมอ่านการ์ตูนตาหวานญี่ปุ่นนวนิยายก็จะออกมาเป็นรูปแบบการ์ตูนตาหวานแต่เปลี่ยนจากรูปภาพเป็นตัวอักษร เมื่อนิยายแอโรพอดเตอร์เป็นที่นิยมแนวการเขียนแบบโรงเรียนเวทมนตร์ก็มีหลากหลายมาก ต่อมาเป็นแนวเกาหลี นักร้อง ซูเปอร์สตาร์เกาหลีเป็นที่นิยมเป็นเรื่องเกี่ยวกับการไปเรียนแลกเปลี่ยนที่เกาหลี และต่อมาเป็นแนวที่ละครที่เข้ามาซึ่งเป็นแนวที่ตนเองไม่ชอบเท่าไรซึ่งเป็นแนวนำผู้หญิงไปกักขัง แก๊งค์ แนวตบจูบ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้สะท้อนความสนใจและความนิยมของคนในสังคม 2) เรื่องที่เกี่ยวกับธุรกิจด้านการพิมพ์หนังสือ เนื่องจากในช่วงแรกที่สำนักพิมพ์ยังรับพิมพ์นิยายออนไลน์ไม่มาก แต่เมื่อมีการพิมพ์นิยายออนไลน์ออกขายและขายดี เนื่องจากมีผู้อ่านออนไลน์ตามไปซื้อนิยายอ่าน จึงมีสำนักพิมพ์กว่า 30 สำนักพิมพ์ที่เข้ามาเลือกนิยายออนไลน์ที่ลงในเด็กดีโดยเฉพาะ บางเรื่องเมื่อลงในเด็กดีเพียงเพียงชั่วโมงจะมี บ.ก.เข้ามาเลือกจองเพื่อตีพิมพ์ (ช่วงเวลา 5 ปีที่แล้ว ช่วงเวลาเดียวกับที่สำนักพิมพ์แจ่มใสกำลังเป็นที่นิยมมาก) แต่เมื่อมีการตีพิมพ์นิยายออนไลน์เป็นจำนวนมาก บางสำนักพิมพ์ที่ไม่ได้ใส่ใจในด้านคุณภาพของงานมากนักคือเมื่อนำต้นฉบับออนไลน์ที่ได้มาลงตีพิมพ์ โดยที่ไม่ได้มีการตรวจสอบงานที่ออกมาไม่มีคุณภาพ ทำให้แฟนที่ติดตามไม่ซื้องานของสำนักพิมพ์เหล่านี้ และสำนักพิมพ์เหล่านี้ก็ปิดตัวลงไปเรื่อยๆ เหลือสำนักพิมพ์ที่เข้มแข็งเพียงไม่กี่แห่ง และนักเขียนหน้าเก่าของแต่ละสำนักพิมพ์มีจำนวนมาก ทำให้นักเขียนหน้าใหม่ที่จะเขียนนิยายออนไลน์เพื่อตีพิมพ์ได้ยากขึ้น

ทิศทางของวรรณกรรมออนไลน์ วรรณกรรมออนไลน์เป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความนิยมของสังคมในช่วงนั้น ปัจจุบันนวนิยายเปลี่ยนจากที่เขียนแบบจากละครมาเป็นแนวเกมออนไลน์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้รับอิทธิพลมาจากสื่อต่างๆ ตนเองไม่ได้มองว่าแนวใดจะเป็นที่นิยมในอนาคต เมื่อมีเรื่องใดที่เป็นที่นิยมก็จะเป็นแนวที่นำมาเขียนนิยาย

การเขียนนิยายออนไลน์ในเด็กดีจะหยุดเขียนเมื่อวัยรุ่นมีอายุมากขึ้น มีภาระการเรียนที่มากขึ้น ตนเองคิดว่าไม่ใช่เด็กเพียงเท่านั้นที่เมื่อเขียนนิยายออนไลน์ประยะหนึ่งแล้วจะเลิก แม้แต่ผู้ใหญ่ที่เขียนมาระยะหนึ่งแล้วยังไม่ประสบความสำเร็จหรือได้ทำในสิ่งที่ตนเองต้องการทำ เช่นการได้ตีพิมพ์เป็นที่รู้จักแล้วก็จะเลิกเขียน ซึ่งเป็นทั้งเด็กและผู้ใหญ่ แต่มีเด็กที่เขียนนิยายออนไลน์แก้ไขเป็นเวลา 5 ปี แล้วได้ตีพิมพ์ก็มี ตนเองมองว่าการเขียนนิยายออนไลน์เป็นโอกาสของทุกคน และปัจจุบันแนวโน้มของทุกสิ่งจะมาทางด้านดิจิทัล อินเทอร์เน็ตและสิ่งที่จะเข้ามามีบทบาทที่สำคัญคือโทรศัพท์มือถือซึ่งจะเป็นสิ่งที่สนับสนุนการอ่านนิยายออนไลน์ให้ไปสะดวกยิ่งขึ้น การอ่านหนังสือจากโทรศัพท์มือถือเป็นอีกช่องทางหนึ่ง นอกจากอีเมลหรือเครื่องอ่านหนังสือดิจิทัล ทำให้มีการเข้ามาอ่านนิยายออนไลน์มากขึ้น การที่เทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยจะทำให้นิยายออนไลน์สามารถไปถึงผู้อ่านได้มากขึ้นและผู้อ่านสามารถเข้าถึงนิยายออนไลน์ ตนเองเห็นว่านิยายออนไลน์จะเข้าถึงคนมากขึ้นและแต่ละคนจะใช้เวลาในการอ่านนิยายออนไลน์บนอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ เหล่านี้ ตนเองมั่นใจว่าจะมีผู้อ่านนิยายออนไลน์เพิ่มมากขึ้น แต่แนวการเขียนนิยายนั้นเป็นไปตามยุคสมัย

ความแตกต่างระหว่างวรรณกรรมโลกลายลักษณ์กับโลกเสมือน ตนเองคิดว่าวรรณกรรมทั้งสองแบบนี้ไม่แตกต่างกัน เพราะวรรณกรรมที่อยู่ในออนไลน์ก็จะตีพิมพ์เป็นหนังสือด้วย และมองว่าวรรณกรรมออนไลน์นั้นเปิดให้มีแนวที่หลากหลายมากขึ้น ในอดีตการที่นิยายจะตีพิมพ์ออกมาหนึ่งเล่มนั้น บ.ก. ต้องมั่นใจว่าหนังสือต้องขายได้ โดยใช้ประสบการณ์ของตนเองในการพิจารณาหรือแนวทางของหนังสือที่เคยตีพิมพ์แล้วประสบความสำเร็จ แนวของหนังสือที่ตีพิมพ์ออกมาจึงเป็นแบบเดิมๆ เพราะหากพิมพ์หนังสือแนวใหม่แล้วไม่ประสบความสำเร็จก็จะขาดทุนเอง เมื่อเกิดนิยายออนไลน์ แนวการเขียนนิยายมีมากขึ้น เพราะได้มีการทดสอบบนโลกออนไลน์แล้วว่าประสบความสำเร็จ เมื่อประสบความสำเร็จบนออนไลน์ได้นำไปตีพิมพ์ก็จะประสบความสำเร็จเป็นวรรณกรรมลายลักษณ์เช่นเดียวกัน และสำนักพิมพ์ที่ไม่เคยนำนิยายออนไลน์มาตีพิมพ์ ก็นำแนวเรื่องที่นิยมในออนไลน์ออกตีพิมพ์เช่นเดียวกัน และเมื่อมีการอ่านนิยายออนไลน์ทำให้เด็กอ่านหนังสือเพิ่มขึ้นและเด็กซื้อหนังสือเพิ่มขึ้น สำนักพิมพ์ต่างๆ ก็พิมพ์นิยายแนวที่เด็กนิยมมากขึ้น ตนเองไม่ได้มองว่าเป็นวรรณกรรมที่อยู่ในแบบ

ออนไลน์หรือออฟไลน์ แต่มองว่ามีผู้บริโภคที่เพิ่มมากขึ้นและแนวโน้มนั้นมียากหลายขึ้น นิยายจะอยู่บนโลกออนไลน์หรือออฟไลน์ได้ทั้งนั้น

นิยายออนไลน์ในเด็กดีสร้างปรากฏการณ์ต่อวงการหนังสืออย่างไร เว็บไซต์เด็กดีเป็นส่วน **Writer** เป็นอันดับหนึ่งของประเทศ มีผู้เข้ามาเปิดวันละประมาณสองล้านหน้าต่อวัน โลกออนไลน์ส่งผลต่อการอ่านหนังสือที่เพิ่มขึ้นของเด็กอย่างแน่นอน เพราะเป็นการนำมาให้อ่านในสื่อที่เด็กเสพอยู่ เด็กๆ จึงอ่านหนังสือเพิ่มขึ้นอย่างแน่นอน แนวนิยายหลากหลายเพิ่มมากขึ้น แนวนิยายที่เมื่อก่อนไม่กล้าตีพิมพ์ หรือแนวที่ตีพิมพ์แล้วไม่คนอ่านสามารถตีพิมพ์ได้ เพราะจากการที่ประสบความสำเร็จบนโลกออนไลน์ และเด็กที่เมื่อก่อนไม่อ่านหนังสือ เมื่ออ่านงานออนไลน์แล้วตามไปซื้อหนังสือนั้น

นอกจากเด็กที่เข้ามาอ่านนิยายออนไลน์ในเว็บไซต์เด็กดีแล้ว ผู้ใหญ่เข้ามาอ่านหรือไม่ ในเว็บไซต์เด็กดีส่วนที่มีผู้ใหญ่เข้ามามากที่สุดคือหน้า **Writer** เพราะผู้ใหญ่เข้ามาอ่านนิยายในหน้า **Writer** ซึ่งหน้า **Writer** ของเด็กดีมีแนวนิยายที่หลากหลาย และในเว็บไซต์เด็กดี(โดยรวม)มีผู้ใหญ่ที่เข้ามาโพสต์เขียนกระทู้ต่างๆ ทั้งการสนทนาเรื่องราวต่างๆ หรือมาเล่าประสบการณ์ในการเรียนคณะต่างๆ ซึ่งผู้ที่เข้ามาส่วนใหญ่เป็น เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยที่เป็นสมาชิกของเด็กดีตั้งแต่เรียนชั้นมัธยมศึกษาเมื่อเรียนมหาวิทยาลัยเข้ามาแบ่งปันประสบการณ์ของตนเองและความรู้ให้กับน้องๆ ในเด็กดี ส่วนในเรื่องการแพ้ชันการแต่งตัวจะเป็นวัยรุ่นเข้ามามาก และส่วน **Writer** จะมีผู้ใหญ่เข้ามาอ่านมากเช่นกัน เพราะนิยายในเด็กดีมีนิยายที่เป็นแนวละครแนวผู้ใหญ่มากขึ้น ข้อจำกัดของเด็กดีคือการแบนนิยายที่ไม่เหมาะกับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ทำให้เกิดเว็บไซต์นิยายออนไลน์ที่ลงนิยายที่ไม่เหมาะกับเด็กที่มีอายุน้อยกว่า 18 ปีขึ้นมามากแห่ง แต่วัยรุ่นที่เขียนนิยายออนไลน์จะลงนิยายของตัวเองในเว็บไซต์เด็กดีเป็นส่วนใหญ่ว่าเป็นเว็บที่มีคนเข้ามาดูมาก

เว็บไซต์เด็กดีเป็นเว็บไซต์ที่วัยรุ่นเข้ามาใช้มากที่สุด เว็บไซต์เด็กดีเป็นเว็บที่มีผู้เข้าใช้มากที่สุดเป็นอันดับสี่ของประเทศ ดังนั้นผู้ที่เข้ามาอ่านนิยายในเว็บไซต์เด็กดีย่อมจะมีจำนวนมากกว่า นักเขียนจึงอยากจะเขียนนิยายมาโพสต์ไว้ที่เว็บไซต์เด็กดีเพราะมีผู้เข้ามาอ่านเยอะ เว็บไซต์เด็กดีมีผู้เข้ามาชมแบบที่ไม่ซ้ำกันแปดล้านคนต่อเดือน

เว็บไซต์เด็กดีหน้า **Writer** มีทีมงานที่ทำงานด้านตรวจสอบและควบคุมการโพสต์ข้อความต่างๆ เว็บไซต์เด็กดีมีทีมงานที่เรียกว่า **web community** ทำหน้าที่ในการดูแลการลงข้อความ การลงนิยาย ซึ่งทีมงานนี้จะเข้าเวรดูแลการลงข้อความ นิยายที่ไม่เหมาะสม การดูแลในส่วนของ **web community** จะทำงานเจ็ดวันตั้งแต่หกโมงเช้าจนถึงตีหนึ่ง เว็บไซต์เด็กดีจะลบข้อความที่ไม่เหมาะสมในกรณีเว็บบอร์ด ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ง่ายและอยู่ในช่วงการทำงานหกโมงเช้าถึงตีหนึ่งจะใช้เวลาอย่างช้าที่สุดไม่เกินครึ่งชั่วโมง โดยมีสถิติที่เจ้าหน้าที่เคยทำได้ไม่เกินสิบนาที แต่ในส่วนที่เป็นนิยายเป็นส่วนใหญ่ที่ยากมากเนื่องจากนิยายมีหลายตอน การลงในตอนแรกๆ ไม่มีเนื้อเรื่องที่ไม่เหมาะสม แต่ในตอนทีลึกลับมีเนื้อเรื่องที่ไม่เหมาะสม ทำให้ทีมงานตรวจไม่พบ หรือนักเขียนลงรอบแรกไม่มีสิ่งผิดปกติ แต่นักเขียนกลับมาเขียนเพิ่มในทีหลัง กระบวนการตรวจสอบความไม่เหมาะสมของนิยายเป็นสิ่งที่ยากมาก ดังนั้น กระบวนการจึงต้องสร้างความเชื่อมั่นว่าเด็กดีไม่สนับสนุนให้มีการเขียนนิยายแนวที่ไม่เหมาะสม รุนแรง เพื่อให้มีผู้เข้ามาอ่านมากๆ เพราะหากภาพลักษณ์ของเด็กดีไม่ดี ส่งผลต่อสปอนเซอร์ที่จะเข้ามาลงโฆษณา เนื่องจากภาพลักษณ์ของเด็กดีไม่ดี ทางเด็กดีพยายามที่จะสื่อสารไปยังสมาชิกผู้ใช้เด็กดีให้เชื่อในเรื่องนี้ เพราะหากผู้ที่เข้าใช้เว็บไซต์เด็กดีเชื่อและแจ้งเข้ามา การทำงานของทีมงานจะง่ายขึ้น การตรวจสอบนิยายที่ไม่เหมาะสมจึงไม่ใช่เป็นเพียงตรวจสอบจาก **monitor** เท่านั้น แต่หากการให้ความร่วมมือและความเชื่อมั่นของสมาชิกเว็บไซต์เด็กดีด้วย ในช่วงแรกที่สมาชิกยังไม่มั่นใจว่าเว็บไซต์จะลบนิยายที่ไม่เหมาะสมออก เพราะคิดว่าต้องการให้มีผู้เข้ามาอ่านมากๆ จึงไม่แจ้งลบ แต่ในปัจจุบันเมื่อสมาชิกเข้าใจ เพราะเว็บไซต์ได้มีการประกาศณครั้งว่าเว็บไซต์ต่อต้านนิยายที่ไม่เหมาะสมจึงให้ความร่วมมือมากขึ้น กระบวนการในการตรวจสอบของเว็บไซต์เด็กดีเริ่มตั้งแต่เมื่อนักเขียนนิยายส่งนิยายมาลงในเว็บไซต์จะมีระบบให้คะแนนความเสี่ยง เมื่อนิยายเรื่องไหนถูกประเมินว่ามีความเสี่ยงมากจะถูกส่งเข้ามาที่หน้าจอของทีมงานและทีมงานจะเข้าไปตรวจสอบ ซึ่งคำที่กำหนดว่าเป็นคำต้องห้ามจะแสดงตัวใหญ่ขึ้นบนจอทีมงาน แต่ยังมีกรหลีกเลี่ยงของนักเขียนในการเว้นวรรคคำ แกล้งสะกดผิด ทำให้ระบบตรวจไม่พบ บทความที่มีผู้เข้าไปชมมากๆ จนผิดปกติ เจ้าหน้าที่มีหน้าที่เข้าไปดู และที่ห้ามคือบทความที่

ไม่มีเนื้อหาต้นฉบับที่อื่นมาโพสต์ไว้ เนื่องจากระบบไม่สามารถตรวจสอบได้ เด็กดีมีระบบดูแลตรวจสอบอยู่สามทางคือ การให้เจ้าหน้าที่ monitor ระบบตรวจสอบ และให้สมาชิกแจ้งเข้ามา

ส่วน Book of the month มีกระบวนการจัดการอย่างไร

ในส่วนนี้มีเจ้าหน้าที่ดูแล โดยที่บริษัทจะส่งจดหมายไปยังทุกสำนักพิมพ์ว่า ทางเว็บไซต์มีส่วนที่แนะนำหนังสือ และในแต่ละเดือนจะมีสำนักพิมพ์ส่งเรื่องมาให้ทีมงานพิจารณา หลักในการพิจารณาเลือกหนังสือของทีมงานคือ หนังสือเล่มนั้นเคยลงโพสต์ออนไลน์ในเด็กดีมาก่อน แล้วพิจารณาเลือกนักเขียนซึ่งอาจเป็นนักเขียนหน้าใหม่ และเปลี่ยนสำนักพิมพ์ไปในแต่ละเดือน

การสัมภาษณ์นักเขียนออนไลน์

ในปัจจุบันการสัมภาษณ์นักเขียนจะเป็นการสัมภาษณ์นักเขียนที่เว็บไซต์เลือกหนังสือมาเป็น Book of the month แต่หนังสือที่ไม่ได้ออนไลน์ในเด็กดีหรือหนังสืออื่นๆ จะมีช่องทางในการแนะนำในส่วนของแออ่านหนังสือ โดยที่เปิดให้อ่านหนังสือได้หนึ่งตอน หรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการแนะนำนักเขียน กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ

ประเด็นการสัมภาษณ์นักเขียน

ผู้สัมภาษณ์ทำงานด้านการสัมภาษณ์เป็นเวลาหลายปี ประเด็นที่สัมภาษณ์นั้นคงมีรูปแบบไม่ก้ำก๋อ หรืออาจจะมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมแล้วแต่ที่ผู้สัมภาษณ์และนักเขียนจะพูดคุยกัน โดยให้เป็นดุลยพินิจของผู้สัมภาษณ์ ในเว็บไซต์เด็กดีมีกอง บ.ก. ที่ทำหน้าที่ดูแลเว็บไซต์เด็กดี ทุกส่วนของเว็บไซต์เด็กดียกเว้นการศึกษามี บ.ก.ดูแลหนึ่งคน และในหน้าการศึกษามี บ.ก.ดูแลโดยตรงหนึ่งคน ซึ่งในส่วนที่สัมภาษณ์นักเขียนไม่ได้มีการแก้ไขจาก บ.ก.ที่ทำหน้าที่ดูแลโดยรวม

การเปิดให้มีการวิจารณ์นิยายเด็กดี

แต่เดิมการวิจารณ์เป็นเพียงคอมเมนต์ที่ผู้อ่านโพสต์ไว้ท้ายนิยาย แต่ทางเว็บไซต์เห็นว่าผู้เขียนควรได้รับการแนะนำที่ดี เพื่อที่จะนำไปปรับปรุงงานของตนเอง แต่เดิมจะมีผู้ที่เขียนคอมเมนต์ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแฟนอ่านนิยายของผู้เขียนจึงมีไม่กี่คนที่เข้ามาเขียนวิจารณ์ ซึ่งไม่มีประโยชน์มากนัก เด็กดีจึงคิดระบบการวิจารณ์นิยายที่แต่ละคนเขียนได้ครั้งเดียวและให้คะแนนด้วย และระบบยังให้ผู้เข้ามาอ่านงานวิจารณ์สามารถให้คะแนนการวิจารณ์ได้ หลักการของเว็บไซต์เด็กดีซึ่งเป็นสังคมของนักเขียนที่มีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างนักเขียนกับนักอ่าน การวิจารณ์จะทำให้นักเขียนในเด็กดีได้พัฒนาการเขียนนิยายของตนเอง

การสนับสนุนการเขียนนิยายของเว็บไซต์เด็กดี

เว็บไซต์เด็กดีมีบทความที่เกี่ยวกับเทคนิควิธีการเขียนนิยายในคอลัมน์ที่ชื่อว่า “เคล็ดลับนักเขียน” ซึ่งจะมีการลงบทความอาทิตย์ละหนึ่งบทความ ในบางอาทิตย์จะนำบทความจากกระทู้ที่ลงในเว็บไซต์เด็กดีที่ทีมงานเห็นว่ามีความน่าสนใจมาลง แต่ผู้เขียน บทความส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ของเว็บ

การเขียนบทความในเคล็ดลับนักเขียน ผู้เขียนได้เข้าไปศึกษาถึงปัญหาในการเขียนนิยายในเด็กดีหรือไม่

ในส่วนนี้นักเขียนต้องเข้าไปศึกษาปัญหาของการเขียนนิยายในเด็กดี และการอ่านหนังสือที่เกี่ยวกับการเขียนนิยาย รวมทั้งประสบการณ์ของผู้เขียนมาแบ่งปันให้กับนักเขียนนิยายในเด็กดี หรือให้มุมมองวิธีการจัดการปัญหาในการเขียนนิยายของผู้เขียนบทความ โดยที่ทางเว็บไซต์เด็กดีมีเป้าหมายที่จะพัฒนางานเขียนนิยายในเด็กดีให้ดีขึ้น และให้เปิดโอกาสให้กับนิยายที่ดีได้เผยแพร่ การสนับสนุนให้เกิดการเขียนงานที่ดีมีคุณภาพ จะทำให้เว็บไซต์เด็กดีมีเรื่องราวเนื้อหาให้เข้ามาอ่านเพิ่มมากขึ้น หากทางเว็บไซต์เด็กดีไม่สนับสนุนนิยายที่มีคุณภาพจะทำให้นิยายที่ไม่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับได้ง่ายมาเผยแพร่ จึงต้องกำจัดเรื่องที่ไม่ดีออกไปจากเว็บไซต์ของเด็กดีให้เร็วที่สุด

การตั้งทีมงานที่ดูแลเรื่องการเขียนนิยายในเด็กดีเป็นความตั้งใจของเว็บไซต์เด็กดี หรือเกิดจากการที่ผู้เข้ามาเขียนนิยายออนไลน์ในเด็กดีเรียกร้องให้มีการช่วยเหลือในด้านนี้

ตนเองคิดว่าแยกกันไม่ออก เนื่องจากได้ยื่นสิ่งที่เด็กเรียกร้องมาและเป็นสิ่งที่เว็บไซต์เด็กดีต้องพัฒนา ซึ่งผู้ที่มีหน้าที่เขียนคอลัมน์เคล็ดลับนักเขียนเป็นคนละคนกับฝ่ายที่ดูแลการแบนนิยายที่ไม่เหมาะสม

หลักเกณฑ์ในการแบนนิยายที่ไม่เหมาะสมเป็นสิ่งที่เว็บไซต์กำหนดหรือเป็นการขอความเห็นจากสมาชิกเด็กดี

การแบนนิยายนั้นต้องมีหลักเกณฑ์ที่แน่ชัด จะใช้ดุลยพินิจของผู้ทำงานน้อยมาก เนื่องจากความคิดเห็นของคนที่ทำางานตรงนี้มีหลายกลุ่มก็จะไม่เหมือนกัน ในบางกรณีผู้เขียนนิยายอาจคิดว่าเว็บไซต์น่าจะผ่อนปรนได้บ้าง หรือใช้พิจารณาญาณในการตัดสิน ซึ่งทางเว็บไซต์ใช้หลักเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ กระบวนการแบนนิยายของเด็กดี คือนิยายในหนึ่งเรื่องมีหลายตอน ถ้าหากเนื้อหาตอนใดไม่เหมาะสม ตอนนั้นจะถูกแบนไม่สามารถเปิดอ่านได้ แต่จะไม่แบนหมดทั้งเรื่อง หากนักเขียนต้องการให้ตอนนั้นเปิดอ่านได้ต้องแก้ไขข้อความหรือเนื้อหาไม่เหมาะสม และส่งคำร้องมาที่ทีมงาน เมื่อทีมงานพิจารณาแล้วว่าสามารถเผยแพร่ได้ ก็จะเลิกแบนในตอนนั้นๆ การแบนนิยายเป็นตอนๆ ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม เนื่องจากเกิดปัญหาว่า แต่เดิมการแบนนิยายเป็นการแบนทั้งเรื่อง แต่ผู้เขียนบางเรื่องเขียนนิยายหลายสิบตอน แต่เกิดปัญหาเพียงตอนเดียวก็ถูกแบนทั้งเรื่อง ทำให้อ่านไม่ได้ทั้งหมด จึงเปลี่ยนมาเป็นแบนตอนที่เนื้อหาไม่เหมาะสม และเรื่องที่โดนแบนหนึ่งตอนไม่มีสิทธิติดทำเนียบนิยายสีขาว และติดอันดับนิยายยอดนิยม นิยายเรื่องใดที่โดนแบนสามตอนจะถูกแบนไม่สามารถเข้าชมได้อีก ในส่วนของการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเด็กดีในการสร้างกฎเกณฑ์การแบนนิยาย ทีมงานนำคอมเมนต์ประเด็นต่างๆ ที่ผู้ใช้เว็บไซต์เด็กดีมาหามาตรฐานที่สามารถปฏิบัติได้ร่วมกัน หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการแบนนิยายที่ไม่เหมาะสมของเด็กดีค่อยพัฒนาขึ้นมาและไม่ได้เปลี่ยนแปลงมาสองปีแล้ว ในปีนี้หากเว็บไซต์ทำได้นั้นจะมีการพัฒนาระบบหน้าWriterเด็กดีใหม่ ให้ความทันสมัยมากขึ้น เนื่องจากระบบที่ใช้ในหน้าWriterไม่ได้เปลี่ยนแปลงมานาน ระบบที่จะรองรับการใช้งานของผู้ที่เข้ามาใช้งานที่เปลี่ยนแปลงไปก็จะมีมีการเปลี่ยนระบบในหน้าWriterในเร็วนี้

การให้เป็นนักวิจารณ์มีอาชีพของหน้าWriterเด็กดี

การให้เป็นนักวิจารณ์มีอาชีพจะมีระบบการมีผู้เข้ามาอ่านคำวิจารณ์แล้วเห็นด้วยจำนวนหนึ่งก็จะได้แต่งตั้งให้เป็นนักวิจารณ์มีอาชีพ

การพัฒนาหน้าWriter ในส่วนของนักเขียน

การพัฒนาหน้าWriterของเด็กดี นอกจากการพัฒนากระบวนการเพื่อสนับสนุนแล้ว ทางเด็กดียังจัดกิจกรรมเวิร์คช็อปเพื่อพัฒนานักเขียนร่วมกับสำนักพิมพ์แจ่มใสให้มีการเขียนนิยายและมีการคอมเมนต์จากนักเขียน และแน็ตก็มีการจัดกิจกรรมส่วนแนวทางในการดำเนินการในปีนี้มีส่วนที่เด็กดีเป็นผู้จัดทำ เพื่อสนับสนุนนักเขียนพัฒนาคุณภาพมากขึ้น

การมองพัฒนาการของหนังสือที่เป็นสองแนวทางคือ การทำหนังสือที่เป็นลายลักษณ์โดยที่ไม่เคยผ่านออนไลน์ กับหนังสือที่อยู่บนโลกออนไลน์แล้วมาเป็นลายลักษณ์อย่างไร

มองว่าไม่แตกต่างกัน เพราะในสมัยก่อนนักเขียนจะส่งผลงานของตนเองไปยังสำนักพิมพ์ต่างๆ เพื่อให้ได้ตีพิมพ์ ในปัจจุบันยังคงมีกระบวนการนี้อยู่ แต่บางคนเลือกที่จะออนไลน์แล้วผลงานของตนเองประสบความสำเร็จก็ได้รับตีพิมพ์ หรือเป็นการพิสูจน์ผลงานของตนเองก่อนที่จะได้รับการตีพิมพ์ ผู้ที่ลงนิยายออนไลน์มีโอกาสมากกว่า ทั้งการเขียนนวนิยายใหม่ที่ไม่มีใครเคยเขียนมาก่อนและได้ตีพิมพ์ เพราะสำนักพิมพ์เห็นว่าจะประสบความสำเร็จได้

อิทธิพลของหนังสือวรรณกรรมมีอิทธิพลต่องานเขียนบนโลกออนไลน์ในปัจจุบันหรือไม่

ตนเองเห็นว่าหนังสือเหล่านี้ไม่มีอิทธิพลต่อการเขียนงานบนโลกออนไลน์เท่าไร เพราะเด็กๆ ไม่อ่านหนังสือเหล่านั้นอยู่แล้ว สื่ออื่นๆ น่าจะมีอิทธิพลต่อเด็กมากกว่า เช่นเมื่อดูทีวี หรือออนไลน์มากก็จะได้รับอิทธิพลจากตรงนั้นมาก และเมื่อถามว่านิยายออนไลน์ส่งผลต่อหนังสือที่ตีพิมพ์อย่างไร ตนเองว่าควรถามสำนักพิมพ์ที่ตีพิมพ์นิยายจะเหมาะสมกว่า

คุณอรพินท์นักวิจัยโครงการอธิบายการทำงานของโครงการว่า โครงการฯ เคยสัมภาษณ์คุณวโรรส เมื่อสองปีที่ผ่านมานี้เนื่องจากโครงการเห็นประเด็นที่สำคัญในเด็กดีว่า เปิดพื้นที่ให้มีการเผยแพร่เนื้อหาของผู้เขียนโดยไม่จำกัด แต่มีประเด็นที่ถกเถียงว่านิยายในเด็กดีเป็นนิยายที่ไม่มีคุณภาพ ทำให้นิยายออนไลน์ในเด็กดีและนิยายในแบบเดิมนั้นแยกออกจากกันทั้งในด้าน แนวเรื่อง วิถีคิด การอ่านหนังสือ ในการวิจัยจึงสนใจประเด็นผู้ที่อยู่ตรงกลางทั้งสองส่วนนี้ เพื่อที่จะช่วยในด้านการเขียนของนักเขียนบนโลกออนไลน์ เมื่อนักเขียนเขียนนิยายไปในระยะเวลาหนึ่งแล้วจะเกิดปัญหาการสร้างเรื่อง วิถีเขียน และเมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวทำไมไม่กลับไปศึกษางานเขียนเก่าที่เป็นงานที่มีคุณภาพ ซึ่งนักเขียนออนไลน์ต้องการความช่วยเหลือ

จากนักเขียนที่มีคุณภาพ นักวิจารณ์มืออาชีพ แต่คนเหล่านี้ไม่ได้เข้ามาช่วยแก้ปัญหาด้านนี้ หากเราสามารถพัฒนานักเขียนกลุ่มนี้ก็จะสามารถพัฒนาคุณภาพงานเขียนนิยายออนไลน์ขึ้นมาทั้งระบบ เนื่องจากงานออนไลน์เป็นงานที่มีคนเข้ามาอ่านเป็นจำนวนมาก

คุณวโรส ทางเด็กดีถือว่าตรงนี้เป็นพันธกิจที่จำเป็นต้องทำ มีแนวทางใดหรือต้องใช้งบประมาณมากเท่าใดทางเด็กดีพร้อมที่จะทำในส่วนนี้ การวิจารณ์ภายในหน้านักเขียนเด็กดีที่ยังไม่เป็นระบบ ทั้งในตัวผู้วิจารณ์ที่ไม่ได้ทำงานในด้านการวิจารณ์ที่จริงจังและผู้เขียนไม่ได้มีเจตนาที่จะรับฟังการวิจารณ์เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขอย่างแท้จริง และปัญหาต่างๆ เหล่านี้ทำให้นักเขียนออนไลน์แม้ว่าจะมีชื่อเสียง งานเขียนได้รับการตีพิมพ์แล้ว แต่ยังไม่สามารถที่จะสร้างงานที่เป็นมาสเตอร์พีสขึ้นมาได้ ซึ่งอาจจะเกิดจากปัญหาความเร็วของการตีพิมพ์ บรรณาธิการที่ต้องทำงานท่ามกลางความรวดเร็วและไม่เข้าใจงานที่ตนเองทำอย่างแท้จริง และเป็นไปได้หรือไม่ที่นิยายออนไลน์เหล่านี้ที่คนในรุ่นก่อนจะให้ความสนใจอาจมากขึ้น

คุณวโรสเห็นว่า ปัญหาในด้านระบบและด้านทีมงานที่ยังไม่สมบูรณ์ที่จะมาแก้ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ การพัฒนาคุณภาพงานเขียนออนไลน์เป็นสิ่งที่สำคัญ แต่จะให้เป็นที่ถูกใจคนรุ่นก่อนเป็นเรื่องยาก เนื่องจากแนวของนิยายออนไลน์นั้นซ้ำๆ ซึ่งเป็นแบบที่ถูกใจวัยรุ่น เนื่องจากเป็นนิยายที่เขียนโดยเด็กเพื่อที่เด็กอ่าน แต่มีเด็กที่พัฒนาการเขียนขึ้นมากก็เป็นส่วนหนึ่งด้วย แต่มีนิยายส่วนหนึ่งที่เขียนโดยผู้ใหญ่ สิ่งที่เกิดขึ้นคือการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่เขียนนิยาย สุดท้ายแล้วเด็กจะเป็นผู้เลือกแนวทางเอง เนื่องจากการเขียนนิยายนั้นเพื่อตอบสนองกลุ่มเป้าหมายของสำนักพิมพ์ การเขียนนิยายจึงเน้นที่การตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กด้วยกัน ซึ่งอาจเป็นงานที่ไม่มีคุณค่าสำหรับคนอีกกลุ่มหนึ่ง

วิจักษณ์ญาณในการอ่านของเด็กที่ต้องพัฒนาขึ้นและต้องการให้เด็กๆ ในเด็กดีพัฒนาการอ่านที่อยู่นอกเด็กดี เพื่อที่จะให้
ผู้เขียนในเด็กดีได้เห็นงานเขียนที่เป็นต้นแบบที่ดี ซึ่งน่าที่จะมีพื้นที่เพื่อให้ผู้เขียนในเด็กดีได้เรียนรู้จากตรงนี้ด้วย

คุณวโรสตอบว่านี่เป็นนโยบายของเด็กดีที่จะทำ ซึ่งต้องใช้บรรณาธิการหลายคนในการดูแลตรงนี้ด้วย ในการช่วยแนะนำ หาแนวเรื่อง ซึ่งเด็กดีเคยมีผู้ที่รับผิดชอบในส่วนนี้ แต่ไม่ได้ทำอย่างต่อเนื่อง และมีบทความที่เกี่ยวกับการเขียนนิยายรัก ซึ่งที่กล่าวมาทั้งหมดต้องมีการลงทุนมากทั้งในด้านทุนและทีมงาน เด็กดีจะทำการพัฒนาในปีนี้ หรือปีหน้า นอกจากนี้ยังจะจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาการเขียนของนักเขียนเด็กดี หากมีกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ทางตนเองพร้อมที่จะร่วมงานด้วย

ผู้ให้สัมภาษณ์ : พิมพ์ฉัตร พิมพ์สกุล

นามปากกา : พอเพียง

พื้นที่การทำงานวิจารณ์ : หน้านักเขียน เว็บไซต์เด็กดี

ผู้สัมภาษณ์ : กรรณิการ์ ฅนอมปัญญารักษ์ และ อรพินท์ คำสอน วันที่สัมภาษณ์ : 22 กุมภาพันธ์ 2555

สัมภาษณ์ที่ : ใต้ตึกอเนกประสงค์ โรงเรียนเซนต์คาทาลิก

ผู้ถอดเทป : กรรณิการ์ ฅนอมปัญญารักษ์

แนะนำตนเอง

ชื่อพิมพ์ฉัตร พิมพ์สกุล ชื่อเล่น พอ เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แผนกภาษาจีน โรงเรียนเซนต์คาทาลิก กำลังเรียนจบในอีกสาม สัปดาห์

ทำไมเลือกเรียนภาษาจีน

เพราะตนเองชอบดาราจีนคนหนึ่งชื่อไมค์ซี่ ชอบมาก คลั่ง และเฝ้านว่าสักวันหนึ่งจะไปไต้หวันและหาเขาให้เจอ เพื่อที่จะพบกับเขาสักคนหนึ่งให้รู้เรื่องให้ได้ จึงเรียนภาษาจีน

ที่บ้านสนับสนุนให้เรียนภาษาจีนหรือไม่

ที่บ้านสนับสนุนให้เรียนภาษาจีนมากเพราะว่าตนเองมีเชื้อสายจีน การเรียนภาษาจีนสนุกแต่เหล่าซือ (ครู) ที่โรงเรียนดีมาก เหล่าซือเป็นคนไทยที่เรียนภาษาจีนและไม่ใช่เป็นครูประจำที่โรงเรียน เป็นครูที่มาจากภายนอก

ครอบครัว

พ่อแม่หย่ากัน ส่วนตนเองอยู่กับคุณแม่ คุณแม่รับราชการ ไม่มีพี่น้อง

กิจกรรมที่ทำประจำ

ดูหนัง อ่านหนังสือ หนังสือที่ดูส่วนใหญ่เป็นซีรีส์เกาหลี ไต้หวัน โดยช่วงแรกพี่สาวและเพื่อนให้ยืมมาดู แต่ภายหลังหามาตัวเอง เริ่มดูมาตั้งแต่ ป4 ป5 ซึ่งตอนนั้นยังไม่เป็นซีรีส์เป็นแค่เรื่องละครสองแผ่น เริ่มดูซีรีส์เป็นจริงจังตอนที่อยู่ ป6

การดูซีรีส์ไต้หวันดูแบบเป็นชาวแทรก มีซับไตเติ้ลหรือเปล่า ในช่วงแรกฟังไม่ออก แต่หลังเริ่มฟังออกก็รู้สึกอย่างไรเมื่อเรียนภาษาจีนและดูซีรีส์เข้าใจ

รู้สึกดีใจมากที่ตนเองฟังออก และคำบางเรื่องที่มีซับไทยและซับจีน เราฟังไม่รู้เรื่องก็หยุดเอาไว้หาคำศัพท์ และเริ่มปะติดปะต่อกัน

หนังสือที่ชอบอ่าน

ชอบอ่านนิยาย แต่หนังสือไม่เอา นิยายที่อ่านแนวของแจ่มใส แฟนตาซี แต่ถ้าเป็นฆาตกรรมไม่ชอบเลย แนวสืบสวนสอบสวนต้องดูนักเขียนด้วย นิยายต่างประเทศที่อ่านส่วนใหญ่เป็นนิยายแปลแนวแฟนตาซี ส่วนนิยายไทยที่อ่านส่วนใหญ่เป็นแนวรักๆ หวานแหวว

ชอบหนังสือเรื่องไหนเป็นพิเศษ

ชอบเป็นพิเศษไม่มี เป็นแล้วแต่บางช่วงอารมณ์บางช่วงอ่านเรื่องไหนก็ชอบ อ่านเรื่องใหม่ก็ชอบอีก ไม่มีเรื่องไหนที่ติดตลอด

มีนิยายที่ชื่นชอบในดวงใจ

แนวแฟนตาซีชอบหัวข้อโมแห่งบารามอส อ่านได้หลายรอบการดำเนินเรื่องดีชอบ

หัวข้อแห่งบารามอสเคยลงออนไลน์ในเด็กที่เคยได้อ่านไหม

ไม่ได้ อ่าน เป็นเล่มแล้ว เพราะตอนที่หัวข้อแห่งบารามอสลงออนไลน์ยังเด็กอยู่แล้วยังเล่นเน็ตไม่เป็น เพิ่งเล่นเน็ตเป็นตอน ป.6 เพื่อนแนะนำให้อ่าน สจวนนิยายแปลชอบ Twilight เป็นนิยายแปลที่อ่านจบ ชอบภาคสี่ และชอบที่ Jacob แสดงด้วย

เคยอ่านหนังสือนิยายของนักเขียนรุ่นก่อนหรือไม่

เคยอ่านงานของทมยันตี เรื่องทวิภพชอบ อ่านแต่ทวิภพ อ่านตอน ม.5 อ่านก่อนที่จะมาทำเป็นละคร พี่สาวฝากซื้อ และบอกว่าอ่านก่อนก็ได้นะ และเป็นช่วงว่างปิดเทอม]pอ่าน ดิตสนุกไม่ได้อ่านเรื่องอื่น และงานของหม่อมราชวงศ์ศีกฤทธิ์ ปราโมช เรื่องสี่แผ่นดิน กังฉัตรเคยได้อิน แต่ไม่เคยอ่าน

การอ่านนิยายของน้องอ่านส่วนที่เป็นเล่มก่อนหรือนิยายออนไลน์ก่อน

อ่านที่เป็นเล่มก่อน อ่านนิยายของแจ่มใสเริ่มตั้งแต่ ป.6 อ่านเล่มสแตมเบอร์รี่ ก่อนหน้านี้อ่านเรื่อง หัวสหาย ผจญภัย ที่เป็นปกการ์ตูน ไม่ใช่ปกขาวที่ชื่อว่า ความรู้สึกดีๆ ที่เรียกว่ารัก

ได้หนังสือมาจากไหน

ตอนแรกไม่คิดจะซื้อหนังสืออย่างนี้เลย เรื่อง หัวสหายฯ น้องสาวเอามาให้อ่านสนุกดีก็เลยอ่าน ของแจ่มใส เพื่อนเล่าให้ฟังสนุกดี ก็เลยลองอ่านและติดก็อ่านมาเรื่อย

นิยายออนไลน์เริ่มอ่านเมื่อไหร่

ตั้งแต่เริ่มเล่นเด็กดีตอน ม.2 เข้ามาแล้วไม่ได้ทำอะไรเลยก็ทิ้ง ID ไปเพราะจำไม่ได้ และสร้าง ID ใหม่ตอน ม.3 ม.4 ตอนที่เข้าไปเด็กดีครั้งแรกตอน ม.2 ไม่รู้ว่าเด็กดีมีนิยายออนไลน์ เข้าไปดูเว็บโรงเรียนเพราะเพื่อนบอกก็เข้าไปดูเท่านั้น

รู้ได้อย่างไรว่าเด็กดีมีนิยายออนไลน์

อ่านของพวกนักเขียนแจ่มใส แล้วเขาบอกว่าเจอกันในเด็กดี และคิดว่าในเด็กดีมีเธอ จึงเริ่มเล่นแบบจริงจังจิ้งเข้าสู่นั่น เข้านี้ก็รู้ว่ามี

เพื่อนๆ ในห้องเรียนอ่านนิยายออนไลน์ในเด็กดีหรือไม่

ไม่ค่อยอ่านกัน ส่วนใหญ่อ่านนิยายที่เป็นเล่มๆ มาแล้ว หรือไม่ก็เข้าไปอ่านในเว็บของแจ่มใสหรือสำนักพิมพ์เลย

นิยายออนไลน์เรื่องแรกที่อ่านในเด็กดี

จำไม่ค่อยได้ชื่อว่าก๊วนโหดอะไรสักอย่างอ่านจบ เป็นนักเขียนของแจ่มใส แต่ไม่ได้พิมพ์เล่ม

ใช้เวลาเท่าไรในการอ่านนิยายออนไลน์ในเด็กดีในแต่ละวัน

วันละไม่ถึงชั่วโมง ปวดตา ใช้เวลาอยู่ในอินเทอร์เน็ตหลังเลิกเรียนวันละ 2-3 ชั่วโมง โดยที่สลับกันระหว่างเด็กดีกับเฟซบุ๊ก

ประสบการณ์ในการอ่านนิยายออนไลน์ในเด็กดี

แรกๆ เราจะไม่อ่านนักเขียนที่เราไม่รู้จัก โดยที่รู้จักนักเขียนมาจากเว็บแจ่มใส เพราะว่าบ้านักเขียนของแจ่มใส ไม่เคยเข้าหน้าหลักของการเขียนนิยายของเด็กดี เวลาที่นักเขียนแจ่มใสเอาอะไรขึ้นก็จะตามเข้าไปอ่าน เมื่ออ่านไปเรื่อยๆ น่าจะมีอะไรมากกว่านี้ และเริ่มเบื่อเพราะนิยายไม่อัปเดต ไม่มีเรื่องต่อให้อ่าน รอจนเบื่อแล้ว เริ่มเข้าอย่างอื่น อ่านงานของคนอื่นบ้าง เริ่มต้นใครเขียนงานดีเราก็อ่านต่อ ใครไม่ดีก็ไม่อ่าน และหลังๆ เริ่มที่จะไม่เอนักเขียนแล้ว หานักเขียนที่ติดท็อปมาอ่านก็สนุกก็เลยอ่านมาเรื่อยๆ

การเขียนนิยายกับการเขียนวิจารณ์ทำสิ่งใดก่อน

เขียนนิยายก่อนนานมากแล้วจึงเขียนงานวิจารณ์

เริ่มเขียนนิยายเมื่อไหร่

เริ่มเขียนนานมากตั้งแต่ ป.6 แต่เขียนแยะมากและเขียนไม่จบ เขียนตามสมุดโรงเรียนแล้วให้เพื่อนๆ อ่าน การที่เด็กดีเปิดโอกาสให้เขียนนิยายเผยแพร่ในเว็บไซต์ เห็นว่ามีคนเขียนนิยายแล้วมีแฟนคลับเข้ามาอ่านมาก ตนเองอยากมีแบบนี้บ้าง จึงคิดที่จะนำนิยายที่ตนเองเขียนมาลงในเด็กดีบ้าง นิยายที่ลงคือ **Retrospective Love**

วิธีการเขียนนิยาย

มีทั้งที่เขียนเก็บไว้แล้วทยอยลงเป็นตอนๆ หรือบางทีก็แต่งแล้วลงไป เผลอลงไป ก็ต้องบอกกับคนอ่านว่าคางนะ รอไปก่อน

การเขียนนิยายในเด็กดีแล้วมีคนเข้ามาอ่านรู้สึกอย่างไร

ปลื้ม ยิ่งมีคนเข้ามาอ่านก็ดีใจ มีคนชอบเราด้วยดีใจสุดๆ เลย ไปบอกแม่ด้วย

เริ่มเขียนนิยายเรื่อง Retrospective Love เมื่อไหร่

ม.3 เขียนแล้วเก็บไม่ก็เดือนก็ลงโพสต์ในเด็กดี เพราะว่าตัวเองเป็นคนใจร้อน อยากให้คนอื่นได้อ่านงานของตนเอง สิ่งที่เราคิดก็ลงเลย ซึ่งตอนที่ลงครั้งแรกยังเขียนไม่เสร็จและไม่มีพล็อตเรื่องด้วย เราอยากเขียนอะไรก็เขียน

ประสบการณ์ในการทำงานวิจารณ์ในเด็กดี น้องมีความคิดอะไรจึงมาทำงานวิจารณ์นิยายในเด็กดี

เห็นว่ามีคนรับวิจารณ์นิยาย วิจารณ์นั้นนี้ เห็นว่าดี ก็อยากจะทำบ้าง อยากลอง

เคยเข้าไปอ่านงานวิจารณ์ในเด็กดีหรือไม่

เคยผ่านๆ ดูภาพโดยรวมว่าเขาวิจารณ์อย่างไร

การทำงานวิจัยของน้องเลือกวิธีการวิจารณ์มาจากไหน

ลอกเข้ามา ดูว่าเขามีหัวข้ออะไรบ้างแล้วนำมาปรับแต่งเป็นสไตล์ของเราเอง โดยเคยอ่านงานวิจารณ์ของเด็กดีมาก่อนว่าเขาวิจารณ์อย่างไรมีความคิดในเรื่องนั้นอย่างไร แล้วมาปรับแต่งเป็นงานของเรา

เคยอ่านหนังสือที่มีงานวิจารณ์ที่ไม่ใช่ในเด็กดีหรือไม่

เคยแต่เป็นการหาจากอินเทอร์เน็ต เป็นการหาเพื่อสอบนอกเวลาด้วย แล้วดูว่าเขาคิดอย่างไร

เคยอ่านงานวิจารณ์ในหนังสือ นิตยสารต่างๆไหม

ไม่เคย

รู้จักนักวิจารณ์ที่ไม่ได้อยู่ในเด็กดีหรือไม่

ไม่รู้จัก

แนวการวิจารณ์ของน้องพอ

ส่วนใหญ่ให้เป็นกันเอง เป็นภาษาสุภาพ เพราะบางทีเราอ่านของคนอื่นเขียนว่า นะคะเราวิจารณ์ตามตรงนะคะ เรา รู้สึกว่ากดดัน แรกไปหรือเปล่า เราจึงเปลี่ยนจากนะคะ เป็นนะจ๊ะที่ทำให้ภาษามันรู้สึกเป็นกันเอง

การวิจารณ์ของน้องพบนอกจากได้รับอิทธิพล(ลอกแบบ) มาจากการวิจารณ์ในเด็กดีแล้ว การเรียนในห้องเรียนส่งผลต่อ

การทำงานวิจารณ์ของน้องหรือไม่

มีครูที่สอนวรรณคดีจะเล่าเรื่องวรรณคดีที่อ่านมาให้ฟัง แล้วแสดงความคิดเห็น บางทีก็ดูๆ ฟังๆ มาบ้าง ว่าเขาคิดอย่างไรกับหนังสือเล่มนั้น และข้อสอบที่มีเนื้อเรื่องให้อ่านและให้วิจารณ์เอง คิดอย่างไร เป็นการฝึกทำไปเรื่อยๆ

การวิจารณ์ในเด็กดีกับข้อสอบที่ทำในห้องเรียนเหมือนกันหรือไม่

คล้ายๆ กัน

นำประสบการณ์จากห้องเรียนมาใช้ในเด็กดี หรือ นำประสบการณ์จากเด็กดีไปใช้ในห้องเรียน

นำประสบการณ์จากเด็กดีไปใช้ในห้องเรียน อย่างในเด็กดีเราคิดอะไรก็เขียนได้ ในห้องเรียนเราต้องปรับคำพูดให้เป็นทางการขึ้น เพราะว่าครูตรวจเป็นคะแนน การเขียนวิจารณ์ในห้องเรียนต้องเขียนให้ถูกใจครู ส่วนการเขียนในเด็กดีเป็นการเขียนตามใจเรา ในการเขียนส่งครูซึ่งรู้จักกันก็ตอบอะไรที่เข้าใจ แต่ในเด็กดีที่มีการฝากวิจารณ์นิยายเราก็ไม่รู้จักเขา เราไม่รู้ว่าเขาจริงจังกับงานที่ฝากเราวิจารณ์เพียงใด ถ้าเราจะตามใจเขาก็ไม่ใช่ตามสไตล์เรา

การที่เรามีประสบการณ์ในการวิจารณ์ในเด็กดีทำให้เรามอง วิเคราะห์บทเรียนแตกต่างจากคนอื่นหรือไม่

ไม่แตกต่างกันเท่าไร

หลักในการวิจารณ์งานนิยายออนไลน์ในเด็กดี

ความเห็นของเราจริงๆ บางทีเรื่องน่าเบื่อสุดๆ เราก็ไม่อยากพูดให้เขาเข้าใจ เพราะว่าคิดถึงตัวเราเองว่าใครมาวิจารณ์งานเราอย่างนี้คงเสียใจน่าดู เราก็ใช้ว่าตรงนี้ไม่ค่อยดีเท่าไร ลองเปลี่ยนเป็นอย่างนี้ดีกว่า

ประสบการณ์ของตนเองที่ใช้ในการวิจารณ์

มาจากการอ่านนิยายที่เยอะ

อุปสรรคในการเขียนงานวิจารณ์

เรื่องอารมณ์ เวลาเรียนกลับบ้านแล้วเครียดไม่มีอารมณ์อ่าน ต้องเรียนเป็นหลัก ไม่ค่อยมีเวลาเขียนงานวิจารณ์

การเปลี่ยนวิธีการวิจารณ์งานช่วงแรกเป็นการอ่านงานทั้งหมด มาเป็นการอ่านเพียง 5 ตอนแทน

เพราะบางทีมีผู้ที่ส่งนิยายเข้ามาให้วิจารณ์จำนวนมาก บางทีเป็นสิบๆ ราย เราทำไม่ทัน เรียนก็ไม่ทัน เราไม่อยากให้เขารอานเราด้วย เราก็อ่าน 5 ตอนพอแล้ว ถึงตอนนั้นเราก็อาจจะเดาโครงเรื่องได้แล้ว

การเลือกรับนิยายที่จะวิจารณ์

เป็นการเรียงลำดับตามเรื่องที่ส่งเข้ามา

นิยายออนไลน์เรื่องไหนที่วิจารณ์แล้วประทับใจมาก

เรื่องสุสานกุหลาบดำ ตอนนั้นเหมือนกับว่าเรายังไม่มีประสบการณ์ อาจวิจารณ์ได้นิดหน่อย ไม่ได้ละเอียดมาก วิจารณ์ในส่วนที่ดีๆ ของเขา มีข้อเสียก็บอกไปนิดหนึ่ง

ในฐานะที่เป็นนักเขียนเคยส่งงานเขียนของตนเองไปให้คนอื่นวิจารณ์ไหม

เคย ในช่วงแรกๆ

รับผลการวิจารณ์ได้ไหม

บางสำนักพูดตรงมาก จนเราจะเลิกไปเลยว่างานเราแยขนาดนั้น ท้อ เลิกเขียนแล้ว ไม่ไหวแล้ว บางแห่งก็วิจารณ์ว่าก็สนุกดีนะ แต่จุดนี้ไม่ค่อยดีเท่าไร อะไรอย่างนี้ก็รู้สึกติดใจหนึ่ง เราก็เอาส่วนนี้มาดู ในการทำงานวิจารณ์ของคนเองก็นำจุดนี้ไปใช้ว่า ถ้าเราพูดตรงเกินไปคนอื่นจะรู้สึกอย่างไร

เมื่อถูกวิจารณ์แล้วรับได้หรือไม่

รับได้เป็นคนที่ไม่เครียด ชิวๆ

เมื่อเราเขียนวิจารณ์คนอื่นเสียงที่เราได้รับกลับมาเป็นอย่างไร

ส่วนใหญ่เขาจะบอกของเราดีไม่แรงเกินไป ไม่ว่าเขามากเกินไป ก็จะเอาของที่เรารู้สึกว่าเราพูดไปปรับปรุง

เมื่อรับวิจารณ์งานได้ระยะหนึ่งมีงานเข้ามามากจึงมีการเปิดรับผู้วิจารณ์

ใช้มีช่วงหนึ่งมีคนส่งงานให้วิจารณ์มากก็ปิดออฟไปเลย ส่วนเพื่อนที่เข้ามาช่วยวิจารณ์เข้ามาเมื่อปลายปี 2554 เป็นเพื่อนที่รู้จักกันในการแซทในเด็กดี รู้จักกันมานานแล้ว พี่แพทขอเข้ามาช่วยทำงานวิจารณ์เอง

รู้จักได้อย่างไร

รู้จักพี่แพทจากการตอบเมนต์ พี่แพทเคยฝากงานให้วิจารณ์และเมื่อส่งงานให้พี่เขา พี่เขามาขอบคุณ และเริ่มมีการคุยกัน ส่วนนักวิจารณ์อีกคนหนึ่งเป็นคนของตนเองรู้จักและชวนเข้ามาทำงานวิจารณ์ คนนี้ก็ฝากให้วิจารณ์งานเช่นเดียวกัน แล้วก็คุยกันถูกคอก็เลยชวนมาทำงานวิจารณ์ พี่คนนี้ก็รู้จักพี่แพทด้วย

เมื่อมีคนเข้ามาช่วยวิจารณ์งานแล้วแบ่งงานกันอย่างไร

ตามแบบฟอร์มที่ให้มีการเลือกผู้วิจารณ์ว่าจะเลือกนักวิจารณ์คนไหน ถ้าใครที่รู้สึกว่ามีงานเยอะเกินไปแล้วก็จะออฟให้ แต่ถ้ามีคนมาฝากงานของคนที่ย่อยๆ เราก็จะไปบอกคนที่มาฝากงานว่า เขาออฟอยู่ เลือกคนอื่นแทนได้หรือไม่

มีรูปแบบการวิจารณ์งานให้นักวิจารณ์ที่มาร่วมด้วยหรือไม่

ไม่มีรูปแบบให้ แต่นักวิจารณ์สองคนก็ใช้แบบฟอร์มของตนเองในการวิจารณ์

จากการอ่านงานวิจารณ์ของน้องพอในช่วงแรกที่มีการวิจารณ์เป็นการอ่านนิยายทั้งเรื่องกับในช่วงหลังที่อ่านเพียงห้าตอน ทำให้คุณภาพของการวิจารณ์ต่างกันหรือไม่

แน่นอนที่เราวิจารณ์แค่นั้น แต่บางที่เราอ่านเยอะ การวิจารณ์ในช่วงแรกเป็นงานวิจารณ์ที่ยาวมาก แยกออกเป็นตอนๆ (ผู้ถาม เนื่องจากในช่วงแรกที่น้องพอวิจารณ์งานโดยการอ่านทั้งเรื่อง ทำให้ผู้ที่ตามอ่านงานวิจารณ์เข้าใจเรื่องราวของนิยายได้ดี แต่ในช่วงหลังที่อ่านเพียง 5 ตอนทำให้ผู้อ่านงานวิจารณ์ไม่เข้าใจในเรื่องที่วิจารณ์ได้เหมือนในช่วงต้นที่ทำงานวิจารณ์)

น้องพอจะทำงานวิจารณ์ต่อไปหรือไม่

ตอนนี้หยุดแล้ว เพราะติดยาและหลังจากวันจันทร์จะไม่ได้เล่นอินเทอร์เน็ตอีกต่อไป เพราะใกล้สอบแล้ว

หากจัดการเรื่องการเรียนการสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้แล้วจะกลับมาทำงานวิจารณ์อีกหรือไม่

อันนี้แล้วแต่อารมณ์ ถ้าเราว่าง เราจะเปิดอีกรอบหนึ่ง แต่ถ้าซีเกียจเราก็ปิดต่อ

งานวิจารณ์ของน้องพอส่งผลต่องานนิยายและผู้เขียนหรือไม่

ก็อาจจะมึนบ้าง เมื่อคิดถึงตนเองที่โดนวิจารณ์มา มีผู้วิจารณ์งานเขียนของตนเองว่า สำนวนเรื่องนี้เพี้ยนจากเมื่อก่อนมากให้ไปอ่านเรื่องนี้ดู ซึ่งในตอนแรกก็คิดว่าทำไมต้องมาว่าด้วย ทำไม แรกๆ ก็จะไม่ทำ แต่หลังๆ มาคิดก็จริงอย่างที่เขาวางนะ เราก็คิดว่าคนอื่นก็อาจจะมึนบ้าง

น้องพอเชื่อไหมว่าประสบการณ์ในการอ่านหนังสือมากส่งผลต่อการเขียนงานและวิจารณ์งาน

ก็มี เพราะเมื่อเราไปอ่านงานอื่นก็เห็นว่าสำนวนของตนเองเพี้ยนไปเลย

การอ่านนิยายที่เป็นต้นแบบ หรือ ที่เรียกกันว่านิยายขึ้นหิ้งมีผลต่อการเขียนนิยาย การอ่าน การวิจารณ์หรือไม่

มีมาก สามารถพูดให้คนที่ฝากงานเราได้มาก และนำไปใช้ในงานเขียนของเราได้มาก เมื่อได้กลับไปอ่านเรื่องสี่แผ่นดิน และกลับมาเขียนงานของตนเองแล้วเป็นอย่างไร มีบางคนบอกสำนวนดีขึ้น จากที่มีคนแนะนำให้อ่าน และถามแม่ว่าเรื่องสี่แผ่นดิน เป็นอย่างไร

วรรณกรรมที่ดีตามความคิดของน้องพอ

เป็นหนังสือที่อ่านง่าย มีส่วนที่เป็นเรื่องจริงของผู้แต่งมาด้วย ทำให้เห็นภาพชัดเจน รู้สึกประทับใจ

การที่น้องพอเข้ามาอยู่ในโลกของเด็กดีช่วยในด้านใดบ้าง

ทำให้ตามข่าวการเรียนได้เยอะ เรื่องแอดมิชชั่น เข้าไปไหนก็มีหัวข้อที่เราสนใจเยอะ

เคยเข้าไปอ่านในคอลัมน์เคล็ดลับนักเขียนในเด็กดีหรือไม่

เข้าแต่ต้องดูว่ากระตือรือร้นสนใจดึงดูดเราหรือไม่

เรื่องใดที่น้องอยากรู้จากเคล็ดลับนักเขียน

การสร้างตัวละคร เพราะว่าพอเป็นคนการสร้างตัวละครไม่เก่ง ก็อยากจะรู้ว่าสร้างกันอย่างไร อารมณ์ตัวละครที่จะสร้างทำอะไร ส่วนประกอบตัวละคร

คอลัมน์เคล็ดลับนักเขียนในเด็กดีตอบข้อสงสัยของน้องหรือไม่

ตอบไม่หมด เราอยากรู้ให้ลึก แต่เขายกตัวอย่างมาบ้าง เช่นเราอยากรู้นางร้าย วิธีสร้างนางร้าย เราสร้างไม่เป็น เขาอธิบายการสร้างนางร้ายไม่ใช่เป็นนางร้ายแบบตลาด เราอยากจะได้ว่าแล้วนางร้ายแบบตลาดเป็นอย่างไร

เคยเขียนกระทู้ถามในเด็กดีหรือไม่

ไม่เคย

ถ้าเกิดปัญหาจะหาข้อมูลในการเขียนงานของเราหาจากที่ไหน

ไม่ได้หาจากที่ไหนดูละคร หนังสือจำลักษณะตัวละครมาว่า เขาทำให้ตัวละครร้ายลึกอย่างไร ทำให้คนอ่านแล้วเกลียด และอ่านหนังสือของคนที่ไม่แต่งเก่งๆ

ตั้งแต่เริ่มเข้ามาอ่านนิยายออนไลน์ในเด็กถึงปัจจุบันเห็นความแตกต่างหรือไม่

ก็ไม่ถึงกับเปลี่ยนแปลง แต่สามารถที่จะเดาอายุคนแต่งได้ว่าเท่าไร ดูจากสำนวนการดำเนินเรื่อง เพราะว่าพอเคยแต่งอย่างนั้นมาก่อนจึงรู้

นิยายแนวไหนในเด็กที่ไม่อ่านเลย

แนวผี แนววายก็ไม่ค่อยอ่าน

จากการทำงานวิจารณ์น้องได้ประสบการณ์ไปใช้ในการเขียนนิยายตัวเองหรือไม่

ได้ บางที่เราเจอข้อบกพร่องของคนอื่นที่เราไม่เคยเจอ เราจำแล้วก็จดเอาไว้ว่า ถ้าเราไม่เปลี่ยนแปลงนิยายของเรา เขาก็อาจจะคิดว่าคนนี้นิยายของตนเองใช้ว่าจะดีอะไร ไปเที่ยววิจารณ์งานคนอื่นได้อย่างไร เราต้องพัฒนาตลอด ไรท์ตลอดทั้งเรื่องเลย

ถ้าให้เลือกอ่านงานนิยายออนไลน์กับนิยายที่เป็นเล่ม

เลือกอ่านงานที่เป็นเล่มเนื่องจากปวดตา ไม่ชอบจ้องคอมพิวเตอร์นาน และบางที่ผู้เขียนลงนิยายไม่จบจะขัดใจ ขัดอารมณ์มาก

การเลือกอ่านนิยายออนไลน์จะเลือกที่จะอ่านนิยายที่ลงจบแล้วหรือไม่

อ่าน แม้ว่าจะยังไม่จบ

เคยเขียนไปบอกนักเขียนหรือไม่ว่าทำไมยังไม่ลงตอนใหม่

ไม่เคย เรื่องของเขา จะไปยุ่งทำไม แต่หากเป็นนักเขียนที่รู้จัก ก็อาจจะเขียนแซวว่าลงเร็วๆ สิ

การทำงานเป็นนักวิจารณ์ทำให้น้องรู้จักนักเขียนนิยายออนไลน์ในเด็กดีมาก

ใช่

ในตอนที่เขื่อนักอ่านไม่ได้ทำงานการวิจารณ์มีการติดต่อกับนักเขียนหรือไม่

ไม่ค่อยมีการติดต่อ

การทำงานวิจารณ์นิยายออนไลน์ในเด็กได้รู้จักเพื่อนสองคนที่ร่วมทำงานวิจารณ์ด้วยกัน น้องคิดว่าการทำงานวิจารณ์ในเด็กช่วยน้องเปิดโลกด้านใดบ้าง

ก่อนที่จะทำงานวิจารณ์ก็จะเชิญชวนคนอื่นมาอ่านงานนิยายของตนเอง มีการโต้ตอบและมีการลงท้ายในการโต้ตอบเชิญมาอ่านนิยายของตนเอง แต่หากไม่อ่านไม่เป็นอะไร มาเป็นเพื่อนกันก็ได้ บางคนเข้ามาทักเราและเข้ามาอ่านนิยายของเราจริงๆ นะ แต่บางคนก็ผ่านไป

จากการทำงานวิจารณ์นิยายออนไลน์ในเด็กได้รู้จักคนมากมายเคยได้พบกันจริงๆ หรือไม่

ไม่เคย แต่รู้จักและสนิทกับพี่คนหนึ่ง ชื่อพี่เปิ้ลเป็นนักเขียนนิยายออนไลน์ มีงานที่พิมพ์เป็นเล่ม เรื่องสัญญาณลึกลับติดกับสำนักพิมพ์มายโรส มีการแลกเปลี่ยนโทรศัพท์สนทนาปรึกษาเรื่องต่างๆ เช่น เมื่อทีมวิจัยเราขอสัมภาษณ์ตนเองก็ปรึกษาพี่เปิ้ลด้วย

มีความคิดที่จะเป็นนักเขียนอาชีพหรือไม่

เคยคิดว่าถ้าแต่งนิยายจบจะส่งสำนักพิมพ์ และสำนักพิมพ์จะรับงานของตนเองหรือไม่ ตนเองก็ปรึกษาเรื่องนี้กับคุณแม่ แต่คุณแม่ว่าเป็นเรื่องเพ้อฝัน ให้ตั้งใจเรียนจะดีกว่า

จบ ม.6 แล้วตั้งใจจะเรียนต่อทางด้านใด

จะไปศึกษาต่อด้านภาษาจีน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทียนจิน ประเทศจีน เนื่องจากพี่สาวตนเองเรียนที่นั่น โดยที่ตนเองมีความใฝ่ฝันที่จะได้พบกับไมค์ฮี และสนทนาให้ได้

ทำไมถึงไปเรียนที่ประเทศจีน

เพราะไปเรียนที่นั่นมีเครดิตดีและคุณแม่สนับสนุนให้ไปเรียนอย่างมาก

มีความสุขในการเขียนนิยายออนไลน์และวิจารณ์นิยายออนไลน์หรือไม่

มีความสุข เพราะว่าเป็นคนชอบงานอย่างนี้ด้วย

ผู้ให้สัมภาษณ์ : จิตกร บุชบา

พื้นที่การทำงานวิจารณ์ : สื่อสิ่งพิมพ์

ผู้สัมภาษณ์ : กรรณิการ์ ถนนมปัญญารักษ์ และ อรพินท์ คำสอน วันที่สัมภาษณ์ : 26 พฤศจิกายน 2555 (14.00-16.00 น.)

สัมภาษณ์ที่ : ร้าน UCC House ยูเนี่ยนมอลล์ ตลาดพร้าว

ผู้ถอดเทป : กรรณิการ์ ถนนมปัญญารักษ์

ประวัติ

คุณจิตกร บุชบา นักวิจารณ์หนังสือ ที่มีชื่อจากคอลัมน์ “เส้นใต้บรรทัด” หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน คุณจิตกรเป็นชาวอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เริ่มต้นเรียนหนังสือชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาโรงเรียนในอำเภอทับสะแก คุณจิตกรมีความสนใจทางด้านภาษาไทยตั้งแต่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เมื่อภาคภาษาไทยของโรงเรียนจัดกิจกรรมประกวดแต่งกลอน ในครั้งแรกคุณจิตกรได้แต่งกลอนให้เพื่อนส่งเข้าประกวดและได้รับรางวัล หลังจากนั้นจึงส่งกลอนเข้าประกวดด้วยชื่อของตนเอง ในการส่งเข้าประกวดคุณจิตกรจะคัดสำนวนที่แต่งดีที่สุดของตนเองส่งเข้าประกวด กลอนที่คุณจิตกรส่งเข้าประกวดได้รับรางวัลชนะเลิศในการประกวดแต่งกลอนของโรงเรียนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2-6 คุณจิตกรชื่นชอบอ่านหนังสือในห้องสมุดโรงเรียนเป็นประจำ เมื่อมีนิตยสารที่เปิดโอกาสให้ผู้อ่านส่งกลอนไปลงในนิตยสาร และจากการที่ครูบรรณารักษ์แนะนำนิตยสารที่เปิดหน้าให้ผู้อ่านได้เขียนกลอนมาลง คุณจิตกรเริ่มส่งกลอนยังนิตยสาร *กุลสตรี ขวัญเรือน วิทยาวาน น่ารัก นวิทัช* เรื่องที่เขียนเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตวัยรุ่นที่เรียกว่า สายลม แสงแดด สายน้ำ ลงในนิตยสารวัยรุ่น เมื่อโตขึ้นก็เริ่มแต่งกลอนแบบฉันทลักษณ์โดยมีคุณคมทวน คันธนูและคุณเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์เป็นต้นแบบ งานนิยายชื่นชอบงานของคุณวัฒน์ วรรลยางกูร และคุณอัศศิริ ธรรมโชติ จินตวีร์ วิวิธน์ นอกจากนี้ยังอ่านงานนักเขียนต่างประเทศ รพินทรนาถ ฐากูร และนิยายกำลังภายใน ในขณะที่เรียนคุณจิตกรและเพื่อนคุณวีรพันธุ์แข่งอ่านหนังสือในห้องสมุด และครูบรรณารักษ์เป็นพยาน โดยตนเองและเพื่อนอ่านหนังสือจบแล้วต้องไปเล่าเรื่องที่อ่านมาให้ครูฟัง การแข่งขันโดยเริ่มด้วยการอ่านหนังสือกำลังภายในซึ่งเป็นหนังสือที่ตนและเพื่อนมีความสนใจเหมือนกัน การแข่งขันนั้นไม่ได้เป็นการมุ่งผลแพ้ชนะ สิ่งที่สำคัญคือการที่ได้มาสนทนาเล่าหนังสือที่อ่าน โดยเฉพาะประโยคเด็ด คุณธรรมต่างๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่สนุกสนาน ในช่วงเรียนมัธยมศึกษาคุณจิตกรใช้ชีวิตในห้องสมุดจนครูบรรณารักษ์ให้กุญแจห้องสมุดไว้ เพื่อให้คุณจิตกรสามารถที่จะเข้าอ่านหนังสือได้ตลอดเวลา แต่ต้องช่วยครูในการดูแลห้องสมุด

คุณจิตกรเป็นนักเรียนที่มีผลการเรียนดี เมื่อเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจึงเลือกเรียนสายวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์ บัญชี แต่เมื่อเรียนแล้วคุณจิตกรไม่มีความสุขในการเรียนโดยเฉพาะวิชาฟิสิกส์ บัญชี แม้ว่าจะสนใจเรียนวิชาชีววิทยาและเคมี และเมื่อพิจารณาว่าตนเองมีความสนใจความถนัดในด้านหนังสือ ภาษา การตีความ การวิเคราะห์ วิจารณ์ต่างๆ ดังนั้น เมื่อแน่ใจว่าตนเองสนใจด้านภาษาและในขณะนั้น คิดว่าตนเองจะมีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับหนังสือนักเขียนหรือนักพิสูจน์อักษร ดังนั้นในระดับมหาวิทยาลัยจึงเลือกเรียนคณะที่เกี่ยวข้อง คือ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรในปี พ.ศ. 2534

การเรียนและประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เมื่อเข้าเรียนคณะอักษรศาสตร์ ความตั้งใจแรกคุณจิตกรจะเรียนวิชาเอกการละคร เนื่องจากการเรียนมหาวิทยาลัยมีเวลาเพียง 4 ปีจึงต้องการเลือกเรียนวิชาการละครที่ตนเองไม่มีความรู้ทางด้านนี้ ส่วนวิชาภาษาไทยซึ่งตนเองมีความถนัดและเรียนเก่งเลือกเรียนภาษาไทยเป็นวิชาโท เพราะสามารถที่จะหาความรู้เพิ่มเติมเองได้ เมื่อเรียนแล้ว คุณจิตกรไม่ได้มีความคิดที่

จะทำวิชาชีพทางด้านการละคร แต่วิชาภาษาไทยเป็นสิ่งที่จะต้องอยู่ด้วยตลอดชีวิตควรที่จะเรียนให้ถึงที่สุด ดังนั้นจึงเลือกเรียนภาษาไทยเป็นวิชาเอกและการละครเป็นวิชาโท

ความสนใจพิเศษในการเรียนภาษาไทย

คุณจิตรกรมีความสนใจเป็นพิเศษด้านวรรณกรรม วรรณคดี คติชนวิทยา เนื่องจากอยากรู้ว่ามนุษย์คิดอะไรผ่านการใช้ภาษา สารนิพนธ์ที่ทำในปริญญาตรีเป็นเรื่องนิทานตามองถ่ายสำนวนต่างๆ นิทานตามองถ่ายเป็นนิทานที่แพร่กระจายในบริเวณจังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และไปถึงระยอง ชลบุรี จึงมีประเด็นต่างๆ ที่น่าสนใจ และรัชกาลที่ 6 ทรงนำนิทานเรื่องนี้มาทำเป็นละคร และมีการแสดงที่ราชบุรี ซึ่งในตอนจบของนิทานเรื่องนี้รัชกาลที่ 6 ทรงเปลี่ยนตอนจบให้ไม่เหมือนเรื่องเดิมของพื้นบ้าน ซึ่งคนจำตอนจบที่รัชกาลที่ 6 ทรงเปลี่ยนแปลง

การเริ่มต้นการทำงานวิจารณ์หนังสือ

ในช่วงที่เรียนมหาวิทยาลัยคุณจิตรกรแต่งกลอนและเป็นตัวแทนคณะไปแข่งการแต่งกลอน คุณจิตรกรได้รางวัลยุวกวีจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มหาวิทยาลัยได้มอบเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่าคุณจิตรกรเป็นนักศึกษาที่สร้างชื่อเสียงให้กับมหาวิทยาลัย เมื่อได้รับการยกย่องจากมหาวิทยาลัยทำให้มีความกดดันว่า คุณจิตรกรจึงเลิกแต่งกลอนและหันมาสนใจเรื่องการเขียนบทความและการทำข่าว และเมื่อเรียนชั้นปีที่ 3 รุ่นพี่เอกภาษาไทยแนะนำว่าควรจะไปฝึกงานหาประสบการณ์ในองค์กร คุณจิตรกรได้ฝึกงานที่หนังสือพิมพ์ “โลกกีฬา” ซึ่งมีคอลัมน์ชื่อ “ชีวิตชีวา” เป็นส่วนที่เป็นบันเทิงศิลป์ สารคดี คุณจิตรกรฝึกงานในส่วนของศิลปวัฒนธรรมและทำข่าวบันเทิง ซึ่งเป็นส่วนงานที่มีความสนใจเป็นส่วนตัวในกระบวนการทำงานทั้งหมด และได้ทำงานวิจารณ์ภาพยนตร์และหนังสือ หลังจากฝึกงานในช่วงปิดเทอม คุณจิตรกรกลับมาเรียนชั้นปีที่ 4 หนังสือพิมพ์ยังให้เขียนบทความ เรื่องสั้น กวี และการวิจารณ์ที่ส่วนใหญ่เป็นการวิจารณ์บันเทิง

เมื่อคุณจิตรกรเรียนจบ ทางหนังสือพิมพ์เรียกตัวไปทำงาน แต่เป็นการทำงานในหนังสือพิมพ์อีกฉบับคือ “วัฏจักรรายวัน” หนังสือพิมพ์ทางด้านเศรษฐกิจ แต่มีส่วนคอลัมน์ที่ชื่อว่า “กระแสวิด” ที่ขาดคนทำข่าวด้านศิลปวัฒนธรรม ศิลปะ การบันเทิง คุณจิตรกรเข้ามาดูแลส่วนนั้น ที่นี้คุณจิตรกรเริ่มทำงานวิจารณ์หนังสือ และคุณวิระ ธีรภัทรให้คุณจิตรกรทำรายการวิทยุชื่อ “ระเบียงนกอาน” เป็นรายการแนะนำหนังสือและมีการแทรกการวิจารณ์หนังสือ

การทำงานวิจารณ์หนังสือของคุณจิตรกรเริ่มต้นเมื่อเข้ามาทำ “ผู้จัดการรายวัน” ในคอลัมน์ “ตะวันทองแดง” ทำงานร่วมกับคุณบัญชา กล่อมดี ที่ใช้ชื่อว่า “หนึ่งนกป่าอุษาคเนย์” และคุณจักริช ศิริพันธ์ ทำงานด้านการสัมภาษณ์นักเขียน คุณจิตรกรเป็นผู้เขียนข่าว เมื่อคอลัมน์ “ตะวันทองแดง” ปิดตัว คุณจิตรกรได้เขียนข่าวหน้าในโต๊ะข่าวไฮโซ คอลัมน์นี้มีพื้นที่สองหน้ากระดาษและได้เปิดส่วนที่เกี่ยวกับการวิจารณ์หนังสือชื่อคอลัมน์ “เส้นใต้บรรทัด” ซึ่งมีทุกวันพฤหัสบดีและอาทิตย์ งานวิจารณ์ของคุณจิตรกรมีนักเขียนและบรรณาธิการติดตามอ่าน นักเขียนหลายคนต้องการให้คุณจิตรกรวิจารณ์หนังสือของตนเอง การตั้งชื่อคอลัมน์ว่า “เส้นใต้บรรทัด” หมายความว่าถึงการเน้น และผู้ที่อ่านหนังสือต้องการให้เน้น การวิจารณ์จึงเป็นการชี้ประเด็นให้เห็นเด่นชัด ในการทำงานวิจารณ์หนังสือมีทั้งนักเขียนและสำนักพิมพ์ส่งหนังสือมาให้ เนื่องจากคาดหวังว่าจะถูกวิจารณ์ ซึ่งเป็นท่าทีที่ดี เนื่องจากนักเขียนคาดหวังว่าจะได้อะไรจากการวิจารณ์ของตนเอง นั่นคือสิ่งที่จะนำไปพัฒนาปรับปรุงงานเขียนของตัวเอง

ประสบการณ์ด้านการวิจารณ์หนังสือ

การวิจารณ์หนังสือของคุณจิตรกรไม่ได้เริ่มจากการเป็นนักวิจารณ์ แต่เริ่มจากการเป็นนักอ่านหนังสือ และคิดว่านักอ่านหนังสือต้องการค้นหาอะไร หากตั้งต้นว่าจะเป็นนักวิจารณ์หนังสือจะทำให้มีท่าทีต่อหนังสือที่ไม่เป็นมิตรและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับหนังสือ และไม่เป็นการนั่งคุยกับหนังสือด้วยน้ำใสใจจริง แต่จะเป็นการตีความหนังสือจนบางครั้งเป็นความหมายเกินกับหนังสือ หากมองหนังสือแบบคนอ่านและเข้าใจว่าคนอ่านต้องการอะไรจากหนังสือ การวิจารณ์หนังสือในมุมมองนี้จะทำรู้ว่าหนังสือชิ้นไหนดีที่น่ารู้ สนใจ รวมถึงข้อบกพร่อง การวิจารณ์เป็นการคุยด้วยภาษาของการเป็นนักอ่านด้วยกัน คุณจิตรกรมองตัวเองว่าเป็นนักอ่านที่มีคนให้มาวิจารณ์หนังสือ

คุณจิตกรไม่มีนักวิจารณ์หนังสือในดวงใจ แต่เมื่อต้องมาทำงานวิจารณ์ได้เรียนรู้การวิจารณ์ และชื่นชอบวิธีการวิจารณ์ของอาจารย์กอบกุล อิงคุทานนท์ กับ อาจารย์ชูศักดิ์ ภักทรกุลณิข เพราะทั้งสองท่านอ่านหนังสืออย่างที่ว่าหนังสือเป็นไม่ได้อ่านหนังสือด้วยทฤษฎี การวิจารณ์เป็นการวิจารณ์หนังสือไม่ได้วิจารณ์ด้วยทฤษฎีมากเกินไป แต่ในบางเรื่องที่เข้ารอบทฤษฎีท่านก็ให้ความรู้ในทฤษฎีนั้นไปด้วย แต่ไม่ได้นำทฤษฎีเป็นไม้บรรทัดวัดหนังสือ เพราะว่าคนเขียนหนังสือไม่ได้ใช้ทฤษฎีในการเขียน ดังนั้นต้องอธิบายหนังสือจากหนังสือ และถ้าหนังสือนั้นสามารถใช้กับทฤษฎีได้ จึงนำมาเสนอเพื่อให้เกิดการเพิ่มพูนและยกวิธีการอ่านหนังสือให้กับผู้อ่านได้ แต่อย่าสนใจแต่ทฤษฎีแล้ววิจารณ์ จงเป็นคนอ่านที่ดีเสียก่อน แล้วจะนำทฤษฎีมาช่วยยกระดับการอ่านให้มีความครึกครื้นและลึกซึ้งได้

ความรู้ในด้านการวิจารณ์หนังสือคุณจิตกรได้จากการเรียนวิชาภาษาไทย วิชาวิจารณ์วรรณคดี การวิจารณ์และการวิเคราะห์วรรณกรรมซึ่งหนังสือของคุณจิตกรไม่ติดทฤษฎี เนื่องจากทฤษฎีภาษาไทยที่ใช้ได้เฉพาะกับวรรณคดี แต่วรรณกรรมโดยเฉพาะวรรณกรรมสมัยใหม่ที่ไม่หยุดอยู่กับที่ ประสบการณ์ของนักเขียนที่อ่านหนังสือต่างประเทศทำให้ประสบการณ์นั้นไปไกลกว่าทฤษฎีทางภาษาไทย และหากใช้ทฤษฎีภาษาไทยจะทำให้อ่านวรรณกรรมไม่สนุก แต่ควรจะเริ่มต้นจากการเป็นนักอ่านที่จะพบความสนุกและความไม่สนุกของหนังสือ และสามารถชี้ให้คนเขียนและคนอ่านได้เห็น การวิจารณ์เช่นนี้จึงมีความหมายและเกิดประโยชน์

การทำงานในปัจจุบัน

ปัจจุบันคุณจิตกรทำงานด้านการวิจารณ์การเมืองเป็นหลัก วิจารณ์สังคมเป็นงานรอง ในการวิจารณ์สังคมมีการนำเสนอเรื่องประสบการณ์อ่านหนังสือให้กับสังคม การเป็นวิทยากรให้กับสำนักพิมพ์ “สถาพรบุ๊ค” ที่ทำกิจกรรมร่วมกับโรงเรียน โดยการบรรยายในหัวข้อ “ทำอะไรให้มีนิสัยรักการอ่าน” ซึ่งเป็นหัวข้อที่บรรยายมา 3 ปี ในปีนี้มีการเปลี่ยนหัวข้อบรรยายเป็นเรื่อง “อ่านอย่างไรให้ประสบความสำเร็จ” ซึ่งหมายถึงการประสบความสำเร็จในการอ่านแล้วเข้าใจหนังสือที่อ่าน และการประสบความสำเร็จในชีวิตด้วยการอ่านหนังสือ ในการบรรยายไม่มีข้อผูกมัดจากสำนักพิมพ์สถาพรบุ๊คที่จะต้องยกตัวอย่างหนังสือจากสำนักพิมพ์ อาจจะยกหนังสือสารคดีของสำนักพิมพ์เช่นหนังสือของ ส.พลายน้อย และอาจารย์รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ ที่มีการย่อยวรรณคดีไทยเรื่องต่างๆ มาเขียนไว้เป็นฉบับร้อยแก้ว

จากการเป็นวิทยากรในโรงเรียนทำให้คุณจิตกรรับรู้ว่าคุณครูไม่อ่านหนังสือ ครูรู้ว่าคนต้องอ่านหนังสือ แต่ครูไม่ได้อ่านหนังสือ ครูไม่ได้เป็นตัวอย่างให้นักเรียนเห็นถึงความสุขจากการอ่าน ครูไม่มีหนังสือที่นำทางชีวิตให้เป็นตัวอย่างให้นักเรียน ปัจจุบันครูมีภาระมาก ทำแผนการสอน ประเมินการสอน งานธุรการ งานเอกสาร ครูภาษาไทยต้องเป็นครูห้องสมุด ครูต้องสอนนักเรียนจำนวนมาก ทั้งการสอน ตรวจงาน บรรยายภาคการอ่านหนังสือในโรงเรียนจึงล้นเหลือ โครงการ “ทูตสถาพรบุ๊ค” ใช้รางวัลเป็นเครื่องกระตุ้นให้ครูและนักเรียนคิดโครงการเข้าประกวดที่จะทำให้ห้องสมุดมีบรรยากาศครึกครื้นด้วยการอ่าน โดยที่ทีมของสถาพรบุ๊คซึ่งมีหลายทีมจะเข้าไปทำกิจกรรมในโรงเรียน ทีมงานเรื่องความรู้รอบตัว ทีมงานเรื่องการปลูกฝังให้เด็กรู้ว่าทำไมต้องอ่านหนังสือ ซึ่งเป็นส่วนที่คุณจิตกรเป็นวิทยากร การบรรยายเป็นการนำความสำเร็จชีวิตอนาคตขึ้นมาเป็นเข็มทิศให้นักเรียนเห็นว่า ถ้าเราเปลี่ยนในวันนี้ให้ตัวข้างหน้าจะดีกว่านี้ สิ่งที่ต้องเปลี่ยนคือการเรียนไม่ได้เรียนเพียงในห้องเรียน แต่ต้องเดินไปพบครูในห้องสมุดด้วย ครูที่กล่าวถึงคือหนังสือ การอ่านจะทำให้อยู่เหนือกว่าคนอื่น กว้างกว่าคนอื่น และลึกกว่าคนอื่น และชีวิตจะมีโอกาสไปได้ดีกว่าคนอื่น การบรรยายในช่วงหลังเปลี่ยนมาเป็นการอบรมครูที่จังหวัดนครปฐม ศึกษาพิเศษให้ไปอบรมครูในปีบรรยายสองครั้งแล้ว โครงการทูตหนังสือของสำนักพิมพ์สถาพรจัดกิจกรรมในพื้นที่กรุงเทพเป็นหลัก แต่กิจกรรมที่จัดในต่างจังหวัดนั้น เกิดจากการที่ครูที่เคยเข้าอบรมกับโครงการของสำนักพิมพ์สถาพรเชิญคุณจิตกรไปบรรยาย เช่นที่จังหวัดนครปฐม

การวิจารณ์หนังสือในสื่ออื่น

เมื่อคอลัมน์ที่คุณจิตกรเขียนวิจารณ์หนังสือปิดตัว คุณจิตกรมีโครงการที่จะวิจารณ์หนังสือที่ได้รับรางวัลซีไรต์อย่างเป็นระบบ โดยการวิจารณ์หนังสือที่ได้เข้าชิงรางวัล และวิจารณ์ระบบการตัดสิน ในการวิจารณ์รางวัลซีไรต์นั้นคุณจิตกรได้ประกาศผลรางวัลซีไรต์ในหนังสือ “สยามรัฐสุดสัปดาห์” ซึ่งวางแผนในวันศุกร์ว่าหนังสือ “ความน่าจะเป็น” ของปราบดา

หยุ่นได้รับรางวัลก่อนที่จะมีการประกาศผลจริงในวันจันทร์ คุณพินิจ นิจริตน์ จึงตั้งคำถามกับกรรมการว่าเกิดอะไรขึ้น แต่ประเด็นที่น่าสนใจก็คือ กรรมการในชุดคัดสรรเกือบจะไม่ได้เลือกหนังสือ “ความน่าจะเป็น” เข้ารอบ เนื่องจากมีความบกพร่องอยู่พอสมควร แต่มีกรรมการบางคนก็คิดอย่างประมาทว่าหนังสือมีความบกพร่องอย่างชัดเจนกรรมการคัดเลือกในชุดตัดสินก็จะไม่คัดเลือกเอง แต่หนังสือความน่าจะเป็นมี “ความใหม่” ที่ซึ่งเป็นสิ่งที่กรรมการรางวัลซีไรต์ค่อนข้างชื่นชอบเรื่องนวัตกรรม โดยที่ไม่ได้พิจารณาว่านวัตกรรมเหล่านั้นมีความลงตัวพอที่จะยกย่องให้ได้รับรางวัลหรือไม่ ผู้เขียนยังอยู่ในระหว่างการทดลองเขียนงานเท่านั้น เมื่อมีกรรมการส่วนหนึ่งตื่นตากับนวัตกรรม และเมื่อหนังสือได้รับเลือกให้เข้ารอบมีกระบวนการที่ทำให้หนังสือ “ความน่าจะเป็น” ได้รับรางวัลซีไรต์ “ความน่าจะเป็น” ไม่ได้เป็นหนังสือเล่มมาก แต่ไม่ได้เป็นหนังสือที่สมบูรณ์แบบที่สุดของปีนั้น

ความแตกต่างในการทำงานวิจารณ์ในสื่อสิ่งพิมพ์และวิทยุ

การทำงานในสื่อสิ่งพิมพ์และวิทยุสำหรับคุณจิตกรนั้นไม่แตกต่างกัน เพราะว่าสื่อเป็นเครื่องมือที่จะส่งผ่านภาษาออกทางหน้าต่างกระดาษ หรือ เสียงออกอากาศ แต่วิธีที่บอกกับผู้รับเหมือนกันว่าหนังสือเล่มนี้เป็นอย่างไร ตั้งแต่เปลี่ยนนอกแบบ ภาษา โครงเรื่อง โครงสร้าง แก่นเรื่องความคิดของเรื่อง ความลงตัวของการเป็นงานศิลปะเป็นอย่างไร อ่านแล้วมีความสุขหรือไม่ ใครมีความสุข หนังสือบางเล่มไม่ใช่ผู้อ่านทุกคนจะมีความสุข แต่ขึ้นอยู่กับคนที่ใครอ่านแล้วมีความสุขและได้รับประโยชน์ และคุณจิตกรวิจารณ์หนังสือทุกประเภทเรื่องสั้น นวนิยาย สารคดี วิจารณ์การเมือง การที่วิจารณ์หนังสือหลากหลายประเภทนั้น เพราะในสังคมมีคนอ่านหนังสือหลากหลาย และถ้าต้องการให้คนเข้าถึงหนังสือ ผู้วิจารณ์ต้องเข้าถึงธรรมชาติของผู้อ่านเหล่านั้น ต้องเลือกหนังสือที่เข้ากับธรรมชาติของผู้อ่าน เพื่อที่จะเป็นการเชิญชวน โดยเป็นการบอกให้รู้ว่าหนังสือเล่มนั้นดีและน่าสนใจอย่างไร

การเลือกหนังสือที่จะวิจารณ์ การที่คุณจิตกรมักจะเลือกหนังสือที่ซื้อมาอ่านเองเพราะว่าเป็นแรงบันดาลใจและเป็นการสนใจของตนเองในการที่จะวิจารณ์หนังสือ แต่มีสำนักพิมพ์ส่งหนังสือมาให้วิจารณ์เช่นกัน การเลือกหนังสือที่วิจารณ์นั้นคุณจิตกรพยายามที่จะหมุนเวียนประเภทของหนังสือ เนื่องจากที่หนังสือมีจำนวนมาก และผู้อ่านงานวิจารณ์มีหลากหลาย จึงวิจารณ์หนังสือหลายประเภท วรรณกรรม เรื่องแปล สารคดีรวมถึงหนังสือ How to ในการวิจารณ์หนังสือของคุณจิตกรไม่มีแนวโน้มที่ถนัดที่สุด เพราะว่าอ่านหนังสือได้ทุกแนว แต่แนวที่ง่ายที่สุดคือ กวีนิพนธ์เพราะเป็นเรื่องที่คุณจิตกรถนัดที่สุด การวิจารณ์กวีนิพนธ์จึงเหมือนเป็นการนั่งดูลมหายใจของคนอีกคนหนึ่ง

ในการวิจารณ์หนังสือของคุณจิตกรเคยสร้างความไม่พอใจให้กับนักเขียนคือคุณปราบดา หยุ่น ในการวิจารณ์หนังสือเรื่อง “ความน่าจะเป็น” แต่การยอมรับการวิจารณ์ของนักเขียนไทยเป็นไปด้วยดี คุณชาติ กอบจิตติเป็นนักเขียนที่ชอบให้มีการวิจารณ์งานเขียนของตนเองและไม่ปฏิเสธในทางลบเมื่อถูกวิจารณ์ คุณชาติจะฟังและให้เกิดริตผู้วิจารณ์ คุณประกายปรัชญา คุณเดือนวาด พิมพ์พนา ทั้งคุณวัฒน์ วรรณยางกูร จำลอง ผึ้งชลจิตร ประชาคม อัครศิริ และนักเขียนที่เป็นมืออาชีพพร้อมที่จะรับคำวิจารณ์ ทั้งยังสนุกที่จะได้ยินคำวิจารณ์และไม่ตอบโต้ในทางลบ แม้ว่าการวิจารณ์จะไม่ตรงกับความคิดนักเขียนเหล่านั้น คุณจิตกรชื่นชอบปฏิกิริยาของนักเขียนเหล่านั้นเพราะถือว่าเป็นมืออาชีพ เนื่องจากหนังสือเมื่อพิมพ์ออกไปแล้วก็ไม่ว่าใครจะเป็นผู้อ่าน และคนอ่านจะรู้มากกว่าหรือน้อยกว่าผู้เขียนก็ไม่สามารถที่จะรู้ได้ ดังนั้นต้องให้คนอ่านทุกตัวและเป็นไปตามสภาพของผู้อ่าน คุณจิตกรยกตัวอย่างการวิจารณ์นักเขียนที่ส่งหนังสือกวีนิพนธ์เข้าชิงรางวัลซีไรต์ คุณเพ็ญ ภัคตะ เนื่องจากเธอไม่ยอมรับในกรรมการที่จะตัดสินรางวัลซีไรต์ โดยอ้างว่ากรรมการเขียนกวีนิพนธ์เป็นหรือไม่ (เนื่องจากรางวัลซีไรต์ในปีนั้นเป็นกวีนิพนธ์) คุณจิตกรจึงตั้งคำถามว่าเมื่อคุณเพ็ญเป็นนักเขียนไม่สามารถที่จะเลือกคนที่จะมาอ่านหนังสือของตนเองได้ การเขียนหนังสือก็เพื่อที่จะให้ใครก็ได้เข้ามาอ่าน เมื่อไม่สามารถที่จะเลือกคนอ่านได้ดังนั้นก็เลือกกรรมการไม่ได้ และถ้าไม่พร้อมที่จะถูกตัดสินก็อย่าส่งเข้าประกวด นักเขียนรุ่นใหม่ที่มีบุคลิกต่อต้านสังคม ขบถ ต่อต้านกรอบ จะมีปฏิกิริยาในการถูกวิจารณ์บ้าง เพราะว่าโตมากับสมัยใหม่ โตมาที่เมืองนอก หรืออยู่กับทฤษฎีสมัยใหม่ ทำให้คิดว่าตนเองมีความเก่งในทางสมัยใหม่แล้ว เมื่อมาถูกวิจารณ์รูปแบบไทยๆ จึงต่อต้าน

หากต้องไปวิจารณ์งานของนักเขียนที่กล่าวมาว่าเป็นมืออาชีพในช่วงที่เขาเหล่านั้นยังเป็นหนุ่มสาวอยู่นั้น นักเขียนเหล่านั้นจะรับการวิจารณ์หรือไม่

ในการทำงานวิจารณ์หนังสือของคุณจิตกรจะเลือกหนังสือที่เป็นงานศิลปะมีคุณค่าที่จะวิจารณ์ เพื่อให้เป็นกำลังใจแก่นักเขียนให้ทำงานที่ดีๆ ต่อไป นักเขียนต้องการได้ยินการที่มีคนพูดถึงหนังสือของตนเอง และถ้ามีคนบอกว่าหนังสือนั้นมีสวนดีก็จะเป็นกำลังใจให้เขียนต่อ แต่การวิจารณ์หนังสือต้องชี้ถึงข้อด้อย ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องปกติ แต่เมื่อต้องเขียนวิจารณ์แล้วหนังสือที่มีแต่ข้อด้อยก็จะไม่เขียนวิจารณ์ แต่จะเลือกหนังสือที่ดีมาวิจารณ์ ซึ่งเป็นการคิดเช่นเดียวกับอาจารย์เอกบุลจะจะไม่วิจารณ์หนังสือที่ไม่มีคุณภาพ นักวิจารณ์ไม่ควรมีพื้นที่และเสียเวลาให้กับหนังสือเหล่านั้น เพราะเมื่อเขียนวิจารณ์แล้วมีแต่สิ่งที่ไม่ดีทุกบรรทัดเป็นการบั่นทอนกำลังใจผู้เขียน และไม่ได้เป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่านที่จะต้องอ่านหนังสือเล่มนั้น การวิจารณ์ต้องเป็นการที่จะไปถึงหนังสือที่ดีและให้หนังสือที่ดีไปสู่คน นักวิจารณ์มีหน้าที่นำหนังสือและคนมาพบกัน เป็นการพบกันอย่างมีความรู้ ชี้ประเด็นทั้งดงาม มีคุณค่า นำอ่านให้เป็นที่รับรู้

การที่สื่ออินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทที่สำคัญในปัจจุบัน รวมถึงด้านวรรณกรรมที่เปิดโอกาสให้มีการเขียนวรรณกรรมออนไลน์ และเปิดโอกาสให้คนจำนวนมากสามารถที่จะเขียนงานบนพื้นที่อินเทอร์เน็ต และเผยแพร่งานออกไปสู่สาธารณะ

การที่สื่ออินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทในด้านวรรณกรรมคุณจิตกรมีความเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี เนื่องจากแต่เดิมที่การเขียนนิยายหรือเรื่องสั้น เมื่อส่งสำนักพิมพ์แล้วไม่ได้รับการพิจารณา ก็จะหายไปในตะกร้า งานไม่ว่าจะดีหรือไม่ดีก็ถูกตัดสินโดยคนไม่กี่คนและโลกไม่ได้รับรู้อะไรเลย แต่ในปัจจุบันเมื่อเขียนงานแล้วนำเผยแพร่ในอินเทอร์เน็ต หากเขียนดีก็มีคนชม เขียนไม่ดีก็มีคนตำหนิ และหากผู้เขียนใจกว้างก็แก้ไขตามที่มีการวิจารณ์หรือจะยังคงการเขียนในแบบเดิม ดังนั้น อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือที่ดีที่เข้าถึงได้ง่ายและทำให้มีผู้ที่กล้าเขียนมากขึ้น แต่ว่าเขียนแล้วเผยแพร่ในอินเทอร์เน็ตทันทีโดยที่ไม่ได้ผ่านกระบวนการกลั่นกรองเหมือนหนังสือเล่มที่มีการพิสูจน์อักษร การสะกดที่ถูกต้อง การเว้นวรรค เรื่องสำนวนภาษา เนื้อหา ความงดงามของเรื่องที่บรรณาธิการจะช่วยดูในเรื่องเหล่านี้ ในระบบการทำหนังสือในปัจจุบัน บรรณาธิการมีหน้าที่เป็นเพียงธุรการทำให้หนังสือให้เสร็จเท่านั้น ไม่ได้มีส่วนเข้าไปแก้ไขกำกับตัวเรื่อง อย่างที่บรรณาธิการในสมัยก่อนต้องเป็นผู้ที่อ่านหนังสือ แรก สามารถที่จะคัดหนังสือเพื่อจัดพิมพ์ได้ บรรณาธิการที่ยังทำงานด้านบรรณาธิการมีเพียงคุณจตุรงค์ บุญลับ ของแพรวสำนักพิมพ์ ซึ่งเลื่อนไปอยู่ในตำแหน่งผู้บริหาร ไม่ได้เข้ามาดูแลต้นฉบับเหมือนตอนที่ทำหนังสือให้คุณวัฒน์ วรรณยางกูร คุณจำลอง ผึ้งชลจิตร ดังนั้น นักเขียนหลายคนจึงเป็นบรรณาธิการให้กับตัวเอง เช่น คุณชาติ กอบจิตติ ในปัจจุบันจึงไม่มีความแตกต่างระหว่างหนังสือเล่มกับหนังสือออนไลน์ เพียงมีความแตกต่างเพียงหนังสือเล่มมีผู้พิสูจน์อักษรเท่านั้น

การที่สำนักพิมพ์ต่างๆ มีผู้ที่ทำหน้าที่คัดเลือกนิยายในเว็บไซต์ต่างๆ เพื่อนำมาจัดพิมพ์เป็นหนังสือนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่นี้ก็ทำงานธุรการเช่นเดียวกัน คือจัดหาด้านฉบับเพื่อตอบสนองสำนักพิมพ์ให้มีต้นฉบับในการจัดพิมพ์เท่านั้น กลุ่มคนเหล่านี้ไม่ได้ทำหน้าที่บรรณาธิการจริงๆ ทั้งการตรวจทานแก้ไขเนื้อหาทั้งหมดเพื่อให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพียงแต่เข้ามาเลือกนิยายในบล็อกแล้วคิดว่าเรื่องนี้จะขายได้ เรื่องนี้พล็อตสนุก แต่ไม่ได้ทำให้นิยายเรื่องนั้นเป็นหนังสือที่ดีเท่าที่มันควรจะได้

งานนิยายออนไลน์สามารถที่จะพัฒนาได้หรือไม่

คุณจิตกรกล่าวว่างานเขียนออนไลน์สามารถที่จะพัฒนาได้ โดยการมีบรรณาธิการที่จะบอกว่าพล็อตเรื่องนั้นหลวมไปซ้ำ ผูกพลวมไป การคลายปมยังไม่คลี่ทั้งหมด ยาวไป ภาษาเยิ่นเย้อ ภาษาผิด สิ่งต่างๆ เหล่าต้องมีผู้บอก เนื่องจากการเขียนของเด็กสมัยใหม่เป็นการเขียนโดยการจับทสนทนาเป็นการดำเนินเรื่องเหมือนบทละคร จึงต้องมีบรรณาธิการเข้ามาจัดการให้เป็นวรรณกรรม ไม่ใช่เป็นเพียงตัวหนังสือที่เขียนออกมาโดยยังไม่ได้เรียบเรียง แต่เนื่องจากระบบออนไลน์ไม่ได้ออกแบบมาให้มีบรรณาธิการ ต้องแก้ไขที่ตัวระบบออนไลน์ให้มีบรรณาธิการ โดยที่เว็บไซต์ต่างๆ ที่เปิดให้มีการเผยแพร่ นิยายออนไลน์ต้องมีบรรณาธิการก่อนที่จะให้ลงเผยแพร่ในเว็บไซต์ ซึ่งเป็นระบบเดียวกับนิตยสารมีระบบบรรณาธิการคัดเลือกเรื่องลงตีพิมพ์ แต่ระบบออนไลน์ในปัจจุบันไม่ได้ออกแบบมาเพื่อเอื้อต่อระบบบรรณาธิการ

นิตยสารออนไลน์เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สนใจในการเขียนได้เผยแพร่ผลงานของตนเองอย่างอิสระ และให้ผู้อ่านเลือกที่จะอ่านตามความต้องการ และสำนักพิมพ์สามารถเข้ามาเลือกนิตยสารไปจัดพิมพ์ได้

คุณจิตรกรยืนยันว่าระบบการเขียนนิตยสารออนไลน์ไม่ได้สร้างมาเพื่อการมีบรรณาธิการ การที่จะให้คนอ่านเป็นคนตัดสินใจที่จะอ่านนิตยสารออนไลน์หรือไม่นั้น คุณจิตรกรยังมีข้อสงสัยถึงประเด็นที่ว่าด้วยประสบการณ์ผู้อ่านนั้นมีมากน้อยเท่าใด แม้ว่าของอินเทอร์เน็ตจะมีด้านที่ดีคือการเปิดพื้นที่ให้ผู้ที่ยากเขียนเข้ามาเขียน และให้ผู้ที่ชอบอ่านเข้ามาอ่านและประหยัดที่ไม่ต้องซื้อหนังสือ ทั้งสามารถที่จะเข้าถึงได้ง่าย แต่ผู้อ่านต้องเลือกเรื่องที่จะอ่านเอง เนื่องจากไม่มีการคัดเลือกมาให้ก่อน พื้นที่ออนไลน์ทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการเขียน แต่งานนิตยสารในโลกออนไลน์ ยังไม่มีกระบวนการคัดเลือกระดับการเขียนสิ่งนี้จะสูญเปล่าและทำให้เกิดการเข้าใจจอมปลอมว่าผู้ที่เขียนออนไลน์นั้นเป็นนักเขียนแล้ว แม้ว่างานของนักเขียนออนไลน์จะได้รับการตีพิมพ์เป็นเล่ม แต่เป็นเพียงการที่สำนักพิมพ์มีความต้องการที่จะขายหนังสือเท่านั้น ไม่ได้เป็นการสร้างวรรณกรรมชั้นดี การทำงานต้นฉบับของนิตยสารออนไลน์ที่ได้พิมพ์เป็นเล่มจึงเป็นเพียงสินค้าสร้างผลกำไรให้สำนักพิมพ์

ประสบการณ์การอ่านนิตยสารออนไลน์

จากการที่จิตรกรร่วมงานกับสำนักพิมพ์สถาพร โดยที่สำนักพิมพ์มีนโยบายที่ว่าจะทำอย่างไรให้สังคมเข้าใจวรรณกรรมออนไลน์ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเห็นคุณค่า แต่ให้เปิดใจรับ สำนักพิมพ์ไปทำกิจกรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการอธิบายให้ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาเข้าใจว่าการอ่านนั้นมีอยู่สองอย่างคือ การอ่านเพื่อที่จะให้ผู้อ่านมีความสุข และสองการอ่านให้ผู้อ่านมีความรู้ เด็กนักเรียนเรียนหนังสือในห้องเรียนวันละ 8 ชั่วโมง ดังนั้นควรที่จะให้โอกาสนักเรียนอ่านหนังสือที่ตนเองชอบ แม้ว่าหนังสือนั้นจะไม่ใช่วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ ซึ่งต้องบอกกับสังคมว่ามีหนังสือที่จะให้มีความสุขกับผู้อ่าน เมื่อผู้อ่านมีความสุขจะมีพลังที่จะทำอะไรต่อไปอีก นักเรียนในช่วงพักเที่ยงได้อ่านนิตยสารพาฝันทำให้เกิดความกระชุ่มกระชวยที่จะเรียนหนังสือในช่วงบ่าย แต่เนื้อหาของหนังสือนั้นจะต้องไม่ทำลายศีลธรรมอันดี ซึ่งเป็นสิ่งที่สำนักพิมพ์สถาพรดำเนินการ แม้ว่าหนังสือที่มาจากนิตยสารออนไลน์ในด้านของภาษาจะยังไม่สวยงามนัก แต่สำนักพิมพ์มีบรรณาธิการที่ช่วยแก้ไข เรียบเรียงใหม่ ในการพิมพ์หนังสือนิตยสารที่มีต้นฉบับจากออนไลน์มีบรรณาธิการ 3-4 คนในการแก้ไข สำนักพิมพ์ไม่ได้ใช้ต้นฉบับที่มาจากบล็อกในการจัดพิมพ์ แต่จะเลือกเรื่องที่มีพล็อตเรื่องสนุก ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของนิตยสาร ทั้งยังมีบางสำนักพิมพ์ที่เลือกงานเขียนและนักเขียนจากนิตยสารออนไลน์และมีการฝึกให้นักเขียนลอกแนวเรื่องมาจากซีรีส์เกาหลี เนื่องจากสำนักพิมพ์ต้องผลิตงานได้ทันตามความต้องการของลูกค้า การที่จะให้นักเขียนเขียนงานตามจินตนาการเป็นกระบวนการซ้ำ สำนักพิมพ์สถาพรมีการแบ่งนักเขียนออกเป็นสามระดับ สำนักพิมพ์พรีเซนเซเขียนนิตยสารเรื่องที่ได้กนิยมนอ่าน สำนักพิมพ์เลือกนักเขียนมาจากบล็อกและมีบรรณาธิการจัดการพิมพ์ และเมื่อนักเขียนเขียนมีพัฒนาการเขียนที่ดีมีพล็อตเรื่องดี สำนักพิมพ์เรียกนักเขียนเหล่านี้ว่า “นิวสตาร์” นักเขียนกลุ่มนี้จะมาเข้าค่ายพบนักเขียนรุ่นพี่ของสำนักพิมพ์สถาพร และนักเขียนที่มีชื่อเสียง อาจารย์รุ่นพี่ สัจจพันธุ์ และจิตรกร เพื่อที่จะยกระดับให้เป็นนักเขียนมืออาชีพและจะพิมพ์หนังสือกับสำนักพิมพ์พิมพ์คำ นักเขียนเหล่านี้สำนักพิมพ์รับประกันประสบการณ์การเขียนและเรื่องที่เขียน สำนักพิมพ์สร้างนักเขียนเหล่านี้ให้มีมาตรฐานที่จะเป็นนักเขียนอาชีพไปตลอด

ในปัจจุบันนิตยสารออนไลน์เป็นนวนิยายกระแสหลักที่เด็กรุ่นใหม่รับและเสพ สิ่งนี้จะส่งผลต่อการอ่านของเด็กอย่างไร

คุณจิตรกรมีความเห็นว่าคนต้องโตตามวัย เด็กที่อยู่ในวัยรุ่นก็จะอ่านหนังสือในวัยของตัวเองหนังสือแนวรักหวานแหวว ภาษาไม่ได้สวยงามมากนัก แต่เมื่อโตขึ้นก็จะเบื่อ และเมื่อได้ไปอ่านหนังสือที่ภาษาที่ดีกว่าก็จะสัมผัสได้ถึงความแตกต่าง ความแน่นของเรื่อง พล็อตเรื่อง ความสละสลวยของภาษา ความงดงาม ความน่าติดตาม สิ่งเหล่านี้เป็นขั้นตอนการอ่านหนังสือตามวัย ซึ่งอย่างน้อยเด็ก ๆ ยังอ่านหนังสือ สิ่งที่สำคัญคือการเตรียมหนังสือให้พร้อมที่จะพัฒนาการอ่านในแต่ละช่วงวัย การที่จะให้เด็กอ่าน วรรณกรรมคลาสสิกเป็นสิ่งที่ยากสำหรับเด็ก ดังนั้นต้องให้เขาเติมกับสื่อตามวัยของเขา ก่อน แล้วเด็กจะโตขึ้นทั้งภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เมื่ออยู่ที่โรงเรียนก็คุยกับเพื่อนภาษาหนึ่ง ออกมาทำงานก็ต้องคุยอีกภาษาหนึ่ง และเมื่ออ่านหนังสือเจอภาษาที่ยากขึ้นก็จะเข้าใจและคุ้นเคย ไม่ควรที่จะไปบอกว่าวรรณกรรมสร้างสรรค์ที่สุด เพราะว่าสิ่งที่ดีที่สุดในกลุ่มหนึ่ง ไม่ใช่คนทั้งหมด สิ่งที่สำคัญคือการเตรียมให้มีตัวเลือกในการอ่านหนังสือ

สิ่งที่สร้างความเสียหายในปัจจุบันคือ เมื่อตลาดหนังสือออนไลน์เติบโต สำนักพิมพ์เข้าไปแย่งชิงผลประโยชน์จากนิยายออนไลน์ และทำให้ส่วนวรรณกรรมสร้างสรรค์ วรรณกรรมดีๆ ก็ลดลง ทำให้นักเขียนไม่มีแรงบัลดาลใจในการเขียนงาน เพราะเขียนแล้วไม่ได้รับการตีพิมพ์ ระบบตลาดเช่นนี้ทำให้คุณค่าวรรณกรรมดีๆ ลดลง จากการลดพื้นที่ ลดความถี่การพิมพ์ ตัวอย่างสำนักพิมพ์ เพรววรรณกรรม ที่การจัดพิมพ์วรรณกรรมเพื่อชีวิตที่น้อยมากจนแทบจะหายไปแล้ว เช่นเดียวกับมติชน

โรงเรียนมีบทบาทที่จะให้ความรู้เรื่องการวิจารณ์มากน้อยแค่ไหน

โรงเรียนมีโอกาที่จะให้ความรู้ แต่ครูมีงานมากและครูไม่มีความรู้เพียงพอที่จะสอนนักเรียน เนื่องจากหลักสูตรวิชาชีวศรมไม่ได้มีการสอนเพื่อให้ความรู้เชิงวิชาการทางการวิจารณ์ การเรียนการสอนภาษาไทยของประเทศไทยยังสอนให้ยึดติดในสิ่งเดิมๆ และไม่ให้มีการคิดต่างไปจากเดิม ทำให้บรรยากาศไม่ชักชวนให้เกิดการวิจารณ์ ในห้องเรียนจะมีการสอนการวิจารณ์ที่เป็นเพียงเวลาเล็กน้อย และไม่ได้มีการฝึกฝน ในสังคมที่ไม่ส่งเสริมวัฒนธรรมการวิจารณ์ที่ดี เด็กจึงต้องบริโภคสิ่งที่อยู่รอบๆ ตัว สิ่งนี้ไม่ใช่ความผิดของเด็ก แต่เป็นสิ่งที่สังคมไม่ได้เตรียมไว้สำหรับเด็ก หากต้องการให้โรงเรียนสอนวิชาการวิจารณ์อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องแยกออกมาเป็นวิชาเรียนโดยเฉพาะ หรือ ม. 6 ที่ให้นักเรียนเรียนเรื่องการวิเคราะห์วิจารณ์ เพื่อที่จะได้เห็นความสำคัญ ในปัจจุบันการเรียนการวิจารณ์เป็นเพียงตัวประกอบ ไม่มีความสำคัญ

ความแตกต่างวรรณกรรมในสิ่งพิมพ์กับออนไลน์

คุณจิตรแสดงความคิดเห็นว่าไม่มีความแตกต่างในวรรณกรรมในสิ่งพิมพ์ ทั้งในหนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ ไม่มีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรม บทกวี แต่มีเรื่องย่อละครโทรทัศน์เข้ามาแทนที่ ซึ่งเป็นการกระจายรสนิยมที่แยกออกไปสู่สังคม ในอดีตนิตยสารทุกฉบับจะต้องแข่งกันมีหน้าเรื่องสั้น บทกวี นิยายหรือการวิจารณ์วรรณกรรม ในปัจจุบันแทบจะไม่มีหนังสือที่วิจารณ์วรรณกรรม และการวิจารณ์วรรณกรรมถูกลดพื้นที่ลงทำให้ไม่สามารถที่จะวิจารณ์วรรณกรรมได้ พื้นที่การวิจารณ์ในสิ่งพิมพ์ไม่มีแล้ว แม้ว่าจะมีหนังสือที่ยังมีพื้นที่ของการวิจารณ์วรรณกรรมแต่ไม่ใช่พื้นที่ที่คนทั่วไปจะอ่าน องค์กรสื่อหนังสือพิมพ์ นิตยสารหลักๆ ไม่ได้ยินยอมเพื่อการวิจารณ์หนังสือ แต่พื้นที่ที่ใช้ในการตลาดโฆษณา แม้ว่าจะไม่มีผู้สนใจการวิจารณ์หนังสือ แต่สื่อไม่ต้องสนใจว่าจะมีผู้อ่านหรือไม่ สื่อต้องมีพื้นที่เพื่อการวิจารณ์วรรณกรรม เพื่อเป็นทางเลือกที่เป็นประโยชน์ให้กับผู้อ่าน เรียกว่าน้ำซึมบ่อทราย สื่อต้องมีพื้นที่และยินยอมเพื่อสิ่งที่ดีไว้

การวิจารณ์หนังสือที่ปรากฏอยู่ในโลกออนไลน์ บล็อก เว็บไซต์ เป็นอย่างไร

คุณจิตรเห็นว่าในปัจจุบันการวิจารณ์หนังสือและการแนะนำหนังสือไม่สามารถที่จะแยกออกจากกันได้ สิ่งที่พบนั้นคือไม่มีการวิจารณ์ การเขียนงานวิจารณ์เป็นการใช้ตัวผู้เขียนเป็นหลักว่าชอบหรือไม่ชอบ เป็นการกล่าวถึงรสนิยมที่มีต่อหนังสือเล่มหนึ่ง หรือเป็นการเขียนแนะนำหนังสือ ซึ่งทำให้ผู้อ่านในปัจจุบันเข้าใจการวิจารณ์ว่าเป็นไปในสภาพแบบที่เป็นอยู่ปัจจุบัน จึงต้องแยกให้เห็นชัดเจนว่าอะไรเป็นการวิจารณ์หนังสือ การรีวิวแนะนำหนังสือ ปัจจุบันการรีวิวหนังสือเป็นการที่สำนักพิมพ์ต่างๆ พยายามที่จะให้หนังสือของตนเป็นที่รู้จัก และต้องการให้มีผู้ที่เขียนถึงหนังสือของตนเอง แต่การรีวิวหนังสือแบบนี้ไม่ได้จริงสิ่งที่ดี

การวิจารณ์นั้นส่งผลต่อการตลาดของหนังสือ

คุณจิตรกล่าวว่านักวิจารณ์ต้องไม่คิดถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการวิจารณ์หนังสือ การวิจารณ์เพื่อให้ผู้อ่านเห็นโครงสร้างของงานศิลปะว่ามีส่วนที่แข็งแรงดังตามที่ใด ให้จับต้องในรสนิยมที่มีความรู้พื้นฐานที่จะไปอ่านหนังสือเล่มต่อไปอย่างลึกซึ้งและเป็นประโยชน์ แต่การวิจารณ์นั้นจะไปมีผลทางการตลาดหรือไม่ขึ้นไม่ขึ้นหน้าตาของนักวิจารณ์ นักวิจารณ์ไม่ต้องเกรงใจว่าเมื่อวิจารณ์แล้วจะทำให้หนังสือขายไม่ได้หรือขายดี นักวิจารณ์ต้องไม่กลัวคนเกลียด อย่าหลงตัวเอง ยึดหนังสือเป็นสรณะไม่ใช่ตนเอง คุณจิตรยกตัวอย่างบทวิจารณ์ที่ผู้วิจารณ์แสดงภูมิรู้ของตนเอง ประดิษฐ์สำนวนซ้อนในบทวิจารณ์ เมื่ออ่านแล้วไม่มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับหนังสือที่วิจารณ์เพิ่มขึ้น บทวิจารณ์ที่ด้นนั้นคนอ่านไม่ต้องวิเคราะห์อะไรอีกแล้ว ภาษาต้องง่าย ลำดับการวิจารณ์ต้องเป็นไปตามลำดับให้ผู้อ่านเห็นโครงสร้างเปลือกนอกที่เป็นของหนังสือเล่มนั้น และเนื้อในคือสาระ ข้อคิด ความงาม ที่ผู้วิจารณ์ต้องแจกแจงออกมาให้เห็นทั้งคนเขียนและคนอ่าน สิ่งนั้นถึงจะเรียกว่าบทวิจารณ์ ไม่ใช่เป็นสิ่งที่แสดงว่าเป็นผู้วิจารณ์

การที่มีคนเข้าใจว่าการวิจารณ์คือการเล่าเรื่องย่อ

คุณจิตกรปรากฏการณ์นี้เกิดจากการไม่มีพื้นที่ที่จะแสดงให้วิจารณ์หนังสือเช่นในอดีตที่มีผู้วิจารณ์เป็นจำนวนมาก เช่น ในคอลัมน์ “ปากกาชนก” มี กอบกุล อิงคุทานนท์ กุสุมา รักขมณี สกุล บุญยทัต ชุติศักดิ์ ภัทธกุลวณิช ที่วิจารณ์หนังสือของนักวิจารณ์เหล่านี้ ทำให้ผู้อ่านหนังสือเล่มแล้วมาอ่านบทวิจารณ์ต้องกลับไปอ่านหนังสืออีกครั้งเพื่อที่จะทำความเข้าใจ คำนแย้ง เห็นด้วยกับบทวิจารณ์ แล้วเกิดความงอกงาม

ใช้พื้นที่ในอินเทอร์เน็ตในการทำงานวิจารณ์หนังสือหรือไม่

คุณจิตกรไม่ได้ใช้พื้นที่อินเทอร์เน็ตในการทำงานวิจารณ์หนังสือ คิดแต่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการติดตามข่าวสาร ในปัจจุบันการวิจารณ์หนังสือจะแทรกอยู่ในการจัดรายการวิทยุก็จะพูดถึงเรื่องวรรณคดีมาย่อและย่ออธิบายให้ผู้ฟังและถือโอกาสในการแนะนำหนังสือด้วย ในปัจจุบันการที่จะวิจารณ์จริงๆ ต้องแสดงในกลุ่มที่ต้องการรับรู้การวิจารณ์จริงๆ เป็นการที่นักเขียนและนักวิจารณ์มาพบกันจริงๆ จึงจะเกิดพลังของการวิจารณ์ได้ การวิจารณ์ในสังคมบริโภคนิยมเป็นสิ่งที่ผิวเผินแล้วหายไป และยังยืนยันว่าการวิจารณ์ในหน้านิตยสารจะต้องยืนหยัด เนื่องจากเมื่อเวลาผ่านไปแล้วการวิจารณ์ยังคงอยู่ แต่การทำในรายการวิทยุโทรทัศน์นั้นหายไป การวิจารณ์หนังสือบนสื่ออย่างโทรทัศน์นั้นไม่ประสบความสำเร็จ เช่น ในกรณีสถานีไทยพีบีเอสก็พยายามจะทำ แต่ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะว่าหนังสือเป็นการตีความกับโลกตัวหนังสืออยู่อย่างเงิบๆ แต่ที่วันนั้นต้องการภาพ เมื่อมีการวิจารณ์หนังสือบนทีวีจึงไม่มีภาพ ผู้ชมเห็นภาพของหนังสือซ้ำๆ ไม่ดึงดูดใจให้ชม สื่อที่ดีที่สุดที่วิจารณ์หนังสือคือสิ่งพิมพ์ ที่จะทำให้เกิดพลังในการวิจารณ์ เมื่อสร้างวัฒนธรรมการวิจารณ์ได้ระดับหนึ่งแล้ว ค่อยสร้างกิจกรรมการวิจารณ์แบบการพบกันจะสร้างความครึกครื้นขึ้นในโลกออนไลน์เป็นสื่อสิ่งพิมพ์เช่นกันเพียง แต่คนที่ใช้เป็นคนรุ่นใหม่มากกว่า

การที่คนสมัยก่อนกับคนสมัยใหม่ใช้สื่อแตกต่างกันแล้วจะมีอะไรที่เป็นตัวเชื่อมเข้าหากัน

จิตกรแสดงความเห็นว่ายังไม่มีสิ่งที่จะเชื่อมเข้าหากัน เนื่องจากใช้เครื่องมือคนละแบบ ถ้าจะให้สองกลุ่มเชื่อมเข้าหากันนั้นจะต้องสร้างนิสัยรักการอ่านก่อน และสื่อออนไลน์เป็นตัวช่วยที่จะทำให้อ่านที่ใดก็ได้ และประหยัด

ปรากฏการณ์ในต่างประเทศที่นิตยสาร หนังสือพิมพ์ปิดตัวลงและสร้างแอปพลิเคชันเผยแพร่ข่าวสารบนโลกออนไลน์

คุณจิตกรคิดว่าสิ่งนี้ยังไม่เกิดขึ้นในประเทศไทย เพราะว่าในต่างประเทศที่พฤติกรรมการอ่านแข็งแรงแล้ว สื่อจึงเป็นเครื่องมือในการอ่านและเป็นการเลือกประเภทของสื่อให้ตอบรับกับวิถีชีวิต แต่ถ้าพฤติกรรมการอ่านที่ไม่แข็งแรงเครื่องมือจะดีอย่างไรก็ไม่สามารถที่จะดำรงอยู่ได้ ในประเทศไทยไม่ต้องกลัวว่าสิ่งพิมพ์จะตาย แต่สื่อออนไลน์จะประสบความสำเร็จล้มเหลวได้เนื่องจากพื้นฐานของคนไทยที่ไม่อ่านหนังสือ จะเข้าไปใช้โปรแกรมที่ยุ่งยากเพื่อที่จะอ่านหนังสือทำไม ดังนั้นจึงต้องต้องสร้างพฤติกรรมการอ่านที่แข็งแรงก่อนและเครื่องมือจะเป็นสิ่งที่เข้ามาส่งเสริม

นักเขียนนิยายออนไลน์ในเด็กต้องการให้ผู้ที่มีความรู้มาแนะนำ แต่ไม่มีผู้รู้ที่จะเข้าไปให้ความรู้เด็ก

คุณจิตกรกล่าวว่าเว็บไซต์จะต้องเป็นผู้จัดหาบรรณาธิการ เริ่มจากการสร้างระบบที่ต้องมีบรรณาธิการคัดกรองต้นฉบับ การที่ให้ผู้อ่านผู้เขียนเป็นผู้คัดเลือกเองนั้น ทำให้ไม่เกิดการเรียนรู้พัฒนา เนื่องจากทั้งผู้เขียนและผู้อ่านมีประสบการณ์ที่ใกล้เคียงกัน ผู้วิจารณ์หรือผู้ที่มีความรู้จึงไม่ต้องการที่จะเสียเวลาในการอ่าน ดังนั้น เว็บไซต์จะต้องลงทุนโดยการจ้างบรรณาธิการอ่านนิยายที่จะลงในเว็บไซต์ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การที่นักวิจารณ์อาชีพไม่วิจารณ์งานเขียนออนไลน์ เนื่องจากไม่มีคุณค่าพอต่อการวิจารณ์ นักเขียนจะต้องพัฒนาเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่าที่จะรอให้มีผู้มาวิจารณ์ ระบบโรงเรียนไม่ได้สนับสนุนให้นักเรียนเป็นนักเขียนที่ดีและนักอ่านที่ดี จึงทำให้ไม่สามารถที่จะพัฒนาให้เกิดส่วนนี้ได้

ความเห็นเรื่องโครงการกรุงเทพมหานครเมืองหนังสือโลก

คุณจิตกรเน้นว่าวัฒนธรรมการอ่านหนังสือที่ยังป่วยอยู่ การที่จะสร้างให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหนังสือโลกเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก กรุงเทพมหานครมีร้านหนังสือ ห้างสมุดต่อจำนวนประชากรเท่าใด สถิติการใช้ห้องสมุด สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่ากรุงเทพจะเป็นเมืองหนังสือโลกได้หรือไม่ ควรที่จะตั้งเป้าหมายให้กรุงเทพเป็นเมืองหนังสือก่อน จากนั้นก็เป็นเมืองหลวงหนังสือของประเทศไทยเป็นเมืองหนังสือของอาเซียน เอเชีย และโลก ต้องทำให้คนไทยสนใจหนังสือเท่ากับการเดินซื้อ

ของในห้างสรรพสินค้า แล้วจึงจะทำให้ประเทศไทยเป็นเมืองหนังสือโลก การทุ่มงบประมาณจำนวนมากเพื่อโครงการนี้ไม่เกิดประโยชน์ ควรนำเงินที่ใช้ในโครงการไปปรับปรุงหลักสูตรการเรียนให้เป็นนักรอ่าน การเรียนรู้ด้วยการอ่าน

การจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการวิจารณ์ควรจะเริ่มจากกิจกรรมใด

คุณจิตกรคิดว่าการนำผู้ที่สนใจมาสนทนากันอย่าง เช่น กิจกรรมการวิจารณ์หนังสือที่ SCG จัดขึ้น และในห้องเรียน ต้องมีชั่วโมงการเรียนวิจารณ์ที่ดีขึ้น หยุตบังคับให้เด็กอ่านหนังสือซีไรต์ ให้เด็กเลือกหนังสือของตัวเองแล้วมาวิเคราะห์และพูดวิเคราะห์ในชั้นเรียน ให้นักเรียนปฏิบัติทุกทักษะ อ่านแล้วเขียนได้ อ่านแล้วพูดต่อได้ แล้วจะเกิดการเชื่อมโยงของทักษะที่สำคัญคือ อ่าน คิด เขียน พูด และจะทำให้คนเป็นนักปราชญ์ และเมื่อมีการทำซ้ำๆ เมื่อได้อ่านข้อความอะไรก็ตามที่สามารถคิดและวิเคราะห์ได้ เพราะในปัจจุบันในการเรียนเป็นการรอครูว่าจะบอกอะไร เพราะว่าถ้าคิดไม่ตรงกับครูก็ไม่ได้คะแนน

การวิจารณ์ในสาขาอื่นเป็นอย่างไร

คุณจิตกรมองว่าการวิจารณ์ศิลปะ เช่น จิตรกรรมมีความลึกซึ้ง แต่อยู่ในกลุ่มเล็กๆ การวิจารณ์ดังกล่าวไม่ได้ส่งผลต่อสังคมมากนัก การวิจารณ์เพลงเช่นเดียวกันเป็นเรื่องสุนทรีย์ แต่ไม่ได้มีผลต่อชีวิตของมนุษย์ แต่การอ่านมีผลต่อชีวิตของมนุษย์ที่จะเปลี่ยนแปลงคนได้ การอ่านมีความสำคัญที่เป็นเครื่องมือในการสร้างคนเปลี่ยนคนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบได้ ดังนั้นจึงต้องทุ่มเทในเรื่องของการอ่าน ครั้งคนแรกของคนต้องเป็นคนที่ย่านหนังสือ แล้วหนังสือจะขัดเกลาผู้ที่อ่านได้ การอ่านต้องการการวิจารณ์มากที่สุด

อนาคตของการวิจารณ์หนังสือ

คุณจิตกรมองว่ายังคงไม่พัฒนามาก เพราะว่าการวิจารณ์เป็นส่วนยอด ส่วนฐานคือการอ่านต้องแข็งแรงจนกลายเป็นวัฒนธรรมการอ่าน สิ่งนี้ยังไม่มีเกิดขึ้นในสังคมไทย เนื่องจากสังคมไทยเป็นวัฒนธรรมการพูดและการนิเทศา การที่จะพูดถึงอนาคตการวิจารณ์ได้นั้นต้องสร้างฐานที่ทำให้คนเข้าใจ ตระหนักเห็นถึงคุณค่าของการอ่าน และเมื่อตระหนักถึงคุณค่าการอ่าน ก็จะเรียกหานักวิจารณ์โดยอัตโนมัติ เนื่องจากต้องการที่จะอ่านหนังสืออย่างมีจุดหมาย

คุณจิตกรมองการวิจารณ์ออนไลน์ยังเข้าไม่ถึงคนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะผู้ที่มิสนิยรักการอ่านหนังสือเล่มที่จะหนังสือมากกว่าออนไลน์ และคนเหล่านี้มีความสนใจไม่ติดตามอินเทอร์เน็ตตลอดเวลาหรือนำคอมพิวเตอร์ติดตามตัวไปตลอด การวิจารณ์ออนไลน์จึงเป็นการสื่อสารกับคนอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่ได้มีนิสัยใคร่อยากรู้เรื่องการวิจารณ์ และจะเกิดวิวาทะเมื่อมีผู้ที่มีความหลงตัวเอง เมื่ออยู่ในพื้นที่ที่ไม่ต้องแสดงตัวตนที่แท้จริง

อาชีพการเป็นนักวิจารณ์หนังสือยังเกิดขึ้นไหม

คุณจิตกรเน้นย้ำว่าถ้าฐานการอ่านยังไม่แข็งแรง ยังจะไม่มีการวิจารณ์ที่จะดำรงชีวิตด้วยการเป็นนักวิจารณ์เพียงอย่างเดียวเกิดขึ้นในประเทศ ต้องทำให้คนในสังคมต้องการที่จะอ่าน เมื่อต้องการที่จะอ่านแล้วจะเรียกหาครู นักวิจารณ์เพื่อที่จะเป็นคนอ่านที่ดีที่สุด

ประสบการณ์การวิจารณ์ในต่างประเทศกับประเทศไทย

จากประสบการณ์คุณจิตกรกล่าวว่าในหลายๆ ประเทศ การอ่านเพื่อที่จะเข้าถึงหนังสือได้มากที่สุด ฟังดนตรี ดูภาพยนตร์ก็ต้องการที่จะเข้าถึงสิ่งนั้นลึกที่สุด พม่ามีการตื่นตัวกับภาพยนตร์มาก ในทุกโรงแรมมีการจัดแอลกอฮอล์หมวนเวียน แต่เรื่องการอ่านยังไม่ตื่นตัว เพราะยังมีปัญหาความยากจน หนังสือจึงเป็นเรื่องสุดท้ายที่จะพูดถึง ลาวสนใจการอ่านพอสมควร แต่อุตสาหกรรมการผลิตหนังสือยังมีน้อยต้องใช้หนังสือของประเทศไทยส่วนหนึ่ง แม้ว่าประเทศไทยจะมีสถานภาพการอ่านที่ดีกว่า แต่ไม่ใส่ใจให้ความสำคัญ เนื่องจากปรัชญาสังคมไทยผิดที่ยังให้ความสำคัญกับการไปสู่ความสำเร็จที่ไม่รู้วาคืออะไร เมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างยุโรป เห็นว่าการอ่านเป็นไปเพื่อที่จะหาความหมาย ไม่ใช่การปลอบประโลม พักผ่อนหย่อนคลาย และนำไปใช้ประโยชน์ เช่นเดียวกับญี่ปุ่นและเกาหลี ที่ร้านหนังสือมีขนาดใหญ่และมีคนแน่น การออกแบบร้านหนังสือสวยงามเพราะว่าคนใช้เวลาในร้านหนังสือมาก ประเทศไทยร้านหนังสือแข่งกันที่พื้นที่หน้าร้านในการจัดจำหน่ายหนังสือ

จากการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ที่ทำให้คนไทยเขียน อ่าน ด้วยข้อความที่สั้นลง การแสดงความคิดเห็นบนสื่อออนไลน์ที่ส่วนใหญ่เป็นข้อความสั้นๆ

คุณจิตกรเห็นด้วยว่าข้อความที่ใช้ในการสื่อสารสั้นและมีความหยาบคายมาก เนื่องจากการแสดงความคิดเห็นในสื่อออนไลน์ไม่ต้องแสดงตัวตน จึงมีการใช้ถ้อยคำ การแสดงอารมณ์ในด้านมืดของมนุษย์ ซึ่งแตกต่างจากการที่มานั่งล้อมวงเพื่อการวิจารณ์ มนุษย์จะถูกขัดเกลากับกระบวนการทางสังคม และแม้ว่าในออนไลน์จะมีการจัดระเบียบผู้ที่เข้ามากระบวนการแสดงความคิดเห็น “เกรียน” เนื่องจากพวกเกรียนสามารถที่จะเปลี่ยนชื่อหรือไปสร้างความไม่สงบให้กับที่อื่นได้ และพวกเกรียนมีความรู้สึกสนุกที่ถูกไล่อับ

โลกออนไลน์ปิดพื้นที่ให้มีการแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางและเสรี แต่ในขณะหนึ่งก็ลดคุณค่าบางสิ่งไปหรือไม่

คุณจิตกรมองว่าออนไลน์เป็นเครื่องมือสำรอง ไม่ใช่เครื่องมือหลัก เครื่องมือหลักคือการที่มนุษย์เจอกับมนุษย์ แต่จากการที่สังคมให้ความสนใจสื่อออนไลน์และทำให้เข้าใจว่าโลกกำลังที่จะเดินมาในทางนี้ คุณจิตกรเห็นว่าโลกต้องรักษาความเป็นมนุษย์ไว้ด้วยการให้มนุษย์มาเจอกับมนุษย์ และใช้เครื่องมือที่จะเชื่อมความเป็นมนุษย์แบบมนุษย์ สื่อสิ่งพิมพ์เชื่อมมนุษย์กับมนุษย์ด้วยภาษามนุษย์

การติดตามข้อมูลจากออนไลน์ในปัจจุบัน

คุณจิตกรติดตามข้อมูลข่าวสาร ค้นข้อมูลจากสื่อออนไลน์เพราะว่าเป็นสื่อมวลชน แต่ข้อมูลต่างๆ ต้องผ่านการคิดพิจารณา ก่อน สิ่งที่สำคัญจึงต้องเตรียมมนุษย์ไว้ เครื่องมือเป็นสิ่งที่จะทำให้ก้าวกระโดดไปได้อย่างรวดเร็ว เพราะเมื่อเตรียมความเป็นมนุษย์ที่ดีแล้วมีเครื่องมือที่ดีก็จะส่งเสริมกัน เครื่องมืออย่างออนไลน์เป็นตัวช่วย แต่เครื่องมือหลักคือร่างกายของมนุษย์ที่จะพัฒนาความเป็นมนุษย์

ปัจจุบันยังทำงานวิจารณ์หนังสือในสื่อสิ่งพิมพ์หรือไม่

ในปัจจุบันคุณจิตกรไม่ได้ทำงานด้านการวิจารณ์หนังสือแล้ว จะได้รับเชิญเป็นวิทยากรวิจารณ์หนังสือจาก SCG ปีละหนึ่งครั้ง แต่ยังมีภาระแนะนำหนังสือในรายการวิทยุบ้าง ทั้งนี้พื้นที่การวิจารณ์หนังสือที่ลดลง คุณจิตกรยังต้องการที่จะทำงานวิจารณ์หนังสือ แต่ต้องมีพื้นที่เพียงพอที่จะวิจารณ์ที่เต็มรูปแบบด้วย

ความเปลี่ยนแปลงการวิจารณ์หนังสือจากอดีตและปัจจุบัน

คุณจิตกรมองการวิจารณ์หนังสือในอดีตมีความลึกซึ้ง โดยเฉพาะในช่วงที่สำนักพิมพ์ยังผลิตหนังสือวรรณกรรมที่ดี ส่วนวรรณกรรมออนไลน์เมื่อก่อนจะไม่พิมพ์กัน เพราะยังไม่ถึงระดับที่จะนำเสนอ และมองว่าเมื่อมีวรรณกรรมดีๆ จึงทำให้เกิดการคิด ถาม โต้เถียง การวิจารณ์จึงเข้ามาได้ ในปัจจุบันวรรณกรรมไม่มีอะไรนอกจากเป็นเพียงการอ่านให้จบแล้วมาเล่าว่าเรื่องเป็นอย่างไร จึงไม่ต้องการนักวิจารณ์ เมื่อวรรณกรรมสร้างสรรค์ลดจำนวนลงและมีวรรณกรรมขยะเพิ่มมากขึ้น พื้นที่ของการวิจารณ์จึงลดน้อยลง เพราะว่าวรรณกรรมขยะไม่มีคำถาม ไม่มีอะไรที่จะให้วิจารณ์ คุณจิตกรยังอ่านและสนใจหนังสือ แต่ว่าโลกของหนังสือเปลี่ยนไป นิยายที่มีคุณภาพที่จัดพิมพ์ในแต่ละปีมีน้อยมาก ทั้งนี้จากความเห็นแก่ตัวของวงการหนังสือ สำนักพิมพ์มีการยึดเหนี่ยวหนังสือที่มีคุณค่าให้ผู้อ่านเป็นจำนวนมาก และไม่จัดพิมพ์เผยแพร่หนังสือที่มีคุณภาพ

อำนาจการเลือกอ่านหนังสือไม่ได้อยู่ที่ผู้อ่านแต่อยู่ที่ผู้ผลิตหนังสือ

คุณจิตกรกล่าวว่าอำนาจอยู่ที่สำนักพิมพ์ เพราะผู้อ่านไม่สามารถที่จะเลือกอ่านหนังสือที่ร้านไม่มีจำหน่าย และการที่หนังสือจะมีจำหน่ายได้เพราะสำนักพิมพ์เป็นผู้ผลิต การสร้างโลกการอ่านให้เป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับสำนักพิมพ์และรัฐบาล หากสำนักพิมพ์ใดประกาศตัวที่จะพิมพ์งานที่สร้างสรรค์เท่านั้น รัฐควรมีนโยบายที่จะสนับสนุนลดภาษีให้ ความโลกของสำนักพิมพ์นั้นทำลายความเป็นมนุษย์ และสำนักพิมพ์ซึ่งมีกำไรจากการผลิตหนังสือจะต้องคืนประโยชน์ให้กับสังคม

ผู้ให้สัมภาษณ์ : อุทิศ เหมะมูล

พื้นที่การทำงานวิจารณ์ : สื่อสิ่งพิมพ์

ผู้สัมภาษณ์ : กรรณิการ์ ถนนมปัญญารักษ์ และ อรพินท์ คำสอน วันที่สัมภาษณ์ : 5 มิถุนายน 2556 (13.00-15.30 น.)

สัมภาษณ์ที่ : ร้านอาหาร Niche Café เดอะไนท์ พระราม 9

ผู้ถอดเทป : กรรณิการ์ ถนนมปัญญารักษ์

ความสนใจในการอ่านหนังสือ การเขียนและการวิจารณ์หนังสือ

คุณอุทิศสนใจในการอ่านหนังสือทั้งงานวรรณกรรม งานเปรียบเทียบทางด้านศาสนา บทความเกี่ยวกับการวิจารณ์ มาตั้งแต่อายุ 15 ปี และจากการที่มีลักษณะนิสัยชอบการวิจารณ์ เมื่อพบเห็นสิ่งที่ถูกนำเสนอในสังคมที่ทำให้ไม่พอใจหรือมีทัศนคติที่แตกต่างออกไปก็จะวิพากษ์วิจารณ์สิ่งที่เกิดขึ้น โดยเริ่มต้นจากการสนทนาวิพากษ์วิจารณ์ โฆษณาในโทรทัศน์ที่เห็นว่าไม่ได้เกิดประโยชน์และจะประเด็นมาสนทนาวิจารณ์ และคุณอุทิศเป็นผู้ที่ทำงานหาชนมาตั้งแต่เรียนในระดับมหาวิทยาลัยแล้ว เมื่อครั้งที่เรียนศิลปะในระดับมหาวิทยาลัยได้รวมกลุ่มกับเพื่อน เพื่อจัดการแสดงศิลปะนอกมหาวิทยาลัย ตั้งแต่เรียนชั้นปีที่ 2 ซึ่งในเวลานั้นคณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากรมีลำดับที่ชัดเจนว่า นักศึกษาจะแสดงงานศิลปะได้ต่อเมื่อเรียนในชั้นปี 4 แล้ว เนื่องจากนักศึกษาชั้นปีที่ 4 เริ่มที่จะทำงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับความคิด ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 1-3 ยังเรียนทางการพัฒนาทักษะการวาดภาพ และยังไม่มีความคิดที่จะไปแสดงต่อสาธารณะ

ในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2544 2545 คุณอุทิศกล่าวว่าสังคมไทยมีปรากฏการณ์ที่มีความโดดเด่น เช่นเรื่องสื่อสารมวลชน มีงานโฆษณาที่หลากหลาย โดยเฉพาะของโฆษณาโทรศัพท์มือถือของค่ายต่างๆ หรือประเด็น “ความขาว” ที่การโฆษณาพยายามที่จะนำเสนอ แต่คุณอุทิศเห็นต่างจากที่เครือข่ายโฆษณาพยายามนำเสนอในขณะนั้น และเมื่อเรียนจบคุณอุทิศร่วมกับเพื่อนซึ่งเป็นกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากรที่ร่วมตัวกันแสดงงานศิลปะได้เขียนบทความและนำไปเสนอที่หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ซึ่งในขณะนั้นคุณอุทิศ คุณวราวุฒิ เป็นบรรณาธิการคอลัมน์ “เสาร์สวัสดี” คุณอุทิศเห็นว่างานของกลุ่มน่าสนใจเป็นการทำงานด้านความคิด และให้เขียนบทความลงในคอลัมน์ชื่อ “บริโภคนิยมเบ้งเสร็จ” โดยใช้ชื่อย่อว่า “บปส.” คอลัมน์นี้ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีใน “เสาร์สวัสดี” กลุ่มของตนเองได้ผลัดเปลี่ยนกันเขียนบทความวิพากษ์ปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นในขณะนั้น

สนใจการวิจารณ์ได้และเขียนวิจารณ์หนังสือเมื่อใด

คุณอุทิศกล่าวว่าตนเองมีจิตสำนึกทางการวิจารณ์ก่อนที่จะเขียนหนังสือ เมื่ออ่านหนังสือแล้วมีความคิดต่าง แยกคล้อยตาม หรือมีความคิดต่อจากหนังสือที่ได้อ่าน และเมื่ออ่านหนังสือมากขึ้นและมีความกล้าแข็งทางความคิด มีประสบการณ์ชีวิตเพิ่มขึ้นทั้งจากการทำงานด้านศิลปะและได้พบปะสนทนากับผู้ใหญ่ในแวดวงศิลปะ จึงเริ่มที่จะแสดงทัศนคติวิจารณ์เพิ่มมากขึ้น คุณอุทิศเริ่มต้นทำงานวิจารณ์อย่างจริงจังทางด้านภาพยนตร์หลังจากที่จบการศึกษา โดยนอกจากเขียนวิจารณ์ในคอลัมน์ “เสาร์สวัสดี” แล้วยังเขียนวิจารณ์ภาพยนตร์ประจำในนิตยสาร “Movie Time” และเขียนบทความพิเศษวิจารณ์ภาพยนตร์ในนิตยสาร “Cinemax” คุณอุทิศไม่ได้มีพื้นฐานการวิจารณ์ภาพยนตร์ แต่จากการที่ได้รู้จักกับคุณสนธยา ทรัพย์เย็น ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งนิตยสาร “ฟิล์มไวส์” นอกจากนี้ คุณอุทิศยังรวมกลุ่มกับผู้ที่ชื่นชอบการชมภาพยนตร์ที่ไม่ใช่แนวที่เป็นที่นิยมของตลาด เพื่อแสดงความคิดเห็นความรู้สึกที่มีต่อภาพยนตร์ที่ร้านดวงกมล ซีคอนสแควร์เป็นประจำ และยังมีผู้ที่สนใจเข้าร่วมสนทนาเช่น คุณไพสิฐ พันธุ์พญาชาติ คุณอภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล ซึ่งจากการชมภาพยนตร์และการวิจารณ์ภาพยนตร์เป็นประจำทำให้คุณอุทิศได้เรียนรู้ว่าโลกภาพยนตร์เริ่มตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 เริ่มตั้งแต่หนังเงียบ ชาว German Expressionism Italian Neo Realism และทำให้เห็นโครงข่ายวิวัฒนาการของประวัติศาสตร์ของศิลปะด้านอื่น

ถึงแม้ว่าจะเรียนศิลปะทางด้านทัศนศิลป์ 5 ปี แต่ไม่ได้สนใจในเรื่องประวัติศาสตร์ศิลปะ เนื่องจากไม่สนุกที่จะเรียนเรื่องทฤษฎี แต่ด้านภาพยนตร์ทำให้รู้สึกชอบและสนุกในแง่ของประวัติศาสตร์และรู้จักประเภทของภาพยนตร์ต่างๆ (genre) จากการที่คุณอุทิศได้ชมภาพยนตร์ อ่านหนังสือ ขมขานศิลปะเป็นจำนวนมาก และได้รู้จักกับผู้คนในแวดวงภาพยนตร์ที่ได้แนะนำให้เขียนบทความเกี่ยวกับภาพยนตร์อย่างจริงจัง การเขียนคอลัมน์วิจารณ์ภาพยนตร์ประจำในหนังสือ “Movie Time” ซึ่งในช่วงนั้นออกเป็นรายสัปดาห์ทำให้คุณอุทิศต้องชมภาพยนตร์อย่างสม่ำเสมอเพื่อที่จะเขียนวิจารณ์ นี่เป็นเวทีในการฝึกฝนเพื่อที่จะรวบรวมความคิดในสิ่งที่ตนเองได้รู้ได้เห็น และเป็นพื้นฐานที่ทำให้นำมาเขียนนวนิยายของคุณอุทิศเองด้วย

การทำงานด้านการวิจารณ์หนังสือ

ผลงานหนังสือเล่มแรกของคุณอุทิศที่ตีพิมพ์เป็นงานรวมบทวิจารณ์ ซึ่งพิมพ์เผยแพร่ก่อนหนังสือรวมเรื่องสั้น คุณอุทิศเห็นว่านักเขียนรุ่นใหม่เริ่มทำงานเขียนในช่วงปี พ.ศ. 2547-2549 นั้น นักเขียนจะเขียนหนังสือเพียงอย่างเดียวไม่ได้ เพราะนักเขียนถูกกำหนดให้เขียนด้วยบางอย่าง ซึ่งทำให้นักเขียนต้องทำงานที่หนักขึ้น นอกจากการเป็นนักเขียนแล้วต้องเป็นนักวิจารณ์ได้ด้วย ดังนั้นนักเขียนจะต้องมีความรู้ที่รอบด้าน

การที่คุณอุทิศสนใจการวิจารณ์หนังสือ เนื่องจากการเกิดแนวทางใหม่ในการวิจารณ์หนังสือคือ “การรื้อสร้าง” (deconstructionism) ทำให้ในช่วงเวลาที่มีหนังสือทางวิชาการ และนักวิชา การที่แปลหนังสือทางด้านภาษาศาสตร์ เผยแพร่อย่างคึกคัก การวิจารณ์ที่มีลักษณะต้นทางของแนวคิด Post Modern การแปลบางส่วนของหนังสือ “Anthology” ของ Roland Barthes และงานแปลของอาจารย์ นพพร ประชากุลทำให้คุณอุทิศตื่นตัวกับการวิจารณ์ในแนวทางใหม่ ที่มีหลักเกณฑ์และมุมมองการวิจารณ์ใหม่ๆ การที่วรรณกรรมไม่ได้ผูกติดอยู่กับผู้ประพันธ์ ซึ่งเป็นมุมมองที่คุณอุทิศสนใจ และทำให้สนุกกับการงานวิจารณ์หนังสือและมีความตื่นตัวและกล้าจะมองการวิจารณ์วรรณกรรมที่แตกต่างออกไปจากหลักทฤษฎีแบบเดิมที่ใช้ในการวิจารณ์

การที่อาจารย์ในมหาวิทยาลัยแปลงานที่ทำให้สังคมวรรณกรรมเปลี่ยนไปมีความตื่นตัวและนักเขียนไม่ใช่ผู้ที่รู้จักต่อไป บทบาทของนักเขียนลดลงและไม่ใช่ว่าที่ชี้แนะสังคมให้เป็นไปในทิศทางใด แต่เป็นนักวิจารณ์และนักวิชาการทางด้านวรรณกรรมที่ได้รับความสนใจและเข้ามามีบทบาทในแวดวงวรรณกรรม นอกจากนี้งานวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ทางด้านวรรณกรรม ภาษามีความตื่นตัวและส่งผลกระทบจนถึงปัจจุบัน นักวิชาการได้เข้ามามีอิทธิพลต่อผู้อ่านโดยมีข้อเขียนทางวิชาการ บทวิจารณ์ที่เป็นรวมเล่มเป็นหนังสือ

ลักษณะของการทำงานวิจารณ์หนังสือในช่วงแรก

จากการที่คุณอุทิศมีนิสัยส่วนตัวที่ชอบการประชดประชัน และในช่วงที่เริ่มวิจารณ์หนังสือยังอายุน้อยจึงต้องการแสดงความรู้สึกของตนเอง บทวิจารณ์จึงเป็นการกระแทกกระทั้นกระแทก “จิกกัด” แต่การเขียนวิจารณ์ในลักษณะดังกล่าวจะต้องมีหลักการที่สมเหตุสมผลมารองรับความคิดด้วย และนี่เป็นเหตุผลที่สำคัญที่จะแสดงความคิดเห็นเสียได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุผลที่เพียงพอจะพูดถึงสิ่งนั้น

เหตุผลที่นี้หมายถึงทฤษฎีหรือไม่และแนวคิดใดที่นำมาใช้ในการวิจารณ์หนังสือ

เหตุผลในการเขียนงานวิจารณ์ไม่ได้เป็นทฤษฎีเพียงอย่างเดียว เนื่องจากคุณอุทิศไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องทฤษฎีมากนัก แม้ว่าจะอ่านและศึกษาทฤษฎี แต่ก็เพื่อที่จะทราบว่าปรากฏการณ์ต่างที่เกิดขึ้นในสังคมในช่วงเวลาต่างๆ โดยส่วนตัวคุณอุทิศชอบบุคคลิกการวิจารณ์ของ “Roland Barthes” ซึ่งมีอิทธิพลต่อมุมมองของการวิจารณ์ เช่น การตั้งประเด็นที่ซ่อนซึ่งอยู่นอกเหนือจากที่เนื้อหาวรรณกรรมบอกกับผู้อ่านโดยตรง และทำให้คุณอุทิศสนุกที่จะค้นหาละเอียดที่ผู้เขียนไม่ได้ตั้งใจจะให้เกิดในงานเขียน แต่ว่าสิ่งเหล่านั้นได้แสดงออกมา แนวคิดของ “Roland Barthes” ทำให้ได้รู้จักอาจารย์นพพร ประชากุล อาจารย์ชูศักดิ์ ภัทรกุลวานิช อาจารย์ทั้งสองท่านมีลีลาการวิจารณ์แบบเดียวกันเนื่องมาจากสำนักเดียวกัน

การวิจารณ์หนังสือในช่วงแรกคุณอุทิศไม่ได้มีคอลัมน์ประจำ จึงเป็นการเขียนตามวาระเช่น ข้อเขียนวิจารณ์แรกคือ “ความเบาหวิวของชีวิต” ของ มิลาน กุนเดอล่า พิมพ์โดยสำนักพิมพ์บุ๊กไวส์ ซึ่งแม้จะไม่ใช่วิธีวิจารณ์หนังสือที่ดีของคุณอุทิศ แต่ได้มีความพยายามที่จะจับปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ ความแหลมคมทางความคิดในงานของกุนเดอล่า โดยเฉพาะเรื่อง

“รสนิยมสาธารณะ” มาจับกับภาพของสังคมไทยในช่วงนั้น การเกิดขึ้นของนิตยสาร *a day* ความคิดของการโฆษณาที่เกี่ยวกับสำนักกรักบ้านเกิด ย้อนกลับไปในความสวยงามของอดีต ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้เข้ามาปะทะกัน และทำให้เกิดความคิดใหม่ในช่วงเวลานั้น

การวิจารณ์หนังสือส่งผลกระทบต่อผู้อ่านมีมุมมองที่แตกต่างออกไปจากเดิมเมื่ออ่านงานวิจารณ์หรือไม่

คุณอุทิศกล่าวว่า การวิจารณ์ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อผู้อ่านเท่าใดนัก แต่ส่งผลกระทบต่อผู้เขียนมากกว่า และไม่แน่ใจว่าจะมีผู้อ่านงานวิจารณ์ของตนเองมากนักน้อยเพียงใด การวิจารณ์ของคุณอุทิศไม่ได้เป็นการชี้ขาดหนังสือว่าดี ไม่ดี แต่เป็นการวิจารณ์โดยการหยิบประเด็นหรือการเสนอแนะที่แตกต่างออกไป ซึ่งยังไม่ได้มีการวิจารณ์หรือมีการกล่าวถึงในวงกว้างมากนัก จากอิทธิพลการวิจารณ์ของนักวิชาการตั้งแต่ปี 2545 เช่นอาจารย์นพพร ประชากุล อาจารย์ชูศักดิ์ ภัทรกุลวานิช และนักวิชาการท่านอื่นๆ ที่ทำให้บทวิจารณ์มีความเป็นวรรณศิลป์มากกว่าตัวงานวรรณกรรม ด้วยภาษาที่หวิหวิหาได้สร้างความตื่นตัวให้กับบทวิจารณ์และแวดวงวรรณกรรม ในปัจจุบันยังมีคนใช้ภาษาที่สร้างขึ้นในช่วงเวลานั้นเช่น ย้อนแย้ง แฉกขัด จากการที่งานวิจารณ์ด้านวิชาการในช่วงนั้นมีการเคลื่อนไหวคึกคักเป็นอย่างมากและมีความเป็นวรรณกรรมที่ทำให้ผู้อ่านได้อย่างเพลิดเพลิน และคุณอุทิศยังคงติดใช้คำภาษาที่นักวิชาการสร้างขึ้นในช่วงเวลานั้น ในขณะที่เดียวกันการเขียนงานวรรณกรรมของคุณอุทิศจึงเป็นการเขียนงานเพื่อที่จะให้วิจารณ์นักวิชาการอ่านด้วย โดยการซ่อนประเด็นไว้ในงานเขียนเพื่อที่ต้องการจะสื่อความหมายไปยังนักวิจารณ์นักวิชาการเหล่านั้นได้ค้นหาสิ่งที่ซ่อนความหมายไว้

งานเขียนของคุณอุทิศเป็นงานที่แฝงความหมายซับซ้อนเกินไปสำหรับผู้อ่านทั่วไปหรือไม่

คุณอุทิศคิดว่างานเขียนนั้นเป็นพลังของจินตภาพของคำ ผู้อ่านสามารถที่จะเข้าใจความหมายของคำในวันระดับหนึ่ง และเมื่ออ่านในอนาคตจะเข้าใจในอีกความหมายหนึ่ง ความหมายของคำมีหลายระดับ ต่างเหตุการณ์หรือสถานการณ์ในการนำเสนอ การอ่านงานวิจารณ์ ทำให้คุณอุทิศสนุกกับการใช้คำมากขึ้น และเมื่อโตขึ้นทำให้ตนเองมีความระมัดระวังขึ้นในการใช้คำที่สะอากเกลี้ยงกลามมากขึ้นและไม่ใช้ลูกเล่นทางภาษามากเกินไป

มุมมองการวิจารณ์ของคุณอุทิศเป็นมุมมองของผู้อ่านหรือนักเขียน และงานวิจารณ์ส่งผลต่อการเขียนงานของคุณอุทิศ

จากการที่คุณอุทิศเป็นทั้งผู้เขียนและผู้วิจารณ์ในเวลาเดียวกัน ทำให้มุมมองของการวิจารณ์เป็นการผสมกันของผู้เขียนและผู้วิจารณ์ และที่สำคัญการวิจารณ์ได้ส่งผลกระทบต่องานเขียนของคุณอุทิศมากพอสมควร เพราะคุณอุทิศจะวิจารณ์งานเขียนของตนเองในขณะที่เขียนงานไปพร้อมกัน ซึ่งเห็นว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาของนักเขียน เพราะนักเขียนในปัจจุบันมีความเป็นนักวิจารณ์อยู่ในตัว การเกิดของนักเขียนในยุคปัจจุบันเป็นการวิจารณ์งานเขียนยุคเก่าเสมอ เพื่อที่จะหาพื้นที่ในทางวรรณกรรม หากนักเขียนไม่สามารถที่จะวิจารณ์งานเขียนที่เกิดขึ้นในอดีตได้ นักเขียนผู้นั้นไม่สามารถที่จะหาพื้นที่ในเวทีวรรณกรรมของตนเองได้ คุณอุทิศเขียนงานขึ้นมาเนื่องจากไม่พอใจงานวรรณกรรมยุคก่อน วรรณกรรมจึงไม่ใช่เป็นเพียงการบอกเล่าเรื่องราวของผู้เขียนเท่านั้น งานวรรณกรรมในความนึกคิดของคุณอุทิศต้องใช้ศิลปะในการประพันธ์ ต้องใช้ประวัติศาสตร์ของวรรณกรรมในการสร้างงาน การเขียนหนังสือในแต่ละย่อหน้า แต่ละประโยคเป็นการแบกรับประวัติศาสตร์ของวรรณกรรม คุณอุทิศเชื่อว่างานเขียนไม่ได้เป็นการบอกเล่าเรื่องของผู้เขียนเพียงอย่างเดียว แต่เป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์การวิวัฒนาการของวรรณกรรม

การเลือกหนังสือที่วิจารณ์

คุณอุทิศจะเลือกหนังสือที่ดีและได้รับการยอมรับซึ่งไม่ค่อยได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางนัก จึงทำให้เวทีการการเสนองานวิจารณ์น้อยลง เช่น งานแปลของทีคุนดลสิทธิ์ บางคมบางที่แปลงาน ของ บลูโน ซูลซ์ “ถนนจะเข้” “เรือนไขใต้ราศีนกพิกาทราย” ซึ่งเป็นผลงานที่โดดเด่นของบลูโน ซูลซ์ และในต่างประเทศให้การยอมรับในงานเขียนของนักเขียนผู้นี้ คุณอุทิศเห็นว่างานวรรณกรรมสร้างสรรค์ (serious literature) ไม่ค่อยได้รับการกล่าวถึงในประเทศไทยมากเท่าใด เมื่อมีการจัดพิมพ์หนังสือ แต่ไม่ได้รับการกล่าวถึงงานเหล่านี้จะจมหายไป ในปัจจุบันที่นิตยสารไม่ได้มีส่วนสำคัญในการทำหน้าที่แนะนำหนังสือ ทำหน้าที่เพียงการนำคำนำที่สำนักพิมพ์ต้องการประชาสัมพันธ์ส่งมาให้เผยแพร่เท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหนังสือที่ขายในท้องตลาดทั่วไป ส่วนหนังสือที่เป็นงานวรรณกรรมสร้างสรรค์ อย่างงานของบลูโน ซูลซ์นั้นไม่มีพื้นที่ในการประชาสัมพันธ์

คุณอุทิศเห็นว่าตนเองสามารถที่จะเผยแพร่งานเหล่านี้ได้และมีโอกาสที่จะกล่าวถึงที่ชื่นชอบในมุมมองในมิติต่างๆ สิ่งนี้จะเป็นบทบาทของนักวิจารณ์หนังสือหรือไม่ นั่นตอบไม่ได้ แต่เมื่อหนังสือที่ดีไม่ได้รับการสนใจ จึงต้องการบอกและส่งเสริมให้ผู้แปลรู้ว่ายังมีผู้ที่ยังอ่านและสนับสนุนในสิ่งที่ผู้แปล ผู้ทำงาน ให้ได้รับรู้

การวิจารณ์หนังสือทำให้หนังสือเล่มนั้นเป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้นหรือไม่

แม้คุณอุทิศจะทำงานด้านการวิจารณ์วรรณกรรมไม่สามารถที่จะตอบได้ การที่หนังสือจะเป็นที่รู้จักอย่างนั้นขึ้นอยู่กับผู้วิจารณ์มีชื่อเสียงมากน้อยเพียงใด อย่างไรก็ตาม การวิจารณ์เป็นการส่งเสริมและช่วยให้หนังสือเป็นที่รู้จักอย่างน้อยก็ในพื้นที่แวดวงคนวรรณกรรมที่การกระตุ้นให้รู้มีงานวรรณกรรมดีๆ เกิดขึ้น

การวิจารณ์หนังสือภาพรวมในปัจจุบันอย่างไร

คุณอุทิศกล่าวว่าการวิจารณ์หนังสือในปัจจุบันมีน้อยมาก เพราะว่าไม่มีพื้นที่ให้วิจารณ์ ซึ่งในอดีตมีพื้นที่การวิจารณ์มีมากกว่าในปัจจุบัน เช่น ภาพยนตร์มีนิตยสารที่เกี่ยวกับภาพยนตร์เป็นจำนวนมาก ทั้งเอ็นเตอร์เทน สตาร์พิก หนังสือและวิดีโอ ซีเนแม็ก มูวี่โหม่ ส่วนการวิจารณ์หนังสือในอดีตมีไม่มากนัก เมื่อเทียบกับการวิจารณ์ศิลปะในด้านอื่นๆ แต่มีพื้นที่การวิจารณ์อยู่ในระดับหนึ่ง ซึ่งมีมากกว่าในปัจจุบัน และมีความสุขสนุกสนานในการวิจารณ์ มีปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในด้านของตัวงานกับงานวิจารณ์

คุณอุทิศติดตามการวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตบ้างหรือไม่

คุณอุทิศติดตามการวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตบ้าง แต่ไม่มาก แม้ว่าผู้ที่วิจารณ์ในอินเทอร์เน็ตบางคนจะทำงานวิจารณ์ที่มีคุณภาพและมีแง่มุมที่น่าสนใจ แต่ผู้เขียนงานวิจารณ์ในบล็อกหรือในสื่ออินเทอร์เน็ตอื่นๆ พอใจในสิ่งที่ได้เห็น ได้อ่าน ได้ดูทั้งภาพยนตร์ เพลง แต่คนเหล่านี้ไม่เรียกตัวเองว่านักวิจารณ์คงเป็นเพราะว่าเกรงกับคำว่า “นักวิจารณ์” ซึ่งอาจมีบุคคลที่คอยกำกับบังคับไว้ที่ไม่เรียกงานของเขาเหล่านั้นว่าเป็นการวิจารณ์ เช่นเดียวกันคุณอุทิศที่ไม่เรียกตนเองว่าเป็นนักวิจารณ์ ดังนั้น การเขียนงานที่เขียนเกี่ยวกับภาพยนตร์ที่ดีพิมพ์จึงเรียกว่าบทความ เพราะคิดว่าตนเองไม่ได้มีศักยภาพเพียงพอที่จะเป็นนักวิจารณ์ และคุณอุทิศเห็นว่าเป็นธรรมเนียม กรอบ กฎเกณฑ์ที่ครอบงำอยู่ โดยมีเกณฑ์ หนึ่ง สอง สาม สี่ ซึ่งหากแตกต่างจากนี้ไม่ถือว่าเป็นการวิจารณ์ เป็นการเล่าสู่กันฟัง เป็นการระบายอารมณ์ แสดงความรู้สึกนึกคิด ดังนั้น เด็กรุ่นใหม่จึงไม่แสดงตนเองว่าเป็นนักวิจารณ์ แต่เป็นผู้ที่แสดงความเห็นเท่านั้น

คุณอุทิศมีรูปแบบการของการเขียนงานวิจารณ์หรือไม่

ในช่วงแรกนั้นคุณอุทิศคิดว่าการวิจารณ์ควรมีกรอบ หลักเกณฑ์ ที่ต้องเป็นผู้รู้ มีหลักการ หลักเกณฑ์ความรู้ทางประวัติศาสตร์พอสมควรเพื่อที่จะเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ เข้าด้วยกัน แต่เมื่อโตขึ้นจนถึงปัจจุบันจะเห็นว่าการวิจารณ์แบบวัยรุ่นนี่เป็นอยู่ในปัจจุบันจะเป็นท่าทีที่สามารถที่จะเข้ากับมวลชนได้มากกว่า และนักวิจารณ์ที่มีกรอบจะต้องลงมามุมมองในแบบที่วัยรุ่นมอง การวิจารณ์ตามกรอบรูปแบบเก่าที่เริ่มตายไปเสื่อมไป เปิดทางให้กับมุมมองและรูปแบบใหม่

การบทวิจารณ์ขนาดสั้นหนังสือที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่ไม่เป็นทางการและมีความเป็นกันเองสามารถที่จะสื่อสารกับคนได้กว้างมากขึ้น เราจะเรียกงานลักษณะนี้ว่าเป็นงานวิจารณ์ได้หรือไม่

คุณอุทิศเห็นว่าจะเรียกการเขียนในลักษณะนี้ว่าเป็นการวิจารณ์ก็สามารถเรียกได้ ปัจจุบันด้านวรรณกรรมมีวิวัฒนาการของตัวเอง การเขียนวรรณกรรมไม่ได้ยึดติดว่าเป็นแนวโรแมนติก วิดอเรียน เรียวลิสซึม ซึ่งมีงานแนวใหม่เกิดขึ้นมาตลอด และกันบว่างานเหล่านั้นเป็นวรรณกรรม หลักของการวิจารณ์เช่นกันไม่ได้อยู่ที่รูปแบบหรือโครงสร้าง แต่อยู่ที่เจตนา เนื้อหา สาระ ของสิ่งที่นำเสนอว่าน่าสนใจพอที่จะจุดประกายจุดประเด็นให้กับผู้อ่านมากน้อยแค่ไหน

รูปแบบการวิจารณ์ที่เปลี่ยนไปเกิดจากการที่ผู้เขียนเหล่านี้ไม่เคยเห็นหรือได้สัมผัสกับงานวิจารณ์เต็มรูปแบบของผู้วิจารณ์อาชีพหรือไม่

คุณอุทิศเชื่อว่าผู้ที่ที่เป็นนักวิจารณ์ได้ต้องมีหัวใจของการเป็นนักวิจารณ์ เนื่องจากการวิจารณ์ไม่สามารถที่จะกล่าวอ้างโดยที่ไม่มีหลักฐานได้ ผู้วิจารณ์มีความน่าเชื่อถือหรือภูมิความรู้เพียงพอหรือไม่ที่จะพูดถึงหนังสือเล่มนั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะสะท้อนออกมาในงานเขียนของผู้วิจารณ์คนนั้นว่างานวิจารณ์คุณค่าหรืออ่อนด้อยด้วยวุฒิภาวะ สิ่งนี้จะเป็นตัวชี้วัดว่าผู้เขียนบท

วิจารณ์มีโลกทัศน์ทางการอ่านและสิ่งที่วิจารณ์ในการอ่านมากนักน้อยเพียงใด ทั้งนี้ คุณอุทิศเห็นว่าสิ่งแรกที่นักวิจารณ์รุ่นใหม่ควรตระหนักคือ การวิจารณ์ไม่ใช่เป็นเพียงการระบายอารมณ์ในสิ่งที่ได้อ่านแล้วไม่สนุกโดยยกเหตุผลมากล่าวว่า ไม่สนุกอย่างไร ซึ่งยังเป็นเหตุผลที่ไม่เพียงพอในการวิจารณ์ แต่ต้องมีวุฒิภาวะซึ่งจะเป็นการสะท้อนอุดมคติ ทศนคติ ความรู้ของตัวผู้วิจารณ์ว่ามีมากนักน้อยเพียงไร

จากประสบการณ์ นักเขียนยอมรับการวิจารณ์มากนักน้อยเพียงไร

คุณอุทิศในฐานะนักเขียนยอมรับการวิจารณ์ได้ ในส่วนของนักเขียนรุ่นใหม่ก็ยอมรับการวิจารณ์ได้ในระดับที่น่าพอใจ แต่สิ่งที่ปัญหาคือไม่มีนักวิจารณ์ที่ออกมาวิจารณ์ จึงทำให้นักเขียนจะต้องมาเป็นนักวิจารณ์เองด้วย ในด้านการวิจารณ์ที่รุนแรงนั้นเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ รวมถึงการวิจารณ์ในแง่ของการนำทฤษฎี มุมมอง ในสภาวะแบบหนึ่งมาใช้วิจารณ์งานเขียนในอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกัน แต่ว่างานเขียนนั้นสอดคล้องกับทฤษฎีและมุมมองที่ผู้วิจารณ์นำเสนอ โดยที่ผู้วิจารณ์ไม่ได้วิจารณ์ถึงหนังสือ แต่เป็นการพูดถึงสภาพสังคม บริบทต่างๆ ที่มายึดโยงเข้ากับหนังสือ เพื่อที่จะเสนอหลักคิดของผู้วิจารณ์เอง การเขียนนิยายออนไลน์และได้รับการพิมพ์เป็นหนังสือได้เป็นส่วนแบ่งการตลาดหนังสือที่สำคัญ จนแย่งพื้นที่หนังสือคุณภาพที่ควรได้รับการจัดพิมพ์

คุณอุทิศเห็นว่าออนไลน์เป็นพื้นที่ของผู้เขียนในอีกรูปแบบหนึ่ง และเป็นแนวทางการสร้างพื้นที่ของนักเขียนรูปแบบหนึ่ง แนวทางนี้ถูกสร้างขึ้นมาสําหรับเป็นพื้นที่ของวรรณกรรมยอดนิยม แฟนตาซี งานรักวัยรุ่น ซึ่งเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี แต่การที่นิยายออนไลน์ได้เข้ามาแย่งพื้นที่การตลาดของหนังสือนั้นขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการตัดสินใจของบรรณาธิการสำนักพิมพ์ และเห็นว่าผู้ที่อ่านหนังสือวรรณกรรมยอดนิยมกับงานสร้างสรรค์นั้นเป็นคนละกลุ่มกัน ในช่วงเด็กวัยรุ่นก็อ่านวรรณกรรมแฟนตาซี รักหวานแหวว เนื่องจากเด็กมีโลกทัศน์ที่เป็นเช่นนั้น แต่จากการที่สังคมการอ่านของประเทศไทยไม่สามารถที่จะดึงเด็กกลุ่มนี้ให้มาอ่านงานวรรณกรรมสร้างสรรค์ได้ ดังนั้น คนกลุ่มนี้จึงไม่ใช่ส่วนแบ่งของงานวรรณกรรมสร้างสรรค์อยู่แล้ว จึงต้องหวังให้เด็กกลุ่มที่อ่านหนังสือกลุ่มนี้ได้ขึ้นและเปลี่ยนแปลงมาอ่านวรรณกรรมสร้างสรรค์

การที่สำนักพิมพ์มีความพยายามที่จะจับนักอ่านกลุ่มนี้ โดยการสร้างงานวรรณกรรมเพื่อรองรับในช่วงอายุที่เปลี่ยนไปของผู้อ่าน ทำให้นักอ่านกลุ่มนี้ไม่ขยับออกไปหางานวรรณกรรมสร้างสรรค์

คุณอุทิศมองว่าสำนักพิมพ์มีลักษณะเป็นอาคิเดมีที่มีการสร้างหลักสูตร ถ้อยคำ ภาษา การดำเนินชีวิต ทศนคติขึ้นมา ในอีกโลกหนึ่ง และคนเหล่านี้จะไม่เข้าใจสิ่งที่ต่างจากโลกที่เคยได้อ่านมา สิ่งนี้ต้องคาดหวังว่านักอ่านเหล่านั้นจะโตขึ้นและอ่านที่หลากหลายมากขึ้น

บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการของสำนักพิมพ์ที่จะแบ่งสัดส่วนการพิมพ์หนังสืออย่างไร

สัดส่วนการจัดพิมพ์วรรณกรรมสร้างสรรค์เป็นส่วนน้อยมาตั้งแต่ในอดีต ซึ่งเมื่อที่ผู้ที่มีความคิดเห็นที่ต่างหรือมีข้อข้องใจแล้วเขียนหนังสือเพื่อเป็นการวิพากษ์วิจารณ์ ทำงานที่สร้างสรรค์ แตกต่างจากที่คนในสังคมมองเห็น และจากระบบการตลาดของหนังสือเองที่ทำให้พื้นที่ของวรรณกรรมสร้างสรรค์เป็นส่วนน้อย ซึ่งสัดส่วนก็จะเป็นอย่างนี้ไปเรื่อยๆ แต่อาจจะมีบางครั้งที่วรรณกรรมสร้างสรรค์จะดึงดูดความสนใจได้ แต่เป็นเฉพาะบางคนและบางสถานการณ์เท่านั้น คุณอุทิศไม่คิดที่จะเรียกร้องให้คนส่วนใหญ่มาอ่านงานวรรณกรรมสร้างสรรค์ แต่ต้องการให้งานวรรณกรรมสร้างสรรค์สามารถที่จะอยู่ได้ ซึ่งต้องมีสื่อกลางทำความเข้าใจกับสังคมที่จะชี้ให้เห็นว่ามีการยกระดับทางปัญญา อารมณ์ สติความรู้คิดในการอ่านจะต้องยกระดับเพิ่มมากขึ้น

จากการที่พื้นที่การวิจารณ์ในสื่อสิ่งพิมพ์ที่ลดน้อยลง สื่อออนไลน์จะเข้ามามีบทบาทแทนที่สิ่งพิมพ์ได้หรือไม่

คุณอุทิศเห็นว่าอาจจะแทนกันได้ในอนาคต เนื่องจากสื่อมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การวิจารณ์หนังสือไม่ได้พึ่งสื่อสิ่งพิมพ์ (นิตยสาร) มาเป็นเวลานานแล้ว งานวิจารณ์หนังสือเกิดขึ้นในหนังสือเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเช่น “writer” “อ่าน” วารสารมหาวิทยาลัย หรือหนังสือที่หน่วยงานที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการวิจารณ์โดยเฉพาะที่จัดพิมพ์ขึ้นมา ดังนั้น นิตยสารไม่ใช่ที่เผยแพร่งานวิจารณ์ที่มีคุณภาพ แต่เป็นหนังสือเล่ม วารสารมหาวิทยาลัย หน่วยงานที่ทำการศึกษาวิจัย ซึ่งยังพื้นที่แข็งแรงของงานวิจารณ์ นอกจากนี่ยังมีสื่ออื่นๆ ที่ตื่นตัวมากขึ้น การเกิดโทรทัศน์ดิจิทัลที่มีช่องเพื่อการศึกษาที่ไม่ได้ผูกขาด

รายการที่เป็นอย่างปัจจุบัน จึงทำให้มีทางเลือกและมีพื้นที่มากขึ้น และจากการที่ปัจจุบันความเห็นของนักเขียนลดความสำคัญไป และความเห็นของอาจารย์มหาวิทยาลัยยังคงมีความสำคัญอยู่ เห็นได้จากเหตุการณ์บ้านเมืองที่แหลมคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ยังมีอาจารย์มหาวิทยาลัยได้ออกมาแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนกันในรายการโทรทัศน์ โดยเฉพาะในโทรทัศน์สาธารณะซึ่งเป็นเวทีและเปิดพื้นที่มากขึ้นที่จะเปิดพูดถึงเรื่องที่ขบคิดลบลบทางปัญญา คุณอุทิศเห็นว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมไทยซึ่งมีเป็นเวลานานแล้วคือ การที่คนไทยไม่สามารถที่จะอ่านหนังสือ ชมภาพยนตร์ ชมศิลปะที่ซีเรียสได้ก็เพราะว่ามีความเครียดในการดำเนินชีวิตในปัจจุบันมากแล้ว คุณอุทิศจึงตั้งคำถามว่าชีวิตในปัจจุบันของคนไทยมีเครียดมากน้อยเพียงไร เมื่อโฆษณาทำให้ผู้ชมได้รับแต่สิ่งที่สบายๆ และชีวิตประจำวันไม่ได้ถูกสร้างมาให้เครียด ซึ่งจะมีเพียงงานที่ทำให้หน้าเบื่อเท่านั้น คนไทยเคยชินที่ทำให้รู้สึกประหลาดที่จะเผชิญกับความเครียด เมื่อเทียบกับประชากรในประเทศอื่นที่มีความยากลำบากกว่ามีต้นทุนความเครียดจริงๆ

จากประสบการณ์ทางด้านศิลปะหลายด้านของคุณอุทิศ ผู้คนในวงการศิลปะยอมรับการวิจารณ์มากน้อยอย่างไร

ด้านผู้สร้างงานมีความตื่นตัวที่จะฟังหรืออ่านการวิจารณ์ แต่เนื่องจากงานวิจารณ์มีน้อยทั้งในส่วนผู้ที่วิจารณ์และพื้นที่ในการเผยแพร่ ผู้สร้างงานอยากจะเห็นการวิจารณ์งานของตัวเองทั้งแง่บวกและแง่ลบ การตำหนิ ซึ่งมีความจำเป็นต้องมีพื้นที่ในการวิจารณ์งานศิลปะ เนื่องจากการสร้างงานศิลปะแล้วไม่มีการกล่าวถึงงานจะจมหายไป หรือขาดความคึกคักน่าสนใจในวงการศิลปะ

การเปลี่ยนรูปแบบการเขียนเป็นโพสต์โมเดิร์น (post-modern) ที่มีการนำทฤษฎีเข้ามาใช้ ทำให้มีผู้อ่านกลุ่มหนึ่งที่ไม่เข้าใจงานเขียนในรูปแบบใหม่ และงานวิจารณ์ที่เป็นการนำทฤษฎีเข้ามาใช้จนละเอียดในตัวเองจนวรรณกรรม ซึ่งทำให้ผู้อ่านทั่วไปไม่เข้าใจงานวิจารณ์สมัยใหม่ และจากการที่นักเขียนที่เขียนงานอิงทฤษฎีหรือรูปแบบใหม่ทำให้นักวิจารณ์ไม่กล้าที่จะวิจารณ์เพราะกลัวว่าไม่รู้ไม่เท่าทันนักเขียน

คุณอุทิศกล่าวว่านักเขียนใช้รูปแบบต่างๆ ในการเขียนงาน นักเขียนต้องมีการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ซึ่งจะสะท้อนกลับออกมาในงานเขียน เช่น หนังสือบางเล่มเป็นการเสนอเพียงรูปแบบ แต่ลึกลงไปแล้วไม่มีเนื้อหา นี่เป็นสิ่งที่นักวิจารณ์จะต้องมองเห็นว่างานเขียนเหล่านี้ว่ามีอะไรบ้าง หากนักวิจารณ์สามารถชี้ประเด็นเหล่านี้ออกมาให้เห็นได้จะทำให้แวดวงวรรณกรรมมีความคึกคักและสนุกขึ้น เพราะว่าในแวดวงวรรณกรรมมีนักเขียนที่มีเพียงลีลาในการเขียน แต่ขาดเนื้อหาและต้องการนักวิจารณ์ที่จะมาเปิดเผยชี้ประเด็นและเป็นการป้องปรามนักเขียน ปัญหาที่เกิดขึ้นของการวิจารณ์หนังสือคือนักวิจารณ์รุ่นต่ออาจารย์ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช คุณเจริญพร ปรัชญ์ประลัย เป็นนักวิจารณ์ที่เป็นนักเขียนด้วย และภาพของการเป็นนักเขียนเด่นชัดกว่าทั้ง วาด ระเบียบ, ปราบดา หุณ, กิตติพล สรรคานนท์ หรือ อนุสรณ์ ติปยานนท์ ซึ่งรวมถึงคุณอุทิศด้วย โดยที่คนกลุ่มนี้เลือกที่จะเป็นนักเขียนมากกว่าจึงทำให้งานวิจารณ์หายไป จึงเห็นภาพของนักเขียนที่มีชื่อเสียงขึ้นมาพร้อมกับการเป็นนักวิจารณ์ด้วย แม้จะมีอาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่ออกมาวิจารณ์เรื่องวรรณกรรม แต่พื้นที่วิจารณ์ในห้องเรียนและอยู่ในวารสารมหาวิทยาลัย

งานวิจารณ์ที่ดีและงานวิจารณ์ที่ประทับใจ

งานวิจารณ์ที่ดีเป็นการเปิดมุมมองใหม่ที่จะบอกงานเขียนที่นำอ่านนั้นมีลีลา ทักษะคิด ทำอย่างไร งานวิจารณ์ที่ประทับใจเป็นงานของอาจารย์ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิชในช่วงที่รวมเป็น “อ่านไม่เอาเรื่อง” ในปัจจุบันยังคงอ่านงานของอาจารย์ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช อาจารย์นพพร ประชากุล แต่สำหรับงานของนักวิชาการนักวิจารณ์ใหม่ๆ คุณอุทิศค่อนข้างที่จะมีปัญหากับท่าทีในการใช้ทฤษฎีมากเกินไป การที่นักวิจารณ์สนใจทฤษฎีมากเกินไป ไม่ได้สนใจตัวหนังสือ แต่เป็นการวิจารณ์ที่เอากะจกส่องตัวผู้วิจารณ์เพื่อที่จะดูลีลาตัวเอง ซึ่งเป็นการวิจารณ์ของนักวิจารณ์ใหม่ที่สนใจทฤษฎีมากเกินไป หรือการเขียนด้วยลีลาฉวัดเฉวียน แต่ไม่ได้มีเนื้อหา

คุณอุทิศใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่งานหรือการมีการติดต่อกับผู้อ่านหรือไม่ และสื่ออินเทอร์เน็ตจะเป็นช่องทางที่สำคัญในการเผยแพร่ทวิการณด้านศิลปะไปได้กว้างยิ่งขึ้นหรือไม่

คุณอุทิศเคยใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการเผยแพร่งานบ้างแต่นานมาแล้ว แต่ในปัจจุบันไม่ได้ใช้โซเชียลมีเดีย อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางการสื่อสารแล้ว จะมีบ้างในการอ่านการวิจารณ์งานเขียนของตนเอง และเห็นว่าสื่ออินเทอร์เน็ตมีความเป็นเฉพาะกลุ่มเฉพาะแบบ คนส่วนใหญ่ที่อยู่ในแวดวงออนไลน์ก็จะติดตามข้อมูลจากออนไลน์มากกว่า แต่ก็ไม่ได้เป็นการปิดกั้นที่จะรับรู้จากโลกออนไลน์เพียงด้านเดียวแล้วไม่ได้รับข่าวสารจากสื่ออื่นเลย ในส่วนตัวคุณอุทิศเป็นพวกข้ามกลุ่ม เนื่องจากไม่ได้มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับโลกโซเชียลมีเดีย ออนไลน์มากนัก แต่ยังเข้าไปสืบค้นข้อมูลของหนังสือโดยผ่านเสิร์ทอินจินซึ่งจะพบข้อมูลของหนังสือว่ามีใครวิจารณ์ กล่าวถึงหนังสือเล่มนั้นอย่างไรบ้าง ส่วนข้อมูลที่ได้รับจะถูกหรือผิดเป็นอีกประเด็นหนึ่ง การที่สื่อออนไลน์จะเป็นส่วนหนึ่งในการเผยแพร่ทวิการณศิลปะมองว่าพื้นที่ออนไลน์มีศักยภาพ แต่สิ่งที่สำคัญคือการที่มีคนที่มีคุณภาพศักยภาพเข้าไปทำงานในส่วนนี้

ในด้านวรรณกรรมนักวิจารณ์อาชีพมองการวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นเรื่องที่ฉาบฉวย และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงไม่ยอมรับการวิจารณ์ที่เกิดขึ้นในอินเทอร์เน็ต

การยอมรับการวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตขึ้นอยู่กับคุณภาพของบทวิจารณ์ นักเขียนยอมรับบทวิจารณ์ทั้งในสิ่งพิมพ์และสื่ออินเทอร์เน็ต แต่สิ่งที่สำคัญบทวิจารณ์มีความน่าสนใจมากน้อยแค่ไหน แม้ว่าจะมีผู้ที่ทำงานวิจารณ์หนังสือในสื่ออินเทอร์เน็ตมีเป็นจำนวนมาก แต่คนเหล่านี้ไม่ได้เรียกตนเองว่าเป็นผู้วิจารณ์ เป็นเพียงการเขียนแสดงความรู้สึกในสิ่งที่อ่านมาแล้วเล่าโดยมองผ่านจากประสบการณ์ของผู้เขียนวิจารณ์

เมื่อครั้งที่หนังสือของคุณอุทิศได้รับรางวัลซีไรต์มีบล็อกเกอร์เขียนเกี่ยวกับหนังสือในมุมมองที่แตกต่างหลากหลาย แต่ก็ไม่สามารถที่จะจริงจังกับการวิจารณ์เหล่านี้ได้ ดังนั้น หากการวิจารณ์น่าสนใจก็รับฟัง แต่มีประเด็นที่ผู้วิจารณ์ไม่เข้าใจหรือตีความหมายผิดไป ตนเองในฐานะนักเขียนต้องยอมรับในสิ่งนี้เช่นกัน แต่ไม่ได้มีการเขียนโพสต์เพื่อเป็นการอธิบายงานวิจารณ์เหล่านั้น เนื่องจากการวิจารณ์เหล่านี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับพื้นที่ของการเป็นนักวิจารณ์ แต่อยู่ในพื้นที่ส่วนตัวที่เป็นการแสดงความคิดเห็นส่วนตัวต่อการอ่านหนังสือ

การที่นักวิจารณ์สาขาอื่นที่อยู่ในบล็อกสามารถที่จะก้าวออกมาเป็นนักวิจารณ์อาชีพได้แต่ในสาขาวรรณศิลป์ไม่เกิดสิ่งนี้

เนื่องจากในทางวรรณศิลป์ไม่มีผู้ที่สามารถสร้างชื่อเสียงในโลกออนไลน์ และสิ่งที่เกิดขึ้นในสาขาวรรณศิลป์คือการที่ไม่มีนักวิจารณ์หรือบุคลากรด้านการวิจารณ์วรรณกรรม แต่นักวิจารณ์ที่เกิดขึ้นเป็นนักมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ที่นำวรรณกรรมไปปรับใช้ ดังเช่นที่พบในนิตยสารเฉพาะทางวรรณกรรมที่นำวรรณกรรมไปเชื่อมโยงหรือเชื่อมโยงปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น การวิจารณ์ที่งานวรรณกรรมไม่เกิดขึ้นมานานแล้ว ส่วนการวิจารณ์วรรณกรรมเกิดขึ้นจากคนรุ่นใหม่ที่เป็นนักเขียนและนักวิจารณ์ด้วย ซึ่งผู้ที่เขียนวิจารณ์เหล่านี้เลือกที่จะเป็นนักเขียนมากกว่า

คุณอุทิศตั้งข้อสังเกตว่าในด้านวรรณกรรมมีข้อผิดพลาดที่สามารถที่จะหมุนและเติมได้ตลอดเวลา แต่ขาดนักวิจารณ์ที่มีกลาหาญที่จะเข้ามาชี้ข้อผิดพลาดเหล่านี้ ซึ่งจะทำให้เกิดความตื่นตัวและความคิดคึกที่จะทำให้นักเขียนได้ประเมินประมาณตนเอง สังคมวรรณกรรมขาดผู้ที่เตือนสติ ซึ่งดูเหมือนเป็นการล้าหลังผูกติดในระบบเดิมที่เป็นระบบที่อยู่กับผู้อ่านอุปถัมภ์ที่ต้องนอนบ่นอ้อมอ้อมตน ค่อยเป็นค่อยไปจนในปัจจุบันขาดความเฉียบคมทางปัญญาที่จะทำให้มีผู้ที่ชี้ให้เห็นมาบอกกระตุ้นกระตุ้นให้เห็น

งานวรรณกรรมที่มีเป็นจำนวนมากที่ออกมาในปัจจุบันซึ่งรวมทั้งงานวรรณกรรมยอดนิยมและงานสร้างสรรค์ไม่ได้กระตุ้นให้เกิดความเคลื่อนไหว

คุณอุทิศมองไปที่งานวรรณกรรมสร้างสรรค์เป็นสำคัญ เนื่องจากวรรณกรรมยอดนิยมทั่วไปเป็นการผลิตซ้ำในโครงสร้างเดิม ซึ่งคุณอุทิศได้วิจารณ์ประเด็นนี้ในนิยายเรื่อง “ลักษณะอาลัย” ว่าในปัจจุบันแม้โลกจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรแต่นิยายเหล่านี้ยังคงรับใช้ชนบเดิมสังคมในรูปแบบเดิม จึงไม่เห็นพัฒนาการที่จะสร้างความตื่นตัวให้กับแวดวงวรรณกรรมจากประสบการณ์การเป็นวิทยากรค่ายนักเขียน คุณอุทิศพบว่านักเขียนรุ่นใหม่ที่เข้าอบรมติดกรอบการเขียนมีลักษณะเป็นแนว

โรงเรียนเวทมนตร์ สถานการณ์เปลี่ยนชีวิต นักเขียนโดยเฉพาะเด็กๆ ขาดทักษะการบรรยาย เขียนบรรยายไม่เป็น ซึ่งเกิดจากโครงข่ายที่นิยายออนไลน์สร้างขึ้นมา และมีการยอมรับรูปแบบนี้กันอย่างง่าย ๆ นักเขียนรุ่นใหม่มีความคิดดี แต่สุดท้ายก็จวนกลับมาที่จุดเดิม ยกตัวอย่างด้านภาพยนตร์ ในการทำทีเซอร์ภาพยนตร์ทั้งในประเทศและจากฮอลลีวูด ทีเซอร์เป็นการนำเสนอที่สำคัญและสนุกของทั้งเรื่องมารวมไว้การชมภาพยนตร์ จึงเป็นส่วนขายของทีเซอร์ สิ่งที่สำคัญของการเขียนงานที่คุณอุทิศบอกกับนักเขียนที่เข้าค่ายอบรมคือ ความสมเหตุสมผลของตัวละครเหตุการณ์ต่างๆ ที่สามารถจะอธิบายให้ผู้อ่านเข้าใจได้

สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นเพราะบรรณาธิการไม่ทำหน้าที่หรือไม่

คุณอุทิศกล่าวว่าบรรณาธิการทำงานเหมือนเดิม คือทำงานในด้านการส่งเสริมนิยายอดนิยมน โดยที่มีหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่สร้างขึ้น

ระบบการศึกษาของไทยมีส่วนในการทำให้เกิดสิ่งนี้

คุณอุทิศได้เขียนเรื่องสั้นเกี่ยวกับระบบการศึกษา(ยังไม่ได้เผยแพร่) ว่าระบบการศึกษาที่ครูอาจารย์ในโรงเรียนมีแบบฟอร์มเดียวกันในการสอนนักเรียน ยกตัวอย่างการสัมภาษณ์นักเขียนแต่ใช้แบบฟอร์มที่ใช้ในการสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นคนพิเศษในสังคม ซึ่งต้องใช้รูปแบบที่แตกต่างกันในการสัมภาษณ์ ในวงการนักเขียนเช่นเดียวกันก็ยังมีรูปแบบเดิมซึ่งเป็นอิทธิพลที่ได้รับมาจากโทรทัศน์ ในการค้นคว้าข้อมูลการทำรายงานของนักเรียนใช้การค้นหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต โดยใช้วิธีการตัดข้อมูลมาปะ โดยใช้นำหลังปกมาใส่ นำคำวิจารณ์คนอื่นมาใช้และตั้งคำถามสุดท้าย เนื่องจากนักเรียนไม่ได้อ่านหนังสือเช่นเดียวกับโครงสร้างการศึกษาที่ไม่ได้สนับสนุนให้เกิดการอ่าน แต่มีการสร้างแบบฟอร์มทางการศึกษาเพื่อที่จะให้ทำตามเช่นเดียวกับครูผู้สอนไม่ได้ส่งเสริมให้เกิดศักยภาพ แต่เป็นการให้คนที่มีความศักยภาพเข้าไปสู่รูปแบบ ซึ่งเป็นเรื่องเดียวกันการศึกษาสังคมไทยเป็นการติดแบบติดที่เปลือกซึ่งเป็นมานานแล้ว

อยากเห็นการวิจารณ์หนังสือเป็นอย่างไร

คุณอุทิศอยากเห็นความคิดนักวิจารณ์ อยากให้เกิดนักวิจารณ์รุ่นใหม่ที่จะวิจารณ์งานวรรณกรรมอย่างจริงจัง แม้ว่าจะมีการวิจารณ์วรรณกรรมที่ตัวงานอยู่บ้าง แต่ไม่ได้มีความลึกซึ้ง จึงอยากเห็นความตื่นตัว สนุกของการวิจารณ์ ในส่วนของงานวรรณกรรมยังคงมีประเด็นที่เป็นข้อผิดพลาดของนักเขียน แต่ยังไม่มีความวิจารณ์ที่ประเด็นและเข้ามาเตือนสติผู้สร้างงานวรรณกรรม

งานวิจารณ์เป็นตัวขับเคลื่อนงานวรรณกรรมมากน้อยอย่างไร

ในวัฒนธรรมไทยการวิจารณ์ไม่เคยขับเคลื่อนงานวรรณกรรมมานานแล้ว การวิจารณ์มีผลเพียงในวงสังคมนักเขียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวรรณกรรมบ้าง

การที่การวิจารณ์ไม่ลึกซึ้งเกิดจากการที่การทำงานวิจารณ์ไม่สามารถเป็นอาชีพหาเลี้ยงตัวเองได้

ปัจจุบันคุณอุทิศไม่ได้เรียกร้องให้ตนเองเป็นนักเขียนอาชีพ แต่ทำงานเขียนหนังสือทุกวัน อ่านหนังสือและเขียนหนังสือ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุ่มเทและรักที่จะทำ สิ่งนี้ก็เพียงพอที่จะต่อสู้เพื่อสิ่งที่รัก ทำอย่างจริงจังแต่ไม่จำเป็นต้องเป็นอาชีพ

เขียนงานวิจารณ์หนังสือในคอลัมน์ที่ใดบ้าง

คุณอุทิศไม่ได้เขียนวิจารณ์ประจำ และได้ปิดคอลัมน์ในหนังสือWriterแล้ว แต่มีโครงการที่จะรวมเล่มงานเขียนวิจารณ์หนังสือ เพราะมองว่างานเขียนนั้นมีคุณค่ามีข้อคิดที่น่าสนใจที่จะเสนอให้กับผู้อ่าน โดยเฉพาะในประเด็นเรื่อง “จักรวาลในหนึ่งย่อหน้า” เป็นประเด็นที่ที่น่าสนใจที่จะรวมเล่ม การวิจารณ์ย่อหน้าแรกของงานเขียนนั้นเกิดจากการที่ตนเองสนใจย่อหน้าแรกของการเขียนหนังสือ แต่ต้องอ่านหนังสือทั้งเล่มแล้วจะมองเห็นความสำคัญของย่อหน้าแรก ซึ่งในฐานะที่เป็นนักเขียนและรู้สึกว่านักเขียนทุกคนใส่ใจกับการเริ่มต้นย่อหน้าแรกที่มีการปรับแก้หลายครั้ง และเมื่ออ่านย่อหน้าแรกจะพบว่ามีรหัสหรือสัญญาณที่จะกระจายออกไปในส่วนอื่นๆ ตนเองเห็นสิ่งนี้และอยากที่จะทำเป็นจริงเป็นจัง ซึ่งมีความขัดแย้งกันว่า “จักรวาลในหนึ่งย่อหน้า” ในความเป็นจริงไม่สามารถที่จะรู้เรื่องหนังสือได้จากการอ่านหนึ่งย่อหน้า แต่จะต้องอ่านทั้งเล่ม เพื่อที่จะมาอธิบายย่อหน้าแรก สิ่งนี้เป็นมิติที่น่าสนใจ ที่แสดงให้เห็นว่านักเขียนใส่ใจที่จะขยายหรือส่วนต่อของงานเป็นอย่างไร

สรุปข้อมูลเบื้องต้นในการสัมภาษณ์นักบล็อกในบล็อกแก๊ง

ชื่อ “สามปอยหลวง” (<http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=sampoiluang>)

ลักษณะบล็อก “สามปอยหลวง” เริ่มเขียนบทวิจารณ์ขนาดสั้นหนังสือ พุทธจิตกายน 2552 หนังสือที่บทวิจารณ์ขนาดสั้นเป็นนวนิยายยอดนิมของนักเขียนชั้นครู เพื่อให้ผู้อ่านหนังสือรุ่นใหม่ได้รู้จักงานวรรณกรรมของนักเขียนชั้นครู ที่มีชั้นเชิง สีส่า ภาษาในการเขียนที่แตกต่างไปจากนวนิยายยอดนิมในปัจจุบัน โดยเฉพาะงานเขียนของ “จินตนา ปิ่นเฉลียว” ซึ่งเป็นนักเขียนที่คนโปรดของเจ้าของบล็อก นอกจากนี้ “สามปอยหลวง” ยังนำภาพปกของนวนิยายซึ่งส่วนใหญ่จัดพิมพ์เป็นครั้งแรกๆ รวมถึงข้อมูลทั้งของหนังสือและนักเขียนมานำเสนอด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า “สามปอยหลวง” เป็นผู้ที่สนใจและติดตามวงการวรรณกรรมไทยพอสมควร ในขณะที่เดียวกัน “สามปอยหลวง” ยังเขียนนิยายออนไลน์ด้วย ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลการเขียนมาจากงานเขียนของ จินตนา ปิ่นเฉลียว

อายุ ไม่เกิน 35 ปี

ที่อยู่ จังหวัดชลบุรี

การศึกษาปริญญาตรี เทคนิคการแพทย์ ปริญญาโท สาธารณสุข

อาชีพ อาจารย์

ประสบการณ์การอ่านหนังสือ อ่านหนังสือทุกประเภทมาตั้งแต่เด็ก

ชื่อ “แม่ไก่” (<http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=maekai>)

ลักษณะบล็อก “แม่ไก่” เริ่มบทวิจารณ์ขนาดสั้นหนังสือ เดือนกันยายน 2550 แต่ก่อนหน้านี้อ่านบทวิจารณ์ขนาดสั้นและกระจุใน “ห้องสมุด” เป็นประจำ จึงมีความคิดที่จะเขียนบทวิจารณ์ขนาดสั้นหนังสือ เมื่อมีเวลาจึงเริ่มเขียนบล็อกบทวิจารณ์ขนาดสั้นหนังสือในปลายปี 2550 หนังสือที่ “แม่ไก่” บทวิจารณ์ขนาดสั้นมีหลากหลาย นวนิยายไทย ต่างประเทศ หนังสือแปล วรรณกรรมเยาวชน ธรรมะ เนื่องจาก ลักษณะเด่นการบทวิจารณ์ขนาดสั้นของ “แม่ไก่” แม้ว่าจะเป็นการแสดงความรู้สึกที่มีต่อหนังสือที่อ่าน แต่มีการแยกเป็นโครงสร้างของการเขียนหนังสือ ตัวละคร โครงเรื่อง พล็อตเรื่อง การดำเนินเรื่อง เนื่องจาก “แม่ไก่” เรียนมาทางด้านภาษาและวรรณกรรม จึงมีความรู้ทางด้านวรรณกรรมพอสมควร การเขียนบทวิจารณ์ขนาดสั้นหนังสือของ “แม่ไก่” ส่วนหนึ่งมาจากส่วนตัวที่รักการอ่านหนังสือ เมื่อเห็นข้อดีหรือข้อด้อยของหนังสือ จึงต้องการที่จะนำเสนอต่อผู้อ่าน ทั้งนี้ยังเป็นการให้กำลังใจและชี้ข้อบกพร่องให้กับผู้เขียนอีกด้วย

อายุ เกิน 40-45 ปี

ที่อยู่ ลำปาง

การศึกษา ปริญญาตรี วรรณคดีอเมริกา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อาชีพ อิสระ

ประสบการณ์การอ่านหนังสือ ครอบครัว “แม่ไก่” เป็นครอบครัวนักอ่าน ทั้งคุณพ่อ พี่สาว เริ่มอ่านหนังสือที่คุณพ่อและพี่สาวอ่าน นิยายสาร บางกอก ทานตะวัน สกุลไทย สตรีสาร ขวัญเรือน กุลสตรี และนวนิยายเล่มต่อมา เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นอ่านนิยายสารวัยรุ่นในช่วงเวลานั้น ดิฉัน แพรว ลลนา เปรียว และนวนิยายผจญภัย เมื่อเรียนมหาวิทยาลัยสาขาวรรณคดีอเมริกาเริ่มอ่านงานแปล วรรณกรรมเยาวชน และวรรณกรรมอเมริกาที่เลือกเรียน “แม่ไก่” มีความสนใจด้านการเขียนด้วย ในขณะที่เรียนมหาวิทยาลัยปีสองได้ส่งเขียนเรื่องสั้นส่งให้นิยายสารแพรวและได้รับการตีพิมพ์ 2 เรื่อง

ชื่อ “อุ้มสม” (<http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=aumsom>)

ลักษณะบล็อก “อุ้มสม” เริ่มบันทึกวิจารณ์ขนาดสั้นหนังสือ เดือนมกราคม 2556 ซึ่งก่อนหน้านี้จะบันทึกวิจารณ์ขนาดสั้นหนังสือ “อุ้มสม” เข้ามาอ่านบทวิจารณ์ขนาดสั้นหนังสือในบล็อกแก๊งเป็นประจำตั้งแต่ปี 2554 หนังสือที่ “อุ้มสม” บันทึกวิจารณ์ขนาดสั้นเป็นนวนิยายของนักเขียนหน้าใหม่ จะมีนวนิยายของนักเขียนชั้นครูบ้าง การเขียนบทวิจารณ์ขนาดสั้นเป็นการแสดงความรู้สึกชอบไม่ชอบโดยการเล่าเรื่องนวนิยายที่อ่านเป็นส่วนใหญ่ (หรือการสปอยล์เรื่อง) แม้ว่าบล็อก “อุ้มสม” จะเพิ่งเริ่มเขียนบทวิจารณ์ขนาดสั้นเมื่อต้นปี แต่มีหนังสือที่บันทึกวิจารณ์ขนาดสั้นจนถึงปัจจุบัน (4 สิงหาคม 2556) 123 เรื่อง และ “อุ้มสม” มีอายุเพียง 15 ปี

อายุ 15 ปี

ที่อยู่ ชลบุรี

การศึกษา กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม จังหวัดชลบุรี

ประสบการณ์การอ่านหนังสือ ได้รับการปลูกฝังการอ่านหนังสือจากคุณแม่ โดยเริ่มอ่านนิทานภาพ การ์ตูน และเริ่มอ่านนวนิยายเมื่อเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่องแรกคือ “มาลัยสามชาย” ของ ว.วินิจฉัยกุล

ชื่อ “ฟิลิเซียนา” (<http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=philiciana>)

ลักษณะบล็อก “ฟิลิเซียนา” เริ่มเขียนบทวิจารณ์ขนาดสั้นหนังสือในบล็อกแก๊ง กุมภาพันธ์ 2552 “ฟิลิเซียนา” บันทึกวิจารณ์ขนาดสั้นหนังสือเป็นจำนวนมาก หนังสือที่บันทึกวิจารณ์ขนาดสั้นเป็นนวนิยายยอดนิยมของนักเขียนหน้าใหม่ และ มีการบันทึกวิจารณ์ขนาดสั้นหนังสือทำมือ (หนังสือที่ผู้เขียนจัดทำขึ้นเพื่อจำหน่ายเอง) ลักษณะการเขียนบทวิจารณ์ขนาดสั้นที่โดดเด่น “ฟิลิเซียนา” คือ การเขียนคำโปรยนวนิยายเอง การบันทึกวิจารณ์ขนาดสั้นส่วนใหญ่เป็นการแสดงความรู้สึกชอบ ไม่ชอบ ต่อตัวละคร การดำเนินเรื่อง เหตุการณ์ต่างๆ ที่ค่อนข้างจะละเอียดจนเป็นการเล่าเรื่อง (สปอยล์) ก่อนที่ “ฟิลิเซียนา” จะเขียนบทวิจารณ์ขนาดสั้นหนังสือในบล็อกแก๊งเคยเขียนแสดงความคิดเห็นในบอร์ดนักเขียน “กิ้งฉัตร” มาก่อน เมื่อบอร์ดของ “กิ้งฉัตร” ปิด จึงหันเขียนบทวิจารณ์ขนาดสั้นหนังสือในบล็อกแก๊งเป็นหลัก และใช้เฟซบุ๊กด้วย

อายุ ไม่เกิน 35-40 ปี

อาชีพ พนักงาน

ที่อยู่ กรุงเทพมหานคร

การศึกษาปริญญาตรี (ไม่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมและภาษา)

ประสบการณ์การอ่านหนังสือ รักการอ่านหนังสือมาตั้งแต่เด็กอ่านวรรณกรรมเยาวชน นิยาย สารคดี หนังสือพิมพ์ นวนิยาย โดยที่ชื่นชอบอ่านนวนิยายและประวัติศาสตร์

ชื่อ “หวานเย็นผสมโซดา” (<http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=sweet-ice>)

ลักษณะบล็อก “หวานเย็นผสมโซดา” เริ่มเขียนบทวิจารณ์ขนาดสั้นหนังสือ เดือนพฤศจิกายน 2550 แต่ได้อ่านบทวิจารณ์ขนาดสั้นหนังสือของบล็อกเกอร์คนอื่นตั้งแต่ปี 2549 หนังสือที่บันทึกวิจารณ์ขนาดสั้นส่วนใหญ่เป็นนวนิยายยอดนิยมของนักเขียนหน้าใหม่ บทวิจารณ์ขนาดสั้นเป็นการแสดงความรู้สึกชอบ ไม่ชอบ ที่มีต่อหนังสือ และมีการยกตัวอย่าง ประโยค บางช่วงของนวนิยายในการเขียนบทวิจารณ์ขนาดสั้นด้วย “หวานเย็นผสมโซดา” นอกจากบล็อกแก๊ง “หวานเย็นผสมโซดา” มักจะเข้าไปอ่านและแสดงความคิดเห็นในบอร์ดของนักเขียน และสำนักพิมพ์ต่างๆ อีกด้วย

อายุ ไม่เกิน 27-30 ปี

ที่อยู่ นนทบุรี

การศึกษาปริญญาตรี สารสนเทศ (ศึกษาในระดับปริญญาโท)

อาชีพ พนักงาน

ประสบการณ์การอ่านหนังสือ เริ่มอ่านหนังสือมาตั้งแต่เด็ก เริ่มอ่านนิทาน การ์ตูน นวนิยาย เรื่องสั้นเป็นลำดับ

ชื่อ “กล้ายางขาว” (<http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=dreamanotherdream>)

ลักษณะบล็อก “กล้ายางสีขาว” เริ่มเขียนบทวิจารณ์ขนาดสั้นหนังสือ มิถุนายน 2552 หนังสือที่บทวิจารณ์ขนาดสั้นมีหลายประเภท แต่จะเป็นนวนิยายเป็นหลัก การบทวิจารณ์ขนาดสั้นที่เป็นการแสดงความเห็นว่าชอบหรือไม่ชอบโดยภาพรวมของหนังสือทั้งตัวละคร การดำเนินเรื่อง

อายุ ไม่เกิน 35-40 ปี

ที่อยู่ กรุงเทพมหานคร

การศึกษาปริญญาตรี บริหารการเงิน

อาชีพ อิสระ

ประสบการณ์การอ่านหนังสือ เริ่มอ่านหนังสืออย่างจริงจังตอนที่เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยเริ่มจากการอ่านหนังสือพิมพ์ การ์ตูน ในช่วงวัยรุ่นอ่านนิตยสาร หนังสือพิมพ์ที่เกี่ยวกับกีฬา ภาพยนตร์ และนิตยสารวัยรุ่น และที่บ้านรับนิตยสาร *บางกอก ทานตะวัน* จึงสนใจอ่านนวนิยายด้วย

ภาคผนวกที่ 4

รายงานการเสวนา / สัมมนา และ
การประชุม สาขาวรรณศิลป์

สรุปการเสวนาในหัวข้อ “วรรณกรรมไทยมาจากไหน” โดย สุจิตต์ วงษ์เทศ

วันเสาร์ที่ 4 พฤษภาคม 2556 เวลา 13.00-16.00 น.

ณ ห้องอเนกประสงค์ ชั้น 1 หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

โครงการอบรมวรรณกรรม Bangkok Creative Writing Workshop II ค่ายงานเขียนสร้างสรรค์ กรุงเทพมหานคร
ครั้งที่ 2

หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร ร่วมกับ บัคมโม่จัดกิจกรรม “Bangkok Creative Writing Workshop II” หรือ “งานเขียนสร้างสรรค์กรุงเทพมหานคร ครั้งที่ 2” ระหว่างวันที่ 4 พฤษภาคมถึงวันเสาร์ที่ 15 มิถุนายน 2556 (ทุกวันเสาร์) ซึ่งจะแบ่งการอบรมเป็น 2 ช่วง ช่วงเช้า 10.00-12.00 น. จะมีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาอภิปรายประเด็นเกี่ยวกับงานวรรณกรรมต่างๆ และเปิดให้ผู้สนใจทั่วไปเข้าฟังได้ และช่วยบ่าย ตั้งแต่ 13.00-16.00 น. เป็นการฝึกอบรมการเขียนเฉพาะผู้ที่ได้คัดเลือกเข้าร่วมโครงการ ณ หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร การเสวนาในครั้งนี้เป็นการเสวนาเปิดกิจกรรมในครั้งนี้ และสาขาวรรณศิลป์เข้าร่วมไปสังเกตการณ์กิจกรรมครั้งนี้ ซึ่งมีผู้เข้าร่วมเสวนาประมาณ 80-90 คน และมีประเด็นน่าสนใจดังนี้

- กล่าวถึงพัฒนาการของวรรณกรรมไทย แบ่งเป็น 2 กว้างๆ คือ 1) นิทานและตำนานต่างๆ ก่อนมีตัวอักษร โดยเล่าย้อนไปถึงแนวคิดเรื่องกำเนิดมนุษย์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 2) สมัยที่มีตัวอักษร

- การเรียนการสอนประวัติศาสตร์ของไทย เป็นตัวปิดกั้นจินตนาการ (creative ideas) ในการสร้างสรรค์ของคนปัจจุบัน เพราะประวัติศาสตร์ไทยถูกจำกัดอาณาเขตตามเส้นกันอาณาเขตของประเทศไทยปัจจุบัน ซึ่งเป็นสิ่งที่เพิ่งเกิดขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เท่านั้นเอง เนื่องจากแนวคิดแบบตะวันตกคิดเฉพาะเรื่องอาณาจักร เมือง โดยผูกพันกับอาณาเขต จึงไม่เข้าใจแนวคิด City state ที่เป็นพื้นฐานของการเกิดรัฐในดินแดนสุวรรณภูมิโบราณ และประวัติศาสตร์ไทยเขียนตามวิธีคิดของเจ้าอาณานิคมตะวันตก จนอาจกล่าวได้ว่าเป็น “ประวัติศาสตร์เมืองขึ้นอาณานิคม” นอกจากนี้ การเรียนประวัติศาสตร์ไทยสอนแค่เรื่องของชนชาติไทย โดยไม่สนใจชนชาติอื่นๆ ที่อยู่ในประเทศไทยและอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่ามีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างไร ทั้งนี้ ในการศึกษาประวัติศาสตร์จริงๆ ต้องศึกษาทั้งในแง่ของดินแดนและผู้คนที่อยู่ในดินแดนนั้นๆ ควบคู่กันไปด้วย ด้วยเหตุนี้ ประวัติศาสตร์ของไทยจึงมีแต่ประวัติศาสตร์การเมืองและสงครามขาดประวัติศาสตร์ของสังคมและผู้คน

- คุณสุจิตต์เห็นว่าควรศึกษาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย เพราะเป็นคนกลุ่มเดียวกันที่มีวัฒนธรรมร่วมกัน และประวัติศาสตร์ของผู้คนในภูมิภาคนี้มีความสัมพันธ์กันทั้งทางบกและทางทะเล ที่เชื่อมโยงกับเส้นทางการค้าโลก โดยภาษาสำคัญในกลุ่มอาณาจักรในภาคพื้นแผ่นดินคือ ภาษาไท-ลาว เพราะเป็นภาษาทางการค้า ซึ่งเป็นการค้าภายในจากลุ่มแม่น้ำโขงถึงลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ขณะที่ภาษาของกลุ่มรัฐในคาบสมุทรและกลุ่มเกาะ คือ ภาษามลายู เป็นภาษาการค้าร่วมของรัฐเหล่านี้

- ประวัติศาสตร์และวรรณกรรมมีแนวคิดบางอย่างร่วมกันอยู่ และอาจนับว่าประวัติศาสตร์เป็นวรรณกรรมชนิดหนึ่งได้ด้วย แต่ครุวรรณกรรมไม่อ่านประวัติศาสตร์ ขณะเดียวกัน ครูประวัติศาสตร์ก็ไม่อ่านวรรณกรรม
- ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวรรณกรรมของไทยถูกครอบงำโดยราชสำนัก ทำให้ความรู้ในเชิงประวัติศาสตร์และวรรณกรรมของไทยคับแคบ เพราะไม่อนุญาตให้คิดต่าง
- วรรณกรรมสร้างสรรค์ของไทยเป็นไปตามแนวตะวันตก
- จุดอ่อนของนักเขียนรุ่นใหม่ คือ ไม่อ่านหนังสือ เพราะคิดว่าตนเก่งกว่าคนอื่น และไม่อ่านงานวิชาการ หากไม่อ่านงานวิชาการก็ไม่ทราบว่าจะเนื้อหาและแนวคิดมาจากที่ใด
- นักเขียนต้อง “เดินด้วยตีน” คือเดินทาง ซึ่งการเดินทางเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักเขียน เพราะจะช่วยสร้างประสบการณ์ใหม่ๆ สำหรับงานสร้างสรรค์ และ “เดินด้วยตา” คือ การอ่าน

นางสาวอรพินท์ คำสอน

ผู้สรุปประเด็นการเสวนา

การเสวนาหัวข้อ “ลับคมปาก(กา)วรรณกรรมวิจารณ์” โดย คุณจรรยาพร ปรปักษ์ประลัย

วันเสาร์ที่ 18 พฤษภาคม 2556 เวลา 10.30-12.30 น.

ณ ห้องอบรม 6 หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

โครงการ Bangkok Creative Writing Workshop II

โครงการ Bangkok Creative Writing Workshop II ร่วมกับหอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร จัดการเสวนาในหัวข้อ “ลับคมปาก(กา)วรรณกรรมวิจารณ์” โดยคุณจรรยาพร ปรปักษ์ประลัย และดำเนินรายการโดย คุณปราบดา หยุ่น ซึ่งมีผู้สนใจเข้าร่วมฟังการเสวนากว่า 40 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ ผู้ที่ผ่านการอบรมการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ครั้งที่ 2 ประมาณ 20 คน และผู้สนใจทั่วไปประมาณ 20 คน การเสวนาในครั้งนี้มีหัวข้อที่น่าสนใจดังนี้

1. “หลักการวิจารณ์”

คุณจรรยาพรเริ่มด้วยการปูความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจารณ์ว่า การวิจารณ์เป็นธรรมชาติของมนุษย์อยู่แล้ว แต่การวิจารณ์มีหลักการสำคัญอย่างหนึ่งคือ จะต้องมียุทธวิธี โดยอ้างอิงด้วยหลักคิดต่างๆ ในเบื้องต้น โดยชี้ให้เห็นว่า การเขียนคือการอ่านความคิดตัวเอง การอ่านคือการอ่านความคิดคนอื่น ทั้งนี้ คุณจรรยาพรกล่าวถึงหลักการวิจารณ์ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1.1 การวิจารณ์

การวิจารณ์คือการแสดงความคิดเห็น แต่การคิดเห็นเหล่านั้นต้องอธิบายด้วยเหตุผล ซึ่งหลักการวิจารณ์อย่างง่าย ๆ คือ ต้องตีความให้แตก ค้นหาประเด็น เพราะการวิจารณ์หนังสือเล่มหนึ่งไม่จำเป็นต้องวิจารณ์ทุกประเด็นที่ปรากฏในเรื่อง แต่เลือกวิจารณ์เฉพาะบางประเด็นที่สนใจได้ โดยเน้นหาเครื่องมือ ซึ่งแต่ละยุคเครื่องมือในการวิจารณ์ต่างกันออกไป ในยุคหนึ่งเครื่องมือของการวิจารณ์ คือการยึดขนบฉันทลักษณ์ ความไพเราะ และความจับใจในเชิงกลอน โดยเฉพาะในการวิจารณ์งานร้อยกรองก่อนยุครัตนโกสินทร์ ขณะที่ในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น สมัยรัชกาลที่หนึ่ง ทรงประพันธ์เรื่องรามเกียรติ์ก็ไม่เน้นในเชิงความคิด แต่ในตอนท้ายก็บอกไว้อย่างชัดเจนว่า “อย่าไปถือสาอะไรก็เรื่องนี้เพราะเป็นเพียงเรื่องอ่านเล่นเพื่อความบันเทิงใจเท่านั้นเอง” ขณะที่ในอีกยุคเน้นสำนึกนิยม ความจริง ความลง หรือการสะท้อนสังคม และนำความคิดเหล่านั้นมาเป็นมาตรฐานว่า วรรณกรรมที่ไม่สะท้อนสังคมเป็นวรรณกรรมที่ไม่ดี และวรรณกรรมที่สะท้อนสังคมเป็นวรรณกรรมที่ดี หรือในยุคคุณสุชาติ สวัสดิ์ศรี เป็นบรรณาธิการ *โลกหนังสือ* มีหลายคนจากหลายสาขาเขียนบทวิจารณ์วรรณกรรม โดยนำความรู้ในศาสตร์ของตนมาใช้ ซึ่งก่อให้เกิดการวิจารณ์ที่ออกเเยออกไป ทั้งในเชิงประวัติศาสตร์ จิตวิทยา หรือการตลาดก็นำมาวิจารณ์วรรณกรรมได้ โดยชี้ให้เห็นว่ามีจุดขายอยู่ที่ใดที่ทำให้คนนิยมอ่าน ดังนั้น เครื่องมือในการวิจารณ์ที่นำมาใช้ต้องตรงกับแง่มุมที่จะวิจารณ์ว่าจะวิจารณ์ในประเด็นใด อย่างไรก็ดี การวิจารณ์ต้องมีการถ่ายทอดอย่างมีศิลปะ ซึ่งในแง่นี้เป็นเรื่องของทักษะ แต่ทักษะการวิจารณ์ดังกล่าวเป็นสิ่งที่สามารถฝึกฝนได้โดยส่วนตัว คุณจรรยาพรได้แบ่งสัดส่วนของการวิจารณ์เป็นการอ่าน 25 เปอร์เซ็นต์ การคิด 50 เปอร์เซ็นต์ และ การเขียนอีก 25 เปอร์เซ็นต์

คุณจรรยาพรเห็นว่าการวิจารณ์มีหลายระดับ ตั้งแต่ระดับแนะนำหนังสือ ระดับวิจารณ์ และระดับงานวิจัย ซึ่งต้องอ้างอิงข้อมูล ในยุคหนึ่งเชื่อว่าการอ้างอิงจะทำให้งานวิจารณ์ และงานวิจัย น่าเชื่อถือ แต่ในยุคต่อมา เริ่มมีการสอบทานและตั้งคำถามกับการอ้างอิงกันไปอ้างอิงกันมา เพราะเชื่อว่าสิ่งที่อ้างอิงกันนั้นคือ ความจริงแท้ หรือความรู้ที่เป็นศาสตร์ที่แท้จริง

ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ความคิดเหล่านี้ถูกต้องหรือไม่ หรือว่าเราอ้างอิงกันมาก็อ้างอิงกันผิดกันไปเรื่อยๆ นอกจากนี้ การวิจารณ์ยังรวมถึงงานเขียนเป็นชุด เจาะเฉพาะเล่ม ซึ่งการวิจารณ์ในประเทศไทยนิยมวิจารณ์งานเฉพาะเล่ม แต่บางครั้งก็สามารถที่จะวิจารณ์เจาะบางส่วนได้ เช่น “ความหมายของบทกวี ในงาน ไม่มีผู้หญิงในบทกวี” หรือ “สัญลักษณ์ดอกไม้ในงาน *ช่วงหลังภาพ*” หรือ ครั้งหนึ่งคุณจรรยาพรเคยเขียนวิจารณ์เฉพาะคำนำของผลงาน 3 ชิ้นแรกของปราบดา หยุ่น เพราะมีลักษณะพิเศษบางอย่าง อาทิ การใช้คำ และการเล่นกับคำหรือสัญลักษณ์บางอย่าง หรือการวิจารณ์ของกลุ่มเรื่อง เช่น วิจารณ์เรื่องผี ซึ่งเป็นเรื่องของวัฒนธรรม เป็นรากเหง้า มิใช่เป็นเรื่องความเชื่อที่มลาย และถูกเปลี่ยนในยุคหนึ่ง เช่น ในกรณีของประเทศจีนห้ามฉายภาพยนตร์เกี่ยวกับผี เพราะถือว่าเป็นการมอมเมาประชาชนด้วยเรื่องที่ไม่ดีมีสาระ ขณะที่วิทยาศาสตร์มีสาระ ในภาพยนตร์เรื่อง *สตาร์เท็กซ์* เราจะเชื่อได้อย่างไรที่คนๆ หนึ่งละลายหายไปจากยานอวกาศแล้วไปปรากฏตัวที่ดวงดาวดวงหนึ่ง ว่าเป็นเรื่องจริง ขณะที่กล่าวว่าผีคือเรื่องโกหก หรือเรื่องซุบเปอร์ฮีโร่ นับเป็นประเด็นที่น่าวิจารณ์มากในยุคปัจจุบันว่า เหตุใดซุบเปอร์ฮีโร่ถึงได้ครองโลก และเหตุใดต้องเห็นการทำลายล้างโลกครั้งแล้วครั้งเล่า ซึ่งต้องรอให้วีรบุรุษมาช่วย หรือเหตุใดวีรบุรุษต้องเป็นเทพ เราพึงพามนุษย์ปกติไม่ได้แล้วหรือ สิ่งเหล่านี้เป็นประเด็นที่ผู้ที่ทำงานวิจารณ์จะต้องตั้งคำถาม หรือตั้งข้อสงสัยอยู่ตลอดเวลา ซึ่งทำให้เกิดการถกเถียงของความคิด ที่ทำให้เห็นมากกว่าสิ่งที่ปรากฏอยู่ นอกจากนี้ การวิจารณ์ยังรวมถึงการเขียนถึงผลงานของนักเขียนคนเดียวกัน ซึ่งเป็นการพิจารณาถึงพัฒนาการ การเติบโต และการเปลี่ยนแปลงของนักเขียนคนนั้น

1.2 คุณสมบัติของนักวิจารณ์

คุณจรรยาพรตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับคุณสมบัติของนักวิจารณ์ที่ดีว่า จะต้องรู้จริงในเรื่องที่จะวิจารณ์ เพราะบางครั้งเราคิดว่าเรารู้ แต่ในความเป็นจริงกลับไม่รู้จริง ซึ่งลักษณะเช่นนี้ปรากฏให้เห็นบ่อยครั้งมากในยุคปัจจุบัน คุณสมบัติประการต่อไปคือ ต้องเป็นคนช่างสังเกต นี่คือคุณสมบัติของนักเขียนด้วย และความช่างสังเกตนั้นมาพร้อมๆ กับการศึกษาทุกแขนงในโลกนี้ ไม่ว่าจะเป็นนักปรัชญา นักวิทยาศาสตร์ ศิลปิน ก็ต้องช่างสังเกต ทั้งยังต้องเป็นคนช่างสงสัย โดยตั้งคำถามกับสิ่งต่างๆ ขณะเดียวกันต้องเป็นคนกล้าคิด กล้าแย้ง ในสิ่งที่ไม่เห็นด้วย แต่ต้องไม่ก้าวร้าว และต้องมีเหตุผลเป็นเครื่องกำกับ และจากประสบการณ์การอ่านเพชบุ๊ค ทำให้คุณจรรยาพรได้ข้อสรุปประการหนึ่งว่า “เราต่างมีเหตุผลของตัวเอง หรือเหตุผลที่ตัวเองเชื่อว่าเป็นอย่างนั้น” ประการสุดท้าย ต้องเป็นคนมีฝีมือ ซึ่งฝีมือเป็นเรื่องของทักษะที่สามารถฝึกฝนได้ และเป็นสิ่งที่เรียนรู้และฝึกฝนอย่างไม่จบสิ้น ทั้งนี้ คุณจรรยาพรเห็นว่าตนเองโชคดีกว่าผู้อื่น เพราะมีพื้นที่จึงได้เขียนงานวิจารณ์

1.3 การวิจารณ์อะไรต้องแตกฉานในเรื่องนั้น

ในแง่นี้สำหรับนักวิจารณ์วรรณกรรมต้องแตกฉานในเรื่องของงานวรรณกรรมและมนุษย์ ซึ่งเป็นสองประเด็นที่สำคัญที่สุด ขณะเดียวกันก็ต้องอ่านหนังสืออย่างบ้าคลั่ง จริงจัง และหลากหลาย โดยต้องเข้าใจลักษณะของงานแต่ละประเภท เช่น นวนิยาย เรื่องสั้น บทกวี กลอนเปล่า บทละคร สารคดี บทความ ความเรียง ตำรา ว่ามีลักษณะที่แตกต่างกันอย่างไร อีกทั้งต้องเข้าใจเรื่องในแต่ละแนว เช่น เรื่องสำหรับเด็ก เรื่องรัก บู้ วิทยาศาสตร์ แฟนตาซี เพราะการวิจารณ์เรื่องต่างๆ หากเรานำสายตาเดียวไปจับหรือไปวิจารณ์ นับว่าไม่เป็นธรรมกับงานชิ้นนั้น คุณสมบัติประการสุดท้ายคือ ต้องเข้าใจมนุษย์เพื่อที่จะเข้าใจตัวละครและเข้าใจผู้เขียน ซึ่งแนวคิดที่กล่าวไปทั้งหมดนี้ อาจจะไม่ตรงกับที่บางคนใช้ในการวิจารณ์ เช่น บางคนเชื่อว่าการวิจารณ์งานวรรณกรรม ไม่ต้องสนใจผู้เขียนเลย สนใจเฉพาะตัวงานเท่านั้น

1.4 องค์ประกอบของการวิจารณ์ที่ดี

สิ่งนี้เป็นความเห็นส่วนตัวของคุณครูเกี่ยวกับองค์ประกอบของการวิจารณ์ที่ดี คือ จะต้องมีส่วนที่ดีที่พอเหมาะ ต้องมีวรรณศิลป์ หากมีโอกาสได้อ่านงานวิจารณ์มาพอสมควรจะเห็นว่า นักวิจารณ์ที่ได้รับการยอมรับ เช่น อาจารย์ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช หรือ อาจารย์นพพร ประชากุล มีวรรณศิลป์ที่ดี อ่านและเพลิดเพลิน โดยไม่รู้สึกรำคาญวิชาการ หรือบทวิจารณ์ของอาจารย์สกุล บุญยทัต ที่วรรณศิลป์มีมากกว่าตัวงานที่นำมาวิจารณ์ แต่อย่างไรก็ดี งานวิจารณ์ต้องหนักแน่นด้วยเหตุผล

1.5 กระบวนการวิจารณ์

คุณครูอธิบายถึงกระบวนการวิจารณ์ว่า ประการแรกต้องอ่านอย่างละเอียดลออทุกตัวอักษร แม้แต่ที่ว่างบนกระดาษ เนื่องจากระบบการพิมพ์ในปัจจุบันเปิดโอกาสให้นักเขียนทำอะไรได้มากกว่าการนำเสนอเรื่องเพียงแค่การปรากฏของตัวหนังสือ โดยเฉพาะผู้ที่ทำงานด้านกราฟฟิกจะเข้าใจว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่ปรากฏในหน้าหนังสือมีความหมายทั้งหมด โดยยกตัวอย่างงานของคุณจิระ ประเสริฐ เรื่อง “พิพิธภณพ์เสียง” เมื่อเปิดหนังสือจะเห็นเป็นหน้าว่างๆ ซึ่งเป็นความตั้งใจของนักเขียนที่ต้องการสื่อถึงความเงียบ นอกจากนี้ยังต้องอ่านโดยละเอียดและพิจารณาตั้งแต่ประเภทของงานเขียน แนวของเรื่อง ชื่อเรื่อง ชื่อบท ชื่อตัวละคร ชื่อสถานที่ โครงเรื่อง เนื้อเรื่อง รายละเอียดในแต่ละฉาก บุคลิกของตัวละคร บทสนทนา บทที่ไม่สนทนา หรือภาษา กวีภาษาต่างๆ ปัญหาและอุปสรรคที่ตัวละครต้องฝ่าฟัน เวลาและสถานที่ที่ปรากฏในเรื่อง สื่การเขียน การใช้ภาษา การใช้สัญลักษณ์ มุมมองและน้ำเสียง แก่นเรื่อง และประเด็นที่น่าเสนอ ต้องอ่านระหว่างบรรทัด เพราะเป็นสิ่งที่กล่าวถึงกันบ่อยเพื่อพิจารณาว่ามีสิ่งใดซ่อนอยู่บ้าง ซึ่งสิ่งที่ซ่อนอยู่มีทั้งการซ่อนแบบตั้งใจและไม่ตั้งใจ แต่มาจากจิตใต้สำนึกของผู้เขียน ซึ่งปัจจุบันมีให้เห็นบ่อยมา เนื่องจากกระแสการเมืองที่ทำให้ความเชื่อที่อยู่ในเบื้องลึกในจิตใจของผู้เขียนปรากฏออกมาอย่างไม่ตั้งใจ รวมทั้งยังมีการจับประเด็นด้วย

ประการต่อมาคือ นักวิจารณ์ต้องมีจุดยืนของตัวเอง เชื่อมั่นในความคิดของตัวเอง ทั้งยังต้องหาคำอธิบายที่เป็นเหตุผล ตามหลักของตรรกะ และทฤษฎีต่างๆ ทั้งทฤษฎีวรรณกรรมและทฤษฎีอื่นๆ เช่น ทฤษฎีทางด้านสังคมศาสตร์ หรือทางด้านสุนทรียศาสตร์ ทางด้านวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หรือจิตวิทยา ประการสุดท้ายที่สำคัญที่สุดคือ การเขียนให้ผู้อื่นอ่านรู้เรื่อง นับว่าเป็นพื้นฐานที่สุด ทว่างานวิจารณ์มักจะถูกพิจารณาในฐานะที่เป็นงานที่ให้ความรู้หรืองานในเชิงวิชาการ บางครั้งในบทวิจารณ์จะมีคำในเชิงวิชาการต่างๆ ซึ่งบ่อยครั้งก็ยากเกินไปสำหรับผู้ที่ไม่ได้อยู่ในแวดวงวิชาการ

1.6 แนวทางการวิจารณ์

การวิจารณ์มีหลายแนวทาง ทั้งการวิจารณ์แบบตรงไปตรงมา นับเป็นลักษณะการวิจารณ์ที่พบบ่อยที่สุด หรือการวิจารณ์ในเชิงคันหาส่วนที่ซ่อนอยู่ ในรูปแบบของสัญลักษณ์ ปริศนา คำ รูปแบบ หรือน้ำเสียง รวมทั้งการวิจารณ์ตามแนวทางของเรื่อง เช่น การวิจารณ์เรื่องแนวนักสืบ ทั้งนี้ คุณครูยกตัวอย่างว่าตนเองเพิ่งจะวิจารณ์หนังสือ “ชุดนักสืบเสีย” ที่ออกมาใหม่ ของคุณวินทร์ เลียววาริณ โดยวิจารณ์เชื่อมโยงกับละครชุด “Elementary” ซึ่งว่าด้วยนักสืบเชอร์ล็อกโฮมส์ ที่มีเชอร์ล็อก โฮมส์ คนเดิม แต่มีพฤติกรรมและมีวิธีการเหมือนกัน นั่นคือการสืบที่ไม่ได้ใช้เครื่องมือเหมือน CSI แต่เป็นการสืบโดยสมอง สืบโดยความเชี่ยวชาญในศาสตร์ความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในโลก ประเด็นที่เขียนถามไว้ในงานชิ้นนั้นคือ “ทำไมความสามารถที่เป็นเอกของมนุษย์ถูกเรียกร่องกลับมาในยุคนี้ที่เทคโนโลยีก้าวหน้าไปมาก ในงานแบบ “เสีย” หรือ

‘Elementary’” หรือเพราะว่าในทุกวันนี้เทคโนโลยีก้าวหน้าไปไกล จนความเป็นมนุษย์หายไป ความภาคภูมิใจในความสามารถของมนุษย์หายไป และถูกเรียกกลับมาด้วยงานนักสืบแบบนั้น

1.7 การสื่อสารผ่านงานวิจารณ์

คุณจรรยาพรเห็นว่า การสื่อสารผ่านงานวิจารณ์คือ อย่าให้งานวิจารณ์เป็นงานวิชาการ โดยส่วนตัวจะพยายามหลีกเลี่ยงศัพท์วิชาการ และใช้คำที่เข้าใจง่าย อย่างไรก็ตาม การวิจารณ์ต้องคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายว่าเป็นใคร เพราะโดยหลักการเขียนนั้น นิยายสารแต่ละเล่มต้องมีบุคลิกที่ต่างกัน ในการเขียนจะไม่แสดงให้ผู้อ่านรู้สึกว่าคุณวิจารณ์เหนือกว่าเขา ขณะเดียวกันต้องไม่อ้อมค้อมจนผู้อ่านไม่ทราบผู้วิจารณ์จะสื่อความอะไร แต่ก็ต้องมีลีลาภาษาที่น่าอ่าน และต้องโล่เรียงความคิดตามลำดับ ไม่สับสนและน่าติดตาม

1.8 กฎเกณฑ์ในการวิจารณ์

กฎเกณฑ์ในการวิจารณ์ คือ วิจารณ์อะไร ใครเป็นผู้สร้างงาน สร้างที่ไหน เช่น เขียนในประเทศไทยหรือไม่ สร้างเมื่อใด และเขียนอย่างไร นับว่าเป็นคำถามพื้นฐานมาก

สำหรับข้อสรุปย่อยๆ ของการวิจารณ์คือ สื่อให้ชัดเจน มีประเด็นที่แปลกใหม่ ใส่ใจกับเหตุผล พยายามค้นข้อมูล (ซึ่งข้อนี้เป็นสิ่งที่คนในยุคนี้มักจะมองข้ามไป) มีต้นทุนภาษา และมีลีลาการเขียน

2. “การวิจารณ์ในบริบทสังคมปัจจุบัน”

คุณจรรยาพรเห็นว่าประเด็นที่น่าสนใจ และมีผู้นำเสนอมามากหลายคนแล้ว แต่ก็ยังมีประเด็นที่น่าสนใจเสนออยู่ และน่าถกเถียง ซึ่งคำถามแรกคือ “เรา (หลง) อยู่ในยุคใดกันหรือ?” เนื่องจากการทำงานวิจารณ์ขึ้นอยู่กับยุคสมัยด้วยเช่นกัน และหลักแห่งความงามเปลี่ยนไปตามยุคสมัยด้วย เช่น ในยุคหนึ่งเห็นว่าผู้หญิงต้องสมบูรณ์ เพราะมีความเป็นแม่อยู่ ในอีกยุคหนึ่งเห็นว่าผู้หญิงต้องผอมสะอิดสะเอ้ง ผู้หญิงต้องขาว เหล่านี้คือนิยามที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อมาใช้ในการวิพากษ์วิจารณ์ หากจะตอบคำถามข้างต้น คงตอบได้ 2 คำตอบคือ เราอยู่ในยุคสมัยใหม่ (Modern) แน่นนอน แต่เราอยู่ในยุคหลังสมัยใหม่ (Postmodern) ด้วยหรือเปล่า หากเราพิจารณาบริบทของยุคหลังสมัยใหม่อย่างจริงจังแล้ว เราต้องอยู่ในยุคยุคหลังสมัยใหม่ด้วย เพราะว่าโดยภาวะความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ยืนยันอย่างแน่นนอนว่าเราอยู่ในยุคสมัยใหม่และยุคหลังสมัยใหม่ ทั้งนี้อาจารย์ชูศักดิ์ ภักทรกุลณชัย กล่าวถึงประเด็นนี้ไว้อย่างชัดเจนว่า สมัยใหม่และหลังสมัยใหม่ไม่ได้แยกขาดจากกัน และคุณจรรยาพรเห็นด้วยว่าทั้งสองความสัมพันธ์กันอย่างพี่น้อง คือเมื่อน้องเกิด พี่ไม่จำเป็นต้องตาย แต่เป็นการเกิดไล่ๆ กันมา และเติบโตไปพร้อมๆ กัน

นอกจากนี้ ในยุคปัจจุบันยังมีการกล่าวถึงวิธีการ (approach) ต่างๆ เช่น “มนุษย์กับสังคม” โดยเฉพาะในงานวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลมักจะกล่าวถึงมนุษย์กับสังคมอยู่เสมอ แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนวิธีการเขียน เช่น งานวรรณกรรมเรื่อง “คนแคะ” ของ วิภาส ศรีทอง ก็กล่าวถึงมนุษย์กับสังคม ซึ่งมีผู้กล่าวถึงมาเป็นร้อยๆ ปีมาแล้ว หรือในมุมมองของนักสังคมนิยมที่กล่าวถึง “ความจริง-ความลวง” ซึ่งกล่าวถึงบ่อยมาก โดยเฉพาะงานยุคหลังๆ ที่มีลักษณะเป็นเรื่องซ้อนเรื่อง ซึ่งเห็นกระบวนการสร้างงานของนักเขียนคนหนึ่งที่กำลังถูกตัวนักเขียนในงานชิ้นนั้นด้วย จึงไม่ทราบว่าจะอะไรคือความจริง อะไรคือความลวง หรือว่าทั้งหมดคือความลวงทั้งหมด หากกล่าวอย่างนักสังคมนิยมจะพิจารณาว่า “ใครคือผู้กระทำ และใครคือผู้ถูกกระทำ ใครเป็นผู้ได้เปรียบ ใครเป็นผู้เสียเปรียบ” หรือกล่าวอย่างนักจิตวิทยาจะพิจารณาว่า “ภายนอกคืออะไร

ภายในคืออะไร” เป็นประเด็นที่กล่าวถึงบ่อยมาก จากการพิจารณาจากตัวละครในงานหลายๆ เรื่อง เช่น อังศุมาลินในภาพยนตร์เรื่องล่าสุด กับอังศุมาลินในละครโทรทัศน์ที่แสดงโดยหนึ่งธิดา โสภณ (หนูนา) เหมือนกันหรือไม่ หรืออังศุมาลินในภาพยนตร์เรื่องล่าสุด กับอังศุมาลินของ “ทมยันตี” เป็นอังศุมาลินคนเดียวกันหรือไม่ หรือการกล่าวถึงในเชิงการตลาดจะพิจารณาว่า “ใครได้ประโยชน์-ใครเสียประโยชน์” สิ่งเหล่านี้ยังได้รับการกล่าวถึงอยู่ แต่สิ่งที่ต่างไปในยุคปัจจุบันก็สามารถกล่าวถึงสิ่งเหล่านี้ได้

ในภาวะหลังสมัยใหม่เปลี่ยนให้คนทั่วไปมีอำนาจในการพูดและการแสดงความคิดเห็นในเชิงวิพากษ์วิจารณ์มากขึ้น จึงต่างจากยุคเดิม ซึ่งผู้ที่วิพากษ์วิจารณ์ได้ต้องเป็นครูอาจารย์เท่านั้น และครูวิจารณ์ศิษย์ถือเป็นการวิจารณ์ดั้งเดิมที่สุด หรืออย่างน้อยที่สุดก็เป็นการวิจารณ์ในหมู่ศิลปิน คือคนที่อยู่ในระดับขั้นความสามารถเดียวกันถึงจะวิจารณ์กันได้ แต่ในยุคหลังสมัยใหม่อำนาจได้กระจายไปมาก ทำให้ทุกคนสามารถกล่าวแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ได้ทั่วไป ซึ่งอำนาจเหล่านี้ประสบความสำเร็จสูงสุดในยุค “สื่อสังคม” (Social network) ที่ทำให้การวิจารณ์เกิดขึ้นได้ง่าย รวดเร็ว ทันที และเกิดการโต้ตอบกันอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีช่องทางที่จะวิจารณ์ข้อวิจารณ์ และการแสดงความคิดเห็นในเชิงวิจารณ์ทั้งขนาดสั้นและยาว ทั้งนี้เพราะสภาวะหลังสมัยใหม่เห็นว่า การวิจารณ์มีใช้สิทธิพิเศษอีกต่อไป ทว่าในยุคหนึ่งการวิจารณ์เป็นสิทธิพิเศษ เพราะผู้ที่วิจารณ์ได้จะต้องเป็นนักอักษรศาสตร์ ผู้รู้ ผู้ที่ได้รับการยอมรับจากสังคมเท่านั้นที่วิพากษ์วิจารณ์แล้วมีคนฟังหรือมีคนสนใจว่า เป็นงานวิจารณ์ที่ดีและน่าเชื่อถือในสังคม ในยุคหลังสมัยใหม่ คุณจรรยาพรเห็นว่า นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้รู้ ไม่ได้เหนือกว่าเด็กน้อยที่เพิ่งอ่านหนังสือเล่มเดียวแรกอีกต่อไป เพราะทักษะต่างๆ ที่เสนอผ่านใครก็ตามหรืออยู่ที่ใดก็ตาม จะมีคนเข้ามาอ่านด้วยท่าทีทั้งชอบและไม่ชอบที่หลากหลายออกไป แต่ที่สำคัญคือมีการเปลี่ยนกระบวนการของผู้ที่มีอำนาจในการวิจารณ์ไป เนื่องจากสื่อที่เปิดกว้างมากขึ้น และสร้างอำนาจที่ทำให้ผู้ใดก็ได้สามารถวิจารณ์ได้ เพราะในโลกของสื่อสังคม (social network) ไม่รู้จริงๆ ว่า ใครเป็นใคร เช่น “เนยรักโลก” ที่เราแทบจะไม่ทราบว่าเขาใคร หรืออาจจะเป็นอย่างก็ได้ หรือมีตัวจริงหรือไม่ ซึ่งวิพากษ์วิจารณ์สังคม เสียชื่อเสียง ด้วยน้ำเสียงของเขา แต่มีคนหลากหลายคนชื่นชอบ และคนจำนวนมากที่ชอบในสิ่งที่เขาพูด ในขณะที่อาจารย์บางคนจบปริญญาเอกหรือเป็นศาสตราจารย์ แต่เมื่อเขียนบทความอาจจะมีคนอ่านแค่ 10 คน ขณะที่ “เนยรักโลก” มีคนกดไลค์เป็นหมื่นเป็นแสนในแต่ละครั้ง ซึ่งคุณจรรยาพรก็ไม่แน่ใจว่าการประเมินค่านั้นจะเทียบกันได้หรือไม่ แต่ในท้ายที่สุดก็มีอำนาจและมีพื้นที่ในการวิพากษ์วิจารณ์มากขึ้น โดยที่การประเมินคุณค่าต่างไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง เนื่องจากการประเมินค่าดั้งเดิมถูกวางกรอบด้วยทฤษฎีต่างๆ ที่กลุ่มผู้รู้ได้สร้างขึ้นมา เช่น ทฤษฎีทางด้านวรรณกรรม ทฤษฎีทางด้านรสต่างๆ ที่มาจากอินเดีย ทฤษฎีทางด้านความสนใจ แต่ทุกวันนี้จะเห็นได้ว่าการประเมินค่าได้เปลี่ยนไป โดยกล่าวว่าสิ่งเหล่านั้นไม่ใช่เครื่องวัดที่จริงจังหรือถูกต้องอีกต่อไปใช่หรือไม่ ด้วยเหตุนี้ภาพยนตร์ยอดนิยมจึงถูกประเมินคุณค่าว่าไม่ต่างจากวรรณกรรมชั้นสูง จึงต่างจากที่ในยุคหนึ่งมีเส้นแบ่งระหว่างกันอย่างชัดเจนว่า วรรณกรรมที่เป็นการ์ตูน (comic) ซึ่งญี่ปุ่นเรียกว่ามังงะ (manga) กับงานวรรณกรรม แต่ปัจจุบันไม่ได้มีเส้นแบ่งระหว่างกันที่ชัดเจนอีกแล้ว ซึ่งได้รับการยอมรับ และสามารถวิพากษ์วิจารณ์ได้ทั้งจากผู้รู้และจากผู้สนใจทั่วไป

อีกทั้ง ความจริง-ความดี-ความงาม ที่เคยได้รับการยกย่องถูกตั้งคำถาม หรือผลงานที่ได้รับการยกย่องว่าดีถูกนำกลับมาพิจารณาใหม่ ซึ่งมีคำถามที่สำคัญมากคือ ใครเป็นผู้บอกว่าดี หรือว่าในยุควรรณคดีสโมสรที่มีการประกาศว่าวรรณกรรมที่ดีของชาติในด้านต่างๆ เหล่านี้ดีจริงหรือ ผู้ใดเป็นผู้บอกว่าดี หรือการกล่าวถึงกรรมการตัดสินรางวัลต่างๆ ที่เป็นผู้พิจารณารางวัล เช่น กรณีของ “รางวัลพานแว่นฟ้า” ก็เป็นการตั้งคำถามว่า ใน 11 ปีที่ผ่านมาของ “รางวัลพานแว่นฟ้า” นั้นคือวรรณกรรมการเมืองที่ดี และวรรณกรรมเหล่านั้นน่าเชื่อถือจริงหรือไม่ ซึ่งอาจจะน่าเชื่อถือหรือไม่ก็ได้ เพราะมีการตั้ง

คำถามจากคณะกรรมการกลุ่มใหม่ที่ได้รับการแต่งตั้งเข้าไป นับเป็นประเด็นที่น่าสนใจ เพราะเป็นการตั้งคำถามกับเกณฑ์วัด ในขณะที่บอกกันมาตลอดว่าเกณฑ์วัดเป็นสิ่งที่แน่นอนตายตัว แต่ในภาวะหลังสมัยใหม่ เกณฑ์วัดที่แน่นอนตายตัวยังมีจริงอยู่หรือไม่ วรรณกรรมที่ดี การเมืองที่ดี หรือวรรณกรรมการเมืองที่ดีมีจริงหรือไม่ หรือมีสิ่งใดบ้างที่ไม่เรียกว่าเป็นวรรณกรรม การเมืองบ้าง จริงๆ แล้วสิ่งที่เห็นในโลกอาจจะเป็นวรรณกรรมการเมืองทั้งหมดก็ได้ เพราะมีการซ่อนนัยทางการเมืองบางอย่าง หรือว่าซ่อนความเชื่อทางการเมืองอยู่เสมอ ทั้งนี้ยังรวมไปถึงการนิยามว่าวรรณกรรมการเมืองคืออะไรด้วย เช่น วรรณกรรมการเมืองต้องกล่าวถึงการเมือง หรือการปกครอง หรือต้องกล่าวถึงชนชั้นหรือไม่ ซึ่งการกำหนดกรอบอะไรบางอย่างน่าสนใจมาก

นอกจากนี้ ในภาวะหลังสมัยใหม่ สถานภาพของนักเขียนที่ยิ่งใหญ่ถูกคลอนแคลนว่าเป็นเพียงแค่นักประกอบสร้างเท่านั้น ในขณะที่แต่เดิมนักเขียนได้รับการยกย่องอย่างมาก อาจารย์นพพร ประชากุล ได้เขียนบทความไว้ชิ้นหนึ่งที่คุณจรรยาพรชอบมาก ซึ่งนำเสนอในประเด็นที่ว่าในยุคหนึ่งนักเขียนได้รับการเทียบว่ามีสถานะดุจเดียวกับเทพเจ้า หนังสือเปรียบเสมือนกับคัมภีร์ที่เทพเจ้าประทานมาให้กับโลกนี้ ส่วนนักวรรณกรรมศึกษาหรือนักวิจารณ์เป็นเสมือนผู้เผยแพร่ว่า ต้องถอดสารที่ได้รับจากพระเจ้าอย่างถูกต้องและนำมาเผยแพร่กับผู้อื่น ถ้านักวิจารณ์ไม่สามารถจะถอดสารจากพระเจ้าได้อย่างถูกต้องก็จะถูกวิจารณ์ซ้ำว่ามองผิด ไม่ถูกต้อง นักเขียนไม่ได้คิดอย่างนี้ แต่ในยุคต่อมาที่มีแนวคิดแบบหลังสมัยใหม่ ความเป็นนักเขียนผู้ยิ่งใหญ่ถูกมองใหม่ ถูกมองว่านักเขียนไม่ได้สร้างสรรค์อะไรใหม่ นักเขียนก็หยิบจับสิ่งที่เคยเห็นเคยอ่าน มาประกอบสร้าง รวมไปถึงทัศนคติทางสังคมที่ถูกปลูกฝังและบ่มเพาะ ซึ่งนักเขียนไม่ได้คิดเอง แต่ถูกบ่มเพาะมาทั้งจากรัฐบาล ครอบครัว หรือจากนักเขียนอื่นที่บ่มเพาะมาอย่างต่อเนื่อง หรือแม้แต่การยกย่องวรรณกรรมบางชิ้น บางเรื่อง ซึ่งผู้เขียนผู้นั้นได้อ่านและชื่นชม สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้เกิดการประกอบสร้างต่อเนื่องต่อมา ทั้งนี้ นักศึกษาวรรณกรรมในยุคนี้กลุ่มหนึ่งจึงเชื่อว่าความยิ่งใหญ่ของนักเขียนไม่มี เพราะนักเขียนไม่ได้สร้างอะไร แต่เป็นการประกอบสร้างหรือการเลือกอะไรบางอย่างเท่านั้น

ยิ่งไปกว่านั้น ในภาวะหลังสมัยใหม่ไม่มีคำตอบตายตัวอีกต่อไป โดยเฉพาะคำตอบที่ว่าวรรณกรรมที่ดีคืออะไร เริ่มเลือนลงไปเรื่อยๆ เริ่มจางลงไปเรื่อยๆ และเริ่มจะสับสนกันยากมากขึ้นว่า อะไรคือดี อะไรคือไม่ดี ชยะอาจเปลี่ยนสถานะเป็นงานศิลปะได้ เมื่อเร็ว ๆ นี้มีงานที่จัดนิทรรศการที่เกี่ยวกับกราฟฟิตี้ ที่หอศิลป์ ซึ่งมีคำถามเป็นจำนวนมากว่า กราฟฟิตี้เลอะเทอะหรือสวยงาม คุณจรรยาพรเห็นว่าเป็นคำตอบที่ถูกทั้งคู่ คือเลอะเทอะก็ได้ หากใครมองว่าเลอะเทอะ และสวยงามก็ได้ หากใครมองว่าสวยงาม ซึ่งคนที่คิดเช่นนี้ก็ถูกกล่าวหาว่าไม่มีจุดยืนด้วยเหมือนกัน แต่คนที่คิดแบบหลังสมัยใหม่ก็มักเป็นเช่นนั้น คือไม่ค่อยมีจุดยืน อีกทั้ง ในยุคหนึ่งยังมีการกล่าวถึง “ขยะวรรณกรรม” และ “วรรณกรรมขยะ” หากมองจากหลังสมัยใหม่พบว่าการกล่าวถึง “ขยะวรรณกรรม” และ “วรรณกรรมขยะ” อาจจะกลายเป็นเรื่องเหลวไหลไปแล้ว เพราะว่าในความเป็นจริงแล้วค่าของทั้งสองสิ่งนี้อาจเท่ากันก็ได้ หรืออาจไม่ต่างกันเลย เนื่องจากว่าวรรณกรรมไม่ใช่สิ่งที่สูงส่งอีกต่อไป ซึ่งนักเขียนหลายๆ คนก็รับรู้และยอมรับในภาวะนี้ และเขียนงานที่ต่อต้านความยิ่งใหญ่และสูงส่งของวรรณกรรมออกมาในงานของตนเอง ถ้าผู้อ่านเข้าใจว่าผู้เขียนกำลังจะมองภาวะของหลังสมัยใหม่อยู่ ก็จะไม่เข้าใจว่าเขากำลังทำอะไรอยู่ จึงเขียนงานเช่นนี้ออกมาจริงๆ อาจเป็นงานเขียนเพื่อต่อต้านความสูงส่งที่เคยได้รับการยกย่องในงานวรรณกรรม ผู้สร้างสรรค์วรรณกรรมจึงไม่ใช่ผู้ยิ่งใหญ่อีกต่อไป อีกทั้ง การจัดลำดับวรรณกรรมตามการประเมินค่าอาจไม่ได้รับความเชื่อถืออีกต่อไปแล้ว ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนที่มีการประกวดวรรณกรรมว่า วรรณกรรมเล่มนี้เข้ารอบแรก เล่มนี้เข้ารอบห้าสิบเล่ม เล่มนี้เข้ารอบสุดท้าย เล่มนี้ชนะเลิศ ซึ่งเป็นการแบ่งงานเป็นชั้นๆ อยู่ และในการแบ่งงานเป็นชั้นๆ เช่นนี้ทำได้จริงหรือ อย่างไรก็ตาม การ

ตัดสินเป็นเรื่องของมติ ในฐานะที่เคยเป็นกรรมการตัดสิน คุณจรรยาพรมักตั้งคำถามว่าที่หนึ่งกับที่สองแบ่งกันได้จริงหรือ หรืองานที่ได้ที่หนึ่งดีกว่าที่สองจริงหรือ วัดได้จริงหรือ และงานที่ตรอบและไปได้รางวัลอื่น เหตุใดรางวัลอื่นจึงเห็นว่างานชิ้นนี้ดี เช่น ตรอบการประกวดรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์แห่งชาติหรือรางวัลซีไรต์ แต่กลับได้รางวัลเชว่นบุ๊กล์ หรือว่ากลับไปได้รางวัลอื่นๆ แสดงว่าการประเมินค่าเป็นชั้นๆ ยังมีสิ่งที่เป็นปัญหายู่ว่าอะไรดีกว่าอะไร ซึ่งอาจจะเป็นปัญหาที่ตัวผู้พิจารณาจริงๆ หรือเป็นปัญหาที่เกณฑ์ที่สร้างขึ้นมา หรือว่าเป็นปัญหาที่หลักการที่ใช้สืบทอดกันมาเรื่อยๆ ในสายธารของวรรณกรรม เช่น การบอกต่อๆ กันมาว่างานวรรณกรรมที่ดีเป็นอย่างไร แต่ในภายหลังสมัยใหม่มีผู้กล่าวว่าเลือกได้รับการยืตถือ เพราะว่าการในยุคหลังสมัยใหม่มองว่าเลือกที่สำคัญไม่น้อยกว่ากัน บางครั้งการเขียนคำประกาศรางวัลต่างๆ คุณจรรยาพรก็ไม่แน่ใจว่าที่ประกาศนั้น นับว่าเป็นเลือกที่มากลุมงานให้ดูดี หรือว่าเป็นเกณฑ์ที่แท้จริงของงานกันแน่ เพราะเป็นการประกาศยกย่องจนดูเกินเลย ดังนั้น ในภายหลังสมัยใหม่จึงมีการตั้งคำถามกับเลือก

นอกจากนี้ ในยุคหลังสมัยใหม่นิยามมาอย่างเต็มรูป และนิยามจึงกล่อมเกลาคคนและพยายามทำให้เชื่อว่า “อะไรคือดี อะไรคือไม่ดี แบบนี้คือดี แบบนี้คือไม่ดี” ผ่านสื่อต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องของแฟชั่น ความสวยความงาม เรื่องของการมีคุณค่า ต่อมาในเรื่องของการใช้ภาษา พบว่าภาษาที่วิจิตรไม่ได้เลิศเลอไปกว่าภาษาสบล หยาดคาย เช่น เฟซบุ๊กของคุณอินทรา (ทราย) เจริญปุระ เต็มไปด้วยภาษาหยาดคาย แต่ก็มีผู้ชื่นชอบ ยกย่อง และถือว่าเป็นผู้ที่มีภูมิปัญญา และนำศรัทธาในความหยาดคายนั้น นีคือยุคของเขา ซึ่งในอดีตไม่สามารถทำเช่นนี้ได้ เพราะว่าแต่ละคนต่างก็มีเหตุผลของตนเอง

ด้วยเหตุนี้ ในยุคหลังสมัยใหม่จึงเป็นยุคที่ไม่มีคำตอบเบ็ดเสร็จ ไม่มีความจริงหนึ่งเดียว ความจริงขึ้นอยู่กับว่าผู้ใดเป็นผู้มองความจริงนั้นๆ หรืออาจจะไม่มีความจริงที่แท้เลยก็ได้ ไม่มีความคิดที่ล้ำเลิศหนึ่งเดียว ไม่มีความงามสมบูรณ์ จึงทำให้สถานะของผู้รู้ นักเขียน นักวิจารณ์ถูกสั่นคลอน ในแง่นี้ คุณจรรยาพรยอมรับว่าทุกครั้งที่ยืนยันงานวิจารณ์มักตั้งคำถามกับตนเองเสมอว่า “จะได้จริงหรือไม่” และเชื่อว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยหลายคนที่ยึดเขียนบทวิจารณ์ก็เนื่องมาจากภาวะเช่นนี้ คือความไม่มั่นใจว่าสิ่งที่เขียนไปจะได้รับการยอมรับจริงๆ เนื่องจากศาสตร์ต่างๆ หลักคิดต่างๆ และทฤษฎีทางด้านวรรณกรรมต่างๆ ถูกตั้งคำถามทั้งสิ้นว่ายังใช้ได้หรือไม่ ทุกวันนี้จึงดูประหนึ่งว่า ใครก็เป็นผู้รู้ได้ ใครก็เป็นนักเขียนได้ ใครก็เป็นนักวิจารณ์ได้ ขณะเดียวกันนักเขียนก็ไม่มั่นใจในสิ่งที่เขียน คิด พุด ทำ เพราะว่าสิ่งที่เขียนคิด พุด และทำ จะบรรลุเป้าหมายจริงหรือไม่ในปัจจุบัน

ภาวะหลังสมัยใหม่จึงสร้างปัญหาอย่างยิ่งต่อสังคมที่ไม่ได้ปรับตัวตามสภาวะที่เปลี่ยนไปแล้วอย่างสิ้นเชิง ในที่นี้หมายถึง สังคมไทย เพราะว่าปัญหาของสังคมไทยหลายอย่างเกิดจากสภาวะของเราเปลี่ยนเป็นหลังสมัยใหม่แล้ว แต่หลายอย่างก็ไม่ได้เปลี่ยนตาม ซึ่งการไม่เปลี่ยนตามนี้มีให้เห็นทั้งในตัวของคนเขียน กวีหลายคน เนื่องจากหลายคนยังมองว่าตนเองเป็นผู้ยิ่งใหญ่ สูงส่ง ล้ำเลิศ และยังลึกซึ้ง และบางคนก็ยังเรียกร้องการยกย่องสรรเสริญและได้รับสถานะพิเศษจากสังคม ซึ่งในความเป็นจริงได้พ้นยุคไปแล้วว่า นักเขียนจะมีสถานะต่างๆ และที่พ้นยุคเพราะทุกคนคิดว่าตนเองก็เป็นนักคิด นักเขียนได้เหมือนกัน ขณะที่ผู้ที่ได้รับการยกย่องคือผู้ที่เขาไม่สามารถที่จะเป็นแบบอย่างได้ต่างหาก เช่น ศิลปินนักร้อง เขาจึงไปยกย่องคนเหล่านั้นให้เป็นเทพ ในขณะที่การเป็นนักคิดหรือนักเขียนเป็นสิ่งที่เขาเป็นได้ เพราะว่าเขาก็คิดเป็น เขียนได้ และวิจารณ์ได้ เหตุใดจึงต้องไปยกย่องนักคิด นักเขียน และนักวิจารณ์ ในเมื่อเขาก็เป็นแบบนั้นได้ ซึ่งต่างจากดาราที่ได้รับการยกย่องในระดับสูง เขาไม่สามารถที่จะเป็นได้ คนเหล่านี้จึงได้รับการยกย่องให้เป็นเทพในสายตาของเขา เพราะว่าอยู่เหนือกว่าตัวเขามาก นอกจากผู้สร้างงานแล้ว ผู้รู้ นักวิชาการ และนักวิจารณ์เองก็เกิดปัญหา เพราะตราบไต่ที่ยังคิดว่าเสียง

ของตนเองดังที่สุด มีอำนาจที่สุด และน่าเชื่อถือที่สุดจะเกิดปัญหา เนื่องจากคนเหล่านี้ยังอยู่ที่เดิม ทั้งๆ ที่สภาวะสังคมเปลี่ยนไปแล้ว และพวกเขาเหล่านี้ไม่ได้อยู่บนยอดและคอยตัดสินสิ่งต่างๆ ได้เหมือนเดิมอีกต่อไปแล้ว

ปัญหาอีกประการหนึ่งคือ หากนักเขียน นักวิชาการ และนักวิจารณ์ที่ยังเชื่อในเรื่องของภูมิปัญญาว่าสามารถแบ่งเป็นชั้นๆ ได้ จริงๆ แล้วในแง่นี้เป็นเรื่องของอัตตา หรือตัวตน ซึ่งผู้ที่เป็นนักเขียน นักวิชาการ และนักวิจารณ์หลายคนยังมีอัตตาสูงมาก แต่สังคมหลังสมัยใหม่ไม่ยินยอมให้คนเป็นเช่นนั้น ไม่ยอมให้มีฮีโร่เช่นนั้นอีกแล้ว เพราะฮีโร่ในยุคนี้คือผู้ที่เขาไม่สามารถเป็นได้

ด้วยเหตุนี้ ปัญหาที่เกิดขึ้นจำนวนมากในยุคนี้มีเหตุผลมาจากคนส่วนใหญ่ไม่ได้ปรับตัวตามสภาวะหลังสมัยใหม่ แต่ยังเชื่อว่าคำตอบของสังคมมีหนึ่งเดียว และไม่ยอมรับว่ามีความแตกต่าง เช่น ถ้าเชื่อว่าแดงถูกเหลืองต้องผิด หรือถ้าเชื่อว่าเหลืองถูกแดงต้องผิด หรือว่าแม้แต่ผู้ที่คิดแบบหลังสมัยเองก็มีปัญหา เนื่องจากถูกกล่าวหาว่าไม่ชัดเจนในจุดยืน เป็นพวก “สลิ่ม” ทั้งๆ ที่ คุณจรรยาพรเชื่อว่าผู้ที่มีวิธีคิดแบบหลังสมัยใหม่จะเป็นผู้ที่ยอมรับความแตกต่างที่มีอยู่ในโลก เพราะเชื่อว่าโลกไม่ได้มีคำตอบเดียว แต่สภาวะหลังสมัยใหม่ที่กล่าวถึงนี้ไม่ได้ให้ทางเลือกกับเรามากนัก คุณจรรยาพรเชื่อว่ายุคปัจจุบันนับเป็นหลังยุคตกค้างทางความคิด และมนุษย์ยุคต่อไปจะต้องเป็น “สลิ่ม” ที่หลากหลายขึ้น ทั้งในแง่ความคิดเห็นทางสังคม การสร้างและเสพงานศิลปะ เราอาจจะเปิดกว้างมากขึ้น ยอมรับงานวรรณกรรมได้มากขึ้น มองสิ่งต่างๆ อย่างเห็นคุณค่ามากขึ้น และยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างในสังคมได้มากขึ้น ปัญหาที่เผชิญอยู่ตอนนี้จะเปลี่ยนเราไปเองผลักดันให้เราต้องปรับตัวเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนวิธีคิด และเปลี่ยนสิ่งที่เชื่อ โดยจะเปิดกว้างขึ้น ยอมรับความแตกต่างได้มากขึ้น ไม่เช่นนั้นสังคมนี้จะอยู่ไม่ได้ ทั้งหมดนี้เป็นเพียงข้อเสนอที่ว่าเราจะต้องขบคิดอะไรบางอย่างเหมือนกันว่า เวลาที่เราสร้างสรรค์งานวรรณกรรมเราอยู่ตรงจุดใด หรือว่าเรากำลังเขียนเรื่องในสภาวะแบบใด เช่น เรากำลังเขียนเรื่องสั้นแบบเดิมอยู่หรือไม่ ซึ่งการเขียนเรื่องสั้นแบบเดิมไม่ผิด เพราะสภาวะหลังสมัยใหม่เปิดรับงานแทบทุกอย่าง จึงเขียนงานแบบใดก็ได้ เช่น เขียนงานแบบ “เรียมเอง” ในยุคนี้

3. อภิปรายทั่วไป

คุณปราบดา หยุ่น ถามว่าสภาวะสมัยใหม่และหลังสมัยใหม่เป็นการแบ่งที่ทุกคนในโลกได้รับรู้และรู้สึกพร้อมกันหรือไม่ เพราะบางครั้งรู้สึกว่าคำเหล่านี้เป็นนิยามที่คนกลุ่มหนึ่งสร้างขึ้น อาจจะเป็นนักวิชาการ หรือผู้มีอิทธิพลทางความคิด สร้างขึ้นมา และความคิดนี้ก็กระจายไปยังคนกลุ่มอื่นๆ หรือคนกลุ่มอื่นในสังคมถูกครอบงำทางความคิดว่าเราอยู่ในสมัยใด โดยที่พวกเขาอาจไม่รู้ตัว หรืออาจไม่คิดว่าสภาวะดังกล่าวมีความสำคัญกับชีวิต อีกคำถามหนึ่งคือ คำว่า “เมื่อก่อน” ในความเป็นจริงก็เป็น “เมื่อก่อน” ของ “เมื่อก่อน” อีกทีหนึ่ง และเมื่อไม่นานมานี้ได้อ่านบทความของนักประวัติศาสตร์คนหนึ่งที่เสียชีวิตไปแล้ว กล่าวถึง “ความสำคัญและความสูงส่งของเชกสเปียร์ที่เรายกย่องกันในปัจจุบันนี้เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นจากยุคโรแมนติก เพื่อที่จะมาล้มล้างความนิยมของยุค “แสงสว่างแห่งปัญญา” (Enlightenment) ซึ่งยุคหนึ่งบทประพันธ์ของวอลแตร์ จะได้รับความนิยม จนมาถึงอีกยุคหนึ่งเมื่อเสื่อมความนิยมลงและมีกลุ่มคนใหม่ คือกลุ่มโรแมนติกของเชกสเปียร์ ซึ่งในยุคก่อนได้รับการดูถูกเหยียดหยามว่าเขียนโดยผู้ที่ไม่ค่อยมีความรู้ และใช้ภาษาที่ไม่สมบูรณ์หรือไม่สวยงาม” เชกสเปียร์จึงถูกสร้างขึ้นมาจากคนกลุ่มหนึ่ง ที่อาจจะเรียกว่าอยู่ในยุคสมัยใหม่ ฉะนั้น สิ่งที่เราเสวนากันว่าเคยเป็นอย่างไรและวันนี้เปลี่ยนไปแล้ว ต่อไปสิ่งที่จะเปลี่ยนก็อาจจะเกิดความเบื่อหน่ายหรือล้นสลายของยุคของเราทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอีก

คุณจรรยาพรเห็นว่าความคิดส่วนใหญ่ที่ปรากฏมักเป็นการตั้งคำถามกับที่คนรุ่นก่อนเคยทำ โดยส่วนตัวเห็นว่าทฤษฎีทางสังคมหรือทฤษฎีการวิจารณ์ ในยุคหนึ่งเข้าสู่สภาวะสมัยใหม่ ยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี ระบบการศึกษาที่มีการประมวลศาสตร์ต่างๆ เข้ามา ซึ่งมีองค์ความรู้ที่ชัดเจน แน่นนอน ที่ทุกคนต้องให้การยอมรับ แต่ยุคนั้นชัดเจนว่าเป็นยุคสมัยใหม่ที่ต้องรู้ถึงความรู้ที่ชัดเจนว่า นี่คือความรู้ที่ดี และมีการแบ่งความรู้เป็นชั้นๆ ลงมา และความรู้ก็มีหนึ่งเดียว โดยไม่มีการกล่าวถึงมุมมองอื่นๆ ที่แตกต่างกันออกไป เช่น ประวัติศาสตร์ก็มีหนึ่งเดียว ไม่มีประวัติศาสตร์ทางเลือกที่กล่าวถึงมุมมองอื่นๆ ที่แตกต่างกันออกไป ข้อสงสัยที่เกิดขึ้นน่าจะเกิดเมื่อใช้สิ่งต่างๆ เหล่านั้นไปเป็นเวลานาน และไม่ได้ให้คำตอบที่ชัดเจน เพราะยุคที่เกิดความคิดหลังสมัยใหม่นั้นมาพร้อมกับภาวะความล่มสลายของมนุษย์อยู่ด้วยเช่นกัน ซึ่งเกิดขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงทำให้คนเริ่มไม่เชื่อองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลกว่า ทำให้มนุษย์สูงส่งจริงๆ ทั้งการเรียนรู้เรื่องปรัชญา และวรรณกรรม ที่ทำให้มนุษย์มีสภาวะที่สูงส่ง เพราะวรรณกรรมถูกจัดตั้งให้กลายเป็นสิ่งสูงส่ง เช่น ในกรณีของเชกสเปียร์ที่คุณปราบดากล่าวถึงก่อนหน้านี้แล้ว วรรณกรรมกลายเป็นสิ่งที่ต้องศึกษา และเกิดคณะอักษรศาสตร์ศึกษา วรรณกรรมชิ้นหนึ่งอย่างละเอียดว่า สะท้อนอะไรต่อสังคม ให้แนวคิดที่มีคุณค่าอย่างไรต่อสังคม ในกรณีนี้อาจารย์นพพร ประชากุลเคยกล่าวไว้ว่า “วรรณกรรมกลายเป็นคัมภีร์ที่ต้องอ่าน ไม่ต่างจากคัมภีร์ทางศาสนา เพราะต้องกล่าวถึงว่า วรรณกรรมชิ้นนี้ดีเด่นสูงส่งที่ใด และให้คุณค่าต่อมนุษย์อย่างไร” ทั้งๆ ที่ในยุคหนึ่งคัมภีร์และวรรณกรรมอยู่ในสถานะเดียวกันว่าเป็นสิ่งสูงส่ง แต่วันหนึ่งสิ่งเหล่านี้ถูกตั้งคำถามโดยความล่มสลายของสังคม เนื่องจากว่าหลายคนตั้งคำถามว่า เมื่อคัมภีร์ต่างๆ เป็นสิ่งที่ดีสูงส่ง และศาสดาต่างๆ สอนดี แต่เหตุใดผู้ศรัทธาในศาสนานั้นๆ ถึงได้นำพาโลกนี้ไปในจุดที่เป็นหายนะ ดังนั้นจึงอาจเป็นช่วงเวลาหนึ่งที่ว่า เมื่อถึงจุดหนึ่ง คนก็จะตั้งคำถามต่อสิ่งเหล่านี้

คุณปราบดาเสริมต่อว่าสิ่งเหล่านี้ทำให้ตนเองตั้งคำถามต่อไปว่า ถ้าการแบ่งยุคสมัยเกิดขึ้นในสภาวะที่กล่าวมานี้ ในฐานะนักวิจารณ์ก็ย่อมหมายความว่า เราก็คืออยู่ในกรอบของยุคสมัยเช่นกัน ซึ่งคงเป็นไปไม่ได้ใช่ไหมที่นักวิจารณ์จะหลุดออกไปจากกรอบบังคับของยุคสมัย เช่น สมมุติว่าเราเชื่อว่างานชิ้นหนึ่งมีคุณค่าในตัวเอง โดยปราศจากกรอบต่างๆ ซึ่งมองว่านี่คืองานชิ้นหนึ่งที่ไม่น่าจะเป็นไปได้ ในเมื่อเราเองก็เป็นคนๆ หนึ่งที่อยู่ในยุคสมัย ซึ่งมีแนวคิดบางอย่างบังคับอยู่ หรือ ถ้าสมมุติว่าตนเองเป็นนักวิจารณ์ที่ล้ำสมัยมาก สามารถมองเห็นว่าอีก 50 ปีข้างหน้า นวนิยายแจ่มใสจะเป็นที่ยกย่องมาก จึงวิจารณ์ในขณะนั้นเลยว่า นวนิยายเหล่านี้มีข้อดีอย่างไร แต่คนในยุคนี้ก็จะไม่มีวันยอมรับ

คุณจรรยาพรเห็นด้วยว่าทิศทางน่าจะเป็นไปในแนวนั้น แต่ว่าสภาวะหลังสมัยใหม่เปิดโอกาสให้นวนิยายแจ่มใสได้รับการยกย่องอย่างนั้นจริงๆ ก็ได้ ขอให้มีคนอ่านแค่คนเดียว และรู้สึกประทับใจจริงๆ หรือรู้สึกว่ามันเปลี่ยนแปลงชีวิตเขา คุณปราบดาเห็นว่า สิ่งที่จะทำให้วรรณกรรมเหล่านี้เป็นที่นิยมสำหรับสมัยนี้ อาจจะเป็นที่ยอมรับก็ได้ แต่ต้องอ้าง เช่น การวิจารณ์นวนิยายแจ่มใสโดยใช้แนวคิดของ มาร์ค แครติชาร์ นับเป็นการวิจารณ์ที่ต้องอ้างนักคิดที่ได้รับความนิยมนับถือในยุคนั้นมาอ้างอยู่ดี โดยไม่สามารถที่จะใช้คำว่า “ยายผมบอกว่า...” ได้ คุณจรรยาพรอธิบายว่าอาจารย์ชูศักดิ์ ภักทรกุลณิชย์ กล่าวไว้เสนอความเห็นไว้อย่างชัดเจนว่า “หลังสมัยใหม่ไม่ได้มาเมื่อสมัยใหม่จบสิ้น แต่ยังคงดำเนินคู่กันไปตลอดเวลา” ซึ่งเวลาที่นักวิจารณ์ทำงานจริงๆ แม้แต่ผู้วิจารณ์ที่มีความคิดล้ำสมัยในสังคมไทย เช่น อาจารย์ชูศักดิ์ อาจารย์นพพร ก็ใช้วิธีแบบสมัยใหม่คือเขียนวิจารณ์โดยยกเหตุผลมาอ้างอิง และยังคงอ้างอิงผู้รู้หรืออ้างอิงองค์ความรู้ที่เลือกแล้วว่านี่คือองค์ความรู้ที่ใช้ได้นำเชื่อถือ โดยส่วนตัว คุณจรรยาพรมองว่า วิธีการโดยเฉพาะเจาะจงของการวิจารณ์แบบหลังสมัยใหม่ ไม่ได้เป็นอะไรที่สามารถระบุได้มากนัก เพียงแต่ว่าสภาวะหลังสมัยใหม่เปิดโอกาสให้มีชุดตัดสินอื่นๆ โดยที่ไม่ต้องมีการบอกว่าต้องแบบนั้นแบบนี้เท่านั้น มีแบบอื่นได้

คุณปราบดาถามต่อไปว่า คำว่า “สมัยใหม่” กับ “หลังสมัยใหม่” เป็นสิ่งที่อยู่เฉพาะในแวดวงหรือไม่ เช่น ขณะที่เสวนากันเรื่องศาสนา เราอาจจะเชื่อว่าเป็นโลกสมัยใหม่แล้ว วิทยาศาสตร์ก้าวหน้า เทคโนโลยีก้าวหน้า ทำให้เรารู้สึกว่าความเชื่อบางอย่างเป็นสิ่งที่ไม่จริง แต่ในความเป็นจริง จำนวนผู้นับถือศาสนาก็จะมีมากขึ้น หรือผู้ที่นับถืออย่างหัวรุนแรงก็มีมากขึ้น จนทำให้มีความขัดแย้ง เมื่อเป็นเช่นนี้แสดงว่า ในโลกข้างนอกที่ไม่ได้เสวนากันในเชิงวิชาการหรือในเชิงเฉพาะศาสตร์บางอย่าง ดูเหมือนว่าจะเป็นสิ่งตรงข้ามกัน คุณจรรยาพรเห็นด้วยและเสริมว่านี่อาจจะเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งกันในสังคมไทย เพราะต้องยอมรับว่าสภาวะสังคมเปลี่ยนไปจริงๆ ที่การยอมรับนับถือที่มีต่อผู้รู้น้อยลงจริงๆ ไม่เหมือนในยุคอดีตที่ผ่านมา หรือการพบปะนักเขียนปัจจุบันก็ไม่ได้มาดื่นดื่น ยกเว้นในกรณีของนักเขียนที่ได้รับความนิยมมากจริงๆ อย่าง “นิวกลม” ก็เป็นกรณีเฉพาะว่าเป็นนักเขียนผู้สูงส่ง หรือนักเขียนยอดเยี่ยม

คุณปราบดาเห็นว่าบางครั้งมีการสร้างภาพแทน เช่น คุณ “นิวกลม” อาจจะเป็นภาพแทนของยุคสมัย ถ้าเราใช้คำว่าหลังสมัยใหม่ “นิวกลม” ก็อาจเป็นตัวแทนของคนทั่วๆ ไปที่สามารถก้าวไปถึงจุดที่เป็นนักคิด นักเขียน ที่ได้รับการยอมรับก็อาจเป็นไปได้ เพราะว่าได้รับการยอมรับของ “นิวกลม” อาจเกิดมาจากการแนวคิดนั้นก็ได้ กล่าวคือ ไม่ได้ดูสูงส่งเกินไปที่คนทั่วไปจะเข้าถึง คุณจรรยาพรเสริมว่า ในกรณีนี้ก็เหมือนกับ ว.วชิรเมธี ที่ไม่ได้ดูสูงส่งเกินไป ไม่ได้เป็นเกจิอาจารย์ที่ยิ่งใหญ่ แต่ในวิธีการนำเสนอหรือการเทศน์ดูน่าจะเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดกันได้

คุณปราบดาถามต่ออีกว่า มีความเป็นไปได้หรือไม่ที่เมื่อสังคมอยู่ในสภาวะนี้จริงๆ และทุกคนก็เป็นนักวิจารณ์ได้ ในที่สุดก็จะไปในจุดที่ว่า นักวิจารณ์ที่ดูน่าเชื่อถือว่าคนอื่น ๆ ก็จะกลับมาอีกครั้งหนึ่ง เพราะไม่ทราบว่าจะเชื่อใครแล้ว วันหนึ่งก็ต้องกลับไปเชื่ออีกครั้ง เหมือนกลับว่าวัฏจักรจะหมุนกลับมาและกลับไปสู่นยุคเดิมที่มีนักวิจารณ์ที่สูงส่งหรือมีเหตุผลในการวิจารณ์ที่ลึกซึ้ง หากเราอยู่ในสภาวะนี้จริงๆ การทำหน้าที่นักวิจารณ์ดูจะเป็นเรื่องยาก จึงอยากทราบว่า คุณจรรยาพรรู้สึกว่ามีเส้นแบ่งใดที่ทำให้ยังสามารถเป็นนักวิจารณ์อยู่ได้ คุณจรรยาพรเห็นว่าเส้นแบ่งที่คิดว่ามีคือหลักการวิจารณ์ต่างๆ ที่ได้กล่าวถึงแล้วในช่วงแรก เพราะโดยส่วนตัวเชื่อในความหลากหลาย และจะอ่านงานวิจารณ์ของคนอื่นๆ อยู่เสมอ ทั้งที่อยู่ในเฟซบุ๊กด้วยที่อ่านก็เพราะอยากรู้อยากเห็นว่าเขามีความคิดอย่างไร ซึ่งความคิดเห็นเหล่านั้นก็เป็นจริงในแบบของเขา ขณะเดียวกันก็อ่านบทวิจารณ์ของอาจารย์ชูศักดิ์ที่เขียนใน *อ่าน ก็น่าสนใจ* ซึ่งสภาวะเช่นนี้มีข้อดีคือ ทำให้เรากว้างขึ้น เปิดกว้างขึ้น และกรอบคิดต่างๆ อาจจะมีหลายกรอบมากขึ้น และสิ่งที่เกิดขึ้นนี้ไม่ใช่การล้มล้างวิธีคิดแบบเดิม วิธีคิดแบบเดิมยังถูกอยู่ และยังอธิบายได้ด้วยแนวคิดแบบเดิมอยู่ ขณะที่การวิจารณ์สมัยใหม่ ไม่ว่าจะเป็นการวิจารณ์แบบโครงสร้างนิยม การวิจารณ์ในเชิงสันนิษฐาน การวิจารณ์ในเชิงการ “ตี” ประเด็น หรือหาแก่นของเรื่อง ซึ่งเป็นที่นิยมในสังคมไทย ยังสามารถใช้ได้อยู่ ทั้งนี้ คุณจรรยาพรเห็นว่าข้อดีของสภาวะหลังสมัยใหม่นับเป็นการให้โอกาส ให้พื้นที่ และให้อำนาจการวิจารณ์ให้คนหลากหลายมากขึ้น ไม่ใช่ให้อำนาจการวิจารณ์ไปรวมอยู่แค่คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่อยู่ในสถานะผู้รู้ และมีเพียงพวกเขาเท่านั้นที่สามารถวิพากษ์วิจารณ์ได้ แต่ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้มีได้กล่าวถึงการวิจารณ์แบบหลังสมัยใหม่ เพราะโดยส่วนตัวก็ไม่ทราบว่าเป็นอย่างไร จึงกล่าวถึงเพียงสภาวะหลังสมัยใหม่ที่สร้างความเปลี่ยนแปลง และการที่จะอยู่กับสภาวะที่เปลี่ยนแปลงไปจริงๆ ไม่ว่าเราจะเลือกหรือไม่ก็ตาม แต่ก็เหมือนจำต้องยอมรับว่าเปลี่ยนไปแล้ว เช่น ต้องยอมรับว่าวรรณกรรมไม่ใช่สิ่งศักดิ์สิทธิ์สำหรับทุกคนอีกต่อไปแล้ว แต่ถ้าโบราณคนยังมองว่าวรรณกรรมเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่ก็ไม่ผิด เพราะสภาวะหลังสมัยใหม่เป็นสิ่งที่กล่าวถึงได้ยากมากกว่า อะไรคือดี อะไรคือไม่ดี ทว่า การที่จะกล่าวว่าสิ่งใดดี และสิ่งใดไม่ดี จำเป็นต้องมีคำอธิบายด้วยหลักคิดของตน

คุณปราบดาเห็นว่าตัวอย่างหนึ่งที่เห็นได้ชัดคือการวิจารณ์ภาพยนตร์ เพราะในยุคหนึ่งนักวิจารณ์ภาพยนตร์จะมีอิทธิพลมาก และบางคนเป็นนักวิจารณ์มีชื่อเสียง โดยเฉพาะในต่างประเทศ หากวิจารณ์ว่าภาพยนตร์เรื่องใดดี จะมีคนไปชม

ภาพยนตร์ ถ้าสังเกตแผ่นประชาสัมพันธ์ภาพยนตร์จะพบว่า จะมีการนำความคิดเห็นหรือการให้คะแนนของนักวิจารณ์มาเป็นส่วนหนึ่งของคำโฆษณาด้วย เช่น นักวิจารณ์ให้สองนิ้ว สี่ดาว หรือห้าดาว แต่ในปัจจุบันความคิดเห็นของนักวิจารณ์ไม่ค่อยมีผลต่อการชมภาพยนตร์มากนัก เนื่องจากว่ามีภาพยนตร์หลายเรื่องที่นักวิจารณ์วิจารณ์ว่าไม่ดี แต่ก็สร้างรายได้อย่างมหาศาลปรากฏการณ์นี้เหมือนกับในประเทศไทยที่ครั้งหนึ่งนักวิจารณ์ภาพยนตร์มีอิทธิพลพอสมควร แต่เคยซื้อก็ทราบว่าเป็นนักวิจารณ์ภาพยนตร์ แต่ขณะนี้เริ่มจะน้อยลง จึงเห็นได้ว่ามีหลายสิ่งที่สามารถดำรงชีวิตได้เองโดยไม่ต้องอาศัยนักวิจารณ์ก็ได้ คุณจรรยาพรเสริมว่า ข้อดีของนักวิจารณ์ คือทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนทัศนะ และการให้มุมมองบางอย่างในงานวรรณกรรม เมื่อนักวิจารณ์มองเห็นและหยิบประเด็นเหล่านั้นมากล่าวถึง ก็ทำให้เกิดความหมายบางอย่าง ซึ่งในยุคหนึ่งการวิจารณ์คือการสร้างคุณค่าให้ตัวงานชิ้นนั้นๆ เช่น ภาพยนตร์หรือหนังสือ เมื่อนักวิจารณ์กล่าวถึงก็มีแรงดึงดูดให้คนไปชมหรือซื้อหนังสือมาอ่าน ในทุกวันนี้ คุณจรรยาพรยังเชื่อว่าการวิจารณ์คือการเพิ่มคุณค่าให้กับงานชิ้นนั้นอยู่ ไม่ว่าจะวิจารณ์ในลักษณะใดก็ตาม และเชื่อว่างานที่ไม่ได้รับการวิจารณ์เลย นั้นอาจจะป็นงานที่ได้รับการวิจารณ์ที่รุนแรงมากกว่างานที่ถูกวิจารณ์ในแง่ลบหรือบวกเสียอีก เพราะงานที่ถูกวิจารณ์ในแง่ลบ อาจกล่าวได้ว่ายังมีผู้มองหรือยังมีผู้สนใจอยู่ และการวิจารณ์งานชิ้นหนึ่งไม่ว่าด้านลบหรือบวก ก็ยังถือว่าเป็นการมองงานชิ้นนั้นในฐานะที่เป็นตัวแทนของความคิด หรือประสบการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้นในสังคม ไม่ว่าผู้วิจารณ์จะชอบหรือไม่ชอบประสบการณ์ที่เกิดขึ้นก็ตาม แต่ท้ายที่สุดก็ปรากฏผลออกมาในรูปของหนังสือ

คุณปราบดาเสริมว่าในประเด็นนี้อาจจะต้องพิจารณาผลกระทบต่อสังคมด้วย เพราะว่าในสังคมไทยการวิจารณ์วรรณกรรมไทยมีน้อยมาก ขณะเดียวกันพื้นที่การวิจารณ์ก็น้อย และผู้ที่จะทราบว่าสัปดาห์นี้มีหนังสืออะไรออกใหม่บ้างก็น้อย เพราะไม่ได้ติดตาม การวิจารณ์ก็อาจจะมียุขในแง่ที่น้อยอยู่บ้างในสังคมไทย ไม่ว่าจะวิจารณ์สั้นหรือยาว วิจารณ์อย่างลึกซึ้งหรือไม่ลึกซึ้ง แต่ก็ยิ่งดีกว่าจะไม่มี

นอกจากนี้ คุณจรรยาพรยังกล่าวถึงข้อดีของการวิจารณ์ต่อไปว่า สำหรับนักวิจารณ์ การวิจารณ์ทำให้การอ่านละเอียดขึ้น ได้พิจารณาอะไรละเอียดมากขึ้น ได้คิดและพิจารณาถึงสิ่งต่างๆ ที่มีผู้เขียนขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบใด หรือในงานสร้างสรรค์ประเภทใดก็ตาม นับเป็นการก่อให้เกิดปัญญาสำหรับนักวิจารณ์เอง ซึ่งเป็นข้อดีที่เกิดขึ้นในขั้นตอนที่บทวิจารณ์ยังไม่ถึงผู้อ่าน ถ้าจะมีประโยชน์มากขึ้น เมื่อบทวิจารณ์ส่งต่อไปยังผู้อื่นให้ได้ทราบและได้พิจารณาว่ามีอะไรเกิดขึ้นหรือว่าเขาเห็นอะไรในเชิงความรู้ ความคิด หรือปรากฏการณ์สังคมในงานชิ้นนั้น

คุณปราบดาถามว่าคุณจรรยาพรว่า คิดว่าตนเองเป็นนักวิจารณ์ที่ “เชียร์งานวรรณกรรมหรือไม่” กล่าวคือ ไม่ว่าจะอ่านงานชิ้นใด ก็อยากให้คนอื่นอ่าน เช่น ถ้าอ่านงานเล่มหนึ่งแล้วรู้สึกไม่ชอบ แต่อย่างไรก็ดีก็ต้องมีบางส่วนของที่ชอบใจหรือไม่ หรือว่าชอบเพราะว่าได้อ่านหนังสือเล่มนั้น คุณจรรยาพรตอบว่าส่วนใหญ่ถ้าอ่านจบก็ต้องมีความชอบบ้าง ไม่อย่างนั้นจะอ่านไม่จบ ขณะเดียวกันก็มีวรรณกรรมบางเล่มที่อ่านแล้วไม่ชอบ ก็เลือกที่จะไม่วิจารณ์ ซึ่งงานส่วนใหญ่ที่ไม่ชอบมักจะมาจากสารที่สื่อ เช่น เคยอ่านนิยายเรื่องหนึ่งของนายตำรวจคนหนึ่งที่กำลังเกี่ยวข้องกับคอมมิวนิสต์ ซึ่งรู้สึกว่ามันเขียนผู้มองคอมมิวนิสต์ไม่ใช่คน จึงเกิดการต่อต้านขึ้นมาทันที ไม่อ่านและไม่กล่าวถึงนักเขียนคนนี้อีกต่อไป เพราะรู้สึกว่ามีอคติกับนักเขียนคนนี้แล้ว จึงเลือกที่จะไม่วิจารณ์ เพราะความเป็นธรรมต่อตัวนักเขียนเสียไปแล้ว หรืออีกกรณีหนึ่งคือ นักเขียนที่ประกาศชัดเจนว่าไม่ต้องการให้วิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งเคยพบนักเขียนบางคนเขียนไว้ในคำนำหรือปกหลัง จึงเลือกที่จะไม่วิจารณ์ ซึ่งคิดว่านักเขียนคนนั้นน่าจะมียุขต่อนักวิจารณ์ หรือนักวิจารณ์ทำงานที่มีคุณค่าของเขาเสียหาย แต่มีหนังสืออีกเป็นจำนวนมากที่นักเขียนไม่ได้หวงห้ามไม่ให้วิพากษ์วิจารณ์

คุณปราบดาเห็นว่าจะมีคำถามหนึ่งเกิดขึ้นเสมอขณะที่อ่านงานวิจารณ์ คือ การที่นักวิจารณ์นำอุดมคติ หรือ ทศนคติเฉพาะทางของตนเข้าไปกำหนดทิศทางงาน โดยที่นักเขียนหรือตัวบทนั้นไม่ได้มีความตั้งใจหรือว่ารู้ตัวว่ากำลังเสนองานในลักษณะนั้น เช่น การใช้ทฤษฎีมาร์กซิสม์ในการวิจารณ์วรรณกรรม ซึ่งถือว่าอาจจะไม่เป็นธรรมกับนักเขียนได้หรือไม่ ที่ไม่ได้ต้องการที่จะเสนอประเด็นอย่างนั้น ไม่ว่าจะเป็นประเด็นทางชนชั้นหรือประเด็นอะไรก็ตาม คุณจรรยาพรเห็นว่าป็นสิทธิของนักวิจารณ์ที่จะใช้เครื่องมือต่างๆ ได้ แต่กลับเป็นเรื่องตีสื่ออีกที่มีผู้วิจารณ์ในแง่มุมอื่นที่แม้แต่นักเขียนก็ไม่คิดที่จะเขียน แต่นักวิจารณ์เห็นจากที่ใดว่ามีเรื่องชนชั้นซ่อนอยู่ว่ามีการต่อสู้ของชนระดับล่างสู้กับชนระดับบน โดยส่วนตัวถ้ามีโอกาสได้อ่านงานลักษณะนี้จะชอบ เพราะว่าชี้ให้เห็นว่าคิดแบบนี้ก็ได้เหมือนกัน คุณปราบดาเห็นว่าเมื่อเป็นเช่นนี้ การวิจารณ์ก็ไม่จำเป็นต้องพยายามตีความว่านักเขียนต้องการจะสื่ออะไร แต่เป็นการวิจารณ์เฉพาะตัวงานในฐานะงานชิ้นหนึ่ง คุณจรรยาพรเห็นด้วยและเสริมว่า การวิจารณ์ที่พยายามชี้ให้เห็นว่านักเขียนผู้นั้นกำลังสื่ออะไรเป็นการวิจารณ์รูปแบบหนึ่ง แต่ไม่ใช่การวิจารณ์ทั้งหมด เนื่องจากการวิจารณ์ยังมีแบบอื่นๆ ด้วย เช่น การวิจารณ์ในแบบที่ไม่เหมือนกับที่นักเขียนคิด โดยเฉพาะในยุคที่การวิจารณ์ไม่ได้มีกรอบเหมือนเดิม ซึ่งการวิจารณ์สิ่งที่นักเขียนไม่ได้ตั้งใจนำเสนอใจมากกว่า เพราะเป็นสิ่งที่ซ่อนอยู่ ซึ่งมีนัยทางสังคม นัยทางการเมือง ก็มีอยู่โดยที่ผู้เขียนอาจจะยังไม่ได้คิด แต่มีแฝงในงานโดยอัตโนมัติ สิ่งที่ผู้เขียนมองไม่เห็น แต่ผู้อ่านจะมองเห็นก็เป็นไปได้ ในแง่นี้นับเป็นความสนุกที่ได้อ่านความคิดที่หลากหลาย และถ้าบทวิจารณ์นั้นผิดก็สามารถที่จะทำวิจารณ์ซ้อนวิจารณ์ได้ ซึ่งจะออกเงยและสนุกขึ้นไปอีก

ผู้เข้าร่วมประชุมคนหนึ่งถามว่า นักวิจารณ์วรรณกรรมมักวิจารณ์สิ่งที่ตนเองชอบ แต่จะไม่วิจารณ์สิ่งที่ตนไม่ชอบ จึงอยากทราบว่าจำเป็นหรือไม่ที่จะต้องวิจารณ์เฉพาะงานที่ตนชอบและจะต้องรู้จักจริงในเรื่องนั้นหรือไม่ คุณจรรยาพรเห็นว่าการรู้จักจริงเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าจะวิจารณ์ต้องรู้จักจริง แต่มีนักวิจารณ์บางคนเลือกที่จะวิจารณ์เฉพาะเรื่องที่ตนชอบเท่านั้น และปลอดภัยกว่า ซึ่งต่างจากยุคเก่าที่มีการวิพากษ์ในบทความอย่างกล้าหาญ กล้าที่จะวิพากษ์ เช่น งานของ “นายผี” งานของ “ทวีปวร” หรืองานในยุคก่อนหน้านี้นั้นไม่นาน เช่น งานของอาจารย์ดวงมน จิตรจรรย์งค์ ก็กล้าที่จะหยิบงานหลายๆ ชิ้นมาวิพากษ์วิจารณ์ รวมถึงการวิพากษ์วิจารณ์ชิ้นงานวิจารณ์ด้วย ซึ่งมีงานในลักษณะนั้นอยู่มาก และเป็นการแสดงความคิดเห็นไม่เฉพาะในแง่ที่ชื่นชม แต่ในยุคปัจจุบัน นักวิจารณ์เกรงเหมือนกันที่จะวิจารณ์ในแง่ที่ไม่ดีก็มักจะถูกโต้ตอบ เมื่อไม่นานมานี้ คุณจรรยาพรเล่าว่าเพิ่งจะถูกโต้ตอบเช่นกัน ในการวิจารณ์งานของ “กุดจี” ชุดสนามเด็กเล่น เพราะวิจารณ์ว่างานชิ้นนี้มีท่าทีเลือกข้างอย่างชัดเจน ซึ่งพรชัย แสนยะมูล (หรือ “กุดจี”) อ่านก็ไม่ค่อยพอใจและตอบได้ว่า “ไม่ได้เลือกข้าง แต่เป็นกลางที่สุด” และกุดจีแจ้งว่าจะเขียนวิจารณ์ซ้อนวิจารณ์ในประเด็นนี้และส่งไปลงจุดประกายวรรณกรรม โดยส่วนตัวไม่รู้สีกังวลกลับรู้สึกชอบมากกว่า และสนับสนุนให้ส่งไปลง เพราะจะแสดงให้เห็นว่ามีพื้นที่ให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้ จากประสบการณ์ที่ผ่านมา คุณจรรยาพรยอมรับว่าถูกนักเขียนหลายคนโต้ตอบ และครั้งหนึ่งคุณวณิช จรุงกิจอนันต์ ได้ตอบแรงมาก แต่นั่นก็เป็นปฏิกิริยาของนักเขียน หรือคุณสุชาติ สวัสดิ์ศรี เคยกล่าวว่า คุณจรรยาพรวิจารณ์ผิด หรือคุณวาด ระเบียบ เห็นว่าคุณจรรยาพรอ่าน *ประวัติศาสตร์ของความเจ็บ* ของคุณอดิภ ภัทรเดชไพศาล ไม่เป็น และคุณวาด ระเบียบเขียนบทวิจารณ์ชิ้นนี้ลงพิมพ์ใน *วารสารใต้ดิน* หรืออาจารย์ชูศักดิ์เคยเขียนวิจารณ์ว่า คุณจรรยาพรเรียกร้องจากนักเขียนมากเกินไป และนักเขียนไม่ต้องชี้ทางออกให้สังคมก็ได้ ขณะที่วิจารณ์งานของ “ศรีดาวเรือง” ข้อวิจารณ์เหล่านี้เป็นสิ่งที่ดีที่มีผู้มาชี้ให้เห็นข้อด้อยต่างๆ ให้ได้รับฟัง จึงเห็นได้ว่าพัฒนาการของการวิจารณ์ต้องเปิดกว้างพอสมควร เมื่อเราพร้อมที่จะวิจารณ์คนอื่น เราก็ต้องพร้อมที่จะรับฟังเสียงที่สะท้อนกลับว่า เมื่อเราวิจารณ์ไปแล้ว เราคิดเห็นอย่างไร

คุณปราบดาถามว่าเคยมีงานที่วิจารณ์ไปแล้ว เมื่อเวลาผ่านไปกลับไปคิดและคิดว่าถ้าให้วิจารณ์ขณะนี้วิจารณ์ต่างไป หรือว่าคิดไม่เหมือนเดิมแล้ว หรือว่าที่เคยชอบกลับไม่ชอบแล้ว และที่ไม่ชอบกลับชอบ คุณจรรยาตอบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นที่เคยไม่ชอบแล้วกลับมาชอบมากกว่า เพราะเหมือนกับโตขึ้นและเข้าใจงานบางชิ้นมากขึ้น แต่ส่วนใหญ่จะไม่กลับไปแก้งานที่ผ่านมาแล้ว เนื่องจากเป็นความคิดที่เชื่อในเวลานั้นว่าเชื่อแบบนี้ อาจคล้ายกับนักเขียนส่วนใหญ่ที่ไม่ค่อยกลับไปแก้งานเรื่องสั้นหรือบทกวี แต่มีนักเขียนบางคนที่จะแก้งานของตน เช่น คุณอังคาร กัลยาณพงศ์ ที่แก้งานตลอดเวลา และจะแก้เมื่อพิมพ์ใหม่ทุกครั้ง ซึ่งมีบางคนเห็นว่างานเก่าดีกว่าของใหม่ คุณปราบดาเห็นว่าในสมัยก่อนจะมีลักษณะนี้บ่อยกว่า เนื่องจากขณะที่ส่งงานไปพิมพ์จะมีความผิดพลาดมากในระบบเรียงพิมพ์ จึงทำให้ในการพิมพ์ใหม่ทุกครั้งจะต้องแก้อยู่เสมอ คุณจรรยาเห็นว่า โดยส่วนตัวสนับสนุนการไม่แก้ เพราะว่างานที่ดีด้วยความไม่สมบูรณ์อย่างนั้น แม้ว่านักเขียนส่วนใหญ่ที่กลับไปแก้เพราะเห็นว่างานในยุคนั้นขาดความสมบูรณ์อะไรบางอย่าง โดยส่วนตัวกลับมองต่างจากนักเขียนว่า ความไม่สมบูรณ์ ความเชื่อ ความโง่ที่ปล่อยไปออกไป ณ เวลานั้น บางทีก็คือเสน่ห์ โดยงานไม่จำเป็นจะต้องทรงภูมิทั้งหมด นั้นเป็นการมองความเป็นเลิศของงานวรรณกรรมมากเกินไป

ผู้เข้าร่วมสัมมนาคนหนึ่งถามคุณปราบดาว่าเคยอ่านงานวิจารณ์ที่วิจารณ์งานตนบ้างหรือไม่ หากอ่านจะรู้สึกอย่างไร ถ้านักวิจารณ์วิจารณ์ไม่ตรงกับที่ผู้เขียนคิด และได้คำวิจารณ์มาใช้ในการเขียนงานชิ้นต่อไปหรือไม่ คุณปราบดาตอบว่าถ้าบทวิจารณ์ไม่ตรงกับที่ตนคิด แต่ถ้าดีก็ชอบ แต่ระยะหลังไม่ค่อยมีคนเขียนวิจารณ์งานของตนเท่าใดนัก จะมีก็แต่คุณจรรยาที่เขียนวิจารณ์งานชิ้นใหม่ๆ บ้าง แต่ในช่วงที่ได้รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์แห่งอาเซียนหรือรางวัลซีไรต์จะมีผู้เขียนบทวิจารณ์เป็นจำนวนมาก เพราะว่ามีปฏิสัมพันธ์กับการที่ได้รางวัล ถ้าเป็นการวิจารณ์ในแง่ดีความและทำให้ได้รู้อะไรใหม่ๆ เช่น มีการอ้างอิงถึงวรรณกรรมอื่นๆ หรือประวัติศาสตร์ก็จะชอบ เพราะรู้สึกว่าได้ความรู้ และได้อะไรเพิ่มมากขึ้น แต่สิ่งที่วิจารณ์แล้วไม่ตรงก็ต้องให้อภัย เพราะว่าเขาไม่สามารถจะมารู้เท่าเราได้ว่า ตอนที่เราเขียน เราคิดอะไรอยู่ แต่ถ้าตีความผิดไปเลยแล้วทำให้เราเสียหายก็จะรู้สึกไม่ดี แต่จะไม่ตอบโต้ เพราะโดยส่วนตัวไม่ชอบตอบโต้กับใคร นอกจากนี้ยังเป็นคนที่ชอบ “เล่น” คำ ก็เคยถูกวิจารณ์ว่า “เล่นคำ” แบบไม่มีความหมาย คือสักแต่ว่าเล่นไปอย่างนั้นโดยไม่ทราบว่คำนี้มีที่มาอย่างไร และการไปพลิกอย่างนั้นจะทำให้เกิดอะไรขึ้น คุณปราบดายอมรับว่าเมื่อแรกทีอ่านคำวิจารณ์นี้ก็รู้สึกโกรธนิดหนึ่ง เพราะรู้สึกว่านี่เป็นสิทธิของเราที่จะเล่นกับคำได้ เพราะว่าคำเป็นสิ่งที่สมมุติขึ้นมาจะ “เล่น” ก็ไม่เสียหายแต่อย่างไร ทว่าเมื่อเวลาผ่านไปและคิดไปสักพักก็เริ่มจะเห็นด้วยกับคำวิจารณ์นั้นว่า การเล่นคำอย่างของคุณ ‘รงค์ วงษ์สวรรค์’ จะมีเหตุผลและมีความรู้ที่รองรับการเล่นคำเหล่านั้นอยู่ บางคำอาจจะเป็นการแปลมาจากภาษาอังกฤษ บางคำอาจจะเป็นการเล่นกับคำไทยในสมัยก่อน ซึ่งไม่ได้ใช้แล้ว แต่ความรู้ไม่เท่าเขา จึงคิดว่าเขา “เล่น” ไปอย่างนั้น เล่นเอาสนุก เล่นเอาเสียง เล่นเอาสำนวน แต่พอเราทราบว่ามันมีความหมายมากกว่านั้นก็รู้สึกว่ามันดี และในงานเขียนของเราเองก็มักจะเรียนรู้มากกว่าที่ตัวเองรู้ จึงกลายเป็นคำวิจารณ์ที่บอกตัวเองต่อมาเสมอในทุกครั้งที่เล่นคำ แม้ว่าบางครั้งจะเล่นแค่คำพวนซึ่งใครก็เล่นอยู่แล้ว ก็ทำให้ชะงักนิดหนึ่งและคิดว่าตรงนี้ไม่ต้องผวนก็ได้

ผู้เข้าร่วมประชุมคนหนึ่งถามว่า เวลาที่วิจารณ์งานที่มีกรอบคิด เช่น กรอบคิดแบบมาร์กซิสต์ และไปอ่านงานเกี่ยวกับมาร์กซิสต์จำนวนมาก หรือว่าเคยมีเพื่อนที่ใช้กรอบคิดแบบมาร์กซิสต์ หรือเฟมินิสต์ ก็ไม่ได้ความรู้ใหม่เพิ่มจากการอ่านงานเป็นร้อยๆ เล่มของเขา จึงสงสัยว่าการอ่านงานในลักษณะนี้จะเป็นปัญหาในด้านการพัฒนาการวิจารณ์หรือไม่ หากเรามีกรอบคิดและวิธีการวิจารณ์เช่นนี้ คุณจรรยาตอบรับว่าคำถามนี้ตอบยาก เพราะว่าไม่มีโอกาสได้อ่านงานของเพื่อนผู้ถาม จึงไม่ทราบว่างานชิ้นนั้นมีปัญหาที่ใด แต่โดยกรอบทฤษฎีของมาร์กซิสต์ถือเป็นกรอบที่ชัดเจน ถ้าจะถามว่ายังใช้ได้อยู่

หรือไม่ ก็ต้องตอบว่ายังใช้ได้อยู่ในบางประเด็น จึงต้องเลือกใช้พอสมควร แต่ถ้าทุกเรื่องนำไปใช้กับมาร์กซิสต์เหมือนกันหมด จะกลายเป็นการพยายามที่จะบีบไปสู่ทฤษฎี ซึ่งหลายครั้งจะเห็นว่านักวิจารณ์ที่เชื่อมั่นหรือมีแนวคิดที่ชัดเจนมักจะบีบทุกอย่างเข้าไปสู่ทฤษฎีที่ตนต้องการจะกล่าวถึง เช่น ทฤษฎีชนชั้น สตรีนิยม หลังสตรีนิยม หรือบีบไปสู่คำตอบที่ตนเองอยากได้ โดยใช้วรรณกรรมเป็นเครื่องมือในการกล่าวถึงในสิ่งที่อยากกล่าวถึง ขณะนี้เหมือนกำลังทำหน้าที่วิจารณ์ข้อวิจารณ์อยู่ด้วย แต่เท่าที่มีการตั้งคำถามในเชิงวรรณกรรมและวรรณกรรมวิจารณ์มานั้น มีประเด็นหนึ่งที่อาจารย์พรพรรณเขียนไว้อย่างดีโดยการตั้งคำถามว่า “เหตุใดวรรณกรรมเพื่อชีวิตที่อยู่มายาวนานถึงไม่ได้ช่วยสังคมให้ดีขึ้น” คำตอบก็คือว่า เราไปคาดหวังกับวรรณกรรมมากเกินไป เราไปมอบหน้าที่ให้วรรณกรรมมากเกินไป ทั้งๆ ที่วรรณกรรมไม่ได้มีหน้าที่นั้น

ผู้เข้าร่วมประชุมคนหนึ่งถามว่า นักวิจารณ์เหมือนจะเปิดพื้นที่ให้กับงานที่ไม่เคยกล่าวถึงก็ได้ใช่หรือไม่ และนักเขียนที่ยังไม่มีชื่อเสียงสร้างงานเพื่อเอาใจนักวิจารณ์หรือไม่ คุณจรรยาพรตอบว่ามีการเปิดพื้นที่ให้ และโดยส่วนตัวจะพยายามหยิบงานที่หลากหลายมาวิจารณ์ งานของนักเขียนที่มีชื่อเสียงแล้วก็ไม่ได้ทิ้ง เพราะว่ากว่าจะเป็นนักเขียนอาชีพได้ก็ไม่ใช่เรื่องง่าย โดยเฉพาะนักเขียนในเชิงวรรณกรรมสร้างสรรค์ คือว่าจะสร้างงานก็ยากและยังแทบไม่มีที่ยืนในสังคม เมื่อสร้างงานขึ้นมาชิ้นหนึ่งก็ต้องให้ความสำคัญ ขณะที่นักเขียนที่เพิ่งมีผลงานชิ้นแรก บางทีก็เป็นงานที่น่าสนใจก็ต้องนำมากล่าวถึงด้วยเหมือนกัน สำหรับประเด็นต่อไปเห็นว่านักเขียนไม่จำเป็นต้องสร้างงานเพื่อเอาใจนักวิจารณ์ แต่หากเป็นการเขียนเพื่อเอาใจตลาด หรือเอาในรสนิยมของผู้อ่านก็มี คุณจรรยาพรยอมรับว่าตนเองไม่มีแนวที่ชอบเป็นหลัก ชอบงานของคุณปราปดา ชอบงานบางเรื่องของคุณวินทร์ และชอบงานของคุณประชาคม ลุณชัย ซึ่งงานทั้งสามชิ้นคนละแนวกัน และจะเขียนวิจารณ์ในสิ่งที่เชื่อในสิ่งที่เขียนเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดแล้ว ซึ่งมีความหมายอะไรบางอย่าง อย่างน้อยที่สุดก็มีความหมายสำหรับผู้เขียน

ผู้เข้าร่วมประชุมคนหนึ่งถามว่า ในมุมมองของนักวิจารณ์อยากทราบว่ามีเวทีใหม่ๆ นักวิจารณ์ใหม่ๆ เกิดขึ้นมาได้หรือไม่ คุณจรรยาพรตอบว่าถ้าเป็นพื้นที่ในลักษณะเดิมคือสื่อสิ่งพิมพ์จะค่อนข้างน้อย แต่ว่าหนังสือบางเล่มก็เปิดพื้นที่รับบทวิจารณ์ แต่บางครั้งเราก็ไม่ทราบ เช่น *มติชน* หากบทวิจารณ์ที่ส่งไปแล้วได้รับการพิจารณาว่าดีก็จะลงพิมพ์ให้ จากประสบการณ์ที่เขียนวิจารณ์ครั้งแรก คุณจรรยาพรยอมรับว่าไม่ทราบว่าทำอะไรเช่นกัน เพราะครั้งแรกเขียนบทวิจารณ์ด้วยความรู้สึกลำพอง เมื่ออ่านงานของคนอื่นก็รู้สึกว่ายานี้ก็สามารทำได้ จึงเขียนและส่งไปเท่านั้นเอง แต่ทุกวันนี้ “สื่อสังคม” เปิดพื้นที่และเปิดโอกาสให้ ซึ่งอย่างน้อยที่สุดเมื่อเขียนไปสักพักหนึ่ง เมื่อคนเห็นความต่อเนื่อง เขาก็จะอ่านอยู่เรื่อยๆ ตอนนี้ก็มีนักวิจารณ์หลายคนใน “สื่อสังคม” ที่คุณจรรยาพรชอบและติดตามอ่าน เช่น “เกรียนหนิง” ก็จะเขียนเล่าให้ฟังว่าไปชมภาพยนตร์เรื่องนี้มาชอบหรือไม่ชอบ ชอบเพราะอย่างไร ไม่เพียงแต่บทวิจารณ์เท่านั้น แต่พื้นที่เรื่องสั้น บทกวี ในสื่อสิ่งพิมพ์ก็ไม่ค่อยมีเช่นกัน หรือมีก็น้อยมาก

ผู้เข้าร่วมประชุมคนหนึ่งอยากทราบว่าคิดอย่างไรกับงานวิจารณ์ที่ให้คุณค่ามากกว่าที่นักเขียนตั้งใจไว้ ในขณะที่นักอ่านคนอื่นไม่รู้สึกละเช่นนั้น จึงอยากทราบว่าจริงๆ แล้วงานชิ้นนั้นดีด้วยตัวงานเอง หรือว่าดีด้วยคำวิจารณ์ คุณจรรยาพรเห็นว่าต้องพิจารณาว่าผู้ใดเป็นผู้เขียน เพราะท่าทีของนักวิจารณ์มีส่วนสำคัญด้วยเช่นกัน จะเห็นได้ว่าบางคนเขียนวิจารณ์ด้วยท่าทีที่เป็นอาจารย์ผู้เมตตา ก็จะเขียนวิจารณ์ในแง่ชม ให้กำลังใจ และวิจารณ์ในแง่ดี แต่โดยส่วนตัวมักเขียนงานวิจารณ์ในลักษณะเหมือนการสนทนากับเพื่อนและมีความเป็นวิชาการเล็กน้อย ซึ่งท่าทีของนักวิจารณ์ก็มีผล ทว่าการที่เราไม่เห็นด้วยกับบทวิจารณ์ไม่ว่าจะเป็นปัญหาต่อทั้งตัววรรณกรรม หรือตอบทวิจารณ์ชิ้นนั้น แต่จะดีมากหากผู้ที่ไม่เห็นด้วยเขียนวิจารณ์ข้อวิจารณ์ เพราะจะทำให้ผู้ที่เขียนบทวิจารณ์ที่คิดว่าเขียน “เชียร์” กันเกินไปหรือเปล่าได้ระมัดระวังมากขึ้นในการเขียนวิจารณ์ครั้งต่อไป ผู้เข้าร่วมสัมมนาอธิบายประเด็นคำถามเพิ่มเติมว่า ในตอนแรกที่เราอ่านงานวรรณกรรมเราอาจจะไม่เห็น

อย่างเดียวกับบทวิจารณ์ แต่เมื่ออ่านบทวิจารณ์ต่อไปเรารู้สึกคล้อยตาม จึงอยากทราบว่าท้ายที่สุดแล้วงานดีด้วยตัวเอง หรือว่าดีด้วยบทวิจารณ์ คุณจรรยาพรเห็นว่าในกรณีนี้งานวิจารณ์เป็นตัวเสริมตัวผลงาน เพราะงานวรรณกรรมหลายๆ ชิ้น บางทีก็มีความยากในตัว ซึ่งทำให้ผู้อ่านมองไม่เห็น ในที่นี้ไม่ได้หมายความว่านักวิจารณ์ฉลาดกว่า แต่อาจมีนักวิจารณ์ที่ให้เวลากับตัวงานมากกว่า พิจารณาละเอียดลออมากกว่า หรือคิดกับตัวงานมากกว่า อาจจะเห็นบางจุดที่เป็นข้อดี ข้อเด่นของงานชิ้นนั้น นับว่าเป็นประโยชน์ประการหนึ่งของการวิจารณ์ที่ทำให้งานที่ดีฉายแสงออกมา

ผู้เข้าร่วมประชุมคนหนึ่งถามว่ามีวิธีเลือกอ่านงานหรือเลือกหยิบงานอย่างไร คุณจรรยาพรตอบว่าเวลาที่เลือกอ่านจะใช้วิธี “ชิม” ก่อน แต่นักเขียนบางคนก็เหมือนกับร้านอาหารบางร้านที่คุ้นเคยหรือเคยได้ลองกินมาก่อนแล้ว ก็จะทราบรสชาติแล้วประมาณหนึ่ง และพอจะเชื่อถือได้ว่าทำอาหารจานใหม่มาน่าจะอร่อยพอสมควร หรืออาจจะไม่อร่อยก็ได้ ก็จะไปเปิดๆ พลิกๆ หรืออ่านสักเล็กน้อย เช่น งานของคุณรงค์ วงษ์สวรรค์ งานคุณอาจินต์ ปัญจพรค์ หรืองานคุณปราบดา หยุ่น ซึ่งเป็นเรื่องปกติสำหรับคนที่อ่านหนังสือ ช็อหนังสือ สำหรับงานของนักเขียนใหม่ๆ ก็อ่านเพราะอยากจะเห็นการเกิดขึ้นใหม่ๆ ว่าคนใหม่เหล่านี้คิดอะไรอยู่ เรียกได้ว่าเป็นความสนใจที่อยากจะเห็นมากกว่าที่จะ “เชียร์” สนใจที่ได้เห็นและอยากทราบว่าเขาเขียนอะไรที่แตกต่างออกไป ที่ไม่เหมือนเดิม หรือไม่เหมือนคนอื่นๆ ที่เคยอ่านมาแล้ว หรือว่าที่เคยรู้จักมาแล้ว นับเป็นความแปลกใหม่ ซึ่งคล้ายๆ กับการเสพงานศิลปะประเภทอื่น เวลาที่มีผู้สร้างงานใหม่ๆ ออกมา ก็อยากเห็น ถ้างานชิ้นนั้นไม่ต่างจากงานที่เคยทำมาก็รู้สึกเฉยๆ รู้สึกไม่ตื่นเต้นและอยากจะเขียนถึง โดยส่วนตัวชอบอยู่แล้วที่จะเห็นงานใหม่ๆ ในที่นี้ไม่ได้แสวงหาความสมบูรณ์แบบในงานวรรณกรรม แต่หาเสียงใหม่ๆ หรือเรื่องราวที่อาจจะมีผู้กล่าวถึงแล้วก็ได้ แต่มีมุมอื่นๆ หรือมีวิธีการเขียนแบบอื่นๆ

ผู้เข้าร่วมประชุมคนหนึ่งถามว่า ลำดับการอ่านหนังสือมีผลกับตัวเองหรือไม่ คุณจรรยาพรยอมรับว่าลำดับการอ่านเรื่องมีผลมาก แต่โดยส่วนตัวมักจะตามใจตนเอง บางครั้งก็อยากอ่านงานวิชาการ หรือบางช่วงก็อ่านนิยายก็จะอ่านยาวนาน หรือว่าอยากอ่านเรื่องสั้นก็จะอ่านเรื่องสั้น ไม่อย่างนั้นจะฝันมาก เนื่องจากว่าเราไม่ต้องอ่านงานแบบต้องถูกบังคับว่าต้องอ่าน แต่มีนักวิจารณ์บางคนถูกบังคับให้อ่านก็มีนะ ที่ต้องอ่านและต้องเขียน พวกเหล่านี้ก็จะถูกบังคับ ทุกครั้งที่อ่านยังรู้สึกว่าได้พบอะไรใหม่ๆ อยู่ เจองานได้เรื่อยๆ แม้แต่ในความคิดที่ว่าเป้งานเดิมๆ แต่ก็ยังให้ความใหม่บางอย่างหรืออยู่จุดอยู่

ผู้เข้าร่วมประชุมคนหนึ่งถามว่า คุณจรรยาพรเคยไม่ชอบงานวิจารณ์ของตนเองบ้างหรือไม่ คุณจรรยาพรยอมรับว่าบางช่วงก็ไม่ชอบงานของตนเอง เพราะรู้สึกว่าคิดได้แค่นี้เองหรือ แต่ขณะนั้นก็คิดไปไกลกว่านี้ไม่ได้จริงๆ แต่บางชิ้นก็แปลกใจและรู้สึกว่าคิดได้อย่างไร ซึ่งคงไม่ต่างจากนักเขียนเท่าใดนัก แต่งานที่ไม่ชอบบางชิ้น นักเขียนก็ยังไม่น่าเสนอได้ จึงต่างกับคุณจรรยาพรที่มีคอลัมน์ประจำต้องรับผิดชอบ แม้ว่ายังไม่พอใจก็ต้องยอมส่งเมื่อถึงเวลาที่จะต้องส่งต้นฉบับ แม้จะไม่ชอบ แต่เมื่อส่งไปแล้วก็ไม่แก้แล้ว นอกจากนี้ยังมีบางครั้งที่รู้สึกหงุดหงิด เมื่อบรรณาธิการไปตัดงานบางส่วนออกไปโดยไม่แจ้ง

ผู้เข้าร่วมประชุมคนหนึ่งถามว่านักวิจารณ์รู้สึกอย่างไรกับคำว่า “วรรณกรรมสร้างสรรค์” คุณจรรยาพรเห็นว่า คำว่า “วรรณกรรมสร้างสรรค์” เป็นคำๆ หนึ่ง ในแง่หนึ่งการใช้คำนี้ก็เหมือนกับเป็นการแบ่งชั้นวรรณกรรมเหมือนกันว่า งานชิ้นนี้ “สร้างสรรค์” ชิ้นนั้น “ไม่สร้างสรรค์” จริงๆ แล้วการใช้คำนี้ก็เหมือนกับการประเมินค่า ซึ่งมาถึงช่วงเวลาหนึ่งการประเมินคำว่า “งานชิ้นหนึ่งสร้างสรรค์ งานอีกชิ้นหนึ่งไม่สร้างสรรค์” ก็ถูกตั้งคำถามว่า “สร้างสรรค์จริงหรือ” หรืออย่างทีกล่าวว่าสร้างสรรค์นั้นจริงหรือไม่ เพราะเท่าที่อ่านก็รู้สึกว่าไม่เห็นจะดีเลย ทั้งๆ ที่วิจารณ์ว่าดี ทั้งนี้จะพบว่าในหลายๆ กรณีในการตัดสินรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ เช่น วรรณกรรมสร้างสรรค์แห่งชาติหรือวรรณกรรมซีไรต์ หากลองไปอ่านคำประกาศรางวัลจะพบว่ามีคำประกาศรางวัลที่จะเลศหลอเสมอ ซึ่งเป็นเหมือนการให้คำอธิบายงานวรรณกรรมประเภทนั้นว่า นี่

คืองานวรรณกรรมสร้างสรรค์ ถ้าไม่สะท้อนสังคม ไม่แสดงด้านลึกของมนุษย์ ก็ไม่เป็นวรรณกรรมสร้างสรรค์ สิ่งเหล่านี้คือชื่อเรียกสิ่งที่อยู่ในกรอบที่เขาสร้างขึ้นมาว่า “วรรณกรรมสร้างสรรค์” ถ้าจะพิจารณาให้ลึกลงไป งานวรรณกรรมประเภทนี้เหมือนจะต่อยอดมาจากงานวรรณกรรมเพื่อชีวิต แต่ในต่างประเทศไม่มีประเภทงาน “วรรณกรรมสร้างสรรค์” แต่จะมีการเขียนงานอย่างสร้างสรรค์

ผู้เข้าร่วมประชุมคนหนึ่งถามว่า การที่คุณจรรยาพรเห็นว่านักวิจารณ์ต้องเป็นผู้ที่รู้จริง เช่นนี้นักวิจารณ์ต้องเริ่มจากการเป็นนักอ่านก่อนใช่หรือไม่ จึงอยากทราบว่าเคยมีหนังสือที่จะต้องวิจารณ์แล้วไม่ทราบว่าหนังสือเล่มนี้จะสื่อว่าอะไร เนื่องจากงานวรรณกรรมในปัจจุบันมีการเขียนที่ซับซ้อน และไม่สื่อความโดยตรง อยากทราบว่าคุณจรรยาพรมีวิธีที่จะวิจารณ์งานที่ไม่เข้าใจอย่างไร หรือว่าเลือกกล่าวถึงเฉพาะประเด็นที่เข้าใจเท่านั้น หรือมีวิธีการทำบ้านอย่างไร คุณจรรยาพรตอบถ้าเล่มใดไม่เข้าใจเลย จะเลือกที่จะไม่เขียนถึง แต่โดยพื้นฐานต้องยอมรับว่าการอ่านเป็นทักษะ สามารถฝึกฝนได้ ถ้าอ่านมากก็ทำให้เกิดความเข้าใจงานวรรณกรรมที่แตกต่างออกไป ประเภทใดก็ตามจะเข้าใจได้ง่ายกว่าการที่เราไม่ได้ฝึกอ่านเลย และมาวิจารณ์ โดยส่วนตัวก็เคยได้ยินอยู่หลายครั้งเวลาที่ผู้กล่าวถึงงานของ คุณรงค์ วงษ์สวรรค์ หรืองานของคุณปราปดา หุณวี่ว่า “อ่านไม่รู้เรื่อง” โดยส่วนตัวไม่เห็นด้วยว่างานเหล่านั้นจะอ่านไม่รู้เรื่องที่ใด แต่ปัญหาของการอ่านไม่รู้เรื่องมีพื้นฐานสำคัญจากวิชา “อ่านเอาเรื่อง” คือ เราพยายามที่จะคาดคั้นเอาเรื่องกับงานชิ้นนั้นจริงๆ ให้ได้ แต่งานบางชิ้นก็ไม่มีเรื่องที่เรายกจะเห็นจริงๆ หรือบางครั้งนักเขียนก็ไม่ได้ต้องการเสนอเรื่อง โดยเฉพาะนักเขียนที่พยายามแหวกออกจากกรอบของเรื่องเล่าแบบเดิม บางทีความ “เป็นเรื่อง” ก็ไม่ได้เป็นเช่นนั้น วิธีที่จะช่วยได้คือต้องอ่านมากๆ ส่วนในประเด็นที่ว่ารู้จริงนั้น หมายถึงการวิจารณ์งานที่ประกอบไปด้วยเรื่องอื่นๆ เช่น งานในเชิงประวัติศาสตร์ อาทิ *ประชาธิปไตยบนเส้นขนาน* ซึ่งผู้วิจารณ์จำเป็นต้องมีความรู้ประวัติศาสตร์พอสมควร แต่ไม่ถึงขนาดที่ต้องไปเปิดปฎิทินร้อยปี เพราะมีผู้เปิดปฎิทินร้อยปีและวิจารณ์งานเรื่องนี้ว่าเขียนผิดในเรื่องข้างขึ้นข้างแรม โดยส่วนตัวคิดว่าเป็นเรื่องที่หยาบคายเกินไป แต่สำหรับผู้ที่ต้องการความจริงอย่างมากในงานวรรณกรรม ก็จะทำให้ความสำคัญในประเด็นนี้มาก และสำหรับนักเขียนอย่าง คุณวินทร์ก็ยอมแก้ตาม เพราะถือว่ามีคนช่วยทำงาน นี่คือข้อดีของการวิจารณ์ซึ่งมีในหลายๆ ระดับ และยิ่งผู้เขียนรู้จริงในเรื่องนั้นๆ ก็ยิ่งวิจารณ์งานชิ้นนั้นได้อย่างเป็นธรรมมากขึ้น

นางสาวอรพินท์ คำสอน

ผู้สรุปรายงานการเสวนา

สรุปการเสวนา หัวข้อ “การเขียนเรื่องเล่าการเดินทาง” โดย ภาณุ มณีวัฒนกุล

วันเสาร์ที่ 25 พฤษภาคม 2556 เวลา 10.30 – 13.00 น.

ณ ชั้น 6 หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

โครงการ Bangkok Creative Writing Workshop II

โครงการ Bangkok Creative Writing Workshop II ร่วมกับหอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร จัดการเสวนาในหัวข้อ “การเขียนเรื่องเล่าการเดินทาง” โดย ภาณุ มณีวัฒนกุล ซึ่งมีผู้สนใจเข้าร่วมฟังการเสวนากว่า 60 คน การเสวนาในครั้งนี้มีหัวข้อที่น่าสนใจดังนี้

คุณภาณุนักเขียนสารคดีเรื่องการเดินทางที่มีชื่อเสียงของประเทศไทยเล่าเรื่องการเขียนสารคดีการท่องเที่ยว ในช่วงเริ่มต้นการเขียนสารคดีการท่องเที่ยวเมื่อ 30 ปีนั้นเป็นเรื่องที่ยากมาก แม้ว่าจะเคยเปิดนิตยสารชื่อ *วันนี้* แต่ต้องเลิกไปเนื่องจากไม่มีโฆษณา จึงไปทำงานเขียนอิสระแทน งานเขียนสารคดีการท่องเที่ยวชิ้นแรกเป็นการเดินทางไปเมือง เลียดัก ประเทศอินเดีย เมื่อนำมาเสนอบรรณาธิการนิตยสารไม่รับเรื่อง เนื่องจากสถานที่ดังกล่าวไม่เป็นที่รู้จักในประเทศไทย แต่ไม่ได้ทำให้หมดกำลังใจในการทำงานและยังคงทำงานเขียนเรื่องการท่องเที่ยวต่อไป โดยดูตัวอย่างจากนิตยสารต่างประเทศที่มีการยกกองบรรณาธิการไปทำสารคดีท่องเที่ยว และหวังว่าในอนาคตการทำสารคดีท่องเที่ยวไทยจะเป็นเช่นนี้บ้าง การเขียนเรื่องการท่องเที่ยวที่ประทับใจของไทยคืองานเขียนของ อิง สมมาตรย์ ภาณุจนวณิช ในนิตยสาร *ลลนา* “ข้างหลังโปสการ์ด” เป็นการเขียนเรื่องการท่องเที่ยวและวิพากษ์วิจารณ์สังคม ตนเองเห็นว่างานเขียนนี้แตกต่างจากการเขียนงานท่องเที่ยวอนุสรณ์ อสท. ซึ่งมีรูปแบบการเขียนตายตัว ซึ่งเป็นเช่นเดียวกับการเขียนงานสารคดีของ National Geographic การเขียนสารคดีท่องเที่ยวจึงเป็นการบอกเวลาสถานที่และมีภาพที่สร้างความความอลังการ แต่งานเขียนและภาพหยุดนิ่งไม่ได้สร้างจินตนาการการเดินทาง สถานที่ ผู้คน ชีวิตความเป็นอยู่ที่แท้จริง

ประเด็นที่น่าสนใจมีดังนี้

1. การเขียนเรื่องการเดินทางของไทยมีตั้งแต่ในอดีตโดยนักเขียนรุ่นเก่าอย่างวิลาศ มณีวัต “น้ำกับฟ้า” คุณวิทย์ สุทธิเสถียร “คำคืนในปารีส” โดยเป็นงานสารคดีท่องเที่ยวในสมัยนั้นเขียนออกมาในรูปแบบที่มีตัวละครในการบอกเรื่องราวการเดินทาง ซึ่งเป็นกลวิธีในการเขียนการท่องเที่ยวในรูปแบบหนึ่ง

หนังสือที่เขียนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเล่มแรกคือ “ถนนไปสู่ก่อนเมฆ” ของคุณธัญญา ผลอนันต์ เป็นคู่มือการเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศคนเดียว เป็นงานร่วมสมัยที่โรแมนติกที่มีการตั้งคำถามกับตนเองในการเดินทางจากที่ต่างๆ เป็นงานเขียนที่ก้าวหน้าในสมัยนั้น เมื่องานเขียนสารคดีท่องเที่ยวเฟื่องฟูเป็นอย่างมากในประเทศไทย งานสารคดีที่เกิดขึ้นในประเทศไทยเป็นงานที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวทั้งหมด โดยเฉพาะเมื่อ Lonely Planet หนังสือท่องเที่ยวที่ต้องการให้คนเดินทางไปสัมผัสกับสิ่งที่ผู้เขียนได้ ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ร้านอาหาร ร้านช้อปปิ้ง และทำให้เกิดหนังสือท่องเที่ยวในลักษณะนี้เป็นจำนวนมาก หนังสือท่องเที่ยวในลักษณะนี้เหมาะสำหรับคนทั่วไปที่ทำงานประจำไม่ได้มีเวลามากที่เดินทางไปท่องเที่ยวจึงเป็นข้อมูลการท่องเที่ยวที่สำคัญในเวลาอันจำกัด จะเห็นได้ว่าลักษณะการเขียนงานท่องเที่ยวแม้จะเป็นการเขียนในแบบสารคดีแต่ไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบที่ตายตัว ยกตัวอย่างกรณี อสท. National Geographic แต่งานเขียนสารคดีการท่องเที่ยวสามารถ

ที่จะทำให้เป็นนวนิยายโดมมีตัวละครเป็นตัวดำเนินเรื่อง ที่ทำเห็นถึงคน สถานที่ ธรรมชาติวัฒนธรรม วิถีชีวิต จะทำให้งานที่มีชีวิตชีวน่าอ่านมากขึ้น

2. การเขียนงานท่องเที่ยวของไทยช่วงหนึ่งเป็นไปในลักษณะการเดินทางท่องเที่ยวคนเดียวและนำเรื่องราวต่างๆ มาเขียน ข้อดีของการท่องเที่ยวคนเดียวจะทำให้เห็นในสิ่งต่างๆ มากกว่าการเที่ยวเป็นกลุ่ม และสามารถเลือกที่จะเดินทางหรือไม่เดินทางในเวลาใดก็ได้ แต่ผู้เขียนต้องข้ามอคติของตนเอง ความเคยชินที่เป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน การเปิดรับสิ่งใหม่ที่ตนเองได้เดินทางไปพบเห็น และนำมาเขียนเพื่อบอกเล่าให้ผู้ที่ไม่ได้เดินทางไปได้รับรู้ หากทำไม่ได้ถือว่าเป็นการเห็นแก่ตัวที่ไปท่องเที่ยวเพียงคนเดียว ในแง่นี้ ผู้เขียนสารคดีการท่องเที่ยวจะต้องคงความเป็นตัวตนของตนเอง เพื่อที่จะเข้าใจสถานที่ ผู้คน วัฒนธรรม ที่ได้พบเห็นมากที่สุด

3. การเขียนสารคดีท่องเที่ยวเป็นงานศิลปะอย่างหนึ่ง มีการรวมไว้ซึ่งศาสตร์ต่างๆ นอกจากความรู้ที่เรียนในห้องเรียน แต่ต้องเรียนรู้และรู้สึกถึงสิ่งที่อยู่รอบตัวเองได้มากกว่า ไม่มองเพียงด้านของตนเองเพียงด้านเดียว แต่ต้องรู้เรื่องราวของสถานที่ และผู้คนที่เกี่ยวข้อง การออกไปพบและสนทนากับผู้คนในสถานที่ที่เดินทาง ต้องเรียนรู้ทดลองทุกอย่างที่ได้เห็นจากการเดินทาง นอกจากนั้นการคว้านใจในศาสตร์อื่นจะทำให้เปิดมุมมองการเขียนสารคดีการท่องเที่ยวได้ การเขียนสารคดีท่องเที่ยวจึงเป็นการเขียนเรื่องของคนที่มีความจริงที่ได้พบมา และเป็นการเขียนถึงคนที่พบมาอย่าแท้จริง การมองเห็นตัวเราเองจากผู้อื่นที่เราพบเห็น เช่นการเขียนเรื่อง *ใกล้ชาวในเกาะบาหลี* เป็นการเขียนบรรยายในสิ่งที่เห็นโดยไม่มีการเว้นวรรค ที่ต้องการแสดงให้เห็นว่าเหตุการณ์ที่เขียนบรรยายนั้น เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องไม่มีการหยุด อย่างเช่น Irene เป็นงานเขียนที่มีชีวิตชีวา เนื่องจากนำเรื่องจริงมาเขียน แต่ทำให้ผู้อ่านเชื่อว่าเป็นการสร้างตัวละครขึ้นมา การเขียนสารคดีท่องเที่ยวมีการถ่ายภาพเพื่อให้รู้ว่าเป็นเรื่องจริง ซึ่งปัจจุบันการเขียนงานท่องเที่ยวเป็นการมองผ่านที่ตัวคนไป จะเห็นได้ว่าการเขียนเรื่องท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องมุ่งเน้นไปสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสวยงามเท่านั้น แต่การนำความรู้ด้านอื่นๆ มาใช้ในการเขียนงานสารคดีท่องเที่ยวจะทำให้เปิดมุมมองสารคดีการท่องเที่ยว เช่น การสนใจเรื่องอาหาร ต้นไม้ สัตว์ สามารถที่จะเขียนสารคดีท่องเที่ยวที่สนุกได้ ศาสตร์ความรู้ด้านอื่นๆ มีความสำคัญ

4. การจัดบันทึกเป็นสิ่งที่สำคัญของนักเขียนเรื่องท่องเที่ยว ซึ่งรวมทั้งนักเขียนงานประเภทอื่นด้วย แต่ไม่ใช่เป็นการนำบันทึกมาพิมพ์ต้องมีการขัดเกลาจากผู้เขียนและบรรณาธิการ งานเขียนสารคดีท่องเที่ยวมีประเด็นที่น่าสนใจเรื่องรูปภาพที่ใช้ประกอบที่กองบรรณาธิการและฝ่ายศิลป์ของนิตยสารมีอิทธิพลในการที่จะเลือกรูปในการจัดพิมพ์ โดยไม่ได้รับฟังคำอธิบายของช่างภาพที่ถ่ายภาพ ซึ่งในการถ่ายรูปของช่างภาพท่องเที่ยวมีเรื่องที่ชอบอยู่ในการถ่ายภาพแต่ละครั้ง ความคิดเห็นของช่างภาพจึงมีความสำคัญ ดังนั้น ในช่วงหลังงานของตนเองจะมีการอธิบายภาพที่ถ่าย ด้วยเหตุนี้ การเขียนสารคดีท่องเที่ยวจะต้องมีการจัดบันทึกเป็นสิ่งที่สำคัญ และสิ่งที่สำคัญไม่น้อยไปกว่ากันคือการตรวจสอบจากตัวผู้เขียนและบรรณาธิการด้วย

5. แม้ว่าปัจจุบันเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตจะช่วยให้ผู้เดินทางได้ข้อมูลสถานที่การเดินทาง และสามารถที่จะสอบถามได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งต่างจากในอดีตที่ต้องเดินทางไปสอบถามนักท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยว แต่ข้อมูลที่ได้ทั้งในอดีตกับปัจจุบันต้องมีการคัดกรองและตรวจสอบจากผู้ที่เกี่ยวข้องได้เหมือนกัน และการท่องเที่ยวยังคงมีความน่าตื่นเต้นอยู่ แม้ว่าสามารถที่จะเห็น รับรู้เรื่องราวของสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ได้อย่างละเอียด แต่เนื่องจากที่ชีวิตประจำวันยังคงถูกพันนาการด้วยสิ่งต่างๆ จำนวนมาก การท่องเที่ยวเดินทางจึงเป็นการปลดปล่อยไปสู่อิสรภาพ และเชื่อว่าความรู้ทั้งหมดในโลกไม่ได้อยู่ที่หนังสือ การอ่านหนังสืออย่างเดียวไม่เพียงพอ แต่การที่ได้ออกเดินทางไปท่องเที่ยว พบเห็นประสบการณ์ความรู้จากการอ่านท่องเที่ยว ลม

ผู้คน ซึ่งเป็นความรู้ที่สำคัญไม่น้อยไปกว่าการอ่านหนังสือ และสิ่งที่สำคัญคือการเคารพผู้ที่อยู่ในพื้นที่นั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเป็นการแสวงหาความรู้ที่ไม่มีในหนังสือหรือในห้องเรียน

6. การเขียนเรื่องการท่องเที่ยวโดยการเดินทางไปสถานที่นั้นเพียงไม่กี่วันแล้วนำมาเขียนเป็นหนังสือการเดินทางนั้นเห็นว่าการประสบการณ์การเขียนสารคดีท่องเที่ยว สิ่งนี้ขึ้นอยู่กับมาตรฐานการเขียนงานของผู้เขียน ยังคงเชื่อว่าเวลาเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้งานเขียนนั้นออกมาดีอย่างน้อยเพียงใด เช่น เมื่อเดินทางไปแห่งหนึ่งมีความประทับใจเป็นส่วนตัวต่อสถานที่นั้น แต่เมื่อเขียนถึงเรื่องการท่องเที่ยวนั้นเขียนออกมาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ วัฒนธรรม ชีวิตผู้คน แต่การเขียนงานท่องเที่ยวสมัยใหม่เป็นการเขียนเรื่องที่ได้พบมาแล้วนำมาเล่า แต่ความเข้าใจในสิ่งที่เห็นมานั้นอย่างน้อยแค่ไหน เข้าใจวัฒนธรรม ความคิดของคนเขียนหรือไม่ การเดินทางไปสถานที่ต่างๆ แล้วกลับมาเขียนหนังสือจึงเป็นการจดบันทึกในสิ่งที่เห็นเท่านั้น สิ่งนี้เกิดขึ้นในการเขียนหนังสือการท่องเที่ยวในต่างประเทศ ซึ่งผู้เขียนเป็นนักเขียนนวนิยายอาชีพ ที่เขียนเรื่องการท่องเที่ยวโดยการบรรยายใช้อารมณ์ชวนให้ประทับใจ แต่ว่าไม่ได้ออกไปสัมผัสกับบุคคลและสถานที่จริง จึงเป็นข้อควรระวังเช่นกัน ดังนั้นการเขียนสารคดีการเดินทางนั้น ผู้เขียนจะต้องมีความรู้เรื่องที่จะเขียนเป็นอย่างดี การจะเขียนถึง ผู้คน สถานที่ เหตุการณ์ ประเพณีที่เกิดขึ้นจะต้องเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ไม่ใช่เขียนในสิ่งที่ตนเองพบเห็นโดยที่ไม่ได้มีการสอบถามรายละเอียดความเป็นจริง จะใช้เพียงจินตนาการเขียนต่อจากสิ่งที่เห็นเป็นเพื่อสร้างผลกระทบต่อผู้อ่านเท่านั้น ไม่ได้นำเสนอความจริง

นางสาวกรรณิการ์ ถนอมปัญญารักษ์

ผู้สรุปประเด็นการเสวนา

สรุปการเสวนา หัวข้อ “วรรณกรรมฝรั่งเศสเบื้องต้น”

โดย อาจารย์วันรัก สุวรรณวัฒนา

วันเสาร์ที่ 10 มิถุนายน 2556 เวลา 10.00 -12.30 น.

ณ ชั้น 6 หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

โครงการอบรมวรรณกรรม Bangkok Creative Writing Workshop II ค่ายงานเขียนสร้างสรรค์

กรุงเทพมหานคร ครั้งที่ 2

หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร ร่วมกับ บัคมโม่จัดกิจกรรม “Bangkok Creative Writing Workshop II” หรือ “งานเขียนสร้างสรรค์กรุงเทพมหานคร ครั้งที่ 2” ระหว่างวันที่ 4 พฤษภาคมถึงวันเสาร์ที่ 15 มิถุนายน 2556 (ทุกวันเสาร์) ซึ่งจะแบ่งการอบรมเป็น 2 ช่วง ช่วงเช้า 10.00-12.00 น. จะมีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาอภิปรายประเด็นเกี่ยวกับงานวรรณกรรมต่างๆ และเปิดให้ผู้สนใจทั่วไปเข้าฟังได้ และช่วยบ่าย ตั้งแต่ 13.00-16.00 น. เป็นการฝึกอบรมการเขียนเฉพาะผู้ที่ได้คัดเลือกเข้าร่วมโครงการ ณ หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร การเสวนาในครั้งนี้เป็นหนึ่งในกิจกรรมดังกล่าว และสาขาวรรณศิลป์เข้าร่วมไปสังเกตการณ์กิจกรรมดังกล่าว ซึ่งมีผู้เข้าร่วมเสวนาประมาณ 50 คน และมีประเด็นน่าสนใจ 3 ประเด็นดังนี้

1) ภูมิหลังส่วนตัวเกี่ยวกับ “วรรณกรรมวิจารณ์”

- วงการวรรณกรรมฝรั่งเศสใหญ่ และมีอิทธิพลทั้งในเรื่องจำนวนหนังสือ นักเขียน และอาจารย์
- การเรียนวรรณคดีวิจารณ์ในฝรั่งเศส ต้องเรียนวรรณกรรมเอกของโลก ประวัติวรรณคดี การวิจารณ์วรรณคดีในสมัยต่างๆ
- การเรียนวรรณกรรมวิจารณ์ของอาจารย์วันรัก เน้นทฤษฎีภาษาศาสตร์ (linguistic) และเรียนวรรณคดีเปรียบเทียบ ขณะที่ศึกษาต่อวรรณกรรมวิจารณ์ที่มหาวิทยาลัย Sorbonne ต้องเรียนวรรณกรรมคลาสสิก ปรัชญา วรรณกรรมร่วมสมัย ซึ่งมีโอกาสได้พบนักเขียนทุกชั่วโมง ทำให้ทราบว่านักเขียนใคร่ครวญอยู่ตลอดเวลา และเป็นผู้ที่อ่านมาก ทั้งอ่านปรัชญา และเรื่องราวเกี่ยวกับศิลปะต่างๆ ซึ่งช่วงสร้างความรู้รอบตัวให้กับงานเขียนของตน และมีสำนึกในเรื่องการเขียนงานในระดับที่สูงมาก ซึ่งนักเขียนจะค้นหาตัวเอง และถ่ายทอดความคิดของตน ในที่นี้ นักเขียนไม่ได้คิดคนเดียว แต่เสวนากับผู้อื่นๆ เพราะบรรยากาศของสังคมรอบตัวสนับสนุนด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความคิดเรื่อง linguistic turn ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้เกิดความคิดในการเล่นกับภาษา และ ภาษากลายเป็นหัวใจของการเขียน ซึ่งต่างจากในอดีตที่ผ่านมา ในช่วงเวลานั้นเกิดงานแนว parody และ irony จำนวนมาก ซึ่งมักส่งสารเชิงอภิปรัชญา ปรัชญา ด้วย อีกทั้ง ในสังคมฝรั่งเศสยังมีรายการการวิจารณ์วรรณกรรม และรายการวาไรตี้ ที่เชิญนักเขียนมาร่วมด้วยเสมอ

2) วรรณกรรมฝรั่งเศสโดยสังเขป

เริ่มกล่าวถึงประวัติวรรณกรรมฝรั่งเศสตั้งแต่ยุคกลาง จนถึงยุคปัจจุบัน ที่ช่วยให้เห็นความสำคัญของวรรณกรรมฝรั่งเศสในแต่ละยุค และประวัติพัฒนาของงานวรรณกรรมฝรั่งเศส

3) การวิจารณ์ “เปิดความเป็นไปได้ในการเขียนของ มาร์เกอริต ดูราส” ในเรื่องสั้น “โลกแห่งความตาย” ของ มาร์เกอริต ดูราส

- ในโลกตะวันตก Voice of Narrator จะไม่นักเขียน ซึ่งต่างจาก ดูราส ที่ Voice of Narrator จะเป็นเสียงของดูราสเอง เพราะเธอมักจะชอบใส่ความคิดของเธอลงไป เพราะเธอกำลังท้าทายความคิดที่ว่า ตัวบทกับนักเขียนไม่

เกี่ยวกับ ซึ่งเป็นแนวคิดที่นิยมในช่วง ค.ศ. 1940 เธอได้พลิกกลับแนวคิดนี้ จนทำให้คนอ่านรู้สึกว่าเป็นเรื่องเป็นเสียงของ ดุราส งานของเธอส่วนใหญ่ถูกนำมาเขียนใหม่ งานชิ้นนี้ก็เหมือนกัน โดยนำมาเขียนใหม่เป็นเรื่องราว

- ทะล ภูเขา เมืองตากอากาศ ตัวละครอยู่ในที่แคบ เป็นตัวละครที่มักพบในงานของดุราส
- ดุราสใช้ภาษาที่ยาก เข้าถึงได้ยาก จึงทำให้มีการวิจารณ์และวิเคราะห์กันมาก
- ดุราสเขียนโดยกำหนดบทบาท ให้ผู้หญิง และผู้ชาย (เป็นคนอ่าน)
- จบเรื่องด้วยการพูดถึงเรื่องเล่า ซึ่งแสดงถึงความต่อเนื่อง (continue)
- วิเคราะห์การเขียนตัวบทในมุมมองต่างๆ

○ วิเคราะห์การใช้คำกริยา แสดงถึงความไม่แน่นอนของเวลา จึงต่างจากวรรณกรรมเรื่องอื่นๆ ที่ผู้อ่านมักถูกดึงให้เข้าไปอยู่ในฉากของตัวงานวรรณกรรม

○ เปิดฉาก เรื่องเล่า โดยให้ผู้อ่านเข้าไปอยู่ในพื้นที่ส่วนตัวของตัวละคร แสดงถึงอำนาจของเสียงเล่า รวมถึงการให้ชื่อของตัวละคร

○ การแสดง **characteristic** ของตัวละคร โดยใช้เทคนิคภาพยนตร์ ในเรื่อง **school of gaze** โดยการแสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงเป็นวัตถุของการจ้องมองและสอดใส่ โดยเล่าผ่านเส้นแวและเส้นโค้ง กล่าวถึงอำนาจในการ **name** เป็นการทำลายอำนาจของ **God** แต่เพิ่มอำนาจของการ **name** (แสดงถึงอำนาจผู้เล่าเรื่อง ตรงข้ามกับ อำนาจของตัวละคร แต่อำนาจผู้เล่าเรื่องเข้าไปในตัวละครไม่ได้ เพราะมีการใช้ “อาจ” เสมอ)

○ คนอ่านถูกทำให้เป็นคนอ่านที่ **active** มากๆ เพื่อหาคำอธิบายในเรื่อง เพราะถูกตัวบทกระตุ้นเร้า โดยใช้คำว่า “อาจจะ” “ไม่รู้”

○ ความสัมพันธ์ของตัวละคร คือ ไม่รู้ไม่เห็น

- กลวิธีการประพันธ์ เน้นการ ซ้ำ ลดละ และ ตัดทอน

○ การซ้ำจะแสดง **progression** ด้วยการผูกปม และ การคลี่คลาย

○ **Rhythm** เป็นคู่ เป็นสาม มีการซ้ำคำเดิม หรือวลีเดิม เพื่อแสดง **progress** ของเรื่องที่ดำเนินไปข้างหน้า

○ มีความเป็นกวีนิพนธ์อยู่สูงมาก และเหมือนเป็นเพลงสวดที่ไหลลื่นอย่างเอื่อยๆ คำแสดงจินตภาพ โดยเฉพาะภาพของเพศหญิงเทียบกับทะเล ที่แพร่ขยาย และเป็นเส้นโค้งเว้าของเรือนร่างเหมือนคลื่นในทะเล ขณะเดียวกันยังเทียบเท่ากับความตาย ที่ค่อยๆ เคลื่อนไปสู่จุดหมายที่รุนแรง

○ ความไม่รู้เปิดพื้นที่ความเป็นไปได้ของงานเขียน และเปิดพื้นที่ความเป็นไปได้ของการอ่าน ตัวบทจะถูกสร้างไปพร้อมๆ กับการอ่าน การอ่านเป็น **active** ที่ค่อยๆ คลี่ตัวบท หรือขณะเดียวกันก็ค่อยๆ ปิดบังตัวบทด้วย หรือผู้อ่านจะทำหน้าที่เติมเต็มความหมาย เติมเต็มตัวบท เพราะความหมายของเรื่องไม่ได้อยู่ที่ตัวบท แต่ความหมายของเรื่องจะหลุดลอยไปเรื่อยๆ เพราะมีเรื่องของการใช้ **tense** เพื่อสร้างให้เกิดการหลุดลอย

- **Poetic prose** ในความแผยพอม

○ การใช้ **space** ในการย่อหน้า ของบทกวี ได้รับอิทธิพลมาจาก **Mallarmé**

○ การใช้ **paradoxically** การใช้ช่องว่าง (ระหว่างบรรทัด) / ความเงียบ (จากเสียงเล่า) ทำให้เกิดความหมาย ความสำคัญของบรรยายกาศที่บีบคั้น ตื่นเต้น (**suspense**) และ **thriller** นิดๆ

○ การใช้ **ellipsis** การละสิ่งที่พูดในฐานที่เข้าใจ เป็นการกล่าวค่าน้อยแต่กินความมาก ลักษณะของการเขียนของดุราส ผู้อ่านตามไม่ทัน ขณะที่ตัวบทพุ่งไปข้างหน้า ขณะที่ตัวบทละทิ้ง ตัดทอน โดยผู้อ่านต้องตามเก็บและเติมตัวบทให้เต็ม

○ ตัวบท ทำให้เข้าใจข้อเท็จจริง ความหมายของคำที่ปรากฏ แต่ไม่เข้าใจความหมายที่ผู้เขียนต้องการสื่อ สิ่งที่เกิดขึ้นเป็น **enigma**

○ ตัวบทมีการผูกปม คลายปม เปิดเผย แต่ไม่ใช่สิ่งสำคัญ เพราะสิ่งสำคัญอยู่ที่อื่น ในเรื่องต้องการสื่อว่า ผู้ชายที่ไม่มีความรัก เท่ากับ การเป็นโรคของความตาย

○ ตัวงานมี **paradox** คือความย้อนแย้ง การที่ตัวละครชายเข้าไม่ถึงตัวละครหญิงต่างๆ ที่สอดใส่เธอ เหมือนกับที่ผู้อ่านเข้าใจคำในตัวบท แต่ไม่เข้าใจความหมายที่ผู้เขียนกำลังสื่อ ดังนั้น ผู้อ่านต้องประกอบตีความหมายเพื่อให้เข้าใจตัวบท

○ มีลักษณะของคู่ตรงข้าม ในเรื่อง ต้องตีความ เปิด/ปิด คำ/ความหมาย

○ เน้นในการของการปฏิเสธ ทั้งปฏิเสธตัวตน ปฏิเสธตัวบท และ ปฏิเสธการเขียน

○ ตัวบทชี้ให้เห็นศักยภาพของตัวบท ในเรื่องของความเป็นไปได้ของความหมาย นอกเหนือไปจากการให้ความหมาย นอกเหนือไปจากสิ่งที่เขียน เพราะตัวบทมีความหลากหลายในการตีความ

○ **Progression** ของตัวบทเกิดจาก ช่วงเปิด ช่วงสนทนา และหลังการจากไป ผู้อ่านต้องทำหน้าที่ปะติดปะต่อความหมาย

○ ความเป็นไปไม่ได้ที่จะ “เล่า” เชื่อมโยงความเป็นไปไม่ได้ที่จะ “จำ” เช่นเดียวกับในเรื่องคนจะจำได้แค่เพียงคำบางคำ จนทำให้จำเรื่องไม่ได้

○ ตอนจบจะเปิดเผยการเขียน ทั้งเรื่องความหมายของตัวบท และการจดจำตัวบท

■ ลักษณะหลังสมัยใหม่ในงานของดูราส

○ การเขียนเป็น **motive** ทั้งคำ ตัวบท และ ย่อหน้า

○ ตัวบทที่ขาดวัน (**ellipsis**) บอกไม่หมด ตัด ทอน ละ ตัวบทจะกัดเซาะตัวเอง

○ การตีความ การอ่านต้องมีพื้นฐานในเรื่องความเป็นไปไม่ได้ของการอ่าน

○ **Re-flexion** เกี่ยวกับ การเล่า ถ้อยคำ

○ สถานที่ไม่สามารถจับให้มั่นได้

○ “ความหมาย” พร้อมทั้งจะหลุดลอยได้เสมอ

○ **Subvert** ทั้งการเล่าเรื่อง ความสัมพันธ์ของตัวบท เพราะตัวบทบ่อนเซาะตัวเอง

■ การทำงานกับภาษาในทุกมิติ

○ ไม่เยอะ ไม่มาก ไม่รู้มรย

○ ปลดปล่อย ลัดลัดให้เหลือเพียงไขกระดูก (ตามแนวคิด **Beckett**)

○ โอบรวมความหมายอันหลากหลายของคำแต่ละคำให้อยู่ในพื้นที่ของตัวบท ในที่นี้ใช้ “คำ” ที่เขียนโดย “ผู้หญิง” เช่น ปลดปล่อย

○ บทบาทที่เหนียวของผู้อ่าน ในการพยายามจับต้องความหมายของถ้อยคำไม่หยุด ไม่นิ่ง ไม่ชัดเจน

■ ดูราสมักอธิบายงานของตนเองตลอดเวลา แต่งานชิ้นนี้มีชิ้นงานชิ้นเอกของเธอ และเธอตอนที่เธอติดเหล้ามาก และตัวบทนี้ก็ไม่ได้เขียนเอง แต่เธออ่านออกเสียงให้แฟนตัวเองเขียน และแฟนของเธอเป็นเกย์ ผู้ชายในเรื่องก็เป็นเกย์ด้วย

■ การ **name** ตัวละคร ในฐานะกลวิธีการเขียนเฉพาะของดูราส หรือเป็นกลวิธีการเขียนทั่วไป

○ ในวรรณกรรมแนว Nouveau Roman ใช้ vous มาก แต่ทำให้เกิดระยะห่าง (distance) และเป็นการตั้งคำถามกับจารีตของการประพันธ์ เช่นเดียวกับงานของดูราส ที่ใช้ vous เพื่อทำให้เกิดระยะห่าง (distance) และการตั้งคำถามกับจารีต ขณะเดียวกันยังเป็นการเล่าเรื่องแบบใหม่ เพื่อสร้างเรื่องแบบใหม่

■ แนวโน้มของวรรณกรรมฝรั่งเศส

○ มีหลากหลายแนว มิได้เป็นเทรนด์เดียวเสมอ และมีทุกรูปแบบ ไม่มี movement ใดๆ แน่นนอน มีงานเขียนของนักเขียนหญิง งานของชนกลุ่มน้อยอื่นๆ งานฝรั่งเศสที่เขียนในพื้นที่อื่นๆ ที่เขียนด้วยภาษาฝรั่งเศส เพราะภาษาฝรั่งเศสใช้ในประเทศอาณานิคม มีลักษณะเป็นลูกผสม ระหว่างภาษาฝรั่งเศสกับภาษาถิ่น

○ คนฝรั่งเศสเสพงานวรรณกรรมของชาติอื่นๆ ด้วย เช่น จีน ญี่ปุ่น

○ คนที่อ่านวรรณกรรมฝรั่งเศสในฝรั่งเศสไม่ใช่เฉพาะคนในวงวรรณกรรมเท่านั้น แต่เป็นคนอ่านทั่วไปในหลากหลายอาชีพด้วย เพราะการอ่านเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมในชีวิต

○ การเรียนและการวิเคราะห์วรรณกรรมเป็นหนึ่งในหลักสูตรการศึกษาที่มีมาตั้งแต่เด็ก โดยศึกษาทั้งในเรื่อง ตัวละคร เสียงเล่า มุมมอง ทำให้เกิด approach ในการเข้าถึงงานวรรณกรรมและการอ่านวรรณกรรม ซึ่งต่างจากการเรียนในไทย

■ การเปรียบเทียบระหว่างวรรณกรรมวิจารณ์ฝรั่งเศสและไทย

○ วัฒนธรรมการวิจารณ์ในฝรั่งเศสแข็งแกร่งมาก และมีการนำสิ่งที่ได้รับการสนใจมากกล่าวถึง ทำให้เกิดความต่อเนื่อง และนำสิ่งที่อยู่ในประวัติศาสตร์มากกล่าวถึงเพิ่มขึ้น ทำให้ดูดี ต่างกับของไทยที่ไม่ค่อยมีการกล่าวถึงตัวบทเก่าที่น่ากลับมานิยมใหม่

○ การผลิตนักเขียนของไทยไม่มากพอ ต้องมีพื้นที่อื่นๆ มาสนับสนุน และขยายและเปิดพื้นที่การวิจารณ์

○ นักเขียนไทยยังไม่กล้าปล่อยให้ตัวละครลอยออกไปจากตัวเอง จึงต้องการอธิบายเพิ่มและบรรยายเพิ่ม เพราะกลัวว่าคนอ่านจะไม่เข้าใจ จึงพยายามอธิบายเพิ่ม เพื่อไม่ให้เกิดพื้นที่ (space) กับผู้อ่าน เพื่อสร้างความหมายให้กับตัวบทเอง เป็นการดึงคนอ่านเข้าไป บังคับให้ผู้อ่านเดินตามทิศทางของตัวบท

นางสาวอรพินท์ คำสอน

ผู้สรุปประเด็นการเสวนา

สรุปการเสวนาและวิจารณ์นวนิยายเรื่อง คดีดาบลาวยาวแดง ของ ภาณุ ตรัยเวช

โดย ชมัยกร แสงกระจ่าง

วันพุธที่ 13 กรกฎาคม 2556 เวลา 13.30 – 16.00 น.

ณ ชั้น 2 สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

โครงการ “วรรณกรรมวิจารณ์” โดยมูลนิธิเอสซีจี

มูลนิธิเอสซีจีจัดการเสวนาและวิจารณ์นวนิยายเรื่อง คดีดาบลาวยาวแดง ของ ภาณุ ตรัยเวช โดย ชมัยกร แสงกระจ่าง และร่วมเสวนากับนักเขียน การจัดการเสวนาในครั้งนี้จัดร่วมกับคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร โดยจัดการเสวนาในวันพุธที่ 13 กรกฎาคม 2556 เวลา 13.30 – 16.00 น. ณ ชั้น 2 สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ซึ่งมีผู้สนใจเข้าร่วมการเสวนาในครั้งนี้เป็นนักศึกษามีประมาณ 300 คน และมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

■ การวิจารณ์นวนิยายเรื่อง คดีดาบลาวยาวแดง ของ ภาณุ ตรัยเวช โดยผ่านทั้งมุมมองของนักเขียนและนักวิจารณ์

มุมมองของนักเขียน คือ คุณ ภาณุ ตรัยเวช เป็นการเขียนนวนิยายแนวสืบสวนสอบสวนเรื่องแรก ซึ่งผลงานที่ชื่นชอบทั้ง 3 ไปด้วยกัน จนเกิดเป็นนวนิยายแนวย้อนยุคในปี พ.ศ. 2500 นั่นคือ

1. ลีลาศ
2. นิยายสืบสวน โดยเฉพาะงานของ อากาธา คริสตี้ และ The Name of The Rose ของ Umberto Eco
3. กรุงเทพมหานคร (หาข้อมูลโดยการอ่านและการเดินและสร้างจินตนาการ ทั้งนี้เห็นว่าหนังสือคือประตูที่เปิดไปสู่การย้อนกลับไปยังอดีต เป็นพื้นฐานการสร้างฉากในอดีต)

นอกจากนี้ คุณภาณวยังกล่าวถึงนิยายเรื่องนี้ว่าเป็น “นิยายซ้อนนิยาย” (Metafiction) และในเรื่องมีประวัติศาสตร์ที่สร้างขึ้นมามาก เพราะสนใจที่จะเล่นระหว่าง ความทรงจำกับประวัติศาสตร์ และยังเชื่อว่าประวัติศาสตร์ไม่มีใครเป็นเจ้าของคนเดียว แต่มาจากหลายๆ คนที่ประกอบสร้างเป็นสังคมได้ ทั้งนี้ ในการเขียนนวนิยายแนวสืบสวนมุ่งความสนใจที่ การสร้างความตื่นเต้น ปริศนา และ การเล่นกับมุมมอง อีกทั้งการสร้างตัวละครเพียงออขึ้นมาเพื่อเป็นตัวแทนของยุคสมัย (เพียงออ คือ ชาติตะวันตกที่เข้ามาในประเทศไทย หรือเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่ประกาศอิสรภาพ มีพลวัตที่สัมพันธ์กับพลัง และ เคเคที่เปราะบาง)

■ มุมมองของนักวิจารณ์ คือ คุณชมัยกร แสงกระจ่าง ชี้ให้เห็นข้อดีและข้อบกพร่องต่างๆ ของนวนิยายเรื่องนี้คือ

○ เป็นงานเขียนที่ยากที่จะผสมระหว่างเรื่องอดีตกับเรื่องสืบสวนสอบสวน เพราะประวัติศาสตร์ไทยมีข้อมูลที่ขัดกันเสมอ ขณะเดียวกันยังผสมในหลายแนวเรื่อง ทั้งสืบสวนสอบสวน โรแมนติก และประวัติศาสตร์ จึงทำให้รายละเอียดของเรื่องสืบสวนสอบสวนลดลง

○ มีมิติที่มากกว่านวนิยายสืบสวนทั่วไป เพราะอ่านเอาเรื่องเกี่ยวกับ กทม. การบรรยายการเดินลีลาที่ดีที่สุด การนำเพลงสุนทราภรณ์เข้าไปสอดอยู่ในจังหวะและลีลาของเรื่องได้เหมาะสม มิติตัวละครแต่ละตัว มีเบื้องหลังของตัวละครที่น่าสนใจ และมีความลึกของตัวละคร

○ เรื่องไม่จำเป็นต้องสืบสวนก็ได้ แต่ทำเป็นนวนิยายชีวิตของนางลีลาศก็ได้ ซึ่งถ้าไม่นักสืบจะสอดคล้องกับเรื่องมากกว่า ให้เป็นการสืบเพราะความอยากรู้

○ ในเรื่องที่ข้อมูลประวัติศาสตร์เพียงเล็กน้อย จึงไม่ใช่นวนิยายประวัติศาสตร์ ที่จะนำข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์มาใส่ไว้ได้

○ มีความลึกลับกันในแง่ของประวัติศาสตร์และความจริง ซึ่งทำให้ผู้อ่านลดเชื่อว่าเป็นเรื่องจริงลง

○ ในเรื่องสอดแทรกเรื่องโรมันติกไว้ โดยเฉพาะในตัวละครชื่อเคเค ที่จับสัมผัสเสียงได้

○ ชี้ออกประกอบที่พบในการเขียนนวนิยายเรื่องนี้ ดังนี้

➢ การสร้างตัวละครบางตัวไม่สมจริง เช่น การให้พ่อของพลีเป็นเพชรฆาตมาก่อน ทำให้เรื่องดู
ล้นๆ แปลกๆ

➢ การให้ชื่อตัวละครไม่เหมาะสม คือ “หลวงประดิษฐ” เพราะชื่อนี้ทำให้ผู้อ่านนึกไปถึงคุณปรีดี
พนมยงค์

➢ รายละเอียดหลายเรื่องเป็นตะวันตกมากเกินไป

➢ การใช้คำที่ผิดช่วงเวลา เช่น พันเสีย อภิเชษฐ์

➢ การแสดงพฤติกรรมของตัวละครไม่เหมาะสมกับยุคสมัย เช่น ตัวละครชายหนีบแก้มตัวละคร
หญิง

➢ การกล่าวถึงดอกไม้บางอย่างที่ผิดบริบทในสังคมไทย เช่น ผู้ชายให้ดอกหน้าวัวผู้หญิง, การให้
ช่อดอกชงโค

➢ เหตุการณ์บางอย่างในนวนิยายไม่สอดคล้องกับความจริงในประวัติศาสตร์ เช่น เรื่องระบุว่าเกิด
ในช่วง 2490-2500 แต่มีข้อมูลในเรื่องกล่าวถึงยุค 5 ย ซึ่งเป็นยุคหลังช่วงบุปผาชน ซึ่งเกิดหลังช่วง 14 ตุลาคม 2516 และ
สุนทราภรณ์เกิดในยุคจอมพล ป. พิบูลย์สงคราม หรือขัดกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ เช่น เรียกคุณปรีดีว่า คอมมิวนิสต์

➢ ไม่ควรนำภาพจริงๆ ใส่ลงไปนวนิยาย เพราะจะทำให้จินตนาการของผู้อ่านถูกจำกัด

➢ ไม่ควรแปลงงานของผู้อื่นลงในงานของตน คือ สืฟาลมกรด

■ มุมมองของผู้อ่าน

○ ตัวละครเป็นตะวันตก เรื่องยังย้อนยุคไม่สุด และนักเขียนรู้มากเกินไปทำให้ตัวละครหลงทาง

○ งานของนักเขียนมีความเป็นตะวันตกมาก และนวนิยายเรื่องนี้มีไฉ่ฉานสืบสวนสอบสวน แต่เพลีนไปกับลีลาศ และการชมกรุงเทพฯ มากกว่า

นางสาวอรพินท์ คำสอน

ผู้สรุปประเด็นการเสวนา

สรุปการเสวนา - ปีกุทาส ๕๐"บนเวทีวรรณกรรมและละครโทรทัศน์"

โดยจรรยาพร ปรปักษ์ประลัย อารีย์ นักดนตรี และ รัชฎา บุญชูดวง

วันอาทิตย์ที่ 14 กรกฎาคม 2556 เวลา 14.30-17.00 น. ณ สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย

สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย จัดการเสวนา “๕๐ ปีกุทาส-บนเวทีวรรณกรรมและละครโทรทัศน์” มีวิทยากรร่วมเสวนา คือ จรรยาพร ปรปักษ์ประลัย อารีย์ นักดนตรี และ รัชฎา บุญชูดวง ในวันอาทิตย์ที่ 14 กรกฎาคม 2556 ระหว่างเวลา 14.30-17.00 น. ณ สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย มีผู้เข้าร่วมเสวนาประมาณ 15 คน มีประเด็นน่าสนใจดังนี้

■ การวิจารณ์นวนิยายเรื่อง “ลูกทาส” ของ รพีพร ในมุมมองของนักวิจารณ์ นักแสดง และ ทีมผู้สร้างละครโทรทัศน์

■ มุมมองของนักวิจารณ์ คือ คุณจรรยาพร ปรปักษ์ประลัย ชี้ให้เห็นประเด็นที่น่าสนใจของนวนิยายเรื่องนี้ ดังนี้

○ เป็นนวนิยายที่กล่าวถึงอิสรภาพอยู่เสมอ

○ แนวเปรียบเทียบนิยายเรื่องนี้กับ ขุนช้าง ขุนแผน

➢ เป็นขุนช้าง ขุนแผน เวอร์ชันทาส

➢ ชื่อตัวละครเหมือนกัน แก้ว = ขุนแผน

➢ รักสามเส้าของ ขุนแผน ขุนช้าง และนางพิม ขณะที่ลูกทาสเป็นความรักสามเส้าระหว่าง แก้ว

มาโนช และ น้ำทิพย์

➢ การดำเนินเรื่องแทบจะไม่แตกต่างจากวรรณคดี คือต่อไปเรื่อยๆ ไม่ดำเนินเรื่องตามแบบ

โครงสร้างของนวนิยายตามแบบตะวันตก

➢ เป็นโครงเรื่องของชายชาติของไทยโบราณ คือ บวชเรียน ฝึกรบ (มีของวิเศษ 3 อย่างเหมือน

ขุนแผน ที่มี ดาบฟ้าฟัน [ดาบวิเศษ] ม้าสีหมอก และ กุมารทอง แต่ขุนแผนมีไว้เพื่อต่อสู้ ในขณะที่แก้วมี พระเครื่อง [พระพุทธรูปอาจารย์รุ่นแรก] ตะกรุดสาริกา และ ยันต์มหาอุด) มีไว้ในเชิงพุทธคุณ และ สู้เพื่อรัก

➢ เหมือนขุนช้างขุนแผนที่บอกรักผ่านรสหมาก

➢ รพีพรไม่ได้เดินตามขุนช้างขุนแผน เพราะชะตากรรมของแก้วต่างจากขุนแผน หรืออาจจะเป็นการแก้แค้นที่ขุนแผนเคยทำผิดแต่ในอดีต

➢ แก้ว เป็นทาสโดยกฎหมาย แต่ใจเป็นไทย แต่ ขุนแผน เป็นทาสโดยอารมณ์ตัวเอง คือ รัก

โกรธ ยับยั้งอารมณ์ตัวเองไม่ได้ ทำให้ขาดอิสรภาพทางกาย

➢ ลูกทาส จบแบบมีความสุข ทำให้เขาได้ครองคู่กับน้ำทิพย์อย่างสมหวังและตั้งใจไว้แต่แรก แก้ว

ได้รับอิสรภาพอย่างแท้จริง ต่างจากขุนช้างขุนแผน

○ การเขียนมีรสคำมาก เป็นแบบชนบทของวรรณคดี รพีพรให้ภาพและเสียง ดำเนินเรื่องแบบค่อยเป็น

ค่อยไป เรื่องค่อยๆ ดำเนินมาเรื่อยๆ ต่างจากนวนิยายตะวันตกที่สร้างเรื่องแบบเน้นมาก

○ มีความเป็น erotic ที่ต่างจาก จันดารา

○ งานวรรณกรรมที่เต็มไปด้วย เรื่องเล่า ตัวละคร และ ความหมายที่ซ่อนอยู่ คือ เป็นลูกทาสแล้ว

จำเป็นต้องเป็นทาสหรือไม่ ปัจจุบันคนเป็นทาสมากกว่าอีก

○ ถ้าละครทำได้จะช่วยกระตุ้นคนได้ แสดงให้เห็นว่าคนไม่มีเสรีภาพอย่างแท้จริง ในทุกยุคทุกสมัย คนยังเป็นทาสเสมอ คือ เป็นทั้งทาสใจตัวเอง และ เป็นทาสของกิเลส และตัวละครหลายตัวไปถึงหายนะ แต่ก้าวพ้นจากจุดนั้นไปได้

■ มุมมองของนักแสดง คือ คุณอารีย์ นักดนตรี และคุณรัชну บุญชูดวง

○ ภาษาไพเราะและล้าลึกมาก จะใช้อุปมาอุปไมยที่ช่วยให้ผู้อ่านและนักแสดง in กับตัวละครได้ง่าย และเป็นตัวละครตัวนั้นจริงๆ เป็นการใช้วาทศิลป์ที่งดงามมาก (อารีย์)

○ บทของรพีพร ใครๆ ก็อยากเล่น และนักแสดงอยากเล่น คนดูก็ชื่นชม หากคนเขียนบทอย่างคุณรพีพรได้ยากมาก เพราะบอกว่าฉากนั้นมีใครบ้าง แต่งตัวอย่างไร และฉากเป็นอย่างไร ซึ่งช่วยนักแสดงได้มาก (อารีย์)

○ นางเอกของคุณรพีพรไม่ต้องสวย แต่พอเดินออกมาแล้วต้องมีลักษณะเด่นกว่าคนสวยอื่นๆ (อารีย์)

○ สิ่งที่สำคัญสำหรับผู้ที่จะนำนวนิยายเรื่องนี้ไปสร้างเป็นละครโทรทัศน์ว่า เรื่องเขียนไว้แค่ไหน ให้ปฏิบัติแค่นั้น ขอให้ยังคงรักษามโนธรรมนิยมและวัฒนธรรมของไทยไว้ (อารีย์)

○ ตั้งข้อสังเกตว่า “เหตุใดจึงยอมให้ตลาดเป็นตัวกำกับแนวทางในการแสดงละครของเรา”

○ ผู้กำกับแต่เดิมจะไม่ยอมให้นักแสดงบอกว่า “แสดงไม่ได้” แต่บอกว่า “ต้องได้” เท่านั้น (รัชну)

○ บทละครเรื่องลูกทาส ละเอียดอ่อนและงดงามจนวางไม่ลง (รัชну)

○ เมื่อทราบว่าจะได้แสดง สิ่งแรกที่ทำคือต้องหาหนังสือเรื่องนั้นมาอ่าน (รัชну)

○ การแสดงจะเล่นให้ผู้กำกับดูก่อน แต่การแสดงในยุคปัจจุบันไม่มีลีลา เน้นแต่พระเอกและนางเอก และไม่เน้นความละเมียดละไมเหมือนการแสดงในยุคก่อน เพราะไม่ได้ศึกษางานอย่างชัดเจน (รัชну)

○ ผู้ชมไม่ได้ชมบท แต่ดูความหล่อ ความสวยของตัวละครพระเอก นางเอก เท่านั้น (รัชну)

○ ลูกทาส เป็นละครที่โรแมนติกมาก นุ่มนวล น่ารัก ไม่โผงผาง บรรยายตัวละครจนเห็นภาพ (รัชну)

■ มุมมองของทีมผู้สร้างละครโทรทัศน์ คือตัวแทนจากบริษัททีวีซีน

○ สมัยก่อนละครโทรทัศน์เป็นศิลปะ แต่ตอนนี้เป็นพาณิชย์มาเกี่ยวข้องเป็นพาณิชย์ศิลป์ ทำให้การทำละครมีข้อจำกัด เช่น บางครั้งไม่พบสถานที่ที่กล่าวถึงในนวนิยาย ต้องจัดทำขึ้นในที่ใหม่ ซึ่งอาจจะแปลกไปจากเดิม แต่ส่วนใหญ่จะเคารพบทประพันธ์ ถ้าจะปรับแก้จะแจ้งให้เจ้าของบทประพันธ์ทราบ และปรึกษาเจ้าของบทประพันธ์ก่อน

นางสาวอรพินท์ คำสอน

ผู้สรุปประเด็นการเสวนา

สรุปการสัมมนา ในหัวข้ออ่าน อ่าน อ่าน” ” โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช

ในวันจันทร์ที่ 13 สิงหาคม 2556 เวลา 16.00-16.00 น.

ณ ศศ 240 ตึกคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

จัดโดยภาควิชาภาษาและวรรณคดีอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รังสิต

ภาควิชาภาษาและวรรณคดีอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รังสิต จัดการสัมมนา ในหัวข้อ “อ่าน อ่าน อ่าน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช เป็นวิทยากร ในวันจันทร์ที่ 19 สิงหาคม 2556 เวลา 13.00-16.00 น. ณ ศศ 240 ตึกคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รังสิต ซึ่งมีผู้เข้าร่วมสัมมนาประมาณ 130 คน การสัมมนานี้มีประเด็นน่าสนใจดังนี้

- เน้นการนำทฤษฎีวรรณคดีวิจารณ์มาประยุกต์ใช้
- ชี้ให้เห็นว่า หากดับทบทล่าวถึงสิ่งใดมากกว่า 3 ครั้ง ให้พึงระลึกว่าน่าจะเป็นสัญลักษณ์หรือนัยสำคัญบางประการที่ตัวบทต้องการเสนอ

- กล่าวถึงประวัติศาสตร์ของการอ่านว่า แต่เดิมการอ่านเป็นพิธีกรรม แต่ปัจจุบันเป็นการอ่านในใจของปัจเจกบุคคล หรือเป็นกิจกรรมทางสังคม

- หนังสือลบความทรงจำบางอย่าง เพราะไว้แล้วว่าจะอะไรคือความรู้ อะไรไม่ใช่ความรู้ และกำหนดการรับรู้ไว้แล้วว่าจะรับรู้ด้วยภาษาใด เช่น ในสังคมไทยกำหนดการรับรู้ไว้กับภาษาไทยภาคกลาง จึงทำให้ตัวธรรม และภาษาไทยอีสานหายไป

- ข้อสังเกตเกี่ยวกับการอ่านในประเด็นต่างๆ

- การอ่านเป็นทั้งการตอบคำถามและการถามคำถาม เนื่องจากตัวบทมีหลายคำตอบ ต้องขึ้นอยู่กับว่าผู้อ่านต้องการถามหาอะไรจากตัวบท และบางครั้งคำตอบที่ได้อาจเป็นคำตอบที่ไม่เคยมีผู้ใดคิดถึงในประเด็นนี้มาก่อน แต่ในสังคมไทย มักตั้งคำถามเพื่อสนับสนุนคำตอบ มิใช่การตั้งคำถามเพื่อค้นหาคำตอบ จึงทำให้ไม่เกิดความรู้ใหม่

- ก่อนที่จะอ่าน ผู้อ่านมักจะมีชุดความคิด ความเชื่อติดตัวมาก่อนแล้ว เมื่ออ่านจะเป็นการเติมเต็มหรือค้นหาสิ่งที่เข้ากับชุดความคิดหรือความเชื่อที่มีอยู่เดิมของผู้อ่าน จนบางครั้งมีการอ่านผิด ซึ่งมักจะเกิดจากความคุ้นเคย โดยไม่รู้ตัว โดยเฉพาะการแปลที่ผู้แปลมักแปลเกินตัวบทต้นฉบับ เนื่องจากผู้แปลหรือผู้อ่านมักจะมีชุดความคิดความรู้ในตัวอยู่ก่อนที่จะไปปะทะกับตัวบท จึงทำให้เกิดการแปลหรือการตีความบางอย่าง ซึ่งอยู่นอกเหนือจากตัวบท

- การอ่านมีทั้งการอ่านเพื่อเปิดหูเปิดตา คือ อ่านเพื่อเปิดรับตัวบท และการอ่านเพื่อปิดหูปิดตา คือ อ่านเพื่อยืนยันความเชื่อ

- การอ่านเป็นการเขียนงานชนิดหนึ่ง เพราะการอ่านแสดงนัยบางอย่างที่เกินเลยกว่าตัวบท

- การอ่านเป็นการเติมเต็มช่องว่าง (fill the gap) เพราะตัวบทไม่ได้บอกทั้งหมด จะบอกเพียงบางส่วนเท่านั้น คนที่อยู่ต่างวัฒนธรรมและต่างสมัยมักจะเกิดช่องว่าง (gap) อยู่เสมอ จึงพบว่าเราเบื้องานบางชนิด และไม่มีช่องว่างในเราเติมเต็ม หรือบางเรื่องก็อ่านไม่รู้เรื่องเพราะมีช่องว่าง (gap) มากเกินไป ดังนั้น การอ่านจึงเป็นทั้งอ่านสิ่งที่ปรากฏในตัวบท และอ่านสิ่งที่ไม่ปรากฏในตัวบท หรือ การอ่านระหว่างบรรทัด เพราะบางครั้งตัวบทก็ตกความหมายบางอย่างไว้

- การอ่านมีทั้งการอ่านตัวบท และ/ หรือ การอ่านบริบท บางครั้งจึงเกิดคำถามว่าการอ่านแค่ตัวบทเพียงพอหรือไม่ หรือต้องนำบริบทของสังคมในสมัยนั้นมาพิจารณาด้วย

- การอ่านเป็นการอ่านสื่อหรืออ่านสาร (medium or message) เพราะทฤษฎีการสื่อสารกล่าวว่า “สื่อหรือตัวสาร” (The medium is the message.)

○ การอ่านเป็นการอ่านความหมายหรืออ่านความคิด เพราะในตัวเรื่องไม่ได้มีเพียงแต่ความหมาย แต่มีความคิดและชุดความคิดกำกับความหมายอยู่ด้วย

○ อ่านสิ่งที่ไม่ได้เขียน เพราะขณะที่มองสิ่งที่เขียน จะมีสิ่งที่ไม่ได้เขียนติดมาด้วย ขึ้นอยู่กับว่าเราจะมองเห็นหรือไม่ แต่สิ่งเหล่านี้ไม่ใช่ทางง่าย แต่ต้องอาศัยการฝึกฝนและอ่านเพื่อค้นหาแล้ว ยังเชื่อว่าเมื่อเราพูดจะไปกดทับบางอย่าง ขึ้นอยู่กับว่าสิ่งที่เราพูดนั้นจะหาร่องรอยของสิ่งที่กดทับเดิมหรือไม่ ถ้าพบก็นำสิ่งเหล่านั้นมาวิจารณ์ภาษา และเรื่องให้ที่สร้างขึ้น

○ การอ่านยังเป็นกิจกรรมเพื่อเพิ่มอำนาจและลดทอนอำนาจ

■ มุมมองและการใช้ทฤษฎีวรรณกรรมในการอ่านวรรณกรรม

○ การวิจารณ์โดยพิจารณาจากกลวิธีทางวรรณศิลป์ เพราะมีความหมายต่อภาษามากกว่าเป็นแค่การทำให้กวีนิพนธ์ต่างจากภาษาพูด อาทิ การใช้บุคลาธิษฐาน การเปรียบเทียบข้ามผัสสะของประสาทสัมผัส โดยการสลับข้ามผัสสะ การใช้ paradox / hyperbole การใช้พหุโฆษะ (polyphony / heteroglossia) [โดยเฉพาะการศึกษานวนิยาย เพราะเชื่อว่านวนิยายเอื้อต่อการปะทะกันของภาษาและเสียงหลายหลายเสียงในเรื่องเดียวกัน หรือรวมหลายๆ เสียงหรือหลายๆ ภาษาไว้ด้วยกัน]

○ มุมมองการใช้ “ความจริง” มองเห็น 2 มิติ กับ จินตนาการ ที่มองเห็น 3 มิติ

○ การใช้ “สื่อเหลี่ยมศาสตร์” ในการวิเคราะห์งานวรรณกรรม

○ การใช้ทฤษฎี “รื้อสร้าง” (Deconstruction) ในการวิจารณ์วรรณกรรม

นางสาวอรพินท์ คำสอน

ผู้สรุปประเด็นการสัมมนา

ภาคผนวกที่ 5

คลินิกการวิจารณ์วรรณกรรม
ในเว็บไซต์เด็กดี

รายชื่อบทวิจารณ์ของ “คลินิกการวิจารณ์วรรณกรรม” ในเว็บไซต์เด็กดี

ที่	ผู้วิจารณ์	ชื่อเรื่อง	แนวเรื่อง	โพสต์เมื่อวันที่
1.	จักรนาท นาคทอง	Kaman Rider: Evolution H to K	แฟนตาซี	9 ส.ค. 55
2.	จักรนาท นาคทอง	SSS สงครามวัตถุวิญญาน	แฟนตาซี	9 ส.ค. 55
3.	จักรนาท นาคทอง	The TACHER: พันธกิจเลือด	แฟนตาซี	9 ส.ค. 55
4.	อรพินท์ คำสอน	Anima of Fantasia	แฟนตาซี	9 ส.ค. 55
5.	อรพินท์ คำสอน	Demon Lord สงครามเทพอสูร	แฟนตาซี	9 ส.ค. 55
6.	อรพินท์ คำสอน	ปรีศนารักแคงกริลา	อดีต-ปัจจุบัน-อนาคต	9 ส.ค. 55
7.	จักรนาท นาคทอง	Rotkappchen: นิทานขอสาวน้อย หมวกแดง	แฟนตาซี	9 ส.ค. 55
8.	กรรณิการ์ ฌนอมปัญญารักษ์	ใต้เงาซากุระ	ซึ้งกินใจ	9 ส.ค. 55
9.	จักรนาท นาคทอง	A.I. Only	แฟนตาซี	30 ส.ค. 55
10.	กรรณิการ์ ฌนอมปัญญารักษ์	The Quinterra's Tale บันทึกกลับ ... ควินเทอร์รา	ฟรีสไตล์/ อื่นๆ	10 ก.ย. 55
11.	อรพินท์ คำสอน	พิสุจน์รักพิภพหัวใจนายตัวร้าย	รักหวานแหวว	10 ก.ย. 55
12.	อรพินท์ คำสอน	Katapa: Katara; ผู้ต้องสาปแห่งจิต วิญญาน	แฟนตาซี	13 ก.ย. 55
13.	กรรณิการ์ ฌนอมปัญญารักษ์	TNE Santa Clause ลำนำพันธะ ซาตาน = ความสุขที่นำมาโดยซาตาน (?)	แฟนตาซี	27 ก.ย. 55
14.	จักรนาท นาคทอง	The Seventh Son of Satan (บุตรชายคนที่ 7 ของซาตาน)	แฟนตาซี	29 ก.ย. 55
15.	จักรนาท นาคทอง	พาราเรล ออนไลน์ (online)	วรรณกรรมเยาวชน	4 ต.ค. 55
16.	อรพินท์ คำสอน	The Chronicles of Lyra: การผจญ ภัยผู้วิฤต มหานครแห่งโพ้นทะเล	แฟนตาซี	19 พ.ย. 55
17.	จักรนาท นาคทอง	Dark Throne	แฟนตาซี	20 พ.ย. 55
18.	อรพินท์ คำสอน	Puzzle หลีกทางหน้อย นักสืบที่รอ คอยมาแล้ว	รักหวานแหววผจญภัย สืบสวน	26 พ.ย. 55
19.	อรพินท์ คำสอน	Couple Planning Love วางแผน หัวใจยัยจอมแสบ	รักหวานแหวว	30 พ.ย. 55
20.	อรพินท์ คำสอน	พระของพ่อ	เรื่องสั้น	17 ธ.ค. 55

21.	กรรณิการ์ ถนอมปัญญารักษ์	Garuda III The Immaterial Hero มหาสงครามไร้บุรุษ	สงครามแฟนตาซี	5 ม.ค. 56
ที่	ผู้วิจารณ์	ชื่อเรื่อง	แนวเรื่อง	โพสต์เมื่อวันที่
22.	อรพินท์ คำสอน	แสนดีที่รัก	ซึ้งกินใจ	10 ม.ค. 56
23.	อรพินท์ คำสอน	กบดักกรักสองโลก	ซึ้งกินใจ	19 ม.ค. 56
24.	อรพินท์ คำสอน	TomBoy ห้ามใจไม่ให้เปลอริก	รักหวานแหวว	19 ม.ค. 56
25.	อรพินท์ คำสอน	Bloody Day	หวานแหวว	4 มี.ค. 56
26.	อรพินท์ คำสอน	จอมใจซาตาน (Satan's Princess)	ซึ้งกินใจ	4 มี.ค. 56
27.	อรพินท์ คำสอน	Knight Taylor and Atlantis อัศวิน เทเลอร์กับ อาณาจักรแอตแลนติส	หวานแหวว	4 มี.ค. 56
28.	อรพินท์ คำสอน	Demon Prince ผมนี้แหละจะเป็น ราชาปีศาจ	หวานแหวว	12 มี.ค. 56
29.	อรพินท์ คำสอน	Probably Out of Luck ... รักสุดลุด	ซึ้งกินใจ	12 มี.ค. 56
30.	จักรนาท นาคทอง	Evil Demon Café พนักงานร้านนี้มี แต่ปีศาจ	แฟนตาซี	19 มี.ค. 56
31.	จักรนาท นาคทอง	มนตราไซเบอร์	แฟนตาซี + ลึกลับ	26 มี.ค. 56
32.	จักรนาท นาคทอง	P.R.I.N.C.E เจ้าชายสายพันธุ์แรก P.I.R.A.T.E. ระวัง, ทะเล, คลัง!!	แฟนตาซี	26 เม.ย. 56
33.	อรพินท์ คำสอน	รากเหง้า	อดีต ปัจจุบัน อนาคต	18 มิ.ย. 56
34.	อรพินท์ คำสอน	The Tale of Pangerrics ตำนาน คัมภีร์มหัศจรรย์	แฟนตาซี	15 ก.ค. 56
35.	อรพินท์ คำสอน	หลงมันฟ้า	อดีตปัจจุบัน อนาคต	16 ต.ค. 56
36.	อรพินท์ คำสอน	AelZen ปริศนา มายาภูติ	แฟนตาซี	21 พ.ย. 56
37.	อรพินท์ คำสอน	My gentle love ปังรัก คุณพ่อลูกติด	Yaoi	21 พ.ย. 56
38.	อรพินท์ คำสอน	Undecryption รหัสลับ โจรกรรม สะท้านโลก	ผจญภัย	9 ธ.ค. 56
39.	อรพินท์ คำสอน	The Woman in Black ชุดดำสยอง จ้องสิงร่าง	ระทึกขวัญ	9 ธ.ค. 56

ภาคผนวกที่ 6

บทความ

“วรรณกรรมออนไลน์ของไทย:
โลกวรรณกรรมที่โหยหาการวิจารณ์”